

Rännstenen

Anteckningar från det tolfte huset

Rännstenen

dokumentär roman,

av Christian Lanciai (1980)

En lektörs utlåtande.

"Bäste författare,

Ert opus har berett oss stora bekymmer genom att det är så exceptionellt svårt att bedöma. Inte heller har Ni gjort något för att underlätta saken för vare sig lektörer eller publik. Bara en sådan sak, som att avgöra om verket är socialdokumentärt eller skönlitterärt till sin karaktär, är för oss omöjligt att avgöra, emedan det inte framgår tydligt av manuskriptet. Detta har frestat oss till att våga oss på vissa gissningar.

Om vi börjar med bedömandet av verkets konstnärliga kvalitet, så är denna oförneklig i början. Man kan nästan påstå, att när man läst de första sex kapitlen av verket har man redan läst allt av det som är väsentligt. Emellertid vill man ju se hur det sedan går för prästen och hans kamrater, varför man måste läsa även resten, varvid läsarens prövningar tyvärr oavbrutet blir allt svårare. Vad som ligger Ert verk i fatet är dess hänsynslösa dokumentära uppriktighet. Denna blir ständigt allt svårare att svälja ju mera bedrövliga de skildrade olycksödena blir. Har man ork nog att komma fram till slutet av andra delen, där psykiatern övertar prästens roll och får ett ännu bedrövligare öde än denne, står man sedan inför den tredje delens kaotiska apokalyps av besynnerligheter, som mest bereder en mängd frågetecken.

Vi tror att värdet av Ert opus som läsning beror av om det är skönlitteratur eller socialdokumentation. Om det är ren socialdokumentering så är frågan hur mycket som är sant och hur mycket som är ren fabulering. Troligen ligger det någon sorts sanning i botten, men denna är svår att komma åt. Som socialdokumentering har den dock i så fall givits en mycket litterär form, och den litterära höjdpunkten är väl i så fall Gunnar Gunnarsons "testamente", en extremt romantisk läsning med inlagda brevavskrifter vilkas övertygande autenticitet ger "testamentets" romantik nästan outhärdliga övertoner. Detta avsnitt om något lyckas med en total sammanblandning av ren litterär romantik och ren socialrealism och gör dessa båda element omöjliga att separera från varandra.

Därmed kan åtminstone vi inte bedöma om verket är skönlitteratur eller socialdokumentation. Om det är det senare har den färgats skönlitterärt, och om det är det förra så lider den litterära skönheten av extremt fula fläckar av hänsynslös social avgrundsrealism.

Vi återsänder härmed Ert manus med den uppmaningen att tydligare markera Era avsikter. Vill Ni reformera samhället? Vill Ni bara ge det dåligt samvete med att belysa dess baksidor? Eller vill Ni bara dokumentera några socialfall som berört Er personligen? Har Ni själv ensam skrivit verket eller har materialet verkligen samlats från olika håll? Dessa är frågor vars svar vi är mycket nyfikna på."

Svar: De dokumentära skildringarna grundar sig uteslutande på verklighetskeenden. Emellertid har alla namn, geografiska och personnamn, gjorts om totalt, för att skydda samtliga som varit med om att leva denna bok.

förf.

Beskrivning av romanen.

Man kan säga, att den beskriver ett mänskligt experiment på ett mentalsjukhus. En katolsk präst får bedriva en egen personlig samtalsterapi med patienterna, vilket resulterar i oväntade partiella framgångar, varför experimentet får löpa linan ut. Romanen är konsekvent skriven som av sina egna huvudpersoner. Dess karaktär är som en blandning av Dostojevskij och Hitchcock med en viss ockultism som krydda. Samtidigt domineras den av en klart socialdokumentär prägel med bitvis skarp samhällskritik.

Copyright © Christian Lanciai 1981, 1999, 2006.

Första delen : Ecce Homo

Förord.

Ingen av de i dessa dokument skildrade personerna har kunnat spåras i verkligheten. Ej heller har vi lyckats finna någon Sankt Lazarus församling i Montreal. Om dock alla förekommande namn är fullständigt förvrängda intill oigenkännlighet tvivlar vi dock icke på att alla de dokumenterade människoödena en gång har manifesterat sig i verkligheten.

Det tolfte huset är en astrologisk term och betecknar Fiskarnas hus eller zodiakens helvete, som bland annat omfattar fångenskap, sjukdom och död, dolda fiender och tvångsintagning, självförvållad ensamhet och isolering, sjukhusvistelse, självtutplåning och martyrium men även det som i Tarot betecknas som Guds hus och livets högsta sanning och visdom.

"Hur svårt man än har det, och hur olycklig man än är, så finns det alltid de som har det mycket värre och som man i allmänhet bättre kan hjälpa än sig själv."

- Theo Franchard.

"För att ta reda på tillståndet i en stat bör man lämpligen ta reda på tillståndet hos dess fångar."

- Fjodor Dostojevskij.

"Verkligheten överträffar alltid alla litterära försök att återge den."

- Boris Pasternak.

Apologi.

I den litterära bedömningen av detta verk har vi ställts inför följande problem. I sitt naturtillstånd utgör denna dokumentsamling ett litterärt otillfredsställande arbete som kräver bearbetning. Materialet skulle klart kunna utgöra grundvalen för en stor roman, för en Dostojevskij eller en Zola att fullkomna till ett formmässigt oantastligt storverk. Denna tillgängliga uppgift har varit frestande för oss. Emellertid har vi funnit, att man icke kan bearbeta en bokstav av föreliggande manuskript utan att dess dokumentära och spontana prägel störs. Dokumentsamlingen har stora litterära brister. Berättelsens gång accelearar alltför snabbt, som om prästen skyndade sig för att komma fram till sin slutkläm i första delen, och den andra delen förlorar sig i till synes ovidkommande parenteser, som till exempel den långa ensidiga kärleksbrevväxlingen. Emellertid har vi inte ens kunnat åtgärda en enda sats i denna detalj, då vi funnit att denna kärlek, som en däre kunnat formulera mitt under sin sjukdom och mellan en mentalsjukhusvistelse och sin död, kanske utgör kärnan i hela verket, pärlan i den skrovliga musslan, oasen i öknen av sterilitet och sinnessjukdom, det lilla ljuset i det stora mörkret.

Därmed har vi kommit fram till beslutet att lämna dokumenten som de är och icke försöka frisera dem eller tillrättalägga dem det allra minsta, då deras kanske allra främsta förtjänst just är deras egenskap av nakna mänskliga dokument. Närmare sanningen kan man inte komma än att låta den vara som den är. Naturligtvis kan dessa dokument inte anses återge den exakta sanningen, denna kommer alltid att förbli otillgänglig för oss, men varje tänkbar form av redigering av dokumenten skulle endast ytterligare avlägsna oss från sanningen, varför vi presenterar dem så som de har kommit oss till handa, grovt tillyxade, elakt tilltygade och fasligt utmanande men kanske för somliga inte utan ett korn av tänkvärd sanning.

- redaktionen.

Några av huvudpersonerna :

Fader Bertrand de Boeuf, präst
Patrick Queznay, före detta präst
Théophile Franchard, musiker
Georges Durand, narkoman
Beatrice Moreau, kvinnosakskvinna
Robert Kleinsack, författare
Gunnar Gunnarson, ingenjör
Mathilda Marlow, prostituerad
Amadeus Mort, psykiatriker
Miranda och Yusuf, ett omaka par
Frank Gunnarson, grekisk-ortodox teolog
Johannes B. Westerberg, dito.

Prolog.

Jag har varit med om många begravningar, men just den var det något särskilt beklämmande med. Den döda var en ung flicka, och den enda som bevistade begravningen var en äldre ensam man. Och den ensamma mannen, som kunde ha varit flickans far men som knappast var det, låg det något fränstötande över, just för att han var så tillknäppt. Det kändes som om han hade kommit till denna begravning blott för att konstatera slutet på en historia. Varken jag eller kyrkoherden, som jämte den ensamme frånvarande mannen och den döda var de enda som var vittnen till jordfästningsceremonin, visste något om mannen, den döda eller deras samband med varandra. Jag vågade inte fråga, men desto vildare försökte min fantasi få något grepp om gatan.

Efter ceremonin ville inte mannen lämna den döda. Han verkade fullständigt frånvarande, och det var svårt för kyrkoherden att övertyga honom om att det var fullbordat och att det ingenting mer var att göra. Slutligen gick den ensamma mannen efter några "hm" och "jaså", som uttryckte den slutgiltiga resignationen, därifrån.

Jag var då organist i Sankt Lazarus församling i Montreal och känd under mitt förnamn Jean-Baptiste. Föga anade jag att denna ensamma man och denna självmörderska, ty det var vad hon var, hade haft så mycket öden och upplevelser förknippade med just min församling. Först långt senare, när dessa skildringar kom i min hand och jag fick läsa dem, insåg jag omsider svaret på gatan med den ensamma nästan likgiltiga mannen vid den unga ännu ensamare flickans begravning.

Och det är efter att ha fått del av dessa skildringar som jag har fått förse desamma med denna prolog jämte några kommentarer efteråt.

Första delen : Ecce Homo.

1.

Jag är icke någon särskilt litterärt bildad man, och min avsikt är ingalunda att åstadkomma någon sorts roman. Nej, min avsikt är endast att i detalj redogöra för hur det gick till, varför jag gick den väg som jag gick och varför jag är var jag är.

Jag minns så väl den dagen när biskopen kallade mig till sig och bad att få tala med mig. Jag var då en lovande ung präst som ingen hade något annat än gott att säga om. Och det var det samtalet med biskopen som alltsammans började med.

"Känner du fader Patrick?" frågade han mig. Jag berättade vad jag visste om honom. Vi hade under några månaders tid varit diakoner tillsammans i samma församling för fjorton år sedan. Han hade då varit en mycket omtyckt och synnerligen förträfflig präst. Sedan visste jag ingenting mera om honom.

"Det är bra," sade biskopen. "Vad jag behöver är en helt objektiv och neutral och pålitlig präst som inte har någon del i vår vän Patricks härvor. Jag skall i korthet berätta vad du behöver veta.

Vår vän Patrick blev sedermera kyrkoherde i Sankt Lazarus församling i vår största stad. Vet du något om den församlingen?"

"Nej," sade jag.

"Det är den bråkigaste församlingen i hela landet. Ingenstans finns det så lättretat, överkänsligt och besvärligt folk som i den församlingen. Ingen har lyckats klara av att vara kyrkoherde i den församlingen under de senaste tjugo åren. Kyrkoherden före vår tjänare Patrick hade blivit lynchad om inte korsfäst om jag inte i tid hade förflyttat honom. I stället blev vår broder Patrick, som då var den enda tänkbara kandidaten, kyrkoherde där, ty endast han hade tillräckligt med erfarenhet redan av den församlingen. Han hade redan varit där i fem år som diakon. Men som kyrkoherde höll han inte i tre år. För några månader sedan fick han ett nervöst sammanbrott som var så svårt att han ännu sitter inne."

"Så fruktansvärt!"

"Han skulle kunna bli normal igen och återgå till ett normalt liv som präst, men problemet är att han inte vill."

"Vill han inte vara präst längre?"

"Han vill inte lämna mentalsjukhuset. Läkarna säger att han mycket väl skulle kunna återgå till sitt normala prästerliga liv om han blott återkom till sjukhuset en gång i veckan för rutinkontroll och för att få en välgörande spruta. Det lär vara många som lever på det sättet: en gång i veckan till mentalsjukhuset för att få en spruta, som gör att de inte blir vansinniga under en vecka framåt. Men det är denna normala livsföring som vår vän Patrick inte vill anpassa sig till. Han vill inte lämna sjukhuset alls. Och det är det som är problemet. Ty icke minst vållar han sjukhusets läkare och personal problem och huvudbry därmed."

"Vad vill ni då att jag ska göra?"

"Ni är en ung och grön, duktig och positiv präst med enbart gott renommé som aldrig har misslyckats med att ge rätt själavård. Jag vill att ni skall söka upp fader Patrick och tala med honom och försöka få honom att ta sitt förnuft till fånga. Vi behöver honom som präst vad han än har gått igenom. Kyrkan har inte råd med att förlora präster utan vidare. Försök få honom till oss tillbaka. Försök att rädda hans själ. Det är vad jag vill be er om. Han minns er säkert. Ni var ju så goda vänner då för fjorton år sedan. Och han var lika bra som präst innan han blev kyrkoherde som ni är nu. Försök, broder Bertrand, och jag skall be för att ni må lyckas."

Det var biskopens uppdrag åt mig, och naturligtvis tackade jag inte nej. Det var en ny erfarenhet för mig att få träffa en bruten präst på ett mentalsjukhus och att

försöka få honom på fötter igen, och jag har ju aldrig varit den som tackat nej till utmaningar. Tvärtom! Så jag begav mig till den väldiga storstaden, besökte Sankt Lazarus församling där för att få mig en bild av bakgrunden till fader Patricks sammanbrott, och det var sannerligen en bedrövlig församling. Där var lika många viljor som individer, och alla gick de stick i stäv mot alla andra, och därtill forcerades de. Det var lika komiskt att betrakta denna hönsgårdsförsamling som det var oundvikligt att tycka synd om den och om alla som var engagerade i den. Och att vara kyrkoherde för denna församling, vårt lands kanske största katolska församling, kunde sannerligen inte vara en lätt uppgift, så brokig som församlingen var. Den bestod ju inte bara av franskanadensare utan även av polacker, tjecker, italienare, ungrare, jugoslaver, tyskar, spanjorer, sydamerikaner och slödder från hela världen, av vilka de värsta naturligtvis var de inhemska engelsktalande konvertiterna. Konvertiter från protestantismen till katolicismen gör ju alltid anspråk på att vara heliga.

En aning betryckt av tillståndet i denna av schismer och språkförbistringar uppsvullna och jäsande församling begav jag mig till sjukhuset som låg strax utanför staden. Jag bad att få träffa patienten Patrick Queznay, och det var inte svårt att få träffa honom. Men vilket möte det var! Vilka förändringar hade inte skett med denne man under de fjorton år som hade passerat sedan vi senast hade sett varandra! Han såg trettio år äldre ut än då, och därtill var han avmagrad och utsliten till oigenkännlighet. Hans hår var vitt, och han var inte fyrtio år gammal ännu. Det var ett sorgligt återseende. Men han kände igen mig.

"Hej, Bert!" sade han genast förtroligt. "Jag hörde att du hade kommit på besök. Vad är anledningen? Är det bara för gammal vänskaps skull?"

"Hade vi aldrig känt varandra hade jag inte varit här," svarade jag. Jag fann det bäst att tills vidare tåga om samtalet med biskopen.

"Det tror jag säkert. Men inte reser du hit så långa vägar från ostkusten bara för att prata strunt med en som du flyktigt kände för fjorton år sedan."

"Jag hörde om ditt tillstånd och ville då komma och hjälpa dig."

"Hur vill du hjälpa mig?"

"Med att prata med dig. Hur mår du?"

"Bättre än när jag var kyrkoherde. Men sätt dig ned. Du vill väl förstås höra hela historien?"

"Jag vill inte tvinga dig att berätta något som kanske bereder dig obehag."

"Därför skall jag berätta allt frivilligt. Men slå dig ned. Känn dig inte främmande eller besvärad här. Här är alla bröder med alla, ty här vet vi alla att vi alla är tokiga, och här klandrar ingen oss för att vi är det. Ute i världen är också alla tokiga, men där vill ingen veta av det, och därför klandrar där envar den andra för att vara det, för att undvika att verka vara det själv. Seså, sätt dig ned, så skall jag berätta."

Och han började berätta. Det var den mest fruktansvärda skvallertidningsföljetong av äckliga intriger som någonsin har varit sann. Av hans berättelser om folket i den församlingen och deras vanvettiga ageranden för att med våld driva sina egna viljor igenom på bekostnad av alla andras kunde jag bara få det intrycket att det i den kristna församlingen inte fanns en enda kristen människa.

"Men den värsta boven av alla, och den som hårdast drev igenom sina krav och som mest nitiskt av alla arbetade för min undergång var en galen organist som vi hade. Han var inte klok. Jag har aldrig haft att göra med en värre människa. Och han var så otroligt lömsk, så att han till en början invaggade förtroende för honom i en, och sedan så småningom kom hans verkliga personlighet i dagen. Han visade sig vara överambitiös och storhetsvansinnig. Han hade komponerat en mässa som var så svår, att kyrkokören inte kunde klara av att sjunga den. För att skona kören bad jag honom avstå från att använda den mässan. Till synes gick han med på det. Men bakom ryggen på mig, sin kyrkoherde, som alltid hjälpt honom och varit god mot

honom, skrev han brev till församlingsrådet i vilket han beklagade sig över att hans mäsas hade förbjudits. Sedan skrev han ett öppet brev till alla körmedlemmarna, vilket ledde till att kören inte längre ville sjunga och till att kören bad mig skaffa en ny organist. Vad kunde jag då annat göra än att avskeda den stackars galne klåparen? Men det visade sig bara förvärra vansinnet.

Från den dagen han blev avskedad skrev han varannan vecka brev till mig och till olika inflytelserika församlingsmedlemmar i församlingsråd och kyrkoråd och ömsom beklagade sig och ömsom öste ur sig sin bitterhet. Dessa hans brevskriverier, som jag i och med hans avsked mest av allt försökt sätta stopp för, och som efter hans avsked bara blev värre, var utomordentligt skadliga för församlingen. De väckte split och ont blod hos alla som läste dem, och deras insinuationer var så infernaliskt listigt utfunderade att de vände alla som läste dem emot mig. Genom denne galne organist fick jag hatiska fiender i församlingen som jag aldrig hade haft förut, och de andra prästerna blev också mycket besvärade av hans tjatiga brev som bara blev flere och värre. Kulmen nåddes när han i ett brev vid jultiden plötsligt fick för sig att han var en Kristus som fallit offer för översteprästernas orättvisa dom och för det meniga okunniga folkets förtal, och han menade i det brevet att den enda anledningen till hans avsked var den att han hade haft djävheten att komponera egen musik och även framföra den vid gudstjänsterna."

"Hurdan var hans musik?"

"Den var svår. I början av vårt samarbete tyckte jag den var vacker, men sedan när hans hysteriska period vidtog blev den därefter. En sådan organist kunde man ju inte ha. Det medgav alla. Ändå var alla så arga på mig att de utsatte mig för telefonterror. Det fanns en dam som han brukade spela piano hos, emedan han inte hade sitt eget piano tillgängligt, och varje gång han var hos henne och spelade ringde hon mig och sade: "Hör du vem som är här och spelar?" bara för att djävlas med mig. Fastän jag bad henne att låta mig vara i fred fortsatte hon så länge han fortsatte besöka henne. Sådan var hans taktik: att i smyg göra den ena efter den andra till mina fiender. Till slut hade jag alla emot mig."

"Genom denne organists förvällande?"

"Ja."

"Och du hade inga svårigheter med församlingen innan bråket med honom började?"

"Bara småsaker som kunde klaras av. Bara de vanliga kroniskt ilska gamla käringarna."

"Och det var en följd av detta bråk med organisten, som spred sig till hela församlingen, att du fick ditt nervösa sammanbrott?"

"Nej, inte direkt. Men tänk dig in i min situation. Jag hade skött mig utmärkt. Församlingens finanser hade aldrig varit bättre. Min församling omsatte tre gånger så mycket pengar som den i storleksordning närmast följande i landet. Och så får jag hela församlingen emot mig. Alla mina lamm blir till vargar, spottar mig i ansiktet, kallar mig kräk och kopplare och kastar kaffesump på mig i själva prästgårdsköket. Inte en enda församlingsmedlem kunde jag till slut prata med. De enda som jag kunde få någon kontakt med till slut var sådana som stod utanför församlingen. Endast icke-katoliker tog vänligt emot mig och lyssnade på mig. En av dessa var en fränskild protestantisk dam med två barn. Hon blev som en mor för mig. I hennes fann jag den frid som jag aldrig mer fann i kyrkan, och i hennes närhet fann jag den trygghet och tröst som min egen prästgård och mina egna kolleger nekade mig. Hon blev min älskarinna. Kan du förstå det? Allt hade min församling tagit ifrån mig. Då kunde jag också lika gärna avstå min helighet. Församlingen föraktade mig, därför gjorde jag mig föraktlig. Ingen respekt för min prästerlighet ville någon mera unna mig – då kunde jag lika gärna spola den."

Och det var denna följd av bråket med först organisten och sedan församlingen som ledde till mitt sammanbrott. Min ställning blev ohållbar. Som katolsk präst kan man inte synda så som jag gjorde och förbli katolsk präst. Det var som att vara general i armén och förråda landet åt kommunisterna. Det vet du själv som katolsk präst, att det finns ingenting mera föraktligt som en katolsk präst kan göra än att ge offentlighet åt att han inte kan leva utan en älskarinna, och min var dessutom en fränksild moder. Församlingen gjorde sitt bästa med att driva mig galen med sitt hat, och i förtvivlan däröver sökte jag en utväg som bara gjorde saken värre. Jag blev till vad församlingen i förtid redan ansåg mig vara: en dålig präst, en simpel bedragare. Den uppblåsta präst som jag var brast som en såpbubbla. Ballongen sprack med en effekt som fick hela församlingen att dåna, ja, hela den katolska kyrkan. Det talades om saken i Toronto, i Förenta Staterna, ja, till och med i Rom och Paris. Jag klarade inte av det. Min roll var utspelad, och jag hade reducerats till en mycket dålig skådespelare. Liksom två kyrkoherdar i den församlingen före mig gav jag upp. Jag lät hoppet fara och föll, och det fallet blev stort.

Jag bekände för en annan gammal desillusionerad bitter församlingsmedlem, som aldrig gick i kyrkan mera, vad jag hade gjort, och bad honom förklara för kyrkorådet och församlingsrådet att jag inte kunde vara kyrkoherde för dem mera. Och jag lämnade prästgården med svansen mellan benen, som en jagad hemlös och herrelös hund, och flyttade till min älskarinna, den enda i världen som brydde sig om mig.

Men därmed var inte fallet fullbordat. Som fallen präst och arbetslös ärelös stackare var jag inte längre lika spännande ur hennes synpunkt. Hon tröttnade en dag på att ha mig boende hos sig på hennes bekostnad och körde ut mig. Och där låg jag i rännstenen. Jag fick aldrig veta om hon hade funnit sig en ny spännande älskare och om det i så fall var därför, men det var efter det att hon, mitt sista halmstrå i livet, hade brustit och svikit mig som jag kom hit.

Och här vill jag stanna. Här ser ingen ner på mig med förakt och äckel för mina sorgers skull. Här tar man hand om mig, och ingen är elak mot mig. Här har jag många bröder och systrar i samma elände som jag själv och med liknande tragedier bakom sig som jag. Här hör jag hemma, ty här är jag aldrig ensam."

Jag hade aldrig mött en så patetisk kollega förut, och ändå hade jag sett formidabla skräckexempel på förfallna matvrak och förtidssenila kolleger inom mitt svåra yrke, men denna präst, som var så djupt fallen att han inte längre vågade blicka uppåt, verkade på mig som den hopplösaste människan i världen. Han var så förlorad att han inte längre vågade vara tillsammans med andra än minst lika hopplöst förlorade själar.

Jag hade ingenting annat att göra än en kraftansträngning för att åtminstone verka uppbygglig.

"Men läkarna säger att du är frisk och att du mycket väl skulle kunna klara dig ute i livet igen med bara ett rutinbesök här en gång i veckan."

"Jo, jag tackar, och det rutinbesöket här bara en gång i veckan varar sedan livet ut och går ut på att en gång i veckan ge mig sådana droger att jag sedan för alltid i samhällets och världens ögon förblir stämplad såsom en gång för alltid fallen till de sinnessjukas parianivå. Jo, jag tackar. Då är det lika bra att jag stannar här. Här bland dessa dårar, som är stämplade som sådana och därför ofarliga, har jag det bättre än ute i världen bland alla de långt farligare dårar på fri fot som ingen har vett att stämpla som sådana. Lämna mig i fred här. Försök inte dra ner mig i träsket igen till de krokodiler som regerar där."

"Men kyrkan behöver dig, broder."

"Ha! Kyrkan! Tillåt mig att hänle! Kyrkan är den värsta ormgruppen av alla. Det är min konkreta erfarenhet. Jag hänar bittert din kyrka, som tror sig vara den heligaste institutionen i världen men som i verkligheten tar första priset av alla dårhus.

Kyrkan är dårhuset var det bara finns dårar och inga läkare. Det finns inget ypperligare dårhus i världen. Nej, då  r det h r dårhuset betydligt lugnare och tryggare, ty här finns det läkare som har befogenhet att sätta de värsta d arna i tvångströja vid behov. Den demokratiska världen som regeras av kyrkan och var alla d arar fritt f r säga och göra vad de vill utan att därför beläggas med tv ngstr jor betackar jag mig f r. Nej, h r är det bättre ordning och reda. Återvänd du till ditt d arhus och lämna mig i fred utanför."

Och längre än så kom jag inte med honom den gången. Jag kunde endast sucka och finna mig i att slaget om den f rlostade själen endast hade börjat.

Men när jag skulle lämna sjukhuset var det en läkare som dök upp bakom mig och hemlighetsfullt sade "Psst!" till mig. Jag vände mig om och synade en nästan lika liten man som jag men magrare och vars blick var svår att fånga, då den dels var f rskansad bakom ett par blänkande glasögon och dessutom tycktes se förbi mig: den sterile och glasade karlen var något vind gd.

"Vad är det?" frågade jag.

"Vi har märkt att ni har fått god kontakt med en patient som f r oss var ytterst svår att föra någon vettig konversation med."

"Jag kände honom sedan gammalt."

"Vi vet, men vi skulle ändå gärna vilja fråga: vi har ett parallellfall till denna patient, en annan som också är ovillig att lämna sjukhuset fastän han mycket väl skulle kunna göra det, och som vi också har mycket svårt att få någon ömsesidig kontakt med; skulle ni inte vilja ha godheten att försöka prata med honom och se om ni kan få något ur honom?"

"Vad är det f r en människa?"

"Ett intressant och komplicerat fall, en l rd och begåvad ung man, som tydligen  r musiker."

Jag blev instinktivt intresserad utan att själv veta varför.

" r han h r på samma avdelning?"

"Nej, han befinner sig på en svårare avdelning. Han h r till de uppgivna och sj lvl sa. Han belastar sig själv f r sina olyckor och icke världen. Vi har en särskild avdelning för sådana offer. Den ligger i det tolfte huset."

"Kan han vänta till i morgon?"

Det gick bra, och följande dag besökte jag denne unge man, som skulle visa sig vara just den organist som fader Patrick talat så mycket om föregående dag. Men denne musiker var betydligt svårare att komma in på livet än vad min gamle vän Patrick hade varit.

"Vad bekymrar er?" försökte jag börja. "Varför vill ni inte lämna sjukhuset?"

" r ni en präst?"

"Ja."

"En riktig präst?"

"Ja." Jag försökte avsiktligt låta så mild som möjligt.

"Då kanske jag kan bikta för er en synd."

"Det  r vad jag  r till för."

"Men denna synd  r inte vilken synd som helst. Det är en synnerligen svår synd."

"Desto viktigare är det att den biktas."

Denne unge man, som jag ännu inte visste något om, var ovanligt välskapt och med friskt och käckt utseende, men hans blick var sorgtyngd, hans hållning böjd, och det låg något veklagansv rt över honom, som inte hörde samman med den egentligen käcka och friska naturen. Det syntes att han var sjuk i själen.

"Jag har förbannat en präst."

" r det er synd?"

"Ja."

"Den enda?"

"Ja."

"Men snälla ni, är det då en så förskräckligt allvarlig synd? Ni talar om er synd som om den minst bestod i ödeläggelsen av hundratals goda människors liv."

"Min synd har ödelagt en god människas liv, och det är mer än nog för att aldrig kunna förlätas."

"För att riktigt kunna förstå vidden av er synd behöver jag nog veta något mera."

"Det att jag förbannade en präst ledde till att den prästens liv ruinerades för gott."

Först nu började jag ana ugglor i mossen och vem den unge man eventuellt kunde vara som ödet hade fört i min väg.

"Hur?" frågade jag. Jag fick inget svar. "På vilket sätt?"

"Hur, frågar ni? Jag förbannade honom, och därefter gick det åt skogen med honom. Så enkelt är det." För honom var det tydligen den enklaste och mest logiska saken i världen.

"Men varför förbannade ni honom?"

"Det är en lång historia. Har ni tid?"

"Jag har tid just för er. Dessutom tror jag att jag känner er redan."

"Hur kan ni göra det?"

"Det får ni höra om jag får höra er berättelse."

"Så hör då."

Och han började berätta.

2.

"Jag är uppvuxen i Sankt Lazarus katolska församling här i staden. Mina föräldrar var goda katoliker som besökte kyrkan varje söndag, och jag var enda barnet. De ville att även jag skulle bli en god katolik. Därför satte de mig i klosterskola, var jag gick i fyra år. Ännu idag anser jag att det var mina fyra bästa skolår. Aldrig lärde jag mig mera än där, aldrig hade jag bättre vänner, och aldrig hade jag bättre lärare. Mina lärare var allesammans nunnor, och jag var deras mönsterelev. De kallade mig "lilla solstrålen". Och det måste jag även ha varit på den tiden.

Under tio år gick jag sedan i andra sämre mindre lärorika och mindre disciplinerade och framför allt mindre andliga skolor, och under de tio åren hade jag inte mycket med kyrkan att göra. Jag utbildade mig till amatörpianist och började flitigt komponera pianomusik. I den vevan blev jag även intresserad av orgelspel. För att bli god vän med en riktig organist återvände jag till min barndoms kyrka och började sjunga med i dess kyrkokör. Jag trivdes bra där, kom allt mer väl överens med organisten och sjöng med under alla högmässor i fyra års tid. Men under min tioåriga bortavaro hade mycket förändrats. I samband med påven Johannes XXIII:s påbud att folkspråket skulle användas parallellt med latinet under gudstjänsterna hade latinet helt och hållet slopats i Sankt Lazarus kyrka, och alla högmässor hade sedan tio år tillbaka bara varit på franska eller engelska. Jag fick veta att den förra organisten, en gammal kunnig man, som hade brukat låta uppföra mässor av Bruckner och Schubert vid högtidsgudstjänster, hade fått sparken för att han vägrat att överge denna anrika vana för att i stället använda simplare mässor på franska och engelska, och att detta avsked från kyrkan efter femton års tjänst därvid hade knäckt honom så att han hade fått hjärtslag och dött. Men inte nog med det. Dessutom hade den nuvarande organisten låtit indraga de gamla psalmböckerna med alla de vackra internationella latinska och europeiska psalmerna och i stället infört små häften som varierade från högtid till högtid med endast några få skrala psalmer utan noter till, som ingen kunde. Detta fick jag veta när jag beskedligt undrade varför alla de gamla vackra psalmerna från min barndom inte längre sjöngs i kyrkan.

Men jag kom ändå väl överens med organisten och särskilt med de andra i kören, som bara var nunnor, men unga sådana, och inte de samma som hade varit mina lärare. Jag bad även organisten att undervisa mig i orgelspel, men detta ville han inte göra. Han ville inte låta någon annan än sig själv använda orgeln.

Så kom den stora skrällen i församlingen, som bestod i att den gamle kyrkoherden, monsignore Pompiglio Balletto-Perfetti di Cuccurullu, blev förflyttad från församlingen. Det var en lång händelseutveckling som ledde till detta, och jag kunde följa med den i detalj. Han hade redan varit församlingens kyrkoherde i många år och längre än de flesta andra, och han såg ut att klara uppgiften, tills det stora bråket började. Och så som jag uppfattade saken så var det helt enkelt en klick i församlingen som började förfölja honom. Jag såg honom den morgonen han kom till kyrkan med en präktig blåtira, några kaffetanter berättade i detalj för vem som helst om några hemska scener i prästgårdens kök, och så sade plötsligt de nunnor som skötte hushållet i prästgården upp kontraktet och flyttade till Quebec. De blev rädda för utvecklingen och flydde feigt hellre än att försvara en utsatt präst. Så var han där utan någon som städade och lagade mat åt honom. Andra skvallerkärningar berättade om hur fullt bordet bredvid hans säng var av mediciner som han tog dagligen, i protestantiska dagstidningar av sämre slag togs förföljelsen tacksamt upp med skandalartiklar om hans av ryktet förstörade intolerans, han var inte värre än de flesta som utbildats dogmatiskt, och så tog sig några feta bråkstakar före att skicka runt namnlistor för bortskaffandet av kyrkoherden, som, när de var fulla med namn, skickades till påven i Rom. Kan ni tänka er en sådan småaktighet, grälsjuka och med flit uppiskad tekoppsstorm i en kristen katolsk församling? För alla som var med och som höll sig neutrala var det för absurt, för löjligt och för ondskefullt för att kunna vara sant.

Men det var sant, och den gamle pompöse något enfaldige men helt godtrogne kyrkoherden blev förflyttad av biskopen till en sämre ort; jag tror det var Edmonton. Och enligt somliga blev biskopen svårt sjuk i ett halvår av att nödgas ge efter för en okristen katolsk församlings hysteriska och gudlösa krav. Stämmer det?"

"Det stämmer att han därefter fick hjärtslag och sedan hade en lång konvalescenstid, men det behöver inte ha varit av just det. En biskop har mycket mera bekymmer än vad endast en ensam församling kan ge honom."

"Men ett helvete var det i den församlingen från den dagen han började förföljas, och efter honom kom fader Patrick, som i allt var fader Pomps motsats. Patrick var folklig, enkel och populär och dessutom socialist, medan den gamle hade varit exklusiv, anspråksfull, dryg och otillgänglig, som monsignorer ofta är. Och fader Patrick kom inte alls överens med organisten, som hade passat den gamle som hand i handske. Det blev snart gräl mellan fader Patrick och den reaktionäre blåblodige organisten, som valde att avgå frivilligt. Och jag blev väldigt häpen när jag en dag blev tillfrågad om jag ville bli kantor efter herr Bouillon.

'Men jag har aldrig spelat orgel förr,' sade jag.

'Men du kan spela piano, och du har precis två månader på dig att lära dig spela orgel, innan herr Bouillon skall sluta.'

Här låg alltså framför mig en utomordentlig utmaning, och utan att tveka antog jag den. Jag började varje dag öva flera timmar i kyrkan. Jag studerade in Bachs åtta små preludier och fugor, Toccata och Fuga i D-moll och Fantasi och Fuga i G-moll och annat tills jag kunde det utantill med fötter och allt, Bachs musik är ju så genialisk att i princip vem som helst kan lära sig den, och så blev jag organist. Och jag fann genast att jag hade hela kören och församlingen och prästerskapet med mig. Det tycktes som om alla andades ut efter att äntligen ha sluppit "den vrälände diletantan" Bouillon. Men jag visste inte att han hade utsett mig till sin efterträdare huvudsakligen för att jag var den enda som kunde vidmakthålla hans kompositionsrepertoar i den kyrkan.

Naturligtvis nöjde jag mig dock icke med att kunna spela Bach och egna rykande färska orgelkompositioner och leka virtuos, utan jag ville även råda bot på de missförhållanden som enligt min mening hade rått under hela Bouillons tid i form av brist på psalmer och brist på kyrkomusik på latin. För att råda bot på det första erbjöd jag mig att åt församlingen själv ensam trycka upp en psalmbok med prästgårdens stencilapparat, och det fick jag. I denna psalmbok förelåg mässans liturgiska text, alla de folkmässor som folk kunde och gärna sjöng, samt alla de vackra gamla internationella europeiska psalmer som jag hade saknat så länge jag hade sjungit i den mer skrala än sakrala kören. Mariapsalmer, som Bouillon konsekvent hade bannlyst, började sjungas på nytt i kyrkan för första gången på fjorton år, och alla var belättna. Plötsligt var gudstjänsterna i någon mån levande igen genom skönhet och mystik och inte lika mördande tråkiga som vilken protestantisk gudstjänst som helst.

Och för att råda bot på det andra hade jag själv komponerat en ny mässa på latin. Den var inte svår och inte lång, det var en melodisk "Missa Brevis", men den var dock svårare än vad de engelska och de franska mässorna hade varit och mycket svårare än alla Bouillons. Denna nya latinska mässa fanns med i den nya psalmboken. Och jag bad kyrkoherde Patrick Queznay om lov att få öva in denna nya mässa med kören. Det skulle vara det första steget på vägen tillbaka mot kyrkans traditionella användning av Bruckner- och Schubertmässor, som legat instängda i tystnad i sexton år. Kyrkoherden gav mig tillåtelse. Enligt mitt förslag skulle vi öva in den så att vi kunde framföra den under julen, och det hade han ingenting emot. Nästa steg på denna musikutvecklingsväg skulle vara att återuppväcka Grubers Pastoralmässa, som tidigare ofta använts i kyrkan. Alla dessa nya musikaliska projekt och planer inleddes i september.

Så övade vi då in den nya latinska mässan, och allt tycktes gå bra. Ingen i kören reagerade mot den nya svårighetsgraden i musiken på något sätt. Harmonin mellan mig å ena sidan och kör, prästerskap och församling å den andra verkade i det längsta perfekt.

Det hör också till saken, att jag hade lagt själ och hjärta ner i denna latinska mässa. Det var med en himmelsk fröjd som jag hade komponerat den, den var mycket vackrare än Benjamin Brittens "Missa Brevis", det var den mest inspirerade av alla mina kyrkomusikaliska kompositioner, och jag visste hur bra den skulle låta när den väl var färdigt inövad. Kyrie, Sanctus och Agnus Dei-satserna var enkla. Det var bara Gloria-satsen som erbjöd en del svårigheter, ty dess tempo var presto, och dess polyfoni var mera utvecklad än de övriga satsernas.

Men under höstens tre månader lyckades vi väl träna in den så att till och med Gloria-partiet fungerade. Kyrkoherden ville höra hur den lät, varför vi spelade in den på band några veckor före jul. Vid denna inspelning var bara jag och mina tappra medarbetare de tre systrarna, alltså nunnorna, med. Men den blev gjord med gott resultat, och det färdiginspelade bandet överräcktes åt kyrkoherden. Hela mässan tog inte mer än drygt tio minuter.

Och så en vecka före jul kallar kyrkoherden mig till sig och säger:

"Jag har lyssnat på bandet. Din mässa är mycket vacker. Men ni får inte uppföra den."

"Varför?" frågar jag.

"Den är för svår. Församlingen kommer aldrig att kunna sjunga med i den, och det är meningen att församlingen skall sjunga med i allt vad kören sjunger."

"Men det gör ju församlingen aldrig!"

"Det hör inte hit. Sjung någon annan gammal mässa under julen i stället."

"Men meningen med denna mässa var att göra julen musikaliskt lika festlig i år som den förr alltid har varit musikaliskt tråkig. Får vi då inte framföra den ens en enda gång under julen, exempelvis under högmässan på trettondag?"

"Nej. Systrarna vill inte heller sjunga den."

"Vem har påstått det?"

"De har själva sagt det till mig."

Då stod jag som förlamad. Han fortsatte emellertid:

"Bry dig inte om det. Du har varit en bra organist hittills, och alla är nöjda med dig. Fortsätt att vara så snäll som du hittills har varit, och glöm din latinska mässa. I vår kyrka har vi inte haft någon mässa på latin i fjorton år, och därför skall vi inte heller ha det i fortsättningen."

Och därmed fick jag låta mig nöjas. Jag kunde inte få fram ett ord mer. Jag var helt enkelt bedövad. Fyra månaders repetitionsarbete förgäves och bortkastat. Och nu begick jag mitt stora misstag i min stora brist på erfarenhet av dylika motgångar. I stället för att genast fråga kyrkoherden: "Nå, när får vi då uppföra mässan i stället?" teg jag och lät harmen ta fast form i mitt inre. Jag beslöt dock att vara honom lydig och inte bråka och genomförde därför julen som vanligt på det gamla tråkiga sättet. Men dock kom alla de gamla strålande julpsalmer, som hade legat levande begravda i fjorton år, nu åter genom min psalmbok till sin rätt genom att de användes varenda en, och detta tjusade församlingen. De var aldrig så nöjda med mig som under den julen, och efter gudstjänsterna hände det att de kom och tackade mig för den vackra musiken. Men jag tänkte på min ännu vackrare mässa som inte fick användas."

"Gjorde du även annan kyrkomusik än orgelkompositionerna och mässan?"

"Om! Varje vecka gjorde jag musik till kommande söndags responsoriepsalm, som jag då framförde med orgel och kör och som församlingen svarade till. Flera av de nya psalmerna i min psalmbok var skrivna och komponerade av mig. Därtill kom också några särskilda påsk- och pingstkantater i litet format samt ytterligare några udda sakraliteter. Och allt fick uppföras och uppfördes utom mässan.

Men tillbaka till mässan. Naturligtvis kunde jag inte smälta att den hade råkat ut för totalförbud, och när kyrkoherden efter julen gav mig löneförhöjning tolkade jag det som ett tack för att jag inte bråkade och som en muta för att jag även i fortsättningen skulle hålla tyst. Det var den församlingens A och O i alla uppfostringsfrågor: Man skulle vara snäll och tyst och aldrig ifrågasätta något. Men ingen muta kunde hindra mig från att försvara min sak.

Hade jag vetat en del som jag då inte visste, som att kyrkoherden hade problem med församlingen och därtill led av en kronisk leversjukdom, så hade jag kanske hållit mig stilla och inte väckt ont blod med att försvara min rätt. Men det var mycket som jag inte visste, och i min okunnighet tog jag det första steget mot vad som blev min egen undergång: jag skrev ett brev.

Jag skrev ett brev till kyrkoherden och till de tre trogna systrarna i kören i vilket jag anklagade dem för feghet. Jag påstod att det bara var för att de var fega som de inte vågade göra sig delaktiga i uruppförandet av min latinska mässa. De besvarade aldrig brevet men dolde inte för mig att det högeligen förargade dem. Efter det var det slut med de goda relationerna mellan mig och kören.

Sedan skrev jag ett brev till de andra prästerna i församlingen. Allt detta hände efter det att julen var förbi. I detta andra brev ställde jag frågan om en kyrkoherde hade rätt att förbjuda användandet av latin i sin kyrka och åberopade påven Johannes XXIII:s påbud att folkspråket skulle användas parallellt med latinet i kyrkan. Efter det brevet var det slut med de goda relationerna mellan mig och kyrkoherden.

När inte heller detta brev besvarades på något sätt och kyrkoherden vägrade att medge att han hade fel skrev jag ett brev till församlingsrådet i vilket jag ironiskt bad församlingsrådet om ursäkt för att musiken under julen hade varit så tråkig och misslyckad och att det att den hade varit det berodde på att den festliga högtidsmässa som hade planerats och i god tid förberetts till julen i sista stund hade totalförbjudits av kyrkoherden, som själv hade uppmuntrat instuderingen därav.

Detta brev utlöste en storm i församlingsrådet. Stormen riktade sig mot kyrkoherden, som dock med några realpolitiska finter lyckades få församlingsrådet att tro att min syssla hade stigit mig åt huvudet. Efter det brevet var det slut med de goda relationerna mellan mig och församlingen."

"Förlåt mig, men du nämnde att kyrkoherden gav dig löneförhöjning. Hur hög var din lön?"

"Han höjde den från 150 till 200 dollar i månaden."

"Och vad utförde du för denna lön?"

"Cirka 20 timmars arbete i veckan: minst två mässor per söndag med orgelspel och sång, men det kunde ibland bli upp till sex musikmässor per söndag, ty vi hade ju även somliga söndagar högmässor på polska, tyska, italienska, spanska, holländska, ungerska och andra europeiska språk. Sedan var det cirka tre körövningar per vecka, ty varje nationalitet hade ju sin kör. Och därtill kom så frivilliga extraarbeten som komposition och arbetet med psalmboken, som understundom måste förbättras. Bröllop och begravningar fick jag dock extra betalt för, men ibland kunde även betalningen därför utebli."

Men tillbaka till de händelser som ledde till att jag med hela mitt hjärta förbannade en präst. Men tröttnar ni inte på min långgrandiga berättelse? Vad har väl ni för intresse av att lyssna till hur det gick till när man drev en organist vansinnig? Har ni inte viktigare saker att göra?"

"Ingenting är viktigare för mig just nu än att höra fortsättningen på er bikt."

"Nå, så hör då, men avbryt mig gärna."

Visserligen var hans berättelse långgrandig, och jag var fruktansvärt uttröttad och uttråkad redan, men det hör till en prästs viktigaste plikter att kunna stå ut med att höra hur långgrandiga och tråkiga berättelser som helst och samtidigt inte låta något av dem gå sig förbi. Han fortsatte med sin något upphetsade röst:

"Det verkade sedan som om alla helvetets krafter sammangaddade sig mot mig för att göra min tillvaro som kyrklig organist olidlig för mig. Det var som om den heliga kyrkan plötsligt var mera full av djävlar än världen utanför, och alla slog de ner på mig. Nästa sak som hände var Bouillons märkvärdiga intramp i min organistverksamhet. Jag hade ingenting otalt med honom. Vårt samarbete hade alltid fungerat utmärkt så länge jag varit den enda manliga sångaren i hans kör, vilket jag var i fyra år. Och efter att han slutade fortsatte jag med att använda hans kompositioner i gudstjänsten, som annars hade fallit i glömska. Det var bland annat tre mässor av vilka en var delvis tvåstämmig. Denna hans tvåstämmiga mässa var mycket populär, och folket kunde den nästan utantill. Den var romantisk och varm och ganska tjusig. Den brukade användas under påsken. Vi hade redan använt den fyra år i rad under påskhögtiden när han slutade, men när han slutade hittade han på att göra om den. Han tog bort extrastämman och bad oss sedan sjunga den enstämmigt i dess nya version när han var borta. Men som vi tyckte bättre om den tvåstämmiga versionen och ej heller önskade stöta oss med församlingen med att komma med förändringar i en av de få mässor som den kunde sjunga med i höll vi oss till den gamla versionen, och det gick bra, även om det misshagade herr Bouillon."

För att göra julen litet mindre tråkig än vad den blev hade vi även tagit oss friheten att använda denna tvåstämmiga festmässa på juldagen, och det hade synnerligen irriterat herr Bouillon, som just då hade råkat gå i kyrkan för första gången på ett halvår. Han förbjöd oss då att vidare använda den mässan för resten av julen. Men ännu hade han inte förbjudit mig att använda den totalt."

Nu blev det en ny påsk, och trots spänningarna inom kören, kyrkoherdens dolda fientlighet och den press som allt detta blev på mig genomförde jag påsken väl, trots att halva kören reste bort. Skärtorsdagen och Långfredagen blev synnerligen lyckade, vid båda tillfällena uruppfördes nya härliga kompositioner av mig, som ett Stabat Mater och Improperierna, och församlingsmedlemmar sade efteråt att jag nu var

riktigt bra som organist och att jag hade höjt påskfirandet till den högsta musikaliska nivån i kyrkan någonsin. Och vi hade planerat att som vanligt använda oss av den tvåstämmiga påskmässan vid lördagens midnattsmässa, emedan vi fortfarande inte fick använda min mässa.

Då hände det. Efter Långfredagens långa eftermiddagsgudstjänst mottog jag ett kort från herr Bouillon på vilket det stod:

"Härmed förbjuder jag dig att någonsin mera använda min påskmässa. Jag har laglig rätt att bestämma vilka av mina kompositioner som får och som inte får uppföras."

Det var ett slag i ansiktet på mig, samtidigt som han genom utdelandet av detta slag visade sig vara bankruttmässig som musiker i det att han totalförbjöd sin egen bästa och mest populära mässa i dess enda tillgängliga version. Och hur skulle jag förklara detta för kören? Med kyrkoherden kom vi överens om att åter använda den gamla utslitna tråkiga enstämmiga Bouillonska julmässan, men när vi med kören samlades för att öva inför påskaftonens midnattsmässa och jag förklarade det Bouillonska ingreppet för dem blev de rosenrasande. Jag fick veta att det var mitt fel, att jag för länge sedan hade vetat att Bouillon inte ville att vi skulle använda denna hans bästa mässa, och så vidare. Bouillons ingrepp i denna sak fick först och främst den konsekvensen att kören, de tre heliga systrarna, slutade tro på mig. Och efter annandag påsk meddelade de mig att de aldrig mera ämnade sjunga någon av mina kompositioner, tydligen av den enda anledningen att det var jag, Theo Franchard, som hade komponerat dem, som de nu hade bestämt sig för att skulle vara förhatlig för dem. Men då hade det redan hänt någonting nytt och som för en gångs skull inte var av ondo.

Det fanns ett äldre par i församlingen som var konvertiter. De var så vänliga och goda så att somliga inte riktigt tog dem på allvar utan ansåg att de hade en skruv lös. De var bästa vänner med kyrkoherden, sakristanen och alla de ledande krafterna i församlingen. Självt hade jag aldrig presenterats för dem, men de hälsade ändå alltid vänligt på mig som om de hade känt mig i hela sitt liv.

Efter midnattsmässan på påskaftonen bjöd de mig helt plötsligt hem till sig jämte sakristanen och kyrkoherden för att med dem intaga påskmåltiden. Jag hade tänkt öva inför påskdagen men fann det vara alltför oartigt att tacka nej varför jag accepterade.

Hemma hos dem fanns det redan ytterligare en gäst som väntade på oss. Det var en mörk ung dam klädd helt i svart. Hon såg på något vis förstörd ut, som om hon just hade blivit utsläppt från ett sinnessjukhus, eller som om hon hade genomgått förfärliga depressioner. Hon presenterades, men ingen vidrörde hennes bakgrund. Av hennes uttal förstod jag dock snart att hon var från ett östeuropeiskt land. Hon talade dåligt franska och ännu sämre engelska, och det var ju inte så konstigt när det visade sig att hennes hemland var Ungern och att hon bara hade levat två år i Canada. När hon fick veta att jag var organisten i församlingen hajade hon till, och hon visade sedan ett nästan närgånget intresse för min person.

Det visade sig att hon var mycket musikkunnig. Hon var utbildad sopransångerska i Ungern, och jag frågade henne om hon inte ville börja i kören. Det hade hon ingenting emot, och vid följande repetitionstillfälle infann hon sig. Det var just vid hennes debut i kören som det hände mig att resten av kören sade upp kontraktet med mig, tågade demonstrativt ut från orgelläktaren med buller och bång och vägrade att samarbeta med mig mera. Hon var dock inte ovillig till att försöka sjunga det som de andra påstod att inte kunde sjungas. Och hon klarade det bra.

Hade hon inte uppträtt just när kören föll ifrån mig hade jag nödgats falla till föga för dem, kyrkoherden och församlingen och upphöra med att använda mig av egna kompositioner. Men genom hennes uppdykande såsom en hjälpare hand från ovan kunde jag fortsätta vandra min egen musikaliska väg och inte ge avkall på

någonting. Hon ensam som sängerska var bättre än hela den övriga kören tillsammans. Den övriga kören funktionerade fortfarande vid framsjungningen av ordinarier och psalmerna, men endast hon fick vara med om att sjunga mina kompositioner.

Hon kunde även sjunga en hel del annat som inte hade sjungits i kyrkan på femton år. Vi framförde Schuberts och Gounods "Ave Maria", Mozarts "Exultate, jubilate" och "Ave verum", och mina responsoriespsalmer blev tvåstämmiga, så att vi sjöng var sin stämma till mitt ackompanjement. Vi övade även in min ännu aldrig uppförda mässa, och på tu man hand fick vi den att gå smidigare och låta bättre än vad jag lyckats med hela körens hjälp. Och församlingen visade tydlig uppskattning av allt vad vi gjorde och bad oss "komma med mera sådant". Men kyrkoherden och den övriga kören teg.

Det var den första maj som vi kunde min latinska mässa så bra att jag frågade kyrkoherden om vi inte fick lov att framföra den en enda gång under sommaren. Han sade blankt nej och ville inte komma med någon motivering. Då skrev jag ett nytt brev som var till honom endast. Och det brevet bör jag visa i original, ty det innehöll så mycket."

Han hade tydligen fått med sig sin privata dokumentsamling till sjukhuset, ty han hämtade en pärm och tog därifrån fram utkastet till ett brev, som han visade för mig. Och till min häpnad läste jag följande:

"Visserligen har herr Kyrkoherden förbjudit mig att någonsin mer skriva brev till någon i kyrkomusikaliska angelägenheter, men jag har redan brutit mot det förbudet en gång, och det är han själv som tvingar mig att göra det denna andra gång. Och har någon rätt att förbjuda någon annan att yttra sig vad det än gäller? I kommunistiska länder lär man göra det, men i vårt västerländska demokratiska samhälle är det lyckligtvis både omöjligt och absurt att göra det, ty så länge vårt samhälle är demokratiskt måste alla fritt få säga sin mening och till och med en organist i så känsliga saker som kyrkomusikaliska angelägenheter.

Saken är den, att jag har bett om att få framföra mässa nr. 9 en gång i slutet av maj, och den högvördige herr Kyrkoherden har därtill sagt nej av den anledningen att folk inte kan sjunga med i den och att folk skall sjunga med i mässmusiken vare sig de vill det eller inte och vare sig de i praktiken även gör det eller inte. Faktum är att de inte gör det, fastän de i många år oupphörligt serverats så enkla mässor som herr Bouillons, och särskilt gör de det inte när polackerna sjunger en polsk mässa under högmässan ibland, som tydligen får sjungas ibland medan den latinska mässan nummer 9 aldrig får sjungas, fastän många begriper latin bättre än polska.

Det tycks vara varje organists öde att trampas ned ordentligt på grund av sin goda vilja att väl sköta sin tjänst i vår stads främsta katolska kyrka. Den store organisten Frans Zak, salig i åminnelse, en gammal erfaren musikveteran som alltid ledde en stor alltid fyrstämmig kör och som till allas glädje flitigt använde gamla klassiska mångstämmiga mässor av Bruckner, Gruber, Schubert med flera, fick på sin ålders höst erfara hur den gode Kyrkoherde Balletto-Perfetti di Cuccurullu under sin första jul som kyrkoherde i vår stad vackert förbjöd all väl inövad latinsk polyfoni för all framtid. Vi skall icke skylla denne organists plötsliga död på denne stackars kyrkoherde, som även han blott ville väl sköta sin tjänst, men säkert är att denna drastiska åtgärd mot en duktig och aldrig organist och mot hela kyrkans dåvarande kör var en av de händelser som så småningom kom att leda till den gode Kyrkoherde Balletto-Perfetti di Cuccurullus tragiska förflyttning.

Min företrädare herr Bouillon undgick ett så olyckligt öde, men jag har aldrig hört någon människa prata så mycket illa om en annan människa som jag har hört den högvördige nuvarande Kyrkoherden göra om min stackars företrädare efter att denne slutat.

Även jag var mån om att göra det bästa möjliga av min tjänst. För att göra min första jul som organist extra festlig började jag så tidigt som i september inöva den latinska mässan nummer 9, och jag såg noga till att jag fick både Kyrkoherdens och diakonens tillstånd, godkännande och gillande av detta företag. Vi övade in mässan under tre månader tills vi kunde den bra i avsikt att endast framföra den på julafton och trettondagen. Då plötsligt vänder sig alla emot mig av någon oförklarlig anledning. Först några dagar före jul säger någon i kören att hon varken vill eller tänker sjunga den, och Kyrkoherden förbjuder mig att använda den som mäsas. I tre månader godkände Kyrkoherden vår insjungning av den, och i tre månader tränade kören flitigt och optimistiskt på den, för att en vecka före jul plötsligt tillintetgöra tre månaders arbete.

Vad är det för en kör som går bakom ryggen på sin instruktör? Vad är det för en Kyrkoherde som godkänner en arbetsplan blott för att när arbetet är färdigt förstöra det? Ack, ni kära systrar som inte vill sjunga mina kompositioner bara för att de är *mina* kompositioner och därför lika besvärliga och obekväma som jag, i fyra år under herr Bouillons befäl sjöng jag allt vad han gav mig att sjunga vare sig jag tyckte om det eller inte, och det var en hel del jag inte tyckte om. Men jag sjöng det noggrant ändå därför att jag tyckte det var bättre och roligare att sjunga någonting tråkigt än att inte sjunga alls. Men ni tycks inte vara så goda, toleranta och samarbetsvilliga mot er körledare som jag alltid var mot min. Jag har funnit mig i er ovilja att acceptera min musik hittills, och jag har till och med krupit för er, men nu säger jag: Slipp då! Om ni inte tycker om min på klassiska traditioner grundade allvarligt menade musik, så gå till jazzmässokören och stanna där för gott, ty den sortens "svängiga" musik tycks ni ju gilla bättre än min föga publikfriande och mer liturgiska musik.

Kära Kyrkoherde, som utan att fråga mig om jag är med därpå går och söker en ny organist för att därmed beröva mig halva min tjänst, även Mozart fick som kyrkomusiker under Ärkebiskopen av Salzburg en gång för alltid sparken som kyrkomusiker för att han ville ge denne högvördige Ärkebiskop mera och bättre musik än vad denne högvördige Ärkebiskop ville ha, så jag känner att jag är i gott sällskap. Andra har påstått att min tjänst ställer orimliga krav på mig, men själv har jag aldrig påstått det och kommer jag aldrig att klaga på mitt arbete.

Min avsikt med detta brev är att råda bot på den intolerans som tyvärr förekommit i vår kyrka gentemot dess kyrkomusiker och kyrkomusiken. Den gode Kyrkoherde Balletto-Perfetti di Cuccurullus tillintetgörande av all latinsk polyfoni var ett utslag av intolerans, den nuvarande högvördige Kyrkoherdens inställning mot herr Bouillon var ett utslag av intolerans, och det öde som drabbat den väl inövade mäsas nummer 9 är även det ett tecken på onödig intolerans.

Kort sagt, om vad som har gjorts mot somliga mot organisterna Frans Zak, Hugo Bouillon och mig, Théophile Franchard, är bara att säga, att så gör man inte mot musiken. De som har gjort vad de har gjort mot våra kyrkomusiker borde skämmas. Och den sistnämnde organisten kommer plikttroget att fortsätta med att göra sitt yttersta för att försköna kyrkans musik tills han får äran att dela Mozarts öde att få sparken där för."

Efter en nödvändig suck beredde jag mig på att fortsätta samtalet.

"Är det sant att han sökte en ny organist bakom din rygg?"

"Ja. Till mig sade han, att det var för att min tjänst innefattade alltför mycket arbete som jag inte klarade av allena, och att han därför ville skaffa en extra organist att dela mitt arbete med. Men jag hade aldrig klagat över bördan av mitt arbete, som jag älskade.

På detta brev, som på alla de övriga, fick jag intet svar och inte ens något muntligt sådant. Kyrkoherden teg, och jag undrade vad den tystnaden betydde.

Under tiden började jag allt mera umgås med den lilla ungerska näktergalen privat. Jag fick veta något om hennes bakgrund. Hon var politisk flykting från Ungern, och bland mycket annat hade hon även ett självmordsförsök bakom sig, då den fästman som hon rymt från Ungern med hade övergivit henne. Men hennes värsta upplevelse var en historia med en ung begåvad engelsman. Han var filosofie doktor från Cambridge och specialist på östeuropeiska språk och särskilt ungerska. Han hade undervisat på universitetet i Debrecen, och hon och han träffades på universitetet i Ottawa. Att de kunde tala flytande ungerska med varandra förde dem samman, och de planerade en framtid tillsammans. De hade just skaffat sig en gemensam trivsamt bostad när han enligt sin vana for inåt landet till Alberta för att skida med sin broder. Han tänkte att det skulle vara alltför riskabelt att ta henne med, emedan hon inte visste någonting om skidsporten, varför han lämnade henne hemma.

Men under veckans gång kom det nyheter i radion om ovanligt svåra snöstormar i Klippiga Bergen och att flera skidsportare saknades i fjällen. Slutligen kunde radion precisera det saknade antalet människor till nio, och snöstormen bara tilltog. Och dessa nyheter nådde fram till stackars Teresas öron.

Och medan Canada svävade i okunnighet om dessa nios öden stapplade det fram i den rytande snöstormen i bergen en ensam blodig man, som föll till marken hundra meter från den fjällstation som blev hans räddning. Han upptäcktes och återbördades långsamt till livet, och han kunde berätta var de andra åtta befann sig. När snöstormen var över kunde man ge sig ut för att börja söka efter dem. De hittades alla åtta på samma ställe, det ställe som den nionde hade lämnat för att söka hjälp. Ingen av dem befanns vara vid liv.

Ett sällskap på sex personer hade överraskats av stormen och sökt skydd i en klyfta, som dock inte gav tillräckligt skydd. Snöstormen hade kommit som från ingenstans, och inga väderrapporter hade kunnat förutsäga den. Kylan var omänsklig, och den stenhårda vinden hade fördubblat den, så att den i praktiken var över 50 minusgrader. Det överraskade sällskapet hade grävt in sig i snön och där lagt sig till rätta, när tre andra hade dykt upp som befann sig i samma trångmål. Snöstormen gjorde det omöjligt för någon att kunna se någonting, och hade de utsatta stackarna grävt ner sig bara ett tjugotal meter längre bort hade de kommit djupare ner och alla kunnat klara sig. De tre senkomlingarna lade sig på marken utanför den otillräckliga snöhyddan, emedan de inte fick plats hos de andra där inne. Den tredje fick inte plats någonstans och fortsatte därför därifrån, och han blev den enda som klarade sig. Han förklarade senare att de hade försökt göra upp eld men att snöstormens köld hade varit så svår att fingrarna, så snart de drogs ut ur vantarna, hade spruckit av kölden så att blodet genast hade sköljt över tändstickorna och gjort dem lika obrukbara som händerna.

Knappt hade alltså Teresa funnit trygghet och en lämplig öm och vänlig man förrän hon brutalt berövades honom av ödet. Det hade skett en månad innan hon träffade mig. Och hur kunde jag, till fullo informerad om hennes synnerligen svåra bakgrund, annat än förbarma mig över henne och ta hand om henne? Och en dag bekände hon för mig att hon innan hon träffade mig inte hade sjungit på två år.

"Varför?" frågade jag.

"Att sjunga är att ge utlopp för en fröjd, som den som sörjer inte kan ge utlopp för."

Och medan jag långsamt lärde känna henne blev hon vackrare för varje dag.

Till somrarna brukade jag alltid fara ut till föräldrarna vid havet. De hade sitt ställe i British Columbias arkipelag, den oändligt vilda och sköna. Även den semester som nu nalkades planerade jag att tillbringa där, och jag ämnade ta Teresa med mig och bjuda henne på resa och uppehälle. I hennes tragedi såg jag en helig uppgift för mig: att åter få henne lycklig och om möjligt att ersätta den goda man som hon hade

förlorat. Jag var icke filosofie doktor som han, men i stället var jag musiker och kunde därtill få Teresa till att åter sjunga av fröjd. Min semester var planerad från den första till den sista juni.

Men onsdagen före min semester hände det något. Jag skulle avresa med Teresa följande söndag omedelbart efter högmässan. Denna onsdag kallade mig kyrkoherden till sig. Jag anade oråd och ville inte träffa honom, men som hans anställde organist var jag skyldig att lyda honom. Trogen min plikt gick jag in till honom, och jag såg genast på honom att något hade hänt med honom. Han presenterade för mig ett papper och sade:

"Om du inte skriver under det här blir du avskedad."

Förbluffad ögnade jag igenom pappret. Det visade sig vara ett ultimatum som bestod av ett antal punkter. De viktigaste punkterna gick ut på att jag aldrig mer i kyrkan skulle få framföra egna kompositioner och att jag aldrig mer i kyrkan skulle få sjunga solo. Det var helt otroligt. Jag kunde inte ta det på allvar och fruktade att kyrkoherden hade fått en knäpp. Han såg dock farlig ut, så jag vågade inte säga rent ut vad jag tänkte. I stället bad jag om betänketid.

"Jag får på semester nu på söndag. Låt mig få fundera över saken nu på sommaren," bad jag. Jag hoppades att en månads uppehåll skulle få honom att tänka om.

"Du får ingen betänketid," sade han. "Denna sak skall avgöras med kyrkorådet på måndag efter att du har rest, och därför måste jag få besked från dig innan du reser."

Han var obeveklig.

"Kan vi inte åstadkomma en kompromiss?"

"Jag har kompromissat med dig hela våren, och det har bara lett till att jag aldrig fått min vilja fram i kyrkomusiken. Nu är det slut. Hädanefter är det jag som bestämmer vad som får och icke får framföras här i kyrkan. Du kan inte behandla mig hur som helst nu längre. Nu skall det äntligen bli någon ordning och reda på musiken här i kyrkan!"

Precis så sade han medan han hetsade upp sig mer och mer. Det var alltför absurt för att kunna vara sant. Det liknade mera en förryckt och omöjlig mardröm än någon verklighet. Inte kan man ju förbjuda en musiker att komponera? Och vad är en kyrkorganist som inte får lov att sjunga? Dessutom tyckte ju alla att jag i motsats till den vrålande Bouillon sjöng vackert och mjukt. Min röst hörde hemma i kyrkan mer än någon annan organiströst före mig, enligt de erfarnas mening. Men det var omöjligt att resonera med honom. Han var som besatt, och elden slog nästan ut ur hans ögon. Han var en brand som ingen kunde släcka. Jag frågade dock:

"Varför?"

"Därför att du är inkompetent. Dina kompositioner är vettlösa och består bara av skalövningar."

"Vem har sagt det?"

"Expertisen."

"Vem är expertisen?"

"Det säger jag inte."

Jag fick alltså inte veta vem min bödel var, om jag hade någon, eller vem som dömt mig till döden som katolsk musiker, om det inte bara var han själv. Det var omöjligt att komma längre. Försök förklara för en socialistisk präst att skallöpningsar är något som förekommer i all riktig musik och allra mest hos Beethoven. För att få ett slut på den pinsamma konfrontationen lovade jag att ge besked senast på lördag. Med mindre ville han inte låta mig gå.

Samma dag meddelade jag alla de i församlingen som jag trodde att var mina vänner om vad som hade hänt. Jag trodde och hoppades att de skulle kunna påverka kyrkoherden till att inte genomföra denna absurditet, men jag misstog mig. Inte en enda lyfte sin telefonlur för att sätta sig i kontakt med mig eller för att hjälpa mig.

Och före mässorna på söndag morgon var jag tvungen att meddela kyrkoherden att jag vägrade ta hans ultimatum på allvar emedan det var så absurt och att jag därför inte kunde skriva på det.

"Ger du mig verkligen sparken?" frågade jag sedan.

"Ja," svarade han tveklöst.

Utom högmässan, som skulle börja om en halvtimme, hade jag även en körrepetition före mässan att genomföra. Den enda som infann sig till körövningen var Teresa. Vi började öva, men efter några minuter kunde jag inte behärska mig längre. Jag sade till henne att gå före mig upp till orgelläktaren, och hon gick. Hon såg att jag behövde vara ensam. Och när jag var ensam gick jag in på prästgårdens toalett. Det var alltid dit jag gick när det var kriser på gång i kyrkan. Nu gick jag dit, läste in mig och grät ut. Jag grät bittert i tjugo minuter tills högmässan skulle börja. Det var första gången på många år som jag grät direkt av smärta. Annars hade jag bara brukat gråta av känslsamhet, som inför en vacker film, men nu grät jag enbart av hysterisk personlig sorg och smärta. Och ändå visste jag inte då att jag verkligen hade anledning att gråta.

När klockorna började klämta försökte jag ta mig samman. Jag gick till orgelläktaren för att genomföra min sista högmässa. Jag hade tjänstgjort i precis femton månader. Det var svårt att genomföra musiken, ty tårarna hotade hela tiden att tränga fram. Och kyrkoherden mässade falskare än någonsin, som om han ansträngde sig för att sjunga i alla tonarter utom den rätta. Det blev ingen responsoriepsalm den söndagen, och det har heller aldrig mera varit någon sådan där med musik till sedan dess. Och under kommunionen sjöng Teresa och jag Schuberts "Litanei" på hennes initiativ, ty just den hade framförts vid hennes engelske fästmans begravning. Vi sjöng den med inlevelse och med all den smärta som stunden innefattade. Det var dödyst i kyrkan, och kyrkoherden lät oss till och med sjunga den till slut. Annars hade han alltid skoningslöst brukat avbryta musiken så fort han kommit från altaret efter rengöringen av kalken. Det var vår Schwanengesang.

Efter högmässan fick jag avsked på grätt papper. Jag vägrade att skriva under det själv.

"Då skriver jag under det i stället," sade han och gjorde det. Sålunda undertecknades den 'ömsesidiga överenskommelsen' endast av honom.

Och jag for på min semester med Teresa. Jag var utan arbete och utan inkomst och hade, som jag trodde, en blivande fru att försörja. Ty jag älskade henne. Dock var vi ännu inte ens förlovade, varför vårt umgänge var rent.

Men när jag kom till Stuart Island och berättade nyheten för mina föräldrar tog de den mycket hårt. Min far hade just då dessutom drabbats av en svår sjukdom, varför han låg till sängs. Men när jag redogjorde för alla detaljer berömde han mig för att jag hade nekat till att gå med på kyrkoherdens villkor.

"Han gräver sin egen grav," sade han, "och genom ditt handlande har du helt enkelt nekat till att följa med honom ner i den."

Men min mor kunde aldrig komma över att vad som hade skett hade kunnat ske i en kristen församling, och hon menade att jag måste ha haft någon skuld med i det hela, vilket jag inte kunde förneka att jag hade.

Så fort jag var framme vid Stuart Island skrev jag hem till Montreal till kyrkoherden och förklarade mig vara villig att fortsätta som organist som om ingenting hänt. Efter en lång tid svarade kyrkoherden kort och okänsligt att han aldrig mera ville veta av mina tjänster.

Den så kallade semestern blev bedrövlig, ty det visade sig bli den kallaste och fulaste sommaren i mannaminne, och senare på sommaren avled min fader, varpå min moder insjuknade. Mitt avsked från kyrkan kastade en dyster skugga över oss

alla, och det som hade förenat mig och Teresa hade vi förlorat: kyrkan och kyrkomusiken.

När jag kom tillbaka till Montreal efter sommaren visade det sig att kyrkan nu för första gången sedan den hade byggts var utan organist. Det var alltså ingen orgelmusik ens till högmässorna. Jag erbjöd mig att vikariera men fick inte ens det. Kyrkoherden hade helt enkelt personligen exkommunicerat mig från kyrkomusiken. Men ännu hade jag kvar min nyckel till orgelläktaren, och den begagnade jag mig av till att fortfarande gå dit och spela när jag ville och när kyrkan för övrigt var låst."

"Lät dig kyrkoherden göra det?"

"Naturligtvis ville han ha tillbaka sin nyckel, men alltid när han påminde mig om detta hade jag den inte på mig. Och för att undvika att bli berövad den gick jag till orgelläktaren bara efter midnatt."

"Detta är en otrolig historia. Och det upptäcktes inte?"

"Under en månads tid gick jag dit dagligen, eller snarare nattligen, utan att någonting hände. Men så senare på hösten, (det råkade vara just på min födelsedag,) när jag en natt satt där och övade, hörde jag plötsligt hur dörren till läktaren öppnades och hur kyrkoherden trädde in. Han hade då själv kommit sent hem, upptäckt ljuset i kyrkan, hört min musik, smugit sig upp för trappan och tagit mig på bar gärning. Och hur han triumferade! Äntligen hade han mig fast! Han krävde prompt nyckeln av mig och drog sig inte för att tillgripa våld för att få den. Jag kunde ju inte förneka att jag då hade den, och jag hade givit den åt honom även om han inte tillgripit våld. Dumt nog hade jag inte garderat mig med att skaffa en kopia..."

"Slog han dig?"

"Nej, men han tvingade mig upp från bänken och avbröt mig mitt i musiken och ville köra ut mig med våld, som om han tog för givet att jag annars skulle bli kvar där för evigt. Under detta från hans sida ensidiga handgemäng fick jag veta att han som expert var av den meningen att jag var sinnessjuk och behövde vård illa kvickt, och när han väl fått nyckeln körde han skoningslöst ut mig. Stycket som jag var mitt inne i blev aldrig färdigspelat i den kyrkan. Jag blev nästan kastad ut för trapporna, och han skildes från mig med den förbannelsen över mig att jag aldrig någonsin skulle kunna samarbeta med någon människa. Det var hans sista ord till mig, sin för alltid avskedade och utkastade organist.

Sålunda var jag uteläst från kyrkan och kunde icke spela orgel mera. Men vad som var värre var det att jag därmed även var uteläst från mitt eget piano."

"Vad menar du?"

"Mitt piano hade ett år tidigare med kyrkoherdens tillåtelse placerats på orgelläktaren emedan det just då inte hade kunnat placeras någon annanstans, och alltjämt var mina bostadsförhållanden så osäkra, att jag inte hade någon möjlighet att flytta det ut ur kyrkan. Det hade aldrig använts offentligt, utan bara när kyrkan var låst, men då desto flitigare. Jag var ju pianist långt innan jag blev organist, och särskilt hade jag använt mig av pianot till att komponera symfonisk pianomusik, som är, eller var, min specialitet inom musiken. Genom kyrkoherdens åtgärd berövades jag alltså plötsligt tillgången till både orgel och till mitt eget piano, och det oåterkalleligen."

"Var det då du bröt samman?"

"Nej, det var senare. Medan allt detta hände låg min moder svårt sjuk, och hon dog sedan under vintern. Jag kunde aldrig med att berätta även det sista dråpslaget mot mig som musiker för henne, men hon visste att hennes snälle begåvade son bara for mer och mer illa ute i världen. Således var båda mina föräldrar döda och min karriär som kyrkomusiker förintad. Snart drogs min psalmbok in, och kyrkan återgick till det gamla bruket av bara ett tjugotal vulgära psalmer i året och de flesta av dem då upprepade söndag efter söndag. Alla de vackra internationella

Mariapsalmerna tystnade ännu en gång för alltid. I stället för mig anställdes en kvinna som var protestant, och jag fick senare ofrivilligt veta att hon även spelade på en viss nattklubb för homosexuella. Men vad gjorde det, så länge hon fick pengar för det? Hon musicerade bara för pengar, och klok som hon var aktade hon sig noga för att komma med några egna initiativ i kyrkomusiken och allra mest för att komponera själv. Och hon såg till så att hon fick mer än dubbelt i lön mot vad jag hade haft, fastän hon hoppade över alla de icke-franska och -engelska gudstjänsterna. Hon spelade alltså endast under två mässor per söndag och ägnade sig endast åt en kör, och det var systrarna, som nu teg stilla och aldrig mera vågade säga något mot organisten.

Och jag hade ingen möjlighet till upprättelse, ty jag var ju inte ens fackligt organiserad. Jag var autodidakt och hade själv lärt mig spela Bach utantill medan hon hade papper på akademisk utbildning och därför lugnt kunde lata sig med att bara spela efter noter och det så litet som möjligt. Och hon knöts så hårt till kyrkan av vår älskade kyrkoherde genom ett kontrakt att den församlingen aldrig kommer att kunna bli av med henne förrän hon själv vill det, vilket jag dock är säker på att hon snart kommer att vilja. Och att hon hade fått en god tjänst på min bekostnad struntade hon fullständigt i.

I samband med detta övergav mig Teresa. Hon reste till New York med någon som jag alltjämt undrar vem det kan ha varit och kom aldrig tillbaka mera. Uppenbarligen såg hon vart det barkade hän för min del, och hon gjorde klokt i att överge det sjunkande skepp som jag var. Jag missunnar henne inte den lycka som jag hade givit henne och som hon för sin egen del ville bevara med att ännu en gång rymma ifrån alltsammans.

Det var efter detta som jag skrev mitt sista brev till kyrkan. Jag gjorde kopior av det som jag återigen skickade till alla de mest inflytelserika i församlingen. Här är en av kopiorna."

Och han vände sig åter till sin pärm ur vilken han tog fram ett nytt brev, inte ett utkast den här gången utan, som han själv sade, en riktig kopia. Tydligen hade han många sådana kvar.

"Hur kunde ni vara så grymma mot mig? Jag var bara en fattig musiker, och det enda jag ville var att ge musik. Men ni lät mig flytta in ett piano i kyrkan bara för att sedan låsa ut mig från kyrkan och beröva mig mitt eget piano. Ni gav mig en orgel att lära mig hantera och spela på blott för att bryskt låsa mig ute även från den och så hindra mig från att alls spela orgel mera. Ni gav mig en skönröstad kör att leda blott för att denna kör skulle handla mot mig som en Judas Iskariot: i stället för att sjunga klagade de inför överstepräster och sålde mig för en som tog mera betalt för att göra mindre. Och översteprästen i fråga handlade som en annan Kaifas: i stället för att göra vad som var rätt och försvara den orättvist anklagade utbrast han att jag inte var klok och körde ut mig från kyrkan. Hur kan en präst vara så ohelig, och hur kan kvinnor vara så grymma? Ni lät mig komponera fritt bara för att racka ner på mina kompositioner, förklara dem värdelösa och klaga på dem tills jag korsfästes och ni slapp mig. Men ni slapp mig inte. Jag skriver ännu brev till alla berörda parter, och jag tänker fortsätta plåga dem därmed tills jag får tillbaka min musik och min rätt att utöva den. Ve den som klagar på någon av sina medmänniskor, och ve den som hörsammar någon som vågar försöka störta en av sina medmänniskor i olycka med att klaga på honom inför andra! Förbannelse över envar som vill göra någon av sina medmänniskor illa! Ni har gjort mig mycket illa, men det är aldrig för sent för er att gottgöra det med att helt enkelt ge mig tillbaka min musik, som ingen har någon rätt att ta ifrån mig."

Nu kunde jag inte längre bara sucka. Här var mycket mer än bara en mänsklig tragedi. Hela den kristna kyrkan var komprometterad genom att en kristen församlings människor var grymmare mot varandra än vanliga kriminaldådar. Plötsligt förstod jag också något av min broder Patricks helt upp-och-ner-vända värderingar. Jag fortsatte lyssna på denne organist.

"Sedan hörde jag att kyrkoherden hade lämnat kyrkan och rymt med en kvinna. Mycket annat hörde jag om kyrkoherdens personliga svårigheter med församlingen under det sista året, som ingav mig så svåra skuldkänslor att jag sökte mig hit."

"Varför?"

"Därför att jag insåg att en sådan som jag var farlig för min omgivning."

"Varför?"

"Mitt samvete säger mig att skulden till alla olyckor som har drabbat min församling under min tid där är min och ingen annans. Även jag tyckte att monsignore Cuccurullu var en snäv och inskränkt träbock, varpå han föll. Och mina handhavanden med kyrkoherde Queznay ledde till att jag med berätt mod och innerst inne i hjärtat uppriktigt förbannade honom, varpå även han föll. Jag är övertygad om att monsignore Cuccurullu hade varit kyrkoherde där än om jag aldrig kommit dit, och att fader Patrick ännu hade varit präst om jag aldrig skrivit något brev."

"Dock gjorde du aldrig i handling någonting emot monsignore Balletto-Perfetti."

"Nej, men den minsta onda tanke är mer än nog. Det är därför jag är farlig: det som jag tänker och som jag nedskriver i ord har förmågan att materialiseras i verkligheten och hända på riktigt."

"Tror ni verkligen att ni med era blotta tankar kan påverka händelser i det levande livet?"

"Jag har sett att så är fallet, och denna förmåga hos mig är jag livrädd för. Därför vill jag aldrig komma ut härifrån. Hellre sitter jag levande begravd här inne för tid och evighet än att jag på nytt gör tillvaron för min omvärld osäker med att engagera mig i den."

Fallet var exponerat. Sjukdomen måste nu diagnosticeras och behandlas. Men den var så komplicerad att jag bara måste sova på saken till att börja med. Sålunda var det nu bara att avsluta mitt samtal med den stackars musikern. Jag hade bara glömt att säga honom det viktigaste, men han påminde mig därom strax innan jag gick:

"Vad säger ni om min synd, fader?"

"Vilken synd?"

"Att jag förbannade prästen."

"Min son, ni har inte begått den ringaste synd, ty vem som helst utom ni skulle i er situation inte ha nöjt sig med att bara förbanna honom. Ni lyfte inte ett finger när han korsfäste er som musiker, och hade ni åtminstone inte i tankarna förbannat honom hade ni inte varit mänsklig. I och med att ni åtminstone förbannade honom visade ni att ni åtminstone var en människa av kött och blod. Ni var så god så att ni, för att han ändade er musikerbana, skickade era föräldrar med vita hår ner i graven och förstörde ett planerat äktenskap för er, bara förbannade honom och det tyst för er själv. I er situation var det inte någon synd."

"Dock var det han gjorde mot mig inte det värsta."

"Vad var det värsta?"

"Jag har inte sagt något om min bästa vän."

"Vem var det?"

"Min klasskamrat och barndomsvän. Vi gick i katolska skolan tillsammans. Han hade det alltid svårare än jag, hur svårt jag än hade det, ty han hade en svag karaktär. Men jag hjälpte honom alltid, ty vi förstod varandra. Vi var som

fosterbröder. Han var ganska illa däran när jag blev gjord till organist, men min befattning stimulerade honom till att rycka upp sig."

"Vad gjorde han?"

"Han var liksom jag mycket musikalisk, men hans område var ett annat. Hans dröm var att utveckla rockmusiken så att den blev den seriösa musiken lik i skönhet och andlighet."

"Lyckades han?"

"Det är en annan historia. Men han gjorde sitt bästa, och det började gå bra för honom när han såg att det gick bra för mig som organist. Men när jag fick sparken gav han upp totalt, och sedan vet jag inte hur det gick för honom. Några lösa rykten förmälde att han förlorat sig själv."

"Var han narkoman?"

"Tidvis. Såsom jag ser det var det enda onda som fader Patrick gjorde i mitt fall det att han åstadkom att min gode vän Georges Durand spårade ur. När jag fick sparken förlorade Georges sin religiösa tro och följaktligen även hela sitt självförtroende, och det allena kan jag inte förlåta fader Patrick. Genom att han gav mig avsked fick många oskyldiga lida som inte förtjänade det, och framför allt blev min gode vän Georges därigenom definitivt en narkoman.

Idag vet jag ingenting om honom. Gode fader Bertrand, om ni någon gång stöter på honom, vill ni då komma ihåg mig och försöka hjälpa honom, såsom jag alltid försökte göra det och även gjorde det när jag kunde?"

"Träffar jag honom skall jag gärna ge honom vad hjälp jag kan."

"Tack. Ses vi igen?"

"Det är säkert. Så mycket kan jag lova," sade jag försäkrande. Föga anade jag då att jag framledes skulle få alltför mycket att göra med honom.

Och med de orden lämnade jag honom. Jag ansåg mig ha kommit på god väg med honom, och även läkarna var nöjda med att även den patienten efter mitt långa samtal med honom verkade mera uppåt. Faktum återstod dock att varken fader Patrick eller musikern under några som helst omständigheter ännu ville vara med om att lämna sjukhuset. Genom mina samtal med dem hade jag fått en inblick i varför, och jag lyckades övertyga läkarna om att det var klokast att tills vidare efterkomma dessa två patients önskningsar. Samtidigt ingav jag läkarna förhoppningar om att jag genom fortsatta samtal med dem nog skulle kunna få dem till att ändra mening, och detta var läkarna nöjda med, och de uppmuntrade mig till att fortsätta.

Men samma afton som jag hade lämnat sjukhuset efter samtalet med organisten fick jag ett telefonsamtal från en av läkarna vid sjukhuset. Jag visste inte om jag redan hade träffat honom eller inte. Han presenterade sig och sade:

"Vi har hört att ni kan få kontakt med patienter som ingen annan kan få kontakt med. Har ni lust att hjälpa oss? Vi har här ett ovanligt svårt fall. Fastän han mycket väl skulle kunna klara sig i det normala livet igen med blott rutinbesök här då och då vägrar han envist att lämna sjukhuset."

Jag var inte alls intresserad. Jag började få dårar som vägrade bli normala igen upp i halsen. Men jag sade likgiltigt:

"Jaså. Vad är det då för en stackare?"

"En viss Georges Durand." Jag hajade till. "Ett allvarligt fall av narkotikamissbruk. Han finns här på Rehabiliteringsavdelningen, det tolfte huset, sal F i västra flygeln. Vi vill inte pracka honom på er, men om ni råkar vara intresserad är vi mycket tacksamma. Det kunde vara ett positivt experiment."

"Jag är intresserad. När vill ni att jag ska komma?"

"Kan ni komma i morgon?"

"Ja."

Och så bestämdes det. Jag skulle få stifta bekantskap med ännu ett komplicerat socialfall, som jag inte kunde avvisa emedan jag lovat ett annat socialfall att göra vad jag kunde för just detta fall om jag kom i kontakt med det. Och utan att anstränga mig det minsta hade jag omedelbart fått kontakt med det. Det var faktiskt som en fingervisning från ovan. "Hur skall detta sluta?" undrade jag nästan förskräckt.

3.

Georges Durand var en anskrämlig figur. Det var svårt att få kontakt med honom, men när jag hälsade till honom från hans vän Théophile Franchard vaknade han genast till liv.

"Hur har ni träffat honom?" frågade han.

"Jag känner honom genom kyrkan."

"Den förbannade djävulskyrkan, som kastade ut honom!" Jag var förberedd på sådana händelser från en så djupt fallen och olycklig man.

"Det var en kyrkoherde som inte kunde sköta sitt jobb som kastade ut honom och inte kyrkan."

"Men kyrkan lät det ske! Theo skrev till och med till biskopen om saken men fick aldrig något svar! Och den kyrkan regerar världen och är den största och starkaste i världen! Vad är det för en värld, och vad är det för en kyrka?"

"Det kan man med skäl fråga sig," kunde jag inte låta bli att medge, "men jag försäkrar er att kyrkan inte är ansvarig för hela världens tillstånd. Då finns det andra religioner som gör hårdare anspråk på att få bestämma över mänskornas liv än kristendomen, exempelvis islam. Men jag är inte här för att predika. Varför vill ni inte lämna detta hemska sjukhus?"

"För att jag förbannar den förbannade värld och det förbannade samhälle som din förbannade kyrka och er förbannade avgud Jesus regerar och styr!"

Hur resonerar man med en sådan mänska? Det dumaste jag kunde göra var just att försöka resonera med honom, för han menade ändå inte vad han sade. Hans utfall var en mask som var till för att dölja vad som troligen var ren skräckslagenhet. Jag hade träffat narkomaner tidigare.

"Vill du inte veta mera om din vän Theo?" försökte jag.

"Han är väl död nu, eller värre än död, kan jag tänka. Den kyrka som lever på människors själar tog livet av hans själ."

"Men du tog själv livet av din."

"Hur vet du det?"

"Det har din vän Theo sagt mig."

"Så lever han då! Så är han inte alltför förstörd! Så kan han då ännu tänka! Hur är det med honom? Är han inte alldeles fången i sitt rättmätiga djuriska hat mot den kyrka som han gav allt och som därför förstörde hans liv i gengäld?"

"Det är inte sämre ställt med honom än med dig."

"Vad vet du om mig?"

"Ingenting, utom att du är eller har varit narkoman."

"Och vad är en narkoman? En narkoman är värre än en självmördare, ty narkomanen dödar sin själ och inte sin kropp. Hans missbruk är en självbefläckelse till döds för själen. Vad gör du här hos en som är värre än en självmördare, de enligt kyrkan mest fördömda av alla?"

"Just därför är jag här."

"Vem har sänt dig?"

"Din vän Theo."

"Är han då död i alla fall? Han skulle aldrig ha sänt dig till mig om han levde. Han skulle aldrig utsätta mig för en sådan förolämpning."

"Han är lika levande som du och har personligen bitt mig hjälpa dig. Men jag vill mer än bara hjälpa dig. Jag vill samtala med dig."

"Om vad då?"

"Om dig själv. Du som vet vad en narkoman är, berätta för mig vad en narkoman är, ty det är något som jag aldrig riktigt har förstått."

"Du ber mig att ge dig ett helvete."

"Ja, ty endast med att konfrontera helvetet kan man upplösa det."

"Tro mig, du kan inte få mitt helvete att försvinna."

"Låt mig få försöka. Låt mig få ta en titt på det, så vet jag sedan om jag kan eller ej. Ge mig en chans."

"Du har fräckheten att våga be om det. Så följ mig då ner i helvetet, de fallna änglarnas värld, som lever bara för att få fler änglar att falla."

"Berätta först om din vänskap med Theo."

"Det är oundvikligt, ty han har gått vid min sida hela livet vid avgrundens kant och hela tiden hindrat mig från att ramla ner. Men när han själv ramlade ner kunde jag inte längre ensam hålla mig uppe.

En annan person gick också vid min sida hela livet, som en skyddsängel. Hon var mitt bättre jag, tills jag själv skuffade henne ut för branten."

"Vem var det?"

"En barndomsvän: Beatrice Moreau. Hon och Theo är de enda som har fått dela mitt helvete med mig, men henne vet jag inte alls hur det har gått för. Antagligen är hon väl död. Har man en gång åkt utför så slutar det inte förrän med döden, och ju snabbare det gör det, desto bättre, för hennes del inte minst."

"Till saken."

"Ja, till saken, ädle herr pastor! Jag hade alltid förtroende för sådana som du, tills Theo blev bannlyst av sådana som du, för att han försökte sköta sitt jobb. Jag hade aldrig sagt ett ord om mig själv till dig om du inte hade talat till mig i Theos namn.

Så hör då!

Från första till fjärde klass var vi klasskamrater, och under de lyckliga åren grundlades vår vänskap som skulle bestå hela livet, hur kort det än blev. Jag älskade honom. Han var den lugna och kloka av oss medan jag var fantasten och äventyraren. Han var den som alltid höll mig på jorden, medan jag alltid förgyllde hans tillvaro med mina fantastier.

Så kom 60-talet, som började hur bra som helst, men '62 lämnade han vår katolska skola medan jag fortsatte där några år till. Så skildes våra vägar, men vår vänskap bestod. Redan då var jag livligt intresserad av den tidens popmusik, medan Theo bara spelade klassiskt på piano. Jag älskade grupper och idoler som the Kingston Trio medan han höll sig till Beethoven och Chopin.

Det var 1963 som the Beatles slog igenom. Han menade att all den goda schlagermusik därmed tog slut medan jag klart insåg att popmusiken tidevarv därmed först på allvar tog sin början. Även jag bildade, som alla andra, små popgrupper med elektriska gitarrer, och vi lät håret växa. The Beatles visade vägen.

När jag kom i puberteten hade jag redan bestämt mig för att satsa mitt liv på en karriär som popmusiker. Tiden krävde det av mig, och jag hade ännu inte gått ut skolan när det hände som avgjorde mitt öde. Jag var då redan en idol för många unga stackars hysteriska flickor, jag var ståtlig och grann med hår ner till axlarna och rätt så skicklig på estraden: jag kunde svänga ordentligt med elgitarren och ändå spela rätt som ingen annan. Ätminstone kunde jag som ingen annan få det att inte märkas när jag spelade fel, då mina sexiga rörelser kompenserade de musikaliska misstagen mer än väl. Min dröm var dock att upphöja hela popmusikgenren till den nivå som Theo med sin musik alltid befann sig på.

Det var då det avgörande hände. Jag var femton år och skulle just avsluta min skolgång. Vi samlades en kväll med några andra popmusikpionjärer som vanligt för

att musicera tillsammans och i pauserna dricka kaffe. Vid detta tillfälle var det några med bland oss som jag inte kände och som för mig verkade något skumma. De var inte fullt så glättiga och godmodiga som vi unga, utan det var något allvarligt och överlägset med dem. De var också popmusiker men hade varit med längre i spelet.

När vi drack kaffe hade de lagt något i det. De sade detta först när vi druckit upp det och förnam de första effekterna. De hade gjort det för skojs skull, sade de, för att erbjuda oss någonting nytt och ta oss med ut på en roligare resa.

De flesta av oss hade redan erfarenheter av sådant, men jag hade det inte.

"Vad har ni gjort?" frågade jag när jag till min häpnad förnam att min kropp liksom försvann ifrån mig, men de svarade leende:

"Ta det lugnt. Det är bara roligt. Allt det bästa återstår. Slappna bara av, och du ska få se världen i vackrare färger än någonsin tidigare."

Men det var mer än bara roligt och vackert. Det blev den starkaste rusupplevelse som jag ännu idag någonsin har upplevat."

Mer och mer kändes det som om jag hade en av Satans egna framför mig, som biktade sig för mig bara för att dra mig med sig ner i helvetet, men jag bekämpade instinktivt sådana omedvetna vidskepelser, som jag visste att hörde hemma i medeltiden, och jag intalade mig envetet att jag bara hade en vanlig människa framför mig, hur eländig och förstörd han än såg ut; men ju mer han fortsatte in i sin berättelse, desto starkare vaknade dessutom en känsla hos mig om det överkliga och det otroliga i det som han berättade, och denna känsla var svårare att bekämpa. Jag kom på mig själv med att stålsätta mig mot honom med fördomen att ta för givet att han ljög, fastän jag mycket väl visste att han inte gjorde det, åtminstone inte helt och hållet.

"Vad var det du fick i kaffet," frågade jag, "och hur verkade det?"

"Först dagen därpå fick jag veta att det hade varit LSD. Jag upplevde det som en enorm flykt ut i det okända mörkret. Det var otroligt intressant och fascinerande. Samtidigt som det var oändligt stimulerande var det skrämmande kusligt. Synen förvändes på mig som i en oerhört suggestiv mardröm, som dock var tusen gånger verkligare och mera påtaglig än en sådan. Mina armar blev plötsligt två meter långa, när jag såg mig i spegeln såg jag ett svart rytande panteransikte i stället för mitt eget, jag kände mig fullkomligt viktlös och fick svindel när jag vände blicken nedåt mot en bordyta tio centimeter under mig, jag var säker på att huset som jag befann mig i viktlöst svävade ovan molnen som en ljudlös flygmaskin, och själv var jag säker på att jag kunde flyga om jag bara ville ta ett steg från marken. Det mest sensationella av allt var känslan av att jag inte längre var en människokropp utan en fritt svävande själ eller ande som var helt oberoende av kroppen. Samtidigt kände jag mig som en gud, ja, som den allsmäktige guden själv, att hela världen låg för mina fötter och att jag med blott en tanke kunde framkalla tyfoner, översvämningar och krig i världen. Och plötsligt kom den definitiva slutklämmen: plötsligt befann jag mig ute i världsrymden, fritt svävande och såg ner på planeten, ungefär från en punkt mellan jorden och månen men närmare jorden än månen, och hur den lyste som en smaragd med alla sina klaraste grönskande skarpa och skimrande färger. Det var vackrare än något fyrverkeri. Och den tanken slog mig med överväldigande tydlighet, att det här måste jag göra fler gånger. Vilken möjlighet! Vilka fantastiska perspektiv, att bara kunna flyga iväg bort från allt fult på det här sättet!

Sådant var detta rus, som jag upplevde som den mest besinningslösa fröjd, den mest hisnande resa, det mest färgstarka skådespel, det mest fascinerande äventyr och de starkaste känslor av makt och härlighet som jag dittills någonsin känt i mitt liv. Det var ett underbart dramatiskt äventyr, och så fort det var över längtade jag efter en fortsättning på det.

Jag frågade dem som hade bjudit oss på kalaset hur de hade fått tag på det och om de hade mera och om man kunde få mera. De sade:

"Gör bara som vi säger, och du skall få hur mycket som helst."

Från den dagen var jag hopplöst inne i narkotikabranschen.

Samtidigt började min karriär på allvar. Jag slutade skolan och hängav mig på allvar åt konserter och utvecklingen av min grupps musik. Och narkotikan blev mitt livselixir. Jag och alla mina medarbetare levde på det. Vi gick från hasch till marijuana till amfetamin till kokain till heroin, och vi kom fram till att det mest tillfredsställande var att varva LSD med heroin: LSD fick själen att lyfta, men heroinet fick kroppen att följa med. Och rent affärsmässigt och karriärmässigt började det gå riktigt bra för oss.

Vi turnerade i USA och hävade in stora pengar. Vi köpte bilar och hus, och vi var avgudade av alla popmusikentusiaster. Vi gifte oss och hade roligt med våra fruar och skilde oss och gifte oss med andra. Vi tog med oss flickor på våra turnéer som vi utnyttjade och gjorde till våra slavar. De skulle bara våga annat än krypa för oss: vi var ju de som hade pengar. Naturligtvis gjorde vi dem alla beroende av narkotika. På nätterna firade vi hänsynslösa orgier som flödade av kokain, heroin och LSD, och vid sidan av våra ekonomiska framgångar gjorde vi vad vi måste göra för att få vårt livselixir: vi spred det. Vi skaffade ständigt nya kunder åt våra grossister, vi spred i tysthet försiktigt propaganda för knarket, och vi gjorde det till vår och till alla våra dyrkares religion. Somliga av oss menade att vi skulle frälsa världen med LSD, och vi firade faktiskt gudstjänster med LSD-oblater som huvudingrediensen i vår kultreligions heliga kommunion, men somliga föredrog amfetaminoblater eller rentav heroinoblater, men heroinhostior blev dyra. Vi skulle göra alla människor lyckliga med att göra dem beroende av vilket knark som helst, och när alla var lika beroende av det som vi, så skulle vi, spridarna och försäljarna av detta evangelium, vara världens herrar. De som var knarkets högsta profeter skulle till slut ha all makten över världen, så det gällde att verkligen stå sig väl med dem som levererade oss alla dessa massor av heroin och LSD som vi drygade ut och distribuerade. Och vår musik jämte narkotika var en oslagbar och oemotståndlig kombination. Med detta som medel skulle vi bli världshärskare eller åtminstone den nya världsordningens ledande profeter.

Nu kommer Beatrice Moreau in i bilden. Även hon var en barndomsvän, och hon var den enda flicka som jag inte föraktade utan som jag högaktade. Jag respekterade henne, ty hon var den enda oskuld jag kände, och därtill var hon klok. Även hon respekterade och högaktade mig. Vi förstod varandra, liksom jag och Theo förstod varandra, och hon var den enda flicka som jag litade på och som jag aldrig försökte utnyttja. Hon var kanske det enda heliga för mig i livet.

Även hon följde livligt med popkulturens utveckling och utbredning, och hennes egen äldre bror var popmusiker och narkoman. Hon led av hans beroende av hasch och ville därför själv aldrig pröva på något sådant. Men hon tyckte om popmusiken, och hon älskade det långa hårmodet, och med tiden kom hon bara att tycka om pojkar med långt hår. Men hon föll aldrig för någon, och det hedrade henne.

Särskilt min musik uppskattade hon. Hon trodde på mig som musiker, att jag kunde höja popmusikkulturen till en mera seriös och bestående nivå, och hon uppmuntrade mig i alla mina strävanden åt det hållet.

Nu hade jag och mina vänner skändliga lekar och ovanor för oss, och särskilt på nätterna. När vi var riktigt upptända av kokainet och kände oss riktigt demoniska brukade vi företaga oss en lek som översteg alla andra i skändlighet. Vi tvingade flickor i fördärvet på så sätt att några av oss gick på gatan och tilltalade flickor som vi tyckte att såg bra ut medan några andra av oss körde bredvid på gatan i bilen. De som satt i bilen och de som gick på trottoaren låtsades som om de inte visste om varandra. Men de som satt i bilen följde hela tiden med hur det gick för dem som gick på trottoaren. Om de på trottoaren lyckades fånga någon ung fager dams intresse, vilket inte var alltför svårt, gällde det för dem i bilen att handla smidigt. Det

gällde att utan våld få in flickan i bilen och sedan sätta foten på pedalen, medan de som satt bredvid henne snabbt fixade henne, det vill säga smidigt drogade henne, vanligen med en rejäl macka i armen, alltså en full kanyl heroin, utan att hon hann få tid till att väcka någon annans uppmärksamhet. Sedan körde vi till en öde plats där vi alla i tur och ordning utnyttjade henne så mycket vi ville.

Detta hade vi gjort många gånger, färdiga våldtäktsoffer tiger vanligen om sina erfarenheter, och vi var vanligen fyra stycken som gjorde det. Vi såg alla bra ut, men det var vanligen de två av oss som såg bäst ut som fick gå på gatan och utse lämpliga offer. Det var vanligen jag och min vän John. Vi var de mest långhåriga, vi hade båda håret mer än halvvägs ner till stjärten, det var ett enormt arbete att dagligen hålla det i ordning och ytterst besvärligt att gå omkring och bära på det, men det gjorde oss oemotståndliga på scenen för publiken och för hela världen. Ju längre här man hade, desto mer oemotståndlig var man då. Dessutom hade vi alla mörka glasögon, så att våra offer sedan efteråt inte skulle kunna identifiera en enda av oss en annan gång.

Men en gång fick jag för omväxlings skull sitta i bilen och till och med sköta ratten. Vi var i vårt ässe. Det var midnatt, och vi var alla på vårt yppersta humör. Allt hade gått oavbrutet bra för oss i mer än två års tid, våra inkomster hade oavbrutet accelererat, vår publik hade ständigt vuxit, och vi hade inte en enda gång åkt fast för lagen ens för det minsta tablettinnehav, då vi hade mäktiga beskyddare högt upp inom både polisförvaltningen och rättsväsendet genom medlemmar med ekonomiska intressen inte bara i musiken. Så länge vi skötte oss, alltså gjorde vad vi skulle utan att säga något, alltså skaffade ständigt nya drogproselyter genom vår musik, var vi immuna mot alla lagliga hot.

Det var natten efter en ovanligt extra framgångsrik konsert, så vi såg med fog fram emot nattens avslappningsövningar och förlustelser med ovanligt exalterade känslor. Det var som om vi alla visste att vi just denna natt skulle få uppleva något extra sensationellt och uppeggande. Jag hade med avsikt inte tagit någonting strax innan, emedan jag skulle köra, men de andra var alla ganska ordentligt höga och kanske högre än någonsin: de hade alla i det läget kunnat pippa sina mammor till döds utan att det bekom dem det minsta.

Snart fick jag det budet att våra kamrater hade haffat en madonna, en ovanligt vacker flicka, sade den som satt bredvid mig. Jag såg ingenting av vad som tilldrog sig ute på gatan men handlade i enlighet med rutinen och manövrerade bilen perfekt: de fick smidigt in henne i bilen och mellan sig i baksätet. Men det var något som inte stämde. Så fort flickan kom in i bilen och jag hörde hennes röst innan de fick hennes mun tejpad kände jag igen den. Men jag måste sköta ratten. Allt hade klaffat perfekt som vanligt, och jag kunde inte förstöra nöjet för de andra. Bunden av kamratlojaliteten slog jag dövörat till för den bekanta rösten och försökte intala mig att jag hört fel och bara inbillade mig saker, och jag skyllde det på efterverkningar av min senaste LSD-tripp. Jag hade aldrig snedtämt någon gång, och i fruktan för att den första nu var på väg tystade jag med våld mitt samvetes röst med munkavle.

Allt skedde som vanligt: hon pumpades full med flytande knark och gavs extra kraftiga sprutor för att hon skulle bli dubbelt så effektiv, och hon tystnade inför ruset och förödmjukelsen. Jag satt fortfarande vid ratten och väntade på min tur när jag ofrivilligt hörde mina vänners röster från baksätet:

"Skynda dig, Craig! Du får inte ta allt av henne!" Och så: "Vad är det, Craig?" Och därefter: "Craig, vad är det med henne? Vad är det?"

Och så hörde jag de fasansfulla orden, som brände mig ända in i ryggmärgen. Craig yttrade nästan dumt med en fänig röst som om han i misstag tappat bilnyckeln i rännstenen så att den åkt ner i en trottoarbrunn: "Du, det här var en oskuld."

"Så mycket bättre," sade den andre, som var Robert, och jag hörde hur han knuffade undan Craig och övertog plöjningen. Och jag började må illa.

Snart blev det den tredjes tur, som var John, och sedan skulle det bli min tur. Men mot det gjorde nu hela mitt väsen uppror. Jag stod helt enkelt inte längre ut. Plötsligt satte jag gasen i botten och körde iväg. Alla kom av sig, och någon åkte ner på golvet. Men jag hörde bara Beatrices flämtningar, stönanden och konvulsioner. De skrek i mina öron: "Vad gör du?" och försökte stoppa mig, men endast våld kunde stoppa mig. De brukade våld, och då körde jag upp på trottoaren, på någon människa och in i en butik. Allting började genast brinna. Men förvånansvärt nog lyckades jag genast få upp dörren, varpå jag oskadd skyndade mig ut och började ila därifrån. Och jag tror att jag var den enda som kom oskadd ut ur den bilen. Jag sprang och jag sprang och jag sprang, tills jag störtade omkull på gatan.

Hela natten irrade jag sedan omkring utan att möta någon eller tala med någon. Först på morgonen kom jag hem och var då i upplösningstillstånd. Följande dag klippte jag håret.

Jag fick snart veta att mina tre kamrater hade blivit svårt skadade, och att de alla tre kommit på sjukhus, emedan de ej kunnat ta sig ut ur den förnämliga Cadillacen, som var fördärvad för alltid. Den hade brunnit upp, och mina tre kamrater var märkta för livet av svåra brännskador. Men om flickan fick jag aldrig veta någonting. Jag fick aldrig ens veta om det verkligen hade varit Beatrice Moreau eller inte. Men allt talar för att det var just hon. Ingen av de andra tre kände henne, och hennes röst hade jag kunnat känna igen när som helst och var som helst. Dessutom var jag ju nykter vid tillfället. Och den knappa skymt jag fick av henne innan hon kom in i bilen var inte alls oförenlig med henne.

Sedan dess har jag aldrig mer haft någon kontakt med henne. Jag vet ännu inte idag om hon omkom i olyckan eller om hon ännu lever. Tidningarna nämnde aldrig mer än tre personer i olyckan utom den överkörda, och det var mina tre kamrater, av vilka en hade försökt ta sig ut genom min dörr och så hamnat i förarsätet, varför alla trodde han var föraren, särskilt eftersom han saknade körkort. Dessa mina tre medbrottslingar repade sig aldrig helt efter olyckan, och jag har med flit undvikit att se dem därefter. Jag vill aldrig mer se någon av dem igen."

"Och ni klippte håret. Hur gick det för er sedan?"

"Den händelsen blev på sätt och vis en vändpunkt i mitt liv. Jag avlägsnade mig från alla mina gamla perversa och lastbara dårar till följeslagare på undergångens väg och började söka mig själv. Jag lyckades banta ner mitt narkotikabehov till ett minimum: några pipor cannabis i veckan. Det var allt. Och nästa gång jag träffade Theo berättade han att han blivit organist i vår gamla kyrka. Vår urgamla vänskap blev som pånyttfödd igen, och jag var till och med i kyrkan några gånger och njöt av att få höra honom spela orgel. På min begäran började han undervisa mig i musik, och jag började få nya goda musikaliska idéer. Tillsammans med några andra kolleger som hade börjat tröttna på den hårda rockmusikens hänsynslösa och monotona rytmhamrande hjärntvättningstaktik mot publiken bildade vi en helt ny grupp utan slagverk som inriktade sig på folkloristisk musik. Vi strävade efter att åstadkomma en egen behaglig nästan pastoral stil utan överdrifter, och vi gjorde omedelbart succé. Vår första skiva blev en fantastisk fullträff, ungefär som Donovans 'Colours', och jag var riktigt lycklig. Det enda jag saknade i min lycka var att få kunna dela den med Beatrice. Ibland frågade jag försynt och försiktigt gamla vänner om henne, men ingen visste något om henne. Någon trodde att hon flyttat till Toronto, men det ryktet vägrade jag att tro på. Hon hade inga beröringspunkter alls med Toronto.

Min lycka varade så länge Theos lycka varade. Jag fick träffa hans sopranfynd Teresa Bogatir, och jag tyckte bra om henne. Theo och Teresa var ett utomordentligt vackert par tillsammans. Hon var just den rätta för honom.

Så kom kraschen. Att Theo, den hårt arbetande och begåvade verkliga musikern, fick sparken från den enda institution som jag trodde på, hade för mig den följderna att

jag slutade tro på min katolska kyrka och på det enda jag hade trott på. Den lilla spröda värld som jag trodde mig ha vunnit slogs i kras för mig. Vad kunde man tro på om man inte ens kunde tro på kyrkan? Jag försummade våra övningar i gruppen, och eftersom jag hade varit dess ledande kraft upplöstes den snart. Jag återvände i stället till den gamla mer effektiva rockmusiken, som hänsynslöst lade hur stora publiker som helst för ens fötter och som man ofelbart kunde förtjäna hur mycket pengar som helst på, och jag förföll på nytt till mina gamla laster med heroin och LSD som huvudsakliga terapier, oslagbara som sådana. Jag blev åter själv en narkotikalangare och -spridare, min gamla berusade värld välkomnade mig, den förlorade rockkungen, tillbaka, alla mina gamla kunder kom också tillbaka, och mina forna leverantörer blev lycksaliga av förtjusning, mitt hår fick åter växa fritt och hur långt som helst, och jag koncentrerade mig enbart på att producera så hård och vulgär rockmusik som möjligt. Särskilt garvad blev jag i att i våra sångtexter lägga in ren oemotståndlig drogpropaganda. Folk faller för vad som helst, massorna är till för att hjärntvättas, och den hjärntvätt som har den högsta volymen går säkrast hem. Jag gick in för att systematiskt förföra massorna och förtjäna så stora pengar som möjligt på att förföra och utnyttja dem med största möjliga kvantiteter knark och rockmusik som medel. Snart gick jag dag och natt med allt svartare glasögon, och snart fick jag polispåhållningar som misstänkt för narkotikainnehav, kanske emedan min grupps förhållande med the Rolling Stones från England var alltför gott och intimt. Denna engelska grupp drog ju sig inte ens för att låta sig filmas mitt under pågående heroinorgier. Och mitt missbruk blev allt större. Till slut kunde jag inte vara utan minst en heroininjektion dagligen. Jag hörde att Theo hade åkt in på dårhuset och sade då till mina vänner: "Jag skiter i honom lika mycket som jag skiter i mig själv." Jag visste att det gick utför, och jag lät det gå utför, och jag uppmuntrade dem som hjälpte det att gå utför med mig. Och jag var alla unga flickors idol, och vi tjänade bara större och större pengar. Vi höll på att bli nummer ett bland grupper på den amerikanska kontinenten. Jag såg fortfarande bra ut, och det hette om mig att jag var den man som hade det vackraste håret i världen och som hade den sexigaste utstrålningen i världen inte minst på scenen.

Vad var kulmen i vår skändliga karriär? Jag tror att det var när vi lade New York för våra fötter. Vi behövde nödvändigt litet PR. Vi hyrde då en hel våning på hotell Savoy, som då var världsstadens finaste och dyraste, ty pengar hade vi som Joakim von Anka. Och där levde vi rövare. Vi inledde en tredagarsfest, vars *grand finale* blev att vi slog sönder hela hotellvåningen. Och ägarna kunde ingenting göra, ty vi betalade. Vi var miljonärer på dålig skvalmusik och narkotika. Vi var etablerade barbarer och avgudade som sådana. Vi slog sönder allt vad där fanns. Genom fönstren vräkte vi ut möbler, soffor och allt som var löst. Vi öppnade inte fönstren och sågade vid behov bort fönsterramarna. Och bilarna som plattades till av fallande soffor, blomsterrabatter som totalförstördes, hotellgäster som sade upp sig, allt betalade vi. Och när hela den hotellvåningen var totalförstörd gick vi till nästa våning. Där satt det en alltför fridsam pianist vid en Steinwayflygel. Vi betalade honom så att han gick. Sedan försökte vi för skojs skull sätta eld på instrumentet. Moderna kompositörer hade vi sett säga och hugga sönder konsertflyglar med yxa och motorsåg på scen, men att sätta eld på en flygel direkt hade ingen gjort förut. Vi var de första, och vi fick vad vi ville: publicitet. Det kostade oss en förmögenhet i processer och skadestånd, men vi tjänade in dubbelt på våra konserter och på nya knarkkunder. Och skandalpressen gav oss de största inkomsterna, ty den gjorde hela världen nyfiken på oss; och så lade vi New York för våra fötter med våld, förstörelse och narkotika. Det var roligt så länge det varade. Då hånade jag i mitt hjärta sådana stackars fattiga utblottade musiker utan instrument som den kyrkliga Théophile Franchard.

Och mina vänner blev av bara sämre och sämre sort. Jag umgicks med homosexuella och transvestiter, och inte sällan gick jag till sängs med homosexuella när de bad mig därom, dock bara på det villkoret att de blev värvare åt mig, det vill säga, att de skaffade mig nya knarkkunder om de inte blev det själva. Vanligen blev de det själva i första hand. Sedan gjorde de vad som helst för mig. Det roade mig understundom att utsätta dem för mycket perversa lekar, men vad jag än gjorde med dem tog de det som kärleksbetygelser och njöt de därav, och de kunde betala mig vad som helst för att få bli illa behandlade av mig. Jag måste av någon anledning ha haft en alldeles särskild attraktionskraft på just homosexuella. En god vän till mig lät omoperera sig till kvinna, och jag har legat med honom både som man och som kvinna. Han var faktiskt bättre i sängen som man. Han blev en av mina bästa kunder och en av mina bästa värvare. Men hur mycket kvinna han än fysiskt är idag så verkar han fortfarande mera manlig än kvinnlig. För sådana som träffar honom för första gången är det riktigt svårt att avgöra om han är man eller kvinna, men hans själ förblir man. Och det har jag märkt på alla sådana varelser: de kan omoperera kroppen till det motsatta könet, men själen förblir som den är: den är mera avhängig sitt kön än kroppen.

Där har du min bikt. En dag fann man mig i rännstenen. Mitt hår var då alldeles ihoptovat och inpyrt med smuts, och för att befria mig från alla löss och andra orenliga insekter var det första som läkarna gjorde med mig att raka mig flintskallig. Jag har aldrig varit så naken i hela mitt liv. Sedan kom jag hit till avgiftningscentralen emedan jag behövde det. Det var omöjligt för mig längre att dölja mitt missbruk, ty det stod skrivet i gräll skrift över hela kroppen på mig. Ingen polis behövde längre ställa mig några frågor, för det spelade ingen roll vad jag svarade, då hela min kropp i dess tillstånd skrek ut sanningen inför alla som såg mig. Det var tur att jag överlevde den djupdykningen i rännstenen, ty jag hade efter en extra kraftig LSD-tripp avsiktligt tagit mig en överdos heroin efter en misslyckad konsert i Toronto, mitt livs första misslyckade konsert och den första som gick med förlust."

"Varför det?" Jag äcklades av honom intill spjerdighet, men det var min plikt att låta honom komma till slutet på sin ohyggliga berättelse.

"Jag gjorde bort mig. Jag tyckte mig i publiken se ett ansikte som var mig förunderligt välbekant. Det var en ung välklädd dam. Ni kan säkert gissa vilken. Denna unga dam betraktade mig med en sådan blick att den förintade mig. Jag visste inte och kunde inte fatta om hon var verklig eller bara en vålnad. Det var något så ohyggligt verklighetsfrämmande med henne. Där hjälpte mig inga svarta glasögon längre. Jag kom av mig mitt i sången och ville gå fram till henne och se efter om hon var verklig. Naturligtvis var jag redan innan ordentligt preparerad. Paul McCartney var inte den enda som under sina bästa inkomstår dagligen gick på LSD. Jag steg fram och ville gå ut i publiken men snubblade naturligtvis på rampen och föll två meter ner till golvet. På mindre än en sekund hade jag tio tusen skriande hysteriska galna unga damer över mig, och de hade krossat mig om inte polisen ingripit och utrymt salen. Den konserten slutade i ett fullkomligt magnifikt kaos. Allt gick sönder, det blev kortslutning då någon snubblade sönder en ledning, mörker och skrik, spökbelysning och inferno i ett hav av hysteriska människor av den mest otyglade sorten. Konserten avbröts, mycket pengar återbetalades, alla blev förbittrade på mig, och jag hade stämts, om inte min nattliga eskapad med extra mackor i vecket och en djupdykning ner i rännstenen hade kommit emellan. Jag var ingenting för lagen att ta tag i. I stället blev jag ett hopplöst smutsigt arbete för sjukhuset. Jag kan aldrig bli ren, och alla som kommer i närheten av mig smittar sig fördärvade av den eviga smutsen i min själ.

Nå, vad säger ni om en sådan bikt? Finns det någon annan bot för ett sådant liv än döden?"

"Det hade kanske kunnat gå bra för er om inte en präst hade försyndat sig och berövat er er tro på den heliga kyrkan med att därifrån kasta ut er bästa vän. Men ingen synd är oförlätlig. Och era enda synder är ett visst övermått, en viss överdrift i vissa laster, som ni begick enbart emedan ni var olycklig." Aldrig i mitt liv hade jag presterat en ömkligare apologi för ett lastbarare liv, men vad skulle jag säga?

"Kan ni tänka er, när Theo var organist ville jag till och med en gång gå och bikta mig. Jag bad er fader Patrick, kyrkoherden, om saken. Vet ni vad han sade? Han blev förvånad. 'Vill du verkligen bikta dig?' frågade han. 'Men det är ju inte modernt längre. Sådant gör ju folk inte längre.' Även om det inte då ännu kunde rubba min tro på kyrkan så rubbade det nog min tro på fader Patrick."

"Men nu när ni är bättre och nästan en normal människa igen, varför vill ni då inte komma bort härifrån? Vad håller er kvar här?"

"Jag vill inte åter bli sådan som jag var, fader. Jag var ett vällustigt monster, en våldtäktsman och slavdrivare, en demon som förvandlade människor till djur, och alla mina medbrottslingar finns kvar där ute och längtar efter min återkomst, så att de åter får en pålitlig kumpan i deras satanistiska spekulationer i människoliv så fort jag kommer ut och åter tas om hand av den övriga vargflocken. Vi levde på att förstöra andra människors liv, och det har jag fått nog av. Jag vill inte ännu en gång uppleva att jag blir medbrottslig i våldtäkten på en oskuld som Beatrice Moreau och göra henne till narkoman för resten av livet."

Det var som jag trodde. Just någonting sådant hade jag tagit för givet att var motivet till patientens skräckslagenhet för den yttre världen, och det hedrade honom i mina ögon.

"Men skulle ni inte kunna leva ett normalt liv i världen någonstans i skymundan och glömma alla era gamla kontakter? Ert liv behöver aldrig mer bli offentligt, om ni bara vill det."

"De andra skulle inte glömma mig. Om jag inte åter skulle bli en av dem, en varg bland vargarna och den svartaste pantern bland pantrarna, så skulle de mörda mig. Och min karaktär är inte så stark att jag skulle kunna motstå frestelsen att på nytt bli en av dem och kanske deras ledare och förgrundskultfigur. Inom några månader skulle åter mitt hår vara utvuxet, mina gamla skivproducenter skulle åter göra sig påminta och komma med oemotståndliga anbud, jag skulle åter aldrig ses utan svarta glasögon, och tusen nya offer för heroinet och kokainet skulle åter ligga för mina fötter. Och det vill jag inte veta av."

Här är jag trygg för sådant. Ingen av mina bröder i lasten besöker mig här. Ingen normal människa kommer hit och försöker engagera en i någonting. Ett mentalsjukhus är ett kloster för sådana som jag, och det är just vad jag behöver. Här får jag mat och vila och avkoppling så mycket jag vill ha, och jag behöver inte ta ansvar för någonting. Jag avstår frivilligt från alla överkänslor och nöjer mig med att bara vara lat och dum och onyttig här. Jag är en parasit här men en ofarlig sådan. Där ute var jag farlig, och jag skulle åter bli sådan där ute. Jag kan inte längre lita på mig själv.

Men säg mig: var har ni träffat Theo?"

"På ett mentalsjukhus."

"Hur mädde han?"

"Jämförelsevis bra."

"Berättade han sin historia för er?"

"Ja."

"Jag slår vad om att det var mycket som han inte berättade för er. Han är inte fördömd och har därför kanske något att tjäna med att tiga om vissa osköna detaljer. Berättade han till exempel allt om den vrålaren Bouillon, hans uppblåste företrädare, en man som, om han var adlig, knappast hedrade sitt stånd, och, om han inte var det, var en bedragare, en av mindervärdighetskomplex obotligt sjuk stackare, emedan

han var född utanför äktenskapet? Men jag är redan fördömd, så mig gör det ingenting om jag säger hela sanningen. Berättade han om herr Bouillon, den store herr baronen, hur han kom till midnattsmässan efter att ha förbjudit Theo att använda den vackra ryktbara påskmässan, Bouillons enda lyckade komposition, enbart för att kontrollera att Theo var honom lydig och använde en gammal utsliten mäsas i stället? Så fåfång var den buljongblodade fjanten att han gjorde sig besväret att ta sig till midnattsmässan och delta i den i fem minuter och sedan gå igen, bara för att kontrollera att Theo säkert inte använde sig av hans enda populära mäsas. Och den förbjöd den högvördige falske baronen bara för att djävlats med Theo. Ingen utom Theo hade kunnat ge Bouillons kompositioner kontinuitet, och för att han gjorde detta gjorde den misslyckade kompositören Bouillon sitt värsta för att straffa honom – vilken tacksamhet! Efter Theos avsked var Bouillon definitivt död som tonsättare – ingen av alla hans kompositioner kommer någonsin att sjungas mera, åtminstone inte i Canada.

Och berättade han det om fader Patrick, att Theo ingalunda var den första som han hänvisade till därhuset? Alla som bad om hans själavård och som han inte kunde ge någon hänvisade han till därhuset. Han var bankrutt på själavård. Vål kunde han sköta den församlingens årliga inkomster på en knapp miljon, men någon själavård kunde han inte ge, och allra minst till någon som behövde det. Theo har berättat för mig om åtminstone ett fall: en ung kvinna hade övergivits av sin fästman och så fått en svår nervkollaps, åkt in på sjukhuset och mättats med tunga mediciner, försökt begå självmord, och så vidare, när hon sökte fader Patricks hjälp. Han skrek till henne så att hela prästgården hörde det: 'Stick tillbaka till därhuset!' Det var den enda tröst han kunde ge henne. Och när hon inte uppgav sina försök att få själavård och vågade komma tillbaka till prästgården sprang han och gömde sig bakom gardinerna och bad sakristanen hälsa henne att han inte var hemma. Sicken själavård!

För övrigt var alla präster i den prästgården narkomaner. De levde på kaffe, cigaretter och sprit. Theo såg dem aldrig i prästgården om de inte var i färd med att pimpla svart kaffe, bolma rök vid ett redan översvämmat askfat eller dricka sprit med någon god vän. De kunde till och med göra det i sina talarer eller rentav färdigt upplädda för altargudstjänst.

Och vet ni vad fader Patricks svar var när Theo anförde allt vad han på eget initiativ hade gjort gratis för församlingen? Han hade ju själv offrat flera månader på att till exempel stencilera fram åt församlingen den första ordentliga sammanhängande mäs- och psalmbok som de hade haft på femton år. Fader Patrick sade torrt och drygt: 'Det bad vi honom inte om.' Det var den tacksamheten. Där offerar en begåvad organist sitt allt för att ge församlingen hygglig musik i tillgänglig form, och de bara rycker på axlarna och säger: 'Vi bad honom inte om det,' och sparkar ut honom och utplånar sedan alla spår efter hans verksamhet. Den kvinnliga organisten efter honom, en för mig för övrigt välbekant ung dam, god vän med alla de mest framstående homosexuella transvestiterna i staden, blev ju så arg på hans psalmbok, emedan han i den vågade ge sig själv titeln kantor fastän han inte hade någon akademisk examen, att det bidrog till att den snart blev indragen, varpå alla de vackraste katolska psalmerna sedan aldrig mera hördes i den församlingen, som liksom alla andra församlingar nu har blivit till enbart en församling av mjölsäckar och dumbommar."

"Men hur kom ni till Montreal fastän ni togs in i Toronto?"

"Vården är mera kvalificerad här. Det vet ni väl. Det här är ju landets största sinnessjukhus, det har nästan obegränsade resurser och gott om utrymme för till och med experimentella avdelningar. Jag var ett så alldeles ovanligt hårt nerknakat fall att de inte vågade anförtro mig åt någon annan vård än den bästa. Och därigenom räddades mitt liv, mera till godo än om jag hade dött, men ändå mera på ont än på

gott. Rent medicinskt borde jag ha varit död, och det är det som gör mig till ett extra intressant sår för vetenskapen.

Men får ni inte nog av mig snart?"

"Jo."

"Säg som det är: det har ni fått för länge sedan."

"Min vän, du läser tankar lika bra som en präst."

"Menar ni att jag skulle ha kunnat bli en bra präst?"

"Varför inte – om ni inte hade fastnat i musiken."

"Är inte musik mera religiöst än all religion?"

"Det hävdar endast musiker."

"Theo kommer att bevisa att det är sant."

"Då får han alla religioner emot sig."

"Det har han redan – och hela mänskligheten,."

"Nej, min vän, det är bara du som har hela mänskligheten emot dig. Det är ditt problem, inte Theos."

"Säg mig bara en sak: var är han nu?"

"Här på sjukhuset."

"I samma sjukhus som jag? Och jag har inte sett honom! Vilken avdelning är han på?"

"Avdelning Q."

"Det är ju i samma avdelning som jag."

"Ja, ni sitter båda i det tolfte huset."

"Kan man få träffa honom?"

"Jag skall nog ordna det. Men nu måste jag lämna er för i dag, min stackars unge vän. Jag skall dock tala med läkarna och försöka få det ordnat så att du och Theo får träffas. Det skulle nog bara göra er båda gott. Om möjligt hoppas jag att ni får träffas redan idag."

"Det skulle jag i så fall tacka er för, fader, mer än för att ni har lyssnat till min bikt."

"Du har rätt," sade jag leende. "Den var inte mycket att lyssna till."

Lyckligtvis tog han det lika skämtsamt som det var menat.

Med det skildes vi. Det var en knappt trettioårig man som såg mera härjad och sliten ut än en normal fyrtioåring. Särskilt skrämmande var den unge mannens ögon. Efter den dagen förstod jag varför narkomaner går med svarta glasögon dag och natt: de vill inte att någon skall se deras ögon. De blir själva rädda när de ser sina ögon i spegeln. Denne förstörde unge mannens blick var värre än de flesta narkomaners: stora, stirriga, simmiga, smått febrila, och med det karakteristiska draget av en utbränd ihållighet; och i ingen narkomans blick som jag har sett var just det draget mera framträdande och mera fasaväckande än i hans.

Samma eftermiddag ombesörjde jag så att Theo och Georges fick träffas. Jag hade annat att göra själv den eftermiddagen, så att jag själv inte kunde vara med vid deras möte. Jag berättade för läkarna om mitt första samtal med Georges, och de verkade nöjda med att jag hade kommit på god väg med honom, och de tillät gärna att han och Theo fick umgås på sjukhuset, trots att de tillhörde helt olika avdelningar. De lovade ringa mig på kvällen och berätta hur mötet mellan dem hade avlöpt.

Jag satt just i min fätölj efter en lång och svår och tung dag och tänkte: "O Gud, ge mig nu bara inte fler dårar att ta hand om!" I det samma ringde telefonen. Det var doktor Mort, den av läkarna som mest hade haft med mig att göra. Amadeus Mort hette han och talade den bästa franskan av alla läkarna. Det var han med de skarpt blänkande glasögonen och blicken som alltid verkade titta förbi en, så att man aldrig kunde möta den ordentligt. Han var alltid ytterst saklig, torr och strikt vetenskaplig.

"Jag kan meddela er, pater Bertrand, att ert föreslagna försök har lett till positivt resultat. Våra två patienter från avdelning Q och Rehabiliteringen har förts samman,

och båda har därav mått väl. Ursäkta nu, pater Bertrand, att jag besvärar er med ett problem, men vi tror att ni i motsats till oss kanske kan lösa det, liksom ni i motsats till oss har haft en viss framgång i fallen pater Patrick, Théophile Franchard och Georges Durand. Ni står på en helt annan grund i ert förfarande med patienter än vi, ty vår basis är vetenskapliga fakta, medan er är metafysiska antaganden; och där vetenskapen misslyckas skyr den ej att ta till metafysiken för att kanske trots allt lyckas. Därför vågar vi nu besvära er ännu en gång med en vädjan."

"Är det en ny patient det är frågan om?"

"Ja."

"Jag kom till er enkom för att tala min förutvarande kollega Patrick Queznay till rätta och ingen annan, men ni har nu redan pådyvlat mig två andra fall utom honom, som kanske är betydligt svårare än hans dessutom. Jag är präst och inte psykiatriker."

Då kom jag att tänka på Georges' citat av fader Patricks hjärtlösa och hårda ord till den hjälpbehövande kvinnan: "Tillbaka till därhuset med dig!" Och jag kände mig med ens lika oprästerlig och skurkaktig som min kollega utan tvekan hade varit i det ögonblicket, om berättelsen var sann. Och med något mildare röst sade jag i telefonen:

"Vad är det för en patient?"

"Det är en kvinna."

"Vad är det för en kvinna?"

"Ett mycket svårt fall av fixerat manshat som har haft morbida överdrifter av lesbiscism som följd."

Jag tänkte förtvivlat: "Vad är det för missfoster av ständigt värre slag de prackar på mig? Vad har jag med missfoster att göra? Om Georges Durand var den värsta hittills är ändå säkert denna kvinna ännu värre," och min suck måste ha hörts i telefonen, men jag sade:

"Lesbicism är inte mera olagligt eller sinnessjukt än homosexualitet."

"Jag talar nu om överdrifter."

"Det låter som om ni underdriver."

"Jag försöker vara objektiv, fader."

"Ni lyckas för bra. När vill ni att jag skall komma?"

"Ni har alltså god hand med kvinnor? Ni är inte rädd för kvinnor?"

"Alla präster springer inte och gömmer sig för dem, som fader Patrick. Jag kan inte betrakta dem som något annat än människor."

"Vi är tacksamma om ni vill tala med henne så fort ni har tid."

"Duger i morgon förmiddag?"

"Vi är tacksamma om ni vill försöka."

"Är det dock inte fiffigare om en kvinnlig person talar med henne, om hon hatar män, än att en man gör det?"

"Tror ni inte vi har försökt? Ingen av oss kan tala med henne. Vi har försökt allt utom en präst, och det finns inga kvinnliga präster i hennes kyrka."

"Men det finns nunnor."

"Men de är svåra att övertala till att ställa upp i sådana här fall. Vi känner inga, men ni har händelsevis kommit förbi."

"Näväl, i brist på kvinnliga kolleger skall jag komma."

"Vi tackar."

"I morgon klockan åtta?"

"Det blir bra."

Och jag fick ännu en sömlös natt på grund av spänningen inför mötet med ännu en ny patient. Och det slog mig i nattens timmar att jag hade glömt att fråga efter varelsens namn. Dock började jag vid det här laget känna mig något lugnare redan än vad jag hade gjort innan jag första gången stigit in i ett sinnessjukhus för fyra

dagar sedan för att umgås med dess inlästa och därför för mänskligheten så farliga patienter.

4.

Damen som jag följande morgon fick stifta bekantskap med var en ung späd vacker kvinna med stora oroliga ögon. Doktor Mort själv visade mig till henne. Jag började genast samtala med henne.

"Goddag, sköna jungfru. Mitt namn är Bertrand de Boeuf, men alla kallar mig fader Bert."

"Hur vet ni att jag är jungfru?" frågade hon genast burdust och såg på mig som om jag inte var klok eller något av en stor fjant.

"Jag antar att ni är det, eftersom jag känner till er läggning."

"Ni talar som om ni tog för givet att jag var just den som ni tror att jag är. Men ni känner mig lika litet som jag känner er. Vad har ni här att göra? Varför har ni kommit hit?"

"Jag har kommit hit för att kanske bli er första vän här på sjukhuset, trots att jag är en man. Men ni kan vara lugn. Jag är inte någon vanlig man. Åtminstone jag är en jungfru och ämnar så förbli."

"Är ni det verkligen?"

"Ja."

"Då kan jag kanske respektera er. Ni är i så fall den första man som jag har träffat som inte är alldeles fördärvad och fördömd. Men det är ni kanske ändå?"

"Jag är det lika litet som ni är det."

"Vad får er att tro att jag inte är det?"

"Er uppsyn. Den är oskyldig, ty den uppvisar ett mycket starkt samvete, och den som alls har ett samvete är oskyldig. Trots ert förflutna är ni en typisk oskuld: ert samvete ansätter er hårt fastän ni egentligen inte har gjort någonting."

"Vad vet ni om mitt förflutna? Vad vet ni om vad jag har gjort och inte gjort?"

"Ingenting. Men jag kan se det på er att ni snarare är en människa som blivit illa behandlad av andra än en som behandlar era medmänniskor illa."

"De orden visar hur inkompetent ni är som präst. Det verkliga förhållandet med mig är raka motsatsen. Ni anar inte vad jag har gjort. Jag hade en gång en ung författare som inneboende hos mig. Han blev mig odräglig emedan han inte ville älska mig. Vet ni vad jag gjorde då? När han inte var hemma rev jag sönder alla hans färdigskrivna manuskript, som han hade lagt ner är av vedermödor i. Sådan är jag. Jag är helt schizofren."

"Ni överdriver. Men av dessa ord framgår det dock att ni inte är ensidigt lesbisk, vilket man har sagt mig, utan att ni trots allt kan ha känslor för en man. Är detta mitt antagande riktigt?"

"Fullkomligt. Men jag hade aldrig blivit lesbisk om jag inte en gång hade fallit för en man som fördärvade mig för alltid. Jag är ingen jungfru, må ni tro. Jag blev våldtagen av den som jag älskade, som i den våldtäkten visade sig vara djävulen och Satan själv. Min sagoprins blev till en avgrundsdjävul i det att han trampade på vår vänskap och våldtog mig i stället för att älska mig. Men ni förstår inte vad jag pratar om. Gå hem till ert kloster."

"Sköna jungfru..."

"Och kalla mig inte för jungfru! Ni gör er bara löjlig!"

"Det är det jag är till för. Jag är ju präst." Jag försökte försiktigt att le, och hon köpte det. I det ögonblicket vann jag henne. För första gången såg jag henne le, och det var ett förtjusande leende. Plötsligt brast isen, och en pärlande vacker värbäck visade sig. Det var bara en skymt, men det visade att vad jag hade tagit för givet var riktigt: innerst inne var hon fortfarande mänsklig.

"Vill ni verkligen veta vad som hände mig?"

"Om ni vill berätta det, så har ni en god lyssnare."

"Tyvärr måste jag i så fall beröva er alla illusioner om att det kan finnas någonting jungfruligt kvar hos mig. Men ni har faktiskt bett om det."

Så här var det. Jag var en ung vacker begåvad dam med gott rykte om mig. Min umgängeskrets var mycket stor, och alla mina vänner respekterade mig, emedan det var känt att jag var oskuld och att jag avvisade alla frierier. Jag förblev oskuld ovanligt länge, ty alla mina väninnor gick gärna till sängs med vem det passade. Till slut var jag nästan ensam i min umgängeskrets om att vara oskuld. Man betraktade mig nästan som frigid.

Nu hade jag en svaghet, och det var pojkar med långt hår. Dock umgicks jag inte med sådana utan urskiljning, utan det var bara de bästa som föll mig i smaken. Att de bästa också råkade vara de mest långhåriga är en annan sak. Min bästa vän var han som hade det allra längsta och vackraste håret. Det var en ung popmusiker som jag hade känt sedan barndomen, och han var inte som andra. Han ville inte bara tjäna pengar på sin musik och göra karriär, utan han ville utveckla popmusiken och göra den mera konstnärlig, uttrycksfull och känslomässigt djup. Han ville, kan man säga, höja den till en nivå närmare den klassiska musiken."

Jag kunde inte låta bli att avbryta henne.

"Förlåt, men hette han Georges Durand?"

"Ja, det hette han. Kände ni honom?"

"Jag säger sedan. Fortsätt att berätta. Säg mig bara ert namn först, som jag ännu inte fått höra. Inte råkar det händelsevis vara Beatrice Moreau?"

"Hur visste ni det?"

Jag var stum av förundran inför detta märkliga sammanträffande och kunde i mitt stilla sinne bara tacka Gud, men jag sade:

"Det spelar ingen roll. Jag säger sedan. Fortsätt bara att berätta. Jag berättar sedan när ni har sagt ert. Fortsätt alltså, Beatrice Moreau, den dam som Georges Durand igår har kallat sin skyddsängel."

"Kan man vara skyddsängel åt djävulen? Jag höll honom för min bästa vän och litade på honom och uppmuntrade honom i allt vad han gjorde. Och allt gick bra för honom, och allt gick bra för mig, tills en dag någonting hände."

"Vad hände?"

"Jag måste först berätta att jag var kär i Georges. Redan som barn när jag för första gången mötte honom som elva år gammal på ett barnkalas tänkte jag, att om jag någonsin skulle gifta mig så skulle det vara med honom. Och han var alltid intresserad av mig. Jag anade tidigt en liknande böjelse hos honom för mig som jag hyste för honom. Och så blev vi bara bättre vänner ju äldre vi blev, och det tycktes verka som en logisk och naturlig utveckling att vi allt mera skulle växa ihop och alltid leva tillsammans."

En kväll när jag gick hem efter ett biobesök blev jag tilltalad av två pojkar. De såg ut som om de var vänner till Georges, varför jag inte var ovänlig mot dem. Inte är jag den som uppmuntrar främmande män som tilltalar mig på gatan, men dessa var just sådana att jag inte kunde stå emot dem: vackra och underbart långt hår halvvägs ner till midjan, precis som Georges själv. Och deras svarta glasögon skrämde mig inte. Tvärtom.

Jag hade dittills inte haft någon erfarenhet av narkotika. En gång hade jag provat hasch och blivit besviken. Det var allt. Jag hade hört rykten om att min egen bror var missbrukare, men det trodde jag inte på, och själv förnekade han det när jag frågade honom. Jag tog inte alls ryktet om västvärldens narkotikamissbruk på allvar.

Emellertid var det nu något med dessa två gentlemän som började få mig att känna mig osäker. Det var något inte helt naturligt i deras sätt, som om de var påverkade av något men inte av sprit. Jag hade just frågat dem: 'För jag har väl rätt i

mitt antagande att ni är vänner till Georges Durand?' när en stor svart Cadillac stannade bredvid oss på gatan, en dörr öppnades, en tredje person av samma utseende kom ut och dessa tre oemotståndligt sköna vildar milt föste in mig i bilen. Allt gick mycket snabbt. Jag var handfallen och kunde inte bjuda något motstånd. Någon fjärde person som jag inte såg satt vid ratten och satte omedelbart av i hög fart. Så tog en av de två som först tilltalat mig fram någonting blänkande. Då först blev jag rädd, och min första protest kom över mina läppar, men då satte den andra genast ett stort plåster över min mun, så att jag inte kunde få fram ett ljud mera, samtidigt som han läste mina händer bakom ryggen på mig. Det blänkande föremålet var en spruta. Jag kunde ingenting göra och hann knappt registrera vad som hände innan de dragit upp ärmerna och tryckt in injektionssprutan i armvecket på mig. Jag svimmade.

När jag åter vaknade till liv stod bilen stilla."

"Resten vet jag. Du behöver inte berätta mera."

"Hur kan ni veta något mera? Var ni själv med?"

"Jag har hört en som var med berätta om saken."

"Dock kan han omöjligt ha berättat det så som jag upplevde det."

Så fort jag var vid sans märkte jag att giftet de hade givit mig hade börjat verka, och jag upplevde allting som i en dröm. De våldtog mig den ena efter den andra, och jag lät dem göra det, för vad annat kunde jag göra? Det gjorde inte ens ont – då ännu, på grund av bedövningen. Smärtorna kom efteråt. Men det värsta och hemskaste var att varje ansikte jag såg tillhörde Georges. Den förste som våldtog mig var Georges, den andre som våldtog mig var Georges, och den tredje som våldtog mig var Georges. Fastän det var tre olika personer var alla tre personerna Georges, och på något sätt blev jag fullkomligt övertygad om att Georges ensam bar skulden för alltsammans, att han ensam var skyldig."

"Dock var ingen av dem Georges?"

"Fastän ingen av dem kan ha varit Georges kändes det som om det ingen annan var än Georges som våldtog mig alla tre gångerna. Jag förstår att ingen av dem var Georges, men trots det är jag ännu idag fullkomligt säker på att det ingen annan var än Georges som låg bakom det."

"Vad hände sedan?"

"Han som satt vid ratten hade aldrig vänt på huvudet, och jag hade aldrig fått se honom. När alla tre hade fått sitt satte han plötsligt bilen i gång med en rivstart, vilket tydligen var helt oväntat för de andra. Orgien avbröts häftigt, och en av de tre våldtäktsmännen åkte ner på golvet och kunde inte komma upp mer. De andra två försökte hysteriskt få den galne rattföraren att stanna. När det inte gick ryckte de i honom med våld, varpå han förlorade kontrollen över bilen, som körde upp på trottoaren och in i en butik. Så närvarande var jag trots ruset att jag lyckades slita upp min bildörr och smita ut innan bilen fattade eld. Dessutom lyckades jag tydligen smälla igen den i baklås efter mig, ty de andra blev där inne och kunde inte komma ut. Jag hoppas de alla brann upp."

Själv stapplade jag hemåt den långa vägen till andra ändan av staden, men jag orkade inte ända fram. Jag var i upplösningstillstånd, inte minst tack vare den starka dosen gift som Georges givit mig, och föll några kvarter från min faders hus ner i gatan, samtidigt som det började regna. Det var nog bra att min far, som jag bodde hos, inte fick se mig den natten. I stället fann polisen mig, och de kunde snart konstatera att jag var kraftigt drogad med heroin. De trodde naturligtvis att jag själv var skyldig därtill, och jag orkade inte försvara mig. Hela resten av natten ansatte de mig med hätska frågor om vad jag hade gjort och hur jag fått tag på heroinet och så vidare. De var nästan värre än Georges. Polisen hade just då börjat vakna upp inför det tilltagande missbruket i vårt land och vände sig mot alla narkomaner med mera hat än förståelse, och i tron att även jag var en narkoman riktade de hela sin hätskhet

även mot mig. Det tog några timmar innan de insåg att jag var så dålig att jag behövde läkarhjälp, och när äntligen läkaren kom, en kvinnlig sådan, blev det min räddning, ty hon först kunde konstatera att jag var en skändad oskuld som blivit utsatt för brottslig misshandel. Det hade jag även försökt säga till poliserna hela tiden, men de hade bara försökt få svar på sina skändliga insinuanta frågor och inte velat höra på något som jag sade av mig själv, förblindade som de var av sin egen odrägliga maskulina aggressivitet.

Naturligtvis blev min far orolig för mig. Han var änklings, min mor hade dött för fyra år sedan, och det hade inte varit lätt att leva med honom sedan dess. Det hade funnits åtskilliga kontroverser mellan oss, och han kunde aldrig tåla mina många långhåriga vänner, som han hade starka fördomar emot. Inte ens Georges hade han någonsin velat tala med efter det att han blev långhårig. Själv hade han en hög ställning i Montreals societet som en av de högsta ansvariga för Världsutställningen 1970, och han var mycket olycklig över att det inte blev något bemärkt av hans barn. Han var lika okunnig som jag var då ännu om att hans enda son var narkoman.

Intet slag hade kunnat drabba honom hårdare än att polisen följande dag ringde honom och meddelade honom att jag fanns i deras förvar efter att ha blivit drogad och skändad under natten. De drog sig inte ens för att säga att de hade hittat mig i rännstenen. Min far upptändes så av vrede därav att han aldrig mera ville se mig. Han sade själv i telefon till mig: "Försöker du någonsin komma tillbaka till mig mera ringer jag till psykiatriska avdelningen på sjukhuset och ber dem komma och hämta dig. Jag vill aldrig se dig mera. Jag har hela tiden sagt att dina långhåriga vänner skulle leda dig i fördärvet, men du ville aldrig lyssna till mina varningar. Du har nu fått ditt straff och självmant vandrat i gropen. Ta dig nu själv upp ur den också."

Varken han eller poliserna kunde någonsin tro på att jag inte hade tagit heroinsprutan själv och att den hade injicerats med våld av andra. "Sådant har vi aldrig hört talas om tidigare," sade de och ryckte på axlarna. För dem var det alldeles omöjligt att någon narkoman kunde ha råd att bjuda en annan på den dyrbaraste av alla droger. Sålunda var jag för dem och för min far en gång för alltid stämplad som narkoman. "Min egen dotter narkoman!" utbrast min fader hysteriskt i telefon, som om jag ingenting annat hade att vänta än galgen.

Men min bror behöll kontakten med mig, och av honom fick jag nu veta att han hade varit drogmissbrukare redan länge. "Det är ingenting ont i det," sade han. "Du är i gott sällskap. Snart är det mera ovanligt för unga att inte ha någon erfarenhet av droger än tvärtom. Du skall se att hela västvärlden snart består av bara narkomaner. Alla går på det förr eller senare. Mänskligheten avlägsnar sig från naturen mer och mer men klarar sig inte utan naturen. Alltså behöver hon ett surrogat, och det är knarket. Därför blir hon beroende av knarket, vare sig hon tar i det i mediciner eller droger. Det är helt naturligt." Samtidigt fick jag veta att den som han fick droger av ingen annan var än Georges. Även min bror trodde att jag hade tagit heroinsprutan frivilligt och erbjöd sig att skaffa mig mera om jag ville ha. Då bröt jag all kontakt med honom och flyttade till Toronto för att börja ett nytt eget liv där.

Tydligt ångrade min far sig något så småningom, ty han erbjöd sig att skaffa mig ett underhåll, men jag vägrade ta emot det. "Hellre svälter jag än tar emot en cent av dig," njöt jag av att säga till honom i telefon.

Är det då konstigt att dessa händelser etsade in hos mig ett obotligt och gränslöst hat mot allt manligt? Min far hade förskjutit mig och hotat med att spärra in mig på sinnessjukhus, min bror hade visat sig vara narkoman och gärna hjälpt mig att bli lika usel och hålla honom kroniskt sällskap, och min älskade dyrkade Georges var även han narkoman, hade gjort min bror till narkoman och hade våldtagit mig. Och i stället för att hjälpa mig hade poliserna i staden ytterligare trakasserat mig. Jag blev manshaterska och inledde mitt liv i Toronto som sådan."

"Hela tiden har ni anklagat er vän Georges för er våldtäkt fastän han uppenbarligen inte var en av de tre som våldtog er i Cadillacen."

"Jag är säker på att han var hjärnan bakom det, särskilt eftersom han redan hade fördärvat min bror."

"Är det då så säkert att det var just han som fördärvade honom?"

"Min bror fick sina droger från honom. Även om han kanske startade längs andra kanaler blev Georges sedan leverantör åt min bror, och min bror betalade kanske genom att förråda och offra sin enda syster åt dem."

"Ni såg aldrig den fjärde i sällskapet, han som satt vid ratten?"

"Nej, utom bakifrån, och det dåligt."

"Han rörde er alltså inte?"

"Nej."

"Nåväl. Vi skall tala mera om det sedan. Berätta nu vidare om ert liv i Toronto."

Jag var dödstrött på alltsammans och ville bara bli av med henne, men hur kunde man bli färdig med henne utom genom att låta henne komma fram till slutet? Här fanns mycket kvar i hennes fall att gå igenom ännu.

"Vad var jag efter de avgörande händelserna i Montreal som ödelade mitt liv och som berövade mig allt som jag dittills hade trott på och levat för? Jag var ett intet. Jag fann mig ensam på en ocean av stormande vågor som alla hackade på mig, på det ensamma skeppet utan roder. Och denna ocean av destruktiva vågor som jag plötsligt fann mig utkastad på var mina medmänniskor. Jag fann mig ensam i ett hav av djävlar, och jag blev deras rov.

Min enda vän i Toronto var till en början – men vad har ni egentligen med mig att göra? Varför skulle jag avslöja mig själv ytterligare för er? Ni är ju en man. Vad har jag med män att göra? Ge er iväg! Jag vill inte tala med er mera."

"Men jag vill ju bara hjälpa er."

"En man kan aldrig hjälpa en olycklig kvinna, hur han än försöker. Även om jag berättade mitt hjärtas svartaste hemligheter för er skulle ni aldrig förstå mig. Ge er iväg! Gå hem till ert heliga kloster! Om ni nödvändigt vill veta mera om mig, så tala med Robert Kleinsack, författaren. Han är här på samma asyl som jag men på en annan avdelning. Jag har själv sett honom. Han kan avslöja allt för er, vilket han också gärna gör. Tala med honom, så får ni veta sanningen om mig, vilken ni aldrig kommer att få veta av mig. Ge er av, otäcka präst!"

"Jag ville gärna ännu berätta vad jag visste om er vän Georges Durand, som ännu älskar er."

"Ni ljuger! Ni gör er bara till! Ni vill bara förvärja mitt lidande! Nämn honom inte, den förbannade nidingen! Jag vill aldrig mera höra det namnet nämnas! Försvinn härifrån, gräsliga usling! Jag vill aldrig mera se eller tala med en man! Så fort en man kommer i kontakt med en kvinna förvandlas han till ett monster av skurkaktighet och vidrighet. Jag känner männen!"

Hon var alldeles ifrån sig, och jag fruktade nästan att hon skulle börja kasta föremål på mig, men hon bröt i stället ut i alldeles hysterisk gråt, och jag kände mig verkligen prekär i sammanhanget och funderade allvarligt på att smita iväg så tyst och omärkligt som möjligt och helst lämna henne åt hennes öde. Men så tystnade hon plötsligt och glömde sina tårar. Tydligen hade hon fått en idé.

"Nej, vänta litet," sade hon betydligt mildare. "Förlåt mig. Skiljs vi nu, och ni sedan lyssnar till Robert, så måste ni hopplöst få det intrycket av mig att jag verkligen är en oförsvarlig häxa, vilket jag inte tror att jag är, åtminstone inte helt och hållet. Försök förstå mig, jag ber er!" Och hon föll på knä framför mina fötter och var alldeles botfärdig.

"Fortsätt att berätta, mitt barn," sade jag, helt avväpnad av hennes kast från den ena ytterligheten till den andra, och uppbyggande mina sista krafter för att orka höra på dessa kvinnliga skandalkrönikor till slut.

"Carole Armstrong var en gammal barndomsvän till mig som bodde i Toronto. Hon blev till en början min enda vän där, men hon var prostituerad. Hon var prostituerad så till den grad, att både män och kvinnor anlätade hennes tjänster mot god betalning. Och hon levde rikt, ty hon såg bra ut och hade många kunder. Hon värdade sitt utseende med framgång och hade ett rikt vackert gyllene prinsesshår som nådde henne nästan ända ner till stjärten. Men hon led av någon form av venerisk sjukdom, som läkarna inte kunde komma till rätta med och som oändligt långsamt hela tiden blev värre. Det var inte syfilis, men det var kanske något ännu värre; men samtidigt var det en infektion som kunde döljas. Den syntes inte. Denna osynliga åkomma var samtidigt hennes tragedi och hennes fruktansvärda hemliga vapen mot omvärlden. Hon hade smittats av detta när hon liksom jag hade förlorat sin oskuld genom våldtäkt, och hon levde nu bara för att njuta av att sprida denna okända krypande sjukdom till alla män som hon fick att falla för sig, och de var inte få. Hon var den skickligaste horan i Toronto, hennes rykte i sängen var alldeles oerhört, och hon var samtidigt den mest djävulska av alla, ty det var med beräknad avsikt som hon skaffade sig så många nya män som möjligt, och helst gifta män, bara för att genomföra sin hämnd på så stor del av manskönet som möjligt för det lidande som det åsamkat henne. Att hämnas på männen med att ge så många som möjligt av dem den sjukdom som en man med våld en gång givit henne verkade vara meningen med hennes liv. Och när man en gång fått sjukdomen märkte vederbörande det aldrig förrän en lång tid efteråt när det definitivt redan var för sent att kunna åtgärda den.

Det smittade dock naturligtvis inte av sig på de kvinnor som hon låg med. Dem behandlade hon med all den ömhet och sanna kärlek som hon aldrig gav någon man. Och på så sätt uppfostrade hon många kvinnor till att bli lesbiska för livet. Hon var min läromästare, och jag blev i mångt och mycket liksom hon. Fast jag kom aldrig i någon fysisk kontakt med någon man mer. Jag tog avstånd från dem totalt. Ibland lockade jag till mig någon sådan enstaka individ och då blott för att fördärva honom ännu grundligare än vad Carole gjorde, ty hon fördärvade dem fysiskt, men jag fördärvade dem ända in i själen.

Carole skaffade mig en hygglig bostad och lärde mig att göra mig så vacker och tilldragande som möjligt för männen blott för att desto bättre kunna bekämpa dem. Hon introducerade mig i sin kvinnoklubb, en förening av slipade manshaterskor, vars aktivitet gick ut på att beröva manskönet allt herravälde över jorden. Dessa kvinnor var alla lesbiska och brydde sig inte om vilken kvinna de låg med bara det var en kvinna.

Tro mig; männen är värre än kvinnorna till och med på detta område. Det finns fler homosexuella än lesbiska personer i världen, de homosexuella tolereras numera av samhället medan de lesbiska ännu kämpar mot fördomar och diskriminering, och de homosexuellas föreningar har mycket värre saker för sig än vad vi hade."

"Jag vill påstå att lesbisk och homosexuell är lika illa och lika sjukt."

"Det är för att ni är präst. Det är ert jobb att företräda den åsikten. Men lyckligtvis råder inte religionen över världen mera. Och därför får de homosexuella och de lesbiska så stor frihet som de har i världen idag. De håller till och med på att få ett alltmer betydande politiskt inflytande.

Mitt sätt att komma åt männen för att fördärva dem var att hyra ut ett rum åt ensamma ungarlar. När de väl var inneboende hos mig kunde jag sedan trakassera dem och pina dem hur mycket jag ville tills de självmant flyttade som färdiga nervvrak. De flyttade i allmänhet ganska snart, men en av dem stod ut med mig och ville inte flytta. Det var den så kallade författaren Robert Kleinsack."

"Är han känd? Har han utgivit något?"

"Han har aldrig fått ett ord tryckt, fastän han har skrivit mera och arbetat hårdare för att få något vettigt skrivet än någon annan författare som jag har känt. Honom

träffade jag helt apropå hos en bekant till mig som var narkoman. Jag hade just då blivit kvitt min femte manliga hyresgäst och hade lärt mig fler knep än någonsin att tortera den manliga själen med. Jag var lysten efter en ny hyresgäst, konsumtionen av sådana gav mig mersmak, min sadistiska aptit på att tortera ihjäl manssjälar var väckt och var redan omätlig, och så träffade jag denne Robert, som om han hade sänts till mig från ovan, eller snarare nedan. Ännu idag är det mycket som jag inte förstår i fråga om hans personlighet och hans ageranden, men jag skall ändå berätta ungefär vad som hände.

Han hade just blivit uppsagd från den bostad han hade och sökte efter en ny. Jag bad honom komma med och titta på det rum som jag hade att hyra ut, vilket han gjorde. Han blev förtjust i min primitiva men idylliska våning och dess utmärkta läge med park och natur utanför fönstret och lovade tänka på saken och ge besked inom en vecka.

Inom en vecka meddelade han att han gärna skulle hyra rummet, men inte utan vissa villkor. Han ville ha en skriftlig överenskommelse oss emellan i fem punkter, som alltså skulle utgöra någon sorts kontrakt mellan oss. Jag visste att ett dylikt privatkontrakt ändå inte gällde inför lagen, varför jag gärna gick med på att skriva på det. En av de fem punkterna gick ut på, att samarbetet mellan honom och mig skulle vara helt neutralt och enbart praktiskt. Han visade alltså öppet ifrån början att han inte ville ha något som helst personligt umgänge med mig, fastän jag såg bra ut och alla män brukade visa intresse för mig. Denna punkt förundrade mig därför en aning, men samtidigt tänkte jag: "Aha! Han vill vara ren! Desto roligare skall det bli att belägra honom och bringa honom på fall! Och desto större skall hans fall bli!" Och jag skrev på det av honom avfattade kontraktet.

Så flyttade han in. Han hade mycket möblemang, ett stort bibliotek, en fin grammofon, som han bara spelade klassisk musik på, och en dyrbar skrivmaskin. Jag hade gett honom full frihet att bruka grammofonen och skrivmaskinen. Jag invaggade honom avsiktligt i en känsla av trygghet och frid, blott för att sedan desto ordentligare kunna ruska om honom.

Han var utomordentligt naiv och beskedlig. Med tiden fick jag veta det om honom, att han aldrig hade haft en flicka, och att han hade för avsikt att aldrig ha samlag med någon som han inte var lagligt gift med. Denna sällsynta dygd hos honom väckte min förundran, och någonting sade mig att inte börja bearbeta honom, men jag kunde inte ha förbarmande med någon man.

Han kom snart på god fot med grannarna, och de visade snart att de tyckte mera om honom än vad de hade tyckt om någon av mina tidigare män. Om de anade ugglor i mossen, om de visste vad jag brukade göra med mina manliga hyresgäster, så sade de dock ingenting därom.

Han kunde hjälpa dem med att laga tak över läckande vindar, reparera möbler och trasiga attiraljer och på allt sätt vara nyttig, hjälpsam och vänlig, så att de till och med önskade göra honom till gårdskar. Alla tyckte om honom, och han trivdes bra med att bo i huset. Han kom även på god fot med hyresvärderna och husägarna och nästan på litet för god fot, tyckte jag.

Min första fientliga handling mot honom var att ta hem en av mina älskarinnor och ha henne i min säng över natten utan att i förväg berätta därom för honom. Jag ville se hur han reagerade på att jag var lesbisk, vilket han säkert inte visste och troligen inte ens hade kunnat ana. Han reagerade snopet nog inte alls. Han sade inte ett ord om saken, fastän han måste ha hört oss stöna ganska ordentligt. Han gjorde inte en min och hälsade på min väninna som om hon var en dagligen återkommande städerska, fastän han aldrig hade sett henne förut. Han tycktes vara totalt likgiltig för mina utmanande vanor. Hans tolerans var förundransvärd.

Jag hade väntat mig åtminstone någon reaktion, negativ eller positiv. En i ett kort ögonblick rynkad näsa hade tillfredsställt mig, men det att han inte rörde en lilltå retade mig.

Han var ytterst flitig med sitt författarskap. Jag vet inte vad han levde på, ty han satt alltid i sitt vackert inredda rum och knackade på sin skrivmaskin. En dag bad jag att få läsa något som han hade skrivit. Efter att ha funderat en dag på saken gav han mig ett ganska tjockt manuskript. Det var någon sorts gammalmodig riddarroman med slott och romantik. Det var så otidsenligt, så främmande och så antipublikfriande att jag beslöt att avbryta läsningen efter det första kapitlet. Framför allt var hans språk så vansinnigt renodlat och överarbetat. Jag gav tillbaka manuskriptet åt honom och gav honom det i mitt tycke goda rådet att slänga det och skriva något modernare. Han tackade och tog emot och rörde inte en min. Hans likgiltighet för mina provokationer började irritera mig.

Min följande åtgärd emot honom var att förbjuda honom att skriva på maskin medan jag var hemma. Hans flit var ganska outhärdligt i längden, emedan det aldrig tog slut, och samtidigt hoppades jag äntligen att han inför denna åtgärd skulle börja bemöta mina attacker på något sätt. Jag hade då haft nattliga kvinnliga sänggäster oavbrutet ända sedan han hade flyttat in. Och nu reagerade han. Han återopade mycket lugnt vårt kontrakt och sade, att om han inte fick skriva på sin maskin medan jag var hemma, så skulle jag inte få ha älskarinnor hemma medan han var hemma.

"Varför?" frågade jag. Och då kom det:

"Därför att jag tycker det är äckligt och vedervärdigt. Hade jag vetat att du var sådan hade jag aldrig flyttat hit."

Jag jublade. Jag hade fått honom att reagera. Aldrig hade han gjort mig mera lycklig. Så godmodigt stämd blev jag härav, att jag gick med på hans krav: han skulle inte mera skriva på maskin när jag var hemma, och jag skulle inte låta mina älskarinnor stanna över natten mera, emedan han alltid var hemma om natten. Och jag njöt av att veta att det sved mera för honom att inte få skriva på maskin än vad det gjorde för mig att behöva tillfredsställa mina lustar annanstans än hemma. Ty hans fina skrivmaskin var stor och tung och svår att flytta, medan alla mina väninnor hade bättre och bekvämare bostäder och sängar än jag själv.

Emellertid tröttnade jag på även detta förhållande och kom till slut fram till att jag ville ha en ny hyresgäst. Han hade då bott i min våning i sex månader och var alldeles för populär i huset. Jag beslöt att säga upp honom. Då återopade han vårt kontrakt och påstod att jag inte kunde kasta ut honom utan vidare. Jag bad honom då flytta inom en viss tid. Han svarade att han skulle börja spana efter en ny bostad åt sig.

Från den dagen och framåt kan jag ännu inte idag förstå hans handlingssätt. Ju mera intensivt jag ansträngde mig för att få ut honom, desto mera envist tycktes han vilja bo kvar. Jag struntade i vår överenskommelse om att jag inte skulle få ta hem mina älskarinnor när han var hemma, och när han skrev på sin maskin när vi försökte älska, jag och min sängkamrat, avbröt jag honom bryskt och lät honom inte skriva färdigt en mening. Och han påstod att han inte kunde flytta förrän han hade en annan bostad att flytta till. Och jag pratade illa om honom inför grannarna, jag gjorde mitt bästa för att hans aktier skulle bli värdelösa, jag insinuerade att han bar sig illa åt hos mig och att det var därför jag ville ha ut honom, och i ett hyresgästmöte skällde jag ut honom offentligt. Inte ett ord gav han till svar. På det sättet drev han mig till förtvivlan."

Jag kände igen mönstret. Vissa kvinnor excellerar i konsten att framstå som misshandlade martyrer och offer för sina män utan att deras män har rört ett hår på deras huvuden, och denna kvinnliga konst använder sig kvinnorna av enbart för att göra sina män illa. Det kallas mental grymhet. Detta exemplar som jag hade framför mig verkade ta priset.

"Skötte han sig annars?" frågade jag. "Jag menar, betalade han exempelvis sin hyra?"

"Ja, och alltid i förskott. Vid ett tillfälle, (det var innan jag hade beslutat mig för att få ut honom,) hade jag kommit i penningnöd och bett honom om ett lån, emedan han uppenbarligen hade mycket pengar på banken. Han ville inte låna mig pengar, men han hade ingenting emot att betala mig några månaders hyra i förskott. Sålunda hade han betalat hyran för två månader framåt när jag först ville få ut honom, och dessa pengar hade jag inte möjlighet att ge honom tillbaka. Så datumet för hans utflyttning var bestämt till slutet av de två månaderna."

"Skötte han sig annars som hyresgäst?"

"Han skötte sig alltför väl. Han var exemplarisk. Han städade och sopade och lånade mig av sina möbler, och jag fick använda hans grammofon så mycket jag ville."

"Och ändå ville ni få ut honom?"

"Han var ju en man, och jag hade en gång för alla svurit på att hämnas på alla män. Jag hatade honom för att han var man, och emedan han var man ansåg jag mig ha rätt att gå hur långt som helst i att försöka göra honom illa. Dessutom var han odrägligt lik Georges Durand. Det var bara det långa håret som fattades. Robert var normal och slätrakad som vilken tråkig kontorist som helst. Och till slut beslöt jag mig för att med vilka medel som helst få honom att flytta före de två i förväg betalade månadernas utgång.

Detta gjorde jag klart för honom. 'Jag skulle kunna göra vad som helst för att få dig att flytta. Jag skulle kunna gå och slänga dina böcker en och en i soptunnorna och riva sönder dina manuskript, bara för att få dig bort härifrån för alltid och genast,' sade jag till honom.

'Det tror jag inte du gör,' sade han lugnt och bodde kvar och arbetade vidare.

Men jag gjorde det, och jag njöt av att komma hans godtrogenhet på skam. En kväll innan han kom hem från en fest letade jag fram alla hans manuskript. Jag visste precis var och hur han förvarade dem. Han hade dem ordentligt i plastfodral. Där var hans av många förläggare med fog refuserade riddarroman, som han en gång hade givit mig att läsa och som jag bett honom slänga, och där var ett nästan färdigskrivet tjockt manuskript som tydligen hade något science fiction-motiv, nästan som Jules Verne. Jag hittade även i hans byrålåda några smärre manuskript, några uppsatser och noveller, bland annat en om huset och kvarteret som vi bodde i och dess bakgrundshistoria, som han hade visat ett så rörande intresse i, och allt detta rev jag sönder i så små bitar som möjligt som jag spred omkring över hela hans rum. Och jag njöt av att göra det, och när verket var fullbordat längtade jag efter hans hemkomst.

Han kom hem från festen klädd i frack. Han var inte berusad. Det var han aldrig. Antingen drack han inte starkt, eller också påverkades han inte av det. Han kom hem och stannade när han såg förödelser. Sedan började han försiktigt samla ihop pappersbitarna. Inte ett ord hade han ännu sagt till mig, som satt tyst i rummet bredvid bakom stängd dörr. Så knackade det på ytterdörren. Jag visste vem det var. Det var min älskarinna. Jag släppte in henne som vanligt, skrattade och umgicks med henne som vanligt och gick sedan till sängs med henne, och vi älskade som tigrinnor. Allt detta gjorde jag bara för att reta honom.

Jag hörde inte ett ljud från honom på en lång stund. Så hörde jag med ens hur han reste sig, stängde dörren och gick ut. Sedan såg jag honom aldrig mer förrän här på sjukhuset. Han lämnade alla sina saker kvar. Han kom aldrig tillbaka ens för att se till dem.

Sådan är jag, pastorn. Döm mig nu."

"Hur kom ni hit till sjukhuset?"

"Jag hade trott att Robert skulle ha berättat allt om mig för alla våra grannar och bussat dem på mig som hämnd, men han hade inte avslöjat ett ens av sanningen för dem. Jag hade komprometterat honom så mycket jag hade orkat inför dem, och så visade de sig inte ha en aning om mina trakasserier mot honom. Inte ens för sina bästa vänner bland dem hade han talat ett enda ont ord om mig. Och jag förundrades däröver och undrade vad som hade hänt honom. Jag kunde se efteråt att han inte ens hade tagit av sig fracken innan han lämnade mitt hus.

Samtidigt som detta hände dog Carole Armstrong en naturlig död vid 26 års ålder. En förkylning hade lett till lunginflammation, och hon dog i sängen i armarna hos sin bäst betalande älskarinna. Hon hade förbränt sig själv som en spraksticka.

Kort efter det kom det en dag tre unga män till mig med långt hår och svarta glasögon. De påminde fasaväckande starkt om mina tre våldtäktsmän i bilen. Så fort jag hade öppnat dörren för dem ville jag stänga den igen, men de satte foten i dörren. De trängde sig in hos mig, och jag var så rädd för dem att jag inte ens vågade skrika. Det mest skrämmande med dem var att de var så mol tysta. De yttrade inte ett ord. De bara kom in, och jag såg genast på dem hur farligt starkt målmedvetna de var."

"Vilka var de, och vad ville de?"

"De bar hand på mig, tejpade hårt igen munnen på mig och band mig till händer och fötter, händerna framtill. Sedan rev de av mig mina kläder och våldtog mig, den ena efter den andra. Hela scenen var alldeles märkvärdigt lik den ett par tre år tidigare, och likväl var det inte samma män. När de hade fått sitt och stängt sina gylfar gick de, fortfarande utan ett ord. De lämnade mig ensam med mina kalla tårar naken och bunden på golvet. Det var första gången jag grät sedan jag lämnat Montreal, och mina tårar kändes som isbitar. Även ett fruset hjärta kan avge smärtans tårar, men de tårarna är enbart salta, bittra och kalla. Flera timmar senare reste jag mig äntligen upp men kunde inte få av repen eller munkaveln på något sätt. Med mina bundna händer lyckades jag dock till slut ringa efter en älskarinna och åtminstone avge ljud i telefonluren som hon kunde härleda till mig, så att hon kunde komma och hjälpa mig ur knipan. Vi trodde båda att Robert hade någon del i vad som hade skett.

Det var inte långt efter det som jag började känna mig allvarligt dålig. Men jag hade ännu inte uppsökt någon läkare den dagen när jag hörde att Georges med sin grupp skulle ge konsert i staden. Jag skaffade mig genast biljett till en av de bästa platserna på parkett nära scenen och anade att återseendet med honom skulle betyda någonting.

Samma dag som konserten skulle gå av stapeln var jag så dålig att jag uppsökte en läkare. Vad jag mest av allt fruktade var att jag var havande. Läkaren undersökte mig och sade mycket allvarsamt men sakligt:

"Madame, er sjukdom är okänd för vetenskapen, men vi känner flera fall av samma sjukdom. Ert immunförsvar håller sakta men säkert på att slås ut."

Jag fick genast en aning. "Är det samma sjukdom som Carole Armstrong dog av?"

"Ja, det är ett av fallen för samma sjukdom som vi känner till. Men hon hade kunnat leva mycket längre om hon inte hade bränt sitt ljus i båda ändar."

Det var min dom.

Samma kväll gick jag på konsert. Där stod Georges Durand livslevande på scen, lika vacker som alltid, överlägsen som en gud, oemotståndlig med sitt nästan midjelånga mörkblonda svallande hår och demonisk med sina svarta glasögon. Och jag betraktade honom som den man som först kastade mig i fördärvet. Och i mitt stilla sinne sade jag till honom för mig själv där jag satt mitt i publiken som ett av dessa tiotusentals offer för hans demoniska förförelse:

"Jag genomskådar dig, Georges Durand. Möt min blick om du kan och vågar. Se vem som sitter här bland de främsta i publiken blott för att hata dig så intensivt som

ingen människa har hatat förut. Se ditt verk, denna lesbiska häxa med någonting värre än syfilis, nästan lika lastbar som du själv. Jag vet allt om dig. Du är ordentligt drogad för att alls kunna orka med denna kväll. Du är en hopplöst obotlig narkoman och en av Canadas främsta narkotikaspridare. Mitt liv är bara ett av tusentals som du har förstört. Varje hysterisk tonårsflicka som sitter här i salen och skriker ut sin dyrkan av dig kommer att bli ett nytt offer för dig förr eller senare. Ty musiken är din täckmantel för ditt verkliga jag, som är slaveriet, beroendet och fördärvet. Du är knarkets inkarnation. Får du ett lillfinger av någon, som alla här i salen skriande erbjuder dig, tar du också varenda ens hand och varenda ens liv. Du med din last är ett kultföremål för en avgudadyrkan, och vad alla dessa hysteriska fans egentligen dyrkar i dig är djävulen i form av lasten, knarket och döden. De ser i dig helvetets avgrund, och de jublar över att få kasta sig däri.

Se på mig, Georges Durand. Känner du igen mig? Du våldtog mig, så sant som jag heter Beatrice. Du förslavade och fördärvade min ende bror och berövade mig min far och mitt hem, och du och ingen annan har givit mig min obotliga mardrömssjukdom. Aldrig har någon i hela världen varit så förbannad som du är av mig."

I det samma kände jag att han såg mig och kände igen mig.

"Ja, känn igen mig du bara. Känn igen ditt offer som dyrkade dig, liksom alla dessa, men blott så länge jag, liksom dessa, inte visste att du var Satan, förbannelsen och döden själv. Och summan av alla dina musikaliska ambitioner är denna masspsykos och massförförelse omfattande flera tiotusentals offer över hela världen, vars samtliga fördärv dock endast kommer att återfalla på dig själv."

Jag släppte honom inte med min hatiska blick, och han kom av sig mitt i ett nummer. Han hade inte sett mig på tre år. Han kom fullkomligt av sig och tog liksom i blindo några steg framåt.

"Så du minns mig än, Georges Durand. Alltså har du faktiskt älskat mig en gång liksom jag har älskat dig, innan dina profitmedel knarket och musiken kom emellan oss och innan det gick åt skogen för oss bägge två."

Han var fullkomligt väck. Han måste ha varit ordentligt drogad, ty han famlade och snubblade som en blind och störtade plötsligt ned från estraden till publikens fötter. Genast fylldes hela den jättelika salen av en enorm masspsykos och ett öronbedövande kaos. Musiken avbröts, och hela publiken störtade sig över den fallna rocksångaren. Plötsligt sprakade det i taket, flera strålkastare slocknade, hela scenbelysningen försvann, medan endast vaga och svaga ljuskällor återstod, som kastade ett spökligt sken över det skriande helvetet, vars lösaktighet accelererade intill sken. Jag reste mig lugnt och lyckades lämna salen innan tumultet hade slutat med katastrof. Just när jag lämnade huset stannade det en mängd illtjutande rasande polisbilar utanför konsertlokalen, och hela Torontos poliskår störtade in för att skingra de tusentals förryckta tonåringarna, som var involverade i gud vet vad för slags universella och anarkistiska kravaller. Jag vet inte hur många som blev trampade till döds."

"Men vilka var de tre tysta männen som besökte er? Har ni aldrig fått veta vad som låg bakom deras besök?"

"Det var Carole Armstrongs goda vänner. Carole visste att hon skulle dö. Hon var inte rädd för döden, men hon var rädd för alla dem som var ute efter hennes liv, och det var många, kanske oräkneliga. Det var kanske ett hundratal oförståndiga unga män som hon med flit hade överfört sin sjukdom på, och de flesta av dem, alla som upptäckt det och blivit gåtfullt sjuka, var naturligtvis rasande på henne. Det var de tre värsta av hennes vänner, de tre farligaste offren för hennes hämnd, som hade beslutat sig för att hämnas på henne när hon redan var död med att sprida sjukdomen till alla hennes lesbiska vänner. En av dem var jag. Helst hade de knullat henne själv till döds, och det visste hon. Därför tog hon själv sitt liv på så sätt, att när

hon visste att hon hade lunginflammation och skulle dö, så satsade hon sina sista krafter på ett samlag med sin bästa väninna, och innan hon gick till sängs med henne hade hon preparerat en dödlig heroindos. Hon tog den när deras kärleksakt var som ljuvligast. Hennes död blev därigenom inte alldeles oangenäm. Åtminstone hade den kunnat bli mycket värre, i synnerhet om de av hennes vänner som fick tag på mig hade fått tag på henne medan hon ännu levde."

"Det blir värre och värre. Men hur kom ni hit?"

"Efter allt detta lämnade jag Toronto och återvände till Montreal för att bönfälla min far om att hjälpa mig. Min bror hade just då dött av en överdos narkotika som andra hade givit honom. Han hade trasslats in i en narkotikahärva vars ändrar polisen hade börjat få grepp om, och för att han inte skulle tjalla för polisen mördades han av sina bästa vänner. Georges hade försvunnit från scenen då redan. Min far var vanärad av det faktum att polisen övertygat honom om att hans son varit narkoman, och han välkomnade mig tillbaka med tårar. Jag försökte dölja min smygande sjukdom för honom, men sanningen om den kröp ändå fram så småningom. Efter det blev förhållandet åter spänt mellan oss. Vi grälade och bråkade tills han en dag ringde hit till sjukhuset och bad dem komma och ta hand om mig. Jag hörde samtalet. Min far, som välkomnat mig tillbaka som en helt ny människa, som då plötsligt visat sig så god och glad och mänsklig, hade i alla fall alltid förblivit den samma: en hänsynslös och kallsinnig, omänsklig och hjärtlös moralfanatiker. Jag hade kunnat fly då, men hellre än att åter bli det lesbiska monster som jag hade varit och sluta som Carole Armstrong lät jag dem omhänderta mig. Och sedan dess har jag haft det bra. Jag blir inte sjukare här, de är snälla mot mig här, och jag vill aldrig mer komma ut i den värld som en gång för alla har fördärvat mig. Hellre dör jag som en anonym nolla här. De vill att jag skall ut i förvärvslivet igen och arbeta och göra nytta tills jag dör, men jag vägrar. Jag är redan så förstörd att jag aldrig ens genom lögnen kommer att kunna bli normal igen.

Men berätta nu vad ni vet om Georges."

"Han sitter här på samma sjukhus som ni men på avgiftningskliniken."

"Så sitter vi då i samma båt intill slutet. Ty knappast blir väl han normal mer han heller?"

"Inget fall är hopplöst, och det dumaste man kan göra inför någon sjukdom, vilken det än är, är att ge upp inför den."

"Läkarna vet för litet ännu om min sjukdom för att ens kunna behandla den."

"Desto större skäl att kämpa emot den så länge man lever. Men allt vad ni har sagt och tänkt om Georges är sant. Han var den fjärde mannen som satt vid ratten i Cadillacen..."

"Var det han?"

"Ja."

"Varför stoppade han inte de övriga?"

"Fastän han aldrig kom vid er hade han kunnat hindra att det skedde som skedde, vilket han underlät att göra. Den som tiger samtycker. På så sätt var han faktiskt medbrottslig, tills han i protest satte gasen i botten och avbröt skändligheten. Han liksom ni undkom bilolyckan oskadd. Men jag lovar er, att han har sonat den brottsliga händelsen. Det borde också hans agerande vid återseendet av er från estraden i Toronto övertyga er om. Om ni båda vill skall jag försöka åstadkomma en försoning mellan er. Vill ni det?"

"Inte ännu. På längre sikt kanske. Men bara med er hjälp. Utan er skulle det aldrig gå."

"Jag skall gärna ställa upp. Men den där författaren..."

"Robert Kleinsack."

"Ja. Han bekymrar mig. Det förvånar mig inte att även han är här. Har ni talat med honom?"

"Han har inte ens sett mig här, och jag håller mig undan från hans avdelning."

"Jag skulle gärna vilja träffa honom. Får jag träffa er här igen om en vecka? Så skall jag innan dess ha pratat med honom."

"Prata med honom så mycket ni vill. Så får jag nästa vecka veta vad det egentligen var med honom. Jag skall vänta på er till nästa vecka."

"Och jag ser fram emot vår nästa pratstund tillsammans."

Det gjorde jag verkligen. Så lämnade jag även henne. Läkarna var nöjda med att jag fått så god kontakt med 'varelsen', som de kallade henne, och de var gärna med på att så småningom låta henne och Georges Durand träffas.

Doktor Mort hade ingenting emot att jag även åtog mig fallet Robert Kleinsack.

"Vi visste inte ens vad han hette," förklarade doktor Mort. "Han var ett av våra svåraste fall av oresonlig anonymitet. Han lär ha hittats på gatan klädd i frack och allt men utan överrock. Vi hade faktiskt funderat på att även anförtro honom åt er, men vi hade aldrig vågat pådyvla er ännu ett fall om inte initiativet hade kommit från er. Nu har det genom ett lyckligt sammanträffande kommit från er, och det tackar vi för. Ni får gärna försöka tala honom till rätta."

Och han visade mig in till patienten Robert Kleinsack.

5.

Det var en liten fin spenslig man. Han såg mycket betryckt ut när jag varseblev honom, och jag undrade just hur jag skulle öppna samtalet när han gjorde det själv.

"Goddag, fader. Jag har väntat på er. För ingen utom för en präst hade jag kunnat anförtro mig. Slå er ner, men känn er inte som hemma, ty denna asyl bör aldrig bli ett hem för er."

Överraskad slog jag mig ner och frågade:

"Hur står det till?"

"Bättre än på länge. Ni lär ha haft framgång med många patienter här i asylen."

"Ingen framgång ännu, men jag har fått god kontakt med fyra patienter redan, och ni tycks bli den femte."

"Jag pratar gärna med en riktig präst och har ingenting att dölja för en sådan. Ni undrar förstas hur ni kan hjälpa mig och var skon klämmer för mig?"

"Jag vet redan en hel del."

"Jag vill bara be er om en sak: försök inte få mig ut härifrån. Jag hör hemma här bland andra misslyckade individer och vill aldrig veta av den myllrande ytliga elaka yttervärlden mera. Lovar ni mig att inte försöka övertala mig till att bli den värsta sortens paria i samhället: en som är utskreven från därhuset men ändå måste återvända dit en gång i veckan för att kontrolleras och få en spruta? Hellre är jag mig själv på därhuset än en zombie i samhället. Jag förbannar människorna. Jag vill aldrig mera veta av deras onda gemenskap."

"Jag skall aldrig försöka få er ut härifrån så länge ni inte vill det själv. Men den möjligheten kan inte uteslutas att ni en gång kanske kommer att vilja det själv. Men berätta nu om er själv och var skon klämmer."

"Ni vill att jag skall krossa det fängelse som jag har suttit fängslad i under hela mitt liv med att slå en knytnäve i väggen? Går det? Hellre förnekar jag fängelset och invaggar jag mig själv i illusionen om att det inte finns med att påstå att jag inte har något ego. Jag existerar inte. Låt mig vara en nolla."

"Jag skall säga vad jag vet om er. Ni bodde i nästan ett års tid hos en viss madame Beatrice Moreau, och hon tvingade er att flytta därifrån med att bland annat bruka våld mot er tillhöriga föremål."

"Det var inga föremål. Det var mina egna barn, mina egna skapelser, mitt eget kött och blod! Vad vet ni mera om den varelsen?"

"Alltför mycket. Hon var lesbisk."

"Ja. Har ni träffat henne?"

"Ja."

"Är det genom henne ni känner mig?"

"Ja."

"Då känner ni mig inte. Jag skall säga er, att den varelsen gjorde allt för att förintna mig som person, och hon lyckades. Innan jag hade lärt känna henne trodde jag intet ont om någon människa. Efter att ha lärt känna henne tror jag intet gott om någon människa, utom till nöds enstaka heliga oskulder som ni, till exempel. För ni är väl oskuld? Inte har väl ni någonsin kommit vid en kvinna?"

"Nej, aldrig. Åtminstone aldrig sexuellt."

"Då kan jag lita på er som på en riktig präst. Jag skall berätta för er om henne, om hennes verkliga personlighet och hur det kom sig att jag alls kom att ha affärer med en sådan varelse."

"Ni talar väldigt nedsättande om henne. Varför säger ni 'en sådan varelse'? Hela sjukhuset tycks kalla henne för 'den där varelsen'. Hon var dock en kvinna en gång."

"Jag dömer henne inte. Det överlåter jag åt andra att göra. Jag har haft tillräckligt mycket besvär med henne redan. Jag endast konstaterar vad som faktiskt tilldrog sig."

Ni vet inte vilka ödesdiga konsekvenser det kan innebära för en människa med medfödd skapardrift att få alltför mycket att göra med en annan människa. Ty den vanliga materialistiska människan verkar som en hämsko på den skapande, och om denna hämsko får någon makt över den skapande tillintetgör hon honom. Så fungerade det mellan Beatrice och mig.

Hela mitt liv har jag arbetat för att bli författare. Redan som barn, när denna underbara färgtidskrift 'Illustrerade Klassiker' förgyllde ens tillvaro, och man redan i unga år fick insupa fantasieggande berättelser som 'Moby Dick', 'De tre musketörerna', 'Romeo och Julia', Jules Vernes resor och Victor Hugos tragiska romaner, bestämde jag mig för att en gång bli en riktig författare, och sedan dess har jag oavbrutet arbetat för att bli det, samtidigt som jag av alla krafter har motarbetats däri av omvärlden. Mina föräldrar, (jag var enda barnet,) ville aldrig låta mig tillfredsställa mina griller, och dessutom körde de ut mig hemifrån innan jag hade avslutat skolan. Jag var sjutton år, och anledningen var en matta."

"En matta?"

"Jag var allergisk mot något som fanns i hemmet, och en läkare kom slutligen fram till att det som jag var allergisk mot var hemmets äkta persiska matta, familjens dyrgrip. Han rådde mina föräldrar att för min hälsas skull göra sig av med mattan, eller också se till att jag fick en annan bostad. Föräldrarna fick alltså välja mellan mig och mattan. De valde att göra sig av med mig."

Jag fick avsluta min skolgång boendes ensam i ett eländigt kyffe i stadens fattigaste slum, där mina enda grannar var alkoholister och narkomaner. Men det var en nyttig skola för mig. Mina värsta år blev mina bästa, och det var under de åren som jag började skriva på allvar.

När jag för första gången träffade Beatrice Moreau hade jag bytt bostad sju gånger på lika många år. Den sämsta av de sju bostäderna hade jag innehaft i tre år och den bästa av dem i tre månader. När jag träffade henne var jag tvungen att flytta från den bostad jag då hade inom två veckor. Min bostadssituation var alltså tämligen svår, jag hade inte råd att bo dyrt, och att finna en billig bostad som inte var dålig var inte det lättaste. Just då uppenbarade sig fröken Beatrice som ett ljus ifrån ovan. Jag jämförde faktiskt hennes ankomst i mitt liv med den andra Beatrices uppenbarelse inför den hårt drabbade Dante. Emedan hon såg bra ut och hade ett öppet sätt som vittnade om en god vilja såg jag ingen anledning till farhågor och tittade gärna på det rum som hon ville hyra ut. Det visade sig vara idealiskt för mig. Jag hade mest brukat bo med utsikt över oupphörligt bullrande motorvägar, trafikrondeller och järnvägsbroar, men utsikten från detta rum var mot en grön

blomstrande doftande skog med enbart frisk luft, och intet buller kom utifrån in. Dessutom var huset pittoreskt, och grannarna verkade trevliga. För formens skull bad jag dock om en veckas betänketid. Under denna vecka försökte jag få reda på något om min eventuella värdinnas bakgrund, och några som kände henne varnade mig för henne men i dunkla ordalag utan att förklara varför. Tyvärr var denna dunkelhet outrannsaktig. Nu känner jag bättre denna dunkelhet, och den är det töcken som kringvärver och döljer och förkväver den starkaste av alla mänskliga krafter, som är den kraft som bor i den rena förtvivlan. Men den som ej känner den har all anledning att frukta den när han möter dess hemlighetsfulla allt beslöjande dunkel hos andra. Så jag kunde inte ana vad jag kunde vänta av henne, även om jag förstod så mycket att hon även kunde vara annat än enbart positiv.

För att förebygga allt obehag som kunde tänkas uppkomma mellan mig och henne gick jag därför med på att flytta in på villkoret att hon skrev under en skriftlig överenskommelse med mig. Enligt denna skulle vi lämna varandra i fred så mycket som möjligt, dela alla kostnader, respektera varandras ägodelar och aldrig 'inleda någon enbart depressiv polemik eller tvist', det vill säga aldrig gråla eller inleda bråk med den andra, ty sådant kunde jag inte uthärda. Men den viktigaste punkten var, att en uppsägning av vårt kontrakt måste vara ömsesidig för att gälla. Jag var nämligen dödstrött på att behöva byta bostad ibland flera gånger om året. Jag ville äntligen vara i fred och känna mig hemma, och en chans därtill såg jag i hennes rum med det utmärkta läget vid den pittoreska gården och med de sympatiska grannarna mitt i den idealiska miljön. Jag visste att jag där skulle få kunna arbeta i fred, och den ynnesten bad jag henne låta mig få njuta med att gå med på mina ödmjuka och artiga villkor. Jag hade aldrig fått vara i fred i någon av mina tidigare bostäder. Och hon skrev beredvilligt under kontraktet. Jag häpnade själv över hur villigt hon skrev på det.

Så började mitt liv i det gamla hemtrevliga kråkslottet, ett rikt dekorerat trähus från förra seklet, ett av de få exemplen på 1800-talsarkitektur i trä som fanns kvar i stadens centrum. Och jag kom snabbt in i husets umgängeskrets, lärde känna de trevligaste grannarna och fick bland dem flera riktigt goda vänner. Jag hjälpte dem gärna med vad jag kunde och tvekade inte inför att dra mitt strå till lasset när det gällde att få huset räddat från en hotande rivning. Jag blev väldigt intresserad av husets bakgrund och historia och började på grundval därav skriva artiklar om kvarteret som jag skickade in till tidningarna. Ganska snart skrevs det ganska stora reportage om vårt rivningshotade kvarter i pressen.

Och ingenting otrevligt hände i mitt nya hem förrän när plötsligt, efter en lyckad gårdsfest som vi alla hyresgästerna tillsammans hade i huset, min dittills högt respekterade värdinna tog med sig en väninna hem som hon sedan gick till sängs med. Detta chockerade mig väldigt, dels som jag inte trott någonting sådant om min värdinna, och dels emedan jag inte alls hade några sexuella erfarenheter själv. Jag teg dock stilla och uthärdade i tysthet de båda unga kvinnornas stönanden och flåsanden under natten och ämnade inte vidröra ett så känsligt ämne förrän jag skulle ha något vettigt och uppbyggligt att säga därom.

Hon fortsatte med att förvåna mig med att inte hålla sig till den älskarinnan utan skaffa sig både en andra och en tredje, som hon varvade med. Mitt obehag var gränslöst, men jag sade ingenting. Men så en dag fick jag anledning att säga någonting.

Det var tredje månaden jag bodde där. Jag hade brukat skriva på maskin alla dagar, och min värdinna hade inte alls missttyckt. Men en dag sade hon plötsligt:

"Hädanefter får du aldrig mera skriva på maskin när jag är hemma."

"Varför?" frågade jag.

"Det stör mig."

Och eftersom det var hennes lägenhet måste jag lyda. Men harmen sjöd inom mig. Hon var hemma nitton timmar om dygnet, emedan hon saknade arbete. Och jag var hopplöst beroende av mitt skriveri. Att få ett manuskript gott nog så att det kunde utgivas var min enda chans att någonsin lyckas i livet."

"Fick hon inte även läsa ett av dina manuskript?"

"Jo, det stämmer. Hon bad om att få göra det, och slutligen gav jag henne min bästa roman att läsa. Det var en romantisk medeltidshistoria i Walter Scotts stil. Hon läste bara det första kapitlet. Sedan gav hon mig manuset tillbaka och sade: "Släng skiten." Hon menade att jag i vad jag skrev var så otidsenlig och omodern att ingen någonsin skulle vilja läsa mig.

Men som svar på hennes förbud mot mitt maskinskriveri sade jag efter ett par dagar:

"Om jag inte får arbeta när du är hemma, så är det inte mer än rätt att du inte får ha älskarinnor medan jag är hemma." Och jag förklarade mitt gränslösa obehag för sådana vanor. Hon blev väldigt förvånad. Hon hade inte haft en aning om att jag äcklades av hennes perversitet, och förvånansvärt nog gick hon lätt med på mitt krav: att jag bara kunde låta bli att skriva på maskin när hon var hemma om hon lät bli att ha älskarinnor hos sig när jag var hemma. Men båda var vi otillfredsställda invärtes. Hon sjöd av harm över att inte få älska vem hon ville i sin egen säng, och jag sjöd av harm över att inte få arbeta så mycket som jag ville. Men min begränsning var hårdare att bära än hennes: mitt arbete var för mig livsviktigt, medan hon knappast skulle lida någon skada av att vara utan sin last.

Men alltjämt respekterade jag henne. Jag var aldrig gemen eller avog mot henne. Jag höll henne alltjämt för en god och pålitlig människa som blott blivit kanske en aning vilseförd i livet, och för hennes last tyckte jag bara synd om henne. Och jag ville gärna försöka få henne att komma ifrån den lasten. Det blev nästan min ambition att vilja kurera hennes perversitet, och mitt första steg i den riktningen var att ställa det villkoret jag ställde beträffande hennes älskarinnor.

Efter den kontroversen hade vi ett långt samtal om kärlek. Hon ville veta alla mina synpunkter och erfarenheter av ämnet och förbluffades storligen av att jag aldrig haft något sexuellt umgänge med någon och aldrig heller ville ha det förrän jag var gift."

"Den inställningen till det sexuella livet är den normala," kunde jag inte låta bli att inflika, "men det har blivit vår tids mode att leva enligt motsatsen."

"Ja, Beatrice Moreau är kanske just ett typiskt symptom på vår tids fallenhet för överdrivet lättsinne. Hon hade aldrig träffat en sådan människa som jag förr. Hon sade att hon inte hade trott att sådana djur fortfarande fanns kvar."

"De är definitivt utrotningshotade. Men ändå respekterade hon inte er nya överenskommelse utan tog hem sina älskarinnor igen."

"Ja, fastän jag var hemma, och när jag försökte skriva på maskin avbröt hon mig och lät mig inte ens fullborda det stycke som jag höll på med, som hade avslutat ett kapitel."

"Hur gick det till när hon skällde ut dig inför alla grannarna?"

"Det var en fruktansvärd kväll. Den var lika fruktansvärd för de andra som den var för mig. Det var bara hon som njöt av den. Hon stod upp och talade till de andra som en annan Cicero mot Catilina eller Antonius, men rollerna var ombytta: Cicero var den okvädade, och Catilina-Antonius var den som anklagade. Hon menade att jag hade nästlat mig in hos hennes grannar för att ställa mig väl in hos dem och kunna vända dem emot henne. Hon menade att jag i smyg arbetade för att överta hennes lägenhet och få henne husvill. Hon förfäktade att jag hindrade henne från att komma hem på kvällarna, så att hon fick irra omkring på nätterna och sitta uppe på kaféer och ha tråkigt bara för att få natten att gå. Hon menade att jag hindrade henne

från att bo hemma längre. Hennes paranoia var total, och enligt denna var mina manipulationer allsmäktiga, fastän jag inte gjorde något."

"Försvarade ni er inte?"

"Inte ett ord sade jag. Jag beklagar, men jag har aldrig kunnat ta ondska på allvar. Ren ondska är för mig ren hysteri som bör tigas ihjäl, ty med att besvara den förvärrar man den bara. Jag sade inte ett ord till mitt försvar, ty jag ville inte dra upp alla hennes baksidor inför de andra. Jag trodde ännu jag kunde rädda henne med att ha tålmod med henne och låta henne befria sig från all sin grämelse med att ge utlopp för den, även om den i första hand drabbade mig. Jag teg och lät henne rasa ut. Men slutligen fick hon mig i denna osmakliga vämjeliga och pinsamma scen att inför alla de andra lova att vara ute ur hennes lägenhet före den första maj."

"Hade ni betalat hyran så långt?"

"Ja. Det var två och en halv månad till dess. Icke desto mindre bad hon mig en dryg vecka senare flytta omedelbart och utan att få åter min redan erlagda hyra. Hon ville alltså köra ut mig och inte ge mig några pengar tillbaka av den redan betalda hyran."

"Vägrade ni fortfarande ta hennes ondska på allvar?"

"Ja. Jag trodde att hon skämtade."

"Arma människa! Hon sökte ju med flit er undergång!"

"Av vilka motiv? Vilken anledning hade hon att göra mig illa? Jag hade skött mig utmärkt som hyresgäst. Jag hade alltid skött betalningen av hyrorna väl, hållit mitt rum rent och snyggt, skött om hennes kök och till och med låtit henne äta av min mat. Mina möbler fick hon använda som om de var hennes. Hon hade nästan inga själv. När jag flyttade in där hade hon aldrig haft någon belysning i tamburen. Den riggade jag upp åt henne. Aldrig hade jag gäster hemma. Aldrig spelade jag musik för sent på kvällarna. Vad hade hon för anledning att klaga på mig inför andra? Ingen alls! Därför kunde jag inte förstå hennes motiv, och därför kunde jag inte ta hennes vettlösa ondska på allvar."

"Men hon var ju kvinna. Slog det er aldrig att hon kanske väntade sig att ni skulle göra henne närmanden och att hon tog det som en förolämpning att ni inte gjorde det?"

"Vad vet ni om kvinnor, ni som är katolsk präst?"

"Inte mycket, det medger jag, men ändå tydligen mer än ni. Man kan ju åtminstone ha sina aningar och ett par antenner. Ni måste medge att min hypotes inte är alldeles omöjlig. Beatrice Moreau var ju trots allt ganska vacker."

"Det medger jag, men jag har alltid fått lära mig det om kvinnor att de helst har så litet med männen att göra som möjligt. Kvinnor klarar sig bättre utan män än vad män klarar sig utan kvinnor. Det är mannen som är beroende av kvinnan för sin sexuella utlösning och inte tvärtom. De friskaste kvinnorna är ofta gamla jungfrur. Min far var faktiskt gynekolog. Att jag avstod från att göra Beatrice Moreau närmanden avsåg jag som en komplimang mot henne och inte tvärtom. Men hon var kanske en av dessa kvinnor som inte tål komplimanger, som tolkar komplimanger till dödliga förolämpningar och som använder allt vad man säger till dem som vapen och tillhyggen mot en själv? Vad vet jag? Jag kommer förmodligen aldrig att kunna bli klok på henne. I varje fall beslöt jag att rida ut stormen."

Och vart skulle jag flytta? Och med vilken rätt kunde hon låtsas som om vårt kontrakt inte fanns? Jag hade inte brutit mot en enda punkt i det, men hon hade brutit mot alla."

"Dess värre visste hon men inte ni att det kontraktet var ogiltigt inför lagen."

"Det sänker henne ytterligare. I så fall trampade hon avsiktligt ner allt mänskligt som fanns mellan oss. Då hade hon ingen respekt alls för mig ens som människa. Då drog hon med flit allt som var rent mellan oss ner i smutsen."

"Ni borde ha flyttat därifrån så snabbt som möjligt."

"Nog sökte jag efter andra bostäder, men det har det aldrig varit lätt för någon fattig man att hitta."

"Var ni då så fattig?"

"Min årsinkomst var 1000 dollar, som jag förtjänade på små översättningsarbeten: ett gränslöst tråkigt och tidsstjälande arbete, som jag bara åtog mig för att överleva."

"Och ändå kunde ni ge henne flera månaders hyra i förskott!"

"I brist på annan bostad ville jag bo kvar så länge som möjligt. Jag ville inte tillbaka till ligist-, alkoholist- och narkomanghettot med utsikt över stadens största trafikkarusell.

Men det blev värre. Jag undrade hur långt hon skulle gå, och hon gick faktiskt ännu längre. En natt satt jag som vanligt uppe och läste. Hon låg och sov i sitt rum. Efter en stund hör jag henne stiga upp och öppna dörren in till mig. Hon kommer in, sätter sig på min säng och säger:

"Jag kan inte sova så länge du sitter uppe och läser. Gå och lägg dig."

"Jag skall då gå ut i köket och sätta mig där och läsa. Där hör du inte prasslet när jag vänder sida."

"Det är inte det. Med ditt läsande sprider du en aktivitetsstämning i våningen som håller mig vaken."

Och sedan satt hon där på min säng och monologiserade halva natten. Jag lyssnade tålmodigt och sade så litet som möjligt. Och tyvärr skulle detta bli till en vana hos henne.

Stundom kunde hon gå in till sig, lägga sig på nytt och sätta på radion för hög volym. Jag ropade då: "Sover du bättre nu?" men hon svarade inte.

Jag fick alltså inte ens mera läsa hemma.

En annan natt sade hon: "Jag kommer att sitta här och hålla dig vaken varje natt tills du flyttar. Jag vill inte ha dig boende här. Jag vill ha någon hos mig som jag kan älska med, och då helst en kvinna. Därför vill jag ha ut dig. Och om du inte flyttar snart kommer jag att vidta egna åtgärder för att få ut dig. Jag vet att jag har lika litet makt att få ut dig med lagens hjälp som du har makt att förbli här med lagens hjälp, men jag har egna medel. Risken finns att jag hittar på att själv bära ut dina möbler, krossa dina grammofonskivor, riva ut dina böcker och slänga dem i skiten i soptunnorna eller något ännu värre. Ja, jag skulle till och med kunna ta dina manuskript och riva dem i små små bitar, så att du aldrig kunde sätta ihop dem mera. Det är bäst för dig själv att du flyttar i morgon."

Och så höll hon på natt efter natt. Naturligtvis kunde jag inte arbeta hemma under sådana förhållanden, och bara därför började jag mera energiskt söka efter en ny bostad. Slutligen fick jag en som jag kunde flytta in i till den första april. Bara för att få en plats att kunna arbeta på var jag beredd att låta den redan betalda hyran för april månad vara bortkastad. Samma datum som detta blivit klart, det var den andra mars, gick jag på ett ordenskalas. Det var mina ordensbröder som skaffat mig den nya våningen, och deras fester var alltid muntra och givande samtidigt som de var strängt högtidligt hållna."

"Diskuterade du aldrig dina problem med dina vänner bland grannarna i huset?"

"Aldrig så länge jag bodde kvar. Jag ville inte vara så gemen mot min värdinna inför dem som hon hade varit mot mig inför dem. Jag gjorde mig aldrig skyldig till förtal av henne inför någon."

"Nå, hur var festen den andra mars? Det var visst rentav en frackfest?"

"Ja, och den var mycket trevlig, i synnerhet som jag passade på att fira det att jag hade fått en ny bostad till den första april. Jag kom hem med gott humör i kroppen och lovade mig själv att för henne berätta den goda nyheten om hon var vaken. Hon var vaken, men när jag skulle passera mitt eget rum för att komma till hennes

hejdades jag av åsynen av mitt rum. Något hade försiggått där. Jag gick in och fann alla mina färdigskrivna manuskript sönderrivna i små små smulor.

Ni kan inte tänka er den chock som detta beredde mig. Jag hörde en gång talas om en organist som blev uteläst från den orgel som han hade spelat på i många år. Han borde ha känt sig ungefär som jag. Men det finns alltid andra orglar att tillgå medan mina manuskript alla fanns till blott i ett enda exemplar. Det var summan av många års intensiva och förtvivlade mödor som låg sönderrivna på golvet. Det var hela mitt livsverk, hur kort mitt liv än dittills hade varit. Detta hade avsiktligt rivits sönder i så små fragment och remsor som möjligt av en pervers kvinna. Varför? Det undrar jag ännu idag.

Jag försökte intala mig att ruinerna kunde samlas ihop, sorteras och återuppbyggas. Med detta arbete hade jag börjat när min värdinna fick en gäst. Det var hennes mest vederstyggliga älskarinna, den varelse som hon skulle hyra ut mitt rum till när jag hade flyttat. Och de skrattade tillsammans och gick nästan genast till sängs med varandra där de energiskt inledde sina sexuella övningar, som tillkännagav sig genom de typiska stönandena och fläsandena. Det var alltså för den sakens skull som mina alster hade förstörts. Min stora science fiction-roman hade precis fullbordats dagen innan, och jag hade varit så säker på att just den skulle ha blivit min lycka. Där låg den nu i nästan lika många bitar som den innehöll ord. Och när jag patetiskt försökte samla ihop dessa myriader bitar insåg jag hur hopplöst det var att försöka restaurera dem. De hade sönderrivits alltför ordentligt.

De båda varelsernas stönanden nådde sin klimax. Det blev för mycket för mig. Jag gick ut i natten och återvände aldrig mer till det huset."

"Varför?"

"Jag var färdig. Jag var tillintetgjord. Människan hade förintat mig själv. Hon hade tagit ifrån mig allt det som betydde något för mig, som jag hade lagt ner min själ i. Jag hade överfört mitt hjärteblod i mina manuskript, som hade ödelagts med förfärande noggrannhet, och jag hade inget hjärteblod kvar. Chocken blev för svår. Jag blev vansinnig. En polis hittade mig sedan irrande omkring mitt på gatan i regnet i frack och utan överrock, jag hade till och med ordensbanden och medaljerna kvar på mig, och han kunde inte få ett vettigt ord ur mig, och ingen annan heller. Jag tog konsekvenserna av att vara reducerad till ingenting, så ingen kunde ens få veta vem jag var. Min själ var mördad, så kroppen var bara ett tomt fodral. Till slut sände de mig hit."

"Men nu är ni bättre."

"Är jag det? Jag kommer aldrig mera att kunna se någon av mina gamla vänner i ögonen. De lärde alla känna mig som Författaren med stort F, talangen som var i kommande, begåvningen som när som helst skulle slå igenom. Jag skulle aldrig kunna se dem igen och bekänna för dem att den talangen våldtogs och mördades av en lesbisk kvinna.

Jag tror inte att någon av dem vet att jag är här. Jag har försökt hålla mig anonym, och ni är den första som jag träffat här som har känt till mitt namn. Och jag litar på att ni håller det för er själv. Låt inte någon få veta att Robert Kleinsack sitter här och gömmer sig för världen. Här är jag okänd och fullständigt anonym, och det vill jag förbli så länge jag lever. Den aldrig publicerade författaren Robert Kleinsack omkom med alla sina samlade verk, som olyckligtvis bara existerade i manuskriptform, vars enda exemplar ingen förläggare ännu kommit sig för att ta hand om när allting förstördes av Sodoms och Gomorras lag: den renaste sinnlighetens totalaste destruktivitet.

Lämna mig nu, gode fader. Ni har hört min bikt. Ni får gärna komma tillbaka, om ni tycker det är värt det, men lämna mig för idag. Jag vill nu vara för mig själv."

Och jag fann det klokast att lyda. Jag ville dock gärna tala med honom igen och sade det till honom. Det tycktes glädja honom i någon mån, även om hans

kommentar var: "Även vanliga läkare och framför allt psykiatriker är mycket angelägna om att patienten förblir under deras behandling."

Och läkarna uttryckte ännu en gång sin tillfredsställelse över att jag hade fått god kontakt med en för dem "svår" patient. Men när jag gick därifrån fick jag ögonen på en annan patient. Doktor Mort gick bredvid mig.

"Vem är det där?" frågade jag.

"En ingenjör."

"Vad gör han här?"

"Han fick ett nervöst sammanbrott på arbetsplatsen och övertalades att låta skriva in sig här av sina arbetskamrater."

"Han ser inte alls sjuk ut."

"Han är det inte heller. Han kommer att skrivas ut inom en vecka."

"Men han ser mycket olycklig ut."

"Som ingenjör är han ovärderlig. Han lär vara ett matematiskt geni och banbrytare i vindkraftsbranschen. Han har till och med gjort några uppfinningar i den vägen. Hans firma vill inte gå miste om honom."

"Det tror jag det. Hur yttrade sig hans nervösa sammanbrott?"

"Han trodde sig vara Jesus och försökte våldta en fränskild dam på arbetsplatsen."

"Får jag tala med honom?"

"Varför?"

"Jag vill veta mera om honom."

"Han är inte kanadensare utan kommer från något land i Skandinavien."

"Talar han franska eller engelska?"

"Båda delarna, men engelska bättre."

"Tillåter ni att jag pratar med honom?"

"Jag ser verkligen inte vad det skulle tjäna till. Jag vill inte ha griller i huvudet på honom igen. Han har fått för mycket religiösa idéer redan."

"Jag skall inte beröra religionen med honom."

"Men han skall ju utskrivas inom en vecka!"

"Just därför vill jag tala med honom. Han ser alltför begåvad och bra ut för att någonsin ha kunnat vara själsligt sjuk. Jag tror inte på hans nervösa sammanbrott."

"Nåväl, tala med honom då, om ni vill lära känna honom."

Och jag fick tala med patienten, som hette Gunnar Gunnarson. Han var välväxt med ädla drag med en stor generös mun som verkade vara skapad till att få kunna skratta mycket. Hans vackert formade näsa gav hans profil en viss likhet med prins Philip av England. Det var något mycket starkt och ädelt med honom som rimmade dåligt med den djupa olycka som han utan rimlig anledning tycktes vara försänkt i. Något behövde göras. Frågan var vad.

6.

"Är ni sjuk?" var det första jag frågade honom.

"Är ni präst?" frågade han mig.

"Ja."

"Var då välkommen. Kommer ni för att ge mig sista smörjelsen?"

"Varför tror ni det?"

"Det känns så."

"Sista smörjelsen ger man bara åt en döende."

Han gav mig en underlig blick. Den var samtidigt spörjande, tvivlande och skrämmande.

"Hur vet ni att jag inte är döende?"

"Men ni är ju frisk. Ni skall ju skrivas ut härifrån inom en vecka. Det säger doktor Mort."

"Doktor Mort är vad han heter. Tror ni på honom?"

"Han är en mycket kunnig och skicklig läkare."

"Han är en psykiatriker. Endast misslyckade läkare blir psykiatriker. Jag tror mera på präster. Därför är jag mycket tacksam för att ni har kommit. Vem skickade er?"

"Gud."

Det bara halkade ur mig. Först när det var sagt blev jag medveten om vad jag hade sagt. Förskräckt kastade jag en blick efter doktor Mort. Han var borta.

"Då är jag ännu mera tacksam," sade den blide patienten. "Men det måste även ha funnits någon konkret orsak till att ni har kommit till mig."

"Jag såg er och blev intresserad av er. Jag fanns här på denna avdelning och pratade med en annan patient och fick just syn på er när jag lämnade honom."

"Vem var den andra patienten?"

"Han utan namn."

Jag indikerade försiktigt Robert Kleinsack.

"Jaså han. Ja, han är ett sorgligare fall än jag. Men hur kom ni hit till denna avdelning? Vad gör präster här över huvud taget?"

"Hur jag kom hit till denna avdelning är en lång historia. Vad präster gör här, ja, det kan man fråga sig, men ni sade själv just att ni trodde mera på en präst än på doktor Mort."

"Skulle ni själv tro på en läkare som alltid var allvarlig och hette Mort?"

"Ja, men endast i egenskap av läkare. Det finns områden som ingen läkare har rätt att uttala sig om som fackmän. Endast präster kan ge själavård, och endast läkare kan ge rätt fysisk vård. Jag såg på er att ni saknade själavård och inte alls behövde någon fysisk vård. Stämmer det?"

"Ni har läst mina tankar. Ni har rätt. Jag är helt frisk fysiskt, men ingen är sjukare än jag i själen."

"Varför?"

"Det är en lång historia. Doktor Mort menar att jag är helt frisk vad fysiken anbelangar, och han har rätt, och därför vill han skriva ut mig. Men han blundar för eller är blind för att jag är synnerligen svårt sjuk i själen fortfarande."

"Det var just det jag trodde när jag såg er. Därför kom jag fram till er."

"Och därför är jag tacksam. Men slå er ner. Ni får inte stå när jag själv sitter. Se här, här är en ledig stol. En tråkig vit järnstol visserligen, men dock en stol."

"Tack."

"Egentligen har jag aldrig på riktigt haft någon kontakt med en katolsk präst förut, men jag har alltid önskat mig en sådan kontakt. Jag är uppfostrad protestantiskt, men ända sedan jag skilde mig har jag dragits åt det katolska hållet."

"Har ni varit gift?"

"Ja. Jag har ett barn hemma i Skandinavien, en präktig son. Jag är inte gift längre och har aldrig gift om mig. Mitt giftermål var mitt livs enda misstag, men det är det enda som jag inte har ångrat i livet. Men jag pratar för mycket och för löst om mig själv. Säg, vad är den katolska kyrkans inställning till begreppet reinkarnation?"

"Reinkarnation?"

"Ja, den hinduistisk-buddhistiska läran om själavandring."

"Kyrkan befattar sig inte med den teorin. Kyrkan varken förnekar, uppmuntrar, hyllar eller förkastar den."

"Med andra ord: kyrkan vet inte. Jag vet inte heller. Men det finns en ny religion i världen som tror att den vet."

"Vad är det för en religion?"

"Den går under beteckningen Logic Science."

"Vad är det?"

"Det undrar alla. Det är en ny starkt moralisk och jordbunden religion som spinner vidare på framför allt buddhismens reinkarnationstanke. De logiska scientisterna påstår sig veta att de när de dör själva kan bestämma när och hur de föds på nytt. De menar att människan är en ande och inte en kropp, och att anden fortsätter att vara en personlighet fastän kroppen är död."

"Det låter ansvarslost."

"Varför ansvarslost?"

"Då menar de att det inte spelar någon roll om man lever eller är död, eftersom de är säkra på att man fortlever som sig själv ändå, fastän man är död."

"Just det. Men är inte en sådan tanke en underbar tröst för en som har misslyckats med sitt liv och som gärna skulle vilja börja om på nytt från början?"

"Kanske, men även en farlig tröst."

"Varför det?"

"Det kunde fresta en ångerfull syndare till självmord."

Detta nästan viskade jag. Han svarade nästan lika lågt:

"Ingenting har frestat mig mera."

Jag fortsatte lika viskande:

"Varför?"

"Den frågan kräver att jag berättar hela mitt liv för er. Orkar ni verkligen höra på? Har ni tid, ork och lust?"

"Därför är jag här."

Jag visste redan att jag stod inför en väldig utmaning. Denne begåvade unge ingenjör var inne på mycket svåra saker. Det finns ingenting mera livsfientligt än att ta odödligheten för given, ty att göra det är att rättfärdiga självmordet. Odödligheten är något som man måste förtjäna. En flykt från verkligheten med odödligheten som förevändning är höjden av ansvarslöshet och livsfientlighet. Jag hoppades kunna få honom övertygad om detta under det fortsatta samtalets gång. Men jag hade redan delvis lyckats: han hade avslöjat för mig att han övervägde självmord. Därmed hade han lagt sitt liv i min hand, och jag kunde rädda honom. Endast de självmördare är omöjliga att rädda som ingen vet om att de överväger självmord.

Han började nu med att berätta om sitt liv.

"Det som alltid har legat mig i fatet och försvärat livet för mig är den egenskap hos mig själv som jag inte kan kalla annat än min förbannade präktighet, förträfflighet och överlägsenhet. Alltid har jag haft det problemet att vem som helst, till och med mina närmaste vänner, har vänt sig emot mig och angripit mig utan annan anledning än det att jag har fått dem att känna sig små i jämförelse med mig. Genom denna min olidliga egenskap har jag alltid fått dem mest emot mig som jag har hållit kärast: min hustru, mina systrar, min far, mina bästa vänner här i Canada och alla utom min mor, som är likadan själv. Just för att denna egenskap har vållat mig så astronomiska besvär i umgänget med mina medmänniskor har jag gjort allt för att bekämpa denna egenskap. Denna egenskap har jag sett som mitt livs värsta fiende, men i bekämpandet av den har jag bara lyckats beröva mig själv någonting av mig själv. Jag bekämpar den ännu, på gott och ont, ty lika mycket besvär som den egenskapen vållar mig, lika mycket förlorar jag av mig själv och mitt eget liv när jag bekämpar den.

En annan vidrig egenskap hos mig själv är det att jag aldrig har kunnat försvara mig. När andra har anklagat mig, dragit mig inför rätta eller nedvärderat mig har jag aldrig kunnat säga något emot dem. Det har fungerat så att jag har blivit så upprörd så att jag inte har kunnat få fram ett ord. Och genom det har jag alltid funnit mig i vad andra har velat göra med mig. Därför kom jag så enkelt in här, fastän jag inte ville det och kanske inte ens behövde det. Det enda jag behövde var kanske just en präst.

Dessa två egenskaper är det som har vållat mig bekymmer och skada i mitt liv. Se bara hur det gick till vid mitt så kallade 'nervösa sammanbrott'.

Jag var kär. Jag var hejdlöst kär i min granne, fru Bourghardt, i samma hus som jag, gift men fränskild och med två små pojkar att försörja. Jag tyckte synd om henne. Jag hjälpte henne efter bästa förmåga med praktiska småsaker, som att laga hennes radio, och så vidare. Jag var ensam, som jag alltid har varit i Canada, och mitt behov efter ett verkligt pålitligt och förstående sällskap var skriande. Och emedan denna unga fru fanns nära till hands och var vacker dessutom så satsade jag naturligtvis på henne.

Jag kände mig så inspirerad av henne. Min arbetslust och -kapacitet tycktes med ens obegränsade. Jag sov inte om nätterna utan arbetade bara. Alla i min familj var arbetsnarkomaner, och jag njöt av att känna att jag också kunde vara det. Jag slet som ett djur, uppladdad med moralisk energi ur min kärlek till henne.

Det egendomliga var att mina känslor var totalt obesvarade. Hon misstänkte ingenting av mina känslor för henne. Därför fick hon en chock när jag förklarade min kärlek till henne.

Jag begick då misstaget att själv bli förskräckt. I stället för att lugna ner mig hetsade jag upp mig och sade:

'Bli inte förskräckt! Jag älskar er bara! Ack, var inte okänslig för mina känslor! Lämna inte mitt förtroende obesvarat!'

Och i min förtvivlan bad jag att få kyssa henne. Jag svär att jag inte bad om något annat. Jag hade varit ensam i staden i sex månader ända sedan min syster hade lämnat mig."

"Har ni en syster i Canada?"

"Ja, nästan. Hon är i Seattle. Hon vet allt om det här, och vi håller trogen kontakt med varandra. Var inte orolig.

I varje fall så blev kvinnan då hysterisk. Kanske trodde hon att jag ville våldta henne, men det ville jag aldrig. Jag ville bara skiljas från henne med en kyss.

Och hennes hysteri gjorde alla i huset hysteriska. Hon ropade på hjälp, ja, hon skrek på hjälp skrämmd från vettet, och alla de andra kom farande som om de trodde att hon höll på att bli överfallen, och när de såg mig som den som hon kallade på hjälp emot tvekade de inte inför att överfalla mig och tillfälligt oskadliggöra mig. Jag hade givit henne min kärlek, jag hade generöst burit fram den inför henne som inför ett heligt altare, och hon besvarade den med att frammana en scen som måste ge alla de övriga intryck av att jag var en farlig våldtäktsman. Hur kunde hon missförstå mig så kapitalt?"

"Var det bara därför ni kom hit?" Det hela verkade litet väl komediartat för min smak.

"Nej. Jag hade också begått misstaget att på arbetet förråda mig själv och mina innersta mest personliga tankar och idéer. Doktor Mort påstår att religionen är skulden till min så kallade sinnessjukdom, men det är snarare bara religionen som kan bota min själssjukdom. Någon annan sjukdom har jag inte än den som värker i själen."

"Vad är den sjukdomen? Hur yttrar den sig?"

"Kärlekskrankhet, samvetsqual, ensamhet och hemlängtan, och ingen av dessa fyra komponenter i sjukdomen kan stävjas."

"Varför?"

"Jag kan inte återvända till Skandinavien. Det finns ingen kvinna som kan bry sig om mig, den bästa av dem blev ju bara skräckslagen när jag försökte visa henne en känsla, och allra minst kan någon bry sig om mig efter det att jag har suttit här inne. Och mitt samvetsqual kan inte botas eftersom jag inte kan fara hem. Följaktligen är jag hopplöst ensam, särskilt efter uppträdet hos fru Bourghardt, som ledde till att jag förlorade alla mina kanadensiska vänner här. De känner mig inte längre."

"Men ni har en syster."

"Jag vill inte smitta henne med min tunga olycksbörda med att parasitera på hennes och hennes irländska mans lycka."

"Men varför har ni samvetsqual?"

"För att jag har förstört min egen familj. Med min skilsmässa har jag i synnerhet gjort mina föräldrar men även alla de andra i familjen synnerligen bedrövade, olyckliga och besvikna."

"Och varför kan ni inte fara hem och gottgöra allt?"

"Min före detta fru har gift om sig. Min son har fått en ny far."

Nu började fallet bli intressant.

"Men berätta om den andra händelsen som förde er hit, som inträffade på kontoret."

"Har doktor Mort sagt något om den till er?"

"Han har sagt att ni inför alla påstod er vara Jesus."

"Det är lögn. Sanningen är följande."

Jag var uppladdad av mitt lyckorus. Jag var hänryckt av entusiasm och kunde inte hindra mina känslor från att svämma över. För att dela med mig av min entusiasm bad jag dem alla samlas efter lunchrasten och förkunnade att jag hade något viktigt att meddela dem alla.

Det hör till saken att jag alltid har varit religiös. Utan religionen hade mitt känsloliv varit obefintligt. Religion och kärlek är för mig samma sak: kärleken är min religion och min Gud. Och det viktiga som jag meddelade dem efter lunchrasten, den oerhörda entusiasm som jag inte kunde hålla inne med, tog sig uttryck i den enkla sanningen, som jag meddelade dem, att Herren Gud själv i sanning levde och verkade på jorden mitt ibland oss."

"Och för det förde de er hit?"

"De övertalade mig att låta skriva in mig för överansträngning. De klappade mig på axeln och sade tröstande: 'Det blir nog bra, ska du se.' De trodde, kort sagt, att jag hade blivit spritt sprängande galen. Än en gång frågar jag er: hur kunde man vara så blind och inte ta mig på allvar och missförstå vad jag menade? Hur kunde man så tolka mina avsikter till motsatsen?"

"Och ni fann er i deras goda råd?"

"Hur kunde jag säga emot dem när de var så säkra på att jag var galen? Hade jag protesterat hade de kanske satt tvångströja på mig. Den risken ville jag inte ta."

"Arma människa! Och vad har de gjort åt er här på sjukhuset?"

"Ingenting särskilt. Doktor Mort har bara laddat mig full med mediciner så att jag nu är lika tung i kroppen som jag alltid har varit i själen. Och jag har funnit mig till rätta här på sjukhuset. Jag behandlas vänligt, ingen bråkar med mig, och här finns flera medpatienter som har nästan samma bakgrund som jag: det är egentligen inget fel på dem, men olyckliga omständigheter har gjort att de har hamnat här ändå. Och jag undrar hur det skall gå till för mig att bli normal igen. Alla dessa historier har gjort mig så osäker på mig själv. Allt vad jag har gjort har gått på tok, kanske genom eget förvällande, kanske genom andras, troligen genom bådass. Jag tvivlar på att jag kommer att duga någonting till när jag kommer ut härifrån. Inte ens religionen kan trösta mig längre. Den enda tröst som jag ser är reinkarnationstanken: att om jag begär självmord jag skulle bli av med den här förgiftade kroppen och få chansen att börja om från början genom att få en helt ny ännu ofödd kropp. Den tanken förföljer mig och lockar mig oemotståndligt."

"Ert uppträde på kontoret intresserar mig ännu. Vad menade ni egentligen med det ni sade: att Gud är mitt ibland oss i mänsklig gestalt?"

"Så sade jag inte. Jag sade: Sannerligen är Herren Gud själv här mitt ibland oss och lever och verkar på jorden. Och precis det menade jag. Därmed uttryckte jag hela den vision som var mitt livs mest inspirerade uppenbarelse."

"Ansåg ni därmed er själv vara Gud?"

"Absolut inte. Tvärtom. Men jag har ansett mig själv vara Gud förut vid olika tillfällen."

"Vilka tillfällen?"

"Som initierad logisk scientist."

"Logisk scientist?"

"Ja, som medlem av den kyrka jag berättade om som tror på reinkarnation. Under deras psykoterapeutiska behandlingar har jag ibland rest så långt tillbaka i tiden att jag har tyckt mig inse att alla mänskliga själar ursprungligen kom från en enda världssjäl, och att den enda ursprungliga världssjälen var jag själv, som hade funnits till sedan urminnes tider. Jag upplevde i andanom flera olika tillkomster av mänskligheter som fick utvecklas och utbreda sig för att sedan förr eller senare gå för långt och förintas för att sedan i Adamsform genom nåd uppkomma på nytt. Jag upplevde många olika universum som alla bestod av många olika interplanetära civilisationer som var och en bestod av otaliga civilisationer som vår egen, från pyramider till atombomber, som alla åter och åter upprepade sig, och tidsrymden för allt detta kunde inte mätas i triljarder solår eller ens i triljarder stora astronomiska år enligt den indiska ekliptikan utan blott i ett lika oändligt antal ljusårsår."

"Vad är ett ljusårsår?"

"Ljuset hinner färdas ett ljusår på ett solår, inte sant?"

"Ja."

"Men ljuset kan inte färdas i all oändlighet utan att mer och mer avta ju längre sträckan blir."

"Riktigt."

"Ett ljusårsår kallar jag den tid som det tar för hela universums samlade ljusstyrka att färdas så långt att ingenting mera syns därav på något sätt."

"Ett enbart teoretiskt begrepp med andra ord." Jag hängde inte alls med längre.

"Inte ur den synvinkel som jag talar om. Jag upplevde mig själv i början av all denna oändliga tidrymd som orsaken till uppkomsten av allt ljus, allt universum och allt liv. Och då upplevde jag mig själv som Gud. Kalla det upprinnelsen till den stora bängen om ni så vill. Men den upplevelsen var så skräckinjagande att jag därpå snabbt övergav the Church of Logic Science."

"Var det under inflytandet av någon drog som ni gjorde dessa resor bakåt i tiden? Det låter nästan så."

"Inte alls. Det var fullkomligt verkliga känslor och förnimmelser. Och jag vill aldrig mera veta av dem. Den ensamhet som de upplevelserna ingav mig var så outhärdlig att det var nog för att jag för all framtid skulle ta avstånd från denna kyrka för logisk vetenskap."

"Jag har bara hört ryktas om den som en farlig okristen sekt."

"Den är farlig i den mån den skaffar sig pengar, makt och inflytande i världen. Jag ser den som en parallellföreteelse i vår tid till kommunismen sådan som den var på 1800-talet. Hubert Leroy, rörelsens upphovsman, följs lika hängivet idag av miljoner scientister som Marx för hundra år sedan studerades och togs på allvar av miljoner socialister. Och herr Leroy's mål är, som han själv säger, att rensa planeten, det vill säga att behärska den. Och det målet har ännu ingen i historien nått utan våld."

"Pratar ni religion med patienten, fader Bertrand, fastän ni har lovat att inte göra det?"

Det var doktor Mort som avbröt oss, och till min häpnad stod han alldeles bakom oss med en ganska otillfredsställande min. Han måste ha hört en hel del av vårt samtal. Jag visste inte vad jag skulle säga.

"Denne patient, fader Bertrand, befinner sig här enbart av den anledningen att han har låtit sig förvillas av äventyrliga religiösa väckelserörelser som stinker av

bedrägeri. Jag hoppas ni inte har väckt sådana farliga tankegångar till liv hos honom igen."

Jag fattade mitt beslut. Jag såg på patienten Gunnarson att han sjönk in i sig själv och slöt sig inom sitt skal så fort han fick se doktor Mort. Doktor Mort var säkert en god läkare men ingen psykolog. Jag kände det på mig att han inte alls förstod Gunnarsons fall.

"Får jag ett ord i enrum med er, herr doktor."

"Så gärna."

"Ursäktar ni oss, herr Gunnarson?"

"Får jag se er igen?" frågade denne.

"Det hoppas jag."

Och jag lämnade motvilligt Gunnarsons sällskap och gjorde den mindre sympatiska doktor Mort sällskap i stället till dennes arbetsrum.

"Doktor Mort," började jag, men han avbröt mig genast.

"Herr pastor," sade han, "ni har brutit ert löfte att inte tala religion med denne man. Därför måste jag hindra er från att träffa honom här igen."

Han chockerade mig med detta. Jag stod som paralyserad.

"Vad var det ni ville säga mig?" frågade läkaren. Ganska upprörd i mitt inre tog jag till orda.

"Doktor Mort, denne patient svävar i livsfara. Vad han behöver är själavård."

"Vad han behöver är bot för sina religiösa grubblerier, som han har förstört sitt äktenskap, sitt arbete och nästan sitt liv med."

"Man kan inte förstöra sitt liv med tankar. Man kan endast göra det med handlingar."

"Och det har denne man gjort, och det i religionens namn. Och här stod jag just och hörde hur ni uppmuntrade honom i hans grubbelsjuka och morbida religiösa inbillningar! Det kan jag inte tillåta. Ni har haft god hand med fem patienter här som har varit svåra för oss att komma till rätta med, och det är vi tacksamma för. Håll er till dem. Ni får fortsätta ge dem er själavård så mycket ni vill, men denne man skall bli frisk och återgå till sitt arbete måndag morgon, och jag vill inte att han skall få ett återfall före dess. Vi kan inte ha patienter kvar här längre än absolut nödvändigt. Era tidigare fem fall var kritiska, men denne man var helt återställd, tills ni kom och väckte hans grubblerier till liv igen."

"Får jag säga en sak?"

"Var så god."

"Denne man är inte mogen att åter komma ut i arbetslivet. Låt honom få stanna kvar här i några veckor till, och låt mig få tala med honom några gånger i veckan under den tiden, så garanterar jag att han skall bli mogen. Men ännu är han det inte. Fastän han ytligt sett verkar att vara det friskaste fallet av de sex jag nu har talat med så tror jag att han av dessa sex är den som mest behöver själavård."

"Nonsens."

"Vet ni inte att han tänker på självmord?"

"Det har han aldrig sagt till oss. Varför skulle han göra det? Han är ju begåvad, ser bra ut och är omistlig för sin firma, och han finner lätt vänner i vem som helst."

"Har han inte sagt till er att han tänker på självmord?"

"Nej."

"Han har sagt det till mig."

"Jag skall fråga honom. Om det är riktigt vad ni säger skall ni få se honom igen, men annars måste jag sätta hinder i vägen för den saken. Är ni hemma i eftermiddag?"

"Ja, efter klockan sex."

"Jag skall ringa er då och ge er besked. Gå nu hem. Jag tror ni behöver vila."

Och jag kunde inte komma längre än så med den vetenskaplige snusförnuftige läkaren. Jag måste lämna sjukhuset för den dagen.

Precis klockan sex ringde han. Han sade torrt och uttryckslost:

"Han förnekar att ha diskuterat självmord med er. Han säger att döden är det sista han någonsin har tänkt på. Jag beklagar, men jag måste förvägra er fortsatt kontakt med honom. Om han inte har tänkt på självmord hittills vill vi inte heller att han skall börja göra det. Ni har idag satt fart på känslor hos honom som jag hade hoppats att för hans eget bästa redan var döda. Ert besök har gjort honom exalterad och nervös. Som ert samtal med honom inte har varit honom till gagn måste jag i fortsättningen se till att det inte upprepas."

"Får jag träffa honom sedan när han är ute?"

"Jag hoppas att ni inte gör det, ty när han väl är ute vill vi inte ha honom in igen."

"Kan ni ge mig hans adress?"

"Jag har den inte själv. Han arbetar inte i Montreal."

Det var allt jag fick veta. Doktor Mort sade adjö och lade på luren.

Det var fredag afton, och lördag och söndag måste jag använda till dop, bikt, bröllop och mässor. Men på måndag föresatte jag mig att genast ta i tu med att fortsätta göra vad jag kunde för fallet Gunnar Gunnarson. Om något fall någonsin hade angått mig så var det det. Det visste jag redan då.

7.

Måndag morgon ringde jag sjukhuset. Avsiktligt bad jag att få tala med en annan än doktor Mort. Jag fick tala med en sköterska på Gunnarsons och Kleinsacks avdelning. Jag frågade henne om patienten Gunnarson.

"Han lämnade sjukhuset igår morse."

"Vet ni vart han tog vägen?"

"Han reste väl hem österut."

"Vart?"

"Det vet vi inte."

Det var allt sjukhuset kunde berätta om Gunnarson. För första gången i mitt liv svor jag. Det var ingen blodig svordom, men ändå. Det var mycket för att vara jag.

Förnuftet sade mig: "Låt honom vara. Han arbetar och är normal igen. Lämna honom i fred. Han behöver dig inte längre. De andra fem fallen du har sysselsatt dig med är viktigare, ty de sitter ännu inne."

Men mitt samvete och min intuition sade: "Gör allt för att finna honom! Ännu kan du rädda honom! Om du inte satsar all din energi för att genast hitta honom kanske det sedan är för sent!"

Och jag lydde den senare rösten.

Mest grubblade jag över doktor Morts rapport fredag kväll om vad Gunnarson sagt om döden.

"Kan han verkligen ha ljugit för doktor Mort?" Och doktor Morts ord: "Han säger att döden är det sista han någonsin har tänkt på," förföljde mig särskilt. Då slog det mig. Naturligtvis hade Gunnarson sagt så emedan han trodde på odödligheten! Naturligtvis planerade Gunnarson att satsa på odödligheten med att söka döden! Och för att kunna genomföra sina ödesdiga planer i fred hade han inte invigt doktor Mort i sina planer utan endast mig och för övrigt hållit dem för sig själv. Han ville bli utsläppt från sjukhuset bara för att få begå självmord i fred! Denna oerhörda tanke slog mig med hela sin förintande kraft, och jag blev nästan desperat i mina ansträngningar att få veta var Gunnarson verkade som ingenjör.

Jag besvor doktor Mort och bad honom tala om för mig Gunnarsons adress, men läkaren log och svarade mig att han hade sagt mig allt vad han visste. Jag frågade varje patient på den avdelningen om de visste något, men inte ens Kleinsack, som

ofta talat med Gunnarson, visste något. Så slog det mig. Gunnarson hade ju en syster i Seattle! Entusiastiskt kontaktade jag Seattle, men när jag inte visste hennes irländska mans namn kom jag till korta. Och det enda jag kunde göra var att ge upp. Gud själv förvägrade mig vidare kontakt med Gunnarson. Och knappt något hade jag fått veta om den sällsynt välartade, milde och begåvade unge ingenjören.

På doktor Morts enträgna begäran gick jag dock med på att bygga vidare på samtalen med min kollega Patrick, musikern Théophile Franchard, narkomanen Georges Durand, den alltför lesbiska Beatrice Moreau och författaren Robert Kleinsack, fastän jag egentligen inte hade stor lust att vidare sysselsätta mig med dessa deprimerande socialfall, ty någonting sade mig att jag inte kunde rädda dem medan jag hade kunnat rädda den skandinaviske ingenjören. Och min besvikelse över att jag inte fick göra det goda jag kunde för den som var god, och att endast dessa fem fall av troligen oåterkalleligt fördärv erbjöds mig, var gränslös.

Kanske det var därför som jag samma måndagseftermiddag hade en ganska dyster min när jag för andra gången trädde in till min fallna kollega. Och jag sade:

"Det ser illa ut för dig, broder Patrick."

"Varför?"

"Moraliskt sett. Sedan vi pratades vid förra gången har jag råkat fyra andra individer här på detta sjukhus, som alla har hamnat här genom svallvägorna av ditt handlingssätt mot organisten."

"Vad är det för fyra personer? Känner jag dem? Förklara dig! Jag har aldrig gjort någon något ont utom organisten, som förtjänade det, för han gjorde mig lika mycket ont tillbaka."

"Organisten själv sitter här."

"Rätt åt honom! Sade jag inte åt honom att söka vård här? Jag visste att han hörde hemma här!" Patricks skadeglädje var avskyvärd.

"En mycket god vän till organisten som också är katolik har hamnat här i egenskap av narkoman, vilket han blev sedan han genom ditt förfaringssätt mot organisten hade förlorat sin tro på kyrkan."

"Det var mindre roligt att höra. Men kan då jag belastas för det?"

"Och i sin förtvivlan och besvikelse på kyrkan" (häri var jag orättvis) "deltog denna narkoman en gång i en våldtäkt på en kvinna som därav psykiskt blev fördärvad för resten av livet. Hon är också här."

"Du får mig att se synder hos mig själv som jag inte visste att jag hade begått. Du ger mig samvetsqual så att det understa ruttar. Menar du allvar, eller försöker du driva med mig?"

"Och denna kvinna har i sin tur i sin mentala rubbning förstört karriären för en ung lovande författare som var inneboende hos henne genom att förstöra alla hans opublicerade manuskript, vilket knäckte den mannen så att han också har hamnat här."

"Och hur har kedjereaktionen vidare fortgått? Har även författaren på grund därav förstört någon annan oskyldig människas liv? Har kedjereaktionen fortplantat sig genom hela mänskligheten, så att jag allena är skyldig till alla människors laster, misstag och sinnessjukdomar?"

"Nej, det har den inte. Det stannade lyckligtvis med författaren. Men det är illa nog att hans livsverk har gått förlorat. Nå, broder, vad har du att säga till ditt försvar?"

"För det första kan jag inte känna någon skuld i narkomanens, kvinnans och författarens fall, ty jag har aldrig haft något med dem att göra. Att organistens fall blev deras fall beklagar jag lika mycket som mitt eget fall. Men inte ens mot organisten kan jag känna någon skuld. Han lönade alla mina välgärningar mot honom med otacksamhet och hatisk ondska, och jag gjorde för honom bara vad mitt

förnuft sade mig vara rätt. Du anar inte hur han fick lida bara för att han försökte sköta sitt arbete! Det fanns de som var mycket dummare mot honom än jag."

"Vem då?"

"Först och främst de stackars okunniga heliga systrarna. Varje körrepetition blev mot slutet allt mera som en mardröm för honom, därför att dessa systrar förbannade hans med nöd och omsorg utarbetade kompositioner och vägrade blankt att sjunga dem bara för att det var han som hade gjort dem, ofta utan att ens vilja ge dem en chans. Under hans andra och sista påskhögtid svek honom alla systrarna utom en."

"Men han genomförde tydligen musiken ändå."

"Ja, det gjorde han, även om jag då redan var så förbannad på honom att jag inte gav honom den minsta komplimang därför. Men gemenast var den tjocka tanten som arbetade på hans fall bakom hans rygg."

"Vem var det?"

"En liten klotrund tjock och ful gumma, en kvinnlig bombastisk padda, som var professionell operasångerska. Hon var katolik och verksam i församlingen, och han kontaktade henne för att hon skulle komma med och hjälpa till en aning med körsången och systrarna, som hon kände väl. Han trodde att hon skulle kunna göra gott inom musiken och trodde att hennes vilja skulle vara god. Hon kom gärna men visade sig ha en mycket egen smakuppfattning, i enlighet med vilken hon tvärt ville kasta omkull alla organistens från Bouillon nedärvda traditioner och liturgiska vanor. Hon ville införa sin egen smak och köra med ångvält över alla andras musikaliska viljor. Och när organisten inte ville offra de liturgiska traditionerna för hennes operamässiga vilja såg hon till att han avlägsnades, varpå hon själv i stället skaffade oss den tjocka professionella akademiskt utbildade tråkiga protestantiska organissa som vi sedan fick."

"Hur lyckades en sådan kvinna se till att en katolsk kyrkas katolska organist avlägsnades till förmån för en protestantisk?"

"Hon var professionell och därför mäktig. Sitt kunnande kunde hon bruka till att underminera grunden för en sådan som Franchard som var autodidakt och inte hade papper på att han kände till de enklaste grunderna för kyrkomusiken: när hon till någon sade att hans musik var vettlös och att han som musiker var inkompetent måste alla tro det, eftersom hon hade papper på att kunna sjunga. Att han var vår första organist som sjöng vackert hade därmed ingen betydelse alls, hur litet folk än tyckte om att höra hennes alltför starka och alltför vibratobetonade vrålanden."

Och sedan var det förstås den där Bouillon som mitt i påsken trampade in och beslöt att Franchard aldrig mera fick använda hans påskmässa, emedan Bouillon hade likviderat den. Och nu frågar jag dig: var en sådan församling något för en sådan snäll och självuppoffrande musiker som Franchard ursprungligen var? Församlingens sattyg drev honom galen, och för att han inte skulle bli ännu galnare avlägsnade jag honom. För hans eget bästa sade jag upp honom, liksom jag för mitt eget bästa sedermera själv tog avstånd från den församlingen."

"Och har du blivit lyckligare av det? Mår du bra av att sitta här instängd på ett sinnessjukhus och leva helt isolerat från den mänskliga värld som du är kallad till att tjäna och hjälpa?"

"Du har rätt. Egentligen är det fel av mig att gömma mig för människorna. Det tänkte jag redan efter att du hade lämnat mig för en vecka sedan. Men aldrig återvänder jag till prästyret."

"Varför?"

"Och det frågar du efter att ha hört min historia? Hur kan en präst som en gång låtit sig jagas bort från kyrkan av de kristna åter bli en präst? Varför tror du att Kristus aldrig har återkommit efter sin korsfästelse? Hur skulle han kunna göra det? Vad kan en människa ha till övers för det människosläkte som har korsfäst honom

för att han ville det väl? Hur kan du sätta dig in i Jesu lidande och död och sedan tro att han skall återkomma?"

"Tror du då inte på återuppståndelsen?"

"Jag ska säga dig sanningen. Jag är inte katolik längre. Jag är kanske inte ens kristen längre. Erfarenheterna har gjort mig till en snusföruftig vetenskapsman: jag tror numera blott på vad jag ser. Att en människa som dött såsom korsfäst och med sidan dessutom genomborrad av ett spjut kan uppstå från de döda håller jag för ganska osannolikt: jag skulle troligen inte tro det ens om jag såg det. Nej, berättelserna och legenderna om Kristi uppståndelse och himmelfärd och verksamhet där emellan anser jag vara farligt att tolka annat än symboliskt. Fanatism, som ursprungligen betydde alltför frekvent tempelvistelse, har i vår tid helt enkelt blivit det samma som vanvett och är den vanligaste sortens vanvett. Att tro på en sådan absurd sak som Kristi uppståndelse är rena fanatismen, och sådant finner jag det säkrast att undanbe mig, efter mina erfarenheter. Nej, broder, om jag någonsin återvänder till det levande livet så blir det inte som präst utan som vanlig hederlig jordbunden arbetare, och om jag någonsin går i en kyrka igen så blir det inte den katolska eller den protestantiska eller den ortodoxa eller ens någon kristen sådan. Möjligen blir det en synagoga, och då ytterst sällan.

Ty man kan ta allting ifrån mig utom min tro på Gud, och man har också tagit ifrån mig allt utom Gud. Och det värsta är att man har gjort det i den katolska trons och i den kristna kyrkans namn. Man har inte gjort det i Guds namn. Franchard gjorde allt vad han gjorde i Guds namn, och det gjorde ingen annan i den församlingen, allra minst de som vände sig emot honom; och risken är att följden för hans del är att han även förlorar sin Gud. Inte ens jag skötte om kyrkans imponerande finanser i Guds namn utan i kyrkans och kristendomens namn. Jag har lärt mig att kyrkan och kristendomen inte håller utan Gud och att Gud inte har något med kyrkan och kristendomen att göra. Gud, det enda som håller i världen, får man söka i ensamhet någon annanstans. Det är bara fariséer som går i kyrkan, och de korsfäster gärna envar som vågar yttra sig om Gud och som vågar göra något i hans namn. Enligt dem och enligt världen är allt tillåtet utom det som sker i Guds namn, vad det än är. Det är min erfarenhet. Var det Göring i det Tredje Riket som yttrade, att om han hörde ordet Kultur så osäkrade han sin revolver? Precis så fungerar vanliga människor. Hör de någon nämna ordet Gud så drar de blankt och skjuter gärna skarpt utan att fråga. Det gjorde alla katoliker i min församling utom Franchard, som modigt nog envisades med att nämna Gud med alla vapen emot sig. Därför sköt de honom. Jag bara räddade honom från den slutgiltiga exekutionspatrullen.

Så jag tror inte ens att jag skulle kunna göra världen någon nytta med att stå vid det löpande bandet i någon bilfabrik med öronbedövande slammer och ljud omkring mig från morgon till kväll. Få orkar med att stå på en sådan monoton plats i en omänsklig fabrik. Jag skulle tåla det, ty jag har kommit levande ut ur den kristna kyrkan."

Det var i huvudsak mitt samtal med honom den måndagen. Och jag lämnade honom mot skymningen ännu mer deprimerad av hans öde än första gången. Han hade dock en gång varit en mycket lovande och god präst.

Jag var så deprimerad att jag glömde fallet Gunnarson. Senare på kvällen kom jag att tänka på denne skandinav men skakade då bort hans minne med en axelryckning och med att bedöva mitt eget samvete med att besluta:

"Jag kan ändå inte nå honom. Och säkert har doktor Mort rätt i att han nu sitter fullt sysselsatt på sin rätta plats och säkert fördjupad i sitt viktiga och meningsfulla arbete."

Med den tanken somnade jag på kvällen. Förnuftet hade segrat över intuitionen.

Men följande dag återvände jag till min före detta kollega. Det var ännu en fråga som jag ville ha svar på innan jag återsåg musikern Franchard. Det var redan uppgjort mellan doktor Mort och mig att jag skulle träffa Franchard den dagen, men först ville jag ställa broder Patrick denna fråga:

"Men den stackars kvinnan som Franchard hade sällskap med, den ungerska sopranen, har du kanske också berett ett stort lidande. De två hade ju sällskap när du avskedade Franchard, och hans avsked ledde till att deras union omöjliggjordes, emedan kyrkomusiken var det som förenade dem."

När jag ställde den frågan till honom svarade han:

"Det var tur för honom att han slapp henne. Fråga honom själv. Hon biktade sig för mig flera gånger och hade inga småsaker precis att tillstå. Faktum är att det att han var beredd att falla för henne bidrog till att jag beslöt att avlägsna honom. Han var en bra pojke, men hon var, ja, vad ska man säga om sådana varelser, mer än blott en fallen kvinna, och det anade han inte. Unionen mellan gentlemannen och nymfomanen var förutbestämd att spricka. Du skulle ha sett hur det gick till under de sista högmässorna som han ledde. Där stod hon i blossande knallrött läppstift över hela käften på orgelläktaren och sjöng sötsliskig musik av Mozart med honom medan systrarna satt nere bland församlingen i protest och vantrivdes. Visst sjöng de två unga mänskorna vackert, men det var bara en ytlig mask. Under masken var hon ruttan som ett lik. Fråga honom själv varför det sprack mellan dem."

Det hade jag visserligen redan gjort, men jag beslöt att utforska saken närmare.

Franchard blev glad över att återse mig.

"Jag har tänkt mycket på vårt samtal för en vecka sedan," sade han, "och faktiskt längtat efter att få fortsätta."

Till en början ställde jag honom frågan:

"Tycker du att det var enbart till din nackdel att kyrkoherden avskedade dig?"

"Ja, det var mest till min nackdel, ty mitt fall ledde till Georges Durands ännu svårare fall."

"Men fränsett Georges Durand?"

"Vad menar ni?"

"Jag har just på nytt talat med din kyrkoherde, och åtminstone han är av den meningen att det som skedde var bäst för dig, vilka konsekvenser det än fick för andra."

"Hur har han försökt rättfärdiga sitt handlingssätt?"

"Den där flickan från Europa som du tog hand om..."

"Teresa?"

"Ja. Hurdan var hon egentligen?"

Franchard rodnade och blev uppenbart generad. Det gav mig impulsen att dessutom fråga:

"Har du sagt hela sanningen om henne till mig?"

Slutligen medgav han: "Nej."

"Vill du berätta?"

"Och varför skulle jag det? Varför skulle jag berätta sådana saker för en vilt främmande människa?"

"Därför att jag är präst och bunden av tystnadsplikt. Fader Patrick är inte präst längre, men jag är det. Han fick avslöja för mig vad jag inte får avslöja för någon. Du kan tryggt säga mig vad som helst."

Och efter att ha svalt började han:

"I början hade jag enbart medlidande med henne: hennes fästman hade övergivit henne så att hon hade försökt begå självmord, och därefter hade hon förlorat en ännu bättre andra fästman som hade omkommit i bergen innan de ens hade hunnit förlova

sig. Samtidigt var jag henne så innerligt tacksam för att hon stannade kvar och hjälpte mig när hela nunnekören för övrigt svek mig. Och när jag frågade henne om hon ville följa med mig till British Columbia över sommaren hade jag inte en aning om att jag skulle få sparken. Hade jag vetat det hade jag aldrig ens försökt tänka mig ett liv tillsammans med henne. Som det nu var såg jag henne som en gåva sänd som från ovan enkom till min hjälp för att jag skulle kunna fortsätta utveckla min kyrkomusik. Och i betraktande av det arbete som jag lade ner på kyrkomusiken för min och hennes del under den sista månaden var jag mera förtjänt av löneförhöjning än av avsked. Mitt samvete var så gott för kyrkomusikens del att jag faktiskt väntade mig en löneförhöjning från 200 till 250 dollar i månaden. Även den förväntningen bidrog till att chocken blev så stor när avskedet kom."

"Men tillbaka till flickan. Hur gick det?"

Spjuveraktigt leende frågade han: "Varför är ni så intresserad av flickor, fader?"

"Det är inte flickan jag är intresserad av. Det är ert gemensamma öde." Mitt ärliga uppsåt kunde inte missförstås.

"Hon var mycket tyst, resignerad och svårtillgänglig, samtidigt som hon alltför tydligt ville att jag skulle älska henne. Men det var något hos henne som sade mig: 'Var försiktig!' Och det var jag också. Det som manade mig till försiktighet var hennes nästan fatalistiska resignation: hon tog aldrig något initiativ. Hon lät sig hellre ledas av vad som helst än att hon gjorde något själv.

Den första varningen jag fick gick till som så: jag var hemma hos henne i hennes eländiga enrumsbostad med kokvrå sent på kvällen när en ungrare kom på besök. Hon presenterade honom för mig, och jag förstod att det var den första fästmannen, som hade fört henne ut ur Ungern. De talade bara ungerska med varandra och hela tiden så att jag varken förstod någonting eller fick en syl i vädret. När han äntligen gick uttryckte jag min häpnad över att de fortfarande umgicks, och hon svarade att hon fortfarande kände ansvar för honom, och att hon därför alltid tog emot honom när han kom på besök och att hon gladdes av att han åtminstone fortsatte hålla kontakten med henne. Hon hade dock gjort mycket för honom som han aldrig skulle kunna återgälda."

"Hurdan var denne fästman?"

"En liten intetsägande sprätt, en judodansare som gärna slog ihjäl vem som helst, en mindervärdighetskomplexfull hänsynslös ansvarslös streber, mycket begåvad men helt utan omdöme. Jag skulle få se honom fler gånger.

Det var vid det andra mötet med honom som jag definitivt kände mig varnad. Det var återigen en kväll när jag var hemma hos henne. Han kom och ville sedan aldrig gå, och det var alltför uppenbart för mig att de fortfarande höll av varandra och trivdes tillsammans. Teresa och jag hade redan beslutat att fara till västkusten tillsammans, och varken han eller jag kunde mera ändra på den saken. Men den kvällen var det jag som gick därifrån före honom.

Dessa två omständigheter jämte det chockartade avskedet från kyrkan, som jag inte kunde förstå mig på, gjorde att jag var ganska kylig mot Teresa hos mina föräldrar. Kort sagt, jag var försiktig och höll mig på avstånd. När sedan dessutom min far blev svårt sjuk och jag måste stanna längre hos honom kunde jag inte dessutom underhålla Teresa på Stuart Island de extra veckorna. Jag hade ju inga inkomster längre, så jag skickade henne tillbaka till Montreal och betalade hennes biljett. Hon hade gärna velat stanna, men jag var osäker på henne. Hon erbjöd sig alltför generöst att stanna kvar hos mina föräldrar och ta hand om dem, som om hon såg det som sin yttersta chans till att binda mig fastare till sig. Jag var rädd för den beräkning som kunde ligga där bakom. Och när hon var tillbaks i Montreal skrev jag ett brev till henne i avsikt att pröva henne. Jag skrev till henne att jag hade sett att hon fortfarande hade starka band med Janos, som han hette, som jag inte ville söndra, och det var uppenbart att han fortfarande höll av henne, och att jag inte hade

någon rätt att träda emellan. Jag fick aldrig något svar på det brevet, lika litet som på något av dem jag skrev till kyrkan.

När jag återkom till Montreal återupptog Teresa och jag vårt umgänge. Hon sade aldrig något om brevet, men det var uppenbart att hon behövde mig. Hon befann sig mest hos den ungerska fästmannen, som just skulle fara till Los Angeles och Hollywood för att börja i en filmskola där. Hon beklagade sig över hans råhet och lät påskina att det var hon som tagit initiativet för att få honom dit och i en ordentlig utbildningsskola. Det verkade som om hon ville bli av med honom. Men filmskolan skulle bara vara i tre år, och han ville inte förlora sin lägenhet i staden under tiden. Därför frågade han henne om hon inte ville hyra den medan han var borta. Det ville hon gärna, ty det skulle betyda att hon fick en ordentlig bostad, men hon hade inte råd att hyra den ensam. Detta problem framlade hon för mig. Även mina bostadsförhållanden var eländiga, och jag ville gärna flytta. Naturligtvis såg jag det gynnsamma i att erbjuda mig att hjälpa henne med hyran i ungrarens lägenhet med att dela boendet i den med henne. Det skulle vara en mycket passande lösning på alla problem för oss alla tre. Föga anade jag då att det fanns en fjärde och skulle tillkomma en femte intressent. Dock framlade jag mitt förslag för Teresa, som framlade det för Janos, och han gick genast med på det. Det var ett ljuvligt sommarväder mitt i augusti, och i hyresvärdens närvaro kom vi skriftligt överens om att jag och Teresa skulle sköta om lägenheten och bo där under de tre år som Janos var borta. Jag, Teresa och Janos var de bästa vänner, vi litade alla tre på varandra och i synnerhet jag på dem, de var ju inte vanliga dumma kanadensare utan hederliga utlänningar och dessutom hårt prövade östeuropéer; och vi var alla tre övertygade om att vi alla tre skulle tjäna på arrangemanget och alltid vara nöjda med det. Och jag flyttade in med alla mina saker i lägenheten, medan Janos reste till Hollywood för att bli filmregissör och komma i gång med sin stora karriär. Han var mycket begåvad, och jag önskade honom hjärtligt lycka till."

Inför detta trippelarrangemang mellan en tvertydig dam, hennes vidlyftige fästman och en kysk platonisk älskare, som skulle bo med henne, kunde jag inte låta bli att tyst för mig själv dra på munnen utan att Franchard observerade det. Jag såg genast att vad som helst skulle kunna komma fram ur en sådan tidsinställd bomb, som ingen visste när och hur den skulle krevera, och jag fruktade för en ny snaskig skandalhistoria om fruntimmersintriger, i vilken naturligtvis kvinnan ensam var oskyldig och klarade sig. Det brukar alltid vara så.

"Nu hör det till saken att jag älskade Teresa. De enda hindren för vår kärlek såg jag i hennes band med Janos, som jag trodde att tiden skulle upplösa, och hennes fatalistiska resignation, som jag inte förstod mig på."

"Det var tydligen mycket, min käre vän, som du inte förstod dig på."

"Ja, men desto hårdare fick jag lära mig att förstå det. Hon förblev samma tystlåtna otillgängliga förseglade flicka, och detta tolkade jag som en varning till mig att vara på min vakt. Och under veckornas gång förstod jag att hon måste vara förföljd på något sätt, men jag visste varken varför, hur eller av vem, och när jag frågade henne därom ville hon inte svara. Fastän hon hade berättat så mycket för mig om sig själv var det ändå någon hemlighet kvar som hon inte ville avslöja för mig. Hon var som en sådan där ask som innehåller en annan ask som innehåller en annan ask och så vidare, men man kom aldrig fram till kärnan. Hon var som en bild av en mindre bild av en mindre bild av en mindre bild, och fastän varje bild föreställer samma bild fast i mindre format i all oändlighet så blir man inte klok på bilden. Hon var som en av Lionardo da Vincis gåtor. Och så länge hon inte ville avslöja den aktade jag mig för att gå henne för nära, ty jag respekterade henne oerhört och ville aldrig förolämpa henne eller göra henne något ont eller ta mig någon frihet mot henne utan att hon hade givit mig någon klarsignal eller tillåtelse. Jag var helt enkelt rädd om henne.

Så småningom visade det sig att Janos hade lämnat en hel del obetalda räkningar efter sig. Där var en telefonräkning på 250 dollar och flera försummade avbetalningar på en jättelik stereoanläggning, som Janos hade skaffat, och alla dessa pockande räkningar måste åtgärdas. Telefonen gjorde vi ingenting åt. Den blev fränkopplad, och vi skaffade oss ett annat nummer i stället, och Janos' telefonräkning fick ligga obetald i väntan på hans återkomst någon gång i framtiden. Men med stereoanläggningen var det en smula värre: Teresa älskade musik och ville behålla anläggningen men ville inte ge ut ett öre för den. För mig betydde stereon ingenting: jag tyckte bara om levande musik och såg gärna att radiofirman kom och tog den tillbaka. Men Teresa ville prompt att den skulle stanna kvar.

Då såg jag min chans att bevisa min kärlek för henne. För hennes skull betalade jag inte bara de förfallna avbetalningarna utan dessutom allt som var kvar att betala för hela apparaten."

"Hur mycket var det?"

"1250 dollar. Och dessutom betalade jag hela hyran för lägenheten, allt för att hjälpa och vara generös mot henne. Och hon lät mig göra det och sade ingenting. När vi diskuterade stereoapparaten sade jag henne bara att vi antingen gjorde oss av med den eller betalade den kontant, emedan det vore förnuftigt i längden om den skulle behållas, och frågade henne vilket hon föredrog. Hon föredrog det senare."

"Hur hade du så mycket pengar?"

"Jag hade sparat under många år.

Men sedan inträffade den jämmerliga oktoberincidenten.

En dag ringde Janos till Teresa från Los Angeles och sade att hans far skulle komma till Amerika från Europa, men att denne fader inte kunde komma längre än till Montreal. Janos var alltså tvungen att träffa sin far i Montreal eller inte alls. Och naturligtvis var den enda möjliga träffpunkten i Montreal Janos' egen lägenhet. Jag bodde i ett rum i den och Teresa i ett annat, och även Janos och hans far skulle lätt få rum i den under några dagars tid. Det fanns sängar tillräckligt för alla fyra, och naturligtvis väntade jag mig även att var och en skulle använda sin egen säng. Jag tyckte inte om idén att under flera dagar behöva bo under samma tak som Janos och bara höra obegriplig ungerska talas av tre personer ständigt i munnen på varandra, det brukade vara så med polacker, tjecker och ungrare, men jag accepterade det som ett nödvändigt ont.

Och Janos och hans fader anlände. Det blev en fest mellan Janos och hans far som även smittade av sig på Teresa och som även jag deltog i, som jag inte såg något ont i firandet av att son och fader fick se varandra igen för första gången på flera år. Men efter festen gick det till sängs. Teresa överlät sin säng åt Janos' fader, men den andra sängen i det rummet stod tom. Janos låg i en säng i ett annat rum, och själv låg jag i det tredje rummet. Men var låg då Teresa?

Ljuv musik hördes från Janos' rum. Den var mycket lågt på. Som det rummet inte hade någon dörr till tamburen kunde man från tamburen kasta en blick in i rummet. Jag låtsades ha ett ärende till tamburen. Det var Teresas älsklingsmusik som var så lågt på. En blick från tamburen in i Janos' rum förvissade mig om att det som jag hade befarat var sant: Janos och min Teresa låg i samma säng alltför nakna och rörde på sig.

Det var en oerhörd chock för mig. Det kan synas löjligt för en utomstående, men jag hade satsat allt på Teresa. Större delen av mina besparingar hade slukats av Janos' obetalda grammfonräkning och av bostaden som jag för hennes skull hade övertagit kostnaderna för, min karriär som kyrkomusiker hade gått förlorad för att jag hade försvarat henne mot kyrkan med att trots kyrkoherdens förbud därav uppmuntra solosång i kyrkan, och jag hade till och med tagit steget att presentera henne och införa henne i min familj. I ett slag var allt detta slaget i spillror för mig, och det av

henne själv. Jag gick genast ut ur bostaden och vandrade sedan rastlöst omkring tills det blev gryning.

Följande dag fortsatte ungrarna festandet. Det blev ännu värre än gårdagen: de söp sig ordentligt fulla, och särskilt Teresa. Även den kvällen delade det återförenade fästfolket samma säng, men denna gång misslyckades orgien, som slocknade i Teresas förtvivilade tårar och hjärtskärande förmaningstal. Jag förstod inte vad det var frågan om, ty jag förstod inte deras språk, som de oavbrutet talade.

Jag har aldrig varit den som har velat bråka. Ibland har jag av ödet tvingats till att mucka gräl, och när jag då har gjort det har det alltid varit lika ofrivilligt. Jag vet inget värre än att nödgas göra det jag inte vill, som jag inte vill göra emedan jag vet att det är av ondo.

När Janos hade återvänt till Los Angeles och hans fader till Europa kände jag mig tvingad att ta upp Teresas handlingssätt med henne. Jag såg det som en nödvändighet att ta reda på om hon hade något försvar att komma med. Kanske Janos hade tvingat henne, kanske var det ofrivilligt som hon delat säng med honom i min närvaro – vad visste jag? Att begära en förklaring var ungefär det minsta och oundgängligaste jag kunde göra. Jag kände mig inte bedragen, och jag kände heller inte att jag hade något att anklaga henne för. Jag ville bara veta vad hon egentligen tänkte.

Hon sade inte ett ord till sitt försvar. Det enda hon sade var: 'I mitt förflutna finns det en och annan mörk fläck som denna som inte borde finnas där men som finns där.' Hon medgav alltså själv att hon hade skämt ut sig, åtminstone inför mig. Och efter detta pinsamma samtal mellan mig och henne, som jag själv hade frambesvurit, skrev hon genast ett detaljerat brev därom till Janos i Los Angeles. Men det fick jag veta först långt senare.

I samma månad hände det allt oftare att en ung kultiverad röst ringde till oss och bad att få tala med Teresa. Han sade aldrig sitt namn men tycktes känna henne alltför väl. Av någon anledning kopplade jag ihop denna anonyma röst med ett fotografi som jag av en händelse hade sett hos Teresa. Det föreställde en grann ung man, och över porträttet var det skrivet: 'Till min Teresa från hennes Jan.'

Jag påminde mig också att Janos under sin korta men fatala oktobervistelse hos oss en gång på tal om denna anonyma röst, som jag hade frågat honom om, ursinnigt hade sagt:

"Om han ringer igen så säg honom, att om jag någonsin får se honom igen så tänker jag mörda honom!"

Jag brukade tvätta mina kläder hos en gammal dam som jag hade känt sedan många år tillbaka. Hon hade fått träffa Teresa, och i min tvätt ingick numera alltid även hennes tvätt. Men efter Janos' besök hos oss visade det sig att Teresas lakantvätt var fuktad av spyor och av det som var värre. Den gamla damen visade det för mig och sade till mig att hon inte ville tvätta sådant åt mig. Jag fick bära Teresas nedkräpta lakan tillbaka till henne och säga henne att hon fick få det tvättat på annat sätt än genom mig.

De sista månaderna av året var inte speciellt roliga. Hennes förnedring låg tung över mig, och frågan är vem som led mera av den: jag eller hon själv. Hon låtsades själv inte om den, hon dolde sina känslor under en ytlig glättighet och under ett ständigt tilltagande smink, som inte ens passade henne, och i praktiken var min tro på Teresa inte bara rubbad utan fullkomligt tillintetgjord. Under en vecka for jag till Vancouver för att hälsa på min sjuka moder, som inte hade långt kvar. Hon hade mycket ledsamt efter sin make, som hon inte ville fortsätta leva utan. Jag kunde inte tåga om allt vad som hade hänt i Montreal och berättade även om Teresas trolöshet. Min mor gav mig många goda råd i saken, och framför allt lärde hon mig att aldrig mera önsketänka.

"Det är uppenbart att Teresa inte bryr sig det minsta om dig och om allt vad du har gjort för henne, och det är för att du har förlorat din tjänst. I hennes ögon liksom i hela din församlings är du en misslyckad musiker, ty ingen normal människa kan förklara ditt öde på något annat sätt. Denna stämpel slipper du aldrig hur falsk den än må vara. Alla måste tro att du antingen har gjort kyrkoherden något synnerligen ont eller att du som musiker är inkompetent, vilket dina professionella motståndare har förfäktat inför församlingen, för att själva få bestämma över kyrkomusiken; ty eljest, menar alla, skulle du aldrig ha avskedats. I allas ögon är det naturligt att man får det som man förtjänar, och alla håller det för onaturligt och otänkbart att någon som enbart förtjänade gott skulle mottaga enbart ont. Endast ett ringa fåtal är de som inser och förstår att livet ibland kan vara så orättvist att den mest förtjänte får den sämsta lönen. Och din Teresa tillhör inte det fåtalet. Om hon gjorde det skulle hon inte ha svikit dig på samma sätt som kyrkan, prästerna, nunnornas och alla de andra har gjort det utom vi.

Nästa gång du träffar en flicka så pröva henne noga innan du börjar inbilla dig att hon motsvarar ditt ideal. Det har varit mycket klokt av dig att vara så försiktig med Teresa som du har varit. På så vis är det bara hon som har fallit och inte du med henne. Och lita aldrig på en kvinna som du inte är gift med, som inte har samma tro som du och som inte har samma modersmål som du. De etniska skillnaderna i ett äktenskap mellan parterna av olika kultursfärer kan välla oerhörda missförstånd. Du har kanske aldrig förstätt Teresa, och hon kanske aldrig har förstätt dig."

Jag lovade att återbesöka henne till julen, men det var ekonomiskt omöjligt för mig att då ännu en gång bjuda Teresa på en resa till västkusten och ta henne med mig. Detta förklarade jag för Teresa vid återkomsten till Montreal. Hon sade glatt: "Trodde jag inte det?" som om hon var glad över att hennes antaganden visat sig riktiga.

De anonyma telefonsamtalen till Teresa blev allt tätare. Allt oftare hände det att ingen svarade när det ringde och man lyfte på luren och sade: "Hallå?" En kväll frågade jag Teresa om dessa telefonsamtal, men hon ville inte svara. "Det är min ensak," sade hon. Men jag kunde inte låta bli att fortsätta:

"Men jag vill så gärna hjälpa dig, Teresa, och jag har det intrycket av dessa anonyma telefonsamtal att du är förföljd av människor som vill dig illa. Vill du inte tala om för mig vad det är så att jag kan hjälpa dig?"

Hon svarade kort: "Nej." Om hon hade problem ville hon tydligen till varje pris behålla dem för sig själv och inte låta någon annan ta del av deras lösning."

"Får jag fråga en sak," avbröt jag min stackars färdige musiker, "hur stor del hade dina problem med Teresa i din kollaps i proportion till din besvikelse över kyrkan?"

"Faktiskt lika stor del. Lika engagerad som jag var i kyrkan var jag i Teresa, och båda beredde mig en lika obotligt stor besvikelse, som båda lika mycket resulterade i att jag kom hit.

Men vi kommer nu till den 21 december, den fatala dagen. Min avresa till Vancouver skulle ske den 23 december, och min moder väntade mig ängsligt. Teresa var på det klara med att hon inte kunde följa med, och jag hade inte sett henne på nästan en hel vecka."

"Sov hon inte hemma längre?"

"Under höstens gång hade hon allt oftare varit borta, och efter det att hon fått veta att hon inte kunde följa med mig till Vancouver hade hon även allt oftare varit borta under natten."

"Men for du till Vancouver den vintern?"

"Du skall få höra. Den 21 december var jag hos den gamla damen och tvättade mina kläder. Efteråt bjöd hon på te. Hon ville önska mig en riktigt god jul liksom jag henne, och det var sista gången vi sågs före jul.

Jag kom hem igen klockan elva på kvällen. I brevlådan hängde det en lapp till mig från värden som sade: "Kontakta mig omedelbart." Jag öppnade dock dörren och blev stum av fasa: hela tamburen var skövlad: mattan och den stora väggspegeln var borta, och bordet var slaget i spillror. En garderobsdörr var söndersparkad utifrån; hela Teresas garderob låg förintad på golvet. Snart upptäckte jag spegeln: bara ramen fanns kvar. Skärvorna låg spridda över hela salsgolvet.

När jag stod där stum av häpnad och försökte fatta vad det var för otroliga tjuvar som kunde befatta sig med en sådan förstörelse i ett hus var det ingenting fanns att stjäla, hörde jag värden tillsammans med en annan komma nedspringande för trappan. Jag frågade genast:

"Vad har hänt?"

Och han svarade:

"Janos har kommit hem."

Jag förstod ingenting.

"Har du sett Teresa?" frågade värden.

"Nej. Var är hon?"

"Ingen vet."

Jag fick se de andra rummen. Allt var slaget i spillror. Televisionsrutan var söndersparkad, och min käraste klenod, en halvmeterhög gipsstaty föreställande min fader som ung, var krossad mot golvet. Just den statyn var av särskilt högt affektionsvärde för mig, dess konstnär hade varit en kamrat till min mor som dött ung, och även Teresa hade älskat den. Hon hade brukat smeka dess huvud varje gång hon hade gått förbi den. Huvudet låg nu utan kropp på golvet med bruten näsa. Noggrannast hade statyns ben krossats, som nästan var söndrade till smulor och stoft.

Så småningom redogjorde värden för det lilla som han visste att hade hänt. Klockan nio hade någon granne hört ett våldsamt oväsen från vår lägenhet och alarmerat värden. Värden kom och fann Janos helt ensam i lägenheten i fullaste bärsärkarraseri: mannen var vanvettig och höll på med att slå sönder allt som kunde slås sönder i våningen. Med svårighet kunde värden och några till övermannan vettvilligen, som grep till brödkniven i ett desperat försök att skära av sig sina egna pulsådor. Även detta misslyckades han lyckligtvis med, som med det mesta i sitt liv. Det hade sett för bra ut i våningen om han hade lyckats med den saken: allting i spillror och badande i blod. Lyckligtvis gick knivbladet av från skaftet på den annars felfria och mycket spetsiga och vassa brödkniven.

Värden och hans tillkallade hjälpare lyckades slutligen lugna ner den besinningslöse men kunde inte få ett vettigt ord ur honom. De fann dock i salen en tömd konjaksflaska, som uppenbarligen den rasande i viss utsträckning hade påverkats av. Som intet tecken till mänskligt förstånd kunde uppdragas hos våldsmannen ringde värden till en psykiatrisk klinik som var stängd för dagen och inte ens svarade. I stället tillkallades då polisen, som tog hand om den virrige och satte honom i fyllecell. Det var allt vad värden visste.

Vi kunde dock tillsammans antaga vissa fakta: Janos var utan nyckel, alltså måste Teresa ha släppt in honom, ty ytterdörren var hel. Värden visste förut att det var Janos födelsedag den 21 december. Tydligt hade alltså Janos kommit hem för att fira sin födelsedag med konjaksflaska och allt. Av någon anledning hade dock Teresa övergivit honom, varpå lägenhetsdemoleringen hade vidtagit efter, som man får förmoda, ett sorgmodigt och ensamt mediterande över ett tämligen misslyckat liv i sällskap endast med en farlig konjaksflaska, som tydligt hade haft samma effekt som en tömd dunk bensin över tusenfaldiga besvikelsers samlade eldhärd.

Vad kunde jag göra i denna absurda situation? Teresa var borta, och jag hade ingen aning om vad hon hade hittat på. Det kunde i princip vara precis vad som helst. Jag kunde bara nödortfött gå och städa och sopa ihop alla de miljarder

skärvorna efter den krossade spegeln i en sopskyffel och samla ihop övriga ruiner av det ensidiga slagsmålet mot harmlös materia i en liten hög och sedan gå och lägga mig för att sova och drömma så gott jag kunde.

Klockan sex på morgonen vaknade jag av häftiga ilskna påringningar från gatan. Jag stack ut näsan genom fönstret och såg Janos. Han insisterade på att få komma in. Vad kunde jag göra? Det var hans lägenhet fastän han hade lovat att stanna borta från den i minst tre år. Jag kunde bara släppa in honom.

Med försiktig vänlighet tog jag emot honom, bjöd honom på te och försökte prata med honom. Snart började han gråta. I början var det svårt att få något ord ur honom. Han fann resterna av kniven som han hade försökt använda på sig själv kvällen innan och tog fram en annan kniv i stället, en annan bredbladig och välvassad kökskniv, som han sedan satt ett slag och vred och vände på under envis tystnad och gåtfulla tårar. Tänkte han göra ett nytt självmordsförsök framför mina ögon, eller övervägde han att använda kniven mot mig? Hans inre monologer var outrannsackliga. Jag fruktade att han i nästa ögonblick skulle kasta sig över mig med den och satt därför lugnt kvar och pratade vänligt med honom som för att demonstrera min fullständiga oskuld i hans för mig okända öde. Snart belönades min tålmodiga diplomati, och jag fick veta ett och annat.

Teresa hade skrivit brev till honom. Det visste jag. Hon hade skrivit många brev som han inte hade besvarat med ett ord. Hon hade berättat allt om min reaktion efter oktoberbesöket och sagt till honom: "Jag tillhör nu dig och blott och enbart dig" i teatraliskt uppriktighet och drypande sentimentalitet. Han hade tagit hennes ord på allvar och lämnat Los Angeles och Hollywood och filmskolan och framtiden och allt för att återvända till henne lagom till sin födelsedag och bjuda till ordentligt glad i hägen med den finaste tänkbara konjak och allt.

När han hade kommit hade hon varit hemma. Hon hade släppt in honom och sagt:

"Vad är det för ett sätt att komma hem så här utan förvarning?"

"Men Teresa, det är ju min födelsedag idag!" hade han svarat i förväntansfull troskyldighet.

"Jag beklagar, men jag är bjuden på fest i kväll, och i morgon reser jag till New York."

Och hon hade lämnat honom ensam och gått till sin fest. Att släppa in honom var ungefär allt vad hon hade hunnit göra. Hon hade inte kunnat vara mera kort. Hennes bagage var packat och klart och stod och väntade på henne. Hon hade bara att hämta det och sedan stiga på flygplanet.

Och där hade han sedan suttit ensam med sin kära dyra konjaksflaska på sin födelsedag, nobbad av sin egen fästmö, den fästmö som han själv hade övergivit så många gånger och vars liv han hade gjort allt för att förstöra, den fästmö vars samtliga andra tillgängliga kavaljerer han avsiktligt hade gjort livet så surt som möjligt för, den lille strunten till judoexpert som var besatt av passioner men inte hade en aning om vad kärlek var. Han fick dricka upp sin femstjärniga konjaksflaska alldeles ensam under outforskliga men förmodligen bittraste tänkbara självbetraktelser, som blev så outhärdliga för honom, att hans primitiva natur slog bakut och försatte honom i ett oåterhållbart bärsärkarraseri. Ungefär så hade det hela gått till.

Jag var tvungen att gå ut under dagen och sköta mina plikter. Han lovade att inte slå sönder något nytt under tiden.

När jag återkom på eftermiddagen hade Teresa redan varit hemma och hämtat sina saker och rest bort och därvid givit sina nycklar åt Janos. Hon hade inte ens hälsat till mig.

Janos var nu herre i våningen. Det var hans lägenhet, och han hade nycklarna till den. Han hade inte för avsikt att återvända till Los Angeles utan ämnade stanna kvar

i Montreal och skaffa sig ett arbete. Och emedan han ansåg att han inte mera skulle kunna komma särskilt bra överens med mig bad han mig att flytta därifrån med det snaraste.

Han visste mycket väl att jag hade lagt ut mycket pengar för honom, och det ansåg han att var mycket dumt gjort av mig, ty han ämnade inte ge mig en cent, allra minst för allt det som han hade slagit sönder för mig av oskattbart och oersättligt affektionsvärde. Statyn, menade han, var dåligt utförd och värdelös, samtidigt som han vågade medge att han bara hade slagit sönder den för att den liknade mig.

Han lämnade mig sedan ensam med mycket nya och mycket blandade känslor. Vad skulle jag ta mig till?

Han förblev borta hela kvällen. Jag tänkte mest på Teresa, nakna galen som blivit till en gökunge. Med vem hade hon farit till New York och varför? Jag visste en som jag kunde ringa och ta reda på den saken av: en mycket god väninna till Teresa. Men bara Teresa ägde det telefonnumret. För att se om hon möjligen hade lämnat kvar det gick jag till hennes skrivbord och började genomleta det.

Jag fann inte numret, men jag fann mycket annat: tidningsartiklar och brev som Teresa hade sparat. Där fanns alla artiklar i alla tidningar som hade behandlat olyckan i fjällen, i vilken hennes bästa fästman hade omkommit, till Janos enorma skadeglädje. Jag läste noggrant igenom dem alla.

Men ännu större uppmärksamhet fäste jag vid hennes brev. Hur kunde jag låta bli att gå igenom dem och äntligen försöka ta reda på lösningen till mysteriet med de anonyma telefonsamtalen och främlingen som Janos hade velat mörda? Jag kunde helt enkelt inte låta tillfället gå mig förbi. Janos var borta, Teresa var borta, och själv var jag tvungen att lämna bostaden inom några dagar.

Jag gick igenom breven och fick veta allt vad jag ville veta. Den anonyme kavaljeren satt i fängelse bakom lås och bom fälld för våldtäkt. Den som blivit utsatt för hans våldtäkt var Teresa, och den som hade satt fast honom var Janos. Men med Teresas hjälp hade den inspärade våldtäktsmannen åstadkommit en petition till högre instans i vilken Teresa intygade att internen var oskyldig till våldtäkt mot henne. Det var denna hennes och internens gemensamma petition som hade drivit Janos' svartsjuka till dess yttersta gränser och mordhot, fastän den hade avslagits.

Därtill hade Teresa och internen gemensamt låtit publicera en novell i Montreals äckligaste pornografiska sensationsblaska, som återgav hela triangeldramat mellan Janos, internen och Teresa i detalj men med fingerade namn.

Därtill fann jag åtskilliga brev från internen till Teresa. Endast ett av dem var sympatiskt, och det slutade med 'Gud beskydde min Teresa'. Tydligt hade Teresa och denne sympatiska men oberäknelige polack träffats tillsammans på en katolsk reträtt till något kloster, andakten och friden hade så uppfyllt och inspirerat det unga och oskyldiga paret så att polacken Jan, uppfylld av helig ande, hade tagit sig före att våga en våldtäkt, vilket Teresa tydligt inte direkt hade haft någonting emot. Alla de andra breven från polacken innehöll pornografiska bilder och artiklar som internen med lust hade skickat till Teresa, bara för att påminna henne och hålla minnet av hans makt över henne vid liv; och den mest iögonfallande av alla dessa snuskartiklar bar den med bläck understruken titeln: "*The Girl Who Liked to be Raped*".

Detta var alltså mannen bakom de anonyma telefonsamtalen, den snygge kultiverade polacken, som Janos med iver och hetta hade velat mörda med berätt mod. Hade denna polska historia ägt rum samtidigt som Teresa haft sin vackra romantik med den lärde filosofie doktorn, som behärskat hennes modersmål? Det var en fråga som troligen aldrig skulle bli besvarad.

Denna sista upplevelse av Teresa, detta avslöjande av henne som ödet hade gjort för mig, detta bittra avsked av den som för mig hade varit en orättvist drabbad ängel, blev droppen. Hon hade förtigigt alltför mycket för mig fastän jag hade bett henne delge mig sina problem, det sista jag hade velat göra med henne var att utnyttja

henne, vilket jag sannerligen hade haft många tillfällen till under sju månaders tid; men i stället fann jag mig själv nu utnyttjad av henne nästan intill sista blodsdroppen: mina pengar var slut, min bostad för ytterligare två och ett halvt år framåt hade plötsligt tagits ifrån mig, och det värsta av allt: alla mina ideal hade ryckts ifrån mig med rötterna.

Hur kunde jag fara till min döende moder i ett sådant tillstånd? Hur kunde jag visa mig inför henne så naken ända in i själen? Det gick bara inte. Jag kunde inte resa till Vancouver till julen. När jag följande dag drevs ut ur bostaden hade jag ingen annanstans att gå än hit till nervkliniken, var jag fann mitt kanske sista hem här i det tolfte huset, livets sista instans. Det sista jag gjorde innan jag kom hit, bruten, slut, krossad och förintad till min sista själablodsdroppe, var att skicka mitt sista förtvivlade brev till min före detta församling, de som såg kyrkoherden sparka ut mig och bara såg på utan att göra någonting åt det. Så slutade den julen."

Fåret hade förlorat sin päls och stad naket framför mig. Naturligtvis frös det, men av någon anledning hade det vägrat låta ny päls växa ut i stället. Den naturliga pälsåterväxten hade rubbats.

"Och du meddelade ingenting till din moder?"

"Ingenting. Vad skulle jag meddela? Nyårsafton fick jag veta att hon hade avlidit efter att ha blivit svårt sjuk på julafton. En väninna till henne lyckades få kontakt med mig. Hon frågade mig varför jag inte hade hälsat på min mor till julen som jag hade lovat, och jag kunde bara säga var jag var: på nervkliniken. Då förstod hon.

Jag hade inte ens krafter kvar till att bevista min moders begravning."

Hans ärlighet hade gjort intryck på mig. Denne fullkomligt ärlige och begåvade musiker hade för allt konstruktivt han försökt utföra i livet bara fått fan och det definitivt utan någon anledning.

"För en vecka sedan sade du att anledningen till att du sökte dig hit var dina skuld känslor gentemot kyrkoherden efter det att han hade lämnat kyrkan. Men han lämnade väl inte kyrkan förrän efter jul?"

"Det är riktigt. Hans fall var den avgörande faktorn som drev mig hit."

"Men vad gjorde du då under hela julen? Hade det inte varit bättre att resa till din döende mor?"

"Kanske jag gjorde det också. Vad vet jag? Jag minns nästan ingenting från den julen. Den är liksom höljd i dimma. Det enda jag minns är den bittra ihållande bitande smärtan som upptäckten av Teresas hemlighet gav mig. Den flickan kunde inte ha någon kärlek utan att vara den otrogen! Är alla kvinnor sådana? har jag sedan dess oroligt frågat mig, och jag fruktar att faktiskt alla är det mer eller mindre, de må sedan vara det medvetet eller omedvetet. Sanningen är att jag inte vet hur jag klarade mig under juldagarna. Jag var mer eller mindre väck, och det var först nyheten om kyrkoherdens sensationella fall som väckte upp mig och fick mig att besinna mig till att ta steget hit."

"Har du sedan aldrig mera hört någonting av Teresa?"

"Nej. Ingenting. Men jag tänker ofta på henne, och jag saknar henne. Fastän hon blev mitt livs mest svidande besvikelse och hjärtesår kan jag fortfarande inte tänka på henne annat än med enbart tillgivenhet. Hon betydde mest för mig när jag gick veta det värsta om henne. Att jag förlorade henne var lika outhärdligt som oundvikligt. Jag älskar henne fortfarande."

Det sista sade han med ögon som alltför tydligt glänste av tårar som dock inte ville ge sig till känna med att lämna ögonvrån.

Då kom jag med min protest. Jag sade:

"Jag tror att du har fel på en punkt. Endast på en punkt tror jag att du gör dig skyldig till orättvisa. Jag tror inte att 'den flickan inte kunde ha någon kärlek utan att vara den otrogen.' Snarare tror jag det var så, att hon fick för mycket kärlek av för

många män, som mer eller mindre pådyvlade henne detta med våld, och att hon därför omöjligt kunde vara trogen dem alla."

Franchards ögon tindrade när han sade:

"Ni har mycket att lära mig om kvinnorna, fader."

9.

När jag följande morgon anlände till sjukhuset för att göra mitt andra besök hos narkomanen Georges Durand hälsade mig doktor Mort och sade:

"Gratulerar, fader! Efter ert samtal igår med patienten Franchard har han mått alldeles utmärkt, och han behöver inte sitta här länge till. Det största friskhetstecknet hos honom är det att han inte längre har någonting emot att komma ut."

"När han kommer ut skall jag gärna göra mitt bästa för att han skall finna sig till rätta i världen igen, ty jag vet att det är en hel del i den vägen som jag kan göra för honom."

I synnerhet såg jag det som min plikt att försona honom med den församling som han hade råkat så illa ut i, få honom att åter känna sig hemma där och om möjligt återskaffa honom posten som organist.

"Men hur mår vår vän narkomanen?" frågade jag, ty denna dag var jag helt inställd på honom.

"Beträffande honom," sade doktor Mort något mera allvarlig, "så har jag en del olustiga nyheter. Polisen vet att han är här, och så fort han lämnar sjukhuset kommer han att ställas inför rätta och förmodligen få sitta av många år i fängelse för jag vet inte vilka brott."

"Vet Durand själv om det?"

"Jag vet inte. Men det är av största vikt att Durand kommer på det klara med att han inte kan sitta här för alltid och att han accepterar vad lagen ålägger honom. Annars kommer han aldrig att bli en människa igen. Det finns bara en som skulle kunna få honom därefter, och det är ni, fader Bertrand. Det blir er svåra uppgift."

Jag protesterade inte, jag var van vid svårare förelägganden, och läkaren förde mig in till patienten.

"God morgon, fader," hälsade mig genast Georges, som såg betydligt bättre ut än för en vecka sedan. "Jag antar att er uppgift idag är att få mig att inse att jag måste ta på mig mitt straff för mina synder. Men jag är oskyldig."

"Varför tänker ni så?" Av någon anledning var jag inte förvånad över hans tankeläsning.

"En av de galnaste patienterna här har sagt mig att han har hört doktor Mort säga till en städerska att polisen är efter mig och att jag ska i fängelse. Och jag kan se på er och doktor Morts gemensamma min att han har fått er på det klara med att så är fallet. Är det inte så?"

Doktor Mort var obehagligt berörd. Jag sade stilla till honom:

"Lämna oss, doktor Mort." Och han lämnade oss och verkade att göra det gärna.

Georges såg förvåntansfullt på mig. Han väntade att jag skulle säga det första ordet, varför jag även gjorde det.

"Georges, det är precis som du har sagt: polisen vet att du är här, och fängelset väntar på dig. Men du sade just att du var oskyldig. Vad menar du med det?"

"Att jag inte har gjort något som jag ytterligare bör bestraffas för."

"Har du då inte i vidsträckt bemärkelse bedrivit olaglig narkotikahandel?"

"Är även du min anklagare, fader? Jag har bekänt allt för dig, och du anklagar mig ändå? Förstår du då inte att jag i första hand själv blev ett offer för narkotikan? Jag gjorde andra till offer endast emedan jag själv var ett offer. Hade jag aldrig offrats själv hade jag heller aldrig dragit någon annan med mig."

Det finns ingen narkoman som är skyldig till något ont. Han kan inte ställas till ansvar för sina handlingar. Hur mycket illa han än gör lever han i ett helvete vars fasor och lidanden uppväger allt vad han åsamkar andra. Du anar inte vilken outhärdlig smärta det kan innebära för vilken missbrukare som helst att tvingas vara utan sitt underbara rus i en hel dag. Det är värre än Jesu korsfästelse. En en gång fallen narkoman kan inte resa sig mera. Han är själsligt våldtagen för evigt. Han måste bara fortsätta falla och fortsätta förbruka tyngre och tyngre droger, ty upphör han med det så tappar han sina tornsvalevingar och landar så hårt mot den hårda marken att han knäcker ryggen och krossar alla benen i sin kropp. Vem är så hjärtlös att han vill beröva en fågel dess vingar? Flugor kan man plocka på ben och vingar, men försök göra det på en sparv eller en lärka. Alla dessa narkomaner som tvångsavgiftas såsom jag plockar man i själva verket vingarna av, vingpenna för vingpenna, utan att läkarna själva är medvetna om vad de gör. Man kan inte tvinga en narkoman bort från drogerna, lika litet som man kan tvinga en fågel till att låta bli att flyga. Endast om narkomanen själv vill sluta så kan han göra det, och då gör han det också utan någons hjälp.

Jag, liksom alla narkotikahajar, gjorde så många som möjligt till narkomaner bara för att få mera narkotika själv. Det var det enda syftet. Jag ville leva. Det var allt. Är det en synd? Knarket fick mig att leva intensivare och nå högre emotionella höjder. Är det brottsligt att leva för sina mänskliga känslor? Något materiellt syfte, som ekonomisk vinst eller någon beräkning, låg det aldrig bakom min eller någon av mina kollegers handel. Det var idealism, eller kanske snarare en fanatism, som låg bakom, och att straffa en fanatiker för att han är fanatisk är det samma som att straffa en präst för att han predikar. Och det finns lika farliga och destruktiva fanatiker i religionens tjänst som i narkotikahandelns. Religion kostar lika mycket pengar som narkotika och gör folk lika beroende och osjälvständiga och olyckliga och farliga som narkotikan gör. Se bara på the Logic Scientists."

Jag hajade till.

"Vad vet du om Logic Science?"

"Det är världens modernaste, dyraste och mest tekniska religion. Därför är den tidsenlig och framgångsrik. Den är narkomanins största och starkaste bekämpare i världen idag och den enda rörelse som gör folk mera hysteriska, fanatiska och farliga än narkotika."

"Vad gör då denna religion?"

"Har du någonsin träffat en logisk scientist?"

"En enda."

"Var han lycklig eller olycklig?"

"Olycklig."

"Hade han familj?"

"Han hade övergivit hustru och barn."

"Där ser du. Jag kan slå vad om att han hade ruinerat sin familj ekonomiskt med att inte försörja familjen utan scientisterna. Säkerligen hade han övergivit familjen för den logiska vetenskapens skull. Det är vad Logic Science och alla sådana nya hypermoderna väckelsereligioner gör: de slår sönder familjerna och ruinerar sina medlemmar ekonomiskt. För resten är inte heller kristendomen oskyldig till den sortens fanatism. 'Jag skall vända sonen mot sin fader och dottern mot sin moder och väcka söndring, ty jag har icke kommit för att sända frid utan svärd,' eller hur, fader? Är det inte så Jesus säger? Från början basunerar han ut sitt destruktiva budskap, och hela världen går på det och etablerar en så destruktiv religion med entusiasm. Och många kristna följer hans exempel och gör just så, så att många familjer blir olyckligt drabbade. Och scientisterna är en av de värsta. Den religionen är en organiserad anarki som angriper samhället på dess känsligaste punkt: familjen och ekonomin, och detta gör den i sken av att kunna göra folk mera lyckliga än vad narkotikan gör.

Och ibland lyckas den även, ty jag har sett talrika scientister som för alltid hjärntvättats och blivit till flinande idioter för resten av livet. De är lyckliga, ty de slipper tänka själva längre. De behöver inte tänka längre, ty alla tankar de behöver är redan tänkta av deras store ledare och finns tillgängliga i dennes ofelbara skrifter, som de anmodas lära sig utantill för deras egen frälsnings och salighets skull. Där har du det tjugonde århundradets religion, den frommaste och heligaste religionen i världen, mera fanatisk och revolutionär än kommunismen och mera effektiv än någon kemisk hjärntvätt; ty Logic Science tvättar själen ren från allt utom från den samma religionens egna propaganda. Den är den mest effektiva bekämparen av narkomanin i världen idag, den har verkligen resurser att befria hela världen från detta gissel och istället göra alla beroende av sitt eget enda sanna budskap med obligatoriska kurser som hjärntvätt 24 timmar om dygnet som, om du inte klarar av dem, avlöses med indoktrinering, ty om du inte klarar av en kurs och inte vill ta en annan kurs efter den, som är ännu dyrare, så är det något fel på dig. Där har du den verkliga narkomanin: du blir slav för evigt och fastnar i en teknologisk nedåtgående spiral av ekonomisk ruin och idiotsäker livegenskap: när du väl är utan pengar kan inget mera rädda dig utom firman, som du då tillhör med kropp och själ. Då föredrar jag att förbli mig själv och fri som olycklig men självständig narkoman än en omänsklig okänslig robot i den enda sanna och helt vetenskapliga religionens slavtjänst.

Men förstår du min oskuld? Förstår du att det vore orättvist av lagen att straffa mig ytterligare?"

"Jag förstår ditt sätt att resonera, men lagen är blind, tar bara hänsyn till fakta och dömer därefter. Du har illegalt spridit alltför mycket narkotika, och fängelsestraff är oundvikligt."

"Hur många år?"

"Kanske tio."

"Hellre dör jag av en överdos. Hellre offerar jag mitt liv i protest mot en sådan orättvisa. Världen, samhället och lagen ser inte människosjälen, vars blotta existens hos en individ är nog för att den individen skall förlätas allt. Men världen, samhället och lagen kan inte förlåta. I vår tid är de en enda stor automat som kör över allt mänskligt som en ångvält och som inte ens kan bromsas, ty systemet är alltid programmerat i förväg. Detta automatiska samhällssystem kan lika litet förlåta mig som de kan förlåta Hitler-Tyskland, världskommunismen, Logic Science och narkomanerna, fastän det i alla dessa fyra monstruösa mänskliga företeelser har funnits enstaka människosjälar som har varit fria från all skuld fastän de tvingats delta i det stora helas skändlighet. Jag är oskyldig och tänker bevisa det. Farväl, fader."

"Vad tänker du göra?"

"Det vet jag inte ännu, men det får du väl se. Farväl, präst."

"Har vi då ingenting mera att prata om?"

"Jag har ingenting mera att säga er. Tack för att ni har lyssnat."

Och han vände sig ifrån mig som om jag inte längre existerade. Jag insåg att det var ingenting mera som jag kunde göra för honom där den dagen och gick lydigt därifrån.

Följande dag fick jag av doktor Mort veta att patienten Durand skulle utskrivas mot slutet av veckan. Polisen skulle då komma till sjukhuset och hämta patienten. De skulle bokstavligen stå utanför ingången till sjukhuset och vänta på att få ta hand om honom. Georges Durand var fri endast så länge han var sjukskriven.

Men två dagar senare, dagen innan han skulle utskrivas, meddelade mig doktor Mort med bekymrad min att patienten Durand hade rymt från sjukhuset.

Och jag kunde inte låta bli att känna en viss glädje däröver i mitt hjärta, som dock var blandad med oro. Nu fick Durand chansen att bevisa sin oskuld, om han

kunde det, och om han hade någon sådan kvar att bevisa; men chanserna var utan tvivel större för att han desto mer rejält skulle misslyckas med den saken. Ingen kan någonsin med framgång bevisa att Jungfru Maria inte var oskuld efter sitt berömda havandeskap, ty man kan ej påvisa hennes kropp. Georges Durand levde emellertid, och så länge han levde skulle han aldrig kunna bevisa att han som narkoman fortfarande var en oskuld.

10.

Det var dagen efter mitt sista samtal med Georges Durand som jag som hastigast gjorde en kort visit hos Sankt Lazarus församling i Montreal. Jag hade beställt tid hos den nye kyrkoherden där, en mycket sympatisk portugis från Europa, liten till växten och rörande naiv som ett barn men med osviklig rättskänsla, för att tala med honom om Théophile Franchard, som han inte alls kände till. Jag berättade för honom om Franchards öde som organist i kyrkan, och han blev genast intresserad.

"Vår nuvarande protestantiska organist blev så hårt kontrakterad av min företrädare broder Patrick att det är omöjligt för oss att göra oss av med henne om hon inte själv vill sluta. Skulle vi avskeda henne skulle hon inte dra sig för att stämma oss."

"Vad har hon i lön?"

"Enligt broder Patricks villkor 750 dollar i månaden."

"Det är något mera än Franchards lön, som var 200. Han hade också kunnat stämma församlingen och få nio månaders extra lön som skadeersättning, men han gjorde det inte. Han var för snäll för att kunna göra något sådant. Det visste Patrick, och därför kunde han avskeda honom."

"Jag beklagar. Jag skulle gärna skaffa församlingen en katolsk organist i stället för den protestantiska som vi har, som inte alls hör hemma här, men tyvärr är det juridiskt omöjligt: i vår världs sekulariserade teknokratiska samhälle står den krassa blinda lagen över kyrkan och Gud. Inte ens påven kan sätta sig över lagens materialistiska blinda ensidighet, som blundar för den andliga sidan av livet, som är lika faktisk som den påtagliga.

Men denna protestant spelar inte för oss under alla våra mässor. Hon är kontrakterad för att spela under alla franska och engelska mässor men inte under de spanska, tyska, italienska och östeuropeiska mässorna; och under dessa skulle jag gärna låta din Franchard spela, om han är villig därtill. Vi skulle till och med gärna rikligen betala honom där för. Så låt honom komma till mig. Jag skall höra hur hans musik låter, och om jag blir nöjd, vilket jag säkert blir, skall jag sedan engagera honom för de mässor som för närvarande saknar musik."

Jag tackade honom hjärtligt å Franchards vägnar och återvände till sinnessjukhuset mera optimistisk än på flera dagar, den här gången för att möta den stackars kvinnan Beatrice Moreau, som jag ärligt talat inte intresserade mig så mycket för som jag som präst borde ha gjort. Jag var inte rädd för henne, men det var något med henne som bjöd mig emot.

För att åtminstone slippa hyckla inför henne inledde jag samtalet med henne ganska aggressivt:

"Nå, fröken Moreau, jag gratulerar er till att ha förstört en god människas liv och en kanske omistlig författargärning. Jag har träffat herr Robert Kleinsack, och den sanning som han har berättat för mig om er vittnar inte till er fördel. Nu kommer ni snart att komma ut härifrån som en ny och frisk människa. Tänker ni sedan genast återuppta era homosexuella ovanor?"

"Ni dömer hårt en stackars syndare. Jag har aldrig försökt framställa mig själv som något helgon inför er. Tvärtom. Jag varnade er för sanningen om mig. Och ni tycks ha glömt allt vad vi talade om för en vecka sedan. Era nya fördomar mot mig

förvånar mig. Jag trodde ni var en riktig präst. Hellre satt jag här inne för resten av mitt liv än att jag på något sätt någonsin mera inlät mig i någon som helst sexuell förbindelse. Och därför vill jag stanna här. Kommer jag ut i världen igen skulle den snart åter göra mig till det destruktiva monster jag var.

Och vet ni vem det var som botade mig, som hjälpte mig att dra mig i håret upp ur kättjans trask? Det var Robert Kleinsack med sitt exempel. Utan avsikt botade han mig, ty hade han vetat att det skulle kosta honom hans livsverk hade han aldrig gjort det. Säg det till honom när ni ser honom härnäst: att han har frälst mig, åtminstone för tillfället.

Han var den enda man som har behandlat mig som en människa. Alla män har jag hatat för att de behandlar kvinnan som ett djur, för att de alla innerst inne betraktar henne som ett djur, för att de umgås med henne bara för att utnyttja henne som ett djur, och för att de alla bara föraktar och talar illa om henne, förbannar och misshandlar henne, som om hon var av en annan lägre ras än mannen, som ensam vill gälla för att vara gudomlig här i världen.

Men mannen är ingen gud, även om han ibland kan vara en djävul. Både kvinnan och mannen kan vara djävlar, men ingen av dem kan någonsin vara någon gud eller ens något helgon. Det enda de alltid kan vara och bör vara är människor, ty deras mänsklighet är det enda de har gemensamt. Svaga dödliga människor som det är synd om är vi alla, och den som glömmer det blir motsatsen: en omänsklig djävul. Kleinsack var den förste jag träffade som inte var rent omänsklig som de flesta män. Han var mänsklig, men i min bittra erfarenhet av männen kunde jag inte tro att han var äkta. Jag ville därför pröva honom med att skala av honom alla falska kulisser av vänlighet och ädelmod, men ju fler falska kulisser jag rev bort, desto äktare visade de sig vara, och i desto ädlare sken framstod hans heder.

Säg det till honom, att hans offer inte var förgäves, ty det gjorde mig till en bättre människa. Och det vill jag förbli. Säg, finns det inte något sällskap ute i världen som man skulle kunna sluta sig till och tjäna och som skulle kunna hjälpa en att inte falla? Den katolska kyrkan tilltalar mig inte, men det måste finnas något annat. Jag tänker på min bror och på Georges. Finns det ingen ideell rörelse som går in för att hjälpa och bota narkomaner och som även har framgång därmed?"

"Det finns faktiskt en sådan rörelse, men jag rekommenderar den inte, även om jag inte heller kan fördöma den, eftersom jag vet för litet om den. Den är inte bättre eller sämre än vanliga frikyrkor, den har alla dessas fel och alla dessas förtjänster, men den är den mest framgångsrika av alla frikyrkor idag. Det är bland annat just Georges som har berättat för mig om en ny religion som heter Logic Science, som faktiskt har framgång med sig i bekämpandet av narkotikamissbruket. Som sagt, jag kan inte rekommendera den, ty jag har också hört många negativa vittnesbörd om den, men jag tror det kan vara värt att ta reda på mera om den."

"När får jag träffa Georges?"

Hon slog mig med häpnad.

"Vill ni träffa Georges?"

"Ja."

"När ni vill. Passar det i morgon?"

"Det passar utmärkt."

"Då skall jag ordna så att ni får träffa Georges i morgon. Vill ni att jag skall vara med eller inte? Jag tror själv att ni kan talas vid på tu man hand."

"Vilket ni vill."

"Då får ni träffas utan mig, ty jag har också mycket annat att göra. I vilket fall som helst ses vi nog snart igen."

"Ja. Tack, fader."

"Ingenting att tacka för."

Och den dagen lämnade jag sjukhuset mycket glad i hägen. Vad jag fröjdade mig åt att mina planer gick i lös, och att de så förskräckligt vilseförda vännerna skulle träffas igen på rätt väg!

Men i stället för glada miner och uppskattning var det den följande dagen en enbart surmulen min jag mötte från läkarens sida när han meddelade att Georges hade rymt. Han var så sur att det verkade nästan som om han ville ge mig skulden för patientens flykt från sjukhuset undan rättvisan.

11.

"Det var inte bara för att lägga vantarna på honom som polisen så gärna hade velat ha honom i tryggt förvar, utan det var mest för att skydda honom," sade den torre läkaren sakligt. "Durand har många farliga vänner som antar att Durand har sagt alltför mycket till alltför många här på sjukhuset, och dessa hans så kallade vänner vill därför gärna se honom död. Detta visste polisen, och därför var polisen så ivrig att få ta hand om honom. Han har inget mänskovärde, ingen skulle sakna honom som död, men vad han vet kan vara farligt för hela Nordamerikas undre värld, och detta är värt guld för polisen."

"Ligger det inom möjligheternas ram att få tag på honom igen?"

"Montreal är en höstack av myrstackar, och i en sådan djungel försvinner en myra ganska lätt, särskilt om han själv vill det. Troligen kommer vi aldrig att få se röken av honom igen, vare sig som levande eller som död."

Efter dessa trösterika och uppbyggliga ord fick jag återse patienten Robert Kleinsack. Vi hade sedan ett mycket intensivt och givande samtal. Mest försökte jag uppmuntra honom till att börja om sitt författarliv från början och inte ge upp, men han sade:

"Ju ärligare en författare är, ju mera han vet och ju ihärdigare han arbetar, desto mera ovälkommen blir han för förlagen. Förlagen vill bara veta av författare som skriver som förlagen, kritiken och publiken vill ha det: osjälvständigt, opretentiöst, utan kontroversialiteter och obehagligheter, djupsinnigheter och alltför realistisk sanningsenlighet och helst lättsamt underhållande med så mycket billigt trams åt det sexuella hållet som möjligt. De menar, att det bara är våld och sex som säljer idag. Allt annat är för förlagen osäljbart, och den osäljbara litteraturen, som toppas av allt som är på kvalitativ vers, är varje förlags fasa. All originalitet, fantasi och konstnärlig ambition är tabu. En som jag, som inte skriver för att sälja bra utan bara för att skriva bra, har ingen chans. Vet ni hur många romanrefuseringar jag hann uppleva?"

"Nej."

"Ett hundra åtta. Ett hundra åtta gånger fick jag uppleva dessa eländiga refuseringsbrev som vartenda ett alltför tydligt vittnade om att den som studerat manuskriptet inte hade förstätt någonting, hade läst manuskriptet med likgiltighet bara för att det var hans jobb och hade från början varit inställd på att manuset måste refuseras. Det är de så kallade lektörernas uppgift, som förlagen engagerar för att studera insända manuskript: att de skall finna en lämplig anledning åt förlagen till att med gott samvete kunna återsända så många insända manuskript som möjligt med ett nedlåtande anonymt beklagande. All kontakt mellan lektören och författaren är förbjuden. Lektören skall kunna skjuta honom utan att författaren någonsin får veta vem som avrättat honom. Och de enda som anställs som lektörer är misslyckade författare som givit upp, som jag. Jag kanske kvalificerat mig för det yrket: refuserare på litteraturens soptipp, som avvisar allt värdefullt från den offentliga slasken. För att de har misslyckats själva kan förlagen vara säkra på att de inte låter någon annan lyckas och i synnerhet inte någon odräglig talang som är ofin nog att demonstrera att han kan skriva."

"Hur kunde dessa nedlåtande beklaganden låta?"

"I värsta fall kunde de helt enkelt lyda: 'Beklagar, men vi kan tyvärr inte utge ert manuskript' utan någon vidare förklaring: den enklaste lögnen av alla, ty förlag *kan* alltid publicera men *vill* aldrig, utom när manuset stämmer med deras egen inskränkta smak. I bästa fall kunde en refusering innehålla en lång utförlig kritik av manuskriptet, och sådana refuseringar var jag i allmänhet tacksam för, ty de visade att lektören i fråga i alla fall hade försökt förstå verket. Men till och med i dessa refuseringar var den snorkiga tonen dominerande, den dryga nedlåtande snorkigheten som var gemensam för alla refuseringsbrev från det första till det sista, och det är just detta eländiga snorkeri som mer än något annat får mig att avhålla mig från att någonsin skriva något mera. Folk som besvarar uppriktiga litterära ansträngningar med snorkig likgiltighet förtjänar inte att man skriver för dem. Spottar de ut mitt vin i stället för att avnjuta det får de hellre vara utan. Vin är inte till för att slösas på folk som kräks på dem som bjuder."

"Tänker du då begrava dina kunskaper och sätta ditt ljus under skäppan?"

"Folk vill ha mörker och inte ljus. Jag har använt mina historiska kunskaper till att med noggrannhet skriva historiska romaner som förlagen fnyser åt, för att de liknar en alltför gammalmodig och svärläst Walter Scott, en alltför romantisk Victor Hugo, en alltför fantastisk och svärläst Hoffmann eller en alltför intelligent Stevenson-stil. Om jag skrev en självbiografi och öppet skildrade alla de djävlers förehavanden som jag tyvärr har fått alltför mycket att göra med i livet skulle det möjligen slå an och gå hem, då den eviga publiken älskar snaskigheter, och då skulle varelser som Madame Moreau vara i centrum för publikens intresse medan sådana som jag skulle framstå som de löjliga idioterna, ty sådan är den vulgära publiken. Sådana är förlagen, och sådana är alla människor, utom de lyckliga få undantagen, som i vår tid körs över och vräks i diket och begravs levande mera hänsynslöst och effektivt än någonsin av vårt sköna nya automatsamhälle. Människan i gemen är inte god utan en destruktiv parasit på allt det goda som försynen ger henne och som hon fördärvar och omvandlar till ondska, smuts och gift.

Du som är katolsk präst har väl varit i Italien?"

"Nej, inte ännu."

"Där förekommer det i kyrkomålningarna ett ofta använt tema: en jättelik djävul som slukar en jordmänniska med hull och hår och samtidigt genom stjärten föder en ny individ åt helvetet, som de andra djävularna med skadeglädje tar emot. Denna djävul, som slukar för att ge avföda åt helvetet, är människan. Allt vad som går in i henne omvandlar hon till vad som är ont, och hon är tyvärr sådan att hon bara vill ha. Hon lever bara för sin egen egoistiska omåttlighet. Ytterst få är de människor som bara vill ge, och dessa blir alltid utnyttjade till sista hjärteblodsdroppen. Ingenting behagar människan mera än att få fördärva det som är gott. Det är det som är livets mening.

Jag trodde att jag var en sådan som hade mycket att ge och ansträngde mig också mycket för att ge vad jag hade och forma det väl. Idag vet jag att jag inte längre har någonting att ge, ty allt vad jag försökte ge har av mottagarna refuserats eller fördärvats. Mänskligheten genom Madame Moreau gav mig vad jag genom min godhet förtjänade."

Dock tyckte jag att det var synd att han hade en sådan inställning och tänkte i mitt stilla sinne, att allt det som han kunde men inte längre ville skriva i så fall skulle komma att bli skrivet av någon annan.

12.

Följande måndag ämnade jag åter tala med min kollega, och den här gången föresatte jag mig verkligen att sätta in det tyngsta artilleriet för att få honom tillbaka till kyrkan. Döm då om min förvåning när doktor Mort mötte mig med orden:

"Patienten Patrick Queznay är inte längre här."
"Var är han då?"
"Han lämnade sjukhuset i fredags."
"Frivilligt?"
"Ja, han är utskriven."
"Varför har ni inte sagt någonting?"
"Han ville det själv. Han ville inte att ni skulle veta att han gav sig iväg. Han ville undvika att se er igen."
"Men varför?"
"Det kan jag inte förklara. Det får han själv förklara för er, om ni någonsin ses igen. Själv hoppades han att ni inte skulle ses igen."
Jag var förstummad av förvåning och besvikelse. Likväl var det ingenting sårande i doktors redogörelse. Men vad hade hänt?
"Han sade att han skulle skaffa sig ett hederligt arbete som civil. Men uppsök ni patienten Franchard i stället. Jag tror att han väntar på er."
Alltför många väntade på mig. Jag var redan sinnessjukhusets mest eftertraktade och mest efterfrågade person. Till skillnad från samtliga läkare och skötare var jag nästan populär bland patienterna, vilket jag inte kände som någon anledning till munterhet utan snarare tvärtom. Nu hade jag emellertid förlorat den viktiga kontakten med Patrick, som först öppnat detta sjukhus och dess inre avgrundsvärld för mig, medan avgrunden ännu återstod med dess saknad av botten. Det var bara att nöja sig med att besöka Franchard i stället. Men Gud ska veta att det var svårt att glömma min broder Patrick och helt ställa om sig på den mer tvivelväckande och religiöst obehaglige ifrågasättaren av allting, den föga uppbyggliga musikern med sitt för min kyrka föga uppbyggliga olycksöde.
"Goddag, Franchard. Doktor Mort säger att ni när som helst nu kan lämna sjukhuset."
"Det gläder mig inte."
"Varför? Säg mig allt som ni kan ha emot att återvända till människorna och världen."
"Det är egentligen bara en enda sak."
"Och det är?"
"Musiken. Det är musiken som har gjort mig galen och ingenting annat. Mitt beroende av musiken har jag stundom upplevat som en narkomani värre än narkomanernas. Det sade också Teresas fästman Janos till mig en gång dagen innan han körde ut mig: att jag var värre därän och svårare att ha att göra med än någon narkoman som han hade träffat."
"Men du har ju bara arbetat med klassisk musik."
"Just det, och den är mångdubbelt svårare än all annan musik, särskilt i vår tid. Fader, ni anar inte vilka helveten jag har fått utstå för den eviga, den enda bestående, den klassiska musikens skull! Det är lika omöjligt i våra dagar att vara kompositör av harmonisk, melodiös seriös musik som det är att vara episk skald: det är helt enkelt otidsenligt och det i den allra absurdaste grad. Folk idag läser bara pornografisk smörja och lyssnar bara på elektrisk hörselvädlig skrikig hysterisk rockmusik. De dansar inte ens längre efter några konventionella behagfulla mönster utan vrider och skakar sig ur led utan att paret ens längre har någon fysisk kontakt med varandra. Gå själv ut på gatan och lyssna på den musik som folk idag mest ägnar sig åt, om det går, om den inte genast slår lock för öronen. Är det behaglig musik? Är de hessa skrikiga rösterna mänskliga? Kan de sjunga? Sjunger de rent? Är det något annat än vrål, skrik, rytanden, tjutanden, yl och hessa läten? Är de elektriskt förstärkta gitarrerna naturligt välljudande och harmoniska? Är de allt annat överröstande och dominerande trumbatterierna musik? Nej. Dessa sångare sjunger inte utan för bara för sina egna halsar skadliga oljud. Dessa gitarrer är inte längre musikinstrument

utan medel för hysteriskt folk att avreagera sig med. Och slagverket, som otroligt nog överröstar både vrålen och det till maximum förstärkta ljudet av tonmisshandel från strängplankorna, hör inte hemma i en civiliserad värld utan hos Nya Guineas kannibaler under människoslaktsriter och orgier. Se på gruppen Sick, till exempel, som inte bara nöjer sig med att frossa i producerandet av så barbarisk musik som möjligt utan som också gör våldspornografiska sadistiska filmer som visas som ackompanjemang till deras så omätligt populära musik, som hela världen älskar. Det enda som de saknar i fråga om råhet är sannskyldig kannibalism, och alla andra världsberömda rockgrupper står inte långt efter dem utan ser upp till dem som till ett ideal.

Sådant går hem i dagens värld. Sådant ger pengar, sådant satsar diskoteken, konserthusen, grammofonindustrierna och till och med teatrarna och filmbolagen på.

I fyra år bodde jag med dylika så kallade musikälskare som grannar. Vart jag än flyttade återfick jag ständigt samma problem: grannar som dag och natt för högsta volym spelade den sämsta tänkbara musik. Aldrig en melodi, aldrig en mänskligt vackert sjungande röst, och aldrig något andrum mellan de hussönderskakande och väggsönderbultande jordbävningsrytmerna. Och klagade man hos dem opponerade de sig och blev saken bara värre. Så bodde jag under fyra år under ständigt byte av bostad från outhärdligt till värre, tills jag och Teresa övertog Janos lägenhet. Hur jag kunde vara verksam som seriös musiker under de åren fattar jag inte."

"Ändå var din vän Georges djupt engagerad i den sortens musik."

"Ja, men han försökte göra något vettigt av den, och han såg även ut att kunna lyckas, samtidigt som det såg som bäst ut för mig som kyrkomusiker. Vi var båda konstruktivt nyskapande inom lovande riktningar. Men kyrkan svek mig, och i och med det föll även Georges. Inte ens kyrkan ville uppmuntra en seriös musiker i hans ansträngningar att visa sin goda vilja med att i vår tids omusikaliska värld försöka slå an ett harmoniskt ackord, ty kyrkans inställning är idag den samma som på Mozarts tid: 'Nyskapande krafter betackar vi oss för, hur melodiska de än må vara.' Världen tycks mena att det är farligt att släppa in någon Orfeus som bara väcker uppståndelse i dess dödsrike."

"Men dock har du komponerat mycket musik som du bara inte kan förneka. Kan du verkligen svika dig själv med att svika din musik?"

"Världen vill ju inte ha musik som min. För hundra år sedan kunde hela världen alla melodierna i alla Bellinis operor, men vår värld kan inga melodier längre, ty vår tid är oväsensens tid, och Bellinis operor spelas inte längre. Min musik har alltför mycket överröstats av djävlarne. När djävlarne en gång har skrikit ut sig skall jag återkomma, men inte förr, ty jag konkurrerar inte med skrikhalsar."

"Dock skulle det vara lätt för dig att exempelvis komma in på konservatoriet."

"Nej, det om något skulle förinta min musik. Där skulle jag upptagas och inlemmas i den akademiska tvångströjan och förlora allt personligt initiativ och all egenart. Jag kunde tänka mig att studera privat för en riktig kompositör, en sådan som knappast finns idag, men att utbildas och bli professionell i något musikaliskt fack skulle för mig innebära det samma som hjärntvätt. Den dagen jag blir akademisk dör jag som musiker eller dör åtminstone den lilla egna musikaliska personlighet som jag har."

"Men hör på mig. Sankt Lazarus har numera en ny kyrkoherde, en mycket sympatisk portugis, som jag har talat om dig med. Han skulle välkomna dig åter till din kyrka. Han förstår att du har behandlats orättvist, och det vill han gottgöra. Du skulle få leda musiken under alla gudstjänster utom de franska och engelska."

"Skulle jag åter sticka näsan i den eld som har förbränt mig? Nej, fader, så dum är jag inte. I det här därhuset är folk friskare än i den församlingen."

"En sak till. Vet du att Georges har rymt härifrån?"

"Rymt? Varför?"

"Han skulle ha utskrivits i lördags, då polisen skulle ha hämtat honom för att få honom ställd inför rätta och kanske dömd till tio års fängelse. Lagen är hård mot narkotikalangare, och det finns alltför klara bevis mot Georges. Icke desto mindre hävdade Georges sin oskuld inför mig och lovade att bevisa den. Och i fredags, dagen innan han skulle ha skrivits ut, rymde han.

Men det värsta är att det inte bara är polisen som är ute efter honom. Många av hans vänner och kolleger i narkotikabranschen vill se honom död för det att han har vistats här, talat om sitt liv för utomstående och kanske haft farligt utbyte med polisen. Han svävar alltså i livsfara så länge vi inte vet var han är."

Nu blev Theo allvarlig.

"För denna saks skull allena skulle jag gärna lämna sjukhuset. Jag kan få kontakt med Georges och kanske hjälpa honom. Jag vet var han finns."

"Alla skulle vara er tacksam, och kanske särskilt Georges. Om ni vill träffa honom kanske vi kan hjälpa honom utan att blanda in polisen. Kanske du och jag tillsammans kunde få honom till British Columbia och till mera hälsosamma trakter där, var han saknar kontakter från sin forna karriär. Vad säger du om det?"

Helt spontant föddes denna komplott mot polisen och samhället i min hjärna i just denna stund, och jag var inte det minsta medveten om att den faktiskt var kriminell. Och Franchard svarade lika spontant:

"Jag hjälper honom gärna."

"Men om ni nu lämnar sjukhuset, vill ni då inte även gå till Sankt Lazarus och tala med kyrkoherden och kanske spela under någon mässa? Det är säkert många i församlingen som skulle bli glada därav, då säkert flera har haft dåligt samvete för er skull. Kanske flera till och med tycker att de inte har haft någon riktig organist i kyrkan efter att ni slutade."

Och han lovade att uppfylla min önskan i denna fråga. Två dagar senare var han ute från sjukhuset på försiktig jakt efter Georges och med försiktiga trevanden tillbaka mot den kyrka som hade allt utom bannlyst honom.

13.

Även Beatrice Moreau kom snart ut från sjukhuset. Hon realiserade sin föresats att vilja ta hand om narkomaner, och jag blev den som förmedlade kontakten mellan henne och den hemlighetsfulla obegripliga religionen Logic Science. Jag försökte ta reda på vad den egentligen gick ut på, men ju mera jag fick veta, desto mera insåg jag att det var bättre ju mindre jag visste. Knappast kommer väl någon någonsin att bli klok på denna buddhistiska teknokrati med slagsida åt ren kapitalism och science fiction. Dess berömde grundare Hubert Leroy framstod visserligen som ett geni på sitt sätt men bara på sitt sätt. Hans religion satte inte människan i centrum, utan den satte enbart honom i centrum, och det fanns inte utrymme för någonting annat; och hans genialitet verkade mest bestå i en osedvanlig förmåga att på ett hopkok av olika religioner kunna göra ganska mycket pengar.

Visserligen var dess terapi berömlig, då det kanske är världens bästa sätt att kurerade både narkomaner, sinnessjuka och kriminella, men jag kunde inte ge mycket för karlens tanke-system. Precis som den berömde Martinus av Danmark systematiserade han världssalltet i ett personligt tanke-system, som visserligen var perfekt logiskt men som, liksom alla perfekta mönster, uteslöt den mänskliga faktorn. Hans tanke-system och världsbild uteslöt alla andra möjligheter och fungerade i mitt tycke som en tvångströja på både själsliv, fantasi och tankeliv. Detta kompenserade han med sina ytterst befängda science fiction-mytologier, som han tvärsäkert hävdade att var en verklighet. Som science fiction-fantast kunde alltså denne religionsgrundare inte skilja mellan verklighet och fantasi.

Jag frågade dock hans hängivna anhängare om de kände till en skandinav vid namn Gunnar Gunnarson, men de hade aldrig hört talas om en sådan person. Jag antog därför att han aldrig hade haft någon kontakt med de logiska scientisterna i Montreal, dess värre. Hade han haft det hade jag kanske kunnat spåra honom. Och att med polis och myndigheters hjälp finna honom ansåg jag att varken var värt besväret eller motsvarade behovet.

En god sak med Logic Science är dock dess kristna grund. Den uppkom genom ett intensivt vetenskapligt forskande i alla skrifter som behandlat Jesu liv och död, men inte hans liv efter döden, som den från början bestämt tog avstånd från såsom något opåtagligt, kontroversiellt och vetenskapligt ohållbart. Ur denna kristna grund uppkom även narkomanvården, som genast från början tilltalade Beatrice Moreau, och som även tydligt hade framgång med sig. Jag tror gärna att dess rehabiliteringsprogram för missbrukare kommer att överleva själva religionen.

Tyvärr har denna goda grund i Logic Science skjutits i bakgrunden för en fast konkret mycket penninggirig och nästan politisk organisation, som är fullständigt diktatorisk, som vuxit upp ur det kristna ursprunget som världskommunismen ur Karl Marx, och som tyvärr fortfarande bär det missledande namnet Logic Science. Jag föreställde mig att Gunnar Gunnarson fastnat för den kristna kärnan och sedan avskräckts av den giftiga frukten, en tumör och böld i form av bland annat förfäktat bevis av själavandringens faktiska förekomst, vilket ingen kan bevisa och allra minst vetenskapligt, och vilket endast farliga offer för högmod och storhetsvansinne kan tro sig kunna bevisa. Som med allting själsligt kan det varken bevisas att själavandringen äger rum eller att den inte äger rum.

Och jag lämnade Beatrice Moreau med gott samvete hos scientisterna, ty hon fann sig snart till rätta där och var lycklig över den nytta som hon där kunde göra. I mitt stilla sinne hoppades jag dock att hon inte skulle bli lika fanatisk som de, alltför väl medveten om att detta hopp troligen skulle gäckas. Ty en människa som har gått till så mycket ytterligheter som fröken Moreau kan inte sluta därmed utan måste följa sin natur och fortsätta därmed tills hon har löpt linan ut. Det var nog tyvärr oundvikligt att även hon måste bli lika fanatisk, aggressiv, blind, ensidig och hänsynslöst expansiv som de värsta bland dessa hopplöst naiva och nästan bergtagna scientister.

Doktor Mort inbjöd mig nu att även språka med andra svåra fall på sjukhuset, och jag kunde inte neka till ett enda av dem. Men i denna självdokumentering vill jag hålla mig till de första sex, som blev de för min del avgörande. Egentligen blev endast ett av dem det avgörande, men de andra fem ledde liksom fram till det sjätte, som ni även kommer att få se.

Jag vill nu berätta om mitt sista samtal med min före detta kollega Patrick Queznay. Det var fader Manuel, Sankt Lazarus nya portugisiska kyrkoherde, som en dag ringde mig och sade:

"Vet du var vår vän Queznay är?"

"Nej."

"Han sitter som tempoarbetare vid det löpande bandet i en maskinindustri." Han nämnde även vilken. Det var två församlingsbor som också arbetade där som hade upptäckt sin före detta kyrkoherde i en av jobbkompisarna. Jag beslöt mig för att genast fara till platsen och ha ett samtal med broder Patrick.

Det var hjärtskärande att se honom där, en en gång förträfflig präst, som hade fått den bästa prästtjänsten i landet som Sankt Lazarus kyrkoherde, och som nu var så ohyggligt förnedrad till en vanlig tempoarbetare i en omänsklig maskinindustri. Jag visste inte hur jag skulle tilltala honom, jag ville egentligen bara gråta, men han tog hjärtligt emot mig så fort han såg mig och gjorde för min skull en paus i arbetet.

"Hej, Bertrand! Gratulera mig till mitt nya jobb! Det är det bästa jag någonsin haft! Här tjänar man pengar, må du tro!"

"Jag trodde att du var präst."

"Du trodde rätt, ty jag var präst men är det inte längre."

"Menar du allvar med detta liv?"

"Jag trivs förträffligt här. Äntligen känner jag mig som en hederlig människa."

"Tänker du fortsätta här?"

"Så länge det behövs. Jag tänker gifta mig och skaffa mig ett riktigt hem med bil och familj. Präst blir jag aldrig mera."

"Menar du allvar?"

"Ser jag ut som om jag skämtade? Det vet du väl, att jag alltid har menat allvar. Och hur skulle jag åter kunna bli präst? Har någonsin en präst i vårt land så skämt ut kyrkan som jag? Alla känner ryktesvis till kyrkoherden som sket i sin församling för att rymma med sin älskarinna, som var fränskild och hade barn. Det finns inget hopp för mig. Jag kan inte ens gå i kyrkan mera, åtminstone inte här i staden. Jag gick en gång till en mäsas vardag, och alla som deltog i mässan höll på att få slag av att upptäcka mig. För kyrkan och för alla kristna är Patrick Queznay ett levande spektakel som bara väcker obehag. Nej, Bertrand, jag är mera utkastad från kyrkan genom mitt eget förvällande än vad min stackars organist var av mig."

"Men du kan återvända, Patrick. Ingen synd är oförlätlig. Ett kall har man en gång fått för att vara det trogen genom hela livet. Och vad spelar det för roll vad folk tycker och tänker och babblar om dig? De vet ingenting."

"Men såret i min själ är där, Bertrand, och det kan inte läkas. Att vara kyrkoherde i den församlingen gav mig ett sår som aldrig kan läkas och som är värre än något sår som man kan få i krig. Varje påminnelse om den församlingen river upp såret och får mig att vilja skrika av förtvivlan. Det är svårt att behärska sig. Här i denna slamrande miljö känner jag mig tillfälligt skyddad. Här ser mig inte alla fromma djävlar som bara vill riva ut hjärtat ur kroppen på en med naglarna. Här finns bara enkelt folk, materialistiskt patrasck som aldrig har hört talas om ett ont mytiskt väsen som i sin opåtaglighet går under benämningen gud. Här förtjänar jag hederligt mitt dagliga bröd, vilket är bättre än att inte göra annat om dagarna än att sitta och räkna kollekt och häva in miljoner från en okunnig församling som inte vet hur ohälsosamt rik kyrkan är och som naivt ger allt vad de har i blind tro på att kyrkans representanter är hur fromma som helst."

Jag var galen som kyrkoherde, Bertrand, och nu botar jag för det. Jag upplevde min ställning som kyrkoherde för landets största katolska församling som en underbar makt. Jag njöt av att godtyckligt få bestämma över allt och härja som jag ville. Jag njöt av att få köra folk på porten, driva kvinnor till tårar, förolämpa hjälpbehövande stackare och göra helvetet värre än vad det redan var för alla dem som kom till mig för att bli befriade från sina helveten. Som kyrkoherde lärde jag mig att hata alla katoliker, ty de visade sig vara de värsta människor som fanns. De är ofelbara mafiosi allihop. Alla konvertiter som läste för mig manade jag till att akta sig för katolikerna. Aldrig har jag varit olyckligare än vad jag var som kyrkoherde, och det är inte enbart Franchards förtjänst. Han var dum nog att frivilligt ställa sig i skottlinjen för att klä skott, och därmed ådrog han sig en massa skuld och obehag för ingenting och utnämnde sig själv till syndabock för hela församlingens församlade ondska. Nu är jag lycklig, ty nu är jag fri och slipper allt vidare ansvar för alla stadens religiösa galningar. Mammon är nu min gud, och det är betydligt mera förnuftigt att ha honom som gud än en enbart teoretisk gud som bara väcker split och tvivel, problem och dårskap, emedan han är så kontroversiell och abstrakt."

Jag är färdig med kyrkan, Bert. Det kan du hälsa biskopen. Jag kommer aldrig tillbaka. Jag har funnit mig själv nu, och så snart jag kan tänker jag gifta mig. Celibatet har jag en gång för alla uteslutit mig ifrån. Det måste du medge. Jag har trampat på sakramentet. Och den som inte kan leva i celibat finns det ingen plats för i den heliga avdelningen av kyrkan. Alltså kan jag aldrig återkomma dit. Jag har sålt

min plats i himmelen för pengar, och i brist på den platsen får jag trösta mig med de pengar som jag fick för den.

Ursäkta, jag måste nu tillbaka till arbetet."

"Hur länge arbetar du?"

"Tio timmar om dagen. Det är ett hårt jobb det här, och det gäller att stå i. Det är inte alla som har en sådan fysik att de kan stå ut här. Det är bara eliten bland grovarbetare som kommer in här. Du skulle inte kunna sköta mitt arbete i en timme."

"Men finner du det inte andefattigt och monotont?"

"Jo, men sådan är verkligheten. Livet är monotont och andefattigt. I fabriker finns det ingenting andligt, ingen själ, ingen skönhet, ingen känslomhet, och det har jag accepterat. Jag får mina pengar, och det räcker för mig. Som du hör har jag blivit realist."

"Realist kan man även vara som präst."

"Nej, Bert, det kan man inte, ty religionen förblindar. Ställningen, ansvaret, dogmatiken, prestigen och moralen gör en lika trångsynt som en mullvad. En präst säger bara och gör bara vad andra säger och gör. Han lyder bara order som en soldat. Han är fullständigt osjälvständig. Han får inte vara sig själv, ty den som finner sig själv måste gå miste om kyrkan. Kyrkan är en personlighet, och den som vill vara med i kyrkan måste uppoffra sin personlighet för kyrkan, och det har jag haft nog av.

Men du håller mig ifrån arbetet. Hej då, Bert. Det var snällt av dig att hälsa på mig, men gör det inte igen, om du därmed bara vill påminna mig om ett obehagligt förflutet som jag bara vill glömma."

Och han gick. Jag förstod att det inte skulle gå att få honom tillbaka till kyrkan. Där gick han i sin smutsiga överhalar som vilken grovjobbare som helst, mannen som en gång hade varit en så god präst, som mycket väl snart hade kunnat bli biskop och som nu bara ville glömma det.

14.

I samband med mina och kyrkoherde Manuela försök att åter få Franchard in i sin gamla församling som organist åtminstone på deltid hade jag en del samtal med några i församlingen. En av dem var den ledande systemen i nunnekören. På min fråga om hon kunde tänka sig att åter acceptera Franchard som kyrkomusiker svarade hon:

"Absolut inte. Han var omöjlig att ha att göra med, envis som en åsna och fullkomligt samarbetsoduglig. Han ville bara ha igenom sin vilja och ignorera alla andras. Allt skulle vara som han ville ha det, och fick han det inte som han ville så gjorde han i alla fall som han ville, om det så betydde att han trotsade kyrkoherden. Han var fullkomligt självsvåldig och lyssnade aldrig på oss. Hans envishet tvingade oss att överge honom och låta kyrkoherden avskeda honom. Vi vill aldrig ha honom tillbaka."

"Men vad gjorde han för självsvåldigt utom att han ställde krav på er?"

"Han påtvingade kyrkan och församlingen musik som de inte bad om."

"Var det då så illa? Är det inte naturligare att tacka och ta emot när någon genom eget initiativ företar sig att bjuda på sig själv, än att reagera negativt där emot? För inte var väl hans musik opassande? Tryckte han inte till och med upp en helt ny psalmbok åt församlingen, som den hade saknat i många år?"

"Det bad vi honom inte om. Vad angick det oss vad han gjorde utan vår begäran? Jag hoppas inte bara att han aldrig kommer tillbaka hit som organist utan även att han aldrig blir organist någon annanstans."

Det var den heliga systemens mening. En inflytelserik dam i församlingsrådet sade om honom:

"Han är den mest obönhörlige egoisten jag vet. Aldrig har jag sett maken till en person som blott av tjurskallig envishet konsekvent gör vad han vill och därvid struntar i vad andra tänker och tycker. Han hade ingen hänsyn alls för andra mänskors känslor."

"Hur yttrade sig hans egoism?"

"Genom de brev som han aldrig ville upphöra med att skriva, som bara blev värre och värre, mer och mer hätska och obehagliga, och som, tror jag, blev anledningen till förre kyrkoherdens ämbetsflykt."

"På vilket sätt var hans brev hätska och obehagliga?"

"De var så chockerande. Han hade varit en så god och snäll ung man och börjat så bra som kantor, och så skrev han sedan så bitande ironiska och sarkastiska brev."

"Angrep han någon i breven?"

"Nej. Han bara uttryckte sin harm."

"Han sade alltså bara sanningen?"

"Ja."

"Men kära fru Témoine, det vet ni väl som kristen, att sanningen aldrig är vacker, och att det inte är ett brott att säga sanningen, hur ful den än kan vara? Från att ha varit en god och allom behaglig gosse som spelade vackert blev han alltså plötsligt en realist, vilket ingen hade väntat sig och vilket alla blev obehagligt berörda av, ty realism är alltid uppskärmande och särskilt när den uppträder plötsligt och från oväntat håll. Det var alltså hans brott. Är det inte så?"

"Jo, det är kanske som pastorn säger."

"Och ändå vill ni inte ge honom möjlighet till upprättelse."

"Men pastorn måste ju förstå att det är omöjligt. Om han kom tillbaka till församlingen skulle han ju bara fortsätta med att göra sig skyldig till obehagliga sanningar."

Jag kunde inte låta bli att småle. Visserligen hade damen rätt, men man var ändå skyldig att ge Franchard en chans. Kyrkoherde Manuel ordnade så att han fick börja spela under den sista söndagsmässan på kvällen. Han skulle spela ett litet preludium före mässan, ett stilla stycke under kommunionen och ett postludium. Jag var med under mässan och hörde honom spela, kanske något forcerat och nervöst, men mycket mjukt och subtilt och med en känslighet som är ovanlig hos organister. Olyckligtvis var det dock inte kyrkoherden som läste mässan utan en annan präst som knappast visste mycket om förhistorien. Jag fick efteråt av Franchard veta vad som hände efter mässan. Prästen som läst mässan kallade till sig Franchard och sade, att han inte visste hurvida de liturgiska reglerna tillät musik utan sång eller text under gudstjänsten, och att han skulle ta reda på detta. På detta vidrigt klumpiga och fördolda sätt markerade alltså prästen att han inte ville ha Franchards musik, hur oskyldig den än var.

"Bry er inte om att ta reda på den saken," sade Franchard. "Om ni inte vill att jag skall spela under era mässor så skall jag heller inte göra det."

Till mig sade han senare, att om en präst kunde ha en sådan inställning till litet oskyldig musik och tro att det inte var helt enligt reglementet och till och med önska bemöda sig om att finna någon kyrklig paragraf som förbjöd det, så fick det hellre vara.

"Hur kan Gud ha någonting emot litet bakgrundsmusik till en stilla mässa? Men om en präst har det så får den prästen finna sig i att hans kyrka får vara utan."

Och det var den första och enda gången som Franchard på nytt spelade under en mässa i den kyrkan, fastän vanligt enkelt folk efter den mässan glatt hälsade honom välkommen tillbaka och gärna hörde honom spela på nytt. Jag fick det intrycket att Franchard var mycket avhållen bland de enklaste och godtrognaste i församlingen, det simpla flertalet, som aldrig skulle glömma honom och alltid längta efter att återfå honom som organist i stället för den protestantiska kvinnan, som de gärna alla hade

avlägsnat, och att det endast var ett fåtal betydelsefulla fariséer, som styrde och ställde i församlingen, som inte kunde tåla Franchard och som hellre behöll protestanten.

Och Franchard spelade aldrig mera orgel offentligt. Jag frågade honom varför han inte ville ta en tjänst i en protestantisk kyrka, vartill han svarade:

"Jag är ingen borgare."

"Vad menar du?"

"Protestantismen är en borgerlig religion med känsla för tyngd, soliditet och ekonomi, medan katolicismen är de fattigas religion utan annan väsentlig rikedom än skönhet och fantasi, och jag är hellre fattig med sinnet för skönheten och den andliga frihetens fantasi i behåll än rik, etablerad och erkänd som protestant men berövad anspråkslöshetens lycka, naturlighet och frid. Jag älskar borgerligheten, men jag vill aldrig själv göra mig delaktig i den, ty jag vill inte förlora min själ."

Kyrkoherde Manuel tillät honom dock gärna att komma och spela i kyrkan när han ville när kyrkan stod tom under vardagarna, vilket han också gärna gjorde. Ännu några gånger försökte kyrkoherden få Franchard till att acceptera en liten extra deltidstjänst som organist, men Franchard sade bestämt att han aldrig ville spela under någon gudstjänst i kyrkan mer så länge det alls fanns någon som kunde ha något emot det. Och det visste vi alla alltför väl att det fanns. Och det var dessa som gjorde att den delikata blomsterknopp som Franchards kyrkomusik var aldrig fick slå ut i blom, naturligtvis utan att de själva visste vad de gjorde.

Franchard fick även kontakt med sin vän Georges Durand. Han berättade efteråt för mig om sitt första samtal med Georges utanför sjukhuset:

"Han kom till mig sliten och eländig och mager som en sticka. Han levde en hunds liv, sade han, ty han visste att alla Montreals högsta höns i narkotikabranschen var ute efter hans liv. Hans karriär var slut, han var vanärad och svartlistad, han var brännmärkt inom showbusiness, hans människovärde var helt förbrukat, och han var bara farlig som levande – för dem vilkas ärenden han gått som kurir för massorna. Han bodde hos goda vänner, vanligen sina egna proselyter, som han en gång hade gjort till narkomaner och som i tacksamhet däröver gärna hjälpte honom. Endast hans egna offer hjälpte honom och tog vänligt emot honom. Men han kunde inte stanna längre än högst tre dagar på ett och samma ställe, då han aldrig helt kunde lita på sina förbundsbröder. Jag bad honom att åter bege sig till sjukhuset eller att åtminstone kontakta er, fader, men han var rädd för polisen. Han ville inte till något pris ta risken att omhändertas av polisen och kanske bringas till att avslöja allt vad han visste om stadens narkotikaaffärer och männen som stod bakom, som han kände alltför väl, då han visste att en del av dem fanns inom polisen. Dessa skulle ha de tyngst vägande skälen för att få honom röjd ur vägen. Han hade kunnat avslöja hela Montreals ledande societet om han hade velat, men hellre stannade han i rännstenen och levde som en övergiven hund."

"Men varför vill han inte komma till mig?" frågade jag.

"Han tror att sjukhuset och polisen står bakom er rygg. Han menar att han inte kan lita på någon. Dessutom vill han nu klara sig själv och inte mottaga hjälp från någon. Han vill bevisa att han är en människa med att stå på sina egna två ben. Fastän han har bott hos narkomaner och de har erbjudit honom de läckraste tänkbara droger har han tackat nej. Han har inte tagit emot ett milligram av något eller ens rökt någon cigarettfimp eller ens druckit någon öl sedan han rymde från er."

"Han måste dock komma till mig. Jag har ingenting med polisen att göra. Kyrkan är en fristad. Säg det till honom. Jag tror inte att han någonsin kan bli säker någon annanstans. Med din och min hjälp kan han i smyg smusslas ut till västkusten eller kanske till U.S.A. Har han försökt lämna Montreal redan?"

"U.S.A. skulle vara farligare för honom än Canada. Alla hans mäktigaste uppdragsgivare och leverantörer finns där nere. En anledning till att han håller

kontakt med vissa narkomaner är att han vill övertyga dem som är efter hans liv att han inte har skvallrat något och aldrig vill göra det heller. Varje narkoman som han skiljs ifrån ber han att kontakta något högt höns inom facket och berätta för vederbörande om Georges oskuld och att försäljarna kan vara trygga."

"Tror du de tar honom på allvar?"

"En drogagent som en gång har suttit inne och haft kontakt med myndigheterna är i drogfinansiärernas ögon hopplöst förlorad för alltid och farlig för branschens säkerhet och bör elimineras. Priset på hans huvud stiger oavbrutet så länge han ännu lever. Ju mera han försöker övertyga gangsterfarbröderna om att de kan vara trygga, desto mindre blir han trodd. Jag är säker på att de aldrig mer kommer att lita på Georges och att de kommer att fortsätta jaga honom tills de finner honom, precis som polisen. Frågan är vem som finner honom först."

"Har du tänkt på att själv leda polisen till Georges?"

"Det vore att beröva Georges hans enda vän. Det skulle varken Georges eller jag själv någonsin kunna förlåta mig. Det vore den värsta otjänst som jag skulle kunna göra honom och mig själv."

Och fastän jag enträget bad Franchard att be Georges komma till mig så kom han inte. Han fortsatte leva sitt fredlösa hundliv, och det enda jag kunde göra för honom var att bibehålla kontakten med Franchard, som också nu levde ett uselt fattigmansliv, som dock var en aning bättre än Georges. Franchard började försörja sig på att ge musiklektioner, och det gav honom inte ens så mycket i månaden som kyrkan hade nedlåtit sig till att ge honom för alla hans ansträngningar som organist.

Det dröjde tio dagar innan jag hörde något om Georges, och det som jag då hörde var ett telefonsamtal från Franchard. Han ringde sent på kvällen och var mycket lägmäld. Så lägmäld hade han aldrig varit förut.

"Fader Bertrand? Vill ni komma till mig i kväll?"

"Är det något särskilt?" frågade jag godtroget.

"Georges är här."

"Jag kommer," sade jag omedelbart och tog på mig kappan.

Det regnade denna dystra kalla ruskafton. Det låg dimma i luften, och väderleken var rå. Klockan var elva när jag kom fram till Franchards eländiga kyffe, ett trähus i hamnen utan centralvärme eller varmvatten. Franchard kom och öppnade och var fortfarande lika lägmäld om inte till och med mera. Han sade nämligen ingenting när han öppnade porten.

"Hur är det med honom?" frågade jag om Georges, men Franchard svarade inte. Jag började få onda aningar.

När jag kom in i organistens lilla fattiga lägenhet, ett enda litet rum samt ett kök, fick jag genast syn på Georges. Han låg i en soffa och tycktes sova. Det slog mig genast hur oerhört avmagrad han var: det var knappast mera kvar av honom än skinnet och benen. Hans hy var gulblek som av vax, och det var något synnerligen förfärande med hela hans uppenbarelse. Jag gick impulsivt fram till honom och förstod alltför snart vad det var med honom.

"Han är ju död," viskade jag till Franchard.

"Ja."

"Hur länge har han varit det?"

"Femton minuter."

Det var svårt att tala med honom om de aktuella omständigheterna. Jag förstod nu varför han var så lägmäld. Han var helt enkelt lamslagen av sorg och fasa. Georges hade kommit till honom bara för att dö. Han brast snart i gråt, och förgäves försökte jag trösta honom. Jag omfamnade honom som en son, han grät ynkligt som ett barn, aldrig hade han varit svagare och sårbarare, hela han var som ett enda stort öppet sår, och han fick fram mellan tårarna: "Han var mer än som en bror för mig. Vi var som tvillingbröder. Vi var de enda i världen som förstod varandra, och vi var

fullständigt ensamma. Nu är han borta, och det känns som om jag förlorat mer än hälften av mig själv." Jag frågade honom om han lät mig ligga där över natten. Han ville gärna att jag gjorde det.

En av anledningarna till mitt beslut att passera natten hos honom med honom var att jag även naturligtvis var orolig för honom. Om Georges levat under en sådan ständig livsfara och kanske mördats, kanske Theos liv också var i fara? Han lugnade mig. "För dem är jag bara en dum fackidiot, ja, ännu mer: en dödfödd kyrkomusiker. De betraktar mig bara som höjden av menlöshet, och de tar för givet att jag ingenting vet." Detta lugnade mig, och jag bad honom att för all del uppehålla detta sken av total menlöshet.

Först följande dag fick jag veta precis vad som hade hänt. En del fick jag veta när Franchard förklarade saken för myndigheterna, kriminalen och läkarkåren, och mera fick jag efteråt höra från honom själv. Även doktor Mort kom dit för att förvissa sig om att hans patient var död. Dödsorsaken var en överdos av någon farlig narkotisk blandning.

Georges kom till Franchards trista hus i arbetskvartieren vid hamnen klockan nio på kvällen. Ingen svarade när Franchard öppnade fönstret och frågade vem det var som ringde på porten, och Theo blev mycket häpen när han öppnade porten och fann Georges, utmärglad, genomsur och skakande av feberfrossa.

"Får jag komma in ett ögonblick?" frågade Georges, vilket han naturligtvis fick. Han kunde knappt stå på benen och verkade fullständigt slut av trötthet.

"Jag hade aldrig vågat komma hit, Theo, om jag inte visste att jag var döende. Men ring inte fader Bert. Inte ännu. Du får inte ringa någon förrän jag säger till. Annars kommer jag inte in till dig. Lovar du mig det?" Och Theo kunde inte annat än lova, ty Georges blodsprängda ögon var alltför övertygande om att han menade dödligt allvar.

"Vad är det med dig?" frågade Theo när han släppt in det stapplande spöket av en en gång världsberömd rocksångare, som genast stupade i en soffa.

"Det har du verkligen rätt i att fråga," svarade han efter att ha hämtat sig i några ögonblick. "Jag är döende. Ser du? Jag fryser. De har fått tag på mig."

"Vilka?"

"Mina före detta arbetsgivare. De överrumplade mig när jag gick ifrån Alberts hus." Albert var en av hans många knarkkunder som han ibland hade brukat bo hos och känt sig säker hos. Men i det ögonblick då han på väg från Alberts bostad fann sig överfallen visste han att Albert hade förrätt honom – troligen mot löfte om kanske gränslösa gratistrippar. "Det var alla mina gamla vänner." Här rabblade han upp en hel del både ökända och välkända namn både från undre världen och från societeten, som tystnadsplikten förbjuder mig att återge. "De fick in mig i en bil och körde iväg. Det fanns ingen chans mer att komma undan, och jag var förbi av trötthet. Jag orkade inte ens tänka längre. Du vet hur det är när man varit i gång veckor i sträck utan att ha fått en enda natts ordentlig sömn. Var jag än låg måste jag lyssna efter varje minsta lilla främmande ljud och ständigt misstänka mina värdar vilka de än var för förräderi. Jag kunde inte lita på någon, men jag hade klarat mig genom min vaksamhet ända tills nu. Vem skulle väl någonsin ha kunnat misstänka Albert, den trognaste av alla mina gamla kompisar?"

Och där var jag nu fast mitt bland mina mördare instängd i en bil och hårt hållen i båda armarna. Jag orkade inte längre. Jag ville bara sova och hade heller ingenting emot att få dö, men det ville jag helst göra ensam utan dessa meningslösa mördare omkring mig. "Nu, Georges," sade de, "kan vi äntligen göra upp våra affärer. Vi är skyldiga dig litet leveranser som vi tyvärr inte har kunnat ge dig emedan du har varit så svårtillgänglig. Men nu skall vi ta tillfället i akt och ge dig allt på en gång. Hur mycket är vi skyldiga honom?" En annan svarade: "Ge honom vad han tål med

ränta, så blir han nöjd." Och de drog upp ärmen på mig, och jag visste vad de ämnade göra. Jag var försvarslös. De hade silen färdig, som de tömde ut i mina ådror, och det enda vettiga jag kunde göra var att inte svimma. Jag ville vara vid medvetande när jag skulle dö."

"Vad var det de gav dig?" frågade Theo.

"Jag kan inte receptet, men jag hade hört talas om dödssilen, som användes vid avrättningar inom kretsarna. Dödssilen användes alltid mot sådana som tagit silar förut. Det var ett lätt sätt att få ett mord att se ut som en vanlig dumdristig överdos. Jag var tyst hela tiden, men jag hörde vad de sade. "Du får en avundsvärd död," sade de. "Vi skickar dig direkt till paradiset genom en kick som är bättre än rent heroin. Du borde vara tacksam." När de inte fick något ord ur mig tröttnade de snart på mitt dåliga sällskap. "Han är redan paralyserad," sade de. "Kasta ut honom. Vi är färdiga med honom."

Sedan hörde jag: "Farväl då, maestro Georges Durand! Vi måste tyvärr spara på applåderna den här gången, för vi har bråttom. Du får trösta dig med att du är död inom en kvart." Och utan att stanna öppnade de bildörren och sparkade ut mig. Lyckligtvis bröt jag inga ben, men det gjorde nog så ont i hela kroppen när jag äntligen efter några kullerbyttor i gatans smuts låg stilla i rännstenen. Och regnet bara öste ner.

En kvart sade de. De visste inte vad de talade om. De visste inte hur immun jag hade lyckats bli under min långa karriär. Men jag visste det. Jag låg stilla i rännstenen och väntade på döden i en kvart. Sedan började jag frysa. Och då visste jag att jag skulle hinna återse dig innan jag dog."

Han hade lämnat Albert klockan sju när det skymde, och klockan var halv åtta när han började bege sig mot Franchards bostad. Han visste precis var han var, han tänkte fullkomligt klart, och till all lycka låg Franchards bostad inte långt borta.

Men Theo och Georges hade inte haft mycket att prata om under deras sista timmar tillsammans, ty Georges hade varit alltför trött. Ibland hade han tuppatt av, flera gånger hade Theo redan trott att han var död, men han hade varje gång bara dåsat till i ett slags halvmedveten halvslummer. Så fort Georges vaknat till hade han dock hela tiden bett Theo att inte ringa prästen. "Först när jag är riktigt döende får du göra det. Ännu har jag minst en timma på mig, och jag vill inte möta prästen som levande."

"Men om jag ringer sjukhuset och ambulansen så kan de rädda dig till livet," bönföll Theo.

"Det är just det jag vill undvika. Förråd mig inte du också. Jag vill dö fri. Jag har parasiterat tillräckligt på samhället. I månader låg jag samhället till last genom att ligga på sjukhuset. Jag har haft nog av den vanäran. Ingen skall ha rätt att säga om Georges, att han tiggde socialsystemet om hjälp. Jag vill klara mig själv. Mitt liv efter att jag lämnade sjukhuset bevisar att jag kunde klara mig själv. Jag var ständigt jagad av både polis och mördare, och fastän jag varken hade bostad eller levebröd behövde jag inte återvända till sjukhuset. Jag klarade mig själv. Och hade inte Albert förrätt mig, troligtvis mot någon oemotståndlig muta, kanske fria droger för resten av livet, så hade jag kunnat fortsätta klara mig. Han lät sig luras av dem. Han blir väl den nästa som får dödssilen. De ger väl honom den utlovade betalningen alltsammans på en gång, så slipper de fler leveranser. Nu ber jag dig blott att få förbli fri under den enda timme jag har kvar."

Sedan började han yra.

"Hade de inte funnit mig hade jag kanske fått se den vackra sjön i södern. Det lär finnas en sjö nedanför bergsslutningarna i söder. Den sjön är lika stor som Lake Superior men tusen gånger vackrare. Det är världens vackraste sjö, och vid dess kuster finns det gamla riddarborgar och eremitkloster. Vid den sjön är vädret alltid vackert och varmt. Man fryser aldrig där, vilket man ju alltid gör här. Nej, ge mig

inga flera filter, jag fryser tillräckligt ändå. Men den sjön är svår att besöka, ty vem som helst slipper inte dit. Den är otillgänglig, och endast de bästa är fiffiga nog att kunna ta sig dit.

Och från dess sydligaste strand sticker det ut i sjön en udde som är nästan en mil lång, och på den uddens nordspets ligger världens vackraste palats: en romersk villa stor som ett slott, byggd i vit marmor. Gröna olivdungar som är heliga omgärdar villan, och vid stranden nedanför villan kan man ta sig ett bad. Den som gör det blir befriad från alla kroppsliga krämpor, skador och gifter för resten av sitt liv. Dit ville jag alltid resa för att rena mig. Det hade jag kunnat göra, om de inte hade fått tag på mig..."

"Du hade kunnat göra det tidigare om du hade låtit oss få tag på dig. Jag och fader Bert ville inget hellre än hjälpa dig bort härifrån."

"Jag är glad att jag aldrig behövde be om er hjälp. Som du ser: jag klarade mig bra utan er hjälp. Jag dör fri och stående på mina egna ben! Aldrig mer faller jag samhället till last. Och inte ens du och fader Bert behöver längre bekymra er för mig. Jag har frusit tillräckligt. Sina bästa vänner, som helst vill och bäst kan hjälpa en, skall man sist av allt besvara."

Sedan började han åter tala om den vackra otillgängliga obegripliga sjön i södern, som alla sökte sig till men som de flesta villade bort sig ifrån, och snart blev hans språk allt otydligare och mera osammanhängande. Till slut kunde jag inte längre få någon logik ur honom. Då ringde jag er. Klockan var då halv tio. Han sjönk då in i en dvala som verkade onaturlig, hans andningar blev oregelbundna, så började han rossla svårt, och kvart före tio upphörde de helt. Han var inte bara medvetslös längre. En kvart därefter kom ni."

Så berättade Franchard om den olycklige men självständige gode vännens oundvikliga död.

Snart skrek alla dagstidningar om hur "vårt lands störste rockstjärna" hade "knarkat ihjäl sig". De visste ingenting. Världen visste ingenting, anade ingenting, och ville ingenting veta.

Enligt Theo så var hans barndomsväns sista tydbara ord något om att "Gud var döden, den bästa av alla vänner". Det kan man diskutera.

15.

Ännu mera nedslående och bittert var Robert Kleinsacks avsked från oss. Just för att jag ansåg att jag hade misslyckats med alla de andra, med broder Patrick, som nu var materialistisk tempoarbetare, med Franchard, begåvningen som kvävdes i eländig fattigdom, med Durand som var död och med fröken Moreau, som hade fastnat i Logic Science och blivit fanatiker, ville jag så hemskt gärna åtminstone få Kleinsack på fötter. Jag gjorde allt för att uppmuntra honom till att åter fatta pennan, men han vägrade. För honom var all livets mening fullkomligt förlorat, och ingenting kunde ge honom den åter. Jag berättade för honom om fader Queznays fall, om Franchards öde och Durands historia med fröken Moreau och föreslog honom att han skulle använda allt detta autentiska material som underlag för en social roman. Jag erbjöd honom att stå honom till tjänst med alla mina oerhörda erfarenheter som självavårdare, som han kunde skarva med egna erfarenheter, men ingenting kunde locka honom. Jag skaffade fram lediga tjänster som journalist som han avböjde. Och ändå vägrade jag att uppge honom som ett hopplöst fall lika förlorat som alla de andra.

För att göra en lång historia kort: en dag var han försvunnen, och det gick inte att spåra honom. Varken polis eller socialförvaltning kunde finna ett spår efter honom. Det var som om han hade blivit shanghajad. Men bredvid sängen på hans

nattduksbord på sjukhuset fann doktor Mort ett slutet kuvert adresserat till mig, som han gav mig.

"Det här förklarar kanske saken," sade han.

Och det gjorde det.

Jag skall nu återge allt vad kuvertet innehöll. Det var Robert Kleinsacks bevarade verk plus några rader till mig personligen. Dessa rader sade:

"Kära fader Bertrand,

Emedan ni tjarar så på mig att börja skriva igen, eftersom jag definitivt och hopplöst aldrig mera någonsin vill skriva ett ord, och eftersom ni inte vill förstå detta, rymmer jag fältet. Fråga mig inte vart jag tar vägen, ty det vet jag inte själv. Kanske jag beger mig till eskimåerna, till västkusten, till U.S.A. eller till sjöss. Det får ni aldrig veta. Men för att tillfredsställa er lämnar jag härmed efter mig åt er svaret på frågan varför jag aldrig kan skriva mera."

Och svaret på denna fråga var hans samlade bevarade verk, som bestod av några pappersark: några brev, som han hade skrivit och aldrig postat, och en essay, som egentligen var det enda intressanta. Men för dokumenteringens skull vill jag även återge breven.

"Bäste N.N., Tack för er retur av manuskriptet "Människans tragedi", vilken möjliggör för mig korrigerandet av vissa felaktiga detaljer däri, som till exempel den att Dag Hammarskjöld omkom den 18.9.1961, medan hans plan ju i själva verket redan störtade den 17 september det året. Att en så felaktig detalj kunde förekomma i manuskriptet berodde på ett missförstånd genom en felaktig information.

Det är annars nu tredje gången som jag får ett nej-tack-brev av er, och detta är ju i och för sig ingenting märkvärdigt eller deprimerande. (Ett förlag som jag varit uppe hos personligen och som alltid skrev hjärtligt till mig i du-form kom vid det femte refuseringstillfället inte längre ihåg att jag hade förekommit hos dem tidigare ett antal gånger.) Men det som förbryllar mig är att alla tre nej-tack-breven har nästan exakt samma ordalydelse. I alla tre står det att ni för manuskriptets del inte vågar tro på ett positivt gensvar hos publik och kritik. I de två senare breven är ordalydelsen faktiskt exakt den samma.

Tro mig: jag vill inte verka påstridig eller förargelseväckande, och jag respekterar er fullständigt. Det är bara så att dessa tre brevs nästan identiska innehåll, trots att det är tre mycket olika manuskript det handlar om, inger mig den känslan att det inte är ett levande förlag som jag har haft att göra med utan en byråkratisk automat. Jag hoppas verkligen att det inte finns något reellt fog för en sådan känsla.

Vad jag undrar är: är det er mening att jag inte bör skicka er fler manuskript i fortsättningen? Vad jag ber om är ett ärligt svar till mina ansträngningar och inte en byråkratisk formel. Ärlighet kan sära men är ändå nyttig så länge den är ärlig. Det är kanske för sent nu att fråga er vad lektören egentligen tyckte om manuskriptet, om det ytterligare borde bearbetas, (det har för vart och ett av de tio-tolv olika insändningstillfällena givits en ny form,) eller vad det var för fel på det.

Ursäkta en ärlig förfrågan från en ärlig författare, R.K."

"Kära alla förläggare,

Tack nu för alla de hundra gånger som ni har refuserat mig. Det har lärt mig ett och annat och först och främst att inte försöka på nytt. Varför? frågar ni. Jo, det skall jag förklara.

Som författare har jag varit ytterst seriös. Till vår tids överflöd av dålig pornografisk vålds- och snusklitteratur har jag velat komma med en motvikt i form av klassiskt inriktade tragedier i Aiskhylos, Euripides, Sofokles, Shakespeares, Racines och Victor Hugos tradition. Det att alla mina alster konsekvent har refuserats, trots att jag alltid har omarbetat dem mellan varven, har övertygat mig

om att förläggarna vill ha dålig pornografisk vålds- och snusklitteratur och ej något annat. De ett hundra refuseringarna har förvissat mig om att förläggarna bara vill tjäna pengar och aldrig satsa på litteratur som är skriven för litteraturens skull mera än för pengars. Ni har övertygat mig om att världen bara vill ha dålig litteratur och att den inte tål något gott, något seriöst, något klassiskt. Och med den övertygelsen säger jag härmed farväl till allt vad förläggare heter och ber dem om ursäkt för att jag störde.

Ty jag har aldrig skrivit för att sälja bra utan endast för att skriva bra. Jag har aldrig velat bjuda på lögn och förbannad dikt utan sanningen. Jag har aldrig velat påverka folk politiskt eller ideologiskt med vad jag har skrivit, utan jag har endast velat dokumentera mänskliga känslor. Med min föga attraktiva obehagliga realism har jag misshagat er, vilket de gånger då jag har refuserats utan att romanerna i fråga ens har lästs bevisar, och därför vill jag nu med detta brev lugna er med att försäkra er om att jag inte kommer att besvara er mera. Jag kommer alltid att skriva, ty jag kommer alltid att ha alltför mycket att skriva om, men jag kommer aldrig mer att ta risken att betunga alla världens läsare med att försöka publicera något av vad jag skriver.

Er före detta ödmjukaste tjänare, R.K."

Till mina hundratals refuseringslektörer.

Under de senaste 21 åren har jag emottagit 108 refuseringar från teatrar, tidningar, universitet och förlag. De refuserade manuskripten har utgjorts av romaner, dikter, dramer och essayer. Den vanligaste refuseringsorsaken har varit något av en mänsklig faktor. Alla klagomål på mina manuskript som jag själv har fått höra har nämligen rört sig om en och samma sak.

Ni usla och slappa vulgärflirtare med publiken, är då tillrättaläggning det enda som spelar någon roll? Ni likgiltiga bekväma kräsenhetsnobbar, är då utseendet på en text viktigare än dess innehåll? Är då ytan det enda väsentliga och allt som finns där under utan betydelse och klassbart som osäljbart, oläsligt, ovidkommande och utan publiktilldragande intresse? Ni har i så fall aldrig läst en bok ordentligt, era obildbara mähän.

Jag medger att jag i synnerhet under mina första tio år som manuskriptinsändare var för fattig för att kunna slösa med papper, varför jag var tvungen att skriva så tätt som möjligt och fylla varje sida med så många och så långa rader som möjligt. Sedan dess har jag ständigt bytt ner mig till skrivmaskiner med större text. Fortfarande får jag emellertid höra att jag skriver för tätt och för mycket på varje sida, och att detta är anledningen till att lektörerna blir avskräckta.

Är dessa då inte till just för att läsa och läsa ordentligt vad det än är och hur det än är skrivet? För hundra år sedan fanns det inga skrivmaskiner, och då klagade aldrig något förlag på författarnas handstilar. Och ni som klagat på mina skrivmaskiner och minimala radavstånd har tydligen aldrig ens läst så mycket som en rad ur böckernas bok Bibeln med dess exemplariska textkomprimering. Kort sagt, er slapphet är förvånande.

Läs *vad* jag skriver i stället för hur det är skrivet och hur det ser ut. Det spelar ingen roll hur fint en bok är tryckt, hur bekvämt det är att läsa den, hur brett det är mellan raderna, hur få ord det är på varje sida och hur suverän författaren är som stilist om han inte har någonting att säga. När det gäller litteratur borde det inte spela någon roll hur solkigt och flugbajsigt och oläsligt ett manuskript är om författaren dock har något eget att komma med. Men tydligen gäller det motsatta förhållandet när det handlar om herrar anställda lektörer.

Ordets förskräckliga makt.

"I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Genom det har allt blivit till, och utan det har intet blivit till som är till," börjar Johannes evangelium, och så är det: Ordet är allt, Ordet är all makt, all skapande kraft kommer av Ordet, och det finns ingenting som är till som inte har sitt upphov i Ordet.

Det står inte att Ordet är något gott, ty det är underförstått att Ordet är lika mycket på ont som på gott. Ingen grymhet är större, ingen större skada kan vållas, ingenting kan så missbrukas och missbrukas även så mycket som Ordet. Ordet är alla demagogers, världsförförarens och tyranners första och sista vapen mot människorna. Ingenting är lättare att använda, ingenting kan användas mer effektivt, och det finns ingenting som har större verkan än Ordet, och ändå är Ordet det ringaste medel som finns.

Få tänker på vad de egentligen använder Ordet till. De flesta ser Ordet som ett redskap att genomdriva sina viljor med. Ingen tänker på vilket ansvar användandet av Ordet medför.

Det finns inget tyngre ansvar på jorden, ty Ordet är all makt. Ett ord kan förgöra världen, ett Ord kan förinta mänskligheten, ett Ord kan upphäva världsordningen. Med Ordets hjälp kan man snabbare vålla större skador än vad all tystnad i världen sedan någonsin kan reparera.

Och ingenting är så missbrukat i världen som detta gudomliga Ord. Hur många människor uttrycker Ord rent? Hur många demonstrerar inte Ordets makt mest i form av svärdomar och offensiva ord? Vad skrivs i tidningarna utom deprimerande våldspornografier? Vad används Ordet mest till om inte till att uttrycka vrede och förtryck?

Aldrig har det skrivits så mycket böcker i världen som idag, men hur många av alla dessa författare använder Ordet till att skriva något vettigt och bestående? Knappast en enda. Det publicerade Ordet skrivs blott för att det skall kunna säljas för pengar.

Vår värld har helt glömt bort vilket ansvar bruket av Ordet innebär. Churchill var kanske den siste som var medveten därom och som även tog på sig det ansvaret. Idag vet jag ingen som känner till Ordets ansvar, som lever upp till det och som orkar bära det.

Själv har jag även ägnat mig mycket åt Ordet. Jag har själv försökt bemästra det, lära mig dess ansvar och att icke missbruka det, men jag har misslyckats, ty jag har funnit att Ordet är för stort för mig.

Vad är då Ordet? Ordet är all civilisations ursprung. Ordet är det som skiljer människan från djuren. Moses Ord grundade Israel och det judiska folket, Homeros och Platons Ord bildade Antiken med dess civilisation och kultur, Kristi Ord resulterade i världens största och starkaste religion och kyrka, Dantes ord medförde renässanskulturen, och Shakespeares Ord blev grunden för det Brittiska Imperiet och hela den engelsktalande delen av världen med dess demokratiska rättssamhälle.

Ordet är en skapande kraft som ej kan preciseras och göras påtaglig. Det är skapelseprocessens själva mysterium. Det är den första och största magin.

Ordet är Gud, och ingenting är lättare att utnyttja, missbruka och parasitera på. Islamiterna använde Ordet till att förinta Antikens kulturvärld, kommunisterna använde sig av Ordet i krossandet av de ryska, tyska och österrikiska monarkierna, och nationalsocialisterna försökte med Ordets hjälp erövra världen och utrota världens äldsta ursprungliga allttjämt levande kulturfolk. Idag används Ordet fortfarande av diktatorerna för bevarandet av sitt världstyranni, av massmedia för hjärntvättandet och fördumningen av allt folk, och av dåliga skriftställare till att kommersialisera och vulgarisera bokmarknaden.

Jag vill inte ta risken att missbruka Ordet. Ordet är heligt, ty Ordet är Gud, och det är jag medveten om. Därför vill jag aldrig ta risken att publicera något som kan medföra fatala konsekvenser. Ty Ordet är alltid mäktigare än vad den som använder sig av det tror. En groda kan bli till en kataklysm utan att grodan anar det. Ett Ord kan sätta folkvandringar, världsstormar och kulturfarsoter i rörelse som sedan inte går att stoppa. Jag vill aldrig ta risken att bli en av Ordets alltför många missbrukare i världshistorien. Därför lägger jag härmed ner pennan och skriver aldrig något mera."

Därmed har jag tyvärr ingenting mera att säga om författaren Robert Kleinsack. Ty efter att han lämnade mig sin essay, i vilken han för alltid lade ner pennan, har så vitt jag vet ingen mera hört någonting av honom.

Jag kommer nu till den värsta delen av min bekännelse.

En kväll ringde mig doktor Mort. Han lät ovanligt allvarlig i rösten, som om han spelat bort sin lön på hästar. Det var jämnt fem veckor efter mitt första besök på sjukhuset.

"Minns ni patienten Gunnar Gunnarson?" frågade han mig surt. Jag hajade genast till.

"Vad är det med honom?"

Doktor Mort teg i andra ändan av telefonlinjen.

"Har han kommit tillbaka? Har ni fått kontakt med honom? Har ni fått hans adress?"

"Nej, han har inte kommit tillbaka, och vi har inte fått kontakt med honom, men vi har nu hans adress."

"Hur lyder den?" Jag tog reflexmässigt fram papper och penna.

"Tyvärr har vi ingen glädje av den längre. Han har avlidit."

"Avlidit? Varför?" Min röst stockade sig. Äntligen uppenbarade sig en möjlighet till kontakt med skandinav, som jag så gärna hade talat mera med, och så fick jag detta kallduschbesked.

"Jag kan inte säga varför. Jag kan bara säga hur."

"Hur då?"

"Genom en överdos sömntabletter."

Sanningen stod alltför klar för mig genast. Gunnar Gunnarson hade begått självmord, som han själv inför mig hade förutspått att han kunde göra. Jag var upprörd intill ursinne. Jag var färdig att hugga huvudet av läkaren, men tyvärr kunde jag behärska mig. Jag sade bara hastigt och kort:

"Stanna där ni är. Jag kommer genast till er, så får vi tala mera om saken."

Så kunde jag också vinna tid till att stilla mitt ursinne på.

Han lovade att stanna, jag lade på och skyndade genast till tunnelbanan för att ta den till sjukhuset.

Fackmannen hälsade slött och nästan skamset på mig.

"Jag beklagar att jag inte trodde på er. Ni sade ju att han var i stånd till självmord. Kanske ni verkligen hade kunnat hjälpa honom. Men det hjälper oss inte nu."

Jag var lugn och saklig nu.

"När inträffade det?"

"Igår onsdag. De fann honom död i sin säng i morse och tog genast kontakt med mig. De vill att jag skall komma dit."

"Får jag följa med er?"

"Tack. Hade ni inte frågat hade jag bett er."

Och tillsammans for vi till den lilla staden Mauvais halvvägs mellan Montreal och Quebec. Det var en liten håla vid floden, varken särskilt vacker eller trevlig. Det kändes underligt att denne okände skandinav hade slutat sitt liv i denna håla så

långt borta från hans riktiga hemland, som jag ännu inte visste vilket det var. Det finns ju så många olika länder i Skandinavien.

"Varifrån var han?" frågade jag doktorn på vägen.

"Jag tror att han var svensk." Men han hade fel. Inte ens doktorn visste något om sin egen patient.

Det var ett idylliskt men anspråkslöst hyreshus som han hade bott i. Fru Bourghardt, kvinnan som han hade kysst, hade flyttat därifrån med sina två barn. Alla hans arbetskamrater från hans kontor var där och tog emot oss. De var mycket uppskarrade. Det första de sade till oss var att de kände sig skyldiga som aldrig hade försökt hjälpa Gunnarson med hans bekymmer med sig själv. De hade alla tyckt om och uppskattat honom som en bror, även om de aldrig hade förstätt honom helt, och en av hans vänner, Pascal, grät.

Den döde låg orörd i sin säng med lakanet över ansiktet. Vi drog ifrån det. Han låg på rygg, och det var en märkvärdig frid som vilade över det ansiktet. Det var samma vackra ädelt skurna mycket personliga kultiverade drag som jag hade sett på sjukhuset, jag kände genast igen prins Philips näsa och den varma breda generösa munnen, men på sjukhuset hade dessa ädla drag inte varit utan en viss inre oro och ångest och nervositet. Nu utstrålade de en nästan övernaturlig frid.

Med hans vänner gick vi igenom hans tillhörigheter. Det var verkligen inte mycket han ägde: några böcker, en mycket anspråkslös garderob, en imponerande brevsamling, (tydligt hade han aldrig slängt ett brev som han en gång hade fått.) några grammofonskivor, mest Sibelius, Beethoven och Puccini, och en mycket utförlig samling fotografier och diabilder noga försedd med beskrivningar. Fotografialbumet var utsökt vackert; det var handgjort av initialerna A.G. I papperskorgen låg det ett ansevärt antal böcker och skrifter om Logic Science. Vad betydde det? Doktorn tittade på böckerna och sade kallt: "Han var galen om han läste en sådan smörja." Jag ville varken utläta mig om hans sinnestillstånd eller om böckernas kvalitet.

Doktorn skrev sin rapport, bekräftade dödsorsaken och utförde de nödvändiga formaliteterna. Jag tittade under tiden på Gunnarsons böcker. Det var verk av Somerset Maugham, Konrad Lorenz, James Hilton, Graham Greene, Joseph Conrad, Hermann Hesse, Thomas Mann och Stefan Zweig. Men bland böckerna hittade jag ett tjockt kuvert som var förseglat. Och till min häpnad läste jag på kuvertet:

"Till den präst som talade med mig på sjukhuset i Montreal för en dryg månad sedan."

Jag stoppade kuvertet innanför rocken, och doktorn såg mig inte. Han satt och skrev i sina dödsintyg. Jag ville inte riskera att ännu en gång dela Gunnarsons hemligheter med en så fördomsfull och ospsykologisk läkare.

När det var dags att bryta upp sade jag till honom:

"Tillåter ni att jag stannar här i ett par dagar?"

"Varför? Eller varför inte?"

"Jag skulle vilja tala med hans vänner och besöka hans arbetsplats innan jag överger honom."

"Var så god. Ni får gärna försöka hjälpa honom nu när han är död."

Menade han verkligen allvar med de orden? Det undrar jag ännu idag. Troligt är dock att han inte själv tänkte på vad han sade. Han verkade också ovanligt förströdd. Han måste ju ta det som ett svidande nederlag att en patient vars liv han varit ansvarig för hade begått självmord, fastän han själv som läkare betecknat denna möjlighet som obefintlig.

När jag blivit ensam i Mauvais slog jag mig ner och gick först igenom den dödes brevsamling. Där fann jag adresserna både till hans syster i Seattle och till hans föräldrar och andra syster långt borta i Skandinavien. Tydligt hade han hjälpt sin Seattlesyster att etablera sig i Amerika. Det beredde mig en viss tillfredsställelse att

jag fritt kunde skriva till hans båda systrar och föräldrar och säga till dem om Gunnar vad jag själv ville. Jag antog att de behärskade engelska.

När allt det väsentliga var undanstökat tog jag mod till mig och öppnade det förseglade kuvertet som den döde hade lämnat just till mig. Det började redan skymma när jag inledde läsningen av detta brev:

"Käre fader, det bedrövar mig att vi inte fick råkas igen, och någonting säger mig att min noggranne övervakare och medicinpåtvingare doktor Mort har något med den saken att göra. Men det kanske inte spelar någon roll. Jag fick i alla fall prata tillräckligt med er för att förstå att ni kanske skulle kunna förstå mig, och i hopp därom vågar jag därför anförtro er mitt testamente."

Jag avbröt läsningen där. Vad som sedan följde var hans egen självbiografi, som han tydligen hade inlett långt före sin död, kanske hemma i Skandinavien, och slutfört kanske samma dag som han somnade in. Det var en självbekännelse, som dock handlade lika mycket om alla människor som han hade känt som om honom själv. Den var snabbt och koncist skriven, som om han hade haft lika bråttom i utförandet av den som i sin starkaste arbetsiver. Men bekännelsen hade en udd, en mening, en "point" som vi kallar det, och för den poängens skull vill jag dela Gunnars historia även med andra. Jag har skrivit till hans anhöriga om saken, som har fått mottaga önskat antal kopior, och de menar alla att vem som helst kan lära sig något av Gunnars öde. Själv önskar jag att alla mina kollegor fick läsa det, så att därefter ingen av dem någonsin mer må vara förhastade i att fördöma en självmördare. För övrigt tror och fruktar jag att den tid är på väg då snart självmord kommer att bli så vanligt att ingen mer orkar begå fördomandet därav då all energi och kraft i stället kommer att behövas till enbart tårar och beklaganden.

Så här löd självbekännelsen:

16.

Var skall jag börja? Skall jag börja med hur jag började här i livet, hur jag gjorde bort mig med att göra ner mig i skolan med att kacka i byxorna, hur jag av mina skolkamrater ställdes inför rätta för att jag var annorlunda och därmed dömdes till att för alltid vara annorlunda, eller hur min enda svaga punkt i betyget bragte mig på fall och tvingade mig att tömma vanärens kalk genom att gå om en klass? Dessa förskräckligt bittra barndomsupplevelser kan visserligen bekvämt överslätas med vissa sådana oifränkliga fakta som att även min far kackade i byxorna fastän han gick i skolan, att jag var yngre än alla andra i klassen och därför inte förlorade någonting på att gå om en klass, att min minderårighet var en större anledning till att jag fick gå om än att jag inte hade fullt godkänt i det enda ämnet historia, och att det att jag skilde mig från mängden snarare var en merit än något brott; men ett plåster på sår kan inte omintetgöra det faktum att det gjorde ont att av andra bli tillfogad sår, och ärret sitter sedan kvar på kroppen hela livet. Särskilt svårläkta är själsliga sår, ty de blöder hela livet emedan det för sådana sår inte finns något plåster.

Men jag skall nog börja med helt enkelt en beskrivning av mina föräldrar, mina syskon och hela min familj. Och då skall jag nog börja med min mormor, som var den första som skämde bort mig.

Anledningen till att hon skämde bort mig var den att hon själv var bortskämd. Hon var aristokratiskt uppfostrad i ett ytterst svenskt hem och lärde sig aldrig tala finska. Ibland försökte hon nog, men hennes bortskämdhet hade gjort henne till en så rolig liten dam, att närhelst hon allvarligt och uppriktigt i de hjärtegodaste avsikter försökte, så åstadkom hon endast förvirring och häpnadsväckande missförstånd. Ty hon kunde göra sig förstådd även om hon aldrig kunde kombinera de rätta orden med varandra. När hon således på torget behövde ett ägg och vände sig till en finsk bondgumma med sitt problem, så kunde hon artigt fråga på ren finska: "Är ni ett

ägg?" Givetvis blev då bondgumman ganska flat inför fenomenet att en fin dam på sådant allvar kunde undra om hon var ett ägg, men ännu mera måste hon häpna när den fina damen ytterligare förtydligade och närmare klargjorde sitt ärende med att ännu personligare och mera eftertryckligt spörja: "Jag menar, är ni en höna?" Min kära mormor hade då i all välmening blandat ihop de finska verben vara och hava, och i tron att bondgumman inte förstätt hennes förfrågan om hon hade ägg hade hon förtydligat sig med att komplicera sin förfrågan med att undra om gumman var en höna. När gumman bara blev flatare kom den sista portionen välmening: "Eller är det kanske fruns man som är en höna?" Och naturligtvis kunde min mormor aldrig förstå vad det gick åt den till synes så okomplicerade och jordnära kvinnan när denna endast gapade och förstummades desto mer för varje gång mormor gjorde sitt problem ännu mera lättfattligt, ty mormor lärde sig aldrig tala finska tillräckligt klart. Hon torde ha varit bland de sista från förra seklet som icke nödgades lära sig detta språk i Finland, vilket har sin förklaring i det att finska på talrika och särskilt finare håll i Finland då ännu betraktades som ett främmande språk. Men mormor var alltid godmodig och hade en underbar humor. Hon kunde skratta gott åt sig själv och sina misstag, och det enda besvär som hon klagade över som gammal var det när hon steg upp om morgnarna och till sin synnerliga förtrytelse fann att hon ännu inte hade dött. Men inte ens det klagade hon över, utan hon bara förtörnades för sig själv på Gud för att han inte lät henne dö fastän hon var 93 år gammal.

Alla kallade henne Murre i stället för mormor, ty vi har ju den vanan här i Finland att kalla varandra vid sådana smeknamn som passar bättre på oss än våra riktiga namn. Således kallas jag Putte fastän jag heter Gunnar, min svärmor Gunni fastän hon heter Mirjam, min kära svägerska Pyret fastän hon heter Cecilia och vilken ensam dotter i vilken familj som helst för Pipsan fastän hon kan ha ett hur vackert och seriöst långt namn som helst. Vi finlandssvenskar är märkvärdiga med vår obotligt naiva fantasi och barnslighet. Vi växer aldrig upp till något allvar, och det är kanske tur det.

Ännu några ord vill jag säga om min mormor. Hon växte upp i ett tryggt borgerligt hem och försörjdes under hela sitt liv av antingen sin fader, sin make eller sina barn och deras gemåler. Min far försörjde henne nästan till hennes död villigt och generöst, ty sådana tycks männen vara i vår familj: hellre dumma än oridderliga.

Min morfar var en hjärtegod man som såg komisk ut. Hans familj Röneholt var skeppsredare, och bland dem fanns det många äventyrare som det ömsom gått bra för och ömsom slutat illa för. På 1820-talet i Åbo stod redarfamiljen på höjden av sin ekonomiska blomstring och hade till och med råd att betala tribut till turkarna, så att dessa inte skulle gå och ofreda den nordiska handeln på Levanten, när plötsligt Åbo brand utbröt och familjen över en natt förvandlades till tiggare. Emellertid var de för fina för att tigga. Rikast i familjen på 20-talet var min mors legendariska kusin Allan Röneholt, som dock på nedärvt sedvanligt manér förblev en äventyrare och lät sina miljoner försvinna medan han aldrig kom sig för att bilda familj. Ej heller min morbror fick någonsin äkta barn, och därför dör den illustra släkten Röneholt ut med min ännu ogifta moster. De tre syskonen uppfostrades till att bli mycket goda finlandssvenskar varvid särskild vikt lades vid att språket skulle vara fritt från finlandismer och från förfinskade accenter. De uppfostrades ingalunda politiskt till någon avoghet mot finskheten, men dock skulle den nedärvda svenskheten värdas och bevaras intakt för kommande släktled. Den andliga odlingen skattades mycket högt och lades största vikt vid. Därför upptäcktes snart min morbrors utpräglade konstnärliga begåvning, varför han fick bli konstnär och sedermera slutade som arkitekt och som direktör för Finska Mässan. Min morfars älsklingsbarn var emellertid min mor, en sällsynt ädel kvinna med en ytterst subtil och känslig själ. Allt ädelt i vår familj kommer från henne och från hennes utdöende släkt, ty min fars släkt är bondsläkt och härstammar från valloner, även om en medlem i hans släkt

upptäckte grundämnet gadolinium och var avlägset släkt med Martin Luther. Även den utdöda adelssläkten Krabbe fanns med på ett hörn i denna släkthistoria, som ju på finlandssvenskt håll alltid är outtömliga; ty det finns alltid mera att berätta om släktens utdöda släkter än om dess få kvarlevande representanter.

Men tillbaka till min mor och hennes familj, ty det finns ännu mycket att säga om den kvantitet ädla blod som hon har tillfört vår familj. Hennes familj var en kärlekens familj, i vilken ingen medlem någonsin tilläts komma i någon kontakt med någon form av hat. Enligt dem skulle det i livet endast finnas rum för kärlek; och därav följde en innerlig mänsklig värme, som aldrig upphörde att välsigna mina föräldrars liv och alla människor som kom i kontakt med dem. Min mor och hennes två yngre syskon lärde sig minsann att frukta de ryska kosackerna, som kom ridande längs Helsingfors gator och mejade ner kvinnor och barn som råkade stå i vägen för deras hejdlösa framfart; men trots dessa erfarenheter lärde de sig aldrig att hata ryssarna, vilket ändå nästan alla andra gjorde. Min mor kom nog att avsky dem under Vinterkriget och Fortsättningskriget men aldrig att hata dem, och hennes yngre ännu ogifta syster, min enda moster, vet ännu inte idag efter det andra världskriget, som hon ändå upplevde i Belgien, vad hat är.

Min mor arbetade hårt i hela sitt liv. Hon var ännu ung när hennes far dog och måste då ensam försörja sin mor och sina båda syskon. Därför fick hon aldrig möjlighet att studera, fastän hon hade lysande förutsättningar som en av vårt lands första kvinnliga studenter, och vilket också var vad hon helst hade velat göra. Även min morbror arbetade hårt så till den grad, att han arbetade ihjäl sig på sin post som chef för Finska Mässan, arbetstokig som han var som alla andra i båda våra familjer. Det måste man ju vara i Finland för att kunna överleva. Mor och morbror var oskiljaktiga som vänner och stod alltid varandra ytterst nära. Förlusten av honom har Mamsen aldrig lyckats komma över. Han gifte sig mot slutet av sin levnad men efterlämnade bara en adoptivdotter. Yngst av de tre var Julia, som oss emellan naturligtvis heter Lullan. Hon är en god romantisk ängel som hade en stor kärlek i Belgien under kriget som kriget naturligtvis tog ifrån henne jämte alla hennes pengar. Hon arbetade därefter som sjuksköterska så länge kriget varade och blev kanske den mest härdade av de tre syskonen men bevarade samtidigt alltid sitt hjärta av guld fullkomligt intakt. Hon har alltid gjort allt vad hon kunnat för alla sina tre systerbarn. Ännu mer härdad blev emellertid min far, som dock samtidigt hade ett ännu varmare hjärta av guld, som under tre krigs prövningar ständigt bara blev ännu varmare och mera gyllene. Han är generositeten och dugligheten själv förkroppsligad i en utomordentligt välskapt lekamen som alltid kunnat utföra och utstå vilka vedermödor och Herkulesarbeten som helst. Om min mor står för mjukheten, spiritualiteten och själskvaliteten i familjen, så står min far för karaktären, bildningen och storsinnet, ty hur intelligent min mor än är så vet hon föga om verkligheten i den värld hon lever i, medan min far känner alla de gamla grekerna och själv har varit med i fläktarna av historiens vingslag över Finland. Han kämpade i frihetskriget, satt i fängelse för sitt motståndskull mot ryssarna och skulle i inbördeskriget egentligen ha skjutits, om inte hans kusin hade kommit emellan.

Han och hans kusin stred tillsammans i samma bataljon mot de röda under vintern och färdades vid ett tillfälle i samma släde på väg någonstans mot någonstans för att slåss i skogarna, när Carl, min far, höll på att förfrysa sina fötter. Under ett uppehåll vid en raststuga bad kusinen min far att stanna där och värma sina fötter tills följande släde skulle komma, vilket råd pappa följde. Den andra släden kom, och Carl fortsatte med den, men vid ett skogsbyn stannades den upp av en spejare som varnade dem för att fortsätta. De röda hade nämligen i ett bakhåll överraskat den första släden och dödat alla som följt med den. Detta var mitt under den svåraste tiden, då de röda gjorde sig kända för att komma in i bondstugorna, dra med sig gubben ut och skjuta honom och sedan erbjuda änkan liket för 500 mark,

medan de vita sedan vidtog lika magstarka repressalieåtgärder. Min fars släde måste då genast vända och ta en annan väg, men hans kusin hade medvetet eller inte räddat min fars och hans kommande familjs liv och i stället offrat sitt eget.

I sin ungdom seglade pappa varje sommar i den tidens primitiva segelbåtar från Borgå till Nagu och tillbaka, och havet och sången är hans främsta intressen efter familjen och arbetet. Han älskar att sjunga och gör det alltid för full hals när han seglar, vare sig hans sällskap kan njuta därav eller ej.

Jag har två systrar, och båda är betydligt äldre än jag. Den äldsta heter Eva men kallas Tuttan, och hon förenar i sig alla de bästa nedärvda egenskaperna från våra föräldrar och deras släkter med en utomordentlig personlig sprudlande hjärtlighet, som är som själva livets yttersta urkälla. Pappa och mamma tycker med all rätt att hon är världens charmigaste mänska, och hennes båda yngre syskon har stundom haft svårt för att alls kunna påstå någonting med henne i världen. Som liten dyrkade jag henne med en fanatisk hängivenhet, som kunde leda till att jag drog pappas kavallerisvärd för att försvara henne mot alla världens tänkbara övermakter.

Min andra syster kunde dock alltid försvara sig muntligt. Hon som alltid var den minsta av oss lärde sig tidigt konsten att vara hur fräck, näsvis och djärv som helst för att göra sin rätt gällande, vilket vanligen hade komiska effekter. Som minst på jorden var hon dock alltid störst i orden, och hon kunde lägga dem väl. Hennes repliker var ofta omöjliga att replikera. Här följer några exempel.

Vi var alla tre mycket väluppfostrade som små, och vi lämnade aldrig någonting kvar på tallrikarna när vi åt. Vi hade noga fått lära oss, att så länge vi hade någonting kvar på tallriken vi varken fick stiga upp från bordet eller blev av med tallriken. Nu hade pappa och mamma bjudning, och vi barn hjälpte till med serveringen. Vid ett tillfälle hade Mamsen, som vi kallade mamma, tappat en ärt på golvet, och hennes artige kavaljer på höger sida hade naturligtvis som en sann riddare plockat upp ärtan och som en komplimang lagt den på kanten av sin egen tallrik. Nu hade gästerna ätit färdigt, och Ruttan skulle samla ihop tallrikarna. Hon samlade framgångsrikt ihop dem, men när hon kom till kavaljeren bredvid Mamsen stannade hon och väntade. Hon väntade snällt så länge att Mamsen till slut försiktigt vågade säga: "Men Rut! Skall du inte ta ut doktor Korsströms tallrik?" varpå Ruttan troskyldigt genmälde som den obestickliga karaktär hon då redan var: "Inte kan jag ju det, för farbror har ju en ärt kvar på tallriken!" Varpå den genomhederlige gentlemannen i fråga först rodnade, sedan log över hela ansiktet och till sist för att rädda Ruttan tog ärtan mellan fingrarna och stoppade den i munnen. Sedan kunde ingenting hindra Ruttan från att bära ut den sista tallriken, vilket hon gjorde segervisst.

Hur hon under en annan bjudning visade sitt mästerskap i balanskonst med att bära in alla gästernas tallrikar på en gång och balansera den väldiga traven med att trycka med tungan mot den översta tallriken är en mindre klassisk episod; men vid en annan bjudning fick hon själv vara med och underhålla gästerna, vilket hon med bravur gick i land med, för hon antog att hon så länge hon höll charmen uppe skulle slippa att få gå och lägga sig; men när hon hade varit uppe något för länge blev hon till sist tillsagd att gå i säng. Då genmälde hon besviket och harmset: "Är det inte orättvist att jag som varit trevligast av alla *först* måste gå och lägga sig!" Med ett visst erkännande av att hon inte hade helt fel i sin logik blev hon dock ändå körd i säng.

En annan gång låg vi tre syskon som vanligt i våra sängar och pratade fastän vi var strängt tillsagda att inte prata efter det att vi hade gått och lagt oss. Men den här gången var vi alldeles ovanligt livliga, och Ruttan var till och med ur sängen. Då hör vi med ens hur Papsen kommer gående upp för trappan i riktning mot vårt rum, och skräckslagna skyndar vi oss att somna in, men Rut hann inte riktigt in i sin säng. Och när Papsen öppnar dörren möts han av ett mörkt och dödyst rum, så när som på Ruttan, som står upprätt i sin säng och säger: "Pappa ska inte komma hit och störa

barnen när de sover!" Han har genast vett att avlägsna sig och låta barnen sova vidare, vilket de faktiskt försöker göra. Han kanske till och med kände sig skyldig.

Vid ett annat tillfälle satt vi barn med våra kamrater och pratade om en ruskig stormdag för länge sedan, och vi talade om hur hårt det hade regnat och vilket förfärligt väder det hade varit. Ruttan var med och bekräftade allting som om hon själv hade varit med och upplevat det. Vi förvånade oss över hennes makalösa fräckhet att låtsas ha någon kunskap i ämnet och sade indignerade: "Men Ruttan! Du var ju inte med! Du var ju inte ens född då ännu! Du satt ju då ännu uppe hos Gud i himlen!" Men lilla Rut fann sig genast och gav beskäftigt svar på tal: "Jo, det var just vad jag gjorde, och det var just jag som sade åt Gud att låta det regna på er!" Och vi stod svarslösa, ty hon var alltför övertygande.

Vi föddes alla i Borgå där vi upplevde vår första barndom i kretsen av sådana vänner som familjerna Schulman, Holmberg och Segerstam. Farbror Sven och Astrid Holmberg hade tre söner som hette Uffe, Ingvar och Magnus. Uffe var min stora syster Tuttans bästa vän, Ingvar var den mest begåvade av de tre, och Magnus kom till världen under ganska exceptionella omständigheter. Vi hade nämligen vår speciella utfärdsholme ute i havsbandet som hette Sandö, och på hemväg från detta nedan närmare beskrivna utfärdsmål per segelbåt med bland andra tant Astrid och hennes syster Ada Böök ombord fick tant Astrid, som var i nionde månaden, plötsligt födslovärkar. Tuttan och Uffe var med ombord och lästes in i kajutan, mot vilket övergrepp Uffe vilt protesterade med att bulta på kajutdörren och ropa: "Jag vill se storken! Jag vill se storken!" Vi hann nästan ända hem med tant Astrid men inte riktigt, så hon fick föda sin andra son Magnus i jollen ett stenkast från bryggan, vilket känsliga företags primitiva omständigheter så upprörde hennes syster Ada att denna fru kastade sig i vattnet med kläderna på och vadade i land under utropandet av den högtidliga eden: "Jag gifter mig aldrig!" vilket hon heller aldrig gjorde. Under tiden hade farbror Sven, det i jollen födda gossebarnets fader, ilat upp till byn för att där i ackuschörskans hus hämta hennes väska med erforderliga attiraljer. Emedan ingen varit hemma där i huset hade han slagit in en ruta och fått med sig, som det visade sig när han kom ner igen till stranden i vildaste panik, ackuschörskans mans verktygslåda. Själv skall jag ha hjälpt till med min granne Magnus nedkomst genom att hjärtligt slå ett stort synnerligen användbart tvättkärl av emalj i tusen bitar, ty jag lär just då ha varit i föremålskrossarperioden av min barndom, men själv minns jag det inte. Magnus växte sedermera lyckligt upp och blev världens snällaste karl.

Den förträffliga konstnären David och hans älskade hustru Ninni Segerstam hade fyra barn av vilka två var söner och två var döttrar. Bertil och Robert hette bröderna medan systrarna hette Elsa och Eivor, kallad Pian. Fadern var djupt religiös och den innerligaste av naturvänner: han målade mest bara djur och natur och var väl den främsta naturmålaren i Finland under sin tid. Han hade sin ateljé på Hudön öster om Kejfsalö där barnen även delvis växte upp. En dag hade pojkarna varit ute på skären närmare havet och hämtat hem några mäsägg som fadern fick se. Så högt respekterade och älskade fadern allt fritt liv i naturen att han strängt kommenderade pojkarna att genast fara och föra äggen tillbaka varifrån de hade tagit dem, och sönerna lydde ödmjukt utan att berätta hur långt ute till havs de hade varit för att finna dessa ägg. Medan de seglade ut blåste det upp. Den äldsta var omkring nio år gammal och Robert några år yngre. De tog i land på mäsön, som heter Skepparholmen, och försökte sorgfälligast lägga mäsäggen till rätta ungefär var de hade tagit dem. Naturligtvis kunde det aldrig bli någonting av dessa ägg. När de skulle gå tillbaka till sin båt hade det tilltagande ovädret medfört att båten slitit sig från den branta och oländiga strand som de nödortfött hade dragit upp den på. Den höll nu på att driva bort några tiotal meter från stranden. Robert kastade sig ut i vattnet för att simma ut till båten och bärga den. Han nådde fram till båten men orkade sedan varken ta sig upp i båten eller bogsera den i land. Sålunda fick den

unge nioårige Bertil från stranden se hur hans bror dukade under för vågornas svall, hur lillebror offrade sig medan storebror bara kunde stå och se på. Båten drev bort för alltid, men Bertil räddades senare på dagen av en förbipasserande fiskebåt. Man försökte dragga efter den drunknade gossen men utan resultat. Katastrofen var ett faktum. Farbror David lät resa ett minnesmärke på Skepparholmen till minnet av sin yngste son. Ångrade han sin stränghet? Chocken var för svår för att han över huvud taget skulle orka med att uttrycka någon eventuell förfång ånger. Däremot blev han ännu mera intensivt och nästan fanatiskt religiös, så att det med åren blev svårt att umgås med honom om man inte kunde diskutera religion med honom. Händelsen gjorde naturligtvis ett kanske ännu djupare och svårare intryck på Bertil, som växte upp och blev sin fader lik: en blond och skön viking med ädelt skurna drag, högt begåvad, älskad av alla, överlägsen men samtidigt djupt känslig, kanske något svårtillgänglig och avmätt genom den stämpel ödet hänsynslöst givit honom som pojke, då han av det att hans yngre bror offrat sig för försöket att rädda dem bägge i stället för han själv, ständigt sporrades till att göra bättre ifrån sig än vad han behövde. Även Bertil skulle liksom sin fader bli en konstnär och målare och kanske ännu finare än sin fader, när ödet förde honom vidare på andra för oss okända vägar. Mera därom nedan.

Medan jag ändå håller på med dessa tragiska beskrivningar är det lika bra att jag även på samma gång berättar om Ingvar Holmberg. Han var min bästa vän bland bröderna Holmberg. Vi var båda unga entusiastiska flygpionjärer, han var oerhört begåvad, och ingen visste mera om botanik och zoologi än han. Men innan han nått fram till puberteten fick han en hjärntumör. En hjärntumör, ansåg man, var något av det värsta som kunde drabba en människa, ty det var något som man inte kunde bota på annat sätt än genom att bortoperera delar av hjärnan. Detta gjorde man så småningom med Ingvar. Resultatet blev att han sedan aldrig mer kunde bruka sin högra hand och arm ordentligt, att hans tal blev hackigt, ojämnt och synnerligen ansträngt, och att hans känslomässiga utveckling stannade på skolpojksnivån. För att kompensera sitt handikapp lade han manken till för att bli en lysande student, med den påföljd, att han överansträngde sig och fick ett mentalt sammanbrott. Han lades in på mentalsjukhus och fick elchocker utan tal, vilket inte gjorde saken bättre. Åren efter att han kommit hem från sjukhuset blev förfärliga för hela familjen och mest för honom själv. Som exempel kan nämnas hur min far gick till Älggård, Holmbergarnas sommarställe i Gråby på Kejsalö, och frågade om det inte skulle göra Ingvar gott om han kom med oss ut och seglade litet. Detta gjorde Ingvar utom sig av förbittring. Hur kunde man, tänkte Ingvar, förnedra honom så att man kunde be honom ut på en segeltur när han hade hjärnan bortopererad? Han tog det som en förolämpning att man just för att man visste att han hade en knytnävstor del av hjärnan bortopererad ville vara så vänlig mot honom som möjligt, ville delta med honom och nedlåtande hyckla överdriven välvilja. Min far, som bara menade väl, fick ingenting ont av det, men det utlöste en kris på Älggård, som ledde till att Ingvar av sina föräldrar inte fick tillåtelse att komma med ut och segla. Scenerna på Älggård inom familjen blev med åren allt pinsammare, och till slut ansåg sig föräldrarna inte ha något annat val än att placera Ingvar under förmyndarskap. Detta var emellertid det värsta man kunde göra mot honom. Det innebar i praktiken att han fick komma på mentalsjukhus och bli berövad alla sina mänskliga rättigheter och sitt människovärde. Ingvars reaktioner mot detta blev naturligt mänskliga. Han sade rent ut till sina föräldrar: "Om ni tar ifrån mig rätten att få leva som en människa så ser ni mig aldrig mer." Hans stränge fader gjorde inte saken bättre med att psykologiskt nog svara med oförblommerat hån: "Hör på honom! Han hotar!" Och in på mentalsjukhus kom Ingvar.

Emellertid såg han mycket noga till att han skötte sig som patient, som sådan var han exemplarisk, och efter långvariga diskussioner mellan skötare, vårdare, läkare

och föräldrar kom man överens om att ge Ingvar en chans. Man släppte ut honom från sjukhuset på det villkoret att han fick en månad på sig att bevisa att han kunde leva som en normal människa, och om han då inte skötte sig skulle han tas in igen. Ingvar väntade inte en dag med att genast utnyttja sin frihet till att ta hyra på en båt som sjöman "för om masten", varefter han aldrig mera återvände till Finland.

Hans entusiasm för flygningar har alltid hållit i sig, och en av hans många fixa idéer är att lära sig till flygare. Kommer han att övervinna sitt fruktansvärda handikapp någon gång och en dag kunna sitta som pilot i en flygmaskin? I varje fall är det heroiskt av honom att trotsa sitt öde och försöka. Så vitt jag vet har han hittills klarat sig bra som sjöman. Exempelvis lär han vara fullständigt konsekvent med att aldrig röka eller dricka någon form av alkohol.

1935 flyttade vi från Borgå till Oravais i Österbotten. Där var livet mera primitivt, mera lantligt, svårare och mindre tryggt och kulturellt. Vi uppfostrades dock väl och undervisades noga i räkning, läsning och skrivning innan vi skickades in till den stora staden Vasa för att gå i skola där. Livet i Vasa var en mardröm mot livet i Oravais, ty i Vasa konfronterades vi plötsligt med grymma klasskamrater, grymma lärare och grymt värdfolk. På grund av vår goda uppfostran och den underbara naiva blåögdhet inför livets fasor som vi fått från våra trygga föräldrar blev vi tacksamma offer för översitteri, tyranni och mobbning. Därtill kom det att vi hade lärt oss så mycket hemma att alla våra klasskamrater var ett år äldre än vi själva om inte två.

Våra föräldrar var nästan för goda för att i längden vara riktigt rättvisa. De trodde bara gott om alla och mottog alla med samma öppna hjärtlighet vare sig dessa var goda eller dåliga. De hade inget öga för det onda i världen, lika litet som jag någonsin har haft det. Jag har kanske till och med saknat det ännu mera än de. De gifte sig på de menlösa barnens dag, och pappa skämtade ibland och sade att de därefter också hade fått tre mycket menlösa barn. I så fall var väl jag den menlösaste. Endast en gång minns jag att Papsen var verkligen sträng. Det var vid ett av våra ganska sällsynta syskongräler. Jag hade vågat sticka upp mot Tuttan en gång för mycket, hon kände därvid sin ställning som den dominerande i syskonskaran hotad, och hennes obefogade reaktion var att ursinnigt förklara för mig: "Du är tokig! Du är tokig!" Detta hörde pappa, och han kom då upp till oss och sade strängt till Tuttan, att sådana ord, även om de inte var allvarligt menade, var de sista som man fick rikta till en annan människa. Vi fylldes alla av vördnad och respekt inför Pappa när han på detta sätt visade att han trots all sin oändliga godmodighet, generositet och välvilja även kunde visa sig allvarlig.

Somrarna tillbringade vi nästan alltid på Fagervik, som föräldrarna inköpte 1933. Det ligger i Kejvsalö sydostända, och den som skötte om att vi kom dit var våra bästa Borgåvänner den briljante humoristen Sven Holmberg med fru. Han sålde stället till oss, och vad som bestämde oss för att köpa det var att där fanns barnvänliga sandstränder. För varje år har föräldrarna med vår hjälp förskönat detta underbara avlägsna nästan utomskärs liggande romantiska paradiset, och alla deras närmaste vänner bodde på somrarna i samma skärgård. Där hade David Segerstam sin sommarateljé på Hudön, där bodde Schulmans på Granö, där bodde Freudenthals på andra sidan av Kejfsalö, och Holmbergs var ju våra grannar.

Det var David Segerstam som upptäckte Sandö, den tunna långsträckt sandäsen ute vid havet. Han ville genast köpa detta underbara paradiset för sällsynt sjöfågel, fauna och flora av bonden Johansson på Gråbondas, men "Gråbonden" ville inte sälja landet som han ville behålla för sina kor. Farbror David fick dock arrendera Sandö med omnejd (:Flottskär, Virskär, Stångskär och Dekenskär) för ett gott pris, och tillsammans med Holmbergs, Schulmans och oss gjorde han slag i saken. Dessa fyra familjer bildade det berömda "Sandöbolaget". Första gången min mor kom dit slogs hon av häpnad inför öns fullkomliga frid, jungfrulighet, skönhet och intakthet som

paradis. Och det var den idealiska vildmarken för farbror David att måla sina yppersta porträtt av djur, natur och skärgårdsstämningar vid.

Sandöbolaget byggde en stuga på ön med tuppaviljong och allt. Denna ensliga lilla stuga vid havsbandet blev sedan en gäststuga för hela Nylands kulturelit. Dess gästböcker fullklottrades med dikter, teckningar och levnadsöden under årtiondenas gång av tillfälliga gäster som ofta bebodde stugan under ett eller flera dygn. Solveig von Schoultz skrev dikter i dessa gästböcker, Tove Jansson illustrerade dem med teckningar, och varje år återkom David och Bertil Segerstam med nya utsökta skisser och akvareller med signaturer på dessa bestående dagboksblad som skildrade livet i ett paradis. Denna ös dagboksblad skildrar även enskilda människooöden i gestalt av deras under åren förändrade handstilar. Man kan i detalj följa varje Sandöbolagsfamiljs öden från år till år, från barnslighet till mognad och från barnatro till tragedi. Där återfinns Ingvar Holmbergs historia i hans under sjukdomsåren hjärtskärande förändrade handstil, och där försvinner under årens gång namn som Robert och Bertil Segerstam. Vilket unikt mänskligt dokument dessa noggrant utförda skildringar av en ös och dess gästers historia utgör! Och Eva Gunnarson, min syster, mognar i dessa gästboksblad från barn till familjemoder, från ett intet till konstnär, och hennes barn blir allt fler för varje år och går alltmer i hennes skapande spår.

Tuttan, alltså Eva, har jag nog alltid haft närmast kontakt med i familjen. Hon är klok och förständig som Papsen och har dessutom insikt i livets djupare mysterier. Hon råkade också ut för ett öde. Hon ville bli konstnär eller skådespelerska och sökte in på Atheneum i Helsingfors och kom in. Där gick hon en tid, och så bröt kriget ut. Hon skulle just då resa till Paris med vår moster Lullan, som då ännu var rik. Men kriget krossade alla drömmar. Konsten fick vika för verkligheten, och Tuttan fick sälja sin frihet för trygghet. Hon gifte sig. Hon gifte sig med en elva år äldre halvspanjor, som nog var den bästa av hennes många uppvaktare då. Denna halvspanjor Antonio Gutierrez var finsk mästare i tennis, och i bävan inför hans första besök på Fagervik iordningställde föräldrarna vårt gamla potatisland till en tennisbana åt honom. Emellertid blev "tennisbanan" blott ett "tennisland", ungefär lika stort som jordgubbslandet och inte större än vad potatislandet hade varit. Detta var 1941. Två år senare fick de sitt första barn, den präktige gossen Marcus, som för att man inte skulle förväxla honom med romaren Marcus Antonius döptes till Antonio Marcus, vilket vållade den dopförrättande prästen stort huvudbry. Det var det första barnet av en syskonskara som skulle växa till fyra, och alla fyra blev de lika avundsvärt välbildade, vackra och roliga. Finare syskonbarn har väl aldrig en morbror haft.

Antonio Gutierrez var son till en spanjor som arbetade på den spanska ambassaden i Helsingfors innan han öppnade egen butik till följd av meningsskiljaktigheter med den nya regimen efter inbördeskriget. Denne den gode farbror Esteban hade som handelsresande i religiösa artiklar och krims-krams hamnat i Finland och där blivit förälskad i en ung fager dam som han inte fick, varför han gifte sig med hennes äldre syster Ethel Lindroos i stället och ändå på grund därav stannade i Finland. Fadern lärde sig aldrig svenska väl, och varken sonen eller modern lärde sig någon ordentlig spanska förrän Antonio i mogna år fick anledning till det. Ethel Lindroos, en genuin finlandssvenska av den gamla aristokratiska stammen, talade dock flytande ryska, vilket mina föräldrar inte kunde skryta med, fastän även de var utbildade under den ryska tiden. Antonio var enda barnet.

Ruttan och jag, och Tuttan också så länge hon var ogift, bildade med andra ogifta ungdomar ett helt gäng som mest huserade ute på Sandö. Där var Magnus och Uffe Holmberg, Magnus mest uppe på taket för att reparera det och Uffe ständigt "bakom flötet", det vill säga metandes; där var de tre begåvade bröderna Valmin, som talade flytande latin och grekiska, syskonen Segerstam och de två söta systrarna Grönblom.

Cecilia Grönblom, som kallades Pyret, var den vackrare och mera utåtriktade av dem, men Annette var den sötare och duktigare och mera seriösa. Annette var det som stod för hushåll och matlagning på Sandö. Hon och hennes präktiga mor Gunni på Fiskars utkommenderades under kriget som lottor till östfronten, som då gick långt inne i ryska Karelen. De skulle där underhålla soldaterna på amerikanskt manér med cabaret och balett med chapeau-claque. De träffade där Bertil Segerstam, som då var överstelöjtnant. Denne hade just blivit kommenderad längst ut på östfronten närmast ryssen i ett riskabelt spaningsuppdrag, och han begav sig dit. Han var en duktig officer som gärna tog risker och visade prov på nästan himlastormande tapperhet, han fick det ena omöjliga spaningsuppdraget efter det andra och kom alltid helskinnad tillbaka efter fullbordat värv, varför han hela tiden fick än farligare uppdrag; men sista gången, efter att mor och dotter Grönblom träffat honom, kom han aldrig mer tillbaka, och man vet ännu inte idag om han säkert är död eller inte. Han försvann spårlost vid fronten som så många andra, och man fann intet spår av honom. Somliga hävdar att han ofta drömde om att bege sig in i det ateistiska Sovjetunionen för att där predika evangelium för bolsjevikerna och omvända dem, och naturligtvis är det inte uteslutet att han faktiskt kan ha överlevt och gjort slag i saken. Han kanske blev tillfångatagen och exporterad till Sibirien, som så många andra, där han i så fall kan ha överlevt trots allt och kanske blivit pietist och predikant, då han ofta övervägde att överge konsten för religionen. Han var inte mindre religiös än sin far. Men för farbror David och tant Ninni, hans föräldrar, som redan hade förlorat den ena av sina två söner, var ovissheten om Bertils öde en svår prövning, vars ständigt malande plågsamhet en annan knappast kan bilda sig någon verklig uppfattning om. Bertil hade säkert dessutom även kanske blivit en ännu finare konstnär än fadern. Hans stil gick i de gamla japanska och kinesiska träsnittens och var utsökt i sin raffinerade finhet och detaljrikedom. Redan hans farmor hade varit konstnär, Hanna Frosterus-Segerstam, men fler generationer målare i den familjen lär det nu inte bli efter Bertils försvinnande. Det har gått många år sedan dess, han kan ännu komma tillbaka, och om han inte gör det kanske man ändå en dag kan få visshet i hans öde. Låt oss hoppas på det för allas skull. Dock finns hans granna ynglingaskönhet för alltid bevarad på faderns stora krigstidsfresker i Helsingfors Bank.

Pappa sågade ved under hela det andra världskriget, samtidigt som han både under vinterkriget och fortsättningskriget gick brandvakt på nätterna och på dagarna nästan ensam skötte den för landet livsviktiga finmekaniska industri som han var engagerad i. Redan under vinterkriget, när kommunisterna hänsynslöst attackerade och bombade Finland av den enda anledningen att Finland låg för nära Ryssland, som om det var Finlands fel, blev hans hår alldeles vitt från att tidigare ha varit kolsvart. Samtidigt som han nästan ensam skötte fabriken och vaktade den om natten sågade han ett tjugotal traktorlass ved som den outtröttligt pliktrogna hedersman han alltid har varit. Mamsen, som alltid var så känslig och lätttrörd, fick en svår chock när kriget bröt ut. Hon kunde inte uthärda flygplansstrider och bombräder. Vid det första bombanfallet som nådde oss svimmade hon. Det förfärliga bullret påverkade henne så starkt att hon blev som en trasa, och det var ingen teater. Hon förlorade sedan medvetandet varje gång hon hörde bomber, men det var inte själva bullret och dånnet som ingav henne denna vanmakt, utan det var mest medvetandet om att så många människor och hus blev skadade. Hon har alltid haft en sådan inlevelse i allt vad hon har upplevat och i andra människors känslor och upplevelser, att medvetandet om ett bombanfallet och om de skador som varje bomb åstadkom blev så smärtsamt och outhärdligt för henne att hon bara inte kunde uppleva det. Vi måste därför föra henne långt bort från alla krigets skådeplatser. Hennes starka intuitiva känslighet och överempati har gått i arv till oss alla tre men kanske mest till mig.

Om Tuttan var den mognaste av oss tre så var dock Ruttan den vackraste. Hon var ganska ljus ännu som ung, och hela hennes väsen strålade av ljuvhet och behag. Hon beslöt att bli sjukgymnast som moster Lullan och började därför hos Lullan för Lullan och under Lullans befäl. Hon var mycket god vän med Torvald Valmin, men från och med 1961 började det hända saker som förändrade allas vår tillvaro. Då började allas våra liv bli onormala. Men jag går händelserna i förväg.

Själv tog jag studenten med lysande betyg och sökte sedan in på tekniska högskolan med lysande inträdesprovsresultat. Tuttan menade att jag var ett matematiskt geni, och logisk har jag då nog åtminstone alltid varit i viss mån eller åtminstone försökt. Liksom Papsen hade gjort i sin vilda ungdom sjöng naturligtvis även jag med i Akademiska Sångföreningen som då leddes av Nils-Eric Fougstedt, som vi kallade "Fouga" med finsk intonation. Fouga var mycket god vän med Antonio, "Totti", och Tuttan. Även Totti har i hela sitt liv varit entusiastisk körsångare, och liksom Pappa och jag är han en andra tenor. "Igen en andra tenor!" utropade Papsen uppgivet när Antonio kom in i familjen. Med sin varma medelhavstimbren tar dock Totti sångarpriset i familjen.

Tankarna flyger och minnena virvlar när jag nu med dånande hastighet närmar mig de händelserika åren under 60-talet. Skriver jag alltför hastigt och koncist? Det kan nog hända. Jag kanske äntligen skulle börja koncentrera handlingen kring mig själv.

Krigsslutet upplevde jag som en oändlig befrielse. Jag led under kriget som alla andra led, så ung jag var, men jag led mera av dess psykologiska prövningar än av dess omänskliga verklighet. Jag led av Tysklands och Finlands nederlag och förnedring, och med Mamsen led jag förfärligt och nästan mest av allt av de politiska rättegångarna framför allt mot president Ryti, som ryssarna gjorde till syndabock för hela det finska kriget, och som sedan knäcktes i deras fångelse. Men mest led jag av det faktum att vi var tvungna att kriga, att vi var tvungna att gräva vår egen grav, att vi var tvungna till detta vansinne, att vi var tvungna att sålunda delta i fördärvandet av hela världen fastän alla visste att det var vansinne, och bara därför att det inte fanns någon som hade vett och omdöme att avstyra det. Tyskarna visste vilket vansinne de var inne på, och vi visste vilket vansinne det var att ta emot hjälp av tyskarna. Men vi var tvungna att göra det. Det fanns inget annat sätt att försvara vårt fosterland som andra ville ta ifrån oss. Vi var alla ödets fångar, tyskar som judar och finländare. Och ingen människa kunde göra något åt saken. Det var denna universella känsla av vanmakt som var så själsförslamande och därför så ohygglig. Allt detta upplevde jag under de åren av mitt liv då jag som knoppande pojke var som mest mottaglig, påverkbar och känslig.

Men desto större blev befrielsen 1945. Visserligen hade president Ryti och hela Finland orättvist vanärats, förnedrats och avhyvlats, men vi var ändå fria fortfarande, och hela världen låg åter öppen för oss. Nu började ett oförglömligt töväder som nästan lovade att vara i oändlighet, då Finland återuppbyggdes, betalade sitt orättvisa krigsskadestånd till Sovjetunionen intill sista pennin, genomförde sina olympiska spel i Helsingfors 1952 vilka jag livligt upplevde som knoppande tonåring, och sagolikt återfick Porkkalaområdet några år senare. Det var med fröjd som jag efter detta for till Göteborg för att där på Götaverken, då världens förnämsta och modernaste varv, praktisera såsom blivande skeppsbyggnadsingenjör, även om det var svårt att skiljas från min vän Guy Stenbäck, som jag då under alla studieåren hade bott hos i Helsingfors.

Men ännu har jag ingenting sagt om min lilla hustru. Vem blev den lyckliga? Det blev Annette Grönblom, världens sötaste och duktigaste lilla älva, om jag får kalla henne så. Hon var så glad, så humoristisk, så optimistisk och så käck, och vi hade alltid roligt tillsammans tills vi gifte oss. Intet mänskligt överdåd var henne främmande. Hon var alltid med på alla noter. Ingen våg var henne för hemsk på

havet, och intet berg var henne för högt. Hon var liten till växten men större i själen än hela världen.

Vi gifte oss 1959, och ett år senare hade vi vårt första barn. Vår smekmånad firade vi med att trampa, irra och vandra omkring i Jotunheimen, och Carl Magnus blev en präktig pojke som är lik både sin far och sin mor. Han är blondare än alla sina kusiner och mycket mera Gunnarsonsk än någon av dem. Han är konkret förnuftig och intelligent medan exempelvis Gutierrezarna är betydligt mera sydländskt känslomässiga och lättsinniga. Dock trivs han bra tillsammans med dem.

Marcus Gutierrez fick en liten syster 1955 som av sin farfar fick det spanska namnet Elsita. Hon fick en liten bror tre år senare, en väldig krabat på fyra kilo som fick heta Carl efter Morfar och Michael efter Bellman. Sitt fjärde och sista barn födde min äldsta syster hösten 1961. Han fick heta Mons Christian efter deras gode vän läkaren Mons Christian Ehrström, som omkom efter en Grönlandsresa. Han är det mest allvarliga, nordiska och blonda barnet av de fyra, han är redan som karaktär uttalat mycket självständig och liknar under djupare betraktelsestunder, exempelvis i yngre damsällskap, Sir Winston Churchill under det mest kritiska skedet av slaget om England. Carl Magnus, min son, föddes som sagt 1960, och därmed är familjen för tillfället fulltecknad, ty fler än fem barnbarn fick inte mina föräldrar.

Jag har alldeles glömt bort att berätta om Fiskars. Där bodde professor och fru Grönblom med döttrar under somrarna, och det var ett lika förnämt och vackert ställe som Fagervik. Man har sagt att det bara finns två brunnar på Kejfsalö som aldrig sinar, att den ena är på Fiskars och att den andra är på Fagervik. På Fiskars intogs mitt och Annettes bröllopskalas tidigt på våren 1959 då isen ännu låg kvar mellan Kejfsalö och fastlandet. Det var ett illustert sällskap i frackar och långa klänningar som den dagen tågade över isen och med svårighet avhöll sig från vurpor och ofrivilliga isdanser. Endast få åkte släde. Själv tänkte jag då att ingen någonsin hade haft en mera underbar hustru, en mera underbar svärmor och ett mera underbart bröllop än jag. Min lycka var fullkomlig och oöverträffbar. Dock skall Tuttans bröllop ha varit lika roligt om inte roligare än mitt. Hon gifte ju sig dubbelt i två kyrkor, den katolska och en protestantisk, då hennes man var katolik, och det lär ha firats dubbelt också. På Fiskars brukade vi sedan ofta fira julen med Gunni, med Pyrets familj och med mina föräldrar. Jularna på Fiskars är alltid en oförglömlig upplevelse stämningmässigt med de alltid snötäckta träden och granarna och den alldeles tysta naturen.

Det var väl omkring 1961 som Ruttan tröttnade på moster Lullans överhöghet och flyttade till England. Torvald Valmin gifte sig sedermera med den yngre och ljusa av flickorna Segerstam. Men aldrig glömmes Kejfsalös ledande familjer Torres och Ruttans sägenomspunna äventyrsseglat i hård vind från Emsalö i den svårligen läckande farkost som de inte hade annat att ösa ur vattnet med än en pärtkorg. Det gick, som så mycket annat omöjligt här i livet, om man bara anstränger sig tillräckligt mycket, och alla skrattar åt äventyret än idag när helst det talas om det, liksom åt Pappas ivriga företag att en gång bygga en roddbåt i sitt hem i Lahtis som sedan blev så stor att en del av väggen måste raseras för att man skulle kunna få ut den ur huset. Att bygga båtar var hans främsta hobby, det var alltid någon särskild finess med dem, roddbåten exempelvis hade en fantastisk förmåga att löpa lätt på vattnet, och en tvåmanstävlingsskanot som han byggde lånades av Rudolf Granmark som sedan aldrig kom tillbaka med den. Han var nämligen som så många andra olyckligt kär i Annettes vackra syster, så att han för att släcka sin låga paddlade ända till Stockholm och sålde Papsens kanot där för att behålla pengarna själv och överleva. Så fort mysteriet med den försvunna kanoten var löst byggde emellertid Papsen snabbt en ny likadan.

Men jag hoppar från det ena till det andra, men det är så när minnena bombarderar en så att man får svindel. Sommaren 1962 var väl vår vackraste,

lyckligaste och underbaraste sommar, hur dåligt vädret än var. Det var tio år efter den underbara olympiasommaren och kanske en ännu vackrare sommar än denna. Det var det året som Rut gifte sig i England med en seglarentusiast från Irland, herr Richard Buchanan, av det vilda släkte som Mamsens gamla konversationslexikon inte kunde upplysa henne bättre om än att de samlade sig i klaner och löpte omkring i kiltar i högländerna under till krig förpliktande härskrin. Att någon hade blandat ihop begreppen för henne är klart, och när Mamsen genom sitt majestätiska uppslagsverk försökte reda ut dem gjorde de henne snarare bara ännu oroligare. Hon blev dock mycket fäst vid Rickie sedan hon väl hade fått se honom och kunde konstatera att han varken bar kilt eller gjorde sig skyldig till plötsliga härskrin. Men på sommaren var alla barnbarnen förenade med sina respektive föräldrar i stilla ro på Fagervik. Gutierrezarna bodde i bastun vid stranden medan jag, Annette, Carl Magnus och Papsen med familj sov i Storstugan. Det var samtidigt en vemodig sommar, ty det var då redan avgjort att Tuttan med familj skulle flytta ända till Chile för Tottis arbetes skull. Vad skulle det mera bli för somrar när de inte mera skulle vara med? Det skulle bli regniga, ödsliga och kalla somrar. Och Tuttan skulle få lida ousägligt av det fuktiga klimatet i det fjärran Valparaiso.

Den följande sommaren var det som Papsen och Mamsen seglade till Stockholm. Det skulle bli den sista långseglat som de någonsin skulle göra tillsammans. Även om de inte längre som tidigare behövde segla runt Porkkalaområdet för att det var ryskt fick hon denna gång definitivt skräcken mest på grund av att det var tidernas mest regniga och stormiga sommar och de ändå stötte ihop med ryssar som nosade på dem mitt ute på Ålands hav. Ljuspunkten denna sommar var att Rut och Rick kom hit, men Papsen magrade märkbart under Stockholmsseglaten. Det allra värsta segelvädret hade emellertid jag och Annette. Det började redan märkas att den gamla goda tiden började vara för alltid förbi.

17.

Jag skriver nu snabbt och koncist som själva tanken för att få med så mycket som möjligt utan att förlora mig i utveckelser och detaljer. Det är nämligen så mycket som jag borde få sagt liksom på en gång.

Ännu värre började åren bli som följde. Annette och jag började gräla, vilket väl är inledningen till alla äktenskapstragedier. Ja, vårt perfekta, solida, underbara äktenskap började knaka i fogarna. Det vackraste paret på jorden började glida i sär. Världens lyckligaste familj blev inte längre lyckligare. Utan att jag själv ville det kunde jag bli alldeles förskräckligt arg på mina allra närmaste och då framför allt på Annette, och jag upplevde denna min egna vrede, som jag inte alls ville känna, som mitt livs mest outhärdliga helvete. För att söka bot började jag engagera mig i religionen och söka Gud, som jag trodde mig finna i den religiösa rörelse som farbror David Segerstam anslutit sig till och ständigt propagerade för, en alldeles modern företeelse som kallade sig Logisk Vetenskap – den riktade sig främst mot kommunismen. Uppfödd och uppfostrad nästan helt utan någon annan religion än naturen svängde jag nu om till motsatsen och började kanske att bli smått fanatisk. Men jag behövde en motvikt till vardagens bekymmer, som egentligen bara var ett: mitt tvivel på vad jag egentligen levde för.

Jag hade allt. Jag var kung i mitt rike. Jag hade de bästa vänner utan tal, världens utan jämförelse bästa hustru och en son att vara stolt över, min egen faders enda sonson. Jag var färdig skeppsbyggnadsingenjör och hade en ytterst säker ställning. Jag behövde aldrig befara ekonomiska eller sociala bekymmer. Jag var bergfast rotad bland de lyckligaste i samhällets förnämsta elitgrupp, jag var mina föräldrars högsta stolthet, och alla som kände mig kände sig hedrade av att göra det. Men jag tvivlade på all denna totala säkerhet. Den statusjakt, fisförnämhet och snobbism som blev min

livsmiljö började äckla mig. Jag började alltmer se materialismen och allt dess goda som min fiende. Och denna min betänkliga strömkantring kunde Annette inte alls förstå och ännu mindre dela. I egenskap av god mor såg hon det tvärtom som sin plikt att göra vad som helst för att hindra mig från att vandra vidare åt mitt tvivelaktiga håll, som hon såg som en avgrund, varpå jag naturligtvis bara drog mig ännu mer åt det hållet. Och resultatet blev ett alltmer ohållbart och svaruthärdligt äktenskap. Hon beskyllde mig för att inte vilja höra på henne och vara förlorad åt fanatismen, och hellre än att lyssna på en god husmors aggressiva försvar av sitt hem, sin familj och sin betänkliga ställning som hemmafru åt en man som ekonomiskt bedrog sin hustru för att i stället ge sina inkomster till en suspekt religiös rörelse, höll jag mig hemifrån och gick till den suspekta religiösa rörelsen, som åtminstone inte grälade på mig.

Emellertid hade Annette en gammal barndomsvän som hon hade känt långt före mig. Det var den länge Göran Blomqvist, som var ännu längre än jag. Han hade umgåtts med Annette långt innan jag hade friat till henne, han hade varit utomlands i ett antal år för att göra sig en karriär som eventuell framtida professor i världsspråket engelska, han var hur trevlig och sympatisk som helst men kanske något mindre metafysisk än jag, vilket kanske passade Annette bättre när han kom hem igen och började umgås med henne igen som ett moraliskt stöd som hon mer och mer kände att hon förlorade i mig. Aldrig misstänkte jag honom för ett ögonblick för att bedra mig med min hustru, jag kände dem båda för väl för att kunna vara säker på att ingen av dem skulle kunna vara så dum, utan tvärtom kunde jag inte låta bli att i honom se en eventuellt bättre make åt Annette än jag själv. Även den faktorn bidrog till att jag avlägsnade mig från henne. Jag var den sista som ville bråka med henne, bereda henne bekymmer eller göra livet svårare för henne i stället för tvärtom. Visserligen kunde hon med fog tycka att jag var litet väl hård och hänsynslös och nästan grym mot henne ibland, men ingen var villigare än jag till att uppoffra allt för henne.

Vi gjorde slag i saken 1968. Vi diskuterade oss fram till att det var bäst för oss båda och för Carl Magnus och för hela vår omgivning att vi inte fortsatte med att försämra vårt äktenskap utan att vi i stället skildes som vänner. Kanske var det egoistiskt av mig, för egentligen ville Annette det inte. Hon ville behålla mig och Calle som sina egna, men jag ville definitivt avstå från både Calle och henne, då mitt ödes dragningskraft var alltför oemotståndlig. Ja, jag hade bedragit henne med Logic Science, jag var skyldig, och måhända ville jag också bestraffa mig för detta. Jag behövde göra upp med mig själv, och det kunde jag bara göra ensam på egen hand. Så det var kanske ensidigt och självväldigt att upplösa äktenskapet, men jag lämnade henne inte ensam. Hon fick behålla Calle, och hon fick en ny bättre make, som inte skulle falla för religiöst grubblande som jag. Det blev boskillnad och skilsmässa. Hon fick det svårare ekonomiskt, plötsligt måste hon försörja sig själv och ett barn, men jag visste att hon skulle klara det. Hon hade skinn på näsan och var som gjord för utmanande situationer. Och jag måste bekänna, att jag njöt av att få börja leva mitt eget liv igen. Jag sade genast upp mig på F.Å.A. och fränsade mig min höga och avundsvärda befattning. I stället tog jag hyra som vanlig sjöman på ett fartyg till Medelhavet. Det var *M/S Hesperus*. Här är nu det brev som jag därifrån skrev till Tuttan i Chile, som tämligen väl förklarar vad jag kände och varför jag gjorde som jag gjorde:

Hej!

Hur har ni det där borta i vinterkölden? Här där jag nu befinner mig är det tämligen varmt för tillfället. Jag befinner mig nämligen cirka fem sjömil söder om den spanska ön Menorca. Men för att göra en lång historia kort: Annette och jag ligger för närvarande i boskillnad för att få skilsmässa. Varför? frågar ni säkert. Att utförligt besvara den frågan skulle ta åtskilliga block skrivpapper och ett motsvarande antal dygn eller veckor i anspråk. Människans själsliv är ju tämligen invecklat, inte sant? För Annette och mig har det säkert tagit ett halvt år för att få klarhet i saken, under ideliga diskussioner, m.m. Men sensmoralen är: vårt äktenskap var ett misstag som måste korrigeras, och ju fortare dess bättre. Olikheten i våra naturer och avsaknaden av möjligheter att förstå varandra och uppskatta varandra i tillräckligt hög grad gjorde småningom förhållandet mellan oss olidligt, och vi fann den lyckligaste lösningen vara, Calles framtid inbegripen, att låta våra vägar skiljas, i motsats till de många fall där makarna trots allt fortsätter, sig själva, sina barn och andra till skräck och varnagel. En av konsekvenserna av vårt beslut var bland annat att jag blev utan bostad, och då det i varje fall gällde att börja ett nytt liv tänkte jag att det var lika bra att bryta radikalt med det gamla. Följaktligen sade jag upp mig vid FÅA och är nu motorman på samma bolags motorfartyg *Hesperus*. Det är rentav förbluffande, när jag nu tänker på det, att en man med mitt yrke gladeligen fuskar på i det år efter år utan att ha den ringaste praktiska erfarenhet av ett fartyg i funktion i dess rätta element med alla dess konstruktiva, tekniska, av geografiska, meteorologiska och marina faktorer förorsakade, samt sociala och mänskliga problem. Jag har visserligen mången gång tänkt att det vore bra att göra någon resa med ett fartyg, men jag har aldrig skänkt saken så stor betydelse att jag ens skulle ha gjort något försök att omsätta tanken i handling. *Hesperus* är destinerad till några italienska, en grekisk och en israelisk hamn, därav den något underliga avsändningsorten för ett brev från mig.

En annan fördel med min nuvarande anspråkslösa befattning är att jag åtminstone tills vidare slipper uppleva den fruktansvärda materialistiska livsuppfattning som kännetecknar de kretsar jag rört mig i alltsedan jag inledde studierna i Helsingfors. Det är fruktansvärt att det inte finns något annat av värde för nutidsstadsmänniskan (och kanske lands- också, vad vet jag?) än att äga och ha materiella ting så mycket som möjligt, och dessutom skryta och skrodera med dem som om de vore lösningen till livets gåta, och inte ägna sina medmänniskor i sämre ställning en tanke, eller på något sätt inse att var och en är genom sitt liv i högsta grad ansvarig för vad som händer och sker i världen.

Och det vore kanske förklaring nog till vår skilsmässa, som måste uppröra er lika mycket som Rut och föräldrarna, men er kanske mera, emedan ni inte har sett förspelet och den naturliga utvecklingen av skilsmässoprocessen: att jag älskar världen och mänskligheten mer än Annette, och att både hon och jag överger varandra för att ta ansvar för andra världar än oss själva, som behöver vårt medlidande bättre än vi själva. Må detta för er framstå som anledningen, om ni kan förstå det.

Hej nu för denna gången, hoppas ni alla mår bra!

Putte."

Tyvär blev Tuttan ganska upprörd av detta brevet, och hon skrev ett ganska långt svarsbrev till mig, som jag dock besvarade så gott jag kunde. Det var synd att hon inte kunde förstå mig, vilket jag verkligen hade hoppats att hon skulle göra, hon om någon.

Men vilken befrielse var det inte att helt plötsligt igen bara vara en vanlig enkel människa! Jag kom i kontakt med vanliga enkla människor, och ingen mur av socialt högre stånd skilde mig längre från den stora mänskligheten. Och jag såg Medelhavet med alla dess av legender förgyllda hamnar och antika städer prunkande i historiska minnen: Gibraltarklippan, Rom, Messinasundet, Athen, Konstantinopel, Smyrna och Israel med Haifa, korstågstadens Akkon. Haifa var en underbar stad. Där kände jag att jag hörde hemma. Där trampade jag en mark som kändes som hela mänsklighetens kultur- och barndomsavspänning. Där var jag trygg som vanlig enkel människa med ingenting annat i ryggsäcken utom en själ och en god vilja.

Jag gjorde sedan flera olika resor som eldare på flera olika fartyg och belönades till slut med ett maskinmästarbrev innan jag tillfälligt slog mig ner i Hamburg, där jag på nytt blev kär som så många gånger förut. Nu hette damen Monica Gassmann, och om Annette någon gång får läsa detta beklagar hon väl genast Monicas öde att bli ytterligare ett offer för min hänsynslöshet, men Monica var mycket olik Annette. Hon var en prostituerad, och min avsikt med att ta hand om henne var att frälsa henne från hennes yrke. Åtskilliga sjömän på mina båtar hade jag på samma sätt bekymrat mig om för att få dem att sluta med att bara ägna sig åt horor och sprit så fort de kom på landbacken, jag tog min kallelse att hjälpa mina sämre medmänniskor så allvarligt jag kunde, och för det mesta blev jag därför hänad eller utskrattad bakom min rygg, men jag fortsatte ändå. Monica blev på något sätt det avgörande experimentet. Hon besvarade mina bemödanden med att fatta en gränslös tillgivenhet för mig, som jag inte ansåg att jag kunde behålla utan att gifta mig med henne, men för mig att gifta mig på nytt var moraliskt omöjligt. Innan hon blev alltför van vid mig fann jag det därför bäst för båda att jag varsamt lämnade henne för alltid utan att för henne berätta att det var för alltid. Jag får fortfarande brev från henne som jag aldrig besvarar. Det heter att de flesta kärlekar börjar bra men sedan ändå slutar med förskräckelse, vilket dock hennes böjelse för mig aldrig tycks ha gjort.

Under tiden blev Antonio Gutierrez, min sväger, plötsligt arbetslös i Chile samtidigt som hans yngsta son Mons Christian blev mycket svårt sjuk, och där stod han i Valparaiso nästan femtio år gammal med fyra barn och utan arbete. Han sökte ny tjänst närmare hemlandet och flyttade så 1969 till Göteborg. Hela familjen tillbringade sommaren hemma i Finland. Mons Christian klarade sig med ett nödrop och några magoperationer.

Så slog sig min äldsta syster ner i den glada staden Göteborg där jag hade praktiserat och som hade betytt så mycket för mig. De ville att även jag skulle komma dit, jag var ju så nära i Hamburg, men jag föredrog havet och gav mig iväg. Närmare dem än Kiel kom jag inte. Föräldrarna firade sin första riktiga jul på några år hemma hos Tuttan det året, och det lär ha varit en fest. Må väl i Göteborg, kära Tuttan och syskonbarn! Det är en vänlig stad som jag av hela mitt hjärta väl unnar er att fortleva i. Göteborg är lyckans stad. Det erfor jag när jag kölhalades där.

Själv etablerade jag mig slutligen i Canada i den lilla staden Mauvais vid Sankt Lawrencefloden, och Ruttan kom efter. Hon och Rickie hade tröttnat på det gamla tröga England som inte var världsbäst längre utan tvärtom ganska fattigt och slitet. De hade beslutat sig för att satsa på det stora fria oförstörda tämligen jungfruliga Canada i stället. Vi möttes i Montreal och kom mycket väl överens. Ruttan och jag var och har sedan dess varit bättre vänner än någonsin, hon, som när jag var liten rasande skrev till vår döva mormor Murre, som vågade protegera mig gentemot min betydligt mindre systers aggressivitet, att hon "inte mera skulle röra gossen, ty han

kunde ju gå sönder." Vi hade det mycket livat i Montreal en tid och skidade även tillsammans.

Canada är ett stort land med liten befolkning. Dess klimat motsvarar nästan gamla Finlands, och det är lika glest befolkat, lika vilt, lika otämbart, lika vitt och fruset på vintrarna och lika ödsligt som Finland. Men i Finland hörde jag till den svenska minoriteten medan finnarna svärmade omkring mig som ett farligt oberäkneligt hav av främlingar medan det var tvärtom i Canada, där engelsmännen var i stark majoritet medan fransmännen bildade en liten isolerad församling av avvikande original.

I Mauvais var emellertid alla fransmän och dessutom katoliker. Jag började därför studera franska samtidigt som jag alltmera blev intresserad av den katolska religionen, som i mycket skilde sig från den invanda evangeliska. Katolicismen var mera rituell och mystisk, och den förde katolikerna närmare varandra än vad lutherdomen förde protestanterna. Katolicismen var helt enkelt mera andlig med sina uråldriga latinska och alldeles intakta traditioner.

Rut och Rick fortsatte så småningom till västkusten där de bosatte sig och började bygga ett eget hus i Seattle. Själv blev jag ensam i Mauvais. Ensam? Nej. Jag hade en förtjusande granne i Mrs Bourghardt. Hon var gift men skild och hade två barn. Jag hjälpte henne mycket med ditt och datt, och hon tycktes uppskatta det. Följaktligen fortsatte jag med att bistå henne i praktiska triviala oskyldiga småsaker.

På kontoret i Mauvais var jag mycket omtyckt och arbetade flitigt och gärna hårt. Min finländska och från familjen nedärvda arbetsnarkomani gjorde väl ifrån sig. Jag var bästa vän med alla på kontoret, och vi gjorde ibland fantastiska utflykter, som till exempel den gången till det sällsamma Gaspéområdet med dess otroliga gigantiska urtidsskulpturer vid Saint Lawrence-bukten. På kvällarna satt vi vanligen hemma och lyssnade till mina vänners senaste Hi-Fi-inspelningar av den bästa tänkbara klassiska musik. Naturligtvis fotograferade jag även mycket. I stort sett började jag än en gång trivas med livet.

Vad hände sedan? Jag blev tokig. Så enkelt är det. Eller är det så enkelt?

Mrs Bourghardt inspirerade mig till att arbeta ihjäl mig, eller rättare sagt: min spirande kärlek till Mrs Bourghardt inspirerade mig till att driva min verksamhetskapacitet till sin spets: jag arbetade så hårt att jag inte längre sov på nätterna. Men det gjorde mig gott, och jag var lycklig. Jag var lika lycklig som van Gogh i dennes hetsigaste arbetsperiod, och jag hade aldrig tidigare varit så nöjd med mitt arbete. Vi experimenterade en hel del med nya försök till lösningar av gamla problem, och vi höll precis på att göra avgörande genombrott i framexperimenterandet av modeller för framtidens vindkraftverk, när Gud trädde emellan.

Det gick så långt med mig i min iver att jag förlorade mitt omdöme. En dag började jag predika på arbetsplatsen, och vitsen med det var det ingen som förstod. De trodde att jag hade blivit tokig och bad mig lugna ner mig. Allt jag sade var att Gud var mitt ibland oss här på jorden. Men sådant får man inte säga till dödliga, ty sådant går inte i dem, hur sant det än må vara. Talar man om Gud här på jorden så gör man bara bort sig, menar de dödliga.

Jag lugnade naturligtvis inte ner mig utan fortsatte att göra bort mig. Jag förklarade min kärlek för Mrs Bourghardt och önskade kyssa henne. Men hon var katolik. En katolik, hur fränskild hon än må vara, får inte ha något sexuellt umgänge med någon annan än sin man så länge mannen lever. Den uppfattningen hade hon i ryggmärken, så att när jag ville kyssa henne skrek hon till så att alla andra i kontoret blev alarmerade och trodde att något förskräckligt höll på att hända. Hon visste inte vad hon gjorde. Jag var ju världens mest ofarliga människa, en enkel finländare som bara saknade någon att dela sin ensamhet med. Visserligen har min sexualdrift alltid varit av det svåraste och starkaste laget, det är kanske min enda ärftliga belastning, vi

är alla i familjen mer eller mindre överkvalificerade med risk för överstimulans av våra alltför välskapta konstitutioner, så att vår minsta sexuella yttring lätt kan verka mycket mera skrämmande och farlig än vad den är, – det fanns aldrig något mera romantiskt par än mina föräldrar, och jag var deras främsta produkt; men jag ville aldrig något mera med Mrs Bourghardt än att bara ge henne en kyss. Och som kvinnor alltid gör överdrev hon sina egna känslor, som i det här fallet var en plötslig skräck för mig, och mina vänner tillkallades av hennes paniska skrik och övermannade mig. De ansåg nu att jag var oberäknelig och något rubbad och ville ha mig under vård. Deras unisona diagnos var att jag hade varit alltför ensam och arbetat alltför hårt alltför länge, och de kallade mitt tillstånd för ett nervöst sammanbrott, en bagatell, som man lätt avhjälppte med någon tids vila och medicinering. Foglig som jag alltid har varit lät jag dem göra vad de ville med mig. Så kom jag under psykiatrisk vård på ett rekommenderat sjukhus i Montreal. Det var märkvärdigt lätt att komma in där, och sedan såg det ut som om det inte fanns någon väg ut därifrån.

Det var ingen som fattade den enkla tragedin i det hela. Jag älskade Mrs Bourghardt men nådde inte fram med min kärlek. Jag ville förlova mig med henne, men det var omöjligt. Jag ville kungöra min förloving ändå, och därför meddelade jag alla mina arbetskamrater att jag hade ett viktigt budskap. Men detta budskap kunde inte bli den önskade förlovningseklateringen. I stället blev det det patetiska gudomliga kärleksbudet. Och i min förtvivlan över att inte nå fram till Mrs Bourghardt försökte jag åtminstone kyssa henne: ett sådant kärlekstecken kunde bara förstås på ett sätt. Men det om något blev så fullständigt katastrofalt missförstått som ingenting annat.

Osäker på mig själv och seende Göran Blomqvist som en lämpligare man åt Annette än min osäkerhet lämnade jag henne men kunde aldrig bli av med min kärlek till henne, som bara tilltog ju längre bort jag seglade från henne. Jag förblev gift med henne i själen. Men utan kärlek är livet outhärdligt. Så fann jag Mrs Bourghardt men kunde inte nå fram till henne – hon var ju katolik och fränskild. Kan en kärlekssituation bli mera hopplöst tragisk?

Innan jag går vidare och berättar vad som egentligen hände med mig vill jag här infoga ett brev som jag mitt i mitt största lyckorus skrev hem till mina föräldrar i Lahtis:

"14.2.1971.

Hej, käraste !

Jag kan ej tänka mig ett bättre sätt att fira födelsedagen på än att skriva brev till er! Tyvärr måste det bli kort, ty min tid är knapp nu för tiden. Men lät det ej er komma; i tankarna är jag ändå allt som oftast hos er! Hjärtligt tack för alla *tre* breven plus färgbilderna; de sistnämnda anlände just idag. Jag har just tittat igenom dem med projektorn och kände mig precis som hemma i gamla *chez nous*. Vad ni ser unga och trevliga ut, jag får ideligen försöka dämpa min stolthet och lust att visa dem för andra; det är så få, så få, som har och haft sådana föräldrar och sådant hem som vi syskon, och det är därför som det finns så mycket ologiskt och omoget i världen. Ni gav mig starten till mitt liv, vilket – som ni ju vet – alltid har gått i idealismens tecken. Exakt varför vet jag ej, men jag antar att jag är mera känslig än vad folk är mest, och därför – lika litet som jag själv velat göra orätt – försökt med bästa förmåga göra vad jag ansett vara rätt själv. Kunskapen om vad som är rätt är kunskapen nummer ett. Den kunskapen hör till själen och samvetet och får man inte undanhålla när man en gång har den. Det borde vara naturligt för varje människa, men ett av mänsklighetens största mysterier är väl frågan varför den bara är självklar

för så ytterst få. Därför blir den i stället för ett naturligt arv en sällsynt idealism. Men idealismen är hänsynslös. Har man en gång slagit in på den vägen bär det sedan iväg med ständigt ökande fart, tills man slutligen har en känsla av att man nästan lättar från jordytan. I födelsedagsgåva fick jag en bit av det jag drömt om alltsedan jag läste "*The Razor's Edge*" av Somerset Maugham för rätt länge sedan. För en tid av några dagar levde jag i högre sfärer, pumpad upp av inre-sekretorn i ett våldsamt kraftuppbåd och hjälpt på traven av Sibelius andra symfoni och violinkonsert. Jag såg vår jord i ett vackrare perspektiv än någonsin förr och kände en kärlek till människosläktet som kunde ha varit gränslös, hade jag icke varit blott en människa. Det kan vara intressant att känna sig som en jätte ett tag; i mitt fall varade det dock icke länge, ty idag damp jag igen ner på jorden med sådan fart att jag ännu känner en lindrig hjärnskakning. Men tar jag fel, eller blev där inte kvar ett litet skimmer över vårt *Design & Estimating Department* på varvet, inte efterlämnat av mig, men av en makt större än vi människor: den stora Logiken, den stora Kärleken!

Mina älskade föräldrar, det är endast för er jag skulle kunna yppa sådana tankar som jag har haft under den senaste tiden, och som jag ständigt utvecklar mot en mer och mer metafysisk världsåskådning. Vad är mitt arbete och mina uppfinningar och alla mina insatser för att förbättra sjöfarten mot de metafysiska framsteg jag under den senaste tiden har gjort? Platt intet! Men även min inspiration hade varit ett intet om inte inspirationskällan fanns i konstant närhet av mig – ett underbart litet flickebarn som bor i samma hus som jag, som jag har hjälpt och som jag tyvärr har skrämt med att ta in henne i min universella kärlek.

Kära älskade, bliv nu inte ledsna vad som än händer. Det kan hända att mina arbetskamrater i sina rapporter till er om vad som har hänt skrämmer upp er och gör er oroliga, men det får ni inte bli. Jag vet vad jag gör och ger mig aldrig in på något som jag inte vet att jag klarar av. Det är möjligt att mitt livs svåraste uppgift står framför mig som ett oöverstigligt bergsmassiv som jag måste igenom, men tro mig: vad som än händer kommer jag igenom det.

Jag talar i gåtor, men vad jag först och främst vill ha sagt är följande: jag vet att jag har bedrivit er mycket genom mitt handlingssätt hemma i Finland, mitt förtvivlade brännande av alla skepp, och Annette har jag kanske bedrivit ännu mer, bara genom att stöta henne ifrån mig för att hon inte förstod mig; och alla tårar som jag har gjort mig skyldig till som era ögon har fått betala ber jag om ursäkt och förlåtelse för. Jag har ofta uppfört mig illa i livet genom att skena iväg med mig själv, men aldrig så illa som mot er genom mitt misslyckande på hemmaplan.

Ni är väl vänliga mot Annette och likadan mot henne som medan hon ännu var min fru? Hennes son är ju er enda sonson. Tänk på det! Man kan aldrig veta när ni sedan kan behöva hans stöd, som han är närmare er än jag. Liknar han fortfarande Annette lika mycket? Är han lika klar i knoppen och förständig som Annette, eller är han lika känslig och skygg som jag? Jag hoppas det förra.

Och hur ser Fagervik ut nu för tiden? Är sandstränderna lika gyllene som då och juliaftnarna lika röda och fridfulla i sin förtrollning? Ack, vad det är länge sedan jag såg några fotografier därifrån och hemifrån! Hur ofta försöker jag inte tänka mig Calles anletsdrag, och hur ofta måste jag inte bryskt väcka upp mig ur sådana drömmier för att inte helt förlora mig i dem! Ni anar inte... nej, nu får det vara nog. Må så gott!

Putte."

Adolf Wohlbrück, min bästa vän på arbetet, ansåg att mitt överspända beteende kan ha berott på det att jag fick veta att Annette gifte om sig med Göran i slutet av förra året, men det var bestämt inte orsaken. Jag visste att Annette förr eller senare

skulle göra det, jag hoppades att hon skulle göra det, och jag är glad över att hon slutligen gjorde det. Gladast är jag för Calles skull.

Dock kunde denna händelse naturligtvis inte gå mig helt obemärkt förbi. Vad jag började längta hem efter julen 1970! Hur rikliga var inte mina presenter hem, hur skämde jag inte bort min son med leksaker och krims-krams, och hur avundades jag inte föräldrarna och Tuttan som fick fira julen tillsammans med hela Tuttans ypperliga familj i mitt glada Göteborg! Vilken saknad började inte gripa mig när de alla i sina brev och försändelser var så söta och vänliga mot mig! Det var denna bittra saknad av hemmet, familjen och hemlandet som då började sprida en dyster melankoli i min själ, och det var denna oundvikliga farsot som ledde till att jag försökte dränka och tysta mina påträngande minnen i arbete, arbete och åter arbete. Det var fruktan för melankolin som drev mig till överarbete, sömnlöshet och överspändhet; men det värsta av allt var att hela min kroppsliga natur gjorde revolt mot mig själv. Det var ett märkvärdigt biologiskt fenomen som här spelade mig ett spratt som hade varit omöjligt att kunna förutse. Jag led aldrig av några sexuella anfäktelser efter min skilsmässa från Annette. Tvärtom, jag trivdes med att vara utan det sexuella, ända tills jag fick budet att hon gift om sig. Då gjorde min egen kropp uppror mot mig själv. Det hade ingen kunnat förutse, varken hon eller jag eller någon annan. Mitt enda försvar var att bekämpa detta, och ju hårdare jag bekämpade det, desto värre blev det. Jag flydde desperat till mitt arbete och dränkte mig i det, men problemet besegrade mig. Jag måste till slut erkänna för mig själv att jag inte kunde vara utan en kvinna längre. Den kyss som jag så innerligt och generöst gav Mrs Bourghardt var min kapitulation inför problemet, och det blev min undergång. Det återstod ingenting annat för mig än att övertalas av mina vänner till att söka psykiatrisk vård.

Jag dukade alltså faktiskt under för min egen mandom, och jag tror att detta är varje mans Akhilleshäls: ingen kan någonsin förneka sin sexualitet, det är vars och ens kors så länge han lever, det är hans största svaghet och blotta, vilka uttryck den än tar sig, och den måste alltid besegra honom. Jag trodde mig ha lyckats fly från den när jag lämnade Annette, men den hann upp mig i Mauvais med en överväldigande fasansfull kraft som var rena förintelsen.

Doktor Mort som tog hand om mig på kliniken var mycket klok och förständig, lugn, vänlig och vetenskaplig, och just det var hans fel. Han var alltför vetenskaplig. Han begrep ingenting. Han var såsom all krass vetenskap materialistisk. Han menade att mitt fall var ett typiskt exempel på överstimulering och ingenting annat. Det var bara att dämpa denna överstimulans genom att destimulera min fysik, och därmed var problemet löst för hans del. Han fattade inte att det var bara att laga ett läckage i ett bätskrov med tejp. För honom fanns det ingen själ hos människan, och det var min själ som behövde kureras och inte min kropp. Men han menade att jag inte hade någon själ och proppade min kropp full med destimulerande mediciner. Följden blev att jag blev så slö och trött att man menade att jag var på bättringsvägen. I verkligheten var det tvärtom, ty själen vari det sjuka satt hade inte behandlats, och dess sjukdom hade fått utbreda sig utan hämningar, som en härd av cancermetastaser som man försöker bota genom åderlätning. Jag var sjukare än någonsin men utskrevs från sjukhuset för att kroppen var frisk. Kroppen *var* också frisk, men vad är en frisk kropp utan en frisk själ?

Jag återgick till arbetet och fann det svårt och tungt. Jag orkade inte arbeta längre, ty jag var fortfarande sjuk i själen. Och stämningen på kontoret var dyster. Mina forna bästa vänner och arbetskamrater betraktade mig med misstänksamhet, misstro och oro och spelade teater för att få mig på gott humör. De ville så gärna hjälpa mig med att låtsas att de var bättre vänner till mig än någonsin. Men ingenting kunde bota det faktum att jag hade gjort bort mig inför dem, att jag hade burit mig illa åt mot stackars Mrs Bourghardt, och att ingen av dem längre kände mig. Och jag

insåg att min enda räddning ur min nu totala ensamhet och isolering vore att jag återvände hem till de mina i Finland.

Jag har skrivit till alla där hemma om saken, och jag har fått svar från dem alla. Tuttan, Papsen och Mamsen, min sväger Totti och alla vill hjälpa mig, men ingen av dem inser riktigt var skon klämmer. Mina goda föräldrar skriver mycket riktigt:

"Lahtis 26.4.1971.

Älskade min pojke!

Fick just Ditt brev och skyndar svara. Du får ej vara förtvivlad, och jag skall säga Dig varför! Först och främst: Du har ingenting förbrutit mot oss; nej, inte ett ögonblick får Du ha sådana tankar! Vi ha med Dig gått igenom en stor sorg, men nu skall den vara över, och det *är* den, och vi skall alla känna glädje över att det hotande molnet dragit förbi. I sorgen svetsas vänner samman, och aldrig ha vi känt en sådan ömhet för Dig som nu! Har visst många gånger antytt att jag först efter 50 år faktiskt insåg att man blir visare med åren och såg med en stilla förskräckelse på min tidigare naiva omogenhet. Men Du har genom tragedierna i Ditt liv kommit till denna mogenhet redan vid 33 då Du ännu har den bästa delen av livet kvar! För det är den bästa delen, tro mig! – den som börjar då man är mogen, då man gläds åt de små glädjejämnena, då man ej är så tvärsäker, då man med ett roat småleende ser på sig själv – och ibland även på andra – men viktigast är småleendet åt sig själv; då man ej "försöker" vara intressant, vara intelligent, vara det ena och det andra, utan bara vänlig och artig och sådan som man vill att andra skall vara mot en själv eller mot ens mor eller far. Ideal är svåra saker att ha, – som ung hade jag bara mottot "excelsior", – uppåt, framåt, men numera tar jag en dag i sänder och försöker göra det bästa av den, och ett av de viktigaste kraven på mig själv är att försöka vara glad. Det ger den rätta balansen. Ett leende skiljer bättre gott från ont än all fåfång jakt efter idealen.

Jag förstår att Du vantrivs på kontoret, jag förstår det så väl! Försök dock komma ihåg att både Adolf Wohlbrück och i synnerhet Pascal är en underbar vän och att båda vill Dig allt väl. Men jag tycker som Du att det vore bättre för Dig att komma i en alldeles ny omgivning. Visst vore det förfärligt roligt för oss att få Dig hit, till exempel vid FÅA, men samtidigt är jag rädd för att det kanske ännu är för tidigt att konfronteras med gamla vänner, som kanske kan verka upprivande genom att Du tidigare träffat dem i andra sammanhang. Hur vore det i alla fall med Götaverken eller Uddevalla, där Vihuri har sina varv? Vet du vad, nu skriver jag på eget bevåg till Tuttan och Totti och ber dem fråga sig för där. Och under tiden skriver Du färdigt av Dina tjänstebetyg och tills vidare utan överskrift en eventuell ansökan, där Du som motivering anger Din önskan att komma närmare hemlandet eller kanske hellre att få se nya aspekter av skeppsbyggeri. Jag tror ej Du behöver nämna något om Din sjukdom, då den ju ingenting har att göra med Ditt yrke. Och så säger Du upp Din tjänst där, ty det är visst stipulerat en viss uppsägningstid, kanske en månad. Så jag säger åt Tuttan att Du kan vara i Göteborg eller Uddevalla den 15.6 eller 1.7.

Du får ej bli upprörd av dessa avgörande arrangemang utan bara tänka att livet går vidare, det spännande goda livet! Att få Dig till Sverige är som att få Dig hem, med gemensamma somrar och jular och snabb postgång. Och språket och därmed umgänge med jämnåriga även av motsatt kön har Du genast gratis. Och så blir det en merit till förrän Du kanske sedan efter ett par år känner dig mogen för FÅA.

Min egen käraste! Du skall ej tappa modet! Jag förstod att det skulle bli svårt för Dig, men nu har du nått botten, och nu skall Du få se att det går framåt och uppåt! Vi och Dina goda vänner där håller Dig stadigt i handen, och mycket snart kan Du gå själv.

Paps är ej hemma, men jag vet att han gillar mitt beslut. Jag vill ha brevet iväg genast.

Skriv några rader om vad Du tycker när Du fått detta. Vore glad om Du där kunde få av min medicin, som jag tror är bättre än sömntabletter, men kanske de ha bra sådana där. Tro mig: mina nätter är lika sömnlösa som Dina, ty varje smärta och prövning som Du har gått igenom vibrerar för alltid med dubbel styrka som genklang i min själ. Vi tänker mera på Dig för varje dag som går, och aldrig skall vi släppa Dig ur sikte. Du är vår, och vi överger Dig aldrig med vår osårbara kärlek, hur outhärdligt den än kan värka ibland inför Dina lidanden och sorger. Som Du längtar hem, så längtar vi efter Dig, tills Du äntligen kommer hem. Men vi måste ta det försiktigt och inte forcera och även tänka på alla andras bästa, varför jag tror att den lösningen är den bästa, som vi längtar efter att få höra Din mening om.

Min älskade son, alla Dina sorger och smärtokänslor är även våra, så länge vi lever. Nu kysser jag Dig farväl för denna gång.
Din älskande mor,

Mams."

Men de fattar inte hur akut min själs situation är. Totti och Tuttan har tydligen konfererat med föräldrarna, ty de harpar vidare på samma linje. Alla är de så hjälpsamma och vill de så väl, men ingen av dem vet att ge mig den rätta medicinen. Stackars Ruttan visste inte ens att jag varit och är sjuk. Hon har fått veta det genom Ruth och Cliff, som alltid har bevakat mig ytterst väl, och åtminstone Cliff. Han försöker ju hålla efter alla. Rickie hade tur som kom loss från honom. Men visst är de hjärtegodas och menar de bara ytterst väl.

Men det avgörande svaret på mina frågor har Annette givit mig. Hon skriver:

"Ännu på tal om Calle så har jag ofta tänkt på hur mycket lättare livet är för Calle då du är så långt borta och nu hägrar som någonting enbart trevligt och roligt, som skriver brev och skickar paket och tänker på honom, i stället för som det kunde vara i fall du vore här: komplicerar. Jag har nyligen hört om så många sorgliga fall där barnen slitits mellan sina känslor för mamman och pappan, som jämför styvfar med den riktiga och som (mänskligt nog) alltid tycks tycka att den förälder de inte just då vistas hos är mycket bättre än den de råkar bo hos, osv.osv. *Allt detta slipper Calle*, och han får i lugn och ro vänja sig vid farbror Göran, som han för resten redan på sitt litet reserverade sätt accepterat ganska hjärtligt. Och sedan när ni råkas – blir det sommar '72? – kommer han att tycka att allt är i sin ordning – vilket är vårt mål, inte sant, att göra livets svåra väg så lätt vi med våra fattiga små medel kunna göra den – för Calle, nämligen?!

Tro inte att jag vill avhålla dig från att komma hem. Det är inte det. Det är bara det att Calle just nu har det bättre än vad han någonsin har haft det, vår lycka är fullkomlig, hur fattiga vi än är och hur anspråkslöst vårt leverne än är, och så vill vi gärna att det skall fortsätta. Du har gjort mera för din son i Canada än vad du gjorde här, ty du har i din frånvaro byggt upp en bild av dig själv för Calle som han inte kan annat än älska, och den uppbyggliga och för honom välgörande idealbilden av dig vill vi inte att han skall förlora, ty jag vet ju att du bara är en människa, måhända mycket sammansatt och kontrastrik för att inte rent ut säga dubbel, men dock endast en människa, åtminstone på nära håll. Så kom inte hem, kära du, för vår sons och för den lyckas skull som du såsom frånvarande har lyckats ge honom. Vi ser dig nu i ett rosenskimmer av kärlek för att du är så långt borta och avstår från att komplicera mitt och hans liv med att ställa anspråk på honom i egenskap av hans enda rätta fader. Låt oss få fortsätta göra det! Låt oss få fortsätta umgås i tankarna med dig sådan som du var när du var som bäst. Låt oss inte förlora dig med att du kommer

hem. Förstå oss och förlåt oss: Calle och jag älskar dig mera när vi saknar dig än när du var med oss. Det är tokigt att det fungerar så, men det är mänskligt.

Det är möjligt att du eller någon annan kommer att anklaga mig för att ha hållit dig ifrån din egen son, men jag är van vid sådant. Allt är kvinnans fel. Det var jag som var dig otrogen och inte du som svek din familj för LS. Det var rätt åt mig att jag blev utan försörjande man så att jag nu måste skola om mig från bekväm hemmafru till nyttig modersmålslärlarinna. Det var rätt åt mig att min man övergav mig och min son med honom så att jag ensam med nöd fick börja släpa mig och Calle fram genom livet och bli familjens försörjare i stället för upphovsmannen till familjen.

Förlåt mina ironiska sarkasmer, men jag vill bara försöka ge dig en skymt av hur trogen jag alltjämt är dig. Det finns inte ett spår av bitterhet mot dig hos mig vad folk än säger om mig. Aldrig har jag försvarat mig mot insinuationer, emedan mitt rättmätiga försvar mot sådant kunde skada ditt anseende. För mig är du alltid den du var när du var som bäst, och den mannen kommer jag alltid att vara trogen. Jag vill alltid ära dig som den du var.

Men nu är jag omgift för lille Calles skull och emedan jag vill ge honom syskon, och om du nu kom hem skulle det försvåra mitt nya äktenskap. Förstår du det? Jag kan inte älska två närvarande män, men jag kan älska båda om den ena är frånvarande. Då kan jag vara båda lika trogen med att älska den andra som plikten bjuder och den första som fromheten bjuder. Min trohet mot dig skulle förstöras om du nu kom hem. På grund av mitt äktenskap skulle jag tvingas inta en avvisande hållning mot dig, och det vill jag inte göra. Jag vill vara dig trogen. Tro mig! Kom därför inte hem, om du kan låta bli och om ingenting tvingar dig därtill.

Du gav mig Calle, och den kärlek du gav mig genom att ge mig Calle är det mest värdefulla jag äger. Endast du skulle kunna ta vad du har givit mig ifrån mig, och det ber jag dig att inte göra. Vi vandrade skilda vägar för att inte mera göra varandra illa, för att du skulle få gå din väg utan att däri mera hindras av mig, och för att jag i fred skulle få behålla den lycka som du redan så generöst hade givit mig. Låt mig få behålla den i fred. Låt oss förbli separerade.

Tänk på oss som vi tänker på dig: med enbart ljuva ljusa harmoniska tankar som ingenting faktiskt kan störa, besudla eller ens avbryta.

Gud beskydde dig!

Annette."

Och de orden avgör mitt öde. Jag får inte fara hem till Finland. Det skulle bara skada henne i hennes nya äktenskap och Calle. Och det värsta är att hon har rätt. Hur väl förstår jag henne inte! Jag kan läsa mera mellan raderna än vad hon tror. Alltför väl är jag medveten om att jag har bedragit henne med min idealism, med religionen. Jag var den enda som ville vår skilsmässa. Hon gick med på den av kärlek till mig blott för att jag önskade den. Självmant tog hon på sig att bli ensam med vårt barn, att tvingas försörja sig själv och sin son, att skola sig och komma ut i arbetslivet och för min skull bli föremål för onda rykten och förtal: jag kan se framför mig hur gamla käringar i skärgården sitter och skvallrar om hur hon bedrog mig med sin tidigare vän och hur detta slutligen drev mig till förtvivlan. Men det är inte sant. Hon har offrat sig för mig i sin generositets stora oskuld och tigit därom inför världen. Därför är det inte mer än rätt att även jag äntligen offerar mig för henne. Hon vet inte hur sjuk jag är, och det är tur det, för om hon visste det skulle hon av hänsyn till mig inte framföra sin mening. Nu har hon lyckligtvis gjort det, och hennes ord är sigillet på mitt öde: jag måste dö.

En man går antingen framåt i livet eller under. Om han inte vinner lyckan förlorar han i livets strid om densamma och dör. Jag har förlorat. Jag får aldrig tillbaka mitt hem eller min familj. Min själs sjukdom, som är hemlängtan, får ingen bot. Och hur skulle jag kunna återse min före detta hustru och min son? Jag har ju en

gång för alla tagit steget ifrån dem, övergivit dem och svikit dem! Hur skulle jag kunna återse min Pappa? Jag har ju vanärat honom genom att misslyckas i mitt äktenskap! Hur skulle jag kunna möta Tuttan och Totti och deras lyckliga familj och ta emot deras generositet när jag har kluvit min egen familj i tu? Rut är den enda som jag skulle kunna umgås med på samma plan, ty hon har något av samma äventyrlusta, självsvaldighet och ostadighet som jag. Kommer hon någonsin att lyckas med att skaffa sig några barn och någon riktig familj efter att hon har lärt känna Canada-Putte?

Min situation är hopplös. Mitt arbete var det enda jag hade att dränka mina sorger i, och inte ens det bereder mig längre någon glädje eller ljuspunkt. På nätterna ligger jag bara och funderar över mitt misslyckade liv tills mardrömmen får mig att gråta. Jag kan inte sova längre. Och att ta mediciner mot sömnlöshet är som att salta i såren eller dricka saltvatten mot törst: själen blir bara sjukare och allt snabbare ännu sjukare.

Mitt Finland! När får jag åter njuta av din frihet ensam i mitt skepp på dina vida blåa glittrande fjärdar? När får jag åter sjunga för full hals tillsammans med världens bästa kamrater i Helsingfors och världens vackraste och trevligaste salonger, palats och presidentgemak? När får jag åter i lugn och ro använda mitt snille till den ofarliga och idylliska uppbyggligheten att föreviga de mina i paradiset på Fagerviks gröna ängar och gyllene stränder? När får jag åter i glädje och gamman prata illa om mig själv tillsammans med min impertinenta svägerska? När får jag åter leva? När jag är död.

Magnus har skrivit ett vänligt brev åt mig och rekommenderat en ny särskild sorts sömnmedel som skall vara särskilt effektivt. Det blir den sista medicinen. Den skall äntligen kurerar mig. Den skall äntligen ge mig bot mot min sömnlöshet. Ja, det enda som kan bota min kroniska hopplösa sömnlöshet är den eviga sömnen.

Det mest ironiska av allt var att jag skulle råka ut för doktor Mort. Hur kan en sådan läkare ha ett sådant namn? Första gången jag såg hans namn skrivet utanför ett mottagningsrum läste jag det till 'doktor Morf', alltså doktor Sömn. Han om någon med sina ständiga mediciner mot allt själsligt ont skulle väl gärna unna mig att få sova den eviga sömnen. Jag inträder i den med hans fulla välsignelse, och han blir av med ännu en besvärlig patient – allt sker enligt honom enbart till det allmänna bästa.

Men jag skall överlista honom och hans fördömda mediciner, som bara är meningslösa gifter. Genom mina telepatiska utflykter har jag lärt mig att lämna min kropp, och det enda jag behöver göra för att ta steget fullt ut är att inte mera återvända till kroppen. Doktor Mort har ändå förgiftat den till oigenkännlighet: den är missbrukad. Allt jag behöver göra är att lämna den för gott i sömnen och låta den stilla avsomna.

Men vad skall det då bli av de mina? Vad skall Calle tänka om sin far? Och Pappa som är ordförande för Svenska Folkpartiets medlemmar i Lahtis! I hela sitt liv har han slitit för svenskheten i Finland och dess bevarande, och så går hans ende son, det yppersta praktexemplaret av hans eget släkte, och punkterar hans livs mening med att begå självmord! Hans ende son, hans bästa stöd i livet, hans klippa och grund för framtiden, hans bästa kamrat och den godaste son som någon fader någonsin haft!

Och min mor! Hon är den enda som kommer att förstå mig, och hon kommer att sörja över min död för resten av sitt liv. Men hon ensam kommer att veta varför jag måste dö.

Varför måste jag då dö? Svaret är enkelt: Försynen vill det. Allt talar för det. Det är en logisk slutsats. Jag har den rösten inom mig som var och en som hör den måste lyda och blint följa intill döden. Mitt samvete är sådant att jag varken kan eller får trotsa det. Jag måste dö på det att de andra må leva. Jag är ett större bekymmer och

en större sorg för de mina som levande än som död. Nu vändas de alla när de tänker på mig. När jag slocknar blir de tysta inför evighetens avgörande, träffande, rättvisa och överväldigande ingripande. När jag är död kan de minnas mig med enbart goda tankar, och dessa tankar kommer att färgas i det vackraste av alla ljus: det ändlöst sköna tärfyllda oöverträffbart ljuva saliga och rena klart finländska varma vemodet.

Så slocknar jag, men något lämnar jag i arv. Min son får överta mitt vetenskapliga snille. Pengar plus en fet livförsäkring är av mindre värde för eftervärlden. Men alla mitt livs många glädjeämnen finns för evigt bevarade på fotografier, inklistrade i album, insatta i diapositiv och noggrant kommenterade med min speciella spirituella prydliga fina stil. Kanske någon någon gång bryr sig om att betrakta dessa minnen, som är mina men som jag ej kan ta med mig när jag ger mig ut på min yttersta färd över det största och vackraste av alla hav som leder den vilsne skeppsbyggnadsingenjören, som blev sjöman för om masten, hem.

Det är den 6 maj 1971. Mina föräldrar är informerade om mina resplaner. Tiden är kommen. Jag måste nu som alltid vara konsekvent i mitt handlings sätt och inte tveka inför riskerna."

Jag stannade i Mauvais några dagar och skrev så finkänsliga brev som möjligt till hans föräldrar och gifta systrar om hans bortgång. Jag hade ett helvete att reda upp, och det var bara jag som kunde göra det. Gunnarson hörde till den kategorin stora älskare som får sina närmaste att uppleva himmelen bara för att sedan störta ner dem i helvetet. Det hade han sannolikt gjort med sin hustru, sin späde son, sina systrar och sina föräldrar. Samtidigt är det omöjligt att anklaga honom för något. De kvinnor som stått honom närmast hade båda svikit honom. Hans hustru hade gift om sig utan att kunna föreställa sig sin fränskilda mans känslor och föresats att aldrig gifta om sig. Det var sannolikt detta som krossade honom. Han var för känslig för att kunna acceptera ett fullständigt äktenskapsbrott. Hans egen mor, den enda som hade kunnat rädda honom, hade i tanklöshet, stolthet och okunskap om det reella förhållandet i sin sons psykologiskt ytterst kritiska situation avrättat honom från att komma hem. Något mera fatalt hade hon inte kunnat göra. Det var en moders allt förlåtande och reservationslöst omfamnande av en förlorad son som var det enda han behövde, men denna moder svek honom. Därför förlorade hon sin ende son för alltid, och det kommer hon sannolikt aldrig att komma över.

Likväl kan jag inte anklaga modern och hustrun. De visste inte tillräckligt mycket, de var för långt borta, de tänkte på allas bästa och inte på Puttes bästa, och man kan även förstå hustruns totala ovilja till att ha exmaken hemma igen. Jag visste hur bra han såg ut, sannolikt var han en av världens bästa och generösaste älskare, och ingen dam skulle ha kunnat motstå honom. Samtidigt var han en ganska överväldigande och förkrossande karaktär: att vara gift med en sådan måste ha varit ett ganska fruktansvärt paradiset.

Två andra faktorer är intressanta att ta hänsyn till. Jag känner till flera fall av fartygsbyggnadsingenjörer som hoppat av. En av dem hade möjlighet till världens bästa ställning som hög chef på landets högsta varv, men han lämnade allt och blev bonde. Det är som om detta yrke i sig skulle härbärgera fröet till en identitetskris av oerhörda dimensioner. Vidare var Putte född den 14 februari, St. Valentins dag, den stora kärleksdagen. Jag tror inte på astrologi och annan sådan vidskepelse, men ödet kan man aldrig bortse ifrån.

Om det ligger någon skuld hos någon är doktor Mort den enda som kan belastas där för. Han begrep ingenting. Två av tre självmordsfall i vårt land beror på bristande själavård som ersatts med otillräcklig och vanligen direkt nedbrytande psykiatrisk vård genom medicinering och vad som är värre. När Putte kom ut från

sjukhuset hade hans onda icke åtgärdats medan han däremot hade förlorat en del av sitt människovärde. Detta är risken med alla sinnessjukhus: den som en gång inträder däri förlorar för alltid något av sitt människovärde, och det hjälper inte hur mycket psykiatrin försöker bortförklara detta. Inga kulisser eller dimridåer hjälper mot denna själsliga förnedring, i bästa fall märker patienterna det inte själva, men denna patient var alldeles för känslig för att kunna utsättas för detta utan vittgående konsekvenser. Hans känslighet kunde inte acceptera det. Hustruns omgifte var hans livs enda katastrof, och i stället för att bota dess skador gav honom doktor Mort en ny katastrof på halsen genom tvångsmedicineringen och reduceringen av hans människovärde. Självmordet var ingenting annat än en naturlig protest mot de obotliga följderna av dessa båda katastrofer.

I vårt land begår sju människor självmord varje dag. En tredjedel av alla självmord förblir oförklarliga och ouppklarade: ingen vill befatta sig med dem och inte ens präster. Fenomenet är en bottenlös avgrund som alla riskerar att försvinna genom som befattar sig med problemet. Ofrivilligt har jag av ödet placerats vid denna avgrunds rand, jag har fått blicka ner i den, och jag ämnar inte lämna den odokumenterad av mina egna erfarenheter.

Men tillbaka till min son Gunnarson. Samma dag som jag hade ämnat återvända till Montreal ankom det ett brev till honom från hans egen mor. Jag kunde inte låta bli att öppna det och läsa det. Det var brottsligt, men jag gjorde det. Det löd:

"Helsingfors 6.5.1971.

Käraste!

Vet ej ens om detta brev när Dig förrän Du stiger ombord på båten, men vill bara ännu skriva, att naturligtvis har vi ingenting bestämt för Dig, utan naturligtvis skall Du själv bestämma och planera. Det var väl mest i avsikt att inge Dig en viss trygghetskänsla som vi påpekade olika möjligheter här. Och att Du alltid skall känna Dig trygg i vår kärlek, det skall Du lita på! Så som man lutar ett trött huvud mot en välvillig axel! Alltid!

Vi har så mycket att prata om när Du kommer. Är och möter Dig i Kotka måndag 18.6 då jag kommer med buss från Borgå på morgonen och är i Kotka 12-tiden. Om Din båt kommer före kommer Du kanske och möter mig till bussen; i annat fall tar jag reda på båten. Reser därifrån till Lahtis då Paps gärna vill se Dig så fort som möjligt –, och sedan kanske i veckan ned till Fagervik.

Paps har ärende till H-fors varför vi nu är här, ehuru han kommer med tåget om en timme. Moster Lullan ber även hälsa så hjärtligt! Hon känner till flera liknande "fall" och gav oss det allra bästa framtidshopp, då vi idag anförtrodde oss helt åt henne. Vi tyckte det var bäst så, och Du vet ju hur lojal och kärleksfull hon alltid har varit mot oss alla!

Tro inte att Din sjukhusvistelse på något sätt nedsätter Dig i våra ögon! För oss är Du alltid den samme: den dyraste, bästa och käraste gossen i världen!

Men nog nu av självutgjutelser! När Du kommer skall vi jubla och vara glada, festa och ha roligt, ty "sonen som var förlorad är kommen tillbaka igen!" Tro mig! Med detta beslut och Din äntliga resa hem skall alla Dina orättvisa prövningar äntligen ha nått sitt slut, och stormen skall aldrig mera komma tillbaka! Käraste! Allt skall bli som förr igen! Aldrig mera skall Du eller vi behöva gråta eller ligga sömnlösa!

Detta bara för att förvissa Dig om att vi står beredda att möta Dig med de öppnaste armar som alltid, utan någon reservation eller baktanke, och utan att Ditt "fall" på något vis har påverkat vår inställning till Dig. Tvärtom har den genom Dina umbäranden bara blivit bättre, rikare och mera innerligt kärleksfull.

Min son, se Din moder, som väntar på att äntligen få omsluta Dig igen i den tryggaste av alla famnar: den äkta modersfammen!
Dina älskande,
Mams och Paps."

Det var droppen som fick mitt medlidande att svämma över.

18.

Epilog till första delen.

Mitt första brev till hans anhöriga ledde till någon korrespondens oss emellan. Modern, som i stället för att få återomfamna sin förlorade, ende och återkomne son fick mottaga en gravurna med hans döda stoft, hörde jag aldrig någonting ifrån, men hennes make förvissade mig om hennes obrutna hälsa och framförde till mig hennes tack för vad jag hade kunnat meddela henne.

Två av Gunnars böcker tog jag mig friheten att låna och läsa innan jag sände dem till hans familj. Det var "Glaspärlespelet" av Hermann Hesse och Thomas Manns "Doktor Faustus". I båda böckerna hade Gunnar gjort anteckningar i marginalen och ibland gjort understrykningar. I "Glaspärlespelet" var det stycket understruket där J. Knecht beskriver sin vän Tegularius som synnerligen olämplig för varje ledande, representativ och organisatorisk ställning, emedan en sådan för honom och för dem han då finge ansvar över skulle leda till olycka, att hans bristfälligheter yttrade sig i anlag för depressioner, perioder av sömnlöshet och ångestkänslor, stark melankoli, kvalfulla ensamhetskänslor, plikträdsla, ansvarslöshet eller hänsynslöst bruk av ansvar, samt självmordstankar, men att han trots att han inte var funtad för högre ställningar dock var en klenod för sällskapet, en oundgänglig förmåga och ett omistligt andligt stöd. (Kapitel fyra i början.) Och i slutet på "Doktor Faustus" fann jag två understrykningar som jag ber att få citera:

"Man kan inte tänka sig något mera beklämmande, hemskt och rörande, än när en ursprungligen djärv och trotsig och frigjord ande efter att ha beskrivit sin svindlande bana över världen bruten återvänder till moderligheten.... För en mor är hjältesonens Ikarosflykt, mannens djärva äventyr sedan han vuxit ur barnskorna, i själva verket en lika syndig som obegriplig förvillelse, vari hon alltid hemligt kränkt hör de främmande, andestränga orden: "Kvinna, vad har jag med dig att göra?", och när det arma barnet är störtat, tillintetgjort, upptar hon det alltförlåtande i sitt sköte och tycker bara att det bästa hade varit att det aldrig hade löst sig därur...."

För min del har jag en aning, för att inte säga visshet om att bakom hans misslyckade flyktförsök även stod en mystisk räddningsidé som är välkänd i den äldre teologin, särskilt den tidigare protestantismen, nämligen antagandet att den åt djävulen försvurne kan rädda åtminstone sin själ om han 'upppoffrar sin kropp'."

Enligt hans anhöriga gick Gunnar till sjöss för om masten för att ägna sig åt havets arbetare, de enklaste sjömännen, och lära dem att leva ett bättre liv utan sprit, tobak och horor i varje hamn. De anhöriga kunde inte säga om Gunnar hade någon framgång i den föresatsen. Av dem fick jag också veta att han hade haft ett praktiskt taget absolut gehör.

Den konkreta krisen i hans liv utmärktes av "kontorspredikan" och den därpå följande "kyssen". När jag har lyckats tala med hans arbetskamrater om saken kom det fram att det enda snurriga och rubbade med hans "predikan" hade varit det att

det hade varit så totalt oväntat. Den skandinaviske enstöringen hade plötsligt börjat göra anspråk på att vara en Messias, och det hade tagit hela kontorspersonalen med fullständig överraskning. De medgav för mig att det hade varit fullständigt harmlöst men bara så häpnadsväckande. När jag frågade dem om de mindes något av vad han hade sagt i sin predikan bekände de att de mindes ingenting.

Beträffande "kyssen", då hans arbetskamrater av fru Bourghardts rop såg sig nödsakade att övermannas "predikanten", kom det fram att de aldrig hade sett om Gunnar verkligen hade lyckats kyssa kvinnan eller inte. De visste alltså inte ens om det verkligen ens hade ägt rum någon kyss. Fru Bourghardt själv har jag aldrig lyckats finna. Naturligtvis hade hon nog av sina egna sorger och bekymmer för att så med ens även kunna acceptera en Gunnarsons.

Betecknande är även, att inte en enda av hans arbetskamrater satte "kontorspredikan" och "kyssen" i något sammanhang med varandra. Inte en försökte analysera den gemensamma nämnaren för båda incidenterna: det oförträngbara nödropet som på grund av skrupler inte lyckades uttrycka sig klart och förstäligt.

Ingen motgång kände jag någonsin så djupt som denna. Patricks totalsekularisering, Franchards vägran att låta utbilda sig, Durands naturliga död, Moreaus fanatism och Kleinsacks avsked var ingenting mot denne skandinav fullkomligt onödiga död, som jag allena hade kunnat hindra. Jag kunde inte komma över det faktum att jag hade kunnat hjälpa honom och hade underlåtit att göra det.

Doktor Mort tvädde sina händer över Puttes död. Den som fick ta på sig hela skulden var jag. Jag hade talat med honom på sjukhuset, och jag var den ende i hans närhet som han hade invigt i sina självmordsplaner. Jag var alltså faktiskt den enda som hade kunnat hjälpa honom. Hans syster i Seattle hade inte anat hur sjuk av melankoli och tungsinne han var. Hade jag ansträngt mig något mera än vad jag gjorde så hade jag nog lyckats spåra upp hans adress trots allt. Doktor Mort vidhåller ännu idag att han aldrig ägde Puttes civila adress, men jag kan inte bli kvitt den misstanken att han avsiktligt undanhöll mig adressen för att jag inte skulle uppsöka ex-patienten och göra honom till patient igen. Hade jag pumpat Mort litet hårdare hade jag kanske fått adressen trots allt.

Därför kände jag det största ansvaret för Puttes död vila på mig. Och mitt sätt att sona det på blev att jag stannade på sinnessjukhuset.

Jag insåg att jag behövdes där. Där finns flera hundratals olyckliga fall som de sex som jag har beskrivit, och alla dessa många hundra och kanske tusen kan räddas varenda en om man bara ger dem rätt självvård. Jag har lärt mig att göra det, efter de ovan skildrade fallen har jag haft framgångar med flera dussintals andra, somliga långt svårare, och denna uppgift har uppslukat mig och blivit för mig ett kall. Jag samarbetar alltså med den sure doktor Mort, som fortfarande då och då av oförstånd sticker käppar i hjulen för mig, men på det hela taget går det mera väl än illa. Somliga menar att jag har blivit konstig själv och ett levande parallellfall till läkaren i Anton Tjechovs novell "Den sjätte paviljongen", men jag vet vilken nytta jag gör, och min biskop vet det också och ber mig gå på i ullstrumporna och inte förtrötta. Somliga av mina kollegor ruskar pessimistiskt på sina huvuden, betraktar min optimism som dömd till att misslyckas och säger sinsemellan:

"Stackarn! Han har blivit galen själv!"

Men jag och min Herre vet bättre.

Slut på första delen.

Andra delen : Ecce Agnus Dei.

I anslutning till den bristfälliga dokumentationen av Robert Kleinsacks öde kan jag nämna något om den förläggare som senare kom till vårt sjukhus. Hans förlag var ett litet förlag som staten med gott samvete hade förvägrat ekonomisk hjälp inför hotande konkurs, varvid förlaget naturligtvis efter en lång och hjältemodig men hopplös dödsstrid med statens bifall, goda minne eller fullkomliga likgiltighet även gått i konkurs, varvid dess chef hamnade hos oss. Dessutom hade hans förlag varit franskspråkigt. Jag frågade honom om han kände till namnet Kleinsack, varvid han sade:

"Ja, jo, hm, jag har bestämt hört det förut. Är det inte namnet på en mycket löjlig person? Det låter som hämtat från en lättare operett av Offenbach."

Han kände alltså inte till Kleinsack, men vi talade om honom ändå, och jag berättade om hans öde och om hans 108 refuseringar.

"108 refuseringar! Det är ju ingenting! Den som ger tappt efter bara 108 refuseringar är en hopplös dilettant som aldrig kan bli något. Men det förvånar mig att Kleinsack efter 108 refuseringar ännu inte visste något om den bransch han försökte ge sig in på. Tydligt sade aldrig någon förläggare sanningen till honom."

"Och vad är sanningen?"

"Sanningen är att alla bokförlag går det utför med. Det utges färre och färre böcker för varje år. Folk läser mindre och mindre böcker för att i stället låta sig förslöas och hjärntvättas av television, radio och dålig rockmusik eller ännu sämre filmer. En bidragande orsak är att böckerna är så dyra: färre och färre har råd att köpa dem. Och varför är de så dyra? Därför att staten med sina socialistiska värderingar en gång för alla har stämplat dem som lyxartiklar och lägger en saftig omsättningsskatt på varje såld bok från Homeros till Shakespeare och från Cicero till Stefan Zweig. Staten tar årligen in 150 miljoner dollar i omsättningsskatt på böcker, och av dessa 150 miljoner dollar ger den förlagen tillbaka 16 i litteraturunderstöd. Samtidigt skänker staten årligen åt tidningspressen 500 miljoner dollar, och dessa dagstidningar, som är så dåliga och får så mycket pengar till skänks, är helt befriade från omsättningsskatt. "ICA-Kuriren", "Metallarbetaren", "Lektyr", "Folket i bild" med flera slaskblaskor som inte ens duger som dasspapper emedan trycksvärtan är lös skänker staten frikostigt åt folket medan det ena seriösa bokförlaget efter det andra går i konkurs. Man kan verkligen med skäl misstänka att statens avsikt bakom denna politik skulle vara att till varje pris reducera hela folket till idioter. Vad den gör är att den bestraffar kunskap och inhämtandet av den.

Raven & Lockwood, ett av våra största förlag, som årligen har givit ut 130 nya boktitlar, hade för tre månader sedan ett katastrofmöte i vilket det beslutades att utgivningen skulle skäras ner till 30 nya böcker per år: en nedskärning med 75%! Och det är bara ett exempel ur högen. Alla förlag har bringats till liknande drastiska avkall på det seriösa till förmån för kulturförfallet genom global hjärntvätt via massmedia.

Detta är anledningen till Kleinsacks 108 refuseringar och ej att hans romaner var ointressanta. Han visste ingenting om verkligheten på bokmarknaden. Själv hade jag tio anställda medarbetare till för några år sedan. Mot slutet var jag ensam och utförde elva människors arbete varje dag tjugo timmar om dygnet medan förlaget gick med en förlust av 200 dollar om dagen. Därför blev jag ett värre vrak än Kleinsack, som var en däre som gav upp. Jag gav i alla fall inte upp självmant.

Men nu vet jag var jag har hört det namnet. Är han inte en clown som det sjungs om i en av de bästa ariorna i operan 'Hoffmanns äventyr'?"

Vi undersökte saken, och det visade sig att så var fallet.

Jag träffade min kollega Patrick Queznay en gång till. Det var så att jag hörde att han plötsligt hade slutat vid det löpande bandet på tröskmaskinsfabriken emedan han inte orkat med det. Jag beslöt mig då för att en sista gång försöka övertala honom till att återvända till oss, varför jag uppsökte honom.

Han tog mycket vänligt emot mig, vänligare än förra gången. Han lyssnade noga till alla mina argument för att han skulle åter komma till oss, och värtaligt förespeglade jag honom att han hade allting att vinna och ingenting att förlora. Men ändå blev hans sista ord nej.

"Varför?" frågade jag.

"För en enda persons skull: för min avskedade organist."

"Men han är på väg tillbaka."

"Är han det? Kan han komma tillbaka? Tror du verkligen att den församlingen någonsin vill ta ett barn tillbaka som den själv har bränt och kastat ut? Vet du inte, att bränt barn, utom att det skyr elden, även luktar illa? Nej, min broder, så länge den mannen inte har fått sin fulla upprättelse kan jag aldrig få det heller. Jag hade kunnat ge honom upprättelse så länge jag var kyrkoherde och gjorde det inte, och efter mitt fall står det inte längre i min makt att ge honom upprättelse."

"Men varför är du så fixerad vid honom? Hur kan hans fall hindra dig från att åter bli präst?"

"Det är mycket enkelt. Mitt frivilliga avsked från kyrkan avgjordes av en enda sak: hans sista brev till oss."

"Där han menade sig ha blivit lika orättvist behandlad som den korsfäste?"

"Just det. I det brevet överbevisade han mig om min och kyrkans skuld och sin egen oskuld. När jag läste det brevet stod det klart för mig vilken fruktansvärd orättvisa jag hade gjort mig skyldig till gentemot honom. Först då gick min skuld upp för mig. Jag lovar dig, att fram till dess trodde jag att jag hade gjort rätt. Jag handlade utan ont uppsåt när jag avskedade honom i den tron att det var det bästa för honom. Jag trodde att han själv innerst inne ville det. Av någon anledning hade jag fått den uppfattningen av hans brev av den första maj, som han avslutade med 'att han ämnade fortsätta göra sitt yttersta för kyrkans musik tills han blev avskedad för den sakens skull'. Det var inte därför jag avskedade honom. Jag avskedade honom för att han uppenbarligen led av sin egen musik, för att han tydligt kommit in i en ond cirkel av självplågeri för sin musiks skull och för att jag ville befria honom från det lidandet. Jag var säker på att han bara skulle lida ännu mera om han stannade kvar. Först när hans sista brev kom insåg jag att jag hade misstagit mig totalt och hur oändligt stor skada jag i mitt avskedande av honom direkt hade vållat honom. Och då kunde jag bara inte fortsätta vara präst, när det plötsligt stod klart för mig vilken dålig präst jag hade varit.

Jag svär att jag bara ville honom gott. Jag älskade honom. Jag njöt av hans melodier, och alltid när han presenterade någon ny vacker originalkomposition berömde jag den och uppmuntrade jag honom. Det var utan tanke på någon muta som jag gav honom löneförhöjning. Jag gjorde allt vad jag kunde för honom, men ju mera jag främjade honom, desto mera missnöjd tycktes han bli. I början skämtade vi alltid med varandra, och han var ofta en tröst för mig. Jag minns särskilt när min mor hade dött och jag beklämd återvände till församlingen efter att ensam av alla hennes fem söner ha följt henne till den eviga vilan, hur han faktiskt tröstade mig med att enkom för mig lågmält spela sina vackraste melodier. I gengäld tog jag med honom en kväll och läste mässan med honom ensam.

Och ändå visade han en sådan gränslös otacksamhet att han bakom min rygg skrev till församlingsrådet! Jag medger att jag blev vred och aldrig kunde förlåta honom just det, men det var inte anledningen till hans avsked. Inte heller var det kyrkokåringarnas infernaliska kaffesumpsintriger. Inte heller var det illvilja. Jag ville bara hans bästa.

Jag kände också hans föräldrar, och i synnerhet hans mor var en underbar person. Jag beklagade mycket att de flyttade till sitt nedärvda lant- och sommarställe på västkusten. Hade de stannat kvar hade det kanske aldrig blivit något missförstånd mellan mig och honom. Att församlingen var så bråkig och ostyrig var kanske den största anledningen till alla olyckor. De enda som inte bråkade där var de gamla och de östeuropeiska flyktingarna. Endast de hade genom ett långt liv och genom ohyggliga erfarenheter lärt sig att inte göra livet värre än det redan var. I synnerhet ungrarna var mycket duktiga. De hade en egen kör, som jag lät framträda ibland på våra annars alltid engelska och franska högmässor, fastän de bara sjöng på ungerska. (Det var nämligen främst ungrarna som gått i täten för församlingen när det gällde för den att göra sig av med min företrädare, monsignore Cuccurullu.) Och det var deras mässa som inspirerade Theo till komponerandet av sin vackra latinska delvis flerstämmiga mässa, som jag gärna hade tillåtit om han inte hade burit sig så dumt åt."

"På vilket sätt bar han sig dumt åt?"

"Han retade mig. Han gjorde mig till sin fiende. Han var så envis, och han kunde aldrig kompromissa med sig själv. Framför allt teg han aldrig med vad han tänkte. Han provocerade och retade alla utan att inse att det inte var hälsosamt för honom. Han var så förbannat hederlig, ren och oskyldig."

"Enligt någon var han den enda organist som någonsin sjungit vackert där."

"Och det steg honom åt huvudet."

"Ändå gjorde du anspråk på att sjunga renare än han."

"Jaså, det har du hört?" Patrick log, som om han tänkte: "Du har mig!" Men han återtog genast: "Gud vet att jag försökte vara en god präst och kanske också var det. Åtminstone var jag mycket generös. Jag lät för dyra pengar restaurera de fresker som hade möglat mer och mer ända sedan kyrkan byggdes och som alla kyrkoherdar där före mig hade låtit mögla. Jag gav kyrkan vackrare lampor och hade gärna även låtit knacka fram de fjorton änglar med Kristus som fader Pomp, min föregångare, hänsynslöst hade kalkat över som en annan protestant; men fackmän för ett sådant omfattande restaurationsarbete fanns inte att få. Man fick i så fall hämta dem från Europa. Därför är alla änglar och Kristus i den kyrkan begravda och obefintliga ännu idag. Alla kyrkoherdar där före mig hade varit konservativa snåljappar som ofta hade lyckats lyda biskopen och skaffat organister som spelade gratis, men så snål vägrade jag vara. Biskopen blev därför arg på mig, men det anser jag ännu idag att jag gjorde rätt i att ignorera. En generösare kyrkoherde än jag, som anställde en duktig organist för 750 dollar i månaden, Theos efterträderska, har den församlingen aldrig haft. Det vidhåller jag ännu idag."

Men Theos fall blev mitt fall. När det gick upp för mig att jag hade vållat honom en obotlig skada kunde jag inte längre uthärda att fortsätta vara en så dålig präst. Och det är min bot, att så länge han förblir oupprättad skall jag förbli det även. Men så hopplöst fallna är vi nu bägge två, att jag tvivlar på att någon av oss någonsin åter blir något av vad han var."

"Till kyrkan står alla vägar alltid öppna."

"Det tror du ja, men så lätt är det inte. Din kyrkas plattityder håller alla dörrar öppna men skrämmer bort all intelligens. Jag tror att det enda som någonsin kan upprätta mig eller honom är inte någon levande människa, utan ödet."

Dessutom är jag kär nu. Jag tänker gifta mig med en vacker polska som jag fann på maskinverkstaden, och med henne skall jag bygga upp en annan mera jordnära lycka. Jag gjorde ändå rätt som lämnade sjukhuset, men du är kvar där, och det bekymrar mig. Vad gör du där egentligen?"

"Jag hjälper alla dem som behöver hjälp."

"Kan de hjälpas? Räcker det inte med de nederlag som du redan har lidit där? Måste du utsätta dig själv för en sådan fara? Orkar du med det?"

"Ja."

"Jag orkade inte med den dagliga åsynen av alla dessa som för alltid förlorat sitt människovärde helt eller delvis. Jag lärde mig där, att gränsen mellan dem som det ännu finns hopp för och de hopplösa fallen var elchocksbänken. De som hade fått elchocker var definitivt märkta för resten av livet av något som var värre än döden, och för dem var den enda återstående befrielsen döden, och det fanns alltför många sådana. Umgås du även med dem?"

"Ja."

"Kan du stå ut därmed?"

"Ja."

"Är det inte sådana som alltid begår självmord förr eller senare?"

"Nu överdriver du. Två av tre självmördare är psykipatienter, men det betyder inte att alla psykipatienter måste bli självmördare."

"Men lär sig psykiatrikerna ingenting av att så många av deras patienter begår självmord? De läkarna måste ju förstå att en behandling som leder till självmord inte kan vara alldeles idiotsäker."

"Det är bland annat den uppgiften jag har på sjukhuset, att försöka få psykiatrikerna till att bruka mindre vetenskapliga och mera mänskliga metoder."

"Det kommer du aldrig att lyckas med, och psykipatienterna kommer alltid att förbli latent självd destruktiva självmördare vilken behandling de än får."

"Dulåter precis som doktor Mort, men som etablerad läkare säger han sina tankar inte lika högt."

"Han och jag är realister. Jag har ju sett hans patienter. För mig var de allesammans potentiella självmördare. Även Hemingway var ju en sådan psykipatient, och även han sköt sig till slut."

"Han var även svårt njursjuk och hade oerhörda alkoholproblem."

"Ja, men han sade dock själv efter sin första elchocksbehandling, att 'de kurerade sjukdomen men tog livet av patienten'. På något vis tog elchocksbehandlingen ifrån honom det viktigaste han hade, nämligen det som psykiatrin i sin okunnighet förnekar existensen av, nämligen själen. Och det tror jag är det grymmaste man kan göra mot en annan människa: att ta hennes själ ifrån henne. Det kan man göra medelst hjärntvätt och elchocker, och det var nästan det jag gjorde med Franchard, vilket jag alltför sent insåg att jag hade gjort och ångrade. För en människa som har förlorat sin själ finns det ingenting annat kvar än döden. Jag hade gärna stannat kvar där på sjukhuset för resten av mitt liv och kanske arbetat och missionerat där som du, om där inte just hade funnits så många elchocksfall, som alla var mera döda än levande och därför just så förfärliga, emedan de gick omkring och bara längtade efter att någon gång få ro i sina gravar.

Ty jag hade det bättre där på sjukhuset än någonsin annorstädes. Värst hade jag det i kyrkan. Den saken är klar. Ty vet du vad ett dårhus egentligen är? Jo, dårhuset är en asyl för friska människor i denna annars galna värld. Dit sänds de friska för att den sjuka världen skall få slippa dem, och där görs de sjuka med hjälp av mediciner och elchocker. När de väl gjorts tillräckligt sjuka genom nerdrogning släpps de ut till den sjuka världen igen men inte utan att sjukhuset fortsätter att kontrollera dem, så att deras liv i fortsättningen styrs enligt den sjuka världens sjuka normer. Världen är galen, och den som är frisk nog att inse det och agera därefter stängs in i dårhuset. Och galnast är alla de som försvarar sina etablerade positioner i samhället med religionens hjälp, de hopplöst fanatiska som tror på den yttersta ofelbarheten, de inom kyrkor, tempel och moskéer besuttna, alla småpåvar och ayatollar, alla sådana som aldrig kan tvivla, som aldrig kan tvivla på Gud eller på sig själva, alla inskränkta och intoleranta auktoriteter och paragrafryttare, som kan göra världens heligaste kyrka till ett helvete för sådana som Théophile Franchard och mig; och i täten för denna ofelbara liga av förtryck står religionen islam, som aldrig kommer att sluta

hemsöka världen med sina sjukdomshärjningar förrän muslimerna av praktiska erfarenheter tvingas till att bringa sin profet och sin koran i tvivelsmål.

Ty vad blir följderna av religiösa fanatiska galningars härjningar och deras omvandling av hela världen till en galen cirkus? Följderna blir sådana tvivlare som jag, som tror på den evige ende onde Guden, som offrade sin ende son Jesus Kristus och frossade däri och skrattade av skadeglädje åt sitt eget magnifika skådespel av oöverträffad grymhet."

Så slutade mitt hittills sista samtal med Patrick. Hans ord att han aldrig kunde bli präst igen förrän ödet hade återupprättat Theo beslöt mig för att göra allt för att hjälpa Theo tillbaka till musiken, men på något sätt kände jag på mig att det var för sent.

Och Patricks sista ord till mig, som får mig att rysa än idag, har aldrig upphört att sysselsätta mig och bidra till mina grubblerier, ty jag är en god lyssnare och tar allt på allvar vad människor säger till mig, det är det en god prästs plikt att vara; och det är kanske just fler sådana människor som världen behöver i motsats till alla dem som Patrick karakteriserade som världens galna ledare, som samtliga egentligen bara predikar utan att lyssna.

Det återstår nu att säga några ord om Theo Franchard, organisten.

Han fortlevde i elände i stadens fallfärdigaste slum och hankade sig fram med att ge privata musiklektioner hemma hos sina elever. Han skulle aldrig själv ha kunnat ta emot elever hemma, ty då hade samtliga skrämts bort eller förbjudits av sina föräldrar att någonsin besöka en så farlig miljö mera: hans hem var alltför avskräckande. Han accepterade så få elever som möjligt, ty han ville använda så mycket av sin tid som möjligt till att komponera. En elev om dagen eller högst två var tillräckligt så att han kunde överleva. Nätterna igenom satt han uppe och tonsatte sin romantiska om Beethoven och Schumann erinrande musik.

Men han hade problem med sina grannar och mest med den närmaste av dem. Den som bodde vägg i vägg med honom var en dagdrivare som inte tycktes göra annat än sitta i sin lya och på löpande band spela den värsta och skrikigaste sortens rockmusik på sin underbara stereogrammofon. Detta var från och med hans första dag i huset oerhört störande för Theo, ty genom väggarna i det gamla huset hördes allt, och grannen spelade dessutom alltid sina skivor för högsta volym. Det var omöjligt för tonsättaren att koncentrera sig när grannen var hemma, och eftersom grannen nästan alltid var hemma fick Theo inte mycket komponerat. I början gjorde sig Theo besväret att knacka på hos grannen och be honom dämpa sin stereo men utan märkbart resultat. Grannen menade att han hade rätt att spela sina skivor när han ville eftersom Theo själv spelade piano. Det var en råbarkad grovhuggare som inte kunde tåla mycket klagomål eller kritik. En natt när Theo vågade knacka på och be honom dämpa grammofonen för att låta Theo sova öppnade grannen dörren i definitiv adamskostym och därtill ordentligt påstruken samt med en dragen kniv i handen och inte minst med en naken kvinna i sängen, även hon tydligt påstruken, som ömkligt gnällde från sängen och frågade vem det var som kom och körde upp dem från sängen mitt i natten mitt i den heligaste herdestunden.

"Vad vill du?" frågade grannen brutalt med blodsprängda ögon.

"Jag ville bara be er dämpa grammofonen så att jag kunde få sova."

"Hörs det då?"

"Om det hörs! Skulle jag väl knacka på annars?"

Inifrån lägenheten dånade den raspiga rockmusiken för högsta volym.

"Jag tror inte att det hörs. Hör du inte hur lågt jag har den på?"

"Jag hör alltför väl in till mig precis hur högt den är på."

"Det tror jag inte du gör. Du vill bara komma hit för att vara rolig."

"Tror du jag tycker det här är roligt?"

"Jag tycker inte att du är rolig."

"Stäng bara av stereon, så går jag."

"Vem fan tror du att du är som kommer här mitt i natten och ger mig order?"

"Jag ville bara be er sänka volymen."

"Det hjälps inte. Ser du inte att jag har en kvinna i sängen?"

"Det kunde jag inte veta där uppifrån."

"Men nu vet du det! Vet du vad du har gjort?"

"Nej?"

"Du har stört oss!"

"Jag ville bara be er sänka volymen..."

"Tjatar gör han också, den pratkvaren. Vet du om att du tjatar?"

"Er musik är mera tjatig än jag."

"Den tjatar inte. Den spelar. Kan du inte höra att det är musik? Kan du inte skilja mellan musik och vanligt tjat?"

"Jag tycker mera det låter som ansträngt oväsen."

"Vet du vad det här är?" Den vildöde indikerade sin dragna och nyvässade kniv.

"Jag ser nog vad det är."

"Stick då, innan jag sticker dig!"

"Men sänk då grammofonen!"

"Vad fan skulle jag göra det för? Du kan ändå inte vråka mig. Hela huset står bakom mig. Jag har talat med alla grannarna. Du är den enda som störs av min stereo. Trivs du inte kan du flytta härifrån. Försöker du få mig vräkt blir du bara själv vräkt i stället. Stick nu!"

"Det är väl så att alla andra i huset utom jag har sin stereo. Därför hör de inte din. Och jag har aldrig försökt få dig vräkt. Jag är väl den enda i huset som ägnar mig åt levande musik i stället för burkmusik. Men det är livsviktigt för mig att få ägna mig åt min musik i fred. Det kan jag bara göra hemma, för jag har ingen organisttjänst längre, och musiken är det enda jag har."

"Det är inte min sak. Du är en utböling här i huset, och ingen tycker om dig, för ingen känner dig. Det är lika bra att du flyttar direkt."

"Men vart skulle jag flytta?"

"Det angår inte mig. Ingen kommer att sakna dig. För mig får du gärna flytta ut på soptippen. Det struntar jag i hur du slutar. Så länge du bor kvar här kan du råka illa ut. Så försök inte komma hit och göra dig rolig. Då blir jag bara orolig. Begrips?"

Och den splitternakne nästan dräglände grannen vände på kniven medan hans ögon blev ännu blodtörstigare. Och naturligtvis kunde han inte lova att dämpa sin stereo i fortsättningen ens nattetid. Dunket och de hessa skriken från hans raspiga skivor med Sick och Kiss och the Sex Pistols och andra typiska rockgrupper höll i sig dag och natt, och Theo fick alltför sällan någon arbetsro hemma alls.

För att åtminstone få någon nattro någon gång började han sova uppe på vinden när det blev som värst med den omedgörlige grannen. Han hängde upp en sjömanskoj under takbjälkarna, och där kunde han sova i fred åtminstone under sommaren så länge det var varmt.

Det bodde mycket egendomligt folk i detta gamla gråa fallfärdiga träruckel. Bottenvåningen upptogs av affärslokaler som bytte ägare flera gånger om året: där hade varit en skoaffär, en möbelaffär, en fotofirma, en mattbutik, en spelsalong och en skum antikvitetshandel, och nu var det en konsthandel. De andra hyresgästerna var antingen vild ungdom på dekis som grovhuggaren till grannen, luffare av annat slag eller pittoreska åldringar. I en uppgång bodde det två skandinaver: en gammal enarmad sjöman och en ung ljushårig jazzmusiker. Denne jazzmusiker var mycket skicklig. Hans instrument var trombon, och Theo hade flera gånger träffat honom och talat med honom och funnit honom vara mycket sympatisk och saktmodig.

När det var som hetast under sommaren började Theo känna en egendomlig doft uppe på vinden som tycktes bli starkare för varje natt som han sov där. Han kunde omöjligt identifiera eller förklara den fräna doften, ty han hade aldrig känt en sådan doft förut. De flesta grannarna hade farit bort under sommaren utom, typiskt nog, grovhuggaren, som väsnades med sin ylande helvetesmusik värre än någonsin. Det hördes till och med upp på vinden, så att Theo knappast ens fick sova i fred där. Dock började den egendomliga stickande lukten bli värre än oväsandet där nere. För en natts skull sov han nere hos sig, vilket var omöjligt, ty grannen var alldeles för galen med sin stereo och säkert mer än vanligt berusad dessutom. Det var alldeles omöjligt att resonera med honom, ty denne sällsamme granne menade att han inte kunde sova om han inte fick ha sin stereo på. Theo föredrog då en infernalisk lukt mot ett infernaliskt oväsen.

Men lukten måste komma någonstans ifrån, och om det var ett föremål som luktade kunde det kastas ut. Kanske det låg en död katt någonstans på vinden. Theo beslöt att finna källan till det obehagliga för att kunna göra sig av med det.

Lukten kom från ett bestämt håll. Den kom från den delen av vinden som låg över den andra trappuppgången, där de två skandinaverna bodde. Varken norrmannen eller den danska jazzmusikern hade syntts till på ett tag. Den oerhörda stanken blev allt starkare. Theo måste hålla sig för näsan när han med sin ficklampa lyste sig fram genom vindens skrubbar och labyrinter. Så stötte han plötsligt samman med ett stort kallt föremål som var upphängt. Under denna dinglande massa låg det en stor pöl. Denna pöl tycktes vara det som luktade. Theo lyste på det hängande föremålet. Det var ett oformligt människolik. Det var någon som hade hängt sig i taket och sedan svällt upp. Theo kunde inte tro sina ögon. Den stora pölen var alla de vätskor som hade runnit ut ur liket. Theo kunde inte behärska sin nyfikenhet. Han kunde inte fly från stället förrän han hade sett och förstått allt.

Han belyste likets ansikte. Håret var ljust. Fastän huvudet i sommarhettan under de två veckor som liket hade hängt där hade svällt upp till dubbel oformlig storlek kände Theo igen mannen. Det var den unge begåvade saktmodige danske jazzmusikern.

Varför hade han hängt sig? Hur länge hade han hängt där alldeles ensam? Minst i två veckor. Han svängde ännu litet av och an efter Theos sammanstötning med kadavret. Tänk att ingen hade saknat eller upptäckt honom! Var det alltid så med självmördare? kunde Theo inte låta bli att fråga sig.

Först nu greps han av scenens fullkomliga fasa. Hans forskningslust hade tillfredsställts: det fanns ingenting vidare att upptäcka. I stället fylldes hela hans väsen av skräck, vämjelse, äckel och kväljningar. Han drog sig äntligen bakåt och återvände samma väg som han hade kommit. Han lämnade sin koj åt sitt öde och gick ner från vinden.

Inne hos grannen vrålade de galna rockgrupperna som vanligt i förstärkt stereoversion. Utan att tänka på vad han gjorde ringde Theo på hos grannen. Det dröjde flera minuter innan grovhuggaren öppnade. Kiss vrålade för fullt på skivtallriken, eller var det the Sex Pistols? Theo fick ringa upprepade gånger. Äntligen öppnade rockfantasten. Han var som vanligt berusad, och han stank ordentligt av billig whiskey, men han var nästan påklädd och hade varken kniven i beredskap eller något gnällande fruntimmer bakom sig i sängen.

"Vad är det om?" frågade han argt.

"Den ljuse dansken, du vet?" sade Theo vänligt men oberört.

"Ja, vad är det med honom?"

"Han vill att du ska komma upp till honom ett slag."

Grovhuggaren hade flera gånger varit hos dansken och supit till, varför det inte var något konstigt i en sådan inbjudan, och han var genast beredd att hörsamma kallelsen.

"Nej, han är inte hos sig," sade Theo. "Han är uppe på vinden."

"Uppe på vinden? Vad gör han där?"

"Det får du se. Det var därför han ville träffa dig. Du får låna min ficklampa om du vill."

Utan ett ord till tack tog grannen ficklampan och gick upp på vinden. Theo gick in till sig och låste dörren efter sig. Det gick några minuter. Det gick några minuter till. Så hördes det ett omänskligt illvrål uppifrån vinden och ett förskräckligt buller och bång i den andra trappuppgången av någon som i panik arbetade sig ner. Från sitt fönster såg Theo hur grannen raglade ut på gården, hur han där kräktes ut ordentligt och demonstrativt flera gånger om, och hur han sedan raglade vidare ut genom porten och ut mot staden, drucken och knappt påklädd. Då gick Theo lugnt in till grannens kaotiska bostad, vars dörr hade lämnats öppen, och tog av den odrägliga rockmusikplatta som hade lämnats på och dessutom hakat upp sig. Sedan gick han äntligen in till sig och fick arbeta i fred för första gången på veckor och kanske månader.

Följande dag blev det rabalder i huset. Det drällde av poliser som ställde oskyldiga grannar obehagliga frågor, och ingen visste varför dansken hade hängt sig. Den brutale rockmusikfantasten kom aldrig mer tillbaka förrän när det gällde att flytta därifrån, vilket han lyckades göra inom en månad. Någon visste att berätta, att hans möte med den hängde på vinden hade blivit ganska oförglömligt, då han rusat upp på vinden i ganska hög fart och rakt på den upphängde och nästan fastnat med sitt huvud mellan likets våta ben.

Men även för Theo blev denna händelse kanske fatalt avgörande. Han drog sina egna slutsatser av det oförklarliga självmordet och kom fram till att det måste vara musikens fel alltihop.

"Vad har musik medfört annat än elände? Hur led inte Beethoven, Schubert, Schumann och många andra, och hur mycket av livet gick de inte miste om? – och bara för att de var hemfallna åt den grymma tyrannen musiken och slavar i dess obönhörliga tjänst, beroende av dess andliga opium till döds. Hur många unga människor blir inte idag fördärvade av den vulgära rockmusiken och den drogkultur som står bakom den, som min vän Georges? Och vad har inte jag själv råkat ut för i form av fallgropar och rävsaxar, tragedier och katastrofer och ren mänsklig ondska genom mitt engagemang i musiken? Musiken är en avgrund som måste sluta med ett hårt fall för den som kastar sig ner i den. Det fanns inget motiv bakom danskens självmord, men han var musiker, och jag är övertygad om att det var musiken som tog hans liv, liksom den tog livet av Georges. Ingenting kan göra en så tom och så förtvivlad som musiken, ty dess knark är det värsta av alla, den bara tar och ger ingenting tillbaka, den utsuger ens moraliska energi och andliga krafter utan att ge någon fysisk energi eller nödvändig avkoppling tillbaka, och den ensamhet som ett liv i musik leder till är det mest outhärdliga, omänskliga och smärtsamma av alla mänskliga helveten som finns."

Och han beslöt sig för att överge musiken. Han sålde sitt tunga piano, som hade givit honom så mycket bekymmer och som han nu aldrig mer skulle behöva flytta, och han slängde alla sina noter och kompositioner i en kartong som han skyfflade in i en skrubba på vinden, samma vind som hans danska musikergranne hade hängt sig på.

Efter att han hade sålt sitt piano hände det honom en kväll när han var på väg hem någonting märkvärdigt. Det var en kylig kväll i början av oktober, och det regnade. Det var sent på kvällen, och gatorna låg öde. Gatlyktorna spred ett sparsamt sken över de våta blänkande kullerstenarna och belyste endast nätt och jämnt de största vattenpussarna så att Theo kunde undvika att få våta fötter med att

gå omkring och bredvid dem: båda hans gamla skor hade hål på sulorna, så att om han trampade i en pöl fylldes hela skon med vatten.

Men där i rännstenen alldeles nära hans ruckliga hem i den mörkaste delen av gatan låg det någonting. Det var något större oidentifierbart levande ting. Förnuftets röst viskade i Theos öra: "Gå förbi det och låtsas inte om att du har sett det!" men en starkare instinkt gjorde att han trotsade den rösten. Det skumma tinget i fråga var nämligen mänskligt: det var en människa som låg där i rännstenen. Och det var inte vilken människa som helst, utan det var rentav en kvinna, som till på köpet verkade vara alldeles medvetlös.

Theo undersökte den unga jämmerligt uselt klädda stackars damen. Hon levde men var mycket kall. Hon låg på sidan som om hon själv hade lagt sig där och givit sig hän åt höstvädrets godtycke och låtit det regna på sig. Han vände henne rätt och reste henne upp i sittande ställning. Hon mumlade berusat: "Låt mig vara!" och försökte somna in igen. Skulle hon lyckas med det skulle hon snart somna in för gott. Men nu hade Theo vaknat. Beslutsamt reste han upp henne från gatan, blev själv fullständigt nersölad och genomvåt av hennes genomsura lekamen, lade henne över sina skuldror och bar in henne i sitt hus, ty han tyckte att det var för sent på kvällen för att besvara några poliser med henne.

Han förde henne in i sitt kök och satte henne på en stol medan han kokade upp hett tevattnen. Medan hon satt där framför den varma spisen vaknade hon småningom upp till någon sorts nykterhet. Hon kunde inte vara mer än 23 år men såg härjad och sliten ut som en hora. Hon var uppenbarligen kraftigt berusad, men så småningom kom det förstäneliga ord över hennes läppar.

"Varför fick jag inte dö? Vad gör jag här? Varför har du hjälpt mig? Vem bad dig göra något för mig? Vem är du?"

"En vän. Jag kunde inte bara låta dig ligga där och dö."

"Varför inte det?"

"Du är ju en människa."

"Är jag?" Hon verkade starkt tvivlande. "Du borde i alla fall ha låtit mig dö. Du vet inte vem jag är."

"Vem är du då?"

"Jag är en fallen kvinna."

"Ingen kvinna är fallen," sade Theo troskyldigt.

"Och det säger du till mig, den mest fallna av alla?"

"Ingen kvinna är fallen som säger om sig själv att hon är fallen."

"Du talar som en präst. Vad har jag med präster att göra? Kör ut mig härifrån! Religionen förstörde mitt liv!"

"Mitt också."

"Du vet inte vem du har räddat. Jag ville dö. Hör du? Jag ville dö! Vad fan skulle du komma i min väg för? Fanns det inga andra prostituerade som du kunde rädda? Du kanske brukar rädda prostituerade? Eller du kanske vill ha mig och utnyttja mig? Det får du gärna göra, men jag har ingenting kvar att ge. Jag är färdig. Jag har bränt ut mig."

"Seså, nu är teet färdigt. Eller vill du hellre ha kaffe?"

"Har du ingen gin eller rom?"

"Tyvärr inte."

"Då får jag väl dricka ditt kaffe då."

Och Theo fick brygga kaffe åt henne. Men han gjorde det gärna, ty han var intresserad av hennes öde. Ty han kunde se på henne att hon inte var någon vanlig gatslinka utan att hon åtminstone hade varit en ovanlig skönhet.

"Varför hjälper du mig?"

"Därför att jag inte kan låta dig dö."

"Men jag är redan död. Hör du det? Jag är ju redan död! Du har ingenting kvar som du kan hjälpa!"

"Seså, drick nu ditt kaffe i lugn och ro."

Hon försökte göra detta medan endast hennes blickar talade, och när hon hade druckit sitt kaffe sade hon mera lågmält:

"Får jag stanna här i natt?"

"Jag har en extra säng i det lilla hörnrummet. Där får du vara alldeles för dig själv."

"Det är varmt här inne hos dig."

"Min värme är din."

"Det var snällt sagt. Men du vet ingenting om mig. Om du visste vad jag var för en så hade du aldrig släppt in mig."

"Vad är du för en då? Säg det, så får vi se om jag kör ut dig."

"Jag är en som har alla laster och som lever på dem alla. Jag är lesbisk, alkoholist, narkoman, prostituerad och en självmördare."

"Det är du inte alls. Du lever ju."

"Jag har försökt ta mitt liv många gånger."

"Ändå lever du."

"Ja, ändå lever jag," konstaterade hon liksom för att övertyga sig själv om detta otroliga faktum.

"Gå och lägg dig nu. Din säng är i ordning, och du får låna en pyjamas av mig. Men torka dig innan du tar på dig pyjamasen, och lägg dina kläder på tork här i köket till i morgon. I morgon skall vi prata med varandra."

"Kastar du inte ut mig?"

"Nej."

Och en aning skyggt drog hon sig tillbaka till det lilla hörnrummet, en liten vrå på några extra tio kvadratmeter, som kom utmärkt väl till användning nu för den stackars anskrämliga lilla varelsen.

Själv gick han till sängs i köket och undrade: "Vad skall detta betyda?" Och han undrade länge över den saken innan han somnade.

Tidigt en morgon ringde mig doktor Mort.

"Vi har en ny svår patient åt er," sade han med sin vanliga torka.

"Kan ni inte klara av honom utan mig?" retades jag med honom, men han fortsatte lika opersonligt och uttryckslost:

"Det är en hon. Hon har försökt begå självmord och har sysslat med den berömda religionen Logic Science. Vi tänkte nu försöka förebygga ytterligare självmordsfall med att låta henne tala så mycket hon vill med er."

"Kan jag komma genast?" frågade jag.

"Vi formligen ber er. Och när ni är här får ni veta alla övriga fakta i fallet."

Doktor Mort var åtstramad och utslätad som vanligt och utan en enda skymt av någon spricka i sin alltför perfekta pokeransiktessuppenbarelse när han tog emot mig.

"Ni bör veta att det var vår före detta patient Théophile Franchard som förde henne hit," sade han.

"Theo? Hur mår han? Det var länge sedan jag såg honom," inföll jag honom i talet.

"Han kommer hit och besöker henne varje dag. De tycks vara goda vänner. Han fann henne i rännstenen en regnig afton. De tyckte båda det var bäst att hon fick vila upp sig här och återhämta sig ordentligt, och han insisterade på att ni skulle inkopplas och få prata mycket med henne. Om han inte undviker er lär ni få se honom."

"Vad är det med flickan?"

"Hon var mycket svårt sjuk både fysiskt och mentalt. Hon har nog varit med om det mesta men har en okuvlig själ." Det var första gången jag hörde honom använda ordet 'själ'. Det var nästan sensationellt. "Hon lär ha varit både narkoman och prostituerad och dessutom engagerad i den fatala religionen."

"Kan man prata med henne?"

"Ni kan det säkert."

Han visade mig in till henne. Hon var ung och späd, tård och ytterst härjad men fortfarande vacker och med en oemotståndlig charm i ögonen och leendet som ingen personlig tragedi hade lyckats skada.

"Goddag," sade hon genast när hon såg mig. "Ni måste vara prästen som Theo har pratat så mycket om."

"Ja," sade jag, "det stämmer. Hur är det med honom? Jag har inte sett honom på länge."

"Han har undvikit er därför att han inte kunde bekänna för er att han har övergivit musiken."

"Har han övergivit musiken?" utbrast jag överraskad.

"Ja, han har övergivit musiken," betonade hon. "Här har ni för resten honom själv."

"Goddag, fader." När jag vände mig om stod han bakom mig. Han hade just kommit in. Han verkade relativt frisk men mager och mer behärskad än vanligt och kanske även något dystert.

"Har ni övergivit musiken, Theo?" frågade jag.

"Ja."

"Men varför? Tänker ni aldrig spela orgel mera? Har ni givit upp?"

"Jag har slutat bedra mig själv, fader. Jag har upphört att plåga mig själv med att brottas med en oövervinnelig verklighet. Det är allt. Men det är inte jag som är patienten den här gången, fader, utan Mathilda här. Även hon kan berätta en hel del om självbedrägerier och om hur man kan plåga ihjäl sig med sådana. Berätta, Mathilda! Eller hon har kanske redan gjort det?"

"Om vad?"

"Om sina religiösa erfarenheter."

"Om ni ursäktar så lämnar jag herrarna ensamma," sade nu plötsligt doktor Mort, som reste sig. "Jag tror att ni kan underhålla er själva, och jag har andra patienter." Och han gick vetenskapligt ut utan att vänta på svar och utan en min. Men det stod skrivet över hela hans bländande vitkalkade rygg hur intensivt han avskydde religiösa diskussioner.

Mellan mig, Theo och flickan blev det tyst.

"Vill ni höra min historia, fader?" bröt flickan tystnaden.

"Gärna," sade jag.

"Då skall ni få höra den. Theo, du har hört den tillräckligt förut. Du kan gå ut och äta under tiden."

"Jag kan höra den igen," sade han.

"Men jag vill vara ensam med prästen."

"Ett ögonblick," inföll jag. "Theo, vad är detta? Menar du allvar med att lämna musiken? Det är ju allt du har. Du kan inte mena allvar med att på det sättet skrota dig själv." Jag var faktiskt oroad och hörde fullt med alarmsignaler på själslig nivå.

"Vi får diskutera det en annan gång, fader. Nu är det Mathilda som gäller."

"Gå nu, Theo," sade flickan. "Jag försäkrar dig att du inte behöver frukta något mellan mig och honom."

Jag rodnade. Han sade: "Tror du jag kan vara svartsjuk över dig, Mathilda?"

"Du behöver inte vara det," sade hon med sitt charmerande småleende.

Han reste sig. "När jag tänker närmare på saken, så är jag i alla fall hungrig," sade han. "Jag kommer tillbaka sedan."

Och sålunda lämnade han oss två ensamma på tu man hand.

"Sätt er här, fader, på min sängkant. Vad jag behöver just nu är en fader att kunna prata intimt med."

Jag tyckte genast om henne och uppfyllde gärna hennes önskan.

"Det är först och främst en sak jag vill fråga er," sade hon. "Vet ni något om en lära som heter Logic Science?"

"Jag vet alltför litet om den och vill gärna veta mera."

"Vad jag vill fråga er är om det ligger någon sanning bakom den eller inte."

"Berätta om era erfarenheter av den, så skall jag addera dem med mina erfarenheter, så får vi se vad det blir."

"Så mycket vet ni väl ändå att det är en skum rörelse?"

"Hur skum den är kan jag inte uttala mig om, men jag vet att den ursprungligen hade hederliga avsikter. Emellertid skrivs det numera knappast annat än ofördelaktigt om den i dagspressen."

"Då liknar nog era erfarenheter mina. Även jag vet att den inte är enbart ofördelaktig. När den först kom till Ottawa, var vi bodde då, blev många narkomaner som mina äldre bröder kände intresserade av den, reste till Förenta Staterna för att utforska den närmare och kom tillbaka befriade från sina laster. Det var så det började. En av dem som kurerades var min egen närmaste bror. Alla mina fyra äldre bröder blev scientister och även min far. Det var bara min mor som var skeptisk. Själv påverkades jag även mycket av mina bröder, som var så mycket starkare än jag, och min far gav mig pengar för att jag skulle fara söderut även jag och ta del av den logiska vetenskapens kyrkas mysterier.

Det var i samband därmed som jag avbröt mina collegestudier. Jag hade alltid haft det klart för mig vad jag skulle bli, och min far hade alltid uppmuntrat mig."

"Vad var det?"

"Jag ville skriva. Jag ville skriva dikter och sagor. Det har alltid varit mitt livs största intresse. Men collegestudierna gav ingen näring åt min fantasi, varför jag ville befria mig från dem. Endast min mor hade något emot det, men alla de andra tyckte att jag skulle driva igenom min vilja och avbryta studierna. De trodde nämligen att jag ville göra det för att liksom de satsa allt på att hjälpa Logic Science till att ta maktherraväldet över världen. Jag blev också scientist till en början. Jag förlorade alla mina gamla vänner med att avbryta min konventionella utbildning och fann endast nya vänner bland scientisterna, som sedan i tre år var de enda människor jag umgicks med."

"Vad gick Logic Science ut på enligt din erfarenhet?"

"Jag kommer till den saken nu. Deras fascinerande lära var den, att människan är odödlig, att hon efter varje liv återföds på nytt enligt den hinduistisk-buddhistiska reinkarnationsidéen, och att hon under sina oräkneliga existenser i olika inkarnationer har samlat på sig en last av ohyggliga erfarenheter, som ständigt följde med henne i hennes undermedvetna och störde henne i hennes nuvarande liv, vilket endast Logic Science kunde befria henne från genom en speciell psykoterapi. Vad anser ni om något sådant, fader?"

"Vad jag personligen anser betyder ingenting. Men en katolsk synpunkt vore, att det hela inte skulle vara något annat än ett nytt sätt att angripa arvsyndspröblematiken. Men detta nya sätt skulle med all säkerhet väcka den katolska kritiken, att det vore orimligt att anta, att man kunde ta med sig skuld och laster från ett liv till ett annat efter att man sonat det skuldbelastade livet med att avlägga sig den kroppen genom döden. Det vore rimligt att anta, att döden sonar och befriar från allt ont vad man upplevat eller gjort i det livet. I och med döden är man av med allt vad det livet innehöll, och jag tror att både hinduister och buddhister anser, att man i och med döden är helt ren och kan börja om från början igen utan slagg från ett tidigare kroppsligt förflutet.

Men uppenbarligen föll du för rörelsen. Vad fångslade dig i den?"

"Möjligheten att med deras terapi resa tillbaka i tiden till tidigare existenser och kartlägga dem."

"Och det kunde du göra? Det var inte bara inbillning?"

"Jag vet inte, fader. Jag vet bara, att det att ta reda på vem man hade varit och att minnas vad man hade upplevat under sina tidigare liv var ytterst lockande att göra, så jag, liksom hundratusen andra scientister, ville ingenting hellre än att resa tillbaka i tiden i sitt undermedvetna och rensa bort allt skräp från tidigare levnadslopp. Men det tog tre år innan jag kom så långt i mina framsteg i Logic Science att jag fick möjlighet att göra den resan."

"Och vad fann du på den resan?"

"Jag reste mycket långt tillbaka i tiden. Jag såg i mitt undermedvetna andra världar som hade funnits långt före jordens existens. Jag upplevde andra civilisationer som hade existerat för så lång tid sedan att det var omöjligt att datera det i siffror. Det var inte en fråga om triljarder år före vår egen tid utan triljarder gånger så många och det i kubik upphöjt till triljarder. Men helhetsbilden av denna resa i mitt undermedvetna var någonting som var det mest skräckinjagande som jag har upplevat."

"Kom du fram till att du var Gud?"

"Ja. Hur visste ni det?"

"Samma resultat har andra logiska scientister kommit fram till som därför har begått självmord. Jag känner även till fall av sådana upplevelser genom LSD-trippar. Man ställs helt enkelt naken inför hela oerhörheten av sitt undermedvetna, och detta kan man inte klara av. Det är för stort och överväldigande. Det är den största av skräckupplevelser. Men fortsätt er berättelse."

"Jag kom fram till att jag var Gud själv, men det var inte det enda."

Jag upplevde mig själv som Gud som fanns till innan någonting annat fanns till. Inte ens rymden och universum med dess stjärnor och ljus fanns till. Och jag var Gud som skapade universum och som älskade sin skapelse så mycket att han började delta i den: han tog konkret form. Och så skapade han den första civilisationen.

Men hans skapelse blev honom med tiden övermäktig. Den blev för stor och för komplicerad, och den gjorde vad den själv ville i stället för vad han ville, ungefär som en dator som fått fnatt. Genom att tjäna den och själv ta konkret kroppsform i den hade han förlorat makten över den. Och det enda sättet för honom att återfå kontrollen över den var att ta avstånd från den, vilket innebar att den gick under.

Som ett skenande fyrspann eller som ett tåg utan lokförare förintade den sig själv, men det fanns någon detalj i den som han ömkade sig över och skonade. Och han tog på nytt konkret form i denna rest av den första civilisationen som han hade krossat och som han lät förbli ett kaos omkring den partikel han hade skonade.

Men även denna nya mindre civilisation skenade iväg och gick sin egen väg, utvecklades för långt och blev för komplicerad. Därför övergav han även den och lät den gå under. Men i dess ruiner fann han något litet som hade varit gott och som han skonade. Och så blev det en ny ännu mindre civilisation i det universum som redan till 99 procent bestod av det kaos som var kvar av de redan ödelagda civilisationerna.

Och så fortsatte det genom evigheterna: ständigt civilisationer som blev för svulstiga och som han krossade genom att överge dem, men som han alltid skonade någon liten partikel av, som han tog del i och utvecklade till en ny om än till formatet långt mindre civilisation. Vad tror ni om sådana föreställningar, fader?"

"Det är en mycket intressant variant och förstoring av vissa myter som förekommer i den äldsta bibellitteraturen. Gud förstörde Sodom och Gomorra men räddade Lot därur, som kunde börja på ny kula med sina döttrar. Gud lät Egypten gå under men räddade Israels barn därifrån, som kunde starta en ny kultur. Men vad mynnade alla dessa säregna upplevelser och föreställningar i, mitt barn?"

"Helhetsintrycket var den fasansfulla visionen av vår egen värld som det senaste stadiet av denna eviga inveckling: en enslig liten planet i ett oansenligt solsystem i den yttersta kanten av en obetydlig galax bland triljarder andra galaxer i ett universum som bara var ett enda förvirrat kaos, ett enda stort universellt kaos, som inte var annat än trasiga oigenkännliga ruiner av tidigare civilisationer, världssolsystems- och universumsordningar; att vi var den enda levande planeten i hela universum, att Gud allena visste det, att det var Guds hemlighet, och att Gud var jag, hopplöst maktlös och hjälplös inför sin egen skapelse."

"Och du trodde på dessa visioner?"

"Vad skulle jag tro? Vem skulle inte stämplas som galen som förfäktade sådana teorier, och vem skulle inte bli galen av att tro på dem? Säg mig, fader, ni som vet allt om människan och hennes religioner, var mina visioner helknäppa och enbart alster av en sjuk fantasi, var jag en vanlig knäppskalle som drömde dem, eller var sådana visioner något unikt?"

"Mitt barn, dina visioner var fullkomligt normala, om man ser dem ur ett indiskt perspektiv. I Indien är alla människor gudar, det landet består av 300 miljoner allsmåttiga gudar som alla är offer för sin egen värld; och denna religion Logic Science har ju faktiskt sina rötter i hinduistiskt-buddhistiskt tänkande, så ur den synpunkten var dina uppenbarelser fullständigt allmänmännliga och inte det minsta unika, och inte ens andra religioner kan egentligen bringa dem i tvivelsmål. Det är bara ur vetenskaplig synpunkt som de kanske kan te sig något fantastiska. Jag har mött flera människor här i Canada som haft liknande visioner som du, som visserligen även de suttit inlåsta på mentalsjukhus men som inte varit mer än normalt galna ändå."

"Fader, ni behagar skämta. Emellertid kom förnuftet till min hjälp och intalade mig att dessa visioner bara var fantasier, att dessa resor i det undermedvetna med de bilder som de framkallade bara var abstrakta drömmar och att hela denna så kallade Logiska Vetenskap, som var grundad på sådana subjektiva upplevelser och flummiga experiment, helt enkelt var baserad på en teoretisk chimär. Genom min inblick i den scientistiska terapin hade jag genomskådat hela det scientistiska systemet och kommit fram till att det ingenting annat var än rent självbedrägeri, som dess grundare, en amerikan från Texas, var det första och största offret för. Naturligtvis kunde den innehålla korn av sanning, men dessa var i så fall djupt begravda under ett avfallsberg av science fiction-fantasier.

Men när jag kommit fram till dessa slutsatser öppnades även mina ögon för en annan sak: de rättrogna scientisternas totala brist på kritik. Ingen ifrågasatte något. Allt anammades kritiklöst, precis som en dator kan programmeras med vilka absurda uppgifter som helst och behandla dem seriöst med den strängaste logik. Det liknade samma fälla som teorin om Akilles kapplöpning med sköldpaddan. Allt var logiskt men bara till det yttre, och denna ytliga fernissa av logik fick inte ifrågasättas. Man fick inte betvivla något av vad man tog del av genom det scientistiska materialet, som alltsammans hade kokats ihop av grundaren. Om man presterade någon minsta kritik var det något fel på en, och man hade fått grus i maskineriet. Minst kritisk av alla var grundaren själv, som från början till slut var kliniskt ren från varje spår av självkritik.

Och plötsligt såg jag då alla dessa briljanta scientister, som köpte och betalade för allt detta meningslösa nonsens, som dumma idioter. De var inte ens intelligent. De lät sig bli oändligt manipulerbara robotar utan några invändningar. De gick på det. De vandrade gladeligen i fällan och såg inte att det var en fälla och förnekade möjligheten att det var en fälla som en omöjlighet. Och firman tog hand om deras pengar, och de var bara tacksamma för det i sin livegna idioti.

Men det hemskaste är, att denna firma är ju inte den enda i sitt slag. Det finns många liknande rörelser som arbetar på exakt samma basis av mytologiskt bedrägeri

som grund. Vi har Moon-rörelsen med sina massäktenskap, vi har soltemplet, vi har flera massjälmordsrörelser, vi har Livets Ord och Moses David, vi har frimurarna, hela islam har väl ungefär samma mentalitet och kanske rentav hela kristendomen.

Nu har ni hört mina erfarenheter av den logiska vetenskapens fullkomliga religion. Nu vill jag höra era. Hur dömer ni den?"

"Jag måste döma den milt. Ingen har rätt att fördöma den. Människan har rätt att ha och att tro på illusioner, och vi har ingen rätt att beröva någon några sådana, hur falska de än må te sig från vår egen synpunkt.

Och det kan inte hjälpas att teorin om Gud som offer för sin egen skapelse är intressant. Och är det inte också just det som kristendomen handlar om? Kristus korsfästes ju och dödades av Guds eget utvalda folk, och Kristus var Gud i mänsklig gestalt, och efter den händelsen gick inte blott gudarnas utan hela Antikens civilisation under. En hel värld gick under, men även ur denna världsundergång räddades en liten rest, i enlighet med din imploderingsteori, uppfattningen om hur Gud ständigt förminskar sig. Vi kan lika litet förneka denna intressanta science fiction-teori som vi kan förneka den teori som kallas utvecklingsläran, och lika litet som vi kan förneka dem kommer någon någonsin att kunna bevisa att de är sanna. Dessa teorier existerar, och det är ett ovedersägligt faktum att dessa teorier existerar, även om de bara är teorier. Som teorier är de ett faktum, och så länge de är teorier är de acceptabla och måste vi acceptera dem. Det oacceptabla infinner sig när någon vill etablera sådana teorier som dogmer och lagar som skall påtvingas folk, som kommunisterna påtvingade östvärlden marxismen. Som teori är det inget fel på marxismen, men när den görs till lag, politisk doktrin och ideologi måste den fördömas, och inte förr.

Men hur gick det sedan? Vad sade din familj om dina upplevelser?"

"Naturligtvis kunde jag ju inte fortsätta i Logic Science. Den kunde inte hjälpa mig, emedan den för mig var falsk, men samtidigt ville jag inte välla bråk i familjen med att vända mig mot den. Jag ville inte sära mina bröder och min fader med att säga något nedsättande om deras religion. Jag försökte bara tyst och stilla dra mig ur den utan några kommentarer och gå min egen väg. Och så började mitt svära liv.

Genom att jag lämnade Logic Science lämnade jag också alla mina scientistiska vänner. Alla de vänner jag hade haft innan jag avbröt studierna hade jag förlorat i och med mitt engagemang i rörelsen. Nu var jag alltså helt utan vänner med både mitt konventionella och mitt religiösa liv slaget i spillror och med större delen av familjen som främlingar för mig om de inte rentav var emot mig. Och de tröttnade aldrig på att på nytt försöka få in mig i deras lära, den enda sanna läran, som skulle frälsa hela världen, vilket med tiden ledde till större och större slitningar och motsättningar mellan oss. Till slut blev jag körd från hemmet."

"Men var inte din mor på din sida?"

"Jo, men hon var maktlös gentemot min far. Min far ägde henne, och han var scientist. Han försörjde henne, och hon var fullkomligt beroende av honom. Han kunde aldrig förstå varför jag hade lämnat rörelsen, han kunde aldrig komma över det, och han kunde aldrig förlåta det."

"Var han så intolerant mot sin egen dotter?"

"De var alla övertygade om att endast deras religion kunde rädda världen. Det är ju det som alla religiösa människor tror: att endast deras individuella form av tro kan rädda världen. Var det inte rentav just det som Jesus körde med? – 'ingen kommer till Fadern utom genom mig', samtidigt som han körde med profetian om den yttersta dagen, då alla skulle förgås utom de kristna, en idé som går igen i hela Apokalypsen, där hela världen fördöms medan bara kristendomen kan överleva; och det är väl just den mentaliteten som gör alla världens olika former av judendom, buddhism, hinduism, kristendom och islam så hopplöst splittrade inbördes, fastän de alla har en och samma Gud."

"Tror scientisterna på Gud?"

"De förnekar honom inte, men en scientist behöver inte tro på någon gud. Och de tror absolut inte på någon gud i Kristus."

"Men varför kallar sig då denna Logiska Vetenskap för kyrka, om den inte tror på Kristus och inte officiellt dyrkar någon gud? Ordet kyrka betyder ju Herrens hus."

"Logic Science började som ett vetenskapligt studium av vad som egentligen stod i det Nya Testamentet och alla andra apokryfiska evangelier, och dessa studier ledde scientisterna fram till att Jesus omöjligt kunde ha varit mer än blott en människa."

"Alltså är denna lära gnostisk och positivistisk?"

"Ja, det är den kanske. Sedan utsträckte sig dessa forskningar till Koranen och de buddhistiska heliga böckerna, och som dess grundare alltid hade varit en science fiction-fantast och sedan reste mycket i Asien blev hans religion därefter.

Men jag är trött på att tala om denna bedrägliga jämmerlära! Inte ens som filosofi är den särskilt intelligent. För min del ledde den aldrig till annat än elände."

"Vad gjorde du efter att du hade brutit med den?"

"Tänk er in i min situation. Jag skulle just fylla tjugo år. Jag hade avbrutit min konventionella utbildning vid sexton års ålder och sedan förlorat de tre bästa åren av mitt liv med att förspilla dem på kanske vår tids största självbedrägeri. Därtill var jag helt utan vänner: jag hade förlorat mina gamla för scientisternas skull och scientisterna för sanningens skull. Vad kunde jag göra annat än begå självmord?"

Inte ens min mor invigdes i mina planer. Jag isolerade mig helt för att i lugn och ro kunna förbereda mig för döden. Emellertid hände det alltid något som fick mig att uppskjuta det avgörande steget: jag fick en stark poetisk inspiration som gjorde det omöjligt för mig att inte utarbeta några nya större dikter, eller jag ställde villkor: om ett förlag som jag skickade in några sagor och dikter till ville ge ut dem skulle jag fortsätta leva. Men detta likgiltiga folk i denna kalla nord har alltid slagit dövrat till för allt det som inte varit nödvändigt för deras egen överlevnad: jag fick aldrig något antaget för publicering.

Till slut hade det gått så långt att allt var förberett. Jag hade förstört allt som jag inte ville att skulle överleva mig och ämnade endast lämna kvar några få av mina bästa dikter och sagor. Jag satte mig sedan på min cykel och cyklade ett långt stycke utanför Ottawa och tog mig upp på ett ansevärt berg som jag visste att de aldrig skulle komma på tanken att leta efter min döda kropp på. Där slog jag mig ner under ett träd och hoppades frysa ihjäl under natten.

Men det var väldigt tråkigt att bara sitta där. Finns det inget effektivare och snabbare sätt att dö på? Tänkte jag och reste mig upp och återvände ner för berget till min cykel där jag hade gömt den i buskarna och cyklade hem igen. Sålunda inställdes alla vidare självmordsförsök för den natten för att försöka hitta på en bättre metod till nästa natt.

Nästa natt återvände jag till berget på samma sätt. Jag klättrade ånyo upp till toppen där det fanns liksom en plåt och hade denna gång för avsikt att kväva mig själv med att hålla andan. Jag gjorde några tappra och krampaktiga försök under något tiotal minuter innan jag kom fram till att även dessa försök var dömda att misslyckas. Att kväva sig själv med att hålla andan var ungefär som att försöka stoppa en kran som inte gick att stänga med att sätta fingret för mynningen: naturens tryck var för starkt. Arg på mig själv för att jag var så svag och saknade den självdisciplin som ett självmord tydligen krävde återvände jag hem och lovade mig själv att finna ut en drullesäker metod till följande natt.

Det stod nu klart för mig att självmord krävde våld, och att det var lika svårt att ta livet av sig själv som det var att mörda en annan. Det var ett göra som krävde en viss teknik, rutin och erfarenhet, vilket jag saknade totalt. Men jag var fast besluten att ta steget och våga försöket. Nästa natt kom jag tillbaka till samma ställe med en rakkniv i fickan. Nu skulle det bli allvar av. Jag slog mig ner under trädet som

vanligt och drog upp den välslipade rakkniven. Jag skulle börja med halsen. Men med kniven nästan snuddande vid halsen tänkte jag: jag har nu sista chansen att besinna mig. Och jag vände mig till en annan inbillad person än mig själv och frågade henne: Skall jag göra det? Och till min häpnad fick jag ett klart och tydligt svar: "Var inte löjlig!" Plötsligt insåg jag att jag var alldeles otroligt löjlig i denna makabra situation som självmörderska, och jag kände mig så dum. Jag insåg att vem som helst som såg mig i detta ögonblick skulle skratta ut mig och förakta mig. Känslan av min egen föraktlighet var det starkaste av allt. Ändå försökte jag intala mig till att genomföra illdådet, bara för att bli kvitt alltihop och bli fri från allt ansvar över min egen familj och dess förryckta religion, jag såg döden efter sex månaders grubbel som min enda möjlighet till den pånyttfödelse som jag behövde; men ett avgörande faktum visade sig den detaljen vara att jag bara inte kunde sätta rakkniven mot halspulsådern. Jag har aldrig kunnat öva våld mot en annan människa, och när det nu kom till kritan kunde jag lika litet göra det mot mig själv. Det var bara för mig att konstatera detta faktum, fälla ihop rakkniven och återvända hem. Alla mina självmordsförsök hade tillfälligt misslyckats.

Men tanken på självmord kunde jag inte överge helt och hållet. Jag beslöt dock att inte försöka på nytt förrän jag var riktigt säker på att det var det enda rätta att göra, och under hela resten av det året var självmordsproblemet det som jag mest ägnade mig åt att fundera över och brottas med. Det var först något mer än ett år efter att jag hade lämnat Logic Science och börjat umgås med självmordstankar som jag definitivt beslöt mig för att leva vidare trots allt, ett beslut som jag dessvärre många gånger senare fann anledning att beklaga."

Jag hoppar här över till ett samtal som jag hade med Theo senare på dagen. Jag kunde inte acceptera att han gav upp musiken.

"Men du handlar orätt mot dig själv," insisterade jag. "Musiken har blivit en del av dig själv och du av musiken, och du sviker både dig själv och musiken om du överger den."

"Vad är resultatet av mitt engagemang i musiken? Allt vad jag har fått av den är bitterhet. Den gjorde mig till en hopplös enstöring och lärde mig blott att förakta människosläktet. Den gav mig sådana ögon på människorna att jag var ensam i deras sällskap än när jag var ensam, och ingenting var outhärdligare. Vad har musiken lärt mig utom bitterhet, en gränslös obotlig bitterhet mot allt och alla?"

Fader, föreställ er att aldrig någonsin få musicera i fred utan att bli avbruten. När man kommit in i musiken så djupt att man kan börja njuta blir man alltid avbruten av någon helt vanlig människa som alla andra som skiter fullständigt i om man med denna musik just är i färd med att skildra Jesu korsfästelse eller himmelfärd. Tänk er att leva för musiken och offra allt för den och aldrig få vara i fred med den, aldrig få genomföra ett stycke ordentligt inför åhörare och aldrig ens få ha några åhörare utan att dessa fullt hörbart för solisten sitter och pratar illa om vad han i form av sitt eget hjärteblod försöker ge dem. Tänk er att i en storstad vara den enda kompositören man känner som går in för seriös musik på fullt allvar, som är den enda man vet som inte misshandlar den, missbrukar den, skojar med den och vanställer den och som för detta aldrig får ett ord till tack, uppskattning eller uppmuntran, som för allt sitt utgjutna musikaliska hjärteblod bara får likgiltighet till skänks av åhörarna, kall mördande tigande passiv likgiltighet. Tänk er att aldrig få höra annat om sin musik än att 'det är samma sak hela tiden' varje gång man nedlåter sig till att på åhörarnas enträgna böner framföra något och enbart andra entydiga tecken på total okunnighet hos 'musikälskarna'. Om det till mina döddagar skall vara min enda lön som musiker avstår jag hellre från hennes alltför offerkrävande tjänst. Om människorna skall vara så obotligt negativa, blinda, döva och okänsliga inför

musik vars enda fel är att den är så otidsenlig att den är melodisk och vacker, så kan de för mitt vidkommande lika gärna vara utan den."

"Men Sankt Lazarus nya kyrkoherde är en god man, och han skulle gärna återanställa dig som organist om han blott kunde bli av med den protestantiska damen, och han vill inte ha sina högmässor på något annat än på latin."

"Jag vet. De kan inte bli av med denna professionella organist och sångerska, som bara sitter i den katolska kyrkan för att få tillräckligt med pengar, som umgås mest med de mest degenererade av stadens homosexuella dagdrivare, som försökte ruinera sin familj och sin faders ställning som professor med att till varje pris vilja förlova sig med en balettdansör av tvivelaktig kaliber och karaktär. Jag vet allt om henne, och hon är minsann god nog åt den församlingen. Hon passar så bra där att kyrkan inte kan bli av med henne därför att den inte vill bli av med henne.

Men dess heliga systrar, dessa skenheliga nunnor som leker Gud Fader i den församlingen, de slynorna har fått sin lön. Vet ni vad som hände när den nye intet ont anande kyrkoherden återinförde den latinska gregorianska musiken i kyrkan? Dessa nunnor, som orsakade att jag fick sparken med att bakom min rygg inför kyrkoherden klaga på mina latinska griller, som bestod i att jag någon gång ville framföra någon latinsk mässa över huvud taget, började så snart den gamla gregorianska kyrkomusikstilen återinfördes att klaga på densamma. De vågade inte klaga öppet, men de tjurade och morrade för sig själva. De ville sjunga "*Oh When the Saints Go Marching In*" som ingångspsalm och helst klappa händerna till i takt. Det var för dem höjden av kyrklig musikalisk salighet. Den förra kyrkoherden avskedade mig för att inte stöta sig med dem. De trodde väl att även den nye kyrkoherden skulle foga sig efter dem, varför de efter noggrant övervägande vågade träda fram inför honom med ett ultimatum: "Om inte de latinska mässorna upphör slutar vi att sjunga med i kören." Och vet ni vad kyrkoherden svarade, denne naive oerfarne gröne beskedlige präst?"

"Nej?"

"Han svarade dessa heliga nunnor med att helt enkelt och rakt på sak slunga dem i ansiktet den uppriktiga och med kraft och eftertryck uttalade meningen att de skulle dra åt helvete. De fick helt enkelt vackert gå ut därifrån med sina spetsiga svansar mellan benen.

Nej, fader, jag känner den församlingen och vill inte känna den bättre. Jag har fått nog av den en gång för alla. Sankt Lazarus är de pestsjukas skyddshelgon, och i den församlingen har alla pesten i själen. Det finns inga goda människor där utom de som är gamla, som levde när det andra världskriget förhärjade världen och som en gång för alla den hårda vägen har fått lära sig att det enda vettiga goda som man kan göra för sina medmänniskor är att vara god mot dem. De flesta människor lär sig aldrig det, och deras sällskap betackar jag mig för. De flesta människor ser mänskosläktet som flugor självmant fastklistrade på ett sött klibbigt läckert flugpapper. De har själva satt sig på flugpappret för att slicka i sig den smetiga sötsliskiga smörjan, och där sitter de sedan tills de dör och vältrar sig i slibbig sirap, som i praktiken är omåttlighet i mat, dryck och sex. De sitter där på flugpappret, kropp vid kropp, och flaxar och vältrar sig på varandra och kommer aldrig loss, medan de gottar sig i sötman som dödar dem. Så betraktar de flesta realistiska människor människorna. Men jag vill inte bli en av dem. Som de enda goda i vår församling, de gamla alltför hårt prövade och visa, vill jag lära mig att bli god; och därför har jag övergivit musiken, som jag bara lärde mig motsatsen genom. Och därför vill jag i stället ägna mig åt att ta hand om den vingbrutna dagslända som jag fann på gatan och tillsammans med henne inleda ett som jag hoppas bättre liv både för hennes och min del."

Redan följande dag fortsatte jag mina samtal med fröken Mathilda Marlow, dels emedan hon själv hade bett mig därom, dels emedan doktor Mort hade uppmuntrat mig därtill, och dels emedan jag ville det själv.

"Efter att jag hade beslutat mig för att leva vidare trots allt återupptog jag mina studier och började jag på nytt läsa på college. Min mor lovade mig att jag skulle få bo hemma med fritt uppehålle tills jag var färdig med de studierna. Men på grund av att jag hade vänt Logic Science ryggen blev förhållandet mellan mig och männen i familjen allt spändare. Min fader vägrade att ge ut något som jag hade skrivit förrän jag åter hade blivit scientist, fastän han ägde ett helt förlag, och jag, en poetissa, var hans dotter. Och mina bröder upphörde aldrig med att på nytt försöka få mig in i deras galna religion. Min fader tyckte inte om det band som fanns mellan min mor och mig och som stärktes genom att vi båda höll oss fria från Logic Science. Hans högsta önskan var att hon skulle bli scientist, och så länge jag fanns i huset såg han mig och min kontakt med henne som det största hindret för att hon skulle kunna bli det. Han beslöt därför att avlägsna mig från hemmet.

Han hade även mycket affärer i Montreal, och han tog det som en förevändning för att vilja flytta hela sin verksamhet med hem och allt till Montreal. Dit hade också mina två äldsta bröder begivit sig. Och utan att höra på mig eller på min mor och utan att bry sig om någondera sålde han vår vackra villa med den underbara trädgården i Ottawa och köpte i stället en stadslokal i Montreal. Jag fick flytta hemifrån fastän mina studier var långt ifrån färdiga, och min mor, den godaste och mest självupppoffrande kvinna jag vet, böjde sig för min faders vilja och följde med honom. Hon hade väl inget val. Jag blev ensam kvar i Ottawa och fick försörja mig bäst jag kunde. En ruffig gammal enkel stadslägenhet utan värme och varmvatten och med avträde på gården skaffades åt mig i all hast."

"Hur gammal var du då?"

"22 år. Jag var inte för ung, men jag hade körts ut hemifrån enbart för att jag inte hade velat delta i den religiösa maffian. Min närmaste bror hade fått bo hemma tills han var 24. Jag hade dessutom av min fader tvingats betala 50 dollar i månaden för mat och uppehålle under de sista två åren."

"Varifrån fick du de pengarna?"

"Jag extraknäckade som språklärare för yngre elever."

"Då fick du väldigt litet tid över för dina egna intressen."

"Nästan ingen alls."

"Hur klarade du skilsmässan från dina föräldrar och från välståndet hemma?"

"Jag blev naturligtvis mycket bitter men inte arg utan enbart bedrövad. Och jag anklagade inte mina föräldrar. Jag ansåg aldrig att de hade varit onaturliga, fastän min far ofta påstod att jag inte var en naturlig dotter. Han menade att jag motarbetade honom med att hindra Mamma från att bli scientist, varför han sågade av mig. Men inte ens utan min hjälp har han ännu idag lyckats göra henne sådan."

"Du kallar dem för den religiösa maffian. Upplevde du rörelsen som en maffia?"

"Vad var det annars? Juridiskt stod den helt utanför samhället och lagen, den predikade skattefusk, den var en totalitär stat utanför staten som inga myndigheter hade någon inblick i eller kontroll över, och egentligen var den bara en firma vars enda funktion var att tjäna pengar för att finansiera sin oupphörliga expansion över världen. Vad var det annat än en maffia?"

Eftersom föräldrarna inte heller sände mig några pengar från Montreal kom jag ganska snart i ekonomiska svårigheter. Flera av mina klasskamrater gjorde stora pengar på att sälja sin kropp. Lockad och övertalad av en väninna, som sade att det inte alls var så farligt utan snarare ganska stimulerande, beslöt även jag att pröva på det. Jag var oskuld då ännu, och den man som tog den ifrån mig blev alltför nöjd med mig. Jag visste inte heller särskilt mycket om pengar, varför en oskuld som min väl knappast någonsin har sålts billigare.

Behovet att försörja mig tog med tiden mer och mer tid i anspråk, och därav blev studierna lidande. Till slut fick skolan reda på att jag och flera andra elever var prostituerade, och som vi dessutom hade börjat missköta våra studier blev vi snart relegerade. Det stod om det i tidningarna med namn och allt. Mitt rykte i Ottawa var förstört. Jag och mina väninnor var avrättade offentligt utan att någon reporter ens hade brytt sig om att ta reda på hela sanningen: vi var alla tre utan födkrok från våra familjer, medan alla andra studenter hade rika familjer som tog hand om dem. Att vi var tvungna att försörja oss med vilka medel som helst och inte hade andra tillräckliga medel än smygprostitution var det ingen som tog någon hänsyn till. Vårt brott var alltså att våra familjer hade övergivit oss – ingenting annat. Utan möjlighet att försörja mig hederligt efter den offentliga vanäran och utan möjlighet att vidare utbilda mig beslöt jag mig för att uppsöka mina föräldrar i Montreal och vädja till dem om barmhärtighet. Många ansåg att det var det klokaste jag kunde göra.

Endast min mor ville se mig. Hon berättade att min far hade rivit ut mig ur sitt hjärta och aldrig mera ville se mig. De bodde så mörkt och ödsligt i en tråkig steril stadslokal där endast min far påstod sig trivas, fastän han aldrig var hemma. Och vilket paradiset hade vi inte haft i Ottawa! Jag fick endast hälsa på dem när Mamma var ensam hemma och då utan att Pappa visste om det.

Men en dag råkade han komma hem medan jag var där.

"Vad är det för en slampa du har här?" skrek han till Mamma. "Ut med henne! Jag vill inte se sådana varelser hemma!"

"Men Henry, det är ju din dotter!" sade Mor.

Och jag kastade mig ner framför honom, grep hans hand och kysste den och omfamnade hans knän och sade:

"Jag är din dotter, Pappa, vare sig du vill det eller inte! Ja, jag är prostituerad, det har hela Canada fått läsa om, men till det har andra större skuld än jag själv och till och med sådana som anses vara bättre än jag själv."

"Vad vågar du insinuera, din gatslinka?" skrek han halvt vansinnig och lyfte handen som för att slå mig.

"Slå mig inte, Pappa, ty jag har aldrig gjort dig något ont, fastän jag hade kunnat och haft anledning!"

Då slog han mig hårt två gånger och skuffade mig ifrån sig med foten som om jag var en smutsig och skabbig hund. Mor ville ingripa, men jag hindrade henne.

"Nej, Mor, detta är en sak mellan Far och mig. Du ser här din dotter, Henry, ditt eget kött och blod. Hon är smutsig och har inga hela kläder på sig. Hon är utan pengar och dessutom en riktig professionell gatslinka, men hon är lika fullt din dotter. Och därför har hon kommit hit, för att be om att få duscha och tvätta sig ren och dra på sig rena hela kläder och för att be om litet hjälp med sitt dagliga bröd. Hon kan inte försörja sig utom genom att prostituera sig, ty du vet ju att hon är en tokig skaldinna som kan avstå från allt utom från sin poesi, som liksom all konst tar alltför mycket tid i anspråk för att den skall löna sig. Hon ber om att få lov att bara känna sig hemma under sina egna föräldrars tak och slippa frukta för att bli utkörd varje gång hon kommer. Hon ber om att få äta av det gamla uttorkade bröd som ni slänger i sophinken emedan ni inte själva vill äta det när det blivit för gammalt och torrt. Hon ber om litet vänskap och god vilja från sina föräldrars sida. Är det för mycket begärt? Är de för fattiga för att kunna ge henne något? Är det alltför onaturligt av henne att be sina föräldrar om den ringaste tänkbara hjälp?"

Han svarade kallt:

"En en gång fallen kvinna kan aldrig få upprättelse. Kom inte till mig för att få något som du själv har gjort dig av med."

Och han vände ryggen åt mig och sade till sin hustru:

"Tala om för henne vad vår åsikt är om att ta hand om vuxna barn, Edith."

Och Mor svalde och sade:

"Henry och jag har pratat mycket med varandra om dig, Thilda. Och vi är av den åsikten att det är föräldrars plikt att köra ut sina barn om de inte vill ut själva. Så gör även fågelmamman: när ungarna inte självmant vill lämna boet och flyga måste mamman med våld tvinga dem därtill."

"Så gör djuren, ja," sade jag, "men vi människor är inga djur. Det förväntas mer av oss människor än naturlig djuriskhet."

Med tårar i ögonen vände sig min mor till min far, och jag förstod att hon inte skulle stå ut med mycket mera. Den modersblicken kunde ha bevekt ett monster. Plötsligt syntes ett leende i min fars ansikte, men det var inte äkta, och han sade till mig:

"Om du vill vända dig till högre instans, så kom till den logiska vetenskapens kyrka. Om du gör det så skall vi nog kunna komma bättre överens."

Då insåg jag att det inte fanns något hopp. Jag kunde prostituera min kropp men inte min själ. Jag sade adjö endast till Mamma och gick bort därifrån.

Hon fyllde nyligen 60 år. Jag hade gärna velat gå och gratulera henne om inte min far hade skickat bud till mig genom en av mina bröder och låtit mig veta att det inte var lämpligt att jag kom och gratulerade henne."

"Hur kom du in i kvinnorörelsen?"

"Är det inte naturligt att jag skulle hamna just där? Hade inte alla mina erfarenheter av livet dittills gjort allt för att få mig till manshaterska? Ändå blev jag det aldrig. De unga män som gav mig pengar för mitt sällskap tyckte jag mera synd än illa om. De flesta var stackars naiva barn som sedan blev alltför fästa vid mig. Några av dem ville till och med ha en varaktigare förbindelse med mig, men jag sade alltid nej, på den grund att jag tyckte de visste för litet om mig. Dessutom behövde jag många kunder för att klara mig.

Den som förmedlade min kontakt med kvinnorörelsen var en prostituerad som jag som dock hade blivit så illa behandlad att hon blev besatt av ett omänskligt manshat som fick henne att sluta med sin lönsamma verksamhet. Hon blev faktiskt så illa tvungen att sluta, ty hon blev sådan att ingen man ville ha henne. Hon lyckades intala mig att livet i kvinnorörelsen var bättre än livet som prostituerad, varför jag nyfiket nosade mig dit. Jag tyckte om den idealism som besjälade dessa stackars kärlekskranka fröknar i deras kamp för social rättvisa för kvinnornas del, och denna idealism var det enda jag såg i rörelsen till att börja med. Den gjorde att jag engagerade mig i den, och snart var jag mer eller mindre fast i den, vare sig jag ville det eller inte.

Men med tiden fann jag mer och mer med min åskådning oförenliga element bland dessa kvinnor, vilket gradvis mer och mer fjärmade mig från dem, vilket de märkte och reagerade emot, vare sig de förstod min orsak eller inte."

"Vad var det du inte tyckte om hos dem?"

"Först och främst deras kvinnosyn. De höll som dogm att kvinnan var lika bra som mannen och i alla avseenden fullkomligt jämställd med honom. De menade att varje kvinna egentligen var lika kompetent, uthållig och stark som varje man, och att alltså kvinnan i princip var lika maskulin som mannen, vilket jag inte riktigt kunde hålla med om. Ej heller kan ju någonsin en man hur feminin och långhårig och sjuk han än är bli lika feminin som en kvinna ens om han låter könsoperera sig. De män som försöker omvandla sig till kvinnor lyckas bara göra sig löjliga. Jag ansåg att kvinnans fördel över mannen var just de behag som mannen saknade, den mjukhet och finkänslighet som mannen av naturen saknar, vilket gör honom förmögen till en brutalitet och vildhet som är främmande för kvinnan och som det är kvinnans uppgift att genom sin försonlighet neutralisera. Jag ansåg att kvinnan var till för mannens skull, för att stävja hans onda sidor och i stället få hans goda sidor att träda fram. Men kvinnorörelsens kvinnor ville enligt min uppfattning att kvinnorna skulle

gå sin egen väg oberoende av mannen och bli lika råa, brutala och grova som han, ungefär i stil med de östtyska, ryska och bulgariska världsmästarinnorna i kulstötning och tyngdlyftning, (har ni sett dessa kvinnor? De är alldeles oformliga.) medan jag ansåg att en kvinnas uppgift i livet var att finna sig vägen till en man som kunde dyrka henne för livet och att hon endast i ett sådant sammanhang kunde komma till sin rätt som den skönhets-, godhets- och kulturens egentliga representant bland könen hon egentligen är, medan mannen ju är kraftens, energins och viljans."

"Och det tyckte du fastän männen i ditt liv bara hade gett dig anledning till hat och sorg?"

"Ja. Och dessa mina idéer gjorde att jag fjärmade mig från de andra kvinnorna i rörelsen, och detta ville de råda bot på. De tyckte om mig. Några gånger hade till och med några av dem gjort mig närmanden, men jag hade alltid tackat nej, och aldrig hade någon av dem antastat mig. Men småningom sammangaddade sig några av dem mot mig. De ansåg sig böra tukta mitt högmod och göra mig mera lik de övriga i detta sällskap, så att jag upphörde att vara en utböling. Ledarinnan för denna klick var den enda av dessa flickor som jag alltid hade varit rädd för. Hon hette Beatrice Moreau." Jag ryckte till. "Till slut råkade jag riktigt illa ut för dem. Jag blev bjuden till en specialsammankomst med anledning av ett särskilt högtidstillfälle, som det hette. De enda som förekom på denna fest var alla de i föreningen som var lesbiska, men det visste jag inte, ty många av dessa hade jag ingen aning om att de var lesbiska. Jag hade egentligen ingen lust att närvara vid detta möte men ställde i alla fall pliktskyldigast upp och kände en del obehag till en början men anade aldrig vad som skulle följa. Så ställde sig plötsligt Beatrice upp och talade:

"Och så till den initieringsceremoni för vars skull alla är här som är här i kväll. Vi har ibland oss en ung dam som länge har varit oinvigd i våra mysterier och som därför naturligt nog har känt sig ganska utanför i vårt sällskap. Vi har därför nu beslutat att upptaga henne i vår innersta krets och för alltid binda henne till vår gemenskap. På henne, systrar!"

Och plötsligt rusade alla på mig. Jag hade inte ens anat att jag var det utsedda offret för sammankomsten. Medan Beatrice jublande bara gav befallningar och anförde dem drog de mig till en säng var de placerade mig med våld. De fyra starkaste och manhaftigaste av dem tog var sin extremitet av min kropp och höll fast i dem. Jag låg på rygg med armar och ben utsträckta och kunde ingenting göra mot övermakten. Beatrice kommenderade hårt och känslolöst:

"Slit av henne hennes kläder! Alla ni systrar som alltid har åtrått henne, utnyttja henne nu och njut av henne tills ni blir mätta! Varenda en måste få sitt lystmäte och den tid hon behöver! Vi har gott om tid! Ligg med henne tills ni dragit ut all stolthet ur henne! Nu, stolta mademoiselle Marlou, skall du bli en av oss för alltid! Håll på tills morgonen gryr! Vi har all tid i världen! Vi får inte släppa henne förrän alla är trötta och hon är färdig!"

Och för att ytterligare uppegga sällskapet satte hon på musik. Det var gräslig hårdrock av den ganska kände rocksångaren Georges Durand. Det var rena våldtäktsmusiken, och jag såg på Beatrices ansikte att hon njöt av det hela som av en privat hämndaktion. Vem hade gjort henne sådan? Vem hämnades hon på på detta sätt? Och alla dessa hennes systrar var som besatta av hennes sjuka trollmakt: nakna vältrade de sig i sängen hos mig i ett kvinnligt gruppsex utan gränser. Beatrice överträffade sig själv hela tiden, som om hennes resurser för att egga upp sig var utan tak: "Gör henne till en av oss! Vi har alla blivit våldtagna! Invig henne i mysterierna! Hon skall bli lika totalt våldtagen som någon av oss! Lär henne vad männen gör för att förvandla oss kvinnor till monster och obotliga manshaterskor! Slicka upp henne! Slicka ihjäl henne!" Och de fyra som höll fast mig i armar och ben avlöstes av andra, som band fast mina händer och fötter vid sängkanterna, och de

slet av mig mina kläder, rev sönder dem och gjorde de mest fasansfulla saker med mig. Beatrice var den värsta av alla. Hon började slicka min vagina på ett så vedervärdigt njutningslystet sätt att jag höll på att spy genom ändan. Ursäkta mitt vulgära språk, fader, men jag måste få ge en exakt realistisk bild av vad dessa stackars förtryckta lesbiska damer egentligen håller på med. Jag tror inte att homosexuella män kan göra så fasansfulla saker. Hennes slickande av mig på mitt ömtåligaste ställe bara höll på och höll på tills jag visste att jag höll på att bli galen. Till slut brast någonting inom mig. Något gick sönder som aldrig kunde repareras igen. Plötsligt såg jag hela mänsklighetens hopplöshet. Snuskhetens lag binder oss alla vid köttet, det är människans förbannelse, och ingenting kan frälsa henne därifrån. Därför finns det förtryck, prostitution och miljöförstöring. Alla människor är trälar under sitt behov av snusk, och inför snuskhetens lag är alla människor hopplöst lika såsom djur, ja, såsom råttor. Det är mänsklighetens enda sanna fula ansikte. All idealism är lögn och verklighetsflykt, ty köttet och dess snusk måste alltid dra ner varenda dödlig människa till jorden och dess kroniska smuts igen, och från det kan ingenting frälsa oss. Eller vad säger ni, fader, som är katolsk präst och celibatist? Inte kan väl ens en sådan som ni undvika snuskhetens lags betvingande tvång?"

"Fröken, det finns någonting som heter avståndstagande, och det finns någonting som heter opposition. Min kristna religion tar avstånd från vad ni kallar snuskhetens lag och ställer sig oppositionell emot den. Därför är jag präst."

"Det är inget svar på min fråga. Även jag var oppositionell mot och tog avstånd från all lesbicism. Ändå blev jag våldtagen till slut av lesbiska systrar. Även ni måste råka illa ut ibland, precis som Jesus gjorde det till slut."

"Du har rätt. I bästa fall blir vi martyrer till sist. Det är det vi lever för och hoppas på."

"Har ni aldrig ens onanerat, fader?"

Jag harklade mig. Jag kom dock inte ifrån att denna flickas uppriktighet krävde ett uppriktigt svar.

"De flesta av mina bröder hemfaller regelbundet åt självbefläckelse. Det är ett känt problem. Om de bekämpar sin anfäktelse så biktar de den, men de flesta accepterar den och talar aldrig om den. Om nunnornas hemliga problem vet jag ingenting: de biktar sig för varandra. Emellertid är det möjligt att vara så funtad att man inte behöver sex och kan klara sig utan det. I regel kanaliseras man i så fall den energin i mera förnuftiga riktningar, exempelvis arbete och skapande. De flesta som inträder i celibatet är i grunden funtade på det sättet. Ändå medger jag att problem kan uppstå för somliga med tiden. Men tillbaka till er själv. Ni är huvudpersonen, inte jag. Hur slutade den betänkliga natten?"

"Till slut svimmade jag, och när jag vaknade morgonen därpå var jag ensam i lokalen. Så gott jag kunde skylde jag mig med mina sönderrivna kläder och tog mig hem. Och efter det kunde ingenting någonsin mera få mig att ha någon som helst kommunikation med någon medlem av kvinnorörelsen. Den natten berövade mig något mycket mera värdefullt än min mödom, nämligen min tro på det goda hos kvinnan. I stället stod jag inför snuskhetens lag, som det var omöjligt att komma ifrån. Den direkta följden av upplevelsen blev att jag som prostituerad var bekräftad. Aldrig hade någon man och inte ens den allra värsta betett sig så onaturligt mot mig som de besatta kvinnorna gjorde den natten. De var sannskyldiga djur och ingenting annat. Då kunde man lika gärna gå och tillfredsställa torskarna på gatan som åtminstone gav en betalt för den mänskliga förnedringen. Och när man väl blivit rutinerad så gjorde det till slut inte ens ont längre."

Ofta hade jag försökt avbryta henne, men hon fortsatte:

"Och tyvärr vet jag att min erfarenhet av kvinnorörelsen ej var unik. Jag vet att mentaliteten är den samma i alla grupper, rörelser, partier och sammanslutningar

som den var i kvinnorörelsen: där flera är tillsammans får individen alltid stryk, och människor i flock blir alltid mera djuriska. Den som är god är ensam, och om hon söker sig till större sammanhang så blir det synd om henne, ty hon kommer då från ensamhetens och isoleringens fria natur frisk och grön, oskyldig och naiv och godtrogen och tror bara gott om alla de människor hon möter, vilket dessa märker och utnyttjar tills skändning av det heligaste av alla tempel, själens oskuld, är ett faktum. Så är det inte bara i kvinnorörelsen utan även i politiken, alla föreningar och kollektiv och kanske till och med i kristna församlingar. Är det inte så?"

"Du har rätt i mångt och mycket med dina närgångna förmodanden, min dotter, men den person som du nämnde..."

"Beatrice?"

"Ja. Henne känner jag."

Hennes min blev obeskrivlig när hon sade: "Hur känner ni henne?"

"Hon har själv befunnit sig här på sjukhuset som en svår patient. Och du kan inte ens ana var hon är nu."

"Nej, det kan jag inte."

"Hon ägnade sedermera sitt liv åt att hjälpa narkomaner, och för att bäst kunna göra det blev hon en hängiven scientist."

Mathilda sade lågt och nästan bittert:

"I den rörelsen passar hon bra."

Jag ville inte närmare utforska hennes mörka tankar därom utan frågade i stället:

"Men hur gick det för dig sedan?"

"Behöver ni fråga, fader? Vad hade jag kvar efter förlusten av allt som jag någonsin hade haft? Jag blev ett professionellt fnask, ett av de mest professionella, jag accepterade mitt yrke, och när krafterna inte längre räckte till och inte heller alkohol var tillräckligt för att hålla dem spirituella övergick jag till effektivare medel. Det blev amfetamin och så småningom heroin. Det var helt naturligt. Bli inte chockerad, men det var lika naturligt till slut som alla dagens vanliga koppar kaffe. Det var ingen skillnad. Man tog det bara för att kunna klara av arbetet. Om man inte tog det kunde man inte arbeta. Så enkelt var det. Där fanns inget utrymme för distans, opposition och avståndstagande. Det var bara att acceptera det som det var. En vanlig arbetare kan inte arbeta utan mat, och ett riktigt fnask kan inte arbeta utan heroin. Att beröva henne det är som att strypa navelsträngen för moderskapet."

"Men ni är ju en förnuftig människa. Så kunde ni inte hålla på särskilt länge. Insåg ni inte själv att det var fel?"

"Jag hade hållit på med heroin i ett halvår när jag äntligen tycktes börja lyckas med att dö, då någon hindrade mig därifrån."

Men där är han nu."

I samma ögonblick kom Theo in genom dörren. Jag reste mig upp och hälsade på honom och försökte få honom att sätta sig var jag hade suttit, vilket han också gjorde. Jag insåg att jag för närvarande hade blivit överflödigt och beslöt därför att lämna dem ensamma. När jag gick ut därifrån var de i glatt och intimt samspråk med varandra, och jag tyckte mig till och med skönja att de höll varandra i vänster hand.

Det var samma afton som jag i tidningen läste rubriken:

"Ung kvinna hoppar ut från 22-a våningen."

I samma ögonblick ringde doktor Mort.

"Har ni läst tidningen?" frågade han.

"Om vad då?"

"Självordsfallet."

"Hoppet från 22-a våningen?"

"Ja."

"Jag har inte hunnit ännu. Var det någon vi kände?"

"Ja. Det var fröken Beatrice Moreau."

Jag sade inte vad jag tänkte: ännu ett självmordsfall bland doktor Morts patienter. Det hade varit dumt att säga det. Beatrice Moreau var ingen Gunnar Gunnarson utan snarare hans motsats, och hon hade en betydligt rikare karta över självmordsanledningar från sitt förflutna än vad hennes upplevelser på sjukhuset givit henne. Dessutom hade hon fanatiskt gått upp i den logiska vetenskapens kyrka, och där fanns väl troligen någon mera direkt anledning till självmordet att finna än någon annanstans, misstänkte jag. Jag tackade således endast doktor Mort för upplysningen och lade på luren.

Denna händelse fick mig att besluta mig för att närmare skärskåda den religiösa rörelsen Logic Science, som nu hade varit inblandad i två av mina patienters självmord. Jag gick in i den som proselyt och tycktes spela min roll väl, ty det var ingen som genomskådade mig. Jag fann dock snart att det var en oskyldig buddhistisk väckelserörelse med starka inslag av science fiction som mest bara var ute efter pengar och makt. Men dess ivriga frälsningsverksamhet var häpnadsväckande. Aldrig hade jag sett fanatiker bedriva sin propaganda med sådan frenesi. Mig tog de emot med öppna armar och trodde på allvar att med mig hela den katolska kyrkan skulle komma att omfatta det logisk-scientistiska buddhistiska science fiction-fantasteriet med exempellös hängivenhet. Jag tyckte för mycket synd om dem för att vilja rycka dem ur deras villfarelse. Jag har aldrig mött så naiva personer som dessa logiska scientister, det var som om denna väckelsereligion enkom hade skapats för att fånga naiva personer och utbreda exempellös naivitet i världen, och naivitet vill jag inte vara med om att reducera i världen.

Emellertid måste jag i någon mån bekänna färg för dessa fär, och jag var skyldig Beatrice Moreau att ta reda på sanningen i hennes fall. Jag framlade mitt ärende för kyrkans pastor, (denna kyrka hade faktiskt en gedigen prästutbildning med särskilda studier av Johannesevangeliet som obligatoriskt moment, de kallade sina präster pastorer, och de gick klädda i vit prästkrage och svart skjorta som vilken vanlig svartrock som helst.) Och han accepterade mina krav på att få veta allt. Själv visste han dock väldigt litet, men han forskade i saken, och han kom fram till ungefär följande:

"Kära herr pastor, jag har fått reda på ett och annat som kan bringa ljus i fallet Beatrice Moreau. Hon var mycket aktiv här i vår församling, men vi visste ingenting om henne, och emedan hon var framgångsrik och förde många nya medlemmar in i kyrkan brydde vi oss inte om att kontrollera henne. Men förr eller senare måste det komma till vår kännedom vem hon var, allt eftersom hon tog högre och högre kurser. Det visade sig, att hennes förflutna gjorde henne omöjlig i vår kyrka."

"Vad tänker ni på då?"

"Hon hade suttit inne på sinnessjukhus. Vi kan inte ta emot sinnessjukhuspatienter."

"Jag trodde ni var till för att hjälpa människor."

"Vi kan inte hjälpa hopplösa fall."

"Och med vilken rätt stämplade ni Beatrice Moreau som ett hopplöst fall?"

"Hon hade varit utsatt för elchocksbehandling. Patienter som varit utsatta för elchocksbehandling kan vi inte hjälpa. Vi har bestämmelser som säger att de inte får komma in hit."

"Så det är bara hennes elchocksbehandling som gjorde henne ovälkommen hos er?"

"Ja. När vi fick veta det, när det kom fram i hennes terapiseanser, beslöt vi oss för att hon skulle ut ur kyrkan. Men vi hade ännu inte hunnit verkställa vårt beslut när hon tog livet av sig."

"Så ni menar att ert beslut inte kan ha påverkat hennes självmord?"

"Absolut inte."

"Ser ni inte själv att ert inträdesförbud för människor med elchocksbehandling i sitt förflutna ter sig mycket märkligt mot bakgrunden av att ni faktiskt utger er för att kunna kurerat sinnessjukdom och rentav lyckas göra det? Jag vill mena att det är det om något som ni kan göra här. Varför då denna stängda dörr mot sådana som fått en viss behandling?"

"Det är inte mina regler. Det är grundarens. Jag kan inte svara er."

"Ni menar att ni tvär era händer?"

"Jag kan inte göra annat."

"Får jag ställa en annan fråga. Hur många nya medlemmar tillförde hon er kyrka? Hur många narkomaner räddade hon, så att de kunde bli scientister i stället?"

"Det är omöjligt att ta reda på exakt hur många."

"Uppskattningsvis. Gissningsvis."

"Det var många."

"Trettio? Femtio?"

"Kanske uppåt hundra."

"Säg att hon därmed räddade hundra människors liv. Och ni beslöt att utesluta henne för att hon hade fått elchocker."

"Jag beklagar, men vi kunde inte annat. Och vi verkställde aldrig beslutet."

Längre kom jag inte.

Själv mordet ägde rum inte långt efter en scientistisk seans. Jag vet inte vad som hände under denna seans, men det är fullt möjligt att hon längs någon kanal fick veta att kyrkan beslutat göra sig av med henne eller att hon rent instinktivt känt det på sig: jag misstänker det senare. Hon kände sig önskad och kan därför ha valt att ta sitt liv. Det är också antagligt att hon under sin sista seans fick se så mycket av sig själv, sina värsta sidor och sitt undermedvetna, (flera scientister har för mig jämfört den scientistiska terapin med LSD-trippar: man ställs naken inför hela sitt undermedvetna i all dess förskräcklighet,) att hon fick nog och i monomanisk desperation bestyrkte sitt beslut att göra slut på sitt liv. Hon omfattade entusiastiskt reinkarnationstanken, varför hon kanske tog sitt liv i längtan efter ett bättre och i tron att ett sådant var möjligt. Polisen har i sina undersökningar inte funnit något som skulle kunna förklara eller motivera hennes självmord. Hon besteg själv en medelmåttig skyskrapa som hon troligen aldrig hade varit inne i förut, tog sig upp trappvägen och stod länge vid ett fönster på 22-a våningen, som var öppet på grund av vädring, innan hon passade på när ingen såg det och öppnade det mera. Ett ögonvittne som kom för sent för att hindra henne från att flyga ut har vittnat om att hon definitivt var ensam.

Jag har funnit att ingen skuld för något av alla de självmord som scientister eller före detta scientister har begått kan pådyvlas den logiska vetenskapens kyrka. Denna religion är en harmlös rörelse som bara menar väl och som det är absurt att frukta och försöka bekämpa. Det har ständigt uppstått nya kristna och icke-kristna kyrkor och ideologier i världen som alla i tur och ordning har angripits av storhetsvansinne, gått till överdrift och bekämpats av världen utan att världen har fått någon bukt med dem eller de med världen, och Logic Science är lik de andra i det att den varken är helt otillförlitlig eller helt tillförlitlig. Jag ger den kyrkan min absolution, till och med i ett fall som Beatrice Moreaus.

"Älskade Thilda, låt oss lämna denna stad, denna lidelsernas, lastbarhetens, brottets och dårskapens eviga tummelplats och begravningsplats, var vi båda nästan har blivit begravda i denna universella mänskliga storstadsondska som blott är okunnighet, och i stället bege oss ut till landet och börja ett nytt liv där. Mina föräldrars gård vid kusten i British Columbia väntar på oss. Den väntar på att jag skall ta hand om den och där inleda ett nytt bättre liv tillsammans med dig."

"Men din musik? Tänker du då överge den?"

"Musiken tillhör naturen. Den tog den ifrån mig, och endast den kan återskänka den åt mig om den vill. Jag vill vara din och älska dig, ty hos dig har jag funnit kärlek, men i musikens tjänst fann jag hos människor bara hat, läghet och destruktivitet."

Ett exempel på detta, som han tog fram sista gången jag bad honom att inte lämna musiken i sticket, var följande:

"Fader, ni anar inte vilket hat blott musik kan ge upphov till. Jag sjöng i flera år i en manskör, som var ledd av en gammal stofil till dirigent med pipskäg, som var ganska otillräcklig och alkoholiserad, men jag tyckte om honom, han hade smak, och han visste vad han gav kören att sjunga. Den som var smaklös och utan stil var majoriteten av kören. Jag hänade dem ofta för deras uselhet och skralhet och försökte uppfordra dem till bättre resultat, men de blev därav bara förargade, vilket ytterligare underströk deras slapphet och dåliga moral. Men de visste att jag var yrkesmusiker, och de respekterade mig därför, och den gamle dirigenten ville att jag skulle efterträda honom.

Och den dagen kom då den gamle avsåde sig dirigentpinnen. Jag hade då deltagit i kören i fem år och hade varit verksam som stämrepetitör i två. I tron att jag låg närmast till hands som ny dirigent erbjöd jag dem mina tjänster, men de svarade med likgiltigt avslag.

"Vi vill inte ha någon dålig dirigent," sade de. "Vi har haft sådana förut och vill inte riskera att få en ny sådan."

"Vill ni då inte ens ge mig chansen?"

"Du är för seriös. Vi vill inte ha alltför traditionellt sakrabanalt blaha-nonsens. Vi vill sjunga litet svängigare bitar, litet jazz och Beatles. Dessutom dricker du inte alkohol. Dessutom är du fransman och katolik och inte någon anglosaxisk protestant som alla vi andra."

Sådan var den förslappade ölpimplande stofilkören, som inte ens ville ge mig chansen. Jag dög så länge jag sjöng med dem, men när jag ville göra kören bättre nytta dög jag inte längre.

"Låt dem då finna sin egen dirigent, som vill hålla dem sällskap med att pimpla öl under repetitionerna och som inte bryr sig om att byta ut deras smaklöshet och läghet mot en högre kulturell standard, vilket var det misstag jag försökte göra," tänkte jag och lämnade dem i sticket. Den dirigentlönen, som inte var stor, hade hjälpt mig mycket, och jag hade gärna satsat allt för att leva upp till och göra mig förtjänt av den. Men de var glada åt att bli av med mig, eftersom jag så ofta hade berett dem det obehaget att förfäktat den åsikten att de kunde bli bättre. Men att de var vulgära och inte Canadas bästa manskör var något som de inte tålde att höra, och var och en som visade att han inte var lika låg och vulgär som majoriteten sparkade de ut medelst psykologisk krigföring i form av okamratlighet. Jag var inte den enda.

För mig är musik något heligt och okränkbart som till varje pris måste hållas fritt från all mänsklig tarvlighet. Men om de människor som skall arbeta med musiken nödvändigt bara tar till den som medel för att uttrycka och förstora sin klandersjuka, kortsinhet och fåfänga är musiken därmed hopplöst skändad och inte längre värd att tjäna. Och de få individer som ville tjäna henne med uppriktigt hjärta kan då endast skiljas från henne med enbart hat i hjärtat mot dem som förstörde henne för hennes verkliga älskare."

Jag vigde dem en stilla grå dag i mars. Det var en mycket enkel förrättning utan musik. Hon var då helt återställd, och alla hennes år av lidanden i form av ett alltför härjat utseende var nästan försvunnet och ersatt med en respektabel mognad med undertoner av allvar. Bruden var mycket enkelt klädd men dock i vitt, medan brudgummen var ännu mera anspråkslös: han hade inte ens en blomma i sitt knapphål.

Omedelbart efter bröllopet utan gäster reste de till Vancouver. Där tog de hans föräldrars gård vid havet en bit norröver i besittning och inledde ett helt nytt mycket friskt lantliv tillsammans. Och intill den dag som är idag ett år efter bröllopet har jag bara hört goda nyheter från dem.

(Tillfälligt slut på fader Bertrands anteckningar. Doktor Mort övertar nu ordet.)

Det är mycket märkligt att författaren till dessa dokumentära skildringar avslutar desamma med en lögn. Efter bröllopet hörde han aldrig mera någonting från paret i British Columbia utom ett enda brev från Théophile Franchard, som han mottog i samband med sin egen mycket svåra personliga kris och depression, som jag ser det som min uppgift att redogöra för i form av ett P.S. till prästens skildringar från mitt sjukhus.

Det enda brev från Théophile, som prästen någonsin mottog efter bröllopet och som blev det enda livstecken som han någonsin fick från det par som han själv hade vigat, lyder så här:

"Fader,

Minns ni att ni sade att ni inte trodde att jag någonsin helt skulle kunna överge musiken? Ni fick rätt, men det var inte jag som kvarhöll musiken, utan det var musiken som kvarhöll mig i sitt våld. Mitt äktenskap och min flykt från mitt musikaliska strapatsrika storstadsliv var en flykt från den grymma herre som musiken är, och denna flykt har visat sig vara fåfång. Musiken har en gång för alla förstört mig på så sätt att den en gång för alla har tagit kärleken ifrån mig. Jag kan inte älska! Musiken har hindrat mig från att någonsin lära mig älska. Jag kan inte älska min egen hustru! Jag vet inte hur man gör, och jag kan inte ta något initiativ. Min bakgrund och uppfostran gör det omöjligt för mig att älska henne annat än rent själsligt, och sådan kärlek kan hon inte förstå. Hon är ju kvinna! Kvinnor kräver kärlek i form av handling, och all annan kärlek är för dem inte kärlek. Den som inte kan ge dem handgriplig kärlek överger de för den som kan det. Och det är vad min hustru nu har gjort.

Hon har lämnat mig. Visserligen lovade hon att komma tillbaka. Hon skulle bara resa på en liten resa till San Francisco för att träffa sin broder, som hon sade, men den adress i San Francisco som hon på min begäran lämnade kvar här åt mig är inte till någon broder. Jag har skrivit många brev till henne under denna adress men inte fått något svar. Det är nu sex månader sedan hon for härifrån, och jag vet nu att hon inte kommer att komma tillbaka.

Jag arbetar åter mycket med musiken men tänker inte flytta tillbaka till staden. Hör gärna av er, och om ni någon gång reser hit är ni välkommen att bo hos mig.

Er tjänare,

Theo."

Troligen hade prästen inte besvarat detta brev, som han hade fått någon månad innan jag tog hand om honom, ty det har sedan aldrig mer kommit något nytt brev från Théophile till honom.

Att närmare förklara prästens nervösa sammanbrott blir svårt, ty hans uppgift var ju att lyssna till och samla på sig andras lidanden och tiga om sina egna intill självutplåning. Emellertid har jag funnit några fragment till självdokumentering hos honom i form av brev som han har skrivit men sedan aldrig postat men ej heller slängt, som om han inte hade kunnat bestämma sig för om han skulle posta dem eller inte.

På det sinnessjukhus för vilket jag är överläkare var han mycket uppskattad av alla. Patienterna som han talade med älskade honom och nästan dyrkade honom, och jag gav honom tillgång till allt fler patienter under tidens gång emedan han själv ville det. I många fall kom han mycket gott åstad med att bara förtroligt umgås med och lyssna till patienterna, själv inbillade han sig att han återgav dem deras människovärde, och de enda fall som det gick direkt illa för trots hans så kallade själavård var dem som han själv här ovan har dokumenterat. Jag tyckte att han tog för mycket på sig med att bara vilja umgås med trassliga patienter och ofta direkt depressiva sådana, som mademoiselle Beatrice Moreau till exempel; men han kände att han behövdes och gjorde nytta, vilket kanske beredde honom någon form av lycka; och denna lyckokänsla ville han tydligen ideligen förstora med att ta sig an fler och fler patienter på en gång. Det var detta hans eget ständigt växande ansvar över andra människors öden som han till slut inte längre orkade med.

Här följer några om honom själv talande sanningar ur hans oavsända brev:

"Dessa arma för alltid naiviserade stirrande inspärrade patienter, som man ofta har svårt att tro att är människor, är genom sin idioti och sin tragedi mera påfrestande än vanliga människor. Somliga av dem är ingenting annat än blott en avgrund av bitterhet som aldrig tar slut. De är alla levande döda, levande begravda, som Gud har tagit till sig för gott, emedan mänskorna har avstängt dem för gott. Här är barn till föräldrar som har låtit spärra in dem för att bli av med dem, här finns hjärnopererade stackare som bara vet det om sig själva att deras hjärnor har blivit bortopererade, här finns åtskilliga snillen som är absolut bergsäkra på att de, var och en av dem, är den ende allsmäktige Guden själv som styr hela världen med sina blotta tankar, precis som Nietzsche tänkte, och den ena av dem är lika säker på det som den andre. Det är människor som inte är mänskliga, men deras omänsklighet är inte heller djurisk, utan den är något helt annat ogripbart och ofattbart, och det är det som är det hemska. De tar emot den tröst och hjälp som man kan ge dem men utan att känna den, förstå den eller tacka för den. Deras likgiltighet är den mest skrämmande i världen, ty de är inte längre kapabla att förstå ens vanlig mänsklighet. De stirrar på en som om man var en av dem, en idiot bland alla andra, vilket leder till att man snart känner sig som en sådan. Det är varje dag samma stirrande vettlösa innehållslösa blickar utan liv, utan själ, utan värme, utan mänsklighet, som tittar ut en på varje avdelning vart man än går. Och det vore oförläpigt av mig att överge detta i själen sjuka släkte, som är det mest hjälpbehövande i hela världen. Ingen är så illa därän som den som inte vet om att han är en människa."

Det andra avslöjande avsnittet är skrivet senare och lyder så här:

"Denna likgiltighet tar på mina krafter. Vad är det som gör att människor kan fungera och arbeta konstruktivt? Det att de hjälper varandra och uppmuntrar varandra. Det finns ingen bättre moralisk energikälla än mänskligt sällskap och utbyte. Men i detta hospital finns det ingenting sådant. Jag kunde lika gärna samla vind i ryggen. Sköterskorna och läkarna är alla lika sterila, andefattiga, ordknappa och kallsinniga, och den mest behärskade, tillknäppte och opersonlige av dem alla är överläkaren själv, doktor Mort, som jag måste ha att göra med alla dagar. Denna brist på tacksamhet och uppskattning för min totala självupppoffring, denna totala likgiltighet för min frivilliga terapi, denna himmelsskriande frånvaro av varje slag av uppmuntran är svår att bära. Jag blir ensam för varje dag bland dessa iskalla ärkevetenskapliga skötare, som verkar tävla i själlöshet med dessa stirrande patienter, som inte ens kan se mig som ett skådespel, vilket jag är. Mer och mer känner jag mig som ett ensamt spektakel, som en döende dålig varietéartist på en scen som till varje pris försöker visa den dödysta publiken att han försöker göra

något, vilket han inte lyckas med. Mer och mer känner jag att jag inte gör någon som helst nytta hos dessa levande begravda mumier i dödsriket som ingen kan föra upp till solljuset igen. Det hjälper inte ens att återge dem deras människovärde, ty de har förlorat mycket mer än bara sitt människovärde. De har berövats sina själar av psykiatrin."

Det är alltför tydligt att han vid avfattandet av dessa rader redan inte längre var vid sina sinnens fulla bruk.

En dag kom han inte till sjukhuset, och han kom inte heller den följande. Efter den tredje dagen ringde jag hem till honom på kvällen, men ingen svarade. Jag kontaktade hans kyrka följande morgon, men där visste de knappt vem han var. Jag åkte då på eftermiddagen hem till hans bostad.

Det var en liten anspråkslös enrumslägenhet i ett föga inspirerande kvarter av staden. Hans dörr var öppen. Jag steg in. Det enda rummet hade ett enda fönster mot en gård som var helt asfalterad och inte hade ett grönt strå av liv att uppvisa. De andra husväggarna som syntes därifrån var bara grå betong. Knappt solen släpptes in på gården.

Jag fann honom själv sittande på golvet. Han låg på knä på golvet böjd ner mot golvet med ansiktet i händerna och grät. Han kved som ett barn. Det var omöjligt att gissa hur länge han hade suttit i den ställningen och gråtit. Han hade inte hört när jag kom in, och det gick inte alls att få honom att reagera och ännu mindre att få honom på fötter. Han var alldeles borta. Han hade inte längre alls någon kontakt med verkligheten.

Jag gick till telefonen och ringde efter en ambulans. Mina blickar föll då på ett block skrivpapper som han uppenbarligen hade skrivit i. Det visade sig innehålla ovanstående dokumentära skildringar från mitt eget sjukhus. När ambulansen kom och jag lämnade hans tröstlösa fängelsecell till lägenhet tog jag med mig dessa papper för att läsa dem, och det var vid läsandet av dem som jag beslöt att ta vid var han hade avbrutit sina anteckningar; ty jag insåg, att vad han hade gjort vid mitt sjukhus var ett intressant experiment, som han lyckligtvis hade dokumenterat som en sann vetenskapsman; och jag tyckte det var en god idé att fullfölja dokumentationen av detta experiments fortsatta historia och följder.

Den gode prästen är nu själv patient här på mitt sjukhus. Han blir långsamt bättre, men vi tar det lugnt med medicineringen av honom.

Här är det nu vår önskan att införa Theos bedrövliga kärlekshistoria. Vi har bara plockat ut de bästa bitarna av hans vidlyftiga självutgjutelser. Det är svårt att skära ner dem ytterligare. De skildrar en varm aldrig förlöst kärlek i ett av olyckor härjat bröst, och hur denna kärlek slocknar och kvävs i den älskandes olycka. Kärleken svävar högt och fritt på de första bladen för att sedan alltmera dala och förbruka sig själv i brist på livgivande energi i form av gensvar från den älskade och slutligen sluta i ingenting. Må den som inte är intresserad av sentimental tråkig läsning hoppa över de närmaste sidorna, och må den som vill engagera sig i en olycklig kärleks självförintelse ta del av dem. Vi vill med dem egentligen bara visa hur en mentalpatient kunde älska en annan mentalpatient.

Ur Theos brev.

"Hur kan man vara så vacker som du är? Så tänkte jag den morgonen när du kom emot mig på ängen efter att ha tagit en promenad. Jag talade en gång med ungerskan Teresa om begreppet kvinnlig fägring, och hon menade att en kvinna bara är vacker när hon älskar och när hon vet att hon är älskad. Hon var också vacker så länge jag satsade mitt liv på henne, men när hon bedrog mig blev hon ful över en natt.

Min älskade, du får inte misshandla dig. Du måste sluta röka och dricka. Alkohol är visserligen nyttigt som medicin ibland, och en rök någon sällsynt gång kanske kan bereda en behaglig förlamning och bedövning mot alla överkänslor, men att ta det till en vana är en narkomani som är livsfarlig. Du får inte påskynda grävandet av din grav med sådant.

Och måste man bedöva sina överkänslor? Måste man slappna av? Nej! Låt mig anföra en liknelse.

Ett piano är så konstruerat att det motsvarar ett så starkt tryck som ingen ångmaskin på jorden skulle kunna hålla emot. Varje sträng i ett piano är så spänd som en bågsträng i skottögonblicket och spändare, och ett piano innehåller omkring två hundra sådana till bristningsgränsen spända strängar. Och i en sådan oerhörd spänning och starkt tryck måste ett piano oavlatligt hållas om det alls skall harmoniera och kunna frambringa musik. Ett piano är ständigt spänt till bristningsgränsen och får aldrig slappna av. Samma sak är det med åtminstone en sådan människa som jag. Ingen är så spänd som jag, och jag spänner aldrig av mig, ty då skulle någon sträng i mig börja ljuda falskt. Och det är just övertonerna i ett musikinstrument som får det att ljuda riktigt vackert.

Så låt bli att slappna av, och kväv inga överkänslor, och bedöva inga nerver. Ju känsligare nerver, desto bättre, ty den okänslige är omänsklig. Det är bättre att känna att man lever genom att lida ont än att bedöva sina smärtor och bli mindre levande.

Lita inte för mycket på lyckan, ty den är bedräglig. Det är lätt att kasta sig i dess armar, men det är svårt att nästla sig ut ur olyckans armar, som lyckan ofta vill övergå till, liksom vackert väder ofta slutar med regn. Försök att inte fresta lyckan för hårt, utan ta det försiktigt, och ta det säkra för det osäkra. Ty de människor här i världen som man verkligen kan lita på är så ytterst få att de i allmänhet kan begränsas till en enda.

Nu ska jag sluta, ty nu är det uppehåll efter det häftiga ovädret, och jag måste gå ut och mocka skit. Men jag ber dig att besvara de brev som jag nu och i framtiden skriver, ty det är det enda sättet för dig att besvara mina känslor så länge vi är åtskilda, och ingen kärlek blir och förblir ömsesidig som inte besvaras.

Med många kramar från Theo."

"Det har regnat och blåst och stormat ända sedan du for. Vädret har gjort uppror mot din avresa igår. Men samtidigt är vädrets värsta krafter fria att härja nu, ty vår kärlek trollbinder inte längre naturen. Vi är fria från varandras sällskap, och med oss är alla naturens demoner fria och lössläppta och frälsta från vår kärlek. Och hur vackert det stormar! Hur vilt det är, och hur skön naturen är i sin värsta vildhet! Allt är gott och vackert vad som än sker, och till och med när hela naturen brister, gräter, skälver och skakar i smärta över vår skilsmässa är det vackert. Ingenting är ju vackrare än sorgen när den är som allvarligast och djupast.

Men glädjen har alltid besjälat oss när vi har varit tillsammans. Vi tillsammans har alltid varit oätkomliga för sorg, misstämning, disharmoni och oskönhet, ty vi två har alltid älskat varandra."

"Stormen har idag fortsatt hela dagen med ständigt regn och stigande vattenstånd. Vår roddbåt hotar att lägga sig på havets botten, och även jollen blev jag tvungen att frälsa från att vattenfylld hamras sönder mot den steniga klippiga stranden i de dånande bränningarna. Även den stora högen av drivved har raserats av stormen och på nytt spritts ut längs med stranden.

Det regnar och stormar på vår kärlek, men dess klippa i det dånande havet kan inga stormar sänka eller dränka, ty jag behöver dig. Jag behöver någon som håller min energi och mitt mod uppe och som inte låter mig förslappas. Jag behöver en narkomani som håller mig i gång, och den bästa och den enda goda narkomanin är kärleken till någon som kan tåla, tolerera och förstå en. Men du har farit bort från mig, så jag vet inte längre om du är den rätta för mig och om jag kan lita på dig. Jag vet endast att jag älskar dig.

Men lita inte på mig, ty jag är blott en fattiglapp utan säkerhet och trygghet. Det enda stabila hos mig är min själ, som dock är så pålitlig att den kan uppvisa en otrolig trohet, lojalitet och en obegränsad tillgivenhet. Men jag får ej heller bli din slav, liksom du aldrig får bli min.

Vi är fjärran från varandra, och stormen har ersatt ditt sällskap här. Mörkret breder ut sig, och vår kontakt får ej ny näring genom saliggörande umgänge; men du är oavbrutet i mina tankar och dess centrum, ty så mycket betyder kärleken för mig. Låt den ej blomma förgäves för dig, utan giv den nytt liv genom att bemöta den, så att den består och aldrig förvissnar. Ty kärleken är den raraste och ömtaligaste av alla blomster, emedan den är den vackraste. Så diktar denna skald på prosa som så länge har saknat lyriken i sitt liv."

"Jag har saknat dig så infernaliskt idag. Det är faktiskt sant. Det är inte någon falsk sentimentalitet som jag här ger uttryck för. Men jag borde kanske inte sakna dig. Du har ju dina vänner i San Francisco som finns närmare dig än jag. Jag är ju här i det avlägsna vilda ödsliga ensliga karga och kärva British Columbia, där höststormarna i år börjar i juli, medan du befinner dig med dina vänner i världens rikaste lands rikaste delstat.

Jag har dock saknat dig så infernaliskt idag. Det stormar alltjämt och är kallt. Det enda jag klagar på är dock att det för mig idag är omöjligt att dela mitt liv med dig, emedan du inte finns här. Måste ett gott kärleksförhållande bara kunna finnas med de två parterna åtskilda av ett hav? Men kanske vi inte kom alltför illa överens som sammanslagna heller, även om vi ännu aldrig blev sammanslagna helt. Men det är en sak som det än så länge bara är oss tillåtet att oskuldsfullt drömma om. Eller kanske jag borde tala för mig själv?"

"Det är din storm som stormar och din vind som blåser. Över hela fjärden vilar din och min fria ande. Hela naturen här är full av oss. Vi är fjärden som är så vild och stormig, grå och blå. Vi är de rivna molnen med de jagade skyarna, och vi är vågorna som stormar och rasar och vråker sig så våldsamt mot stranden. Denna värld är vår. Den är vår lyckas värld. Den är vårt hem, ty den är hemmet som vi älskar. Det enda som fattas här är ditt leende här för vinden och stormen att leka och leva friskt i, så som de piskar och leker med vassen och furornas stormpinta kronor. Men ditt hårs musik för vindens brusande lekfullhet skulle överträffa till och med den skönaste av all musik, som är dessa furors sång inför den evigt levande härjande jublande livsinspirerande vinden."

"Detta är mitt land och mitt hem. Här vill jag leva och dö. Vad betyder det att jag för att leva här måste uppge allt vad musik heter? Här ute i vildmarken finns det ju inga musikinstrument. Men jag kan ju hitta på annat i stället. Här kan jag ju älska dig

på detta sätt genom smeksam hänsynsfull känslig lyrik. Här är jag ju hemma i mitt eget och mina föräldrars älskade land, som även är mitt och ditt enda hem i världen.

Här är du och här är jag. Här älskar jag dig och här är vi ett. Vad är världen mot denna lilla inskränkta flik av världen, som ändå är så stor att den rymmer vad icke hela världen kan rymma: min kärlek till dig?"

"Nu regnar det igen. Saknaden av dig är ett oväder som aldrig kommer att gå över förrän vi åter får omsluta varandra och bli ett i en evighetens saliga omfamning. Kommer den dagen någonsin att komma? Ja, om du tror på mig. Annars är jag död.

Men dessa ord får aldrig komma inför dina ögon, ty endast kall förnuftig besinning, beräkning och överläggning får behärska vår förbindelse och icke kärlekshysteri utan disciplin och realism.

Endast i själen för mig själv får jag älska dig."

"Stormen är över, solen skiner, allt är stilla, vädret är lugnt och varmt, och det är nästan som om du vore här igen. Men du är inte här. Din ande är här, men din kropp saknas. Och i jordisk kärlek är det bara det fysiska som räknas. Vår kärlek är icke jordisk. Kanske det är just för att vi är åtskilda som den kan nå så smärtsamt hysteriska himmelska höjder."

"Kära Thilda, var är du? Var är min lycka, min telepatiska kontakt med dig, min frid och min harmoni? Vart har min kärlek tagit vägen?"

Jag hade den underbaraste nya melodi i mitt sinne och de klaraste och renaste vackraste tankar om dig och mig som jag hade tänkt anteckna, när grannen med list bragte mig in i ett fördärvligt kortspel, som skingrade alla mina positiva skönhetstankar. Borta var melodin, och borta var mina tänkta samtal med dig när det fatala spelet var över. Så katastrofalt kan det vara att tvinga sig till någonting som man inte vill.

Säkert råkar du ut för långt värre saker som skiljer dig ännu mycket mera från mig. Jag tänker ju ändå alltid på dig hur olyckligt beblandad med andra jag än är."

"Men ingenting bereder så mycken suckan, längtan och otillfredsställelse som ett lyckligt äktenskap, ty ett lyckligt äktenskap ger anledning till så mycket känslor att de vanligaste och mest vardagliga blir de mest framträdande. Ingen längtan kan tillfredsställas helt, och inget behov kan fyllas helt. Ju mer lusten och behovet blir tillfredsställt, desto svårare blir längtan och behovet efter mera. Ingenting ger längtan och saknaden så mycket luft under vingarna som kärleken. Därför kommer det att vara så, att ju mera jag saknar dig, desto mer kommer jag att längta efter dig och hålla dig kär. Vore vi åter tillsammans skulle min längtan och saknad förmodligen vändas åt andra riktningar och bli ännu starkare emedan din kärlek då bara skulle stimulera den. Därför är vi kanske som allra lyckligast och bäst som vänner nu när vi inte har varandra och därför saknar varandra så infernaliskt.

Kommer du någonsin att få läsa denna underground-litteratur, som skrivs för dig? Jag betvivlar det, men om jag får tillräckligt mycket vackert skrivet på tillräckligt många sidor kommer de att ges ut och sålunda utgöra ett evigt insegel på vår rena heliga och ensidigt goda, uppbyggliga och ädla kärlek."

(Theo hade vid ett tillfälle fått i present en liten kinesisk dagbok av Mathilda. Det var denna han nu företog sig att fylla.)

"Jag behöver någon att älska. Jag behöver någon att krama och slösa min tillgivenhet på. Jag behöver någon att omfamna och finna värme hos och giva all den värme som jag har att ge. Jag behöver någon att vara säker hos och skapa trygghet tillsammans med. Jag behöver en jämlike, en vän, en partner och en moder åt mina

barn. Jag behöver någon att dyrka, respektera, ära, skämma bort och dela mina ideal med. Jag behöver någon som är lika tokig, galen, infernalisk, extatisk, vild och oregerlig som jag. Jag behöver någon att tumla runt i livet med. Jag behöver någon som med mig kan uthärda samma otroliga liv som jag. Jag behöver någon att älska och omhulda. Jag behöver dig, ty jag älskar dig."

"Jag sitter nu instängd av dåligt väder hos min småkusin på Vancouver Island och måste nog vänta här till i morgon. I min rastlöshet och otålighet får jag försöka trösta mig med att tänka på dig. Men har jag någon rätt att vänta mig något av dig? Du lever ju ditt liv i San Francisco som jag inte vet någonting om, medan jag lever mitt liv här som du vet allt om och som du därför har lämnat. Men så länge vindarna susar i canadensiska blodlönnar och dess fjärdar glittrar i silver och blått under solen, och så länge vi är så naturtokiga att vi älskar denna fria natur i detta fria land, så länge kommer vi att älska varandra. Det tror jag och spår jag."

"Kan jag lita på dig? Har jag rätt att ställa dig en sådan fråga? Har jag rätt att be dig om någonting? Har jag rätt att inbilla mig att jag skulle kunna tro att jag skulle kunna lita på dig? Hur kan jag ställa sådana fruktansvärda frågor?"

"Men kärleksmardrömmar i verkligheten är jag minsann tämligen bekant med. De kommer vare sig man vill det eller inte på ett eller annat sätt, och man måste uthärda och överleva dem, såsom ett åskväder till havs. Och det gäller att acceptera dem såsom en sådan krydda till sin egen kärlekskapacitet som bara gör den mera välsmakande, livskraftig, uthållig, trogen och stark."

"Du är så långt borta ifrån mig, och molnen och vädret och mörkret är så tunga och svåra och skiljer oss mer och mer åt för varje dag. Vad skall det bli av vår framtid? Har vi någon gemensam framtid? Vi vet ingenting om hur det skall gå för oss. Det enda som jag vet säkert är att du idag betyder mest för mig av alla människor, levande och döda, och det är långt från dig till den som kommer tvåa, som är min mor. Kära Thilda, de stunder under vilka jag saknar dig är mina mest längtansfulla, bitterljuva, sorgliga och tragiskt vackra ögonblick. Ty när jag saknar dig har jag dig ändå något närmare mig än när jag inte saknar dig, hur förskräckligt oöverbryggligt avståndet då än alltid visar sig vara! Men du är min älskade idag, och du har varit det alltsedan vi möttes."

"Det ligger ett hav av storm och mörker mellan oss, men den lilla vita freds- och brevduvan flyger över det med mitt brev i näbben och försöker låta påskina det faktum att vi ändå alltjämt står lika nära varandra som vi gjorde här på Stuart Island. Eller står jag lika nära dig som du står mig?"

"Vad är kärlek? Kärlek är när två människor känner så starkt för varandra att de ständigt har varandra i sina tankar om de så bor på motsatta sidor av världen. Kärlek är när de inte kan känna annat och tänka annat än vad som är ömt om varandra. Det är när de förstår varandra så väl, att de vet att de båda var och en på sitt håll, om de så bor på motsatta sidor av världen, så fullständigt kan lita på varandra att de intuitivt vet att ingendera av dem är otrogen mot den andra. Det är när de umgås i etern och i tankevärlden och telepatiskt utan att ens veta var den andra parten är. Kärlek är när de vet att de båda ständigt älskar varandra omätligt och oavbrutet, om de så bor på motsatta sidor av världen. Kärlek är när ingenting i världen kan hindra dem från att ständigt stå närmare varandra än något annat mänskligt par i världen, och inte ens alla världens hav, öknar och storstäder. När kärleken är sann är den demonisk och större än hela världen och nästan skrämmande."

Vad är då vår vänskap? Är den en sann och äkta varaktig kärlek? Om svaret på den frågan är ja, så kan vi endast besvara den tillsammans."

"Vet, att du aldrig är ensam, ty jag tänker ständigt på dig. Jag har dig ständigt i mina tankar. Du står ständigt framför mig vart jag än går och var jag än står. Och vad är mina tankar om dig annat än ömhet, godhet, godtrogenhet, välvilja och den frommaste och mest konstanta tillgivenhet? Jag kan visserligen inte veta att du är trogen mot mig, men hur kan jag vara annat än trogen mot dig? Jag kan varken umgås med dig eller gissa dina tankar, men hur kan jag annat än se dig när hela universum för mig bara är fullt av dig? Och hur långt ifrån varandra vi än är, och hur litet vi än vet om varandra idag, så tror jag, att vi ändå står närmare varandra än något gift eller ogift par i världen. Så att hur ensam du än är i någon fas av ditt liv, så har du här en som ständigt står dig nära, och som i tankarna aldrig viker från din sida."

"Idag torde du ha fått mitt andra brev till San Francisco. Det stormar igen, och det är nordan som blåser: det drar ihop sig till vemodig sommarskymning."

"Framtiden är oviss. Men jag tänker på dig ständigt, och så länge jag gör det är åtminstone nuet alltid visst, och framtiden är ett barn och en del av nuet. Och så länge jag förblir dig trogen i nuet förblir jag det även i framtiden. Ty jag är din och du är min: det är ett ovedersägligt faktum. Ingen och ingenting kan skilja oss från varandra, ty våra själar är ett. De är mera sammansvetsade och oskiljaktiga än något par kan vara köttsligt. Och så länge två älskandes själar är ett, så länge kan ingenting inkräkta på och störa rytmen av deras kärlek."

"Vår lycka är större än kärlekens lycka, ty den är barndomens jungfruliga oförfalskade oförkonstlade okomplicerade lycka, och den lyckan som vi äger tillsammans måste vi värda och slå vakt om. Vi får inte överge det tillgivna ofördärvade rena barnasinne som gjorde oss till vänner."

"Jag är orolig för oss. Vilka frestelser väntar dig inte i Kalifornien? Den storm som bröt ut när du for var blott en by mot vad som väntar oss. Kärleken är ju av naturen, och naturen skiftar såsom vädret och är ytterst nyckfull, oberäknelig och opålitlig. Vi har en lång mörknande höst framför oss som följs av en svart vinter under vilken vad som helst kan hända. I denna Stuart Islands omgivning hörde du och jag hemma, och här passade vi bra tillsammans och kom mer än väl överens; men för varje dag som går utan att jag får höra något livstecken från dig ökar mina farhågor för att vi kan förlora varandra."

"Är det blott för mig själv jag talar i denna bok eller är det för dig? Det är för dig, men jag känner dig inte när du inte finns hos mig. Därför vet jag inte om mina tankar, ord och känslor når dig."

Men hur kan jag tvivla på dig? Du finns ju, och jag har träffat dig! Men du har pratat om Andrew och andra män vars kvinna du har varit och ville bli. Därför vet jag egentligen inte om mina känslor verkligen erfars av dig eller om jag bara dillar för mig själv.

Endast du kan frälsa mig från mitt vankelmod: kommer du att tvinga mig till att vakna upp i en naken ohygglig verklighet i form av ett reellt förhållande mellan dig och en annan, eller kommer vårt ljuvliga ömtaliga bräckliga känsliga underbara kärlekskristallslott att bestå?

Det vilar på luften av våra drömmar utan substans, utan ekonomisk eller praktisk grund och utan konkret umgänge. Det hägrar i luften. Men är det en

hägring, eller är det något bestående? Vi måste själva tillsammans släpa oss fram genom öknen och ta reda på saken. Ty idag är vi ännu på för långt avstånd ifrån det för att kunna avgöra saken."

"Ibland när jag skriver brev känns det som om jag bara monologiserade utan åhörare. Det tyckte Teresa när jag skrev brev, och det tyckte även min katolska församling i Montreal om de klagobrev och böneskrifter som jag skrev till dem efter att oväntat ha fått sparken. Men en som monologiserar betraktas som vansinnig av dem som bara bevittnar hans 'monologer' och inte förstår dem. Är du min åhörare, och kan det i så fall bli en dialog, eller monologiserar jag bara och bygger upp fantasier i min egen värld som inte har någon motsvarighet i verkligheten? Älskar du mig som jag älskar dig, eller älskar jag dig förgäves?"

"Hur länge kommer vår kärlek att vara? Är den slut redan? Varar den en månad till eller allt som allt i ett år? Nej, den varar i evighet, ty dessa ord kan ingen suddas ut, och inte själva tiden kan göra dem oskrivna, och vår kärlek består så länge någon kan läsa dessa rader och förstå vad här står. Ty ordet som var av begynnelsen är hos Gud och är Gud, och ordet är kärlek, och den kärlek som är mellan dig och mig är just en portion av den eviga kärleken. Så frukta inte för att förlora mig, ty i dessa rader och ord står vi förenade för evigt."

"Alla avråder mig från att älska och engagera mig i andras liv, men vem kan hindra mig från att vara mänsklig? Vem kunde stoppa Kristi korsfästelse? Det är mera synd om den som aldrig får ge sig hän, mjukna och falla för kärleken hur säker och tät han än blir än om den som får dö för kärlekens skull.

Men du får inte dö. Du måste leva så att jag får älska dig. Vi måste få lov att få vara med varandra. Vi får inte släppa varandra. Vi måste hålla oss vid liv för varandras skull med att hålla vår kärlek vid liv. Eller talar jag än en gång för djävt? Har du något emot att jag älskar dig?"

"Hur kan jag älska dig? Vi bor ju i skilda länder och träffar inte varandra. Vi lever vitt skilda liv och vet ingenting om varandras liv. Du har kanske en älskare som du vill flytta till och leva med, och jag har fräckheten att ändå våga lita på dig. Jag har ingen ekonomi och inget levebröd och gör blott sådant som icke lönar sig. Vad har vi att bygga en framtid på? Vi lever båda på var sitt gungfly, och någon stabil grund för att bilda familj saknar vi totalt. Allting skiljer oss åt, allt motarbetar och talar emot vår kärlek, allt förnuft förnekar våra möjligheter tillsammans, och allt vett och all moral, med tanke på mitt ärftliga tungsinne, förbjuder vår union med varandra. Allt talar för att vi inte ens borde tänka mera på varandra.

Ändå tänker jag på dig varje timme av varje dag som går. Ändå älskar jag dig hängivet. Ändå tror jag på oss och på vår kärlek. Är det dårskap eller Guds försyn? Det är nog bådadera."

"Det finns bara en sak som mera skiljer individen från tillvaron och mänskligheten än musiken, och det är vansinnet.

Men litteraturen har motsatt verkan, ty den för individen närmare tillvaron och mänskligheten än någonting annat, därför att den har med det mänskliga hos människan att göra: den mänskliga faktorn, som musiken helt ignorerar. Musiken är bara gudomlig, medan litteraturen är mera bestående ju mera mänsklig den är.

Ett exempel: genom litteraturen kan jag älska dig, vilket jag inte kan genom musiken. Ty allt vad jag skriver i denna lilla bok skriver jag enbart av kärlek till dig."

"Ack, min älskade Thilda, är vår kärlek så omöjlig att du inte ens vill skriva till mig? Eller är det så illa ställt med dig i San Francisco att du inte vill bedröva mig med sanningen? Eller har du så mycket umgänge med andra att du har glömt mig? Jag vet inte vad jag skall tro, men orolig är jag, och bekymrad med.

Varför är alla människor så konstiga? Det är så många som är så totalt likgiltiga för mig fastän jag älskar dem och låter dem veta det. Älskade Thilda, låt mig inte förlora dig!"

"Du har inte skrivit någonting till mig, men även om jag först blev orolig tar jag det nu som ett gott tecken, ty du har i alla fall inte protesterat mot något som jag har skrivit till dig, och den som tiger tycks samtycka, som det heter, även om jag inte har skrivit särskilt mycket som det har gällt att ta ställning till.

Jag är lugn för din skull, jag kan minnas dig med frid och ro, och jag njuter oändligt av att bara tänka på dig, min älskade."

"Det finns sanningar som man inte kan och inte får säga till folk hur mycket man än älskar dem. Det är endast dig som jag kan säga allt, ty det är endast dig som jag älskar över allt, min egen älskade ljuvaste vän, som jag inte vet om jag kan lita på men som jag litar på ändå. Ibland känns det som att satsa på ett fartyg som man inte vet om det ska komma fram eller inte.

Jag är som en sjöman skild från min älskade av hav och resor, och hur många kärestor jag än försöker finna i de hamnar jag tillfälligt stannar vid, så förbleknar de alla vid minnet av den som jag älskade här hemma. Och den kontakt som jag hade med henne kan jag inte få en bråkdel av med någon annan.

Min älskade, det är inte svårt att förbli dig trogen, så högt som jag älskar dig. Det är inte svårt för mig att jämt och ständigt minnas dig, ty minnet av dig är för mig starkare än verkligheten."

"Hur lever livet med dig? Är du mig flitigt otrogen och följaktligen lycklig? Jag väntar varje dag på ett livstecken från dig, men aldrig får jag höra någonting. Ack, är då vår kärlek ändå en ensidig chimär? Jag saknar kontakten med dig, och i brist på den kan jag bara gräva ner mig i mig själv. När får jag åter vara lycklig tillsammans med dig och saligt inbilla mig att jag älskar dig? När kan jag åter bli säker på att du faktiskt är min bästa vän och en vän som förstår mig och tänker på mig och tänker om mig samma underbara saker som jag tänker om henne? Eller är min kärlek till dig lika tragisk som de flesta vackra och sanna kärlekshistorier i historien? Förlåt att jag tvivlar, men jag är trött i kväll."

"Som vad älskar jag dig? Som den jag är. Jag älskar dig som den ande jag är, och jag älskar din ande. Det är därför jag inte vill förlora kontakten med din ande genom att du eventuellt beblandar dig köttligt med någon annan. Det är anden som är kärleken, och det är köttet som föder hatet. Gott sexuellt umgänge kan endast förekomma inom andens ram, men om du har sexuellt umgänge med en annan är det för mig ett dåligt sexuellt umgänge som därför måste ske utanför anden för min del. Men vad som sker utanför din och min gemensamma ande är inte gott, och därför får det inte ske.

Jag vill inte förlora dig. Lika litet som jag vill bedra dig med någon vill jag att du skall bedra mig med någon. Avstå hellre från både mig och den andra än att du någonsin bedrar mig.

Detta är det första och enda krav som jag hittills någonsin har ställt på dig. Låter du mig göra det?"

"Jag är död så länge jag inte har dig hos mig. Jag blir slö och tung och likgiltig som en eunuck och rasande på mig själv och på hela världen. Vad skall jag ta mig till när olusten breder ut sig i mitt hjärta och jag inte ens har dig inom räckhåll som den enda pålitliga medicinen?"

Förlåt att jag nu inte har skrivit till dig igen på fyra dagar. Jag har arbetat så hårt med skörden att jag faktiskt inte har givit mig tid att koppla av. Men du finns där, och jag älskar dig, och det är huvudsaken.

Men vad ska jag göra åt min förbannade olust, som jag skulle kunna bli galen av?"

"O Thilda, vad jag längtar efter att få denna boken fullklottrad så att jag kunde skicka den till dig, så att du finge läsa den och se hur mycket jag älskar dig! Ty det är dig och bara dig jag älskar och ingen annan. Och jag skall försöka att bättra mig och som förr klottra ner något slarvigt häri varje dag, som dock alltid skall förbli dig lika välbehagligt och kärleksfullt.

Min älskade, hur har jag någonsin kunnat tvivla på dig?"

"Den seriösaste fråga som jag har att ställa dig är sådan att bara verkligheten med tiden kan besvara den. Den är: Är det verkligen dig jag älskar, eller är det en idealisk idé som bara inte finns i verkligheten och som jag olyckligt förknippar med dig till både din och min olycka? Det är frågan som bara verkligheten med tiden kan besvara, och det kan dröja många år innan jag får den besvarad för mig av verkligheten.

Men till dess skriver jag i denna bok till dig och förblir dig trogen. Ty tills verkligheten grymt bevisar för mig att den jag älskar bara är abstrakt och lika litet du som någon annan, till dess kommer jag att tro att det ändå är du, och till dess tar jag den risken och satsar jag min själ och mitt hjärta på den möjligheten.

Och vad som än händer dig så fortsätter jag skriva till mitt ideal och uttrycka min kärlek till henne. Och om det är du får du en dag läsa denna bok och så få reda på hur högt jag har älskat dig.

Ty denna bok är lika sann och kan lika litet dö som min kärlek.

Ja, min älskade, vilka affärer du än må ha med andra, och hur mycket andra än älskar dig på närmare håll än jag, så kommer denna bok ändå att envist i evighet vittna om och fortsätta vittna om att jag älskade dig mest av alla, att jag älskar dig mest av alla, och att jag alltid kommer att älska dig mest av alla."

"Det finns ingenting underbarare än att vara tillfreds med sin arbetsdag och ha fått gjort allt vad man föresatt sig att göra. Glädjen över en lyckad arbetsdag är lika enorm som ilskan över en dålig. Det finns ingenting värre än att inte ha fått gjort vad man ville göra under en arbetsdag. Alla dagens förelagda uppgifter fullgjorda – paradiset, himmelsk lycka och eufori. Någon av dagens förelagda uppgifter ofullbordad – katastrof, förbannelse, helvete och dödlig sorg och pina."

"En ny underbar dag är till ända under vilken jag har fått gjort mycken god nytta.

En sak har jag speciellt mycket tänkt på i samband med dig: det är säkert någon mening med att du skulle fara härifrån. Vår skilsmässa innebär en utmaning för mig och för vår gemensamma ande, som det är min sak att försvara så länge jag lever. Och utan den utmaningen så hade vår kärlek kanske inte blivit helt riktig. Som det är nu så provas den och härdas den, och det skall bli mycket intressant att se om den ska bestå provet och överleva, eller om antingen du eller jag skall bringa den på fall."

"För mig är det moraliskt vidrigt att ha roligt med mina medmänniskor och unna sig nöjet av deras sällskap om man inte har gjort skäl därför genom arbete, ansträngning och nyttig möda. Lyckan fås endast av den som förtjänar den, och skälm den som tror sig kunna njuta av den utan att ha gjort rätt för sig och ärligt förtjänat den genom sitt anletes svett eller sitt hjärteblod. Den som är blind för ideal och moral är blind för livet och kan aldrig bli lycklig."

"Jag måste tyvärr bekänna att jag är en aning besviken på dig. Inte ett ord har du skrivit till mig fastän jag regelbundet har skrivit till dig varannan vecka. Du har varit min glädje och inspirationskälla hela hösten hittills, men nu börjar den sina. Jag har inte längre lust att få kramp i handen med att skriva några brevark varje dag, för meningen med att göra det var du, och den förbleknar nu. Och min ypperliga sommarkondition går neråt för varje dag, och min mage mädde så olidligt dåligt igår, och den mår ständigt sämre.

Ack, Thilda, det enda som kan rädda min kärlek, trohet och tillit till dig är ett äntligt endaste ord från dig."

"Vad är det underbaraste av allt, den högsta tänkbara lycka och själva livets mening? Det är kontakten med människor. Vad är den sublimaste ensamhet och den ljuvaste frid och ro i det vitaste och mest praktfulla av elfenbenstorn? Ett intet, en sprickfärdig såpbubbla, en värdelös chimär och en tröttsam fåfäng hägring. All sann god mänsklig strävan går för individen ut på att förbättra sin kontakt med människorna. Därför lever vi, och det är det enda syftet med precis allt vad en och var av oss alla gör här i livet. Allt annat är värdelöst, oviktigt, fåfängt strunt och självbedrägeri utom ens egen individuella kontakt med ens medmänniskor och dess utveckling och förkovran. Så är det."

"Min kärlek till dig är som en avgrund som jag ständigt sjunker djupare in i för att kanske slutligen förgås i dess töckniga mörker. Men den är ett faktum. Den finns där och kan icke förnekas."

"Min största lycka i livet är du. Ingenting bereder mig en sådan välsignelse som att tänka på dig. Jag känner att vår kontakt är bättre än någonsin hur obefintlig den än är materiellt sett."

"Det viktigaste av allting här i livet är det skapande arbetet. Den som inte fritt får arbeta med sitt kan inte leva. Han kan inte ens kallas människa. Varje människa måste få arbeta så mycket hon vill med vad hon vill, och ve den som hindrar någon människa däri. Ve den som inte låter någon arbeta så mycket som han vill.

Och endast så kan en förening mellan två människor bli lycklig: att de alltid giver varandras fullständig frihet till att var och en arbeta så mycket hon vill med sitt, utan att den andra inkräktar därpå, blandar sig däri eller kräver att den andra skall uppoffra någon portion av sitt arbete för att i stället umgås med den första. Endast arbetet är heligare och viktigare än kärleken, ty endast arbete gör kärleken helig. Den som icke arbetar älskar inte heller, utan han endast åker snålskjuts, utnyttjar och kränker.

Varför är allt konstruktivt arbete så heligt? Därför att det ingår i den allra heligaste och evigaste av alla aktiviteter: det gudomliga skapandet. Gud har aldrig upphört med att skapa världen, och den sysselsättningen är för evigt hans största glädje och lust. Och den som inte deltar i Guds eviga skapande är inte heller berättigad till att få del av Guds eviga kärlek.

Så vet, Mathilda, att ju mera jag arbetar, desto mera älskar jag dig. Och ju mindre jag arbetar, desto mindre kan jag älska. Men Gud give att jag aldrig upphöre med att

vara arbetstokig. Endast arbete ger hälsa, gott humör, levnadslust och kärlekskapacitet.

Att göra barn är icke ett arbete. Det är den största av smärtor, och det enda som kan uthärdliggöra den smärtan är den sanna kärleken, som endast kan komma av from delaktighet i Guds eviga skapande arbete."

"Min älskade Thilda,

Ursäkta min sentimentalitet, som sådana hälsningsord är ett uttryck för, men även den är en arvsynd från denna kalla nord.

Jag tycks ännu ha tolv sidor kvar att utfylla i denna bok innan jag äntligen kan sända den till dig, varför jag nu skrider till verket att försöka fylla dem med icke bara dumheter och nonsens."

"Nikotin innebär en flykt från en själv, från ens andliga verklighet, från ens sjäsliv och från själva själen, och med att röka vill man helt enkelt medvetet eller inte i större eller mindre grad döda sin egen själ. Man vill därmed komma bort från alla känslor av ångest och oro som själen inger en och i stället bli mera solid och materiell med den konkreta verkligheten. Men den konkreta verkligheten är en lögn, ty endast verkligheten bakom verkligheten är verklig, och det är den subjektiva verkligheten som är själen. Den som genom nikotin, alkohol eller andra stimulantia vill döda sin själ och slippa den och tysta sitt samvete eller döva sina öron för det vill därmed bara döda sig själv, och många lyckas också med det.

Efter dessa förargelseväckande moralkakor kommer jag inte att vara så banal att jag än en gång och en gång för mycket nedlåter mig till att tjata om att du skulle sluta röka. I stället kommer jag helt lugnt nu att konstatera, att jag så länge du röker aldrig kommer att vilja dela din kropp med min."

"Förnuftet och idealismen står hopplöst i evig konflikt med varandra, och ingen av dem kommer någonsin att kunna segra över den andra. De bildar två oförenliga motsatser, men samtidigt kan de inte existera utan varandra. Jag skulle varken kunna avstå från den ena eller den andra. Jag är beroende av båda, av både förnuftet och idealismen, av både realismen och romantiken, av både det materiella och det själsliga, av både förnuftet och galenskapen. Och det tror jag att vi alla är. Tar man avstånd från eller parti för det ena är man förlorad och fördärvad och går man under. Jag tror att man måste leva med båda i jämvikt med varandra, och så fort den ena blir lidande och den andra dominerande uppstår det en kris och obalans.

Hur kan man då hålla dem i jämvikt? Hos mig är det alltid mera risk för att romantiken, dårskapen och idealismen går till övermått än att förnuftet och realismen gör det. Därför är det mitt sätt att hålla idealismen i schack att grovarbeta. Och när det går för långt med realismen är det bara att höra upp med att grovarbeta och låta musiken, lyriken och romantiken ta överhanden, vilket den alltid då och då måste få lov att göra.

Men hur kan dessa slitningar i mitt innersta mellan förnuftig realistik och hänsynslös mänskofientlig idealism någonsin göra det möjligt för mig att till exempel ge mig hän åt en kvinna? Endast på ett sätt kan det möjliggöras, och det är på detta sättet. Vilket då sätt? Jo, genom att jag beskriver den eviga konfliktens varje skeende i ord som du kan läsa och i dokument som du kan sätta dig in i. Och om du då läser och förstår dessa yttringar av denna konflikt så är ett samförstånd möjligt, och det kan då existera så länge denna uppriktighet och öppenhet från min sida och detta tillmötesgående från din sida fortsätter."

"Nu har jag kommit till det sista bladet i denna bok. Det vore mycket värdefullt för mig att få veta vad du har tyckt om den, om du har orkat läsa den. Tyvärr är det få böcker här i världen som fler än dess egna författare till fullo har läst och förstått.

Ännu har du inte skrivit ett ord till mig, men jag tar det med ro, ty jag tycks ju inte skriva mindre till dig för det. Men om du vill skicka mig en ny sådan här fin liten bok från San Francisco, om det är där du är, att skriva i, så är jag tacksam, och skriv då gärna som ingress till exempel dina tankar om denna första del. Om du inte gör det och inte heller skickar mig någon ny bok får jag nog hitta på att skriva någon annanstans i någonting annat. Men ingenting kan hindra mig från att fortsätta skriva till dig! – Åtminstone inte så länge du inte har något särskilt emot det.

Farväl nu, min vän, och sköt om dig väl, och tyck inte illa om dig själv, ty det får ingen människa göra. Det är som att ta gift eller hänga sig eller åtminstone första steget ditåt, som det är den mest orättvisa dom som kan avkunnas att vända sig till."

"Liksom jag alltid har allt vad du har skrivit till mig, och som jag antar att även du har allt vad jag har skrivit till dig, hoppas jag att du även håller denna bok med dess innehåll konfidentiellt, åtminstone tills jag påstår motsatsen.

Om du tycker att jag med denna bok trampar in i ditt innersta, så vet, att jag är den siste som vill tvinga dig till att ta mig för mer än bara den bästa av vänner."

När Theo hade fyllt alla sidorna i sin dagbok med dessa och liknande texter skickade han den till Mathilda Franchard i San Francisco. Han fick dock lika litet höra något från henne efter det som han hade gjort innan. Något telefonnummer till sin adress i San Francisco hade hon inte heller lämnat, varför han inte kunde ringa henne. Han funderade ofta på att fara till San Francisco efter henne, men hans släktingar och goda vänner avrådde honom. Han fick aldrig mera höra någonting av henne.

Gåtan förblir olöst än idag. Varför övergav hon honom? Kom hon till den slutsatsen att hon med sitt förflutna inte var honom värdig? Reste hon verkligen till San Francisco? Hon träffade aldrig någon broder där. Fick hon någonsin sin makes försändelser och brev? Eftersom hon aldrig skrev ett ord tillbaka är det troligt att hon aldrig mottog något.

Och varför kunde inte Theo uppfylla sin äktenskapliga plikt mot henne med att fullborda äktenskapet? Var det verkligen musiken som hade en sådan makt över honom, att den förblev starkare än den sexuella driften?

I ett brev till en god vän skrev han en gång:

"Henry Purcell mördades av sin hustru för att musiken höll honom för länge ute om kvällarna. Händel gifte sig aldrig och är ännu idag alla tiders mest produktive tonsättare och, enligt Beethovens och flera andras ord, den bästa. Haydn försökte ingå äktenskap men misslyckades, liksom Tjajkovskij. Beethoven skydde kvinnor, och både Mozarts, Schuberts, Schumanns, Smetanas och Hugo Wolfs liv förstördes av umgänget med dem. Brahms avhöll sig och var endast olyckligt förälskad, och när Sibelius fick familj slutade han att komponera. Endast Bach lyckades samtidigt med både sitt familjeliv och musiken. De flesta stora kompositörer kunde endast tjäna musiken väl i celibat.

Själv tror jag att en tonsättare aldrig bör gifta sig. Han är överkänslig för vanliga mänskliga omusikaliska vibrationer och kan endast göra god musik i ensamhet, lugn och ro. Ingen begåvning ligger närmare vansinnet än musikaliteten, och ingen människa är så svår att leva tillsammans med som en skapande konstnär, och av alla konstnärer är musikern den mest känsliga och besvärliga."

Han skrev till sin vän fader Bertrand att han hade återupptagit musiken, och säkert försökte han verkligen göra det, men det blev ingenting. Efter det att Mathilda hade lämnat honom komponerade han aldrig mer någonting.

I anslutning till min stackars lätsaskollegas anteckningar är det nödvändigt, anser jag, att jag gör några klargöranden. Vissa av hans skriftliga redogörelser är minst sagt märkliga. Han har bland annat ägnat sig åt eufemismer in absurdum, vilket knappast gör honom lämplig att ikläda sig rollen som någon sorts bättre psykiatriker än alla korrekt utbildade sådana. Dessa eufemismer gäller i första hand två saker. Den första är fallet Gunnar Gunnarson. Tydligt blev han på något perverst sätt kär i min avlidne patient, ty i sitt översättnings- och tolkningsarbete av Gunnarsons självförhärligande, självvräddfärdiga och minst sagt självromantiserade efterskrift har han inte bara ägnat sig åt att försköna Gunnarson själv. Han har även förvrängt alla namnen och givit de infogade brevavskrifterna sina egna tolkningar och förtydliganden och därmed avlägsnat sig ännu mer från sanningen än vad Gunnarson själv ansträngde sig för att försöka göra. Men det är inte det värsta.

Emedan fader Bertrand själv varit representant för en religion har han tydligt velat beskydda andra sådana. Två religioner har han smält ihop till en i sina manuskript, som han givit det icke existerande namnet "Logisk Vetenskap" eller "Logic Science". Vilken den kristna av dessa två religioner kan ha varit vet jag inte, men troligen har det varit MRA eller Moralisk Upprustning. Den andra är däremot den ytterst okristna religion som ända sedan den stiftades 1950 hänsynslöst och urskiljningslöst har ägnat sig åt förföljelse av psykiatrin och alla psykiatriker. Jag är den förste psykiatriker att medge att mitt yrke inbjuder till oegentligheter, men dessa oegentligheter är ingenting mot vad "Logic Science" har ägnat sig åt, denna fanatiska maffiaorganisation, som bjuder sina medlemmar att förneka varandra, säga upp bekantskapen med varandra och förbjuder dem att tala med varandra om de så är släkt med varandra och den ena förälder och den andra barn, om den ena parten försyndat sig mot den diktatoriska organisationens heliga ofelbarhet. Otivelaktigt kommer flera av mina kolleger att bli allvarligt skadade och kanske stryka med till följd av scientisternas hänsynslösa och urskiljningslösa attacker mot vårt skrä, men till psykiatrins försvar vill jag då citera fader Bertrands egna ord: "Lika litet som man kan bedöma någon lära som fullständigt tillförlitlig kan man fördöma någon som fullständigt otillförlitlig." Detta må gälla både Logic Science-rörelsen med dess hänsynslösa affärsmetoder som psykiatrin med dess förekommande fall av förnekande av människosjälen. Själv har jag aldrig förnekat den möjliga förekomsten av denna, och det är ett stort misstag att ta för givet att alla psykiatriker gör det. Fader Bertrands hårdaste angrepp mot mig gäller just själens område. Om denna visste han otivelaktigt mera än jag, och jag är den förste att medge att psykiatrins huvudproblem gäller just psykiatriska patienters självmord genom förlusten av sitt människovärde. Psykiatrins mening är dock den, att psykiatriska patienters förlust av sitt människovärde huvudsakligen beror på omvärldens fördomar mot psykiatrin och mot sinnessjukhus samt på den behandling som före detta psykiatriska patienter utsätts för av sin omgivning när de åter kommer till verkligheten. Ingen människa kan förlora sitt människovärde inför sig själv på något sätt. Han kan bara förlora det i andras ögon, och ansvaret är då helt och hållet de andras.

Beträffande Gunnarsons slut har jag själv skrivit till Gunnarsons moder i Finland och redogjort för omständigheterna kring denne fantastikers död. Det är beklagligt att fader Bertrand inte visade Gunnarsons skriftställning för mig. Hade han gjort det hade jag bättre kunnat formulera mig inför den tydliga alltför hårt provade modern, som kan ha misstolkat min saklighet till hårdhet, grymhet och omänsklighet. Jag antar att det är för sent nu att kunna korrigera detta, vilket jag beklagar inför evigheten.

Eftersom fader Bertrand nu är fullständigt otillräknelig och ej längre själv kan föra sin journal ser jag mig pliktskyldig till att göra det i hans ställe i takt med de händelsers utveckling som han började skildra.

Jag, Amadeus Mort, psykiatriker och överläkare för landets största, främsta och modernaste mentalsjukhus, fick en dag ett märkligt telefonsamtal från Vancouver. Det var en kollega till mig där som ringde och sade:

"Vi har fått in en patient här som tidigare lär ha varit hos er."

"Hur var namnet?"

"Théophile Franchard, lantbrukare och musiker."

"Det stämmer tyvärr. Hur är det med honom?"

"Mycket illa. Han kan inte skilja mellan verkligheten och sin egen fantasi. Han har visst varit länge hos er?"

"Ja, mycket länge. Han var ett mycket svårt fall, och om vi inte hade fått hjälp av en själavårdare hade vi aldrig fått ut honom."

"Vi ringer därför att vi tänkte höra oss för om det gick an att sända honom tillbaka till er."

"Varför?"

"Vi har ingen plats för honom, och eftersom ni känner honom sedan gammalt och har hela patientens bakgrund kanske ni kan hjälpa honom bättre än vi."

"Hur kom han in till er?"

"Hans släktingar förde hit honom. Han skall ha fått en knäpp efter att hans flicka hade övergivit honom."

"Han var gift."

"Ja. Fru lämnade honom och hörde aldrig av sig och kom aldrig tillbaka. I början redde han sig nog utan henne, men när hans hopp om att hon skulle komma tillbaka ebade ut kunde han inte längre arbeta och ta hand om sig. Hans släktingar försökte sköta om honom men tröttnade. Det märkliga med detta fall är att patienten ständigt inbillar sig att han lever i en stadsmiljö medan han ju nästan i ett års tid oavbrutet har vistats ute på landet."

Jag kunde inte se hur jag skulle kunna vara patienten till större gagn än mina kolleger i Vancouver men gick ändå med på att ta in honom. Han skickades omedelbart per flyg till oss.

Det var verkligen illa ställt med honom. Alltför väl kände jag igen min patient som pastor Bertrand hade gjort så mycket för och som nu ändå var tillbaka igen och i värre tillstånd än någonsin. Nu var han verkligen spritt sprängande galen. Vi fick nästan genast sätta tvångströja på honom.

Han var helt från sina sinnen och kunde inte alls urskilja verkligheten. Han pratade på oavbrutet som i panik och såg eller rättare sagt hörde fiender överallt. Vi måste genast ge honom diverse sprutor. För att komma till rätta med hans tillstånd lät jag ta upp allt vad han sade på band, ty han slutade inte prata på fastän han blev fullständigt ensam och isolerad. Hans pläderingar var aktningsvärt värtaliga för att vara så dåraktiga, och här följer en del belysande upptagningar:

"Jag har beslutat mig för att tala om för er vad jag egentligen tänker. Rockmusik är det värsta jag vet. Jag tål inte rockmusik. Min högsta önskan är att ni drog dit pepparn växer med er förbannade grammofon och er förbannade transistor och att ni aldrig kom tillbaka och att det aldrig kom någon annan heller tillbaka till er anarkismpestsmittade lägenhet, så att man äntligen fick litet frid i sin av rockmusik ständigt påblåsta och stormhärjade lägenhet. Jag har ingenting emot er personligen, men er usla rock- och skvalmusik har tyvärr fullständigt förstört grannsämjan för min del på grund av att den kroniskt hindrar mig i mitt arbete, som är den enda glädje i livet jag äger.

Jag skulle älska er – om ni inte alltid hade er förbannade stereo i gång. Nu är det sagt en gång för alltid. Er stereo är inte förbannad när den spelar klassisk musik, men

det hör jag den aldrig göra. Er maskindrivna musik har gjort mig desperat. Jag är trött på ert helvete. Jag kan inte längre uthärda ert evigt dundrande inferno. Det är en nervös jäktande nervslitande sinnessöndertrasande eld i mina ådror. Jag kan inte stå ut längre med ert outhärdliga oväsen. Själv spelar jag visserligen musik, men det är åtminstone levande musik. Ert oväsen är blott en maskin som går av sig själv genom lax-, fisk-, flod- och skönhetsfientlig elektricitet. Jag förbannar er musik, ty den gör att jag ej kan vistas i mitt eget kalla fattiga hem. Jag ber er: lär er vad hänsyn är! Jag kan inte öppna en bok utan att ni sätter er helvetesdånande apparat i gång och förstör läsningen för mig. Det händer aldrig mer att jag kommer hem utan att hälsas ovälkommen av er musik. Tystnad och frid lärde mig att uppskatta musik och att älska den, men ni har lärt mig motsatsen. Aldrig anade jag att man kunde lära sig hata musik, men det har ni lärt mig med ert eviga dån.

Hur ofta har jag inte drömt om att få kasta er stereo ut genom fönstret och se alltsammans gå i tusen bitar! Men jag är en fridens man. Endast ni har lärt mig vad ofrid är och satt ofridens tankar i rullning i min hjärna. Jag anklagar er ej, men jag ber er blott att lära er vad hänsyn är.

Känner ni inte hatets och förbannelsens gift strömma in överallt till er när ni sätter på er maskin? Blir inte varje morgon förstörd för er som för er granne, då ni begynner var dag med ert skval? Är ni fullkomligt omedvetna om hur ni förstör varje dag och varje söndag för er granne med att inleda var dag med ofridens oljud? Hur ofta har jag inte förbannat alla människor i världen som ägnar sig åt rockmusik! Detta är hårda ord, men det är er hårda musik som har föranlett dem. Jag älskar er, men jag hatar er musik – det är allt som jag har velat ha sagt till er. Jag är trött på den hjärntvätt som ni varje dag medelst er musik utsätter mig för. Jag har alltid älskat och uppskattat er, men er rockmusik kommer jag alltid att hata. Det är den och endast den som har lyckats göra mig så här hatisk, vilket jag aldrig trodde att jag kunde bli. Här har nu endast uttryckts vrede och hat. Er musik har dock lika mycket utlöst sorg, tårar och förtvivlan hos mig.

Vill ni veta vad er grammofon och stereo har gjort mitt liv till? Det första jag gjorde när ni flyttade in var att flytta mitt piano från mitt egentliga rum ut i köket, så att jag med min musik inte skulle behöva störa er. Det andra jag gjorde var att själv flytta ut i köket. Sedan ni satte i gång er stereo har jag inte kunnat vistas i min lägenhets enda riktiga rum. Det tredje jag gjorde var att börja leva med bomull i öronen, vilket jag gör alltjämt. Men att ha bomull i öronen gör ont när man sover. Dessutom susar blodet så otäckt i öronen, och fastän bomullen kan utestänga elgitarrer och hesa skrik, så kan den inte utestänga det värsta – de dundrande infernaliska husomskakande rytmerna. Jag är trött på att leva med bomull i öronen, ty det är föga angenämt. Jag är trött på att behöva vara ett offer för er tyranniska maskin. Upprepade gånger i höstas kunde jag inte höra mitt eget piano. Jag kunde inte höra min egen musik för att er stereo var så högt på.

Jag hatar att behöva bekänna allt detta, men ett ber jag er att alltid hålla i tankarna: jag hatar inte er. Det är blott er stereo som jag lever i ständig skräck för. Det är er rockmusik som är källan till denna ondska och inte jag. Jag är trött på att ständigt behöva ta hänsyn till er utan att ni tar någon hänsyn till mig. Ursäkta att jag nu efter nio månader slutligen vågar uttrycka min samlade harm, men jag klagar hellre inför er än inför hyresvärden. Och jag ber er overse med min tragiska brist på behärskning."

"I två år har nu den förbannade rockmusik, som genom ert förvällande varje dag fyller vårt hus med mardrömmar och hysteri, förstört mitt arbete och mitt liv för mig. I två år har mitt liv på denna adress aldrig ledsagats av annat än skrällande elgitarrer och spruckna vrälände darröster varenda morgon, varenda dag, varenda kväll och varenda natt. Dagligen har er helvetesdånande husomskakande apparat bragt mig

till förtvivlan nu i två års tid. Hur orkar ni börja varje dag, fylla varje dag och aldrig avsluta någon dag någonsin med annat än med skrällande skräckoväsen? Min musik är mitt livs arbete och mitt levebröd, och därför anstränger jag mig för att göra den så god som möjligt; men ni slänger bort era liv och era arbetsmöjligheter på så dålig musik som möjligt, inte bara till er egen skada, vilket jag struntar i, utan dessutom till min skada, vilket jag inte kan strunta i. Summan av allt detta är, att jag önskar mer än någonting annat på jorden att ni drog åt helvete med er förbannade stereo och er förbannade radio och att ni aldrig kom tillbaka och att det aldrig kom någon tillbaka till er förbannade smutsiga stinkande sketna anarkismpestmittade lägenhet. Jag har stått ut i två år nu. Måste jag stå ut ännu längre så lovar jag att bli ännu mera oförsonlig. Er lägenhets musik har i två års tid nu förstört för mig det enda jag äger i livet: mitt arbete, som är mitt liv. Det lönar sig inte längre för er att skruva ner volymen, ty hur lågt ni än spelar så hörs ändå varje falsk ton hopplöst in till mig, och så har det varit nu i två år."

Sådana tal kunde patienten stå och hålla helt för sig själv i sin cell inför kala väggar utan att han kunde se någon människa någonstans. Han inbillade sig alltså att han alltjämt levde kvar under de omänskliga förhållanden som han hade tillbringat jag vet inte hur många år i Montreal:

"Förbannade bilister, jag står inte ut med ert eviga fasaväckande dån utanför mitt fönster! Ödet placerade mig i en bostad mitt framför vårt lands största stads värsta trafikkarusell enkom för att jag skulle lära mig vilket omänskligt naturvidrigt helvete bilismen är och för att jag därigenom skulle bli den som med mina böner skulle utlösa oljekrisen och få ett slut på all olja i världen för gott! Ni vrålar ihjäl er, bilister, i era rullande dödsfällor som har svindlat av er all världens förmögenhet och ekonomi! En dag skall storstädernas vrålände trafik kaos bli tyst och aldrig mera störa naturen med ett enda omusikaliskt knyst!"

Och ständigt kände han sig plågad av omusikaliska grannar som för högsta volym bara spelade den enligt hans mening sämsta tänkbara musik. Han skrev i sin inbillning till och med ett klagobrev därom:

"Kära hyresvärd, det är i högsta grad ofrivilligt som jag skriver detta brev, men omständigheterna tvingar mig därtill. Saken är den, att jag inte kan få frid i mitt eget hem på grund av att en viss granne envist behagar musicera på så sätt att han 'önskar uppleva musiken fysiskt'.

Jag flyttade in i denna bostad den första februari i år. Redan i början fick jag bekymmer med denna granne, och jag blev flera gånger tvungen till att i pyjamas stiga upp om natten och besvara honom med att be honom hålla tyst, vilket bara väckte ont blod hos honom och inte hjälpte. Till slut, när jag besvarade honom i detta ärende en gång för mycket, behagade han protestera och hävda att han hade rätt att musicera nattetid. Då slutade jag med att på muntlig väg försöka åstadkomma någon förbättring i saken. När nöden nästa gång tvingade mig till åtgärd skrev jag detta brev till honom i juni:

'Kära granne, Jag far till Vancouver nu, och innan jag far vill jag bara tala om vilket helvete det har varit att bo hemma under den senaste månaden. Efter min senaste påhälsning hos Er, då Ni behagade besvara mitt klagomål med opposition, har jag, efter att ha fått ett antal nätter förstörda av Ert nattliv, flyttat ut i mitt mycket mindre och mycket mindre trivsamma kök, där jag har sovit mycket sämre. Dessutom har nästan allt mitt musicerande hemma omöjliggjorts på grund av att, så snart jag har satt mig vid pianot, Ni förr eller senare har överröstat detsamma med medelst elektriska högtalare förstärkt musik av helt annat slag. När jag åter är

hemma igen i augusti börjar en ny arbetstermin för mig med både studier och krävande arbete, och från och med då måste jag be Er att inte på något sätt musicera efter klockan 23, emedan jag då kommer att behöva all nattsömn jag kan få och emedan det sedan snart kommer att bli för kallt för mig att sova i mitt kök, då detta inte håller värmen lika bra som mitt arbetsrum. Det har säkert varit ännu tråkigare för mig att behöva knacka på ibland och be Er visa hänsyn än vad det har varit för Er att bli tillsagd, emedan jag har dragits med problemet nattutsvävande grannar var jag än har bott under fyra år, varför jag inte vill bli tvingad till att knacka på hos Er fler gånger. Och skulle det ändå behövas kommer jag ändå inte att göra det utan i stället kontakta hyresvärden.

Eftersom det inte har hjälpt att försöka vara vänlig måste jag vara ovänlig, vilket, eftersom jag inte kan vara det muntligt, jag då i stället måste vara skriftligt.'

Detta brev upptog han mycket illa. Som svarsåtgärd talade han med alla andra grannar i huset, fick deras intyg på att han inte hade stört dem utan endast mig, (vilket förmodligen beror på att även de har stereoapparater, vilket jag saknar,) och med detta bakom ryggen förfäktade han att jag, om jag skulle försöka få honom vräkt, i så fall skulle vräkas först. Emellertid har jag aldrig haft en tanke på vräkning för någons del. Det enda som jag har velat är att få honom att sluta musicera efter klockan 23.

När saken inte blev bättre efter mitt brev nödgades jag för gott flytta ut min säng och mitt piano i mitt sämre, mindre och kallare rum, som är ett dragigt kök, men även fastän jag har sovit där har det alltför ofta hänt att jag blivit väckt klockan tre i natten av att William Smith kommit hem med en samling skränfockar i följe, som sedan stampande och skralande har musicerat resten av natten.

Visst är Billy Smith ung, och visst har han rätt att vara hur glad han vill och vilken tid på dygnet han vill, men endast så länge andra inte blir lidande av det. Emedan jag arbetar och studerar på dagarna behöver jag all lugn och frid jag kan få efter klockan 23, men det är då vanligen för att bedriva koncentrerade studier eller något annat viktigt tyst teoretiskt arbete, som jag inte hinner med under dagen och som kräver ännu större lugn och ro omkring mig än vad sömn gör.

Kanske att en kopia till honom av detta brev skulle räcka för att äntligen få honom tyst, men jag tänker i så fall inte ge honom den själv, emedan alla mina försök att tala och skriva honom till rätta har misslyckats, och emedan jag är så innerligt trött på hans förtryck i form av alltför hög och dålig musik under alltför olämpliga tider på dygnet."

Detta brev skrev han på fullt allvar ensam i sin cell och utan att en kotte förde något oljud omkring honom. Man förvånas över den lugna logiska metodiken i hans dårskap, som definitivt är av det mest besynnerliga slaget: han kan inte skilja mellan inbillning och verklighet. Han lever helt i sin egen värld och kan inte på något sätt nås av verkligheten. Om det är hans eget engagemang i musiken eller hans för honom oförglömliga grannars ovälkomna närgångna discomusik som har gjort honom sådan kan jag ännu inte yttra mig om. Jag har försökt alla medel att nå honom i hans fixering, men ingenting har hjälpt. Jag har till och med konfronterat honom och prästen Bertrand med varandra, men ingen av dem har känt igen den andre. Vad som skulle behövas här på sjukhuset är en ny frisk fader Bertrand.

Här är ett annat av hans vansinniga klagobrev:

"Kära Hyresnämnd, Hälsovårdsnämnd, Fastighetsnämnd och granne,

Jag lider av grannar bredvid mig som alltid spelar sin stereo när de är hemma med alltför hög volym. Redan när jag flyttade in här för 30 månader sedan påtalade jag detta för dem utan resultat. Jag har sedermera hotat dem, bultat i väggar med allt hårdare föremål och till slut nöjt mig med att smälla ordentligt i ingångs-, uppgångs-

och portdörrar. Här följer några utdrag av vad jag har dokumenterat i samband med deras förfärliga ljud:

'Bäste granne, så länge du behagar förstöra friden för mig när jag är hemma med att använda din stereo med alltför hög volym, kan jag inte annat än med hela mitt hjärta förbanna dig. Det är alltför många nätter som du har förstört för mig med att komma hem efter klockan två och genast sätta på din stereo med dundrande volym. Jag har i allmänhet varit för trött för att orka stiga upp och säga till men har lidit desto mera och blivit desto mera förbannad. Det är bara de enformiga hårda rytmerna som når in till mig, men de går genom märg och ben, särskilt när man är trött och behöver sova. Du gör ju aldrig annat när du är hemma än terroriserar mig med din infernaliska stereo. Det måste bli ett slut. Hålls jag vaken en natt till av din stereo går jag till Hälsovårdsnämnden eller annan instans som kan hjälpa mig att få vara i fred i mitt eget hem.'

'Idag kom jag hem halv elva. Då höll din stereo på för fullt. Den slutade inte klockan elva. Den slutade inte klockan 12. Den slutade inte klockan ett. Klockan 2 gick jag och lade mig. Den slutade inte klockan 3. Den slutade inte klockan 4. Och hela tiden teg jag. Varför kom jag inte och sade till? Därför att den musik du spelar är sådan att jag enbart blir helarg och farlig av den, och när jag är sådan vill jag inte visa mig för folk och allra minst för den som spelar den, emedan jag i ett sådant sinnestillstånd inte är till min fördel, och jag är sådan att jag inte vill bli ovän med någon. Om ändå din musik var vacker eller åtminstone lät bra ibland! Men den är aldrig skön. Den är bara hård och aggressiv, och åtminstone allt det ljud som tränger in till mig. Du har lämnat mig i fred hela hösten tills du kom hem efter november. Det verkar som om du tyckte att detta berättigade dig till att nu desto mer trakassera mig. Din stereo gör det omöjligt för mig att arbeta hemma, sova hemma, koncentrera mig på något här hemma och över huvud taget vara hemma när du är hemma. Det att du inte kan vara hemma utan att ha din stereo på har gjort mitt liv till en mardröm.'

Det har varit ett ständigt ombyte av dessa grannar sedan 30 månader tillbaka, men med varje ny granne har jag fått börja om från början med att lära honom visa hänsyn. Båda de sista grannarna har haft den älskvärdheten, att efter att man har stigit upp ur sängen efter att ha blivit väckt på morgonsidan av natten och klagat på deras stereo, har de genast sänkt den men efter tio minuter när man är tillbaka i sängen igen vridit upp den på nytt. Och samma uppvidning av volymen har sedan samma natt upprepats varje gång man klagat, hur mycket och hur många gånger man än upprepat sitt klagomål.

Stereoterrorismen måste få ett slut!"

En annan hastigt nedklottrad notis:

"En natt låg jag sjuk och frös och kunde inte sova på grund av halsbränna. Mot 5-tiden började jag äntligen få en blund i ögonen. Halv sex kom grannen hem och satte omedelbart på sin infernaliska dundermusik. Kära granne, om du inte kan arbeta utom till musik, så arbeta då åtminstone på mänskliga tider! Du kan skylla på att du så sällan är hemma, men jag vill inte få en enda natt till förstörd för mig!"

Patienten sov mycket dåligt om nätterna, och några av mina kolleger tror att han använder sig av sin musikaliska abnormitet till att skylla ifrån sig sin sjukliga oro på. Det är en intressant teori. Det är även intressant att sätta patientens tillstånd och hans fixering vid grannars störande stereomaskiner i samband med hans svårigheter som organist vid en speciell katolsk församling.

Vi fortsätter även efterforskningarna efter madame Franchard, som kanske kunde ge oss god hjälp i fallet Theo. Vi vet ju inte om han led av denna fixering

redan innan Mathilda övergav honom eller om vanvettet började först efteråt. Om han var sådan i någon grad redan innan kan man dock förstå att flickan övergav honom.

Ibland kom det i hans dårskap även fram hans negativa erfarenheter av en viss kyrka. Dock var han tydligen inte alltid så bitter för sin egen del som för andras del:

"Det fanns en gång en sakristan i denna kyrka, och han var så energisk att han själv tryckte, utgav och finansierade en katolsk tidskrift som spreds över hela landet. Men vördnadsvärda biskopar och andra kyrkofurstar såg sin egen makt inom kyrkan hotad av denna privata och personliga tidskrifts inflytande, ty för dem och för kyrkan är ju individualister lika farliga som de är bakom järnridån för herrarna i Kreml: det har tydligen den katolska kyrkan gemensamt med kommunismen, att den inte tolererar några personliga initiativ.

Kyrkans makthavare ingrep mot sakristanen så att han antingen måste upphöra med sin alltför fromma tidskrift eller förlora sin ställning som sakristan. De hade ingen att ersätta honom med om de skulle förlora honom som kombinerad oavlönad klockare och kyrkovaktmästare. Sakristanen fördrog att behålla sin personliga integritet, sin initiativkraft, sig själv och sin tidning, varpå följande åtgärder vidtogs emot honom: han förbjöds att vidare på något sätt bistå kyrkan med någon praktisk hjälp eller nytta.

Detta är en politisk kyrka. De makthavande i den är politiker som bara tänker på att bevara sin egen ställning, och ve den som hotar den!

Vad skall man tro om en sådan kyrka? Är den så ofelbar som den utger sig för att vara? Är den så allena saliggörande bland alla kyrkor?

De frågorna skall vi inte befatta oss med. Men vi kan inte bortse från att hon är intolerant. Det är ett faktum. Det har vi sett genom den orättvisa behandlingen av monsignore Cuccurullu, en viss organist och av dess sakristan. Och var orättvisa och intolerans förekommer finns inte Kristus, ty aldrig grundade han en kyrka för att den skulle befatta sig med intolerans.

Och en kyrka som är intolerant sätter jag aldrig mer min fot i. Man kan ju bli lynchad för sin individuella integritets skull, i synnerhet om man känner någon sådan och är beredd att hålla på sina mänskliga rättigheter till och med inför så oövervinnliga krafter som de ofelbaras.

Jag är hellre en bannlyst hedning utan tak, bostad och pengar som försvinner i en massgrav än att jag sätter foten i en intolerant kyrka och därvid riskerar att förlora min Gud."

Men det kanske märkligaste han skrev i all sin galenskap var något som tydligen skulle vara en inlägg i just den ovan nämnda sakristanens underjordiska katolska tidskrift. Den bar titeln "Inkquisitionen förr och nu":

"Inkquisitionen förr var enligt protestanterna kättarbål, häxförföljelser och allmän jakt och tortyr mot oliktankande, som bedrevs i den då ännu icke ofelbara katolska kyrkans regi. Det mest berömda offret för denna inkquisition var Galileo Galilei, som icke med våld men väl med hot tvingades att förneka vad han själv hade skrivit om sina vederhäftiga vetenskapliga och astronomiska upptäckter. Ett vida mera upprörande fall var dock dennes föregångare och lärofader Giordano Bruno, som offentligt brändes på bål efter sju års rättegång inom lyckta dörrar för att han påstått att Nicolaus Copernicus hade rätt i dennes förmodan att solen icke kretsade runt jorden utan jorden och planeterna runt solen.

Denna inkquisition har för länge sedan försvunnit. Aldrig förekommer det idag att häxor bränns på bål, att folk utpekas som kättare och förföljs av kyrkan eller att

oliktänkande vetenskapsmän tvingas ta tillbaka sina teorier under hot om våld. Inkquisitionen är för länge sedan borta i praktiken, men i teorin och som mentalitet lever den ännu kvar i kyrkans mest undångömda spindelvävshäl, och då och då träder den tyvärr fram i dagen.

Tag som exempel vad som hände när denna tidnings första nummer kom ut. För att den försvarade kyrkolatinet fick redaktionen hotelser och nedgörande brev från alla håll. Vissa auktoriteter rev demonstrativt sönder så många exemplar av tidningen som möjligt inför redaktionens åsyn, och från andra höga håll mottogs anklagelser om försök till splittring av kyrkan och utsäde av tvivel. Men sådana reaktioner mottog även Kristus när även han inte sade annat än sanningen. Och vad kan man annat vänta sig när man som kristen säger sanningen? Vad kan en som är införstådd med de fyra evangeliernas innehåll och det kristna livsvillkoret annat vänta sig av livet?

Dock hade man kunnat tro att den ädla uråldriga anrika katolska kyrkan här i det upplysta Canada inte skulle ha varit som den övriga vardagliga bistra världen. Man hade kunnat vänta sig en aning kristendom i en kyrka som inte är någon statskyrka. Man hade i en helig kyrka kunnat vänta sig några helgon på dess mera ansvarsfulla poster och icke en otacksam och kortsynt inkvisitionsmentalitet.

Och varför finns denna inkvisitionsmentalitet? Vad bottnar den i? Den bottnar i fruktan och i makt. Makt föder fruktan. När någon får för mycket makt blir han rädd för att förlora den, och detta kan utlösa fruktan och skuggrädsla på hur hög ort som helst. När den katolska kyrkan nådde höjden av sin makt, rikedom och prakt i början på 1500-talet var den redan dömd genom att den faktiskt hade så mycket makt som den hade. Den beskattade hela världen och bedrev en unik avlatshandel som gav den ofantliga rikedomar. Och därtill kom de begynnande inkomsterna från de begynnande spanska och portugisiska kolonialvärlderna. Men allt detta gav kyrkan en så stor världslig makt, att dess andliga självsäkerhet rubbades. Ju mer inflytande över det världsliga kyrkan fick, desto mer förlorade kyrkan av sin andliga moral, och den funktionen hade Martin Luther, att han satte fingret på denna ömma punkt och ersatte det vacuum som hade bildats i kyrkans andlighet med en ny frisk och livskraftig protestantisk anda. Och den katolska kyrkan bevisade sin moraliska osäkerhet med att falla offer för sin egen fruktan för att förlora sin makt över världen: den började motarbeta de nya förkunnarna med våld, och den instiftade inkquisitionen, vars huvudsakliga uppgift var att utrota alla så kallade kättare. Våld är den yttersta bankrutten för alla religiösa eller ideologiska samfund, ty genom att bruka våld bevisar religionen eller samfundet i fråga att det är av världen och icke av Gud.

Vidare finns det något som heter passion. Det är ett fenomen som förekommer hos alla människor, påvar såväl som narkomaner. Ingen är befriad från den obotliga och eviga arvsynd som passionen är. Vem som helst kan när som helst bli ett offer för sin egen passion med att till exempel helt enkelt bli arg och såra någon. Och passionen är den yttersta orsaken till vad vi här har kallat inkvisitionsmentalitet. Alla behöver vi bli av med våra aggressioner och överkänslor på något sätt. Somliga utlöser dem i ett hämningslöst konstnärligt skapande, och andra bedövar dem medelst narkotika eller andra laster. På 1500-talet tog de sig ett universellt uttryck av religionskrig och inkquisitioner, och inte ens idag är denna eviga förfärliga mänskliga passion, ur vilken alla synder föds, död ens hos den katolska kyrkans prästerskap.

I egenskap av Sankt Lazarus kyrkas avskedade organist har jag fått stifta alltför nära bekantskap med dess verkningar och ej endast i detta sammanhang. Många undrar fortfarande vad den församlingens kyrkoherdar Paul Millet och Pompiglio Balletto-Perfetti di Cuccurullu genomgick för att förflyttas. Passionen är ett helvete var den än uppstår, och dess verkningar är alltid förfärliga. Och det enda skydd som vi kan värja oss mot den med är att vända andra kinden till och låta oss korsfästas."

På något sätt fick han veta att den kvinnliga protestantiska organisten i hans hemförsamling plötsligt hade slutat, och då utbrast han:

"Ha! Hon som alla andra anställda musiker där kom i bråk med dessa heliga sjungande nunnor, som egentligen bara är kverulantiska slynor och som är de enda som anstränger sig för att styra och ställa i den församlingen till men för alla oskyldiga! Nåväl, nu är de utan sin organist! Låt dem vara det! Låt deras käringar slåss framför altaret, låt Bouillon trampa i klaveret så att orgeln ylar när den inte ska, så att han på den grund sedan kan utestänga mjukare orgelhanterare som jag för att vårt spel kan skada orgeln, som endast jag någonsin bemödade mig om att delvis reparera! Jag tänker inte ställa upp mer! Aldrig att jag går dit och erbjuder den svinstian mina pärlor mer! Inte ens om de bad mig skulle jag gå dit! Men de kommer inte att be mig. De vet att jag var den enda idealistiska organisten där, och just därför kommer de inte att be mig. De kommer att be vem som helst men inte mig, ty jag var för personlig, jag var för ivrig, jag var för självuppoftande, och jag var för god. De skäms ännu idag bara de tänker på mitt namn."

Men i enlighet med denna kategoriska föresats skrev han i alla fall till sin förra församling detta brev, som aldrig kom hans församling till godo:

"Ursäkta att jag skriver ett brev. Anledningen är den att jag har hört att madame Berchtolds tid som organist skulle nalkas sitt slut. Det sista jag vill är att tränga mig före herr Bouillon och den gode Jean-Baptiste, som båda har varit betydligt mera aktiva än jag musikaliskt i kyrkan under de senaste åren och som därför givetvis har förkörsrätt. Men om jag eventuellt skulle komma i fråga som organist skulle jag i så fall ställa upp på följande villkor:

1. Lön: 250 dollar i månaden. *Absolut inte mer.*
2. Inget kontrakt.
3. Att alla de psalmer som var i bruk under min tid som organist och som sedan dess aldrig mer har sjungits åter skulle få lov att komma i bruk.
4. Att jag fritt skulle få komponera och framföra musik till responsoriepsalmer och egna orgelkompositioner utan inskränkningar (dock med hänsyn till liturgin, naturligtvis).

Dessa skulle vara mina fyra villkor.

Jag skulle kunna stå till tjänst från och med augusti i år men inte tidigare, då resten av våren och sommaren är alltför splittrad av resor.

Som jag även upptas av andra plikter, såsom minst en pianoelev om dagen vid sidan av annan pianist- och komponistverksamhet, körmedverkanden plus eventuella pianostämningar och studier är jag inte alls beroende av en eventuell tjänst som organist utan skulle endast ställa upp för mitt eget nöjes skull för att bistå kyrkan och tjäna Gud.

Med hjärtligaste och vänligaste hälsningar till alla präster och systrar,
er tjänare,

Theo."

Men hur skall man då förklara denna unika manifestation av en extrem sinnesförvirring i form av anakronistiska hatexplosioner mot grannar och institutioner i det förflutna? Jag har kommit fram till att det endast finns en logisk förklaring: Théophile Franchard är extremt psykiskt miljöskadad. Som seriös musiker var hans arbete som organist, pianopedagog och kompositör det enda han levde för, och i detta arbete stördes han kroniskt av hänsynslöst rockmusicerande grannar. Ett högre och allvarligare slag av psykiskt lidande är knappast möjligt för

vanliga människor att föreställa sig. De outhärdliga störningarna inte bara tvingade honom till en så gott som ständigt överdriven överkoncentration, som överbelastade vissa partier av hans hjärna, då han tvingade sig till att fortsätta det ytterst koncentrationskrävande arbetet trots oupphörliga omänskliga störningar; utan dessutom, vilket var värre, resulterade detta outhärdliga kroniska tillstånd i oerhörda aggressioner som aldrig fick något hälsosamt utlopp. I stället för att gå och gråla med sina grannar, slåss med dem, skälla ut och skrika ut sin totala harm skrev han tydligen små artiga brev i vilka han förklarade "att han bara hatade deras musik och inte dem själva", snälla brev som hans odågor till grannar måste ha skrattat åt för att sedan hjärtlöst skruva upp volymen ytterligare. Resultatet blev en ständigt upptrappad aggressionsodling som ständigt lades under lock, vilket sent omsider medförde 'tryckkokareffekten' i form av en fritt exploderande sinnesförvirring. Till detta kom den katolska kyrkans förtryck av honom som organist. Antagligen bidrog den mycket hämmade kärleken till Mathilda Marlow till att explosionen slutligen ägde rum. Det är aktningsvärt att han ändå innerst inne förblev en pliktrogen musiker som var villig att glömma allt om han bara fick tillbaka sitt arbete, vilket han aldrig fick, vilket kanske blev den ytterst utlösande faktorn. Jag tror att den enda boten är att låta dessa så länge undertryckta aggressioner så fritt som möjligt få rasa ut. Risken är, att när de väl har tagit slut så har även patienten tagit slut, då hans hjärna troligen under ett sådant långvarigt återhållet aggressionstryck i en äntlig utlösning i någon form måste sprängas sönder.

En dag kom det en främling till doktor Morts hospital för sinnesrubbade. Han kom artigt in och bad att få tala med doktor Mort personligen. Efter något dröjsmål gick det för sig. Doktor Mort bad honom stiga in i sitt privata mottagningsrum. Där tog främlingen av sig handskar, rock och halsduk, och det visade sig att han hade prästkrage.

"Monsieur le docteur," sade han stående och gick omedelbart till saken, "jag har sänts hit av detta stifts biskop för att ta reda på vad som hände vår broder Bertrand, som ni kände. Är han här?"

"Ja," sade doktorn en aning flat, "han är här, men...."

"Är det sant att han är här som patient?"

"Ja, vi har tagit hand om honom."

"Varför har ni inte meddelat broder Berts församling, stift och biskop därom?"

"Sankt Lazarus församling visste knappt vem han var."

"Det är vår sak att ta hand om våra präster och inte er."

"Men han fick ett nervöst sammanbrott!"

"Desto viktigare är det att vi får ta hand om honom och inte ni. Jag måste genast få träffa broder Bert."

"Men patienten mår kanske inte tillräckligt bra...."

"Om han inte gör det är det ert fel, och om det är något fel med honom är jag här för att rätta till det. Visa mig nu vägen."

Och doktor Mort, som hade varit längre till växten än fader Bertrand, var nu betydligt kortare än den länge magre mörke allvarlige präst som nu med myndighet hade kommit till sjukhuset.

Patienten blev mycket glad över att få träffa sin ordensbroder, och de talade med varandra hela eftermiddagen. När den nye länge prästen skulle gå hem sade han till den förbryllade överläkaren:

"Jag kommer tillbaka i morgon." Och han tillade med, som läkaren tyckte, en något skälmsk och spjuverkatig blick: "Och då vill jag även prata med andra patienter än fader Bert."

Och läkaren stod i dörren och betraktade den länge magre mannen, när denne gick ut mot grindarna, med en blick och en min som inte världens skickligaste pokerspelare kunde efterlikna i fråga om total uttryckslös oberördhet.

Den nye prästen, som hette abbé Fragonard, klarade sig bra på sjukhuset och började snart få liknande befogenheter som fader Bert hade haft. Han saknade fader Berts ödmjuka vänlighet och värme men ingav i stället respekt och allvar och gav envar den föreställningen att han var klok och förnuftig. Till en början ägnade han sig mest åt patienterna fader Bert och Theo Franchard, som båda hastigt blev bättre under hans noggranna och oändligt tålmodiga sjukvård.

Snart blev Theo så frisk så att han fick tillstånd att lämna sjukhuset under dagen. Han klarade sig bra i staden utan tillsyn och började snart med doktor Morts tillåtelse och abbé Fragonards välsignelse att höra sig för om det fanns något arbete i staden som han kunde sköta, och han började till och med att söka sig en bostad. Av någon anledning vägrade han att återvända till Vancouver, och den anledningen skulle alla få lära känna alltför sent.

En dag kom han inte till sjukhuset till kvällen. Han kom inte heller följande dag, och efter den tredje natten kontaktades polis och myndigheter. Ingen kunde spåra vart han hade tagit vägen. Han var som uppslukad av jorden, och han förblev hopplöst försvunnen.

Madame Mathilda Franchard uppsökte oss den 3 april. Hennes make hade då saknats i en dag och två nätter. Vi var lika intresserade av vad hon visste som hon var av vad vi visste, varför våra samtal med henne började mycket animerat.

Följande fick vi veta:

Theo hade inte visat något tecken på sin sjukdom så länge Thilda hade varit hos honom. Däremot hade han varit mycket tungsint och dyster och ständigt blivit mera sådan. Hans fru hade trott att det var hennes fel och därför lämnat honom:

"Han blev dystrare för varje dag och talade mindre och mindre med mig. Till slut inledde han nästan aldrig själv något samtal med mig. Jag visste att han aldrig skulle kunna genomföra sitt äktenskap, att den sexuella leken äcklade honom, och jag kände mig mer och mer som ett störande element i hans omgivning, som en frestelse och utmaning för honom."

"Längtade ni inte efter hans kärlek?" frågade vi.

"Jag höll av honom och jag älskade honom. Det var inte någon åtra och otillfredsställelse som gjorde att jag lämnade honom, vilket ni tycks tro, era snuskhumar. Jag lämnade honom för hans egen skull, ty jag insåg att jag aldrig skulle kunna göra honom lycklig med mig. Lycklig var han bara i musiken, och jag hade kommit mellan honom och musiken. När jag var säker på att jag bara var ett hinder för hans lycka reste jag bort. Det hade planerats länge innan jag slutligen gjorde det."

"För ni till er bror i San Francisco?"

"Han hade skaffat mig ett hederligt arbete där. Det var även han som skaffade mig en bostad där. Själv reste han bort på en lång europeisk turnéresa inom ramen för sin religion efter att jag hade varit i San Francisco bara en liten tid. Theos brev till mig kom till honom och låg där oöppnade ända tills han kom hem efter ett halvår. Jag fick inget tillträde till min brors lägenhet under tiden, varför jag fick alla breven sedan på en gång, och då insåg jag genast hur mycket Theo behövde mig. Jag for genast till Vancouver, men det var för sent. När jag därifrån ringde till Stuart Island hörde jag vad som hade hänt. På sjukhuset i Vancouver fick jag veta att han var här. Men vad är det då som har hänt här? Varför är han inte här?"

Vi fick förklara saken för henne så gott vi kunde. Givetvis ville hon hjälpa oss finna honom, men jag trodde inte mycket på att han skulle kunna hittas ens med hennes hjälp. Ändå hittade hon honom.

Men hur kunde hon hitta på att söka efter honom just där?

Jag vet inte varför jag sökte mig dit, men det var någonting som drog mig dit. Det regnade och var precis samma väder och tid på kvällen som när jag för ett år sedan träffade honom där för första gången. Kanske ville jag bara återuppleva stämningen kring det gamla flagande rucklet utan centralvärme, med endast kallt rinnande vatten och med toaletten i ett kallt uthus på gården, var Theo hade tagit hand om mig som en tiggare en luffare, och var vi hade funnit varandra och vår tillfälliga lycka.

Jag vet att det låter sentimentalt, men jag kunde inte hejda mina tårar när jag återsåg huset. De smög sig tyst fram ur mina ögon utan att jag grinade. Det var en hjärtats och själens tysta gråt utan effekter. Och anledningen var egendomligt nog det solkiga faktum att det gamla förfallna fallfärdiga och rivningsdestinerade huset i all sin tristess var så oändligt vackert. För mig var detta sorgsna hus det vackraste i världen.

Jag har efteråt försökt tänka mig in i hur Theo tänkte när han sökte sig hit. Jag är säker på att han hade planerat att komma hit länge. Jag tror att han skötte sig så väl på sjukhuset och gjorde allt vad som förväntades av honom – sökte arbete och bostad – bara för att i lugn och ro kunna genomföra sina planer. Man gav honom också allt friare tyglar utan att ana vad han hade i sinnet.

Alla lägenheterna i hans trappuppgång var uthyrda. Där var flera som satt inne hos sig och upplevde musik på det fysiska sättet med sina stereoanläggningar på för fullaste volym och med haschpipan eller marijuanacigaretten i handen om de inte höll på med amfetamin non-stop eller något värre. Ingenting hade förändrats sedan Theo bodde här. Det var samma fattiga lata galna unga dagdrivare och parasiter som bodde här nu som även då alltid hade förstört Theos arbetsro dag och natt och drivit honom från vettet utan att ens tänka på det.

Det var med bultande hjärta som jag gick upp på vinden. Det var nästan så att kallsvetten bröt fram. Det var inte medvetet som jag sökte mig just dit. Det var något som drog i mig och kallade mig dit. Jag ville inte ens gå dit. Hade förnuftet regerat mig hade jag aldrig gått dit.

Jag visste att det rep som Theos danske musiker till granne hade hängt sig med hade lämnats kvar där uppe. Theo hade själv stoppat undan det i ett hörn. Denna detalj hade jag aldrig tänkt på tidigare, men när jag fick höra att Theo var försvunnen från sjukhuset hade jag genast kommit ihåg det. Och det var kanske mitt undermedvetnas fixering vid denna detalj som drog mig till det gamla huset och fick mig att hemlighetsfullt lystra till vad inget öra kunde uppfatta men som ändå omisskännligt var som ett rop på hjälp från andra sidan graven och som endast var riktat till mig.

Vad hade Theos tankar varit när han hade gått upp för trapporna? Hade han alls haft några rediga tankar? Jag tror att han aldrig var klarare i sitt huvud än just då. Jag tror att han visste precis vad han gjorde. Därom vittnar även meddelandet som han lämnade efter sig.

Jag blev inte alls förvånad när jag upptäckte honom. När dansken hade hängt sig hade det varit het sommar, vilket hade påverkat tillståndet av hans lik å det gräsligaste. Nu var det fortfarande nästan kall vinter, och Theo såg nästan ut som sig själv. Jag utforskade dock inte hans yttre drag närmare utan konstaterade blott nästan kallt och sakligt att det var han, såg lappen som han hade lämnat på den stol som han hade bestigit, tog den och gick ner för att ringa doktor Mort och polisen.

Ingen behövde söka längre. Och på lappen hade han typiskt nog och nästan förutsägbart skrivit:

"Ingen bär något ansvar för min död utom jag själv. Théophile Franchard."

Efteråt har vi fått veta att den danske jazzmusikern tog sitt liv för att den flicka som han hade levt tillsammans med hade bedragit honom. Det var alltså inte musiken som var skälet till hans död, vilket Theo alltid tog för givet, utan olycklig kärlek.

Doktor Mort har sagt att Theo helt enkelt var överkänslig och överspänd, precis som dansken, Gunnar Gunnarson och Beatrice Moreau, och att människor som vet sig vara överkänsliga aldrig bör belasta en annan människa med att gifta sig med henne. Att jag svarade ja på Theos försynta frieri har jag dock aldrig ångrat.

Han led av ett oerhört svärmod och en deprimerande défaitism som vi knappast kan bilda oss en riktig uppfattning om, men baksidan av hans depressivitet var en godhet, välvilja och ödmjukhet som nästan verkar absurd. Det finns två exempel från hans tid som organist som belyser detta.

Han fick en dag besök av en bullersam vilde som skrånade i kyrkan, smädade prästerskapet och hotade slåss. Det var en desperat ung man som hade en familj att försörja, som saknade pengar, som hade bett om hjälp i prästgården och blivit avvisad. Oförskämt bad han Theo om ett lån utan att tro att han skulle få det. Men Theo räknade upp pengarna och gav honom dem. Då sade vilden:

"Om du kan låna mig 20 dollar så kan du säkert låna mig 50. Du får igen dem efter påsk."

Och Theo gav honom 50 dollar, nästan halva sin månadslön. Han väntade sig inte att få tillbaka pengarna, och han fick dem heller aldrig tillbaka. Men han tänkte liksom biskop Myriel om Jean Valjean: "Jag har köpt din själ för detta."

Den andra historien handlar om hans avsked. Utom nunnorna fanns det i kören en hemmafru som var moder till tre barn. Denna fru nämnde Theo aldrig något om i sina samtal med fader Bertrand, fastän det var denna fru som var den avgörande faktorn i hela historien. Theo var fäst vid henne av någon anledning, kanske för att hon var körens enda civila medlem och kanske för att hon liknade någon som Theo en gång varit kär i. Det var i varje fall denna fru som var intrigmakerskan i kören. Vid flera tillfällen skällde hon ut Theo mitt under pågående repetition, och det var hon som gick till kyrkoherden och bad honom sätta stopp för Theos latinska griller. Hon orkade helt enkelt inte med. Och när Theo hade fått sin första mässa stoppad lämnade hon kören.

Men därmed var hon inte ute ur bilden. Kyrkoherden var även han mycket fäst vid henne och bad Theo att försöka övertala henne att komma tillbaka till kören, vilket Theo även gjorde, men på sitt eget sätt: han skrev ett brev. I detta sitt privata personliga brev till henne skrev han bland annat följande ord: "Eller också går jag och hänger mig, så är ni av med er avskyvärda organist för gott." För övrigt var detta brev ingenting annat än ett försvar mot alla denna dams vid raserianfall anförda invändningar mot hans musik.

Damen besvarade detta brev på ett häpnadsväckande sätt. Hon nöjde sig inte med att skriva ett argt svar utan tog kopior på detta svar som hon även skickade till nunnorna, kyrkoherden och herr Bouillon. Detta svar var ingenting annat än en hänsynslös attack mot allt vad Theo och hans musik hette.

Särskilt nedsättande var hennes kritik av en Theos orgelkomposition som han hade framfört under nattvarden på påskens midnattsmässa. Hon skrev: "Det passar faktiskt inte med en vulgär vals med schlagermotiv i kyrkan."

Detta brev från henne var det som definitivt stämde nunnorna och kyrkoherden emot Theo. Det var inte skrivet utan övertygande kraft, och det att hon drog in herr Bouillon i sammanhanget, som hade skaffat Theo tjänsten, gjorde inte saken bättre

för Theo. Och det som stämde kyrkoherden och nunnorna avoga mot Theo genom detta brev var det att han aldrig försvarade sig mot dess anklagelser.

Dock svarade han på damens brev. Han besvarade det vänligt och med nedlåtande humor, som måste ha svidit i damens hjärta. Bland annat förklarade han sig vara olyckligt okunnig om den valsschlager som damen hade namngivit och påstått att han hade spelat under nattvarden, medan det stycke som han verkligen hade spelat hade varit variationer på ett tema ur Bachs orkestersvit nr. 1, BWV 1066, som han älskade.

Han hade kunnat vända stämningen hos nunnorna och kyrkoherden till sin fördel med att visa dem detta brev, om han hade velat. Men han föredrog att skicka brevet i ett exemplar till damen och låta kyrkoherden och nunnorna förbli i sin villfarelse om att han inte hade kunnat bemöta hennes argument. Och jag tror att han underlät att visa dem sitt svar för att inte göra bort damen alldeles. Och det kostade honom hans ställning och huvudinkomst.

Det var den springande punkten i hans liv: avskedet från kyrkan. Hans liv gick ständigt från klarhet till klarhet och var som allra ljusast när han som fisken i vattnet trivdes med sitt kantorsarbete, men det blev natt när han som belöning för ett storartat jobb fick sparken.

Hans fall i kyrkan inleddes med förbjudandet av hans första mässa. Det brev som han skrev till nunnorna och kyrkoherden däröver gick egentligen ut på att han förklarade sig vara inställd på att fortsätta sköta sitt arbete som organist trots det inträffade. Hans avsikt med det var att lugna de heliga varelserna, men effekten blev den motsatta: just det brevet fick dem att för första gången ifrågasätta hans uppsåt. Och ju mera intensivt han sedan genom sina uppriktiga brev försökte lugna den storm som de heliga beredde honom, desto hårdare rasade stormen. För varje brev utlämnade han sig mer och mer, gjorde han sig mer och mer sårbar, och de heliga var så förblindade i sin vrede att de utnyttjade detta och tog varje hans brev som en ny förevändning för nya attacker. Till slut skrev han: "Ni har gjort mig så mycket ont nu så att jag nästan tror att ni till och med skulle kunna avskeda mig," varpå han omedelbart avskedades och därtill utestängdes från allt vad kyrkomusiken hette. Han hade ingen talan och inga rättigheter emedan han var autodidakt och inte hade något certifikat på någon formell musikalisk utbildning, hur väl och hur mycket han än komponerade och arbetade; och ju mera han framhärdade i att stå på egna ben utan konservatoriernas och akademiska institutioners och fackföreningars hjälp, desto hårdare gick hans vedersakare åt honom, tills det bara återstod att säga av honom för gott. Och detta var alltför lätt att göra för att en enkel kyrkoherde inte skulle falla för frestelsen att göra det.

Till slut vill jag framföra vad musiken var för Theo genom att anföra hans egna ord, som alla de som ansåg att han inte var lämplig som kyrkomusiker må begrunda:

"Musiken är mitt sätt att bedja. Endast genom musiken känner jag mig ha den intima kontakt med Gud som är det högsta av alla sällhetstillstånd. För mig fyller musiken samma funktion som Jesusbönen fyller för den enarmade ryske pilgrimen på väg till Solovetskij. Musiken är mitt språk i umgänget med Gud, och för mig är det lika heligt som alla gudstjänster och kyrkor. Och om någon trampar på det reagerar jag lika starkt som en kyrkoherde skulle göra mot en samling huliganer som ville plundra hans kyrka. Jag tror att musiken fyllde samma funktion och betydde lika mycket för män som Beethoven, Händel oratoriemästaren, Bach kyrkomusikern, Brahms och Schubert. Och detta tror jag är vad musiken borde innebära för varje riktig musiker.

Och därför tycker jag inte om konserter. Jag hyllar min landsman Glenn Gould, i mina öron världens främsta Bachtolkare på klaver, för att han inte vill ge konserter. Musiken skall höras och icke synas, ty då kommer den bäst till sin rätt. Dessa lysande estradpåfåglar som Liberace och Victor Borge är inga musiker utan taskspelare, och

denna konsertpublik som går på konsert för att beundra en Chopins krage och en Artur Rubinsteins märkvärdiga lillfinger är inga förstasigpåare eller främjare av musiken utan musikens parasiter.

Musiken när den är som bäst är en intim bön till Gud som bara kan komma helt till sin rätt om man är ensam med Gud om den, antingen som framförare eller som lyssnare."

Kontroversiell som musiker förblev han därigenom intill slutet, och det tror jag att han själv var medveten om, och däri tror jag att han såg sin högsta stolthet.

Han kunde aldrig glömma sin bitterhet mot kyrkoherde Queznay och de andra som hade ombesörjt hans avsked, och det var kanske hans enda brist: att han aldrig kunde förlåta. Han var ständigt fixerad vid alla de tillfällen av orättvis behandling som han hade rönt och grubblade ständigt på dem och kunde aldrig glömma dem.

Men fader Queznay var inte anledningen till hans största besvikelse. Mest besviken var han på det att de som borde ha accepterat hans musik inte gjorde det. Bland nunnorna i kören fanns det några som hade sjungit Beethoven och visste något om musik, den runda professionella operasångerskan med det stora vibratot vars stöd han hade hoppats på var mycket kunnig, och i församlingen fanns det flera yrkesmusiker som hade hört honom. Alla dessa, som om några borde ha förstätt hans musik, svek honom. Nunnan som hade varit med om att framföra Beethovens Missa Solemnis ratade hans mäsas för att den inte var lika bra som Beethovens, operasångerskan hjälpte till med att få honom avskedad för att han inte kunde åta sig att sköta om hennes knähund när hon var bortrest, och anledningen till att han aldrig ville satsa på konservatorisk utbildning var ju den att hans första trevanden däråt hade bemötts med svaret att konservatoriet inte ville ta sig an folk som bara slutade som socialfall. Trots sina många fall blev han aldrig ett socialfall. Han och hans vän Georges Durand var båda för stolta för att någonsin låta sig bli det, och Georges dog ju hellre än att han lät sig bli beroende av socialhjälp.

Men Theo hade ett fel, som jag nämnde: han kunde inte smälta en oförrätt. Han kunde gå så långt i sitt grubbel över sitt öde att han kallade fader Queznay för en Stalin, och det var denna fallenhet hos honom som ledde till hans vansinne. Dock hade han varit med om värre upplevelser än uteslutningen ur kyrkan, och det var dessa som kom fram i vansinnet och som han aldrig ens för mig hade berättat något om. Efteråt har jag räknat ut att han borde ha lidit av rockmusicerande grannars oupphörliga störningar under sammanlagt tolv år i sträck.

Dock minns jag vid ett tillfälle på Stuart Island att vi gick till en bjudning tillsammans. Det var en bjudning som vi var tvungna att gå till, ty det var hos hans släktingar. De hade ingen särskilt god musiksmak, och de spelade den mest schablonartade rockmusik hela kvällen på sin grammofon. Jag såg då på Theo att han led. Han led så till den grad, att han när en skiva var slut reste sig, ingrep och själv satte på litet Mozartmusik som omväxling. Det var en underbar violinsonat i G-dur, tror jag, som börjar med några arpeggioackord och har en andra sats med underbara variationer i en inspelning av David Oistrakh och Lev Oborin, två mycket fula ryssar men med musikaliska hjärtan av guld. Men en grupp andra gäster protesterade då vilt, förolämpade Mozart öppet, påstod att sådan musik var inåtvänd och därför outhärdlig, avbröt självsvåldigt skivans gång, vilket inte hade skett med någon skiva förut under hela kvällen, och satte i stället på en vanlig rockskiva som inte kunde skiljas från det som för honom alltid var 'de vanliga hessa skriande omusikaliska rösterna med de skrällande elgitarrerna och den överdimensionerade slagverksorkestern'.

Men det värsta var att han därigenom invecklades i diskussion med en ung oförskämnd rockmusiker, som inte visste att Theo hade varit seriös musiker. Den yngre, som var något berusad, sade bland annat till honom:

"Jag är säker på att om du hörde lika mycket på rockmusik som på klassisk musik så skulle du lära dig att tycka lika mycket om rockmusik. Bach och Beethoven och alla sådana där gamla knasgubbar är otidsenliga. De är ute. Ingen orkar höra dem längre, och ingen orkar spela dem längre. Rockmusik är mycket bättre. Ingen mänska kan ju stå ut med klassisk gammal tråkig seriös musik. Man hör ju den vart man går. Man slipper den ju aldrig. Den förföljer en överallt. Man får ingen frid i sitt eget hem för den, ty alla spelar den ju ständigt och insisterar på att spela den för högsta volym. Man kan inte läsa eller studera i världen längre utan att man måste söka sig till avlägsna bibliotek där det inte heller särskilt ofta råder någon frid. Schubert, Händel, Brahms och alla de där galna musikmissbrukarna och tononanerarna är en helvetesplåga, ett helvetesgissel, en avgrund av oljud och ett sataniskt oväsen. Nämn inte ordet seriös musik i mitt sällskap, och viska inte namnet Bach eller Chopin, ty blotta påminnelsen om sådan musik gör mig galen. Förbannad vare den inätvända och vackra, världsförförande musiken!"

Theo stirrade på honom. Jag hade aldrig sett honom så upprörd. Det var uppenbart att ynglingen inte visste vad han sade, men nu efteråt slår det mig, att det var som om den onyktre och oförskämde hade läst Theos tankar och tagit orden ur munnen på Theo men brukat dem i motsatt betydelse. Vad mannen hade sagt var ju exakt vad Theo tyckte och tänkte om allt vad 'tidsenlig' musik hette.

Theo reste sig och gick därifrån som i trance. Han kunde inte stanna där längre. Jag följde strax efter honom, och han var sedan mycket konstig i flera dagar efteråt. Jag förstod inte då vad det var med honom, men när jag var tillbaka i Montreal och fick veta detaljerna om hans riktiga sinnessjukdom började jag förstå både det ena och det andra.

Han var alltid svarslös när han utsattes för angrepp, vare sig dessa tog sig uttryck i handling eller i ord. Han kunde aldrig värja sig, och detta gjorde honom så tacksam att angripa – de flesta njöt av att få slita hans själ i stycken, ty det var så lätt gjort, och han försvarade sig aldrig – men han kunde heller aldrig komma över det. Det var detta som gjorde att somliga betraktade honom som farlig.

Var han då ett monstrum? Nej. En omänskliga? Nej. En galning? Nej. Farlig? Nej. Dum? Nej. En charlatan och bedragare? Nej. En intrigör? Nej. Fanatiker? Nej. Ensidig? Nej. Hänsynslös? Nej. Egoistisk och självupptagen? Nej. Lömsk? Nej.

Var han ett helgon? Nej. Ett geni? Nej. Stor? Nej. Kristen? Nej. Fritänkare? Nej. Profet? Nej. From? Nej. Ett dygdemönster? Nej. Martyr? Nej. Helig? Nej. Människa? Ja.

Alla dessa olika epitet gavs honom av mänskorna i hans församling – utom det sista.

På ett sätt var han likväl farlig – för sig själv. Han var ett monstrum och en omänskliga – enligt sin egen åsikt. Han var galen – i det att han föll till föga för livets orättvisa och hellre offrade sig själv än gjorde uppror. Han var en charlatan – men endast på grymhetens, småaktighetens och läghetens område. Han var hänsynslös mot sig själv och dum nog att inte skona sig. Han var en egoist i det att han inte trodde att någon älskade honom. Och ingen har intrigerat så mycket – mot sig själv. En mera ensidigt god människa har jag aldrig träffat. Han var fanatiskt god och tragiskt lömsk endast i sin av faktorer i hans omgivning utlösta självdestruktivitet. Och den musiker som verkar självupptagen verkar så för att han måste offra sig själv om det alls skall bli någon musik. Men han offrade både sig själv och sin musik för kärleken.

En farligare människa har det aldrig funnits i Canada.

Efter Theos död och begravning uppstod det en strid om dessa papper, dessa dokument rörande framför allt Theos liv men även kyrkliga och psykiatriska angelägenheter, mellan mig, doktor Mort och abbé Fragonard. Abbén hävdade, att

dokumentet måste förstöras emedan de kunde skada kyrkan; doktor Mort ansåg att de varken kunde skada eller vara någon till gagn, medan jag ville samla dem för att försöka ge ut dem i bokform till minnet av Theo.

Emellertid var det mesta avfattat av fader Bertrand, och eftersom han numera var tillräckligt frisk för att kunna resonera klart vände vi oss alla tre till honom och gick med på att låta honom fälla det avgörande ordet.

Han fick höra oss alla tre och våra argument för vad vi ville göra med pappren. Han sade:

"Abbé Pierre, ni är en däre om ni är rädd för att dessa dokument kan skada kyrkan. Det är möjligt att de kan välla kyrkan skada, men den möjligheten borde glädja er och inte fylla er med rädhåga. Ty vad är kyrkan om inte den korsfäste Kristus, som just i sin totala förnedring triumferar som mest? Ju mera man förföljer och försöker skada kyrkan, desto starkare skall den tillväxa, ty just genom prövningen får den sin största moraliska kraft. Jag tror inte att dessa berättelser kan skada kyrkan, men om de kan det skall denna skada blott ge näring åt kyrkans sanning som därigenom skall blomstra.

Ni, doktor Mort, har alltid förväntat mig med er likgiltighet. Denna er likgiltighet är så dominerande och prevalent i hela ert sjukhus att till och med jag till slut dukade under för dess paralyserande lamslagenhet och höll på med att bli en passiv evighetspatient som så många andra här. Speciellt förvånande är er likgiltighet inför dessa dokument. Ni om någon borde ju inse att dessa dokumentationer av autentiska fall skulle kunna tjäna era kolleger till uppbyggelse och kunna vara av värde för framtiden. Er likgiltighet, doktor, kan endast bemötas med likgiltighet.

Men ni, madame Franchard, vill göra något gott i det att ni vill försöka redigera dessa papper till ett konstverk som ett monument till er makes minne. Det skall ni ha rätt till att få göra, och ingen har rätt att stoppa er av andra skäl än möjligen rent ekonomiska; men inte ens det tror jag att kan stoppa er i längden.

Om Theo var en betydande musiker eller inte vill jag låta vara osagt, hans ageranden ur kyrklig synpunkt vill jag heller inte delta i några diskussioner om, men jag kan inte förstå att någon skulle kunna ha någonting emot att hans martyrium som musiker blev känt. Och om hans musik därigenom eventuellt skulle bli upptäckt, så kan jag inte förstå att någon skulle kunna ha någonting emot det heller."

Så slutade fader Bertrand sin mening om saken och överlämnade därmed hela dokumentinsamlingen åt mig. Idag är den gode mannen på ett kloster på Californiahalvön i Mexico och vilar upp sig ordentligt. Abbé Fragonard är flitigt verksam i doktor Morts hospital och gör stor nytta där, trots att doktor Mort trampar honom ännu flitigare på tårna än vad han gjorde på fader Berts, men abbé Fragonard kan konsten att med eftertryck trampa tillbaka.

Själv har jag nu fullbordat arbetet att sammanställa och ordna dessa dokument rörande åtta mentalpatienters öden. De avsnitt häri som inte har avfattats av fader Bertrand eller av doktor Mort har skrivits av mig. Därmed har jag fullgjort min sista skyldighet mot Theo, och nu spelar det mig ingen roll vad som händer, ty Theo förblir borta, och jag har ingenting på denna sidan graven kvar att leva för, då det att enbart leva för mina minnen tenderar att småningom skilja själen från kroppen.

Som slutledning vill jag dock komma med några personliga synpunkter. Det onda i Theos liv började med hans avsked från kyrkan. Hade inte det skett så hade kanske sju av dessa åtta mentalfall aldrig kommit in till doktor Mort. Och Theos avsked kunde endast ske emedan den romersk-katolska kyrkan är intolerant. Dess dogmatiska intolerans står endast efter islams. Och liksom islams intolerans botten i ett skevt förhållande till kvinnan, så botten den katolska kyrkans intolerans i undertryckandet av all sexualitet och då främst i det påtvingade celibatet.

Jag vill inte säga något ont om celibatet som sådant. Tvärtom vill jag framhålla hur högt jag respekterar, rekommenderar och vill uppmuntra det. Men när celibatet

blir ett tvång som resulterar i omänsklighet, vilket ofta sker i den katolska kyrkan, så går det för långt.

Att leva i celibat är höjden av dygd och renlevnad, och den som dör som jungfru och oskuld anser jag att måste bli salig efter döden, eftersom hon redan var det innan. Men att en ordensbroder eller -syster inte skall få lov att ha sexuellt umgänge om hon vill det anser jag vara höjden av onaturlighet. Och däri bottnar även kyrkans vanvettiga abortförbud, som är vanvettigt emedan det är bättre för ett barn att aldrig födas än att behöva komma oönskat till världen. Ett sådant oönskat barn anser jag att Judas Iskariot måste ha varit.

Fader Bertrand sade en gång till mig: "Katolikerna hävdar att det var Martin Luther som själv tog steget ut ur den katolska kyrkans gemenskap, medan protestanterna menar att det var den katolska kyrkan som körde ut honom. Det tyder ju på att katoliker och protestanter egentligen aldrig har skilts från varandra; och kanske ännu mera grundlös, futtig och hårklyveriaktig måste då anledningen till skilsmässan mellan katolskt och ortodoxt vara."

Han har naturligtvis rätt i detta, och egentligen har alla religiösa människor samma Gud; men den katolska kyrkan förblir mera dogmatisk och intolerant än alla andra kristna kyrkor inte bara genom sin påve och utan mest genom det onaturliga yrkandet på celibatet. Åtminstone i länder som inte är överbefolkade, som detta vilda och kyliga Canada, anser jag att celibatstvång är något löjligt och absurt.

Men detta är nu bara en kvinnas åsikter, och dessutom en fallen kvinnas, med både självmordsförsök, prostitution, narkotikamissbruk och mentalsjukhusvistelse bakom sig.

Därmed slutar Mathilda Franchards anteckningar men inte hennes historia. Hon försökte sedan som trogen beundrarinna av moder Teresa i Calcutta komma in som nunna eller novis vid något kloster, men tyvärr avvisades hon. Hon påstod själv senare att de var rädda för henne på grund av hennes lastbara förflutna och att de inte ville riskera att släppa in bäraren av sådana erfarenheter i en helig orden.

I stället återupptog hon då sina gamla laster. Efter Theos död kunde tydligen ingenting längre erbjuda henne någon mening med livet varför hon bara hade kvar att hänge sig åt självdestruktivitet. Åter blev hon alkoholist, åter blev hon narkoman, och åter blev hon prostituerad. När hon efter ett par månader kom tillbaka till mig för en välbehövlig avgiftningskur kände hon först inte igen mig. Först efter ett par dagars mänsklig behandling igenkände hon mig som 'sin gamle livsledsagare Döden själv' (*'la Mort la même'*). Jag försökte ta det som ett skämt och log därvid antagligen tämligen ansträngt.

Jag försökte dock göra mitt bästa för henne. Det fanns då inte längre någon präst vid sjukhuset, och själv varken trodde jag längre eller hoppades jag längre på något gott från kyrkan. Jag försökte dock själv erbjuda vissa patienter den mänskliga kontakt som fader Bertrand så ypperligt hade presterat, och särskilt försökte jag komma till rätta med den unga förstörda änkan. Det stod ganska snart klart för mig att döden var det enda som hon vidare väntade sig av livet, och att hon så snart hon fick komma ut ur sjukhuset skulle återuppta sina destruktiva laster. Därför försökte jag med flit kvarhålla henne på sjukhuset så länge som möjligt, hon hamnade under kategorin sådana patienter vilkas värsta fiender är de själva, med endast den påföljd att hon en dag hade rymt.

Sedan började hennes vilda berg- och dalbana mellan återfall och sjukhus, återfall och sjukhus, återfall och sjukhus. Varje gång hon åter lades in i värre tillstånd än någonsin försökte jag få henne att stanna kvar på sjukhuset som ständig patient, men hon lyckades alltid rymma på nytt. Skickligast i att klara sig var hon när jag satte polisen efter henne för att återbördla henne till det enda ställe där hon kunde räddas till livet, som var mitt sjukhus. Alla kände henne redan hos oss. Alla i

personalen var redan goda vänner till henne och behandlade henne vänligt och väl. Men hon ville inte leva.

En dag ringde det till mig från akutmottagningen på vår stads största sjukhus. Mathilda hade då sedan fyra veckor tillbaka åter varit på fri fot efter en snillrik rymning. Det visade sig att hon hade ramlat ner från en balkong och nästan slagit ihjäl sig. De bad mig komma och diskutera hennes fall där med dem och med polisen.

"Polisen? Varför polisen?" frågade jag.

"För att utreda om det kan ha varit ett självmordsförsök."

Allt tydde på att det hade varit ett självmordsförsök. Hon hade ramlat från en balkong på fjärde våningen, och ingen hade varit där i våningen med henne. Det som hade räddat hennes liv var det att hon hade ramlat rakt på en moped och mitt på sadeln. Hon hade klarat sig från fallet med ett brutet bäcken och en paralyserad nerv, som gjorde att hon inte kunde röra sitt vänstra ben utan oerhörda smärtor, och foten kunde inte mera böjas.

Men vad hade hon gjort där i lägenheten? Det visade sig ha varit hennes föräldrars gamla våning för ett antal år sedan. Men ingen visste hur hon hade kommit in dit. Och det märkligaste av allt var att hon aldrig själv efter olyckan kunde minnas vad hon hade gjort där, hur hon hade fallit eller ens att hon hade varit där. Hade hon mött någon där och i så fall vem, och vad hade denna någon i så fall gjort med henne? Det förblev ett ouppklarat mysterium.

Min första tanke inför nyheten om hennes olycka var: "Arma flicka! Om hon nu är så envist inriktad på att begå självmord, varför kan hon då inte göra det ordentligt?" Jag måste erkänna att detta var min första tanke, och kanske hennes också när hon vaknade upp på sjukhuset. Jag visste vilken framtid som väntade henne som invalid med redan några misslyckade självmordsförsök bakom sig; och kanske hon också var medveten om hur allvarligt hennes möjligheter att fly från livet nu hade blivit begränsade.

Men vi kommer aldrig att få veta om det verkligen var ett självmordsförsök eller inte. Om det var det, varför gick hon då inte högre upp än bara till fjärde våningen, när det fanns massor av hus med tjugo våningar och mera? Naturligtvis kan hon ha svimmat när hon stod på balkongen och kanske lutade sig mot räcket, men så länge hon själv inte minns hur det gick till kan ingen annan få veta det heller.

Emellertid är hon nu säkrad mot sina laster. Hon kommer aldrig mer att kunna älska, ty hennes paralyserade ben gör henne till invalid för resten av livet. Hennes konvalescenstid blir lång, och med sin invaliditet kan hon inte rymma. När hon äntligen kommer ut från sjukhuset i rullstol för resten av sitt liv kommer hon inte längre att ha något motiv för att återuppta sina vilda laster, ty hon kommer helt enkelt att vara för apatisk.

Jag är den ende som då och då besöker henne på sjukhuset. Hon tycks inte längre ha en enda vän i denna världsstad, och som bekant skyr ju alla hennes religiösa anförvanter henne, emedan deras religion förbjuder dem att ha någon kontakt med avsågade avfallingar. Inte ens hennes bror i Californien tänker längre på att hon existerar. Ändå ser hon nu fram emot sitt kommande liv. Hon vill inte längre dö, och hon vill aldrig mer komma på sjukhus. Och när jag sitter med henne i solljuset ute på sjukhusterassen säger hon:

"Vet ni vad Theo sade en gång i början av vår bekantskap?"

"Nej?" svarar jag.

Hon lyfte sitt ännu vackra ansikte och kisade mot solen, som för att bättre kunna minnas Theos exakta ord:

"Hur svårt man än har det, och hur olycklig man än är, så finns det alltid de som har det mycket värre och som man i allmänhet bättre kan hjälpa än sig själv."

"Det har ni aldrig sagt till mig tidigare," sade jag. "Det skulle nästan kunna stå som motto för hela er och min och fader Berts dokumentinsamling."

"Jag tänkte sätta dit det i brist på något annat lyckligt slut."

"Det är inte för sent ännu."

"Gör det när jag är död."

"Men ni vill ju inte dö längre," vågade jag invända.

"Antagligen kommer jag att dö ändå vare sig jag inte vill det eller ej, men samtidigt vet jag nu att jag inte kommer att kunna dö. Det visste Theo också. Bara därför vågade han dö."

"Vad är detta för ett prat?" invände jag på nytt. "Vi är ju vänner nu, Mathilda. Ni har ju fått en god vän i mig. Då får ni inte tala om att skiljas från livet."

"Jag vet, käre broder Död, om ni ursäktar att jag leker med ert namn; ni har verkligen blivit min bästa vän, och därför får ni överta dokumentinsamlingen när jag är borta. Tänk att Döden till slut skulle bli min bästa vän!"

"Är jag då ingenting annat för er än detta namn?"

"Var glad för att ni är någonting i mina ögon över huvud taget, herr psykiatriker. Vet ni att min familjs vänner inom Logic Science är ute efter ert skinn?"

"Det förvånar mig inte. Hur vet ni det?"

"De kommer att anklaga er för min död så fort jag är borta bara för att ni är en psykiatriker och för att ni hjälpt mig på traven. Deras enda intresse för mig ligger i det att de genom mig eventuellt kan komma åt en väletablerad psykiatriker."

"Tack för varningen, madame Franchard." Och av en underlig impuls kunde jag inte låta bli att kyssa henne på handen.

"Så har ingen gjort sedan Theo levde," sade hon och log.

"Ta det som en komplimang."

Och av någon anledning kunde jag inte mera se henne i ögonen, ty jag kände mig ovärdig den varma glans av godhet och lycka som plötsligt strålade mot mig ur djupet av deras alltför luttrade avgrunder.

Dessa patienter vilkas öden nu står dokumenterade i dessa annaler är emellertid blott några av tusentals och därtill de kanske minst upprörande. Det finns vida mer deprimerande fall i mitt sjukhus än dessa, som alla de stackars självmördare med fem eller flera självmordsförsök bakom sig och som bara lever för att försöka på nytt, hur omöjligt det än tycks vara för dem att någonsin lyckas. Flera har kastat sig framför truckar och långtradare, desperata över alla sina misslyckade försök, och klarat sig med krossade ben och armar, som har måst amputeras. Det är som om det bara blev omöjligare för en person att begå självmord ju fler gånger han försöker och ju mer drastiska hans metoder blir. Misslyckas det första gången så misslyckas det alltid, och få är de lyckliga som lyckas första gången. En av fem sängar på våra sjukhus för olycksfall upptas av självmördare som har misslyckats.

Vill man ha omväxling i världens ensammaste och olyckligaste människors eländiga liv på ett mentalsjukhus, så är det bästa sättet idag att gå till en gudstjänst i Sankt Lazarus församling. Där spelar nu en ofördärvad ung man den renaste orgelmusik, och där flödar nu de latinska gamla mässorna och hymnerna i en ohämmad gudomlig ström upp under de gotiska valven. Kulturen har återvänt dit, en underbar stämning av tolerans förhärskar i den fordom så hemsökta församlingen, och den unge lovande organisten verkar som en ung och oförstörd Theo utan någon bitter smärta i tonerna som förfalskar dem. Och hade Theo fått uppleva denna församling idag hade han nog tänkt: "Tydligen kämpade jag i alla fall inte förgäves."

Ty allt har en mening, allt andligt är konstruktivt, och ingenting har en så mirakulöst undergörande verkan på omgivningen i längden som den rena självupppoffringen. Det gäller att se allt från den ljusa sidan, ty den finns alltid, och ju

djupare och hopplösare mörkret är, desto skarpare och mera välgörande blir det dagsljus som alltid följer.

Epilog.

Mathilda Marlow eller Thilda Franchard blev aldrig helt bra i benet. Hon kunde aldrig mera gå, men det dröjde inte länge efter att hon hade skrivits ut från sjukhuset förrän hon genomförde ett nytt självmordsförsök och lyckades. Mellan utskrivningen och fallet från tjugosjätte våningen på hotell Metropolitan med rullstol och allt var det faktiskt bara två timmar.

Den enda person utom prästen och jag, organisten, som bevistade hennes begravning var doktor Mort.

Just för att han var den ende blev jag nyfiken på honom, och till min glädje ringde han mig två dagar senare bara för att tacka för musiken. Jag kunde då inte låta bli att fråga: "Var ni hennes far?" Till min förvåning svarade han då: "Nej, jag stod henne närmare än så."

Det uppstod en paus. Jag visste inte vad jag skulle säga eller tro, men då fortsatte han:

"Det är en sak jag skulle vilja be er om. Jag är den enda som känner till denna flickas historia, men jag vill gärna dela den med någon. Får jag göra det med er?"

Jag var mycket nyfiken men samtidigt ganska rädd och frågade därför försiktigt:

"Är den mycket lång?"

"Oroa er inte. Allt finns på pränt. Ni kan själv bestämma hur fort ni vill läsa den. Vad sägs om lunch i morgon?"

Så kom det sig att jag blev involverad i ett antal märkvärdiga individers mysterier. Under vår första lunch var doktorn tämligen avmätt och svårtillgänglig, men det blev fler luncher, och småningom vågade jag gå honom mer och mer in på livet. När jag avslutat läsningen av hans dokument vågade jag fråga:

"Men hur dog hon egentligen?"

"Jag vill helst bespara er alla detaljer."

"Men utan de detaljerna är den vetenskapliga dokumentationen inte komplett, och man hakar upp sig på detta frågetecken."

Han gjorde en kraftansträngning och uttalade sig mycket explicit, men med en ganska forcerad röst, som om han tvingade sig till ett ofrivilligt vittnesmål som skar honom i hjärtat:

"Unge man, vare det nog sagt, att hon hade tur i sitt dödsfall. Hade inte terrassräcket av järn, som hon upprepade gånger med våld och kraft med rullstolsryggen skuffade sig emot, givit vika, innan någon av dem som såg henne och som fattade vad hon försökte göra lyckades hindra henne, så hade hon kanske tvingats till ett öde som i hennes fall hade varit värre än döden, nämligen livet. Och de som bland rullstolsvrakdelarna såg hennes oidentifierbara lik mitt på den svarta storstadsasfalten kan intyga hur lyckliga de var som slapp se bilder från händelsen."

Jag måste ha sett otillfredsställd ut. Han vände bort blicken, och hans glasögon blixtrade argt och nästan farligt när han otåligt fortsatte:

"Sitt sista självmordsförsök gjorde hon i alla fall ordentligt, ty hon blev dubbelt massakrerad, dels mot asfalten, och dels av rullstolen, som kom på henne."

Det talades inte mer om den saken.

Till slut vågade jag fråga:

"Hon varnade er innan hon dog. Har ni fått några påhopp från den där rörelsen?"

Han suckade tungt och sade: "Ja. Men det kapitlet får Ni skriva."

Därmed avslutades vår sista lunch tillsammans. Han lovade dock att hålla mig underrättad, och det gjorde han.

Här följer nu min tolkning av denna doktors livs sista kapitel.

Efterskrift.

Om doktor Amadeus Mort är att säga, att även han med tiden råkade illa ut. Han fick ett allt starkare rykte om sig av att vara morbid och ha för sig oegentligheter med patienterna, och han sades bland annat ha yttrat om prästen Bertrand, att "han var en romantiker som försökte göra något åt dem som går under, och att han därför gick under, men att han själv föredrog att vara realist och låta dem som ville gå under".

Det ansågs vara väl cyniskt sagt av en psykiatrisk överläkare för ett av världens främsta mentalsjukhus, och för att vidare skvaller och bråk skulle undvikas blev han förflyttad till en mindre utsatt befattning för ett annat mindre sjukhus i Quebec.

Men det slutade inte med det. En dag anklagades han för att ha tagit livet av flera mentalvårdspatienter och till och med för att ha utnyttjat dem sexuellt. Han var gift och hade två barn, så det blev något av en skandal.

Hans fru övertalade honom till att stämma sina värsta förtalare för ärekränkning, och det blev en uppseendeväckande rättegång därför att den var så pinsam. De som stod bakom allt förtal av honom och som hade inlett ryktesspridningen om honom var medlemmar av den obskyra rörelsen "Logic Science". Denna rörelse menade sig veta mera om mentalvård än psykiatrin. De försökte för sig själva förklara Mathilde Franchards och Beatrice Moreaus tragiska slut trots dessas engagemang i Logic Science med att de blivit offer för doktor Amadeus Mort och dennes metoder. Alla fientligheter mot läkaren hade sitt ursprung i denna rörelse, och hur hätskt läkaren än anklagades av denna rörelse för bland annat godtycklig lobotomi sade han i rätten aldrig något ont eller förklenande om rörelsen. Därför lyssnades det mera på dem som var emot honom än på honom.

I realiteten blev det så att anklagaren, doktor Mort själv, blev den anklagade, ty det var mycket som klart indikerade hans skuld i till exempel fallet Mathilde Franchard. Hans motståndare menade att en vettig läkare aldrig hade släppt ut henne från sinnessjukhuset, och att det att doktor Mort över huvud taget gjorde det klart innebar att doktor Mort hade givit henne sin tillåtelse och fria händer, alltså rentav sin välsignelse till att begå självmord. Detta var den svåraste punkten i rättegångsförhandlingarna. Under deras gång märktes det hur alla psykiatrikerens vänner och till och med med anförvanter mer och mer drog sig ifrån honom som om de inte längre kände honom. Han förlorade detta mål, som han aldrig hade inlett utan sin frus inrådan därom, eller, rättare sagt, målet lades ner i brist på bevis. Men allt som hade kommit upp under rättegången samlades av läkarens motståndare ihop till ett överväldigande anklagelsematerial mot läkaren för grova tjänstefel, överväld och sexuellt utnyttjande av patienter, med mera, med mera. Tydligen ville hans vederdelomän hämnas på honom för att han hade vågat stämma dem för ärekränkning.

Det blev en ny pinsamt utdragen och sensationell rättegång under vilken ingenting konkret kunde bevisas. Men genom dessa två helt onödiga rättegångar var doktor Amadeus Morts karriär definitivt slut, och han drog sig tillbaka. Han behöll sitt dåliga rykte för resten av livet och levde i vanära i några år tills han dog av cancer den 13 november 1981.

Hans eventuella faktiska skuld kan aldrig bevisas, men lika litet kan det någonsin bevisas att hans dåliga rykte helt saknade grund. I rättvisans namn bör dock slutligen hans egna försvarstal vid den andra rättegången återges:

"Älskade människor, jag står här anklagad för omänsklighet. Det brott jag är anklagad för är att jag inte kunde göra något för vissa patienter. Ingen nämner ett ord om alla de mentalpatienter som jag under årtiondens lopp återförde till arbetslivet med teknisk behandling. Men det fanns några få patienter som teknisk apparatur och starka mediciner aldrig bet på, och som jag för den skull inte kunde göra normala igen. För att jag ej kunde kurerat fyra procent av mina patienter står jag här anklagad för omänsklighet.

Hur kommer detta sig? Det hade aldrig skett om icke en annan hade visat att han kunde bota just dessa fyra procent. Denne andre var en präst som skydde allt vad mediciner och teknik hette och som i stället använde enbart sin egna psykologiska förmåga, sin intuition, sitt vett, sitt simplaste bondförnuft. Jag lät honom verka fritt på mitt sjukhus, och han fick visa att han kunde bota patienter av just de fyra procentens kategori. Olyckligtvis ingrep jag i hans hjälpverksamhet i ett fall som just skulle utskrivas för att den patienten just skulle utskrivas, och detta fick oanade konsekvenser: den patienten begick självmord, prästen tog detta så hårt med tiden att han själv blev patient, och så förlorade jag den glädjen på mitt sjukhus, den boten för de fyra procenten, det hoppet för de hopplösa, den psykologiska förmåga som kunde utföra det omöjliga och klara av alla mentalproblem. Och därför står jag här anklagad för omänsklighet.

Jag medger att jag begick ett misstag i detta enda mentalfall som därigenom blev ett självmordsfall. Jag medger det inför alla, och alla skall veta att jag har ångrat det felet varje dag sedan dess. I saknad av den prästen och hans lyckliga förmåga försökte jag själv ersätta honom. Jag försökte själv som han sitta i timmar med patienterna och verkligen bry mig om dem, men jag saknade hans speciella förmåga. När en patient gradvis av sitt öde tvingades mot självmordets avgrund gjorde jag allt för att avstyra hennes självmord med att bry mig om henne, och därför fick jag skulden inte bara för hennes ändå inträffade självmord utan även för att ha stått i alltför intim kontakt med henne.

Ingen är mera suspekt i vårt sjuka samhälle än den som öppet uppträder mänskligt. Han blir ofelbart målet för ivrigt förtal, och det som han försöker göra rätt tolkar hans omvärld till motsatsen. Särskilt utsatt är läkarens position, då han aldrig saknar avundsmän som bevakar varenda hans minsta rörelse, redo att slå till hårt och genast om han begär det ringaste misstag. Överläkarens positions utsatthet är därmed maximerad. Är han därtill överläkare för ett mentalsjukhus och i det här fallet landets största kan hans position inte bli mera utsatt.

Jag står här anklagad för omänsklighet mot mina egna patienter. Min omänsklighet mot dem består i att jag försökte bry mig om dem, i att jag försökte ge de hopplösa hopp, i att jag försökte rädda självmördares liv, i att jag försökte behandla mentalpatienter som mina medmänniskor, i att jag gav dem samma människovärde och högre människovärden än friska människor utanför sjukhusets värld, och i att jag försökte allt detta fastän jag var dömd att misslyckas. Jag visste att jag var dömd att misslyckas och försökte ändå, och det är mitt brott.

Jag försökte det omöjliga. Jag försökte hjälpa de hjälplösa, bry mig om potentiella självmördare och ta vara på de lektioner och lärdomar prästen givit mig genom sitt exempel, och jag misslyckades naturligtvis, ty en psykiatrikers utbildning omfattar inte ren mänsklig självvård. Men mitt brott består icke i att jag misslyckades, utan jag står anklagad här för att jag mot alla odds försökte, så som en präst lärde mig att ändå försöka.

Även om jag inte döms har jag redan fått mitt straff, ty efter mitt brott vill inget mentalsjukhus längre anställa mig. Jag är fläckad av det envisa vanryktet, att jag har brukat ovetenskapliga och oreguljära medel, och även om detta vanrykte är sant så var inte mina främmande medel ont menade; men vanryktet förblir ändå ett

vanrykte, och som vetenskapsman är jag för alltid vanärad av min egen ovetenskaplighet.

Jag visade mig som vetenskapsman ändå ha mänskliga känslor, och jag står här anklagad för att i mitt vetenskapliga yrke ha givit utlopp för dem. Jag har i min vetenskapliga ställning som psykiatriker inte gömt mig bakom vetenskapens vita rock utan klivit ur den och blivit mina patienters medmänniska. På grund av min vetenskapliga ställning som psykiatriker har jag genom att hellre följa mitt hjärta än vetenskapen givit anledning till den allmänna åsikten att jag var sjukare och galnare än mina patienter. Jag lovar er, att alla psykiatriker, som i vita rockar och med stela ansikten bakom sterila glasdörrar håller sin ställning och blint följer vetenskapens instruktionsbok är sjukare och galnare än någon av sina patienter, och att endast den duger till mentalskötare som låter folk tro det om sig att han är värre därän än dem som han har vård om."

Talet vållade en viss uppståndelse och en het debatt som förde det goda med sig, att i princip hela läkarkåren gav honom sitt stöd. Sympatierna vände sig till hans fördel och emot dem som ställt honom inför rätta, och det blev plötsligt på modet inom ett antal liberala sjukhus att inbjuda både protestantiska och katolska präster som själavårdare. Det verkade som om fader Bertrands och doktor Morts experiment ändå med tiden skulle visa sig fruktbart och kanske leda till ett positivt genombrott inom mentalvården. Denna tendens har sedan dess hållit i sig.

Han frikändes som sagt men förtidspensionerades på egen begäran. Hans hustru och två barn vet ingen någonting om, ty de lämnade honom och bytte namn medan han ännu levde. För deras vidkommande hade hans och fader Bertrands experiment varit alltför kontroversiellt och mänskligt påfrestande.

Slut på andra delen.

Tredje delen : Ite, Missa Est.

Det är nu tio år sedan jag överlämnade denna samling dokument till min vän och kollega att översätta och bearbeta. Under årens gång har vi redan kunnat tillfoga några extra detaljer angående de ödesmärkta huvudpersonernas öden. Det återstår dock att fullborda skildringen av den katolska församlingens ständiga kräftgång "*from bad to worse*".

Den unge och kække Jean-Baptiste stod ut med att vara organist i fem år. Sedan flyttade han så långt ifrån Montreal som möjligt. Anledningen är okänd. Han bor nu någonstans i Alaska, antingen i Juneau eller Anchorage, och vad han gör där vet vi inte. Tyvärr lär han ha övergivit musiken till följd av sin organisttjänstgöring i Sankt Lazarus församling.

Där är för närvarande tillståndet värre än någonsin. Två organister har efterträtt Jean-Baptiste, och båda har stupat på sin post. Den första varade i sex veckor, den andra varade i sju. Där emellan har det inte varit någon orgelmusik alls.

En kollega till mig i Canada gjorde så här långt efteråt en närmare undersökning av vad som egentligen hade hänt i samband med konflikten mellan kyrkoherde Queznay och organisten Franchard. Resultatet av den opartiska och väldistansierade utredningen var inte ointressant:

Tio år efteråt.

"Beträffande hans drastiska avsked från kyrkan är omständigheterna kring detta mycket intressanta ur såväl teologisk som mänsklig synpunkt. Efter att ha tagit del av dokumentsamlingar från den tiden och åhört olika vittnesmål är det första som slår mig att ingen någonsin tagit kyrkoherde Queznay i försvar. Organisten har tillfredsställande fört sin egen talan, men Queznay har varken försvarats av någon eller själv försvarat sig. Detta tomma hål borde äntligen fyllas igen.

Det finns åtminstone tre olika infallsvinklar på hans agerande. Den första och viktigaste är hans konstruktiva avsikter, som mest av allt alltid tycks ha bortsetts ifrån. Queznay tyckte varmt om sin organist och vidhöll detta efter dennes avsked, han ville inte förlora honom som organist och lät efter avskedet det yttrandet undslippa sig, att organisten var den siste han önskade att skulle lämna kyrkan. Ändå avskedade han denne organist under så synbarligen brutala former. Varför?

Ingen torde ha varit bättre informerad om alla detaljerna i problemet än Queznay. Han visste vad kören tyckte, han visste vad församlingsrådet och kyrkorådet tänkte, han visste vad folk menade, och han var den ende som organisten helt anförtror sig åt. Han var den som fick höra förtälet bakom organistens rygg, han var den som kvinnorna öste sin grälsjuka över när organisten inte var mottaglig för sådant, och han var den ende som förstod organistens eget lidande. Organisten var en för god musiker för att låta några strängar brista, men prästen var ingen musiker, och därför var det hos honom strängen brast.

En förbön som han en gång uttalade under en gudstjänst väckte många nyfikenhet. Som extra improviserad förbön sade han en gång halvt under rösten: "Vi ber att andra icke må falla med den som faller." Många frågade sig genast: "Vem faller?" Och hade de känt till litet mera hade de frågat: "Är det kyrkoherden eller organisten som faller?" Sanningen var att ingen av dem föll då ännu, men båda stod vid en avgrund och såg ner i den, och Queznay gjorde det djupast. Vi kan inte bortse från att han kan ha befunnit sig på fall då redan. I så fall är denna uttalade förbön det enda tecken han någonsin visade på den ädlaste offervilja i världen.

Antag att organisten hade stannat kvar. Hur hade det gått då? Det kan inte uteslutas att folk hade fortsatt tala illa om hans musik, att kören fortsatt baktala honom, att hans partner blivit offer för församlingens missunnsamhet och att hans lidande blivit värre. Spänningarna fanns där, de hade trappats upp under hela säsongen, och ingenting tydde på att de skulle kunna botas. Således avskedade Queznay sin organist för dennes eget bästa, och därmed förskonades organisten samtidigt från alla de ohyggliga krissvallvägorna från Queznays eget fall ett halvt år senare.

Det är en sida av saken. Den andra är organistens, som trots allt antagligen representerade det kallaste förnuftet i hela problematiken. Man kommer inte ifrån att avskedandet av en organist ur alla synpunkter var oförnuftigt. Detta belyses inte minst av nakna siffror: en organist som kostade 200 dollars i månaden avskedades medan en ny anställdes för 750 i månaden. Den katolske organisten spelade inte bara på alla engelska, franska och latinska mässor utan även för polackerna, tyskarna, italienarna, spanjorerna, holländarna, ungrarna, slovenerna, kroaterna och tjeckerna på deras språk. Den protestantiska efterträderskan spelade bara på en av de extra nationella mässorna. Den katolske organisten förvaltade inte bara de under många års mödor hävdvunna musikaliska traditionerna från sin företrädare Bouillons tid, utan dessutom hade han genomfört ett konstruktivt samarbete med den s.k. familjemässokören och lyckats inlemma denna i de seriösa gudstjänsterna med ett resultat som hela församlingen kunde glädjas åt. Allt detta föll direkt under hans efterträderska. Ett avsked av en organist under sådana former hade kunnat kosta

församlingen nio månaders extra lön åt honom om han känt till sina juridiska rättigheter. Som tur var för församlingen så gjorde han inte det.

Själv har han dessutom efteråt hävdad, att om han fått vara kvar hade Queznay aldrig fallit. Detta kan aldrig bevisas men utgör en intressant hypotes.

Den tredje sidan av saken är den bedrövliga sidan och har som utgångsläge den enda anklagelse som organisten någonsin riktade mot kyrkoherden: att han var feg. Vi måste här belysa den kvinnliga sidan av saken, ty egentligen åstadkoms hela skandalen enbart av kvinnor. Det började med att en kvinnlig körmedlem bakom organistens rygg gick till kyrkoherden och hävdade att kören inte ville sjunga en mäsas som organisten repeterat med dem under en hel säsong. Kyrkoherden lyssnade och bad organisten rätta sig. Organisten rättade sig under protest. Denna protest väckte ont blod i kören som vidtog sina mått och steg: den första baktalerskan lämnade kören, och en annan körmedlem demonstrerade öppet med att konsekvent vägra sjunga några som helst av organistens kompositioner medan hon ändå förblev med i kören. Kyrkoherden höjde ett varnande finger mot organisten som fick hela skulden för kvinnornas nycker. Nästa kris bestod i att herr Bouillon dagen före påsknatten meddelade organisten att denne icke vidare fick använda herr Bouillons påskmäsas. När detta med smärta meddelades kören blev kören rasande inte på herr Bouillon utan på organisten. Den frivilligt avgångne körmedlemmen skrev ett offentligt brev i vilket hon avrättade organisten. Denne svarade vältaligt med ett icke offentligt brev för att skona avrätterskan, vilket medförde att den skriftliga avrättningen offentligt betraktades som obesvarad och organisten oförmögen till självförsvar. Det var kanske detta som avgjorde kyrkoherdens oförnuftiga beslut.

En betydande roll spelade kanske även kvinnornas uttalanden att organistens uppgift var för svår för honom, den obegripliga ryktesspridningen om att han inte kunde läsa noter, att alla de nationella mässorna knäckte honom, att hans arbetsförhållanden var omänskliga, och så vidare, vilket alltsammans inte blev bättre av att primadonna-divan Madame Blavatsky plötsligt klampade in och introducerade en tänkbar efterträderska till organisten. Denne hävdade alltid att han inte behövde andras inblandning för att klara av sitt arbete. Men kyrkoherden lyssnade mera på kvinnorna än på honom.

Följderna blev vad de blev. Den protestantiska efterträderskan var organist i tre år, under hennes tid föll Queznay och avskaffades organistens egenhändigt upptryckta psalmbok, som innehöll alla Bouillons mässor och alla de vackraste internationella psalmerna från Europa som uteslöts ur den nya psalmboken, Bouillon återuppträdde ibland som organist men flyttade till Edmonton efter att hans fru bedragit honom med mannen till den avhoppade körmedlemmen som en gång skriftligen avrättade en organist, ordning i församlingen blev det igen med Domenico Pizzicato som kyrkoherde och unge Jean-Baptiste som organist, en god vän till Théophile Franchard och en riktig musiker; men det sista Pizzicato gjorde var att avrätta familjemässokören vad nu det skulle vara bra för. Ett år efter Pizzicato slutade även Jean-Baptiste, och i det musikaliska vacuum i församlingen som följde befinner vi oss idag tio år efter de dramatiska omständigheterna kring avskedandet av en kyrkoorganist och hans avskedares olyckliga fall som präst men icke som människa.

Andra detaljer att ta hänsyn till är, att kyrkoherde Queznay aldrig var helt frisk under sin svåra tid som kyrkoherde, att organisten endast var 25-26 år gammal och följaktligen att betrakta som ganska ungdomligt överdådig, att hans partner utan rätt utsattes för missunnsamhet och kyrklig svartsjuka, (Queznay ville alltid att organisten skulle skola sig till präst,) då av hennes sex män organisten var den ende som lämnade henne i fred, och att det piano, som organisten efter sitt avsked inte hade någonstans att ställa i brist på lämplig bostad, varför det fick stå kvar i kyrkan

med dess ägare uteläst därifrån, kanske vållade församlingen mera bekymmer under nio månaders tid än vad organisten själv någonsin vållat församlingen. Oräkneliga övriga detaljer finns att ta hänsyn till, de är alla lika intressanta både mänskligt och teologiskt, men ingen kan överblicka dem alla."

Det visade sig att även nunnorna i kören tio år efteråt fortfarande var lika förbittrade på Theo Franchard som de varit när de först korsfäste honom. Det verkade som om han hade avskedats helt nyligen. Så färskt var ännu hans minne i de heliga damernas samveten, och så omöjligt var det för dem att någonsin kunna glömma någon detalj av honom.

Andra förnekade att någon sådan organist någonsin hade förekommit och sade till och med: "Omöjligt!" till att någon kristen organist någonsin skulle ha avskedats i någon kristen kyrka.

Min kollega som gjorde denna undersökning var grekisk-ortodox teologie studerande liksom jag själv, och han hade även träffat fader Bertrand de Boeuf. Han hade blivit mycket förvånad över att finna att denne inte längre var katolik. När min kollega hade frågat honom varför han lämnat Vatikanen svarade Bertrand de Boeuf:

"Det är inte längre världens svårast förföljda kyrka. I Bukarest i Rumänien har under de senaste tjugo åren lika många ortodoxa kyrkor jämnats med marken, och den senaste var från 1700-talet och hade just restaurerats. Likadant är det i alla östblocksstater och särskilt där den grekisk-ortodoxa kyrkan ännu lever. Därför, min vän, har jag övergått till den friare och djupare grekisk-ortodoxa formen av vår kristna tro, emedan jag som sådan kan göra större nytta för mänskligheten. Mitt nästa mål är Rumänien, jag har just genomgått en kurs i rumänska, som är ett lika romanskt språk som franska, och jag ser mycket fram emot ett besök hos munkarna på Athos på vägen dit. Ateism bekämpar och besegrar man bäst där den är som starkast, och det är den där man med våld försöker utrota religionen, vilket bara sker i kommunistiska stater."

När jag mottog denna nyhet om fader Berts konvertering kände jag mig hedrad över att ha fått en sådan behjärtansvärd kollega in i kretsen av de mina som ytterligare ett välbehövligt stöd för en vacklande världskristendom som behöver varje extra krycka den kan få, och dess mest invalidiserade högra ben har ända sedan arabstormarnas tider varit den grekisk-ortodoxa kyrkan, alltid förrädd av Rom men alltid räddad igen genom sådana som fader Bertrand.

Jag tecknar mig

Johannes B. Westerberg, grekisk-ortodox teolog,
Åbo, Finland, den 29.2.1988.

Resedagbok.

Den dagliga mardrömmen i Bukarest med dagliga duster mot en ihållande trakasserande ateistisk terroristregim, som såg det som en kombinerad plikt och nöje att oavbrutet sadistiskt bruka en materiell övermakts alla resurser mot en försvarslös och avklädd religiös minoritet, gjorde det nödvändigt för mig att komma loss ibland och helst över till andra länder. Den mest intressanta av dessa utflykter lovade konferensen i Helsingfors, Finland, att innebära med ett sju-dagars-program i den kalla och råa huvudstaden i sällskap med ekumeniska representanter både från lutherskt-evangeliskt, kalvinistiskt, anglikanskt, grekiskt ortodoxt och katolskt håll. Avsiktligt höll jag mig litet på kant med mina före detta kolleger katolikerna, bland de ortodoxa hade jag mina bästa vänner bland representanter både från Finland, Litauen, Ryssland, Rumänien, Grekland och Makedonien, kalvinisterna var så tråkiga att ingenting frestade mig att umgås med dem, medan jag blev positivt överraskad av några av protestanterna. Där fanns några svenska sådana som var så

liberala att de faktiskt på allvar vågade diskutera problem som tolerans mot homosexuella inklusive tillåtelse av kyrklig vigning av sådana jämte alla andra klassiska liberala frågor som kvinnliga präster, (en omöjlighet inom katolska och ortodoxa kyrkan.) folkligare bibelöversättningar och tolerantare ekumenik gentemot judendomen. Men allt detta var av sekundärt intresse jämfört med den charm och välvilja som jag upplevde bland människorna i Helsingfors stad, denna stiliga, vackra och kultiverade stad med ett majestätiskt läge vid havet som en drottning av detsamma. Visserligen var Finska Viken blott en vik av Östersjön som var en vik av Nordsjön som var en bukt av Atlanten, men ändå var staden Helsingfors läge så majestätiskt som den mest öppna av alla famnar omfamnande hela världshavet. Att den vackraste kyrkan i denna stad råkade vara den ortodoxa Uspenskijkatedralen smickrade ytterligare min personliga och färska ortodoxa fåfänga, som sög åt sig allt vad den kunde i form av smicker gentemot den överallt utom i Grekland förfördelade ortodoxa kyrkan.

Vistelsen i Helsingfors var så givande och gav mig så många nya goda vänner att det manade till efterföljd. När möjligheten erbjöds mig att få följa med på en ortodox vallfärd upp för Neva och Svir till Rysslands största träkyrka på en ö i Onega tvekade jag därför inte inför att tacka ja.

Vi var tjugo deltagare i resan som inleddes med buss till Sankt Petersburg (som älskvärda finlandssvenskar lärde mig att staden alltid hade hetat) varifrån en turistbåt förde oss upp för de stora floderna mot Onega.

Det var andra dagen på denna båt som jag kom i närmare kontakt med resans yngsta deltagare, en ung man på högst tjugo år. Jag hade då i princip redan lärt känna de flesta av resans drygt tjugo deltagare, och endast de mest försagda hade klarat sig undan mig. Den mest stillsamma och svårtillgängliga av alla hade denne unge man varit, och ändå hade det varit någonting i hans väsen som genast fångat min uppmärksamhet. Jag hade förgäves försökt förstå vad det var. Ej var det hans vackra blå ögon hur klara dessa än var, ej var det hans fint brunblonda kraftiga hårväxt, ej var det hans forskande personlighet, men det var något i kombination med allt detta. Det kändes som om jag hade träffat honom förut, och ändå var det omöjligt att jag hade kunnat ha gjort det. Han var ju så ung, och jag hade aldrig varit i dessa länder förut! Allt jag visste om honom var att han var svensk, och så vitt jag kunde minnas hade jag aldrig haft något med någon svensk att göra förut. Visserligen hade jag studerat svenska som ett av mina biämnena en gång för länge sedan, men det var allt, och jag hade aldrig skickats till Sverige, vilket meningen med mina svenskstudier hade varit. Men denna mannens utseende angick mig på ett påträngande sätt, och frågan vad det var med honom som på ett kusligt sätt nästan störde mig vållade mig bekymmer vars proportioner jag själv förvånades över. Hur kunde jag bry mig så mycket om en främling?

På båtresans andra dag fick jag som sagt möjlighet att tala med honom. Han var svensk men talade både finska, engelska, tyska och franska inte bara obehindrat utan dessutom med ett utsökt uttal. Hans engelska kunde förväxlas med en James Hiltons från Cambridge, hans franska var finare än den i Touraine fastän han rullade på R-en, hans tyska var som från universitetet i Wittenberg, och hans finska var lika musikalisk som den bästa italienska. Denne unge man var onekligen inte bara intressant utan dessutom begåvad.

Han var bosatt i Göteborg men hade sina rötter i Finland. Låt mig återge den konversation som gav mig honom.

"Har du då dina föräldrar i Finland?"

"Nej, de är avlidna."

"Jag beklagar. Men du har då haft dem i Finland?"

"Ja."

"Hur kom du till Göteborg?"

"Jag lämnade min moder."
 "Och hon lät dig göra det utan vidare?"
 "Eftersom ni är präst kan jag avslöja att jag gjorde det emedan jag ej kunde acceptera hennes nye man."
 "Så din far dog och din mor gifte om sig?"
 "Nej, min far dog inte."
 "Hur kunde då din mor gifta om sig?"
 "Mina föräldrar var aldrig gifta. Han lämnade henne."
 "Å, jag förstår. Jag beklagar. Var det länge sedan?"
 "Drygt femton år sedan."
 "Då var du inte gammal?"
 "Nej. Jag var alldeles för ung."
 "Men varför förlät du inte din moder?"
 "Min far lämnade min mor för att han lämnade landet. Hon nöjde sig sedan med vem som helst. Hennes andra äktenskap med min styvfar tolkade jag till att han bara därför aldrig skulle komma tillbaka till oss. Det gjorde han inte heller."
 "Jag förstår. Jag beklagar djupt."
 "Ni är mycket förstående och mycket beklagande."
 "Det är mitt yrke. Men varför valde ni Göteborg?"
 "Min far trivdes bra där."
 "Ni verkar mycket fäst vid honom."
 "Jag har alltid avgudat honom."
 "Har ni träffat honom senare?"
 "Nej. Jag försökte spåra upp honom, men jag fann honom aldrig, ty han var död."
 "Då måste han ha dött ung. Var det en olyckshändelse?"
 "Nej, han valde att själv skiljas från livet."
 "Då måste jag beklaga igen. Var det i Göteborg?"
 "Nej, han avled i en håla i Canada som hette Mauvais."
 Blixten slog ner i min skalle.
 "Ursäkta, jag uppfattade inte ditt namn."
 "Gunnarson."
 Jag måste nästan ta sats för att kunna prestera de med andakt uttalade orden:
 "Min son, jag kände din far."

Det säger sig självt att vi fick oerhört mycket att tala om. Denne unge man var kanske son till mitt livs mest oförglömliga biktbarn. Dock var han icke en äkta son. Hans moder hette Carlsson, och han hade själv tagit avstånd från detta namn för att i stället anta sin faders när hon hade gift sig. Hon hade aldrig varit gift med hans fader emedan han hade varit gift på annat håll.

Det visade sig att han i Göteborg var inneboende hos en kusin till honom och att de hade känt varandra i nio år innan de kommit på det klara med att de kanske var kusiner. Om sin kusins familj och släkt för övrigt visste Frank ingenting. Han hade än så länge aldrig träffat någon annan av sina kusiner än denna, och han ville inte göra det heller, då alla de andra var inkapslade just i den frireligiösa rörelse som blivit hans egen faders undergång. Han ville inte ens träffa sin egen halvbror, hans faders ende legitime son, då det att han avslöjade sin existens eventuellt skulle kunna medföra juridiska trassligheter för den enligt lagen ende existerande arvingen. Ingen kunde bevisa att Gunnar Gunnarson var Franks far, och det skulle aldrig någonsin kunna bevisas. Frank var mycket väl medveten om att han kunde missta sig om sin far. Man kan alltid vara säker på vem som är ens moder, men det finns tre saker som ingen någonsin kan vara helt säker på: hur många nunnor i den katolska kyrkan som

är jungfrur, hur många präster och munkar i den katolska kyrkan som uppfyller celibatet, och vem som var ens fader.

Vad som även gjorde saken misstänkt var, att Frank Gunnarson fått ledtråden till sin stipulerade fader just genom denne göteborgske kusin. De hade träffats, lärt känna varandra, samarbetat, och så hade det visat sig att Frank kunde vara son till kompanjonens farbror. I brist på annan far hade Frank accepterat denna möjlighet som trolig. Det enda han visste om sin far var att han hetat Gunnarson – inte ens hans förnamn hade hans moder någonsin avslöjat för honom, tydligen på faderns egen önskan. Och Gunnarson är inte ett ovanligt namn i Skandinavien. Det lär till och med finnas en berömd författare i Sverige med namnet Gunnar Gunnarson.

Men antag att historien var sann. Av allt att döma hade i så fall Gunnar Gunnarson råkat ut för älskarinnan Carlsson medan han ännu var gift. Detta hade Gunnar Gunnarson i så fall aldrig omtalat för mig i Montreal. Ännu mer än femton år efter sin död hade alltså Gunnar Gunnarson i så fall nya hemligheter att avslöja om sig själv. Troligen blev då förhållandet med älskarinnan den avgörande faktorn i Gunnar Gunnarsons äktenskaps upplösning och hans religiösa kris. När situationen blev alltför ohållbar för honom med en försummad hustru med barn som han inte älskade längre och en älskarinna med barn som han inte längre kunde hålla hemlig valde han att lämna alltsammans och betala för konsekvenserna. Det skulle inte vara en helt omöjlig förklaring till hans märkliga öde. Hans legitime son blev en välbärgad arvtagare som artade sig väl och slutligen blev en advokat i Eskilstuna medan den andre sonen, bastarden och olycksbarnet, som i mina ögon var frapperande lik sin stipulerade fader till personligheten men kanske ännu ädlare, växte upp i armod utan något materiellt stöd från en fader som kastat in handduken och försvunnit, tvingades leva med en fullständigt väsensskild styvfar som hans moder tvingades gifta sig med endast av materiella omständigheter, lämnade hemmet vid 16 års ålder och ganska snart slutade som grekisk-ortodox teolog. Han hade aldrig haft någon fast tjänst, någon fast bostad eller betalat någon skatt. Han existerade inte ens i något dataregister. Detta hade att göra med hans aldrig registrerade födsel ute på landet fjärran från alla sjukhus och pastorsexpeditioner. Han föddes inne i ett missionshus ute på landet någonstans i någon finsk obygd, och modern utbad sig särskilt av den ansvarige frikyrkoprästen att sonen skulle få slippa bli registrerad i samhället – emedan så hade varit faderns uttryckliga vilja. Ett märkligt testamente från en far till en illegitim son: "Låt honom växa upp utanför samhället," som om allt ont i världen kom från samhället, som det bästa en far kunde göra för sin son var att skydda honom ifrån.

Så föddes Frank in i ett frikyrkohus enkom vigd åt friheten i Gud. Och så hade han alltid levat. Vid 18 år hade han accepterat den ortodoxa kyrkan som sitt liv men aldrig officiellt låtit sig upptagas av den som präst. I vissa känsliga ortodoxa församlingar hade han direkt gjort sig omöjlig genom alltför öppen frispråkighet – även detta kände jag igen från den stipulerade fadern, som aldrig hade kunnat tåla någon form av hyckleri och inte ens den allra heligaste. Frank hade sedan tillbringat årtal på pilgrimsfärder i Ryssland, till det Heliga Landet och i Indien och därvid anammat det bästa av alla religioner. Han stod inte främmande för någon – utom för den religion som blivit hans fars undergång och som han vid mogen ålder fick erfara av sin kanske oberoende kusin att även uppslukat alla hans andra tänkbara kusiner.

Det säger sig självt att vi blev mer än goda vänner. Vi kunde inte skiljas från varandra. Det gick så långt att våra medpassagerare började intressera sig för vårt eventuella släktskap, varför vi inte kunde hålla historien helt hemlig. Deras förvåning inför berättelsen om hur en präst mottog en självmördares bikt och ett

femtontal år senare stöter ihop med dennes son blev naturligtvis stor, och snart blev episoden hela båtsällskapets oupphörligt aktuella följetong fastän fortsättningen saknades. Att det skulle bli en fortsättning var emellertid oundvikligt.

På resan tillbaka mot Helsingfors bad mig Frank följa med honom till Göteborg. Detta var givetvis omöjligt. Jag var präst och hade avlagt mina oåterkalleliga löften om kyskhet, fattigdom och lydnad. Emellertid hade han argument för att jag skulle följa med honom. Med mina erfarenheter skulle jag ha mycket att göra där och känna mig som hemma, där fanns både det landets mest ökända mentalsjukhus och största katolska församling, (som tydligen ej var mycket olik den oförglömliga St. Lazarus i Montreal – men i princip är alla religiösa församlingar precis lika infekterade av inbördeskrig och intriger,) båda dessa institutioner behövde en sådan som mig synnerligen angeläget, och dessutom var jag helt enkelt tvungen att stifta bekantskap med hans kusin. "Varför det?" frågade jag.

"Därför att han är mera lik min fader än vad jag själv är."

Det var onekligen frestande. Visst ville jag följa med, men jag kunde inte. "Men ett litet besök på några dagar kan väl inte skada," menade Frank, och jag instämde. Jag telefonerade till Grekland och Rumänien, och efter det senare oändligt dyra samtalet, som jag inte vet vem det var som fick bekosta det, så var kusten klar, och samma afton befann jag och Frank oss ombord på vad som liknade världens lyxigaste atlantjätte, en nordisk 'Titanic', på väg mot Stockholm. Den hette 'Viking Mariella' och hörde till världens fem största passagerarfärjor med bastu, fem restauranter minst samt barer och *discothèques* in absurdum. Åtminstone så upplevde jag denna färja mellan två huvudstäder som höjden av all tänkbar lyx i den sekulära världen.

Om Helsingfors hade varit friskt och positivt i sin utsatta råhet så upplevde jag Stockholm, 'Nordens Venedig', 'Mälardrottningen', som beklämmande trots sin oförlikneliga skönhet. Det beklämmande elementet bestod i smutsen, den sociala utslagningen, den socialistiska likgiltigheten för miljön och den flagranta drogtrafiken som uppenbarligen blomstrade. Centralstationen och Sergels Torg var späckat med negrer och sydamerikaner utom muslimer, tydligen allesammans välkomnade och etablerade invandrare, som ägnade sig helt åt hanteringen av heroin och kokain och andra droger på heltid och helt oförblommerat. Det var nästan lika illa som i New York. De svenska myndigheternas uppenbara tolerans gentemot denna etablerade parasitism förvånade mig. Ingen annanstans i världen hade någonting sådant varit möjligt. "Vänta bara tills du kommer till Köpenhamn," sade Frank.

Göteborg var mänskligare och gladare som stad. Den hårdhet som präglar alla huvudstäder inklusive Stockholm och Helsingfors var Göteborg lyckligt fri från, och i stället överväldigades jag av en oemotståndlig charm och godmodighet. Det var en liten stad om dock stor som sådan. Det var någonting mitt emellan en stor småstad och en liten storstad. Den var med andra ord varken för liten eller för stor utan just av lagom storlek, och utanför den bredd det öppnaste havet ut sig precis som utanför Helsingfors. Göteborg låg dessutom vid en flodmynning och påminde markant om London och hade till och med lika dålig luft. Ett rätt salt och fuktigt klimat späckat med industriföroreningar, de värsta i Norden, gjorde denna stad till en mycket mer ohälsosam håla än alla andra städer jag någonsin besökt. Likväl föll jag för Göteborg. I jämförelse med denna stads utomordentliga läge var Stockholm instängt och Helsingfors utsatt medan Göteborg var både fritt och skyddat på samma gång.

Emellertid väntade oss en chock när vi kom dit. Franks kusin var inte hemma, och när vi kom till bostaden fann vi den uppbruten och skövlad. Det syntes att det hade varit en underbart vacker våning. Tusentals böcker låg utspridda över golven, någon hade roat sig med att bringa total oordning i ett stort bibliotek, flygeln låg vält

med ett av de tre benen vikt under sig, ett stort tomrum visade var en stor stereoanläggning en gång hade tronat, och i köket hade ett alkoholförråd påträffats av tjuvarna som begagnat det till att hälla ut allt det över golven och mattorna som de inte orkat eller lyckats tömma i sig själva. Så verkade det av stanken att döma. Pernod, sherry, cognac, rödvin och likör av bästa sorter hade förvandlats till krossade tomflaskor som folk hade trampat i. Till sist fann vi även använda kanyler.

Grannen kom till oss när hon hörde att vi kommit hem. Snart kom två poliser också. Frank fick svara på alla frågor på detta för mig nya och än så länge svärbemästrade språk, men förhöret liknade ungefär:

"Vi har väntat dagligen på att du skulle komma tillbaka, och du ser nu varför, Frank Gunnarson. Har du någon aning om vem som kan ha velat din kusin något ont?"

"Jag har inte den blekaste aning. Han hade absolut inga fiender. Men var är han själv?"

"Han är tyvärr död. Han begravs denna eftermiddag, och vi skjutsar er gärna båda två till begravningsplatsen."

"Död? Men hur?" Frank fick en chock.

"Han hittades här med ansiktet förstört av kaustik soda och en kniv i hjärtat."

"Det är inte möjligt." Men det var möjligt, och Frank vek sig dubbel, paralyserades för resten av dagen och kräktes.

Jag försökte diskutera med poliserna på mina bättre språk, och vi kunde åtminstone göra oss förstådda för varandra.

"Har liket identifierats?" var min första fråga.

"Grannen kunde identifiera det. Det var Franks kusins kläder och kroppslängd. Endast huvudet kunde ej med klarhet identifieras."

"Inte ens håret?"

"Inte ens håret."

"Finns det anledning att misstänka att det kan ha varit någon annan?"

"I så fall vet vi ännu mindre vem liket kan ha varit. Vi har dragit den slutsatsen att det bara kan ha varit er väns kusin."

"Och mördarna?"

"Inga spår."

"Inga fingeravtryck? Inga visitkort i form av hårstrån och smutsfläckar?"

"Ingenting. De var torpeder och proffs."

"Var Franks kusin narkoman?"

"Obduktionen visade det renaste tänkbara blod utan något slag av kristaller, och det passar ihop med offrets levnadssätt och rykte."

"Kanylerna då?"

"Visitkort utan varken namn eller fingeravtryck men ändå begagnade – efteråt, får man förmoda. En teori är att ett farligt gäng narkomaner brutit sig in här i tron att bostaden var tom, överraskats av invånaren och mördat honom av bara farten. Sådant är vanligt nu för tiden, och detta hus har ofta varit besökt av narkomaner. De har en kvart över gården."

"Och det finns inga spår efter mördarna? Inget tecken, inget fenomen?"

"Bara en sak."

"Vad då?"

"En dikt." Polisen visade mig ett tillskrynklad papper. Det hade påträffats i den mördades ficka. Frank fick med tiden översätta den för mig. Ordagrant lydde den så här:

Eremitens klagan.

"Jag trevar i blindo i tigandets samhälle
var likgiltigheten är lag och var tystnaden kväver all skönhet och sanning.
Kulturkvalitet är förbjudet i denna vår värld
som behärskas av fulhet, nonfigurativ konstns barbariska bluffmakeri,
atonal musiks tekniska öken, förråande rockmusiks våld genom öronbedövande slagverk,
varför alla människor, avtrubbade av ständig hjärntvätt i form av massmediernas
ständiga hävdande av detta kvasikulturbarbaris etablering,
har gett upp och har kvar endast likgiltighet att uppvisa
inför varje ansats till hantverksgedigen och hederlig sanning och skönhet.
Vi har inga grekiska tempel nu längre. I stället har vi helt sterila betonglådor.
Levande vacker melodisk harmonisk musik är ett undantag
medan vårt samhälle helt domineras av högtalarskvalmusiks perpetuum mobile.
Konsten är helt dominerad av allt som är omänskligt
medan miljön och naturen och människovärdet alltmer går till spillo.
Det lönar sig ej heller att höja varnande fingrar,
att påpeka kvasikulturbarbariets bedräglighet och skadegörelse,
ty pressen tar icke in mera någon kulturkvalitet,
den är bannlyst från samhället genom en oskriven lag,
kulturella avtrubningens likgiltighets allestädes närvarande grå apati,
varför jag måste treva i blindo i människomörkrets förvirrade kaos
på jakt efter möjlighet att gräva upp dess levande begravda ihjältegnade andlighet
som alla tycks ha glömt bort att en gång existerade."

Det var den mördades livs sista ord.

Begravningen var så trist som någon tillställning kunde vara. Det snöade regn och regnade snö, det var vått och slaskigt, alla i den lilla klungan stod och huttrade under paraplyer som vinden försökte förvränga, och prästen var olidlig i sin långsamhet. Kistan var sluten, och Frank, som inte ens fick återse sin kusin som död, grät som ett barn och kunde inte sluta.

Själv var jag mest av allt tagen av dikten. Jag kände den som ett nödrop till mig från andra sidan graven och som från självaste Gunnar Gunnarson, mitt livs fatalaste biktbarn, självmördaren som jag en gång ensam kunnat rädda och försummat att rädda; och detta nödrop anbefallde mig att stanna kvar i denna stad och hjälpa den i dess yttersta nöd. Frank hade beskrivit dess mentalsjukhus och dess erbarmliga katolska församling för mig. Jag hade bara att skriva brev till Rumänien och Grekland och sedan känna mig som hemma.

Frank var alldeles utom sig, och jag fruktade för hans förstånd. Att lämna honom ensam för ett ögonblick var inte att tänka på, och det var en Guds lycka att jag hade kommit med honom till Göteborg.

Som ren terapiverksamhet ägnade vi oss sorgfälligt åt att återställa bostaden i beboeligt skick och drog ut på arbetet i det oändliga, för att den välgörande kontakten med konkreta detaljer skulle vara så länge som möjligt. Till slut hade vi lyckats skapa en ny trivsamt bostad, och även om han fortfarande bröt samman då och då, fick anfall mitt i natten av ohyggliga mardrömmar och gråtattacker och inte kunde gå någonstans ensam, så kunde han dock efter en vecka börja tala om vad som egentligen hade hänt.

Dödsfallet hade en förhistoria, och den var inte liten. Låt mig återge den med Franks egna ord.

"Det var i januari som vi inledde vårt samarbete och jag flyttade hit hem till honom. I fyra ljuvliga månader fick vi bedriva vår lysande humanitära verksamhet, men i maj började saker hända i huset som ingen hade någon kontroll över.

Vi visste att mannen tvärs över gården högst upp var en narkoman, men vi lämnade honom i fred då han inte störde oss. Han var en liten förkrympt man som aldrig hälsade ens om någon annan först hjärtligt hälsade på honom, hans ansikte var skrynkligt som ett russin och som en 60-åring fastän han inte kunde vara mer än högst 40, och hela hans bedrövliga uppenbarelse skvallrade i klarskrift om mångårigt missbruk av tung narkotika. Han var på dekis mera än vad jag sett någon mänska vara på dekis förut. Han hade varit framgångsrik datoringenjör och varit känd för en lysande teknologisk begåvning, men det var länge sedan, han hade sedan dess haft en flicka som lämnat honom med ett brustet hjärta, och efter det hade han aldrig kommit på fötter igen.

Vad vi inte visste var att han hade ett gott hjärta. Vad vi inte heller visste var att myndigheterna i maj stängde till ett stort rivningshus som hade varit ockuperat uteslutande av professionella narkomaner. Efter denna stängning av en gammal förfallen träkåk utan annan sanitär lyx än torrdass, som för narkomanerna hade varit det perfekta paradiset, fann sig alla dessa narkomaner berövade sitt enda hem i världen. De hade ingenstans att ta vägen, några av dem kände vår granne, och han upplät sin bostad åt dem. Hos honom fann de en fristad, varpå hela gänget flyttade in. Då började mardrömmen för husets övriga tjugotal hyresgästers vidkommande.

Vi märkte en påfallande upptrappad drogtrafik. Kunder ställde sig utanför huset mitt på natten och mitt i gatan och visslade till någon av kollegerna högst upp i huset, trafiken löpte snart jämn tjugofyra timmar om dygnet, och snart började de resulterande föroreningarna visa sig. Folk började pissa i porten, på gården och i trapporna, och barnens sandlåda visade sig en dag ha blivit misstagen för en hundtoalett, vars fyrbenta klienter inte hade varit få. Vi hade fyra barnfamiljer i huset med enbart minderåriga barn, sandlådans sand måste bytas ut fullständigt, och då riktades de första klagomålen mot husvärdens. "Vet ni inte att vi har en knarkarkvart i huset?" frågade vi, och han svarade: "Jo, det vet vi mycket väl, och narkotikapolisen vet det även. De ber oss allesammans att hålla oss lugna."

Vi skulle alltså hålla oss lugna. Vi fann oss i narkotikapolisens uppmaning och litade på att de hade läget under kontroll. Medan vi sålunda höll oss lugna och inte gjorde någonting utspelade sig en märkvärdig cirkus i vårt hus inför våra förundrade blickar.

Det hände att drogtrafikanterna öppnade fönstret högst upp i trappan, öppnade gylfen och lät en fontän spela ner längs hela husväggen de sex våningarna. Det hände att de lade sig till rätta i trappan och låg där utslagna med halvtömnda kanyler bredvid sig och med uppenbara färska hål i armarna. Det hände att de låg där i högar och drivor om varandra och inte ens reagerade om man sparkade till dem eller trampade på dem när man själv skulle förbi. De kunde gnälla litet grand om att: "Tafsa på dina egna fruntimmer," eller "Vad fan tror du jag är? En bög?" eller, "Vill du pippa är du för sent ute: alla mina orgasmer är uttömnda," eller, "Vill du också ha en sil?" eller ännu grovare tilltal. Följaktligen lät man dem vara. Slutligen hittade detta klientel vägen upp till vinden, och där tömde de alla vindskrubbarna på vad som fanns och installerade sedan dessa skrubbar till bostäder åt sig. De kastade ut deras innehåll och flyttade in andra skrubbars innehåll som kunde passa dem till inredning. I min skrubb låg det bredvid en trasig säng en massa biblar på tjeckiska: tydligen var någon av kunderna tjeckoslovak och helig dessutom. Och gården skall vi inte tala om. Den förvandlades till en hälericentral. I soprummet kunde vi plötsligt

påträffa tjugo televisionsapparater som färskt stöldgods som omgående skulle säljas eller bytas ut mot knark.

Till slut beslöt sig barnfamiljen som bodde vägg i vägg med nästet för att flytta. De hade då blivit kvalificerade nervvrak alla tre utom mannen, som tyckte det hela var ganska komiskt. Han kom från utlandet, så han behövde inte skämmas för detta landet. De hade bland annat utsatts för den behandlingen att en dag finna hela trappavsatsen utanför sin dörr och hela trappan en våning ner nerkletad med bananyoghurt, som de till dådet skyldiga framför allt hade smetat ner hela sin egen lägenhets ingångsdörr med, så att ingen kunde vandra in i knarkarkvarten utan att få händerna och fötterna fulla med bananyoghurt. Som ingen hade lust att torka upp detta blev stanken efter några dygn avsevärd.

Det sista som denna grannfru gjorde innan hon flyttade var att ringa till polisen och skälla ner denna statliga inrättning efter besked. Det visade sig då att narkotikapolisen inte hade haft en aning om denna knarkarkvarts existens. Detta var fyra månader efter att vi först kontaktat husvärden och fått besked om att narkotikapolisen hade bett oss alla vara lugna. I fyra månader hade alltså alla stadens narkomaner ostört fått härja i denna kvart och kunnat göra vad de ville i huset utan att polisen, som hade en station i kvarteret snett bredvid, ens anat något om deras existens. Men nu blev det annorlunda. I den första razzian deltog sjutton poliser och ett okänt antal hundar. De burade in några narkomaner som sedan släpptes efter några timmar, varvid ruljangsen omedelbart återupptogs. Razziorna upprepades sedan dagligen. Följden av detta blev endast att cirkusen blev dubbelt så livaktig. Häleriverksamheten upphörde inte, narkotikakonsumenterna blev inte färre, och razziorna blev endast ytterligare ett cirkusnummer. Varje gång poliserna kom klampande med buller och bång burade de in någon narkoman som sedan var fri igen följande dag. Emellertid kunde även oskyldiga drabbas. Den som sedan flyttade in i lägenheten bredvid var en stackars oskyldig gosse som var helt ovetande om vad det var för ett hus han hade kommit till. En dag när han öppnade sin dörr för att gå ut stod det ett dussin morska poliser utanför som genast grep honom i kragen och utbrast: "Sådärja! Och nu raka vägen till Lillhagen med dig!" (Lillhagen var stadens stora ökända sinnessjukhus, där bland annat narkomaner avgiftades.) Det visade sig den gången att poliserna varit något för ivriga i sitt berömliga tjänstenit och lagt vantarna på fel person.

Det blev en vana, så fort vi såg någon av klientelet komma in med radioapparater under kappan eller flera bärande på misstänkta kartonger, att vi genast ringde till polisen, som sedan kom och gjorde razzia en halvtimme efteråt när klientelet redan försvunnit. Klientelet arbetade mest på nätterna och kom då hem fullastade med radio- och TV-apparater vid 3-tiden på morgonen, som de sedan sorterade och paketerade i sin kvart medan de tänkte på samtidigt. Det tog då ett slag innan grannarna vaknade, vilket de dock alltid gjorde. Till och med jag, som inte bodde rakt under dem utan snett under dem, kunde vakna mitt i natten av att det dunsades, skramlades och argumenterades någonting alldeles oerhört någonstans i huset. När då någon ringde till polisen och sade: "Nu är hela gänget här med en full pott av stöldgods," så endast stönade polisen till svar, van som den redan var vid vår adress, och kom motvilligt efter en halvtimme. Men då var redan hela klientelet borta med hela sitt stöldgods förråd, och poliserna blev rasande på oss för att vi ringt falskt alarm, och vi var lika rasande på polisen för att de inte kommit genast när vi ringde. Till slut tröttnade polisen helt och hållet på bekymret med vårt hus och svarade bara, när vi alarmerade, med trött uppgivenhet: "*Och vad vill ni att vi ska göra åt det då?*"

Mysterierna med detta fenomen visade sig vara många. Hur kom det sig att narkotikapolisen inte vetat något om knarkarkvarten fastän den fyra månader tidigare bett oss att hålla oss lugna? Hade husvärden intresse av att narkomanin frodades i huset, eftersom han visat så synnerligen svalt intresse för att bli av med

ohyran? Knappast, då narkomanerna bara åstadkom ekonomiska förluster genom sin åverkan på husets beståndsdelar. Och varifrån fick den ansvarige hyresgästen, som tydligen basade för gänget och för ruljangsen, pengar till sin hyra? Han hade varit sjuk i årtal och arbetslös sedan ännu längre, han led dessutom av diabetes (vilket försåg honom med gratis kanyler kartongvis från Försäkringskassan, varför han blivit så omåttligt populär bland alla stadens injiceringsentusiaster,) och hyran var över 3000 i månaden och betalades inte av honom. Vem betalade hans hyra och höll honom om ryggen? Det luktade maffia på långt håll, och lukten kom inte bara från knarkarkvartern utan även från husvärdens likgiltighet för missförhållandet och från polisens slöa uttryckningar, som alltid lät de kriminella komma undan."

Så slutade hans redogörelse. Den fråga som mest bekymrade mig var:

"Men varför skulle de doppa din kusins huvud i kaustik soda? Vad skulle det vara bra för? Vad kunde de vinna på det? Här har vi det största mysteriet."

"Ja, det är verkligen underligt. Och vi vet inte om de gjorde det före eller efter att de mördat honom. De måste ha haft något skäl till att försöka göra honom oidentifierbar."

"Men varför? Jag kan bara tänka mig ett svar på den frågan, Frank. De tog livet av någon annan och försökte få det att se ut som om det var din kusin. Annars skulle de aldrig ha bemödat sig om att förstöra hans utseende."

"I så fall skulle Måns fortfarande vara vid liv?"

"Alldeles säkert. Hade han någon anledning till att eventuellt försvinna?"

"Jag kan bara tänka mig hans familjs engagemang i den där frikyrkan i så fall. De förföljde honom ibland."

"I så fall kommer han tillbaka," sade jag och försökte låta full av trosvisshet.

"Det finns en annan möjlighet," sade Frank.

"Vad då?"

"Den är långsökt och otrolig men inte omöjlig. Den mördade kan ha varit Måns, och det kan ha varit någon annan. Men det kan också ha varit självmord."

"Skulle din kusin ha kunnat begå självmord på sådant vis?"

"Han tänkte ibland på självmord, men det var innan jag lärde känna honom. Men kan du tänka dig ett mera totalt självmord i så fall? Att först bränna sönder hela sitt huvud och ansikte och sedan sticka kniven i hjärtat på sig. Vad tror du om det?"

"Det förefaller mig, som du sade, långsökt och otroligt men inte alldeles omöjligt."

Vi måste emellertid delge våra rön för polisen. Polisens torra slutsats var följande:

"Vi kan inte utesluta möjligheten att vederbörande först själv doppade sitt huvud och tvättade sitt hår i kaustik soda och därefter rände en kniv i sitt hjärta, och vi kan inte utesluta möjligheten att det kan ha varit någon annan än er herr kusin. Men det troligaste är dock att det var er kusin, och i så fall är det föga troligt att han själv kan ha begått ett så våldsamt självmord med först demolering av hela er fina lägenhet med tömda och krossade flaskor bland annat för att inte tala om alla kanylerna. Men om det var er kusin, varför då doppa honom i kaustik soda? Det är det stora problemet. Möjligheten finns då att det var någon annan än er kusin som mördades för att det skulle se ut som om det var er kusin som hade avrättats, vilket tydligen ingen kan ha haft något motiv till. Det skulle vara den enda förklaringen till doppet i kaustik soda. Det är en intressant möjlighet som dock inte blir säker förrän er kusin eventuellt återuppstår från de döda."

Gradvis acklimatiserade jag mig i mitt nya hemland, som inte var mycket olik Canada. Jag tog en intensivkurs i svenska, vars djupare språkhemligheter inte var så svåra om man kunde engelska och tyska. Svenskan låg mellan dessa båda germanska språk och var ganska mycket fattigare, då det saknade både engelskans ord- och nyanseringsrikedom och tyskans grammatiska finesser. Enda problemet med svenskan var för mig genuskillnaden mellan neutrum och reale, en stötesten för detta språk som för franskan och tyskan och som bara engelskan varit förnuftig nog att klara sig utan.

Göteborg upplevde jag som en slumrande idyll. Det finns en svensk myt som kallas Grönköping. Det är den oföränderliga småstadsidyllens ljuvliga tillvaro som ingenting kan störa. Hela Sverige var som format efter denna mytiska idyll, skonat som det var av alla krig efter Napoleon och orubbat sedan dess i sin integritet och demokrati. Ändå låg hela världen öppen inför Göteborg: ett stenkast till England och London, ett stenkast till kontinenten genom den dagliga färjeförbindelsen till Kiel, och hela Atlanten utanför Göteborgs väldiga hamn, Skandinaviens största. I centrum av hela världen låg denna sävliga storstadsidyll och slumrade stilla, och någon fläkt av världens strid och stress fick man bara om man begav sig till Stockholm. Där fanns alla världens laster med enligt underjordisk uppgift 100,000 homosexuella och full heroinverksamhet, medan Göteborg var relativt fritt från både heroin, HIV och andra aktuella omänskligheter. Det var en mänsklig stad i motsats till alla storstäder, fastän det var en storstad bar den småstadens lugna och anspråkslösa karaktär, och ändå fanns hela världen med alla dess problem även i denna stora småstadsidyll.

Ganska snart bekantade jag mig med dess katolska församling som var landets största med 20,000 medlemmar. Det var som att komma tillbaka till Sankt Lazarus i Montreal. Församlingen var 50 år gammal, och samtliga dess kyrkoherdar hade gått under i överansträngning. Av den nuvarande kyrkoherden, en skotte, bedrevs församlingen som ett affärsföretag med nyhetsbulletiner varje vecka till alla församlingsmedlemmar om allt vad som hänt i veckan. Alla skandaler, som duggade relativt tätt, tegs omsorgsfullt ihjäl. Frank hade dokumenterat några av dem och ställt sig frågande inför dem i ett öppet brev till biskopen, där han med skäl undrade vart den katolska kyrkan egentligen var på väg, som hur som helst kalkade över målningar, desekrerade och skrotade skulpturer, avskedade organister och bar sig tämligen kulturfientligt åt; men allt sådant framstod för mig som bara erbarmliga upprepningar av mina värsta gamla mardrömmar från Sankt Lazarus församling i Montreal.

Men i bläddrandet bland Franks dokumenteringar dök det även upp ett annat minne som plötsligt tjänstgjorde som en högst sällsam och överraskande påminnelse om skeenden i mitt förflutna som angick mitt innersta. Brevet till biskopen hade Frank författat tillsammans med sin stipulerade kusin, och även om han numera mindre ofta bröt samman inför minnet av kusinen så hände det dock fortfarande. Under ett av de tillfällen då Frank bara plötsligt upplöstes i tårar inför någon oväntad påminnelse och jag måste sätta mig ned och trösta honom, så kom det ur honom, att han bara en gång hade upplevat något värre än sin kusins död.

"Vad var det?" frågade jag.

"Det var då jag fick läsa min fars sista läkares ord om min far."

"Vad var det för något?"

"Hans sista läkare i Canada skickade ett brev till hans mor, min antagliga farmor. Det brevet hade min kusin i sin ägo, och han visade det för mig. Jag uppfattade det som en läkares hänsynslösa fördömande av en av sina egna patienter bara för att han begått självmord. Och hans mor, min farmor, tog det ännu hårdare. Det krossade hennes hjärta för alltid. Aldrig har mera hjärtlösa ord riktats av en läkare till en självmördares moder. Efter att ha läst det har jag alltid varit vetenskapens fiende nummer ett."

Jag fick honom att visa detta brev för mig. Det rädde inget tvivel om saken. Det var Gunnar Gunnarson och ingen annan som gick igen. Sällsamt var det att åter höra doktor Morts röst i dessa väl menade men fruktansvärt psykologiska rader:

"Madame, I egenskap av Er sons siste läkare ser jag det som min plikt att redogöra för omständigheterna kring hans fränfalle. Det enda väsentliga jag egentligen har att säga i saken är att han själv tog ansvar för alla sina handlingar och även för den sista. Därmed kan ingen skuld tillskrivas någon i fallet utom honom själv. Detta skriver jag för att försöka undvika att hans egen familj bombarderas sig med skuld känslor och självanklagelser, vilket jag är medveten om att jag knappast kan lyckas helt med. Om någon kan tillvitas någon skuld över huvud taget, så är det den religion han var svag nog att låta sig förföras av. Anklaga denna 'själsfälla' i religiös förklädning, anklaga hans egen svaghet, hans nycker, hans självsväld och hans hänsynslöshet framför allt mot sig själv, men anklaga icke någon annan och allra minst Er själva.

Med uppriktigaste beklagande och deltagande,
Er tjänare,
doktor Amadeus Mort."

Och jag mindes modern, som jag förgäves försökt trösta på både franska och engelska, och att jag aldrig hört något mera av henne efter att hon troligen just fått detta brev av doktor Mort.

Att försöka trösta Frank med historien om hur doktor Mort i alla fall senare höll på att bli en bättre mänska var lönlöst. Som ren terapiverksamhet ägnade vi oss i stället även fortsättningsvis sorgfälligt åt städandet bland ruinerna. Men en av dessa ruiner var även den katolska kyrkan, och där hände det mycket i denna stad, vars samtliga internationella medlemmar tycktes dragna som flugor till denna härd av mänskliga förvecklingar. Vid denna stads katolska församlings 50-årsjubileum firades det en särskild mässa för främjandet av nya prästkallelser. Till denna mässa inbjöds alla alltjämt levande präster som alls varit verksamma vid församlingen. Bland dessa återfann jag en kollega som jag kände igen från Kalifornien. Han var schweizare och hade varit i Los Angeles i många år. Vi hade en mycket glad kväll tillsammans varunder vi sorgfälligt dissekerade alla våra gemensamma bekanta i kyrkan samt våra egna öden sedan vi träffats senast. Det är alltid lika pånyttfödande att återanknyta gamla kontakter som varit slumrande i årtal. Han hade till och med känt vår före detta kollega Patrick Queznay och hållit kontakten med honom efter hans fall. Så vitt han visste trivdes denne fortfarande vid det löpande bandet som förman vid en bilfabrik eller något liknande arbete och var även lyckligt gift.

Det här svenska Grönköpingsfenomenet framträdde särskilt tydligt för mina ögon i den process som det eventuella mordet på Frank Gunnarsons kusin omsider ledde till. Husvärden och alla grannarna hade rest sig som en man mot den ansvarige för missbrukarkvarten. Denne var en liten oansenlig sönderknarkad figur som var den beskedligaste narkoman jag någonsin träffat. Till hans försvar uppträdde en frikyrkopastor som hävdade, att denne klene utbrände man var ett offer för omständigheternas makt och ej skyldig till att hans lägenhet invaderats av 40-talet narkomaner som ställt till det i huset i hans frånvaro. Det ena vittnet efter det andra bekräftade detta. Ingen kunde vittna något mot honom själv medan alla kunde vittna kraftigt mot hela hans stora antal kolleger. Beträffande mordet kunde ingen vittna någonting. Grannarnas civilkurage var beundransvärt: alla hade de vedergällningar att frukta och skrädde ändå inte orden det minsta, och bevismaterialet mot verksamheten var överväldigande. Likväl diskuterades den anklagades skuld eller icke skuld, likväl hävdades det att andra härjat i huset och aldrig han själv, fastän det var uppenbart att han upplåtit sin lägenhet åt alla dessa

original hävdades det att han var en man som var för beskedlig för att inte låta sig utnyttjas av klientelet; och det faktum att han som diabetiker erhöll lädvis med kanyler gratis från Försäkringskassan anfördes som bevis för hans sjukdom, som då måste tagas hänsyn till, hur genomskinligt det än var att denna diabetes på ett påtagligt sätt även främjat injiceringsruljangsen. Ett av vittnena kunde till och med bekräfta att det mycket väl kunde vara så att den ansvarige var en sådan människotyp som genom sin beskedlighet lätt kunde bli ett offer för andras viljor.

Domen blev dock fällande, ingenting kunde bortförklara att ruljangsen i huset hade ägt rum och blivit outhärdlig framför allt genom kulmineringen i mordet på Gunnarsons kusin eller vem det var om det nu ens var ett mord, vilken fråga tydligen måste hänskjutas till de evigt oförklarliga mysteriernas förtrollande avgrund. Emellertid överklagades domen genast, vilket gav den anklagade och hans injicerande vänner en frist på ett och ett halvt år, ty så lång tid skulle det ta för nästa instans att komma i gång med fallet.

I Amerika hade det inte varit något snack om saken. Där hade den ansvarige vräkts direkt och det utan rättegång. Men detta var Grönköping, den ansvarige fick en hel dyr rättegång gratis, hans sak försvarades som om han kunde vara oskyldig, och överklagandet av domen gav honom ett och ett halvt års frihet till fortsättning av verksamheten i huset.

Jag pratade med narkomanen efteråt. Hans säregna personlighet betvingade mig faktiskt. Han hade varit en högt utbildad teknolog som kommit på avvägar när hans fästmö svikit honom. Hans drogkarriär hade då börjat, på tio år hade han förbrukat sig fullständigt och det var bara en skräphög kvar av hans utseende, han hade då avgiftats och slutat men ändå förblivit sittande i träsket genom att han förvärvat sig så mycket kontakter och kolleger som inte lämnade honom i fred. Han sade rent ut till mig:

"Ingen kan rättvisligen döma en narkoman för att han är narkoman som inte själv varit narkoman och vet vad det innebär. Jag kan slå vad om, herr pastor, att om ni tog en enda LSD-tripp så skulle ni frikänna alla narkomaner från all skuld i all evighet vad de än tog sig före. Vågar ni gå in på vadet?"

Jag måste ge ett nekande medgivande.

"Och endast därför kan ni döma oss, emedan ni inte vet vad det handlar om."

Karlen visste onekligen vad han talade om, och på den punkten måste jag ge honom rätt. Jag var nästan villig att våga försöket och anta hans vad. Därigenom kom jag i en mycket vanskligen moralisk ställning som bragte mig i tvivelsmål beträffande allt. Jag kände mig nästan som en Faust som var ställd inför djävulens logiska resonemang och därför egentligen borde signera kontraktet endast av den anledningen att jag därvid egentligen inte hade någonting att förlora. Ty själen kan man ju inte förlora. Det har ju Goethe förklarat. Faust var en brottsling med ett flertal dödsoffer på sitt samvete och som dessutom förskrivit sin själ till djävulen men kom till himmelen ändå endast emedan han hade en själ, vilket han tydligen kom ihåg i sista ögonblicket, när det var så dags. Sedan kan man diskutera om Goethes moral håller.

Som ett svar på dessa farliga frågor som jag plötsligt blivit ställd inför blev jag snart föremål för en ännu mera sällsam frestelse. Det var faktiskt Frank som tog mig med till en familj i förorten som bjöd på middag. Familjen utgjordes av en ensamstående moder och hennes båda döttrar i åldern 17 och 7 år. Jag hade tidigare träffat modern som sökt mitt råd angående den äldre dottern som hon hade problem med. Jag hade rätt henne att släppa på tyglarna varvid dottern inlett ett sabbatsår från sin skolgång. Denna äldre dotters fader var död, hennes yngre systems fader hade varit alkoholist och fick aldrig mer träffa familjen. Det var denna dramatiskt ödesdrabbade familj jag fick komma hem till.

Den äldre dottern, som hette Miranda, presenterades för mig när vi kom fram, och jag tappade nästan andan inför mötet med denna unga flicka som var brådmognaden och skönheten själv. Men värre skulle det bli.

Denna flicka visade ett påtagligt intresse och förtroende för mig. Ett ögonblick blev vi lämnade ensamma av de andra, och detta begagnade hon till att helt spontant bekänna:

"Ni är precis som min far."

Denna komplimang var alltför överväldigande i sin gränslösa generositet och välvilja. Här var en flicka som förlorat sin far vid nio års ålder, han hade varit en god far, hans porträtt stod på hennes piano och vittnade om en ädel och god människovän, han hade varit läkare, och det var troligt att hon älskat och dyrkat hans minne mer än vad någon kvinna kan älska en påtaglig man, i synnerhet i beaktande av hennes senare alkoholiserade styvfar. Och det första hon gör med en vilt främmande främling som kommer till hennes hus är att identifiera honom med hennes förlorade avgudade far, hennes livs heligaste ideal! Min själ raglade som en drucken, och det svindlade för mina inre ögon. Jag kände mig förförd fastän hon inte rört vid mig. Inga de mest professionella förförelsekonster från de falaste och skönaste kvinnor hade kunnat bringa mig så i gungning som denna enda lilla komplimang gjorde, som hade så mycket högre kraft i sig genom att den var så spontan och så oskyldig och ren. Det var en komplimang som förpliktade.

Följande dag kunde jag inte låta bli att hälsa på denna duktiga moder och hennes båda döttrar igen. Och följande natt var jag tvungen att erkänna för mig själv att jag var hopplöst förälskad i denna unga brådmogna kloka flickan Miranda, som med sitt blotta väsen fick mig att känna mig 20 år yngre. Plötsligt hade jag all förståelse i världen för fallet med kardinal Ralph de Bricassart och hans lilla Meggie. Här förelåg nu den situationen manifesterad i verkligheten, den var skriande i sin oemotståndligt sköna sanning, och jag visste att Miranda och jag båda var medvetna om den. Likväl måste den till varje pris döljas och behärskas, ty Miranda var minderårig, jag var både katolsk och ortodox präst, och Mirandas moder, svårt bränd av sin andre alkoholiserade man, litade på mig.

Det var förutbestämt att Miranda närmast skulle tillbringa några veckor först vid Medelhavet och sedan i Västindien. Denna skilsmässa direkt efter förälskelsen kunde endast stegra lidelsen och dess risker vars konsekvenser tills vidare var omöjliga att förutsäga. Det enda som var säkert var att hennes komplimang förpliktade.

Och för första gången i mitt liv började jag skriva dikter.

1. Fallet

Jag levde i femtio år utan kärlek.
Jag klarade mig ganska bra utan kärlek,
och därför så valde jag såsom mitt yrke
det mest ansvarsfulla och krävande arbete
som far åt alla och icke åt någon,
som älskare av mänskligheten och icke av någon person,
och jag trivdes med jobbet och klarade av det
långt bättre än de flesta andra.
Vid femtio år hade jag ridit ut alla tänkbara kriser
och nästan gått under på köpet i min allra svåraste uppgift
som fader på sinnessjukhus åt självmördare,

prostituerade och narkomaner. Jag hade till slut till och med klarat av en total diktatur, där diktatorn dikterat bland annat att ingen fick äta sig mätt, och ett halvt kilo kött högst i månaden, där gamla människor äldre än sjuttio aldrig fick sjukvård, där mödrarna måste ge liv åt minst fem barn och aldrig fick göra abort, och där barndödligheten var så stor att barn kom in i statistiken först när de var en månad gamla. Så fort någon mor var gravid rapporterades hon så att hon måste föda sitt barn och ej göra abort. Varje månad blev samtliga kvinnor utsatta för noggrann kontroll. Huvudstadens historiska centrum var jämnat med marken och trettio kyrkor utplånades under fem år – bara i huvudstaden. Hur kan något land bli så galet? Och ändå var jag ännu galnare när jag nu vid femtio år plötsligt föll och det djupt ner i kärlekens avgrund och för första gången och det för en omogen flicka på sjutton, det enda som var mig förbjudet i mitt stora heliga ämbete som föreskriver att jag skall tillhöra och blott vara gift med de många, min hela församling och all mänskligheten och aldrig uppoffra den kärleken för egoistiska böjelser för någon enskild person. Jag har skött mig i femtio år, och så råkar jag ut för det enda som var mig förbjudet! O fasa! O Gud! Vilken avgrund har du störtat ner mig i! Av alla prövningar som jag har utsatts för måste den här sägas vara den allvarligaste emedan det faktum att jag nu är grekisk och ortodox medger att denna förbindelses fullkomning icke är omöjlig.

2. Min dotter

Du själv gav mig dig som min dotter.
Den gåvan är mig mera dyrbar än alla din mors millioner.
Hon tror att hon kan köpa tjänster av människor
och då vilka tjänster som helst, som en annan normal investering,
som konst som hon hänger på väggarna blott för att den ständigt ökar i värde,
men människokärlek och mänsklighet kan endast köpas med kärlek och mänsklighet,
det allra svåraste priset att giva, och det gav du allt utan reservationer direkt,
varför du även fick, och det fullständigt, vad du betalade för med så oerhörd frikostighet.
Min Miranda, ty det är vad du är för mig, liksom det var för gamle Prospero,
tillsammans skall vi väva drömmar av lycka
som för dig är självklar så ung som du är
men som jag aldrig vågade drömma om.
Lyckan fanns nämligen ej som begrepp i min värld förrän du gav mig dig,
den var ej någon realitet för mig, och varje möjlighet till någon lycka
var utestängd ur mina plikters, mitt ansvars och hela den mänskliga olyckans
överväldigande stormoceanens ohyggliga och kompromisslösa verklighet.
Ett enda ord från en jungfru, ett ord som var 'far',
och allt mänskligt elände tog slut lika tvärt som en natt i tropikerna.
Vad har vi framför oss? Lyckan. Och det är det enda
som, paradoxalt nog, är alldeles säkert.

3. Skilsmässan

Min älskade har rest ifrån mig.
Jag är upplöst av förtvivlan.
Nu är hon på egen hand helt fri vid gyllene laguner
där i söderns tropiska illuminerings paradiset
och springer där med glada gossar som blir lika sjuka
som jag själv är av förbannad otillfredsställd åtrå,
ty hon släpper ingen nära in på livet.
Hennes charm och högsta dygd är ödmjukhet,
men när det gäller kan den vändas till sin motsats,
och då blir hon värre än ett välutbildat rivjärn.
Må hon gå där i sin lättja utan mig
på tråkiga händelselösa stränder
ensam med sin obarmhärtigt brännande och grälla sol
och utan någon intellektuell och andlig stimulans.
Där kan hon plaska utan mig med sina hajar
och med sina näsvisa närgångna nyfikna och oförsänkta playboys
som är ingenting att ha mot den som ensam känner henne,
värdesätter henne, älskar henne med förståelse
för vad hon är; – den ende som hon aldrig
ens med halva jorden såsom skiljemur
kan känna sig det minsta åtskild från;
ty var hon än befinner sig i världen och i universum
har hon mig i sina tankar och är jag hos henne.

Men hon var bortrest, och jag fick annat att tänka på.

Det gällde att fortsätta utreda mordet på Franks kusin eller vem det nu var. I ett försök att komma någon hemlighet på spåren lyckades jag åstadkomma ett möte mellan mig och den dömde narkoman-hyresgästen i huset. Vi träffades inkognito på ett kafé, och vårt intresse för varandra var ömsesidigt. Framför mig hade jag ett vrak av en människa, en trettioåring med en sjuttioårings ansikte, vars själ dock var outgrundligt levande, ung och ofördärvad fortfarande. Han var väl opåverkad vid sammanträffandet.

"Jag försäkrar er att jag inte var ansvarig för att min lägenhet blev målet för en folkvandring av narkomaner. Jag blev själv utkörd därifrån av dessa varelses nästan med våld, och jag var flera gånger hotad till livet. En morgon till exempel hittade jag utanför min dörr en begravningsblomma med ett kort som bara sade ett enda ord, och det var *Varning!* Är inte det ett hot mot mitt liv så säg! Ni måste tro mig. Ni är präst, och det är bara präster här i livet som hjälper mig. Alla mina grannar tror bara det värsta om mig och är impregnerade med sina mänskliga fördomar. Har jag inte rätt till ett människovärde? Har jag inte rätt att kämpa för mitt liv, för ett anständigt liv och för rätten till en anständig bostad som inte jag har misskött utan andra?"

"Du sade att det bara är präster som ställer upp för dig och som unnar dig ett människovärde. Dina grannar menar att det bara är präster som är enfaldiga nog att låta sig luras till att ta narkomaner i försvar."

"Sanningen är att det bara är präster som är goda som människor och som har något människovärde själva. De som förvägrar oss rätten till människovärde är sådana som saknar människovärde själva, som våldtagna ensamstående mödrar och

mansgrisar till män som bara lever för att få kränka andra. De flesta i kåken är ju barnfamiljer. Jag beklagar att barnen skulle bli lidande av invasionerna i min lägenhet, men jag ger inte mycket för deras föräldrar, som bara vill ha ut mig för att få överta min lägenhet själva eftersom den är större än deras, eller som bara vill ha ut mig av ren missunnsamhet och fördom. I forntiden fanns det inte narkomaner, men det fanns någonting liknande. Det fanns utbölingar som inte trivdes i byns gemenskap och som inte ville gifta sig utan blev masturbanter. Dessa utdrevs från byn och dränktes levande i träsk efter att först ha blivit strypta. Tacitus berättar om detta. Det var den tidens människooffer. Idag är det narkomanerna och även exnarkomanerna som skall fränkännas rätten till människovärde och liv. Jag försäkrar er att jag aldrig var hemma själv när min lägenhet användes till firandet av knarkorgier och hälerifrosserier."

"Hur oskyldig du än kan ha varit så blev en av hyresgästerna mördad på det mest sadistiska tänkbara vis."

"Jag försäkrar er, att den hyresgästen var den enda som inte deltog i de andra grannarnas uppvigling och hat mot mig. Han och Frank var de enda anständiga, goda, opartiska och fördomsfria mänskorna i kåken. Att just den mest vänligt sinnade skulle bli offer, att den enda diplomaten i konflikten skulle få stryka med är en ofattbar orättvisa."

Jag insåg att vraket framför mig, den ihopskrumpna levande mumien, menade vad han sade, och han gjorde ett ärligt intryck. Jag kunde inte betvivla äktheten i hans utgjutelser. Ändå var det något som inte stämde. Det enormt härjade och trasiga ansiktet, som krönte denna dvärglikt ihopsjunkna och utmärglade figur, stämde inte överens med den innerliga själen, det klara förståndet och den mentala oskulden. Allting skvallrade om en dubbelmoral utan motstycke.

Plötsligt började jag ragla. Min hjärna slog alarm med alla skallens dånande kyrkklockor. Min kropp utsattes för ett attentat. Med båda händerna högg jag tag i bordskanterna medan tankarna blixtnabbt försökte komma till rätta med situationen. Jag såg min tomma kaffekopp och min sällskapsbroders sluga nästan gäckande leende och förstod genast allt.

"Vad har du gjort med mig?" fick jag fram.

"Kämpa inte emot, pastorn. Du har fått en tripp. Döm mig sedan när du kommer ner på jorden igen."

Och helt sakligt reste han sig från bordet, vände mig ryggen och gick därifrån, medan alla helvetets avgrunder öppnade sig explosionsartat under mina fötter. "Vad i helvete!" minns jag att jag fick fram, och sedan var jag ute ur tillvaron.

En blixtnabb intensitet utan gränser avlöste tillvaron liksom en alltför påtagligt sannfärdig dagdröm. Jag såg min älskade flicka Miranda på sandstranden, och hon var den fulländade skönheten själv i sin blomstrande oskuld. Men synen blev till en mardröm, ty hon lägrades av en playboy som tog hennes oskuld ifrån henne. Där fick jag för att jag spekulerat i en eventuell framtid med henne! Jag hade frapperats av hennes oemotståndliga oskuld och lockats av den liksom en bock och spekulerat i att eventuellt lägga beslag på den, men det var inte det att den togs ifrån henne av en annan som var det mest fasansfulla. Det värsta var att hon låg med honom och lät honom ta hennes oskuld och göra henne med barn med mig i tankarna! Fastän hon låg med en annan så gjorde hon det i tankarna med mig utan att jag kunde göra något åt saken!

Och hon kom hem från semestern och befanns vara gravid. Skandalen i hennes borgerliga hem blev total. Och modern anklagade mig i sin förtvivlan, ty det var ju jag som pläderat för att ge flickan friare tyglar! Det fanns bara ett sätt att gottgöra saken, ty flickan ville ha barnet och ville inte göra abort. Jag måste gifta mig med henne, och jag måste lagligförklara barnet därmed som mitt eget. Och jag kunde inte motstå detta krav, ty hon hade ju faktiskt skaffat sig barnet med mig i sina tankar.

Men om barnet skulle visa sig vara en mulatt? invände jag, men älskaren hade varit lika vit som jag och amerikan dessutom. Så klart att han var en amerikan! En vanlig brutal rå barbarisk och okultiverad amerikan med mycket pengar som bara dög till att skända världen och dränka den i narkotika så att alla människor därmed förgjorde varandra....

Jag vaknade badande i svett och med hysterisk hjärtklappning. Runt omkring mig stod ställets personal, som hade stänkt vatten i ansiktet på mig. Jag hade kollapsat vid bordet, och de hade inte lyckats ruska liv i mig.

"Hur länge har jag varit borta?" frågade jag.

"I minst tjugo minuter!" svarade servitrisen med gäll röst som vittnade om den oro som mitt tillstånd hade väckt.

"Ursäkta mig. Jag somnade vid bordet," sade jag.

"Är ni riktigt nykter, pastorn?" frågade mig en av karlarna.

"Tack, det är bättre nu," sade jag och gick.

Min avsikt var att inte väcka uppmärksamhet med att visa hur djupt chockad jag var. Marken hade ryckts undan mina fötter, en härresande framtidsvision hade uppenbarat sig för mig som en fälla jag var tvungen att gå in i och fastna i, och jag kunde bara i mitt stilla sinne hoppas att allt varit blott en tillfällig hallucination utan någon som helst verklighetsförankring, och att jag skulle slippa lida men av den förfärliga skräckupplevelsen, som dock under flera timmar fortsatte att ansätta mig genom frossbrytningar.

Det oerhörda fenomenet etablerade sig genom att slå in i verkligheten. Miranda kom hem och vågade endast för mig bekänna att hon låtit sig förföras och blivit gravid. Naturligtvis kunde detta inte döljas för modern. Resultatet blev den mest prövande uppvaktning jag någonsin utsatts för av kvinnor. Varje gång modern ringde mig och bevekade mig att förbarma mig över hennes dotter blev jag på dåligt humör för tre dagar i sträck. Men egendomligt nog kunde jag inte förargas på Miranda. Hon var samma själ fortfarande, och fastän hon fallit för den billigaste tänkbara Coca Cola- och hamburgeramerikan och blivit skändad och njutit därav och fått ett oönskat barn till på köpet så var hon för mig samma jungfru som jag först lärt känna. Modern bekräftade mina misstankar: jag var den enda Miranda litade på och älskade, alltså kunde endast jag rädda henne från abort och vad som eventuellt var värre: kvinnligt självförakt med åtföljande förfall och vissnande.

"Tänkte du på mig när du gjorde det?" frågade jag Miranda.

"Ja, och jag visste att du skulle veta det," svarade hon.

Med en suck måste jag ta på mig ansvaret för denna våldtäkt och tillstå inför världen att jag var fader till denna minderåriga flickas barn. För att rädda henne måste jag bekänna mig som barnets våldtäktsman. Och hon hade kunnat vara mitt barnbarn. Det var pinsamt men oundvikligt.

Frank förstod inte riktigt mitt engagemang i dessa båda kvinnors privata angelägenheter, och ännu mera brydd blev han när jag definitivt drog mig ur hans och hans grannars kamp mot narkomanerna. "Jag är ledsen, men jag har mina skäl," var den enda förklaring jag kunde ge, ty hur kunde jag förklara omständigheterna med mitt samtal med narkomanen på kaféet, den tripp som blev resultatet och dess samband med mitt blivande giftermål? Inte ens Frank Gunnarson kunde belastas med en så pinsam historia och åtminstone inte innan jag orkat med att smälta den själv.

Naturligtvis blev han besviken på mig och alla grannarna med honom. "Ni sviker oss och utlämnar oss åt narkomanernas laglöshet," var deras kommentar, och de hade rätt. Jag begärde inte av någon att han eller hon skulle förstå mig.

Därmed upphörde dock inte mitt samröre med narkomanerna. Ett stort gammalt präktigt stenhus revs i en intilliggande stadsdel, ett hus som varit ockuperat av ungdomar i ett år, och genom att det revs blev ett hundratal ungdomar, punkare och narkomaner utan fast adress. Huset hade varit solitt byggt för hundra år sedan, de som byggt det hade lagt ner stor omsorg på att det skulle hålla i minst tre hundra år, det var inte speciellt vackert men i utomordentligt gott skick; och stadens arkitekter påtalade den skandalösa omdömeslösheten i att det revs då det hade varit billigare att renovera det än att bygga ett nytt, och då det nya hus som skulle byggas i dess ställe var ett parkeringshus.

"De rev det bara för att politikerna för tio år sedan bestämde att här skulle stå ett parkeringshus. Det fanns ingen anledning att riva det, ingen ville riva det, ingen ville ha något parkeringshus, men ändå revs det för att det förelåg ett beslut om ett parkeringshus där för tio år sedan. Vem som fattat det beslutet var det ingen som visste.

Därför är vi nu både hemlösa och hämndlystna. Vi underhöll huset medan vi ockuperade det, vi reparerade det och förskönade det och gjorde det till ett hem för hundratals som annars ingenstans hade att bo. Som tack för vår mänskliga insats rev dom huset, och därför översvämmas staden nu av husvilla narkomaner som gör vad som helst bara för att hämnas på det samhälle som förnekar dem rätten till ett människovärde. De levde konstruktivt i huset då de själva fick ta hand om det, men nu är de bara ute för att leva destruktivt. Det finns inga farligare och effektivare anarkister, ty varje dag lyckas de erövra nya proselyter för sin parasitism och för sitt självdestruktiva drogmissbruk, som är samhället en dyrbarare och mera galopperande cancersjukdom än alla vanliga cancersjuka."

Världen är i sanning liten och sig lik överallt. Samma problematik och fenomen utspelar sig dagligen i Montreal, i Los Angeles, i Berlin och antagligen i alla högt utvecklade storstäder men tydligen även i en småstadshåla som denna.

4.

Jag var inställd på att få förbli en helig oskuld hela livet,
och jag var ej frestad ens till några avsteg från den regeln.
Ändå ingick det i mina plikter att för jämnan umgås med
prostituerade, de falaste tänkbara damer, de mest lockande och frestande,
de mest utmanande, och det tillhörde mina plikter
att ej någonsin besvara en provokation, att aldrig ge tillbaka,
att blott ta emot och hemlighålla tystnadsplikten;
och jag kan nu tala om, att de utmaningar som jag utsattes för ibland
var väl tilltagna virtuosuppvisningar i magstarkhet.
Om någon fal välsvarvad dam behagade att strippa för mig
när hon var på tu man hand med mig i biktstolen
och till och med kom in till min avdelning bakom gallret
hade jag allenast att ge syndernas förlåtelse och fromt avsluta bikten,
och en sådan ekivok upplevelse var ej ens någon frestelse.
I trettio år gick jag igenom livet som en orörd oskuld,
oberörd av alla helveten på vägen, oantastlig som en snören jungfru i min själ,
tills jag en dag vid mogna femtio år kom hem till denna unga flicka
utan att ens vädra någon fara. Ingen fara var ej heller uppenbar,
och om det förelåg en fara så var den ej ens definierbar.
Vad som hände var att hon blott sade ett troskyldigt ord av ärlighet,
och jag sjönk genom jorden, mera fallen än en Lucifer,

och jag fick ej ens tid att fatta och analysera fallet.
Här var dock en oskuld trettio tre år yngre och långt mer jungfrulig än jag själv,
och hennes tilltal var ej ämnat ens som någon fälla eller frestelse.
Så kan en oskuld endast falla för en heligare och mer oerfaren oskuld
när hon bara menar väl och blott använder sig av ärlighet.

"Hur kunde du falla för en vanlig amerikan, Miranda?"

"Måste vi gå in på det?"

"Vi måste mota fan i dörren så att han aldrig kan komma in. Vem vet om inte din amerikan en dag dyker upp och gör anspråk på dig och sitt barn?"

"Det gör han inte, ty då vet han att jag skall mörda honom."

"Om jag får veta hur det gick till kan jag lättare lösa alla problem som därav kan uppkomma i framtiden."

"Han var ung och mörk och grann och oerhört charmig. Han var trevlig och sympatisk som en Errol Flynn, och han var mycket vänlig mot mig. På grund av min förälskelse i dig trodde jag inte något ont om någon människa, och jag litade även på honom som vän, fast besluten att göra det fullständigt tills han bevisade sig vara motsatsen, vilket jag var övertygad om att han aldrig skulle göra. Han var inte vilken vanlig amerikan som helst. Han åt varken hamburgare eller drack Coca-Cola. Han till och med föraktade alla hamburgerbarer och alla människor som åt hamburgare för utplundringens skull av Costa Rica, där de har huggit ner alla regnskogar för att göda biffkor åt amerikanska hamburgerbarer. Han hjälpte mig också med åtskilligt, han reparerade min trasiga *freestyle* bland annat, och det fanns ingen anledning till oro. När han så en kväll bjöd ut mig till en fest kunde jag därför inte vara så oartig att jag tackade nej.

På den festen visade sig hans rätta jag. Det intogs både alkohol och knark, och jag tyckte inte om det. Plötsligt bytte han personlighet och blev till ett vulgärt svin. Jag bad till slut Patrick köra mig tillbaka till hotellet, men han var då redan drucken och pätänd och för mitt vidkommande obotlig i sin självdegradering. Jag insisterade, för jag kunde inte gå hem ensam i mörkret den långa vägen genom infödingsbyar och reptilurskogar. Han gick med på att köra hem mig, men halvvägs stannade han bilen och tittade konstigt på mig.

"Jag förmodar att du aldrig mer vill se mig efter detta?" sade han.

"Rätt gissat," sade jag, för jag tyckte verkligen att han hade skämt ut sig.

"Då måste du tillåta mig att först få ge dig ett angenämt minne av mig för livet." Och till min fasa läste han alla bildörrarna med sitt automatiska låssystem så att de inte ens kunde öppnas inifrån på något sätt. Han hade tydligen gjort sådant förut. Och inte nog med det. Jag skulle just börja göra motstånd och hitta på vad som helst för att motverka hans billiga manövrer när han fällde ryggstöden på våra stolar bakåt, så att jag tappade allt stöd, varpå han överföll mig och övermannade mig med våld och läste händerna bakom min rygg med ett par handbojor som han ägde. Han var stark och i god kondis medan jag bara var en svag liten flicka. Jag hade ingen chans, och det insåg jag genast. Det hjälpte inte ens att skrika, så jag bara teg. När han lyckats komma så långt var allt vidare motstånd omöjligt. Vi var mitt i urskogen, och inte en varelse utanför bilen hade kunnat höra mig om jag skrikit på hjälp. Men det mest skrämmande av allt var hans iskalla beräknande lugn.

"Gör nu bara inget motstånd, så skall allt gå bra. Men skriker du och kämpar du emot kan det hända att jag tröttnar på dig, och då lämpar jag av dig här mitt i urskogen bland en massa myror och skorpioner med sönderskuren halspulsåder. Jag är nämligen inte försvarslös," sade han och drog fram en stilett som han öppnade. "Men du ska veta att jag inte tar några risker. Du är chanslös, och du ska vara fullt medveten om det. Därför, för säkerhets skull, är det bäst att jag vidtar mina vanliga

ätgärder," varpå han tog fram en plattstejp och tejpede för min mun. Den smakade vidrigt men inte så vidrigt som han. Sedan våldtog han mig, systematiskt och hänsynslöst, och jag gjorde inte det minsta motstånd. Det enda jag kunde göra var att koncentrerar mig på att utstå plågorna, ty aldrig har någonting gjort så ont i mitt liv som den stunden. Inte ens min styvfar kunde vara så ond, kall och beräknande i sin totala grymhet och hänsynslöshet.

Är du nöjd med alla detaljer? Vill du veta mera om exakt hur det kändes och vilket äckel jag kände inför denna så kallade mänska? Är din nyfikenhet stillad? Dreglar du av vällust lika mycket som han? Förlåt mig. Jag glömmer att det inte var du.

Det enda han ville ha av mig var min oskuld, och den fick han också. Han tog mig så hårt att jag blodade ner hela hans bil, och jag ville inte heller sluta blöda. Han blev då rädd och körde hem mig och avlämnade mig hastigt, och jag blev bara glad åt att snabbt bli av med honom. Jag blödde sedan i tre dagar men förrådde ingenting av hela saken. Ty det märkliga är att jag njöt av det faktum att jag hade fått lida så ordentligt bara för att jag kände dig."

"Visste du då redan att du var gravid?"

"Nej, och jag blev mycket förvånad när jag fick veta det senare. 'Är det så lätt att bli med barn?' tänkte jag."

"Vad hette denne amerikan?"

"Han var inte ens amerikan egentligen utan kom från Montreal. Han var visst son till en avhoppad katolsk präst och hette Patrick Queznay."

Som exempel på vilka påtryckningar vi utsattes för till följd av vår förbindelse återger jag här ett betecknande praktprov ur högen:

"Bäste herr pastor Bertrand de Boeuf,

Ursäkta att jag betitlar er pastor fastän ni inte längre förtjänar den titeln. Ni är ju en katolsk präst från början, och ni är tyvärr inte den första som skämmer ut katolska kyrkan inför världen med att genomföra vad ni har gjort. Er fräcka skändlighet går så långt att jag uppriktigt tror att ni övergick till den ortodoxa bekännelsen bara för att fritt få kunna förföra minderåriga flickor och sedan kunna skyla er under en ortodox täckmantel. Vidare tar jag för givet att ni aldrig hade gift er med detta minderåriga flickebarn om ni inte i skändandet av henne tyvärr råkat lämna ett grällt visitkort efter er i form av en graviditet.

Hur kan ni vidare understå er att kalla er för präst? Hur kan ni någonsin med att mera ta Guds heliga namn på er tunga? Hur kan ni fortsätta utge er för att tjäna religionen när ni är en sådan uppenbar skam för hela kristenheten? Att ni törs!

Det fanns en annan nederländsk präst i Göteborg som efter ett långt ärbart liv i den katolska kyrkans tjänst gick och gifte sig vid 60 års ålder. Han har åtminstone upphört att vara präst och lämnat kyrkan och visat sig mera konsekvent och ärlig än ni.

Men ännu finns det hopp. Ännu kan ni gottgöra det brott som ni har begått. Ni behöver bara avstå från att gifta er och förklara att barnet inte är ert. Ett faderskap kan aldrig bevisas, och ni kan komma ifrån saken med att påpeka att hon bara kan ha blivit gravid när hon varit på resa utomlands. Ni behöver bara avstå från all denna fäfånga, och alla tre världskyrkorna, den allena saliggörande såväl som den ortodoxa och den protestantiska, skall åter välsigna er och sluta er i sin famn. Gör avbön, avstå från giftermålet och förneka barnet, och ni har sonat ert brott, och alla skall åter vara nöjda.

Med vänlig hälsning,
biskop Gottfried Neinburg av Pfloffenburg."

Det värsta med dessa talrika brev var att de i princip alla var överens. Det var inte ett som inte fördömde mitt ställningstagande och inte ett som inte bad mig avstå från Miranda och förneka hennes barn. Och det värsta av allt: inte ett enda av alla dessa tarvliga hyckleriinfekterade brev var inte övertygat om att Mirandas barn var mitt.

Men sorgligast av allt var att även min gode vän Frank Gunnarson omfattade dessa fördomsfulla inställningar och ville inte höra något försvar.

Under tiden fördystrades narkomanläget. Tullen gjorde större narkotikabeslag än någonsin, statistiken steg oavbrutet för det 25-e året i rad, och ändå gick inte priserna upp på marknaden. Både heroin, kokain och cannabis var jämförelsevis billigt vilket tydde på att både tillgång och efterfrågan var större än någonsin.

Samtidigt fick tullen nej från regeringen om extra resurser till bekämpningen av narkotika. Tullen hade utarbetat ett gediget tekniskt program om hur narkotikabekämpningen skulle effektiviseras, och detta program skulle inte vara extremt dyrt. Likväl sade regeringen nej, och tullen kunde bara två sina händer.

När jag läste om detta mindes jag ett uttalande av FN:s generalsekreterare Perez de Cuellar:

"Narkotikamissbruket är ett så djupt rotat problem i västvärlden att dess maffiantakler till och med sträcker sig in i lagliga demokratiska regeringar och hotar själva välfärdssamhällets existens."

Det visade sig att Miranda hade haft en älskare före mig, en syrisk muhammedan som hette Yusuf, en liten odräglig typ med sliskt feminin haka och Arafat-smutsig skäggstubb, så att han varken såg orakad eller rakad ut. Han hade haft en exempellös framgång bland kvinnor och hade redan en hustru av sitt eget folk, men hon dög bara till köks- och sänghustru, varför han hade försökt lägga beslag på Miranda såsom lämplig representationshustru här i Norden, ty hon hade ju det rätta nordiska utseendet med blå ögon och blont hår. Därtill hade Miranda varit oskuld och godtrogen och av ren artighet och godhet ej kunnat säga nej till honom. Han hade därmed blivit den som indirekt gjort sig skyldig till Mirandas vanära, ty det var enbart för att komma bort från honom som Miranda av sin mor hade skickats på semester till Ibiza och Västindien.

Så fort Miranda kom hem återupptog denne tydligen oemotståndliga syrier sina uppvaktningar, vilka inte längre kunde döljas för mig. I hans planer ingick naturligtvis att konvertera Miranda till islam, ty annars kunde hon ju aldrig bli hans reservhustru. Detta gav mig lyckligtvis ett gott vapen i hand.

"Herr Yusuf," proklamerade jag, när vi satt framför varandra för första gången, "jag beklagar, men Miranda kan aldrig bli er hustru, ty hon är kristen och kan aldrig överge sin religion. Enligt islam är den högsta dygden att avla så många barn som möjligt med så många kvinnor som möjligt, men enligt kristendomen är den högsta dygden kyskhet. Dessa båda religioners innersta väsen är oförenliga med varandra, och Miranda kan lika litet förväntas bli muslim som vi kan vänta oss av er att ni blir kristen. Ty om ni blev kristen skulle det bli omöjligt för er att ha mer än en hustru, och då skulle ni aldrig någonsin kunna få Miranda."

"Om jag blir kristen så skiljer jag mig från min hustru och gifter mig med Miranda."

"Hör på här, herr Yusuf. Miranda är bara 17 år, och ni är mer än 20 år äldre. Ni hade kunnat vara barnets far. Ni blev hennes första förförare, och vi borde egentligen anmäla er för polisen för barnmisshandel. Hur skulle det se ut för era affärer och för er ställning här i Sverige som islamsk invandrare om sanningen om er exempelvis

kom ut i pressen, att ni inte nöjde er med en hustru av ert eget folk och religion utan även måste skaffa er en extra och därför förförde ett minderårigt barn i akt och mening att förslava henne under det islamistiska kvinnoförtrycket för gott? Jag varnar er, herr Yusuf. Ni ser inte det flickebarnet mera, eller jag anmäler er för polisen och kontaktar pressen."

"Ni är ute efter flickebarnet själv, herr helige katolske celibatist."

"Ingen kan avgöra det barnets framtida man, herr Yusuf, utom hon själv."

"Om varken ni eller jag tar henne under vårt beskydd, herr präst, så blir det en sämre man som våldtar henne och kanske gör henne med barn."

Jag var säker på att han inte kände till Mirandas omständigheter. Därför var dessa ord ur hans mun som profetiska, och jag var svarslös. Jag kunde endast säga:

"Vårt samtal är slut, herr Yusuf."

Han märkte att min försvarsmur hade fått en spricka och tog genast sats. "Nej, det är inte slut, herr skenhelige snuskpräst! Och ni borde veta bättre än att komma med rasistiska aggressioner mot en muslim! Ni tycks vara fullständigt omedveten om att jag inte bara har en talrik familj bakom mig utan ännu talrikare vänner, som är beredda att utkräva vilken hämnd som helst mot vem som helst om ett enda hår kröks på mitt huvud. Det gäller även all min affärsverksamhet och mitt goda rykte."

Med dessa hotelser om muslimska maffiavedergällningar accepterade han att vårt samtal var slut och gick.

Om detta samtal var upprörande var det dock ingenting mot det samtal jag samma eftermiddag hade med Miranda. Hon sade till mig:

"Nej, Bert, du skall inte gifta dig med mig. Kärleken är egoistisk, och du är ingen egoist, alltså är kärleken ingenting för dig. Och högre än all egoistisk kärlek står den självuppoffrande kärleken, som avstår från sin egen egoism och ägandet av andra i älskog och falska lyckoförnimmelser som går över. Denna högre kärlek förenar oss båda och tvingar oss att avstå från varandra. Alla världens män må fläcka mig som Yusuf och Patrick, men det gör ändå ingenting, ty jag älskar dig och är älskad av dig. Låt oss hålla denna heliga kärlek helig och ej ens riskera att fläcka den med ett bröllop.

Jag vet också vilka påtryckningar du är utsatt för. Hela katolska kyrkan har mobiliserat sig för att hindra att du blir gift, och om du blev gift skulle du vara slut som präst, jag vet det, och därför avstår jag från dig för att jag i stället må behålla din kärlek och aldrig förlora den."

"Men ditt barn då?" var min enda tafatta invändning.

"Det finns många ensamstående mödrar i Sverige som fött sina barn utan fäder. Barnet är Patricks, och han må bli den ende far som någonsin får ta ansvar för det, vilket han troligen aldrig kommer att göra. Var glad, Bert, för att barnet inte är ditt."

"Men vad tänker du göra?"

"Först av allt tänker jag gå till Yusuf och trösta honom, för du talade hårt till honom idag. Jag kommer aldrig att anmäla honom för polisen, och det måste han få veta."

"Akta dig, Miranda, han är farlig."

"Jag är inte rädd för någon man."

Jag uppreste mig mot alla hennes argument med hela mitt väsen. Jag drog alla mina valser för henne. Katolska kyrkan hade ingenting med vårt förhållande att göra, den var bara löjlig om den lade sig i, jag struntade i alla påhopp jag fått från kolleger och till och med Frank Gunnarson, jag gav gärna fan i hela kyrkan bara för hennes skull, och det var min plikt att göra allt för henne. Ingenting skulle någonsin kunna komma emellan oss, och så vidare. Jag lät precis som en kvalificerad TV-såpa i mina egna öron.

Hon log men svarade milt: "Jag tänker ändå gå till Yusuf och få honom bättre stämd. Det måste jag göra, ty hans hot om vedergällningar måste man ta på allvar."

"Du riskerar livet, Miranda."

"Nej, det gör jag inte. Om det är någonting jag kan ta, Bert, så är det män."

Det var de sista ord Miranda sade till mig, ty hon gick till Yusuf. Två dagar senare delgavs jag det chockbeskedet att Miranda var död. Hon var mördad. Hon hade hittats ute i buskarna i terrängen med sönderskuren hals. Blixtnabbt stod sanningen klar för mig: Yusuf hade mördat henne i förtvivlan över att hon redan var med barn med en annan.

Jag kände Yusuf tillräckligt för att förstå att han inte skulle släppa Miranda ifrån sig om hon en gång självmant kom till honom, och jag kände islam tillräckligt för att veta att denna religion aldrig tolererar otukt från kvinnornas sida vilka omständigheterna än är, och Miranda kunde aldrig dölja sitt havandeskap för Yusuf. Det skulle bli det första som hon skulle avslöja för honom. Lägg till dessa faktorer Mirandas oemotståndliga personlighet, charmfulla utstrålning och höggradiga skönhet och sexualitet, och man har bilden klar framför sig av en till vansinne driven frågande Yusuf, mera galen av svartsjuka än Othello.

Och jag? Jag var minst lika galen och behövde minst en tvångströja för att inte genast gå ut och mörda Yusuf.

Alla mina gissningar bekräftades dagen efter mordet när Yusuf skulle ha förhörts av polisen och visade sig ha flytt utomlands, ensam med sitt helvete av skuld för evigt. Han kommer nog aldrig tillbaka till detta land efter att så snöpligt ha misslyckats med att införa ett islamskt haremsetablissemang i en kristen demokrati.

Gud må förlåta mig mina fördömande utvärderingar, men Yusuf var inte precis någon god marknadsförare för islam.

Det dröjde inte en vecka tills anklagelsebrevan började strömma in. Det mest skabrösa skolexemplet kom naturligtvis från den tidigare citerade biskopen vid Pfloffenburg:

"Omständigheterna kring er älskarinnas död har kommit till vår kännedom, och vi blygs för er skull. Hela skulden är att tillmäta er personligen för ert ansvarlösa och omdömeslösa sätt att förföra en minderårig jungfru och oskuld; och fastän vi inte betvivlar att inte ni personligen skar halsen av henne är ni ändå den ende brottslingen. Må denna skändlighet gnaga på ert samvete för resten av ert liv. Vi förlåter er detta oerhörda brott men ber er ta varning av exemplet: förför icke minderåriga flickor fler gånger.

Samtidigt bör ni dock tacka er lyckliga stjärna för att Gud ställde sig i vägen mellan er och henne och förhindrade ert definitiva fall och ett olyckligt äktenskap. Ni bör rikta er tacksamhet till Honom för att Han i sin nåd befriade er från denna last innan det var för sent; och tag lärdom av den hårda lektionen: ingen kan hindra er från att synda, men försök inte gifta er fler gånger.

Med faderlig förlåtelse och välsignelse,
hans excellens etc."

Saken är den att han bara var arg på mig för att jag konverterat till ortodoxin. Fler och fler katoliker gör detta som en reaktion mot den katolska kyrkans förflackning och liturgiska förfall, och ingen tendens orsakar den allena saliggörande kyrkans styresmän mera oro och huvudbry. De kan inte förstå en sådan tendens i en ofelbar kyrka och kan därför inte heller förlåta den, varför de betecknar alla som bidrar till denna statistik som oförlätliga förrädare.

Jag fick tjogtals med liknande brev från känt och okänt håll, men inget var så förstummande som denna lilla korta notis från en ödeskamrat:

"Ni och endast ni bär skulden till Mirandas död.

Yusuf."

Denne syrier hade alltså fräckheten, att efter att ha försökt etablera ett harem i ett demokratiskt kristet land med förförda minderåriga flickor som offer, och efter att ha tagit livet av en minderårig flicka för att en amerikan våldtagit henne före honom och således hunnit före, pådyvla mig hela ansvaret, som bara försökt skydda henne mot sådana som han och tyvärr misslyckats därmed. Antagligen var hans motivation den, att han trodde att det var jag som gjort henne gravid. Det skulle stämma väl överens med Mirandas storsinta natur, att hon inte sagt vem som gjort sig skyldig till situationen men likväl stå för sin lojalitet och kärlek till mig. Det hade räckt för Yusuf's muslimska rättvisa att genast fatta sitt domslut och genomföra domen med besked.

Och samtidigt hördes det från Vatikanen i Rom, att hans helighet påven tog avstånd från de farliga österländska religionerna buddhism och hinduism, bara för att de förförde västerländsk ungdom och hade farliga tankar om reinkarnation, medan han i stället tog klar ställning i positiv riktning för islam och i negativ riktning i abortfrågan, som om han enkom ville göra allt vad han kunde för att accelerera befolkningsexplosionen, det största hotet mot hela vår värld och civilisation. Endast buddhismen utom kristendomen har satt celibatet i system, det enda naturliga sättet att motverka överbefolkning, och endast islam utom katolicismen uppmuntrar flitigt barnafödande; men påven går emot buddhismen och flirtar med och uppmuntrar islam. Om han fick höra talas om ett fall som Yusuf's skulle han antagligen med bestämdhet påstå att sådant var omöjligt och kunde endast vara lögn och förtal. Men vad skulle han säga inför ett fall som Mirandas?

Men Yusuf's gudlösa fräckhet hade blivit för mycket för mig. I sin Guds namn hade han tagit livet av min dotter och lagt skulden på sitt brott på mig, och han var utom räckhåll. Och det att jag visste att evigheten skulle straffa honom hjälpte inte mig. Jag var förkrossad och förtvivlad och stod inte ut med livet längre.

Frank insåg att jag behövde hjälp och presenterade mig för en av sina vänner som var en ockultist. Det hade gått så långt med mig att jag i ett svagt ögonblick sagt till Frank: "Gör vad du vill, men skaffa mig vilken kontakt som helst med Miranda. Jag måste få kontakt med henne igen. Annars kan jag inte leva."

Frank gjorde vad han kunde. Han skaffade mig en ockultist och förklarade: "Han kan inte skaffa dig kontakt med henne igen, men han kan hjälpa dig komma till rätta med dig själv och med ditt förhållande till henne."

"Vad är han för en?"

"Han heter Kurt Glanz och är musiker och astrolog."

Det var en liten gammal man som direkt hämtad direkt från en gammal restaurangtrio i Wien. Han kom från denna stad ursprungligen och brukade här i Göteborg spela om söndagar för pensionärer i ett kafé för pensionärer drivet av Röda Korset. Jag riktade en frågande blick mot Frank som ville uttrycka: "Menar du allvar?" men Franks uppsyn förrådde inget skämt. Denne gamle förkrympte restaurangmusiker var här för att hjälpa mig.

Han ställde mitt horoskop, och jag var föga imponerad. Vad han avslöjade om mig var endast ämnat att tilltala min fåfänga och hade kunnat gälla vilken människa som helst som bara var tillräckligt fåfäng för att falla för smicker. Han ställde Mirandas horoskop, och jag var föga imponerad. Sedan jämförde han dessa horoskop och drog slutsatser själv därav som gjorde att jag drog öronen åt mig. "Men här fattas en pusselbit," sade han. "Kan ni hjälpa mig med den? Här finns en tredje part i ert förhållande, en mycket nära stående anhörig till flickan, som har betytt mycket för er. Vem är denna tredje person? Jag måste få studera denna persons

horoskop också." Nästan med andakt vågade jag då föreslå att han även skulle ställa Mirandas faders horoskop. Han ställde det och jämförde det med de tidigare två och drog sina slutsatser med den påföljd att jag faktiskt blev imponerad.

Hur var det möjligt att detta hokus-pokus kunde fungera? Det bara fungerade, och denne gamle pensionerade stofil, som dessutom hörde dåligt, lade helt sakligt fram de enklaste fakta i siffror och geometriska figurer som definitivt slog hela min 50-åriga empiriska erfarenhet och katolska teologi ur brädet. Så här ungefär löd hans utläggning:

"Det intressantaste horoskopet här är faderns. Ur det framgår tydligt en drake med Månen, Jupiter och Saturnus i trigon med varandra och med Saturnus i opposition mot Neptunus, som är drakens huvud. Saturnus är retrograd liksom Jupiter, den stora triangeln är mellan vattentecken med Saturnus i Fiskarna, Månen i Kräftan och Jupiter i Skorpionen medan Neptunus är i Jungfrun. Aspekterna är nästan exakta.

En drake hör till de mest konstruktiva och positiva mönster man kan ha, men en drake innefattar alltid en opposition, den mest negativa av alla aspekter, och oppositionen här är särdeles svår. Saturnus och Neptunus är båda kompromisslösa planeter, konflikten mellan dem är total, och jag utläser ur detta dilemma en livslång inre kamp med ett olösligt problem, den konkreta verklighetens nödvändighets otillräcklighet kontra en idealistisk strävan som är dess motsats. Här är en stark inåtvänd tendens, och denna opposition utlöser ej sällan djupgående sjukdomar som är omöjliga att diagnosticera och bota.

Den inåtvända tendensen understryks ytterligare av Månens förening med södra männoden och Pluto. Dessutom är Månen i konjunktion med Solen. Här är en stark koncentration av krafter som inte kan frigöra sig och komma till erforderligt uttryck."

Vi upplyste astrologen om att fadern dött av en mycket svår och sällsynt form av cancer efter en tjugouårig dödskamp. "Det förvånar mig inte," sade han.

"Dotterns horoskop visar att hon har sin södra männod i konjunktion med sin faders sol. Dessutom har hon Saturnus i Fiskarnas hus, det tolfte huset, vilket överensstämmer med faderns Saturnus i Fiskarnas tecken. Här finns ytterst djupgående bindningar mellan de båda horoskoperna. Det finns ingen djupare karmisk föreningspunkt mellan två horoskop än den enas Sol i konjunktion med den andras södra männod. En sådan förening tyder på att de båda själarna känt varandra i många olika inkarnationer och aldrig kan tröttna på varandra. Vanligen är det människor med södra männoden som uppsöker solen, i det här fallet dottern som uppsöker fadern och låter sig bli hans dotter.

Ser vi sedan på ert horoskop, fader, så ställs vi inför ett fenomen. Ni har en södra och norra männod i exakt överensstämmelse med faderns Saturnus-Neptunus-opposition, vilken axel står i trigon-sextil-förhållande till dotterns södra och norra männod. Liknande harmoniska förbindelser och relationer finner man mellan de flesta av dotterns och era planeter liksom även mellan era och faderns planeter. Exempelvis har dottern sin Pluto hos er Saturnus, sin Uranus hos er Neptunus, sin norra männod hos er Måne, sin Sol i förening med er MC, sin södra männod i förening med er Uranus, och er Jupiter förenar hennes Måne och Merkurius med varandra. Liknande beröringspunkter har ni med hennes fader.

Här är så mycket som stämmer överens mellan dessa tre horoskop att jag måste säga att jag aldrig har sett på maken. Jag kan bara tolka dessa tre horoskop som så, att meningen med hennes liv var att uppsöka sin fader för att genom honom kunna förenas med er. Ni hade aldrig kunnat finna en mera idealisk yngre vän. Om jag gissar rätt så borde hon så fort hon mött er genast ha identifierat er med sin far. Stämmer det?"

"Det första hon sade till mig var att jag var precis som hennes far."

"Det förvånar mig inte."

Den gamle restaurangmusikern och astrologen blev så fascinerad av sina egna forskningsrön att han fördjupade sig i dem ytterligare. Han ställde ett horoskop för faderns bortgång.

"Se här. Det här är det intressantaste av alla. Jag har aldrig sett någonting liknande förut. Det här är beviset för att hans öde var fullkomligt karmiskt, såsom även Olof Palmes var, vilket däremot inte Dag Hammarskjölds var, som därför måste ha dött genom en fullkomlig olyckshändelse. När fadern dog hade hans Saturnus nästan nått hela vägen fram över halva zodiaken till Neptunus position, men bara nästan. Han nådde inte riktigt ända fram. Solen konjungerar däremot med hans Neptunus, och både Pluto och Mars konjungerar med hans födelsehoroskops Marsposition. Så är ofta fallet med orättvisa dödsfall. Uranus konjungerar med hans Jupiter – allt klaffar precis, allt träffar rätt, allting förklaras, allting fullbordas, det är så perfekt så det är inte klokt!" Astrologen blev lyrisk. "Men det viktigaste av allt är detta: Månen och Venus konjungerar i Vågen. I Vågen härskar Venus och är Månen förhöjd. Det är det bästa och vackraste tecknet för både Venus och Månen, och här konjungerar de just i hans dödsögonblick! Det är inte klokt! Man kan inte dö en vackrare död. Jag kan bara beskriva hans dödshoroskop som en gudomligt förklarad kärleksdöd. Här dog en man som hade allt att leva för och som bara lämnade gott efter sig. Det är sällan jag har sett något så vackert astrologiskt fenomen.

Detta horoskop ställer även er och dotterns i en tydligare dager. Min vän, jag kan bara tolka dessa överväldigande fenomen till en direkt fingervisning från Gud. Fadern dog för sin dotter och för sin hustru efter ett fullbordat idealiskt livsverk och för att denna dotter sedan skulle övertagas av er. Det var meningen att ni skulle bli hennes fader i faderns ställe och kanske ännu mera, kanske livspartner, kanske äkta man. Allting pekar däråt. Gud hade en mening med alla dessa tre liv, och den meningen var alldeles tydligt att fadern skulle dö för att dottern skulle bli er."

Jag var alldeles omtumlad och vacklade ut därifrån. Den enda rätta kvinnan för mig hade fallit på min lott genom gudomens egna tydliga försyn, och jag hade inte bara förlorat henne, utan dessutom hade denna gudomliga fingervisning genom astrologin förintat hela min kristna livsåskådning.

Vem trodde väl på planeter och deras mytologiska krafter? Vem trodde väl på att en osynlig och nästan obefintlig miniatyrasteroid som Pluto hade magiska krafter som påverkade jordens befolkning så att dess historia spårade ur 1930 när planeten upptäcktes? Vem kunde väl tro på mytologiska karaktärer som Merkurius och Mars, Venus och Saturnus och på babyloniska stjärnbilders mänskliga egenskaper som Skyttens självsvald, Oxens tröghet och Skorpionens oerhörddhet och att sådant oupphörligt påverkade alla enskilda människors liv? Aldrig i mitt liv hade jag ägnat sådan vidskepelse någon tanke utom rent löje. Och likväl stod det här i den gamles hantverksskicklighet skrivet i svart på vitt med glyptiska tecken och geometriska figurer hela den oerhörda sanningen i relationerna mellan mig och Miranda och mellan oss och hennes far, och detta hade stått skrivet i stjärnorna och icke någon annanstans.

Jag stod handfallen. Inför detta föll hela kristendomen pladask för mina fötter. Jag drog mig till minnes att de tre vise männen varit stjärnskådare och att dessa var nästan de enda som på grund av vad som stått skrivet i stjärnorna givit Jesus något rättvist erkännande någonsin.

Samtidigt framträdde även på nytt Gunnar Gunnarsons minne för mig och hans fantastiska teorier om att stjärnhimlen bestod av havererade galaktiska civilisationssystem, som fortfarande hade någon sorts metafysisk ordning att uppvisa inbördes som varningstecken till vår egen civilisation.

Här var ett högre teologiskt sammanhang inför vilket både kristendomen, islam, judendomen och buddhismen framstod som obetydliga. Gud fanns då verkligen överallt i hela universum som en hemlighetsfull opersonlig kraft som var omöjlig att

komma till tals med men som dock alltför tydligt bevisade sin egen existens genom att kunna låta sig tolkas genom stjärnhimlens oupphörliga rörelser, och denna universella Guds enda påtagliga manifestation var alltså just hela världsrymdens oändliga inre rörelser, skiftningar och ständiga omväxling.

Jag var fullständigt omtumlad. Men det kusligaste av allt var, att dessa båda personer, fadern och dottern, som båda var döda, i dessa båda horoskop framstod som lika fullständigt levande för mig som om de ännu funnits till lekamligen. Det var som om jag genom dessa horoskop fortfarande kunde känna dem, förstå dem, uppleva dem och umgås med dem. Genom denne gamle restaurangmusikers astrologiska konster så upplevde jag för första gången att avlidna människor faktiskt fortfarande var fullständigt levande och äkta och nästan mera verkliga än om de hade varit kroppsliga.

Jag hade inte förlorat henne! Jag hade henne för evigt!

Miranda! Miranda! Min dotter Miranda! Min älskade flicka Miranda!

Fullständigt uttröttad av dessa omtumlande upplevelsers hänsynslösa och tillintetgörande kraft stapplade jag in på en krog och satte mig vid ett smutsigt bord. Vid väggen mitt emot satt det en smutsig kroggäst vid ett annat bord. Och jag kände omedelbart igen honom. Det var ytterligare en gengångare från det förflutna.

Var hade jag sett honom förut? Skägget var gråsprängt. Det hade det inte varit förut. Håret hade glesnat, och rynkor hade spridit sig ut från ögonvrånarna. Ändå var det samme man fast fullkomligt utsliten, själsligt misshandlad och förbrukad av livet. Han drack whisky för sig själv.

Men hur välbekant han än var för mig kunde jag inte placera honom. Var det en annan fallen och förbrukad präst? Nej, det här var en löjlig och patetisk person, något av en gammal misslyckad clown. Jag tänkte så att hela huvudet knakade, men jag kom inte åt de rätta arkiven. De hade inte öppnats på alltför många år. De filerna hade hunnit rosta.

"Känner ni igen mig?" frågade jag försiktigt.

Han svarade lika försiktigt: "Ja."

"Det var många år sedan."

"Ja." Han såg forskande på mig. Men hans minne var bättre än mitt. Han kom snart in med sin rostiga nyckel i det rätta låset. "Var det inte på en bestämd avdelning på ett bestämt sjukhus i Montreal?"

Nu var det min tur att svara jakande. Dörren öppnades genast, och jag såg genast vad den gamla bortglömda kammaren innehöll.

Det var Robert Kleinsack, den förlorade författaren.

"Vad var det ni hette nu igen?"

"På den tiden hette jag Robert Kleinsack, fader Bert."

"Och nu?"

"Sedan dess har jag bytt namn många gånger."

"Skriver ni fortfarande?"

"Nej. Det har i stället blivit min livsuppgift att ta hand om och dokumentera andra författare som refuserats ihjäl. Världen är full av sådana, men detta land är en guldgruva och kanske den främsta. Här finns de överallt, och ingen vaskar fram dem, utan de bara kastas direkt ut i slagget och begravs där levande."

Jag fick honom att berätta sitt liv för mig där på den sjaskiga krogen. Från katastrofen i Montreal hade han flytt till USA och där turvis bott i New York, San Francisco, Los Angeles och Boston. Till slut hade han flyttat till England och där arbetat som reporter en tid vid Fleet Street. Han hade gjort ett bra arbete men aldrig någon lycka utom just som reporter i dagstidningars ytliga och flyktiga tjänst. Efter

tre år som journalist hade han slutat på grund av magsår. Nu flackade han omkring på hopplös jakt efter någon bot för denna svårbotlighet.

"Världen är sig lik överallt. Ingen vill ha en om man inte prostituerar sig. Om man bara prostituerar sig får man vad som helst, men då får man klara sig utan sig själv. Då förlorar man sin själ. Jag gjorde det och straffades för det med magsår.

Jag har valt att stanna litet längre här i Sverige därför att detta är ett unikt land. Alla världens och civilisationens och tidens sjukdomar grasserar här mera extremt och tillspetsat än exempelvis i England och USA. Jag träffade här förra månaden exempelvis en kollega till mig, en författare, som för inte så länge sedan hade passerat hundra-refuserings-strecket. Han har hållit på och skrivit i 30 år och friat till landets förlag i 20 år. Han har aldrig fått något omdöme, någon kommentar eller några personliga ord tillbaka med sina refuseringar. För ett år sedan skickade han in en diktsamling som för första gången i hans liv gav honom ett positivt gensvar. Förlaget skrev till honom att de eventuellt ville utge honom i en antologi för debutanter och ville därför behålla manuset lite längre. Min kollega var salig av entusiastisk hänryckning. Äntligen var hans lycka kanske gjord! Han skrev till förlaget att de gärna fick behålla hans dikter, han skrotade alla andra förlag och slutade skicka in nya manus till nya förlag bara för att kunna vara lojal mot det förlag som givit honom hopp, och han väntade. Han väntade och väntade. Månaderna gick. Till slut började våren komma och den tid då antologin småningom skulle börja komma ut. Då meddelar sig förlaget. Det berättas, att konkurrensen varit hård, att det varit svårt att döma rättvist, och att han tyvärr inte kommit med till slut bland de lyckliga utvalda. Så mycket hopp för ingenting, så opersonlig hjärtlöshet till svar för så höga, långa och tålmodiga förväntningar, och ännu ett nytt fall för Lucifer från himmelen till helvetet.

Denna kollega kan aldrig mer tro på något förlag och kommer aldrig mer att skicka in något. Han är som så många andra i samma båt satta på drift av samhället, som aldrig vill bärga dem, knäckt. Han ingavs hopp för första gången på över 20 år, han levde på det hoppet i tio månader, bara för att det skall besvaras med ett dräpslag, ett kallt och omänskligt konstaterande av att, tyvärr...

Och denne skribent är ändå begåvad och seriös och har kunskaper som är större än hela världen. Han arbetar hederligt och ordentligt och skriver aldrig ett ord som icke först har vägts på guldväg. Men förlagen struntar i allt hederligt hantverk och intresserar sig bara för vad som kan säljas utan svårighet, och det utesluter alla konstnärliga ambitioner...

Det ska vara kiosklitteratur för hela slanten, gärna jolmigt och obegripligt bara det läskar publiken med så mycket sex som möjligt, och helst skall det vara skrivet på vardagsjargong och slang. Böckerna trycks ju ändå dåligt, de håller inte ihop för en enda genomläsning, och pappret är av sämre kvalitet än vanligt toalettpapper, samtidigt som en bok är dyrare än tre vardagsluncher på en restaurang. Någon språkvård finns inte i detta landet, klassiker föraktas, Bibeln görs det en nyöversättning av för att den ska bli mera lättillgänglig för den vulgära hopen, den svenska klassiska bibelöversättningen skrotas bara för att den är ett sådant praktprov på det språk som gjorde Selma Lagerlöf och Verner von Heidenstam världsberömda, och sedan finns det ingen ryggrad kvar i det svenska språket, utan det blir automatiskt uppblandat med amerikanismer och korruperat till oigenkännlighet genom den socialistiska bekvämlighetens slang. Sverige är ett socialistiskt samhälle, och på tunnelbanan i Stockholm så förstår inte längre två ungdomar som talar till varandra vad de säger till varandra bara för att de på grund av sin socialistiska uppfostran och skolgång talar så otydligt. Det kan låta lika illa som danska och mycket värre än cockney. Bara den allra värsta New York-rotvälskan kan jämföras därmed.

Det hemskaste med dagens litterära situation är att den litterära pieteten under 1900-talet har gått förlorad. Ordet är inte heligt längre, det är inte längre vars och ens naturliga och självklara angelägenhet att värda och respektera det, och detta märker man överallt. Om en författare har refuserats 100 gånger under 20 år för att han är för exklusiv så föranleder detta inte någon annan eftertanke än att man lugnt kan fortsätta refusera honom ad infinitum, kanske tills han dör och äntligen slutar göra sig påmind, så att man då äntligen kan glömma bort honom. Till och med i kyrkan har ordet och språket skrotats bara för att det skall passa det moderna massmediadränkta mer och mer ordlösa och passiva samhället, där automatik står högre i kurs än individuellt initiativ. I årets mest kritikerrosade amerikanska film består dialogen till 30% av enbart ordet 'fuck'. Mot en sådan konkurrens har skönlitteraturen ingen chans, och den kan kanske då bara överleva på underjordisk väg, som Ray Bradbury profeterade om i 'Fahrenheit 451'.

Så fördärvas samhället och låter det sig fördärvas medan förmågor som jag och min kollega begravs levande, vi som vet något och som har något att säga, men just sådana vill inget etablerat samhälle lyssna till. Vi är ointressanta emedan vi inte lever bara för pengar utan för en sådan idioti som ett bättre människovärde, som vi tror är det enda som kan rädda mänskligheten från sin egen avgrund av miljöförstöring, cancer och Aids.

Det var roligt att träffa dig, fader Bert. Vad gör du själv här i den här gudsförgätna hålan?"

"Det kan man verkligen fråga sig. Jag bara hamnade här liksom du."

"Man hamnar inte någonstans utan vidare om man inte där har en uppgift att uppfylla."

"Just nu sysslar jag med en mordutredning. Men berätta mera om din kroniskt och evigt refuserade kollega."

"Är du intresserad av hans öde? Vill du utreda hans död också?"

"Är han död?"

"Ingen vet, men han är försvunnen."

"Vet du något därom?"

Till svar stack han sin hand inom sin ficka innanför rocken och tog fram ett manuskript med en obeskrivlig glimt i ögonen.

"Vad är detta?" frågade jag.

"Allt vad vi vet säkert om vår försvunne kollega."

Och jag fick läsa en ganska lång och intrikat berättelse. Här är några utdrag:

"1967 kom han att tillhöra en av de första årskullarna som utsattes för det nya svenska gymnasiet efter Olof Palmes radikala redigering av det svenska skolsystemet i en efterrapning av amerikanska skolreformsmislyckanden. Han fann att all vettig ämnesundervisning i det nya gymnasiet hade fuskats bort och avbröt sin skolgång mitt i den första årskursen av gymnasiet. Under de år som följde skulle mer än hälften av hans klasskamrater komma att följa hans exempel av egen sund instinkt. Då hans skola var halvprivat drabbades den särskilt hårt av socialdemokratisk reformhysteri, som mera var ute efter att riva ner och avskaffa än för att utveckla kunskap och undervisning. Han fullföljde sedermera sina studier vid Vuxengymnasiet, som han lämnade utan fullständig gymnasiekompetens men med flera avgångsbetyg i icke erforderliga ämnen såsom 'döda språk' och flera andra 'onödiga' språk som italienska och ryska utom de erforderliga tyska och franska. Han började studera vid universitetet men vantrivdes med de högskolereformer som i mitten på 70-talet enligt hans mening rationaliserade bort det väsentligaste av kursplanerna. Hans otur och oförenlighet med det akademiska nådde sin höjdpunkt 1988. Fyra år tidigare inledde han på förslag av en god vän ett litteraturhistoriskt projekt med en professors välkomnande uppmuntran. Under knappt fyra år slet han

hårt med projektet och läste i medeltal 200 sidor skönlitteratur om dagen hela tiden. Professorns positiva intresse och uppmuntran var konstant, och målet var publicering när projektet var färdigt, vilket professorn själv varmt pläderade för. Författaren såg det som sin äntliga säkra utkomstmöjlighet litterärt efter femton års motgångar. När slutligen projektet var färdigt drog sig professorn ur alla publiceringsdiskussioner."

"1981 fick han en organisttjänst i Göteborgs liberala synagoga, vilken befattning han upprätthöll i nästan fem år. Anledningen till hans frivilliga avsked därifrån var dels magsår, dels onödig koteribetonad opposition i församlingen mot all gammalmodig gudstjänstmusik, dels församlingens vägran att höja en lön som blott utgjorde hälften av Svenska Musikerförbundets miniminormer och dels en rabbinns predikan som under en gudstjänst på en sabbat försvarade president Reagans attack mot Libyen i april 1986. Efter avskedet har han aldrig mera sökt någon organisttjänst eller har den synagogan anställt någon ny organist."

"Han är medveten om att han ibland kan verka tragikomisk men har aldrig haft något emot att man skrattar åt honom, bara man inte gör det på allvar. En bidragande orsak till hans uteblivna framgångar kan vara det att han vågar vara och inte kan vara annat än en romantiker, fastän det i detta sekel knappast finns någon anledning för någon att vara det, vilket emellertid inte berättigar romantikens bannlysning, förlöjligande eller pariastatus.

I religiöst hänseende har han förståelse för Moses, indisk religion, astrologi, Buddha, Jesus och till och med den Shelleyska ateismen men ingen sympati för Muhammed, Augustinus, Martin Luther eller någon form av intolerans."

"Utmärkande för alla hans refuseringar är att förläggarna aldrig motiverat sina refuseringar med någon kommentar till hans verk utan antingen bara sagt nej utan vidare eller uppvisat en irrationell och nästan aggressiv motvilja mot honom, som om det gällde att ta sig i akt för honom, sky honom och helst ge honom ett kanonskott i vattenlinjen, med endast den konsekvensen att hans författarskap ytterligare har accelererat i takt med att hans personliga isolering har tilltagit.

Johannes B. Westerberg,
grekisk-ortodox teolog,
Göteborg i februari 1989."

"Vem är Johannes B. Westerberg? Han säger sig vara kollega till mig, men jag känner honom inte."

"Han förekommer här i staden endast ibland. Jag kan presentera dig för honom nästa gång han kommer, om jag är kvar här i staden då, och om du fortfarande är här då."

"Jag vet en annan som ganska säkert måste känna honom."

"Vem då?"

"En viss Frank Gunnarson. Men vem har skrivit detta P.S. till Westerbergs dokument? Är det du?"

Robert tittade på några tillkrafade kråkfötter nederst på sista sidan och förklarade: "Det är Författarens egen signatur."

"Vad står det?"

Robert ansträngde sig för att läsa det. Med ett leende fick han fram det: "En pedantisk skrytvals ämnad att träka ut vem som helst. Författaren."

Jag måste också le men kände samtidigt något av en beklämning. Författarens eget utlåtande om denna mycket sorgfälliga dokumentering av honom, som Westerberg av allt att döma lagt ner betydande mödor på, gjorde något av samma intryck på mig som inskriften på John Keats' gravsten: "*Here lieth a poet whose name was writ in water.*" Jag beslöt att omgående pumpa Frank på allt vad han visste om

fallet med denne författare, som den för mig totalt obekante Johannes B. Westerberg antagligen visste mer om än vad han funnit lämpligt att avslöja.

"Fallet med min kollega intresserar dig tydligen."

"Det mer än intresserar mig. Det gör mig upprörd."

"Varför?"

"En enda detalj. Här står att han som 18-19-åring ett helt år uteslutande ägnade sig åt att överväga självmord och att han när som helst kan ägna sig åt sådant igen."

"Angår det dig?"

"Jag har känt alltför många sådana, och jag vill ogärna komma för sent en gång till."

Efter att ha skiljts från min gamle vän Robert Kleinsack, numera *Felix Alien*, skrev jag följande förtvivilade dikt inspirerad av Mirandas faders livsöde, läkaren som 43-årig dog i den svåraste av cancersjukdomar:

Läkarens facit.

Alla människor behöver hjälp
men ingen mänska orkar hjälpa alla,
och de är för få, som orkar hjälpa några.
Men de få som finns har desto fler att hjälpa,
och ju fler de lyckas hjälpa, desto fler finns kvar för dem att hjälpa,
desto flere kräver deras hjälp och desto mera enträget
ju fler de visar sig stå ut med att ha ork till övers för med hjälp.
Men mänskan är begränsad av naturen,
och slutresultatet är ett och det samma för varenda filantrop:
hon storknar och kollapsar av överansträngning.
Detta måste varje präst, socialarbetare, kurator,
läkare, psykiatriker och psykolog ha ständigt klart för sig:
att enda målet med hans självupppoffrande humanitära verksamhet
är nervkollaps, överansträngning, magsår, dålig sömn,
bekymmer i oändlighet som aldrig skänker vila
och ett liv i trasor utan någon mening, utan någon lön
och utan tillfredsställelse, med alla deras otack,
som man ej förmådde hjälpa, som bestående baksmälla,
som, i bästa fall, det enda resultatet av ens liv.

"Jo, jag vet mycket väl vem Johannes B. Westerberg är. Han är kollega till mig men ännu mera mystisk och underjordisk, och han var mycket god vän med min kusin," sade Frank.

"Var är han nu?"

"Ingen vet. Han dyker upp plötsligt utan förvarning, uträttar en massa saker under en tre-fyra dagar och ställer alla möjliga mänskliga trassel till rätta och försvinner sedan åter på obestämd tid till obestämda platser."

Mera fick jag inte veta från Franks håll om denne Johannes Westerberg eller den ihjälrefuserade författaren. Och Frank själv reste inom kort till Köpenhamn för att uträtta några mystiska ärenden i Christiania.

Själv ägnade jag mig något åt den katolska församlingen i Göteborg, en rådbråkad och ihjälbabyloniserad församling som bland annat led av så märkliga problem som politiskt kommunistiska kottier, vilka omskrevs i världspresen

såsom till exempel i Richard Wurmbrands 'Martyrernas röst'. En sådan församling ville jag dock ha så litet att göra med som möjligt.

Men en av dess präster, en ganska sund slovensk monsignore, som för närvarande på grund av alla Jugoslaviens astronomiska politiska problem föredrog att "bara existera", kom jag på mycket god fot med, och han tog mig en dag med till en av sina kuriösaste klienter som satt inlåst på landets största mentalsjukhus, som låg i Göteborg. Klienten i fråga var en judisk läkare som gick under benämningen doktor Solomon Gold.

"Han är en av världens farligaste brottslingar men ett obestriddigt geni, och det är bara jag som vet vilken oerhörd kapacitet han är. Han är det enda exempel som jag känner till på vad man skulle kunna kalla en extrem förnuftsfanatiker," berättade för mig den slovenske prästen som hade ett namn som lät som en nysning: Prstsch!

"Hur har han då hamnat här?" frågade jag.

"Han är fullständigt obotligt storhetsvansinnig men lika begåvad som Nietzsche."

Jag fick komma med in på avdelning 532 och besöka honom.

"Välkommen, pastor," sade den judiske läkaren, en gedigen Peter Ustinov-gestalt men med grova, mörka, bistra anletsdrag som det låg något skrämmande och hotfullt över. Ungefär så hade jag föreställt mig professor Moriarty. "Ni är den enda här i världen nu för tiden som bryr sig om mig."

"Jag är kanske den enda som fortfarande respekterar er. Här har jag en kollega från Canada som heter Bertrand de Boeuf."

"Så trevligt!" sade läkaren sarkastiskt som för att demonstrera en formell vänlighet som han minst av allt menade uppriktigt, men jag fick i alla fall skaka hand med honom. Karlens hand var fuktig, kall och överväldigande i sin massivt omslutande massa.

"Berätta," sade Prstsch, "om era planer för mänsklighetens framtid för min kollega."

"Jag har inga planer för mänsklighetens framtid," genmälde doktorn irriterat. "Mänskligheten gräver sin egen grav, och jag bara påstår att den gör det. Men alla är ju idag medvetna om, att så många arter av liv som människan redan har utrotat från jordens yta, så förtjänar mänskligheten inte något bättre än att bli utrotningshotad själv."

"Är det inte så, doktor," återtog Prstsch, "att ni själv gärna skulle delta i utrotandet av mänskligheten om ni hade fria händer?"

"Jo, och det skulle vilken förnuftig människa som helst. Nio tiondelar av jordens befolkning är fullständigt onyttiga och bara lider och svälter och förökar sig som råttor, som om det skulle hjälpa, och dessa nio tiondelar av mänskligheten kommer naturen att sälla ut som degenererat dödkött."

"Och vilka delar av mänskligheten skulle ni då helst sortera ut?"

"Jag är ingen rasist. Man har den fördomen mot mig att jag är det bara för att jag råkar vara något judisk, men jag är bara fullständigt objektiv och ser livet och världen ur naturlig synpunkt. Kina, Indien och USA skulle komma överst på listan där de flesta människor troligen kommer att försvinna genom ond bråd död."

"Varför dessa länder?"

"Det säger ju sig självt. Kina är världens mest rasistiska nation, ett nytt Nazi-Tyskland, där Han-imperialismen ständigt expanderar på bekostnad av närliggande utrotningshotade småfolk, som tibetanerna, manchurerna och uigurerna. Vad Kina gjort i Tibet, Manchuriet och Uiguristan struntar Amerika i, fastän det är värre brott mot mänskligheten än vad nazisterna gjorde; bara därför att USA kan göra pengar på Kina och passar på att göra det så länge Kina får härja fritt. USA är sedan världens mest groteska, vulgära och barbariska nation som bara existerar genom självsvåld, vars enda kultur är våldspornografi och som tror att de är de enda som har rätt att

bestämma här i världen, bara för att de har pengar. Indien är världens mest nödlidande land, där en befrielse från nio tiondelar av befolkningen därför skulle medföra den största lättnaden."

"Men vad skulle då överleva?"

"Förnuftet, hälsan och naturen. Det skulle bli en frisk, förnuftig och hälsosam naturlig ordning i världen igen efter den omänskliga omänsklighetens destruktiva onaturlighet, som fått härja fritt och utrota de oskyldiga djuren ända sedan istiderna upphörde."

"Och religionerna? Skulle de överleva?"

"Några. Judendomen kommer alltid att överleva, likaså buddhismen och hinduismen. Kristendomen är baserad på några lögner som givit den en ohälsosam makt över folken som den kommer att förlora: när nio tiondelar av mänskligheten är utrotade kommer ingen längre att tro på någon köttslig uppståndelse från de döda vare sig för Jesus del eller för någon annans. Men mest drastiskt av alla religioner kommer islam att kollapsa som den mest absurda och den minst förnuftiga. Islam är en sexuell fixering som förnuftet kommer att upphäva i och med mänsklighetens 90-procentiga undergång."

"Och politiskt? Hur kommer världen sedan att se ut politiskt?"

"Ingen skillnad från idag. Man blir politiker endast av dumhet och fåfänga, därför har världen alltid dominerats av dumhet och fåfänga, och så kommer det att vara även i framtiden. Genom dumhet och fåfänga frambragtes marxismen, kommunismen, islam, industrialismen, kapitalismen och materialismen, och all mänsklig dumhet och fåfänga är i grund och botten självdestruktiv. De första och största narrarna därvidlag var Francis Bacon, Thomas More, Isaac Newton och Albert Einstein, som trodde på sina egna upptäckters och filosofiska slutsatser beständighet. Ingenting är beständigt, allra minst dumhet och fåfänga, och det är den enda vetenskapliga sanning som håller i evighet."

"Tack så mycket, doktorn. Vi ber att få återkomma."

Besökstiden var slut, och vi visades ut.

"Vad gör en sådan där inne?" frågade jag. "Han är ju bara en eskatologisk filosof."

"Nej, han är inte bara en filosof. Han är farlig, ty han omsätter alltid sina läror i praktiken eller försöker åtminstone, och ibland har han haft härresande framgångar. Han åkte fast i tullen mellan Fredrikshamn och Göteborg med 17 kilo heroin i bilen. Han åtalades och läkarundersöktes, varvid en psykiatriker diagnosticerade unipolär mano-depressivitet, eller vad det kallas, så att man bara blir manisk utan att någonsin bli depressiv, det enligt många farligaste mänskliga tillstånd som finns, ty just sådana människor får för sig att hela världsordningen behöver och förtjänar att vräkas över ända."

"Gör den inte det då?"

"Jo, men de som försöker göra det kan aldrig få någon annan belöning för sina ansträngningar än gratis kost och logi på sinnessjukhuset. Napoleon fick Sankt Helena, och doktor Solomon Gold har fått Lillhagens sjukhus."

"På livstid?"

"Troligen, ty han ger aldrig upp." Prstsch sänkte rösten. "Vet du vad jag hört från vissa av hans medpatienter om honom?"

"Nej?"

"Han har för dem skrutit om att det var han som utvecklade och utplanterade Aidsviruset i mörkaste Afrika."

"Tror du på det?"

Han höjde rösten till normal volym igen. "Naturligtvis är det bara tomt skryt av en hopplöst sinnessjuk kroniker."

Men han lät inte helt övertygande och inte övertygad heller för den delen, som om han var medveten om att han bara försökte önsketänka.

Frank hade ännu inte kommit hem igen när följande brev ofrankerat en dag kom in genom vår brevlåda;

"Bäste fader Bert,

Ursäkta att jag skriver på det här sättet, men vi kommer troligen inte att ses mera, och detta är troligen det sista livstecken ni får av mig, då jag när ni läser detta troligen inte längre är vid liv."

Jag sneglade ner över brevet, och mina farhågor besannades då jag läste underskriften: brevet var från min gamle vän Robert Kleinsack.

Brevet fortsatte sålunda:

"Anledningarna är legio. Jag kom till Sverige i förvissning om att det skulle vara det bästa landet på jorden, och det var det också, men för det var det ingalunda felfritt.

Sverige är ett märkligt land. Det har haft fred i 175 år, och det enda motstycket därtill i världen är Schweiz; men det enda dessa båda länder har gemensamt är att de är lika tråkiga.

Bekvämligheten är etablerad i Sverige såsom oskriven lag, och den värsta brottslingen i Sveriges rike anses omedvetet den vara som vågar utmana bekvämligheten, den så kallade tryggheten, vars främsta manifestationer är den så kallade 'offentliga sektorn', en svulstig byråkrati vars pedantiska tröghet är utan motstycke till och med i Schweiz, och det otroliga skattesystemet med alla dess med sig själva multiplicerade småskurna krångligheter som bara gör det jämförbart med ett annat liknande genomfört och etablerat samhällssystem i världen: det sydafrikanska apartheidsystemet. Något besläktad med dem båda är den judiska lagen, den äldsta och segaste prototypen i världen för etablerandet av ett omöjligt samhällssystem som bara består genom myten om sin egen ofelbarhet.

Vi har flera sådana liknande ofelbarhetsbyråkratier i världen. De värsta är den politiska kommunismen, den katolska kyrkan och världsreligionen islam, som min käre vän och kollega Salman Rushdie nyligen så välbehövligt vågat ifrågasätta. Det enda felet med mr Salman Rushdie är, som hela den muslimska världen omedvetet så har chockerats av uppenbarelsen av, att han är en större och sannare profet än den kroniskt ilsken och fullkomligt obildade tölpen Muhammed.

Dess värre lider även ett så civiliserat land som Sverige av en liknande ofelbarhetens etablerade röta, men den är här svårare att komma till tals med då den är oskriven och så högt utvecklad i sin subtilitet.

Jag nämnde dess manifestationer byråkratin och skattesystemet, det intrikataste i världen. En annan manifestation är den så kallade 'grå-sossen', världens tråkigaste människa, den etablerade socialdemokratiska veteranen som tillhör sitt parti och som har gjort det i hela sitt liv som en livegen. Han kan ifrågasätta allt i hela världen utom sitt eget politiska parti. Som människa är han en fullkomlig träbock, hans bildning inskränker sig i allmänhet till en vittomfattande kunskap om enbart det egna svenska samhället, han har ingen smak, ingen fantasi, ingen kultur, ingen historia och ingen humor, på 30-talet har han sympatiserat med nazisterna och på 60-talet med den kinesiska kulturrevolutionen, han har inte tagit parti mot den sovjetiska inmarschen i Afghanistan medan han fortfarande aggressivt framhåller amerikanernas gränslösa skuld i Vietnamkriget, han blundar för miljökrisen och struntar i vilka skogar som dör bara han får fortsätta köra bil så fort han vill, och talar han något annat språk än svenska gör han det dåligt med en mycket löjlig svensk accent.

Denna människotyp dominerar det svenska samhället till oreparerbar skada för detsamma. Det är han som förvandlat varje stadstorg i Sverige till sterila betonginhägnader med Domus och Konsum som dominerande signaturer, det är han

som dragit fram motorvägar tvärs över Sveriges bördigaste, vackraste och ömtåligaste naturområden, det är han som genom förgrundsfigurer som den lärde författaren Tore Zetterholm försvarar Kina mot Tibet och påstår att allt tal om det kinesiska förtrycket av Tibet är lögn, det är han som skapat den svenska enhetsskolan och grundskolan där ingen elev får vara bättre än någon annan och där alla måste lära sig lika litet och ingenting utöver vad som omfattas av de snävt komprimerade och socialistiskt tillrättalagda studieplanerna, och det är han som refuserat vår vän författaren i tjugo år utan kommentarer till hans ordentliga och mödosamma skrivhantverk. Det är även han som står för den ständigt tilltagande försludringen och förslumningen av det svenska språket, som den vulgariserade socialistiska enhetsskolans elever börjar förakta och ersätta med slang och svordomar. Genom sin rödfärgade socialistiska tvångströja har de akademiska institutionerna snarare en menlig inverkan på språkets vård i stället för en vårdande, kultiverande och uppmuntrande sådan. En akademisk institution kan mumifiera och uppstoppa ett språk som döda djur och ägnar sig universellt med förkärlek åt sådant, då det är oskyldigt och okontroversiellt, men för språkets utveckling och levande vård genom pietet och kärlek behövs det ständigt nytt material från jungfruliga vildmarkers oförorenade naturliga frihet och fantasi.

Sverige är bäst i världen. Det kan jag gå med på då tyvärr världen för övrigt är ännu värre än Sverige. I Amerika förhärskar också en viss oskriven ofelbarhetsprincip, som är den amerikanska vulgariteten. I Amerika får ingenting vara annat än billigt, vulgärt, rätt, tölpaktigt, grovt, fult och kommersiellt, ty allt som är fint, idealistiskt, ädelt, antikt och moget är oamerikanskt. Sovjetunionen och Kina lider båda fortfarande av den politiska kommunismens paralyserande ofelbarhetsprincip, och den största björntjänst man kunde göra dessa båda stater vore att få dem upplösta. Alla engelsktalande nationer lider av kommersialismens ofelbarhet, alla latinska nationer lider av den individualistiska stolthetens krav på obegränsning vilket inte sällan leder till uppkomsten av maffior, tyskheten lider av det vetenskapliga pedanteriets ofelbarhet, och den högsta nationalofelbarheten finner man kanske i Japan, där varje medborgares högsta plikt är att leva och dö för antingen sitt land, sin firma, sin familj eller sin kejsare, den sista i världen.

Det enda resultatet av all denna ofelbarhet i varje hörn av hela världen är mänsklighetens självdestruktivitet. Genom sin egen ofelbarhet har människan blivit ett rasistiskt monster som blivit sin egen och allt livs värsta fiende. Med ursäkten att det är bättre att djur dör än att människor dör har människan utrotat så många olika arter av liv i vår värld att det hade varit bättre för hela världen med allt dess liv om människan aldrig hade existerat. Det skulle inte förvåna mig om hon inom hundra år blev utrotningshotad själv genom sitt eget förvällande. Ju förr detta sker, desto bättre för all natur och för allt liv i världen. Jag tänker inte bara på alla ekologiska katastrofer människan har gjort sig skyldig till, alla urskogar hon har bränt upp, alla hav hon har förgiftat och alla de landskap hon har förvandlat till öknar eller till livsfarligt förorenade områden som aldrig kan göras naturliga och levande igen, utan jag tänker på varje enskild individ av vilken ras som helst som hon har slaktat enbart av egoistiska skäl, varje elefant, varje dront, varje valfisk, varje säl, ja, till och med varje enskild fisk och varje enskild fågel. Varenda levande individ av vilket släkte som helst, det må vara reptil, groddjur, fisk, fågel, däggdjur, svampdjur eller vad amöba som helst, har lika stor rätt att leva som den mänskliga individen, och ingen levande varelse har rätt att beröva en annan levande varelse dess liv. Och varje levande varelse som ändå gör det förtjänar ingenting annat än att själv bli berövad sitt liv.

Dock är det inte i protest mot människans egenskap av massmördarnas mest ofelbare massmördare som jag tar mitt liv, utan det är mest i protest mot människans kulturbankrutt. Jag är inte den ende seriöse författare som refuserats av samtliga

bokförlag i mer än 20 år, det finns fler seriösa musiker än Théophile Franchard som blivit offer för den vulgära rockmusikens allsmäktiga självdestruktivitet genom droger och vansinne, det finns fler självmördare än Mathilda Marlow som prostituerats ihjäl av det mänskliga samhällets onaturliga rovdraft på allt naturligt liv, det finns fler präster än Patrick Queznay som förlorat sin själ genom att försöka hålla det etablerade mänskliga ofelbarhetssamhällets standard, vars materialism och industrialism bara är ett allt förödande barbari och ingenting annat; och det finns fler än jag som bara inte längre kan nedlåta sig till att existera i form av det djur som gjort hela världen till sin sterila termitstack: människan, som naturen inte längre kan tolerera.

Jag kommer att resa till Christiania i Köpenhamn, var det lär vara lätt för människor att bara försvinna. Hur och vart jag sedan försvinner blir en senare fråga.

Din gamle vän och patient,
Robert Kleinsack."

Jag ansåg att jag inte hade något annat val än att resa till Christiania för att söka upp både Frank och, om det var möjligt, min gamle vän Robert Kleinsack.

Det var inte så lätt att hitta Christiania i Köpenhamn, ty det fanns inte utsatt på någon karta, och när man frågade någon vänlig dansk själ om vägen till Christiania stirrade denne vänlige själ på en paralyserad av fasa som enda svar, som om man själv antingen var minst sinnessjuk eller farligt kriminell om inte rentav behäftad med vampyregenskaper. Jag fick således söka mig dit med hjälp enbart av min egen instinkt.

Ute på Amager fanns det på kartan ett diffust område utan gator som kallades Christianshavn. Det var det namn som jag tyckte kom närmast Christiania av alla de namn som jag fann på kartan, ty Kristianiagatan lät inte övertygande just för att det var skrivet med K. Alltså trevade jag mig ut på Amager mot det misstänkta Christianshavn.

Jag fann där en idyllisk stad i staden som var påfallande lik Amsterdam med vänliga kanaler och trevliga höga och smala gavelhus. Man fick till och med ro på kanalen i eka om man ville. Men jag sökte mig förbi detta trevliga bostadsområde.

På avstånd fick jag snart syn på ett vidsträckt trästaket som tydligen inhägnade ett större område. Tre lustiga bohemiskt klädda typer med hundar på väg ditåt fick min instinkt att vakna, och snart var jag inne i ett riktigt ingenmansland.

Jag vet inte vad jag ska likna det vid. Det var som ett mellanting mellan ett indianreservat och ett kloster. Det var ett stort område med gamla nedlagda kasernbyggnader som hade befolkats av idel bohemer, men det var ett imponerande samhälle i samhället som dessa hippies hade byggt upp. De hade egna affärer, egna verkstäder, egna cykelbutiker och egna rörelser överallt bland dessa låga byggnader som i stil och stämning påminde om Shakespeares och Ben Jonsons London. Denna idylliska stad i staden var renare än staden utanför, människorna var naturligare, och över lag fick man ett outplånligt intryck av att detta fristadsexperiment var ett samhällsalternativ som i mångt och mycket var sundare än den materialistiska storstadens stress och miljöförstöring och som i motsats till det kapitalistiska samhället hade en framtid.

Jag fann även många krogar och barer, men de var alla stängda. Till slut fann jag en som var öppen, och där var fullt av folk, och stämningen tycktes vara hög. Jag gick in och blev omedelbart erbjuden att få köpa knark och det billigt.

Krogatmosfären var mättad med haschischrök, och alla människorna i lokalen var mer eller mindre påverkade. Många höll som bäst på att röka och bidra till den

berusande atmosfären. Jag kunde inte stanna där länge hur saliga alla de unga mänskorna där än tycktes vara.

Detta var således fristaten Christianias baksida: accepterade man detta fria och miljövänliga samhällsalternativ fick man också lov att acceptera det frisläppta begagnandet av alla sorters droger. Varför inte? tycktes alla Christianiter enhälligt föreslå.

Jag pratade med flera av dem, och när jag kom från Canada och dessutom var präst väckte jag någon uppmärksamhet. Summan av Christianiternas filosofi verkade vara något i stil med:

"Du är välkommen att bo här hos oss vem du än är. Vi frågar inte en människa vem hon är. Här är vi alla anonyma, och alla är lika respekterade för sin anonymitet. Om någon vill försvinna från samhället och glömma det är hit den rätta platsen att komma, ty här kan vem som helst gå under jorden, och vi kan till och med smuggla ut vem som helst utomlands härifrån och egentligen till vilket land som helst. Många kommer hit bara för att få försvinna från samhället, och vi har aldrig vägrat eller utlämnat någon som sökt asyl här. Just de som vill försvinna är våra särskilda protegéer, och vi gör i allmänhet allt för dem. Den som vill utplåna alla spår efter sig i samhället kan vi garantera att verkligen får sin identitet utplånad.

Å andra sidan kommer det även folk hit ibland oss som vill oss illa. Ibland utsätts vi för polisrazzior, och dessa poliser är så rädda för friheten i Christiania att de aldrig kommer utom armévis. Dem har vi ingen respekt för, vi föraktar dem som fluglortar, det blir de ständigt påmind om, och de har skäl att vara rädda för oss.

Ibland kommer det även spioner och enstaka förrädare. De får inte sällan en kniv mellan revbenen, ty förräderi betraktar vi som höjden av feighet.

Var välkommen bland oss, pastor, och känn er som hemma. Vi är egentligen inte sämre än de första kristna, och vår församling är redan ett centrum för hela världen. Hit strömmar pilgrimer från hela Europa för att härifrån föra med sig det glada budskapet om det lyckliga samhällsalternativet ut över hela världen."

Det var något skälmskt i den Christianits ögon som sade detta när han log och blossade på sin nytända haschpipa med en menande blick på mig.

Jag frågade både efter Frank och efter Robert men fick inte veta något om dem. Jag fick inte ens veta om de hade varit där och rest eller om de hade föredragit att stanna i Christiania och där gå under jorden såsom ytterligare två från det etablerade mänskliga samhället frivilligt försvunna.

På tåget tillbaka till Göteborg från Köpenhamn blev min kupé påhälsad av tullen. Antagligen hade jag ett ganska introverterat sätt, besviken som jag var över att jag inte funnit något spår i Christiania efter vare sig Frank eller författaren Kleinsack, vilket tullpersonalen tolkade på sitt eget vis. De ansåg tydligen att mitt totala ointresse för deras intressen hade något att dölja, varför de vände sig till mig.

"Era papper? Pass? Legitimation?" Jag gav dem alla papper jag hade utom min plånbok. "På väg varifrån?"

"Köpenhamn," var mitt svar. Det gjorde mig ännu mera misstänkt.

Till saken hör att jag var civilklädd och tämligen orakad, och jag hade inga papper på mig som styrkte min kyrkliga behörighet.

"Vad har ni gjort i Köpenhamn?"

"Hälsat på vänner."

"Vad då för vänner?"

"Det spelar ingen roll. De var inte där." Inget annat svar hade kunnat göra mig mera misstänkt.

"Yrke? Titel?"

"Jag är präst."

"Det syns inte på er. Något papper som styrker det?"

Det hade jag naturligtvis inte, varför jag dumt nog sade:

"Jag brukade vara katolsk präst, men nu är jag grekisk-ortodox."

Alla tre tulltjänstemännen tittade förbluffade på mig. De hade tydligen aldrig sett en sådan idiot förut. Till slut gav en av dem luft åt deras alltför starka och gemensamma tanke:

"Och det vill ni vi ska tro på?"

Vad kunde jag säga? Jag teg.

"Vi måste tyvärr kontrollera er. Var har ni ert bagage?"

Jag visade var jag hade min enda resväska på hyllan, som innehöll rent ombyte, toalettartiklar och några böcker. De rotade igenom väskan till oigenkännlighet. Jag skulle aldrig få bort de skrynklor de lämnade efter sig på min så fint vikta och strykta vita skjorta. Sedan började de kroppsvisitera mig.

De andra passagerarna i kupén tittade också på mig som om jag var en enda stor bluff. Tulltjänstemännen grävde i mina armhålor efter skjutvapen utan att hitta några, hoppades sedan hitta knogjärn och knivar i mina benkläder i stället, och när de kammade hem noll även där började de rota i mina fickor. De tog fram min plånbok men lät åtminstone de fåtaliga sedlarna vara kvar i den. Slutligen tog en av dem fram ur min vänstra rockficka två små runda bollar av något som liknade snus. Hela tiden hade jag inte kunnat begripa vad de var ute efter eller vad de misstänkte mig av alla människor för. Men tjänstemannens min var dödligt allvarlig när han visade för mig de två snusbitarna och frågade: "Vad är det här?"

"Jag har ingen aning," svarade jag troskyldigt. I ett försök att hjälpa dem till rätta svarade jag: "Kan det vara snus?"

"Du har varit i Christiania, eller hur?" frågade den andra barskt. Det kunde jag inte förneka. "Och du menar att det här är snus?" fortsatte han hotfullt i det att han sköt fram sitt skäggiga ansikte in på mitt, så att jag nästan blev förfärad. "Ja, vad skulle det annars vara?" svarade jag naivt.

"Kom med här," sade den tredje.

Och jag blev fördd som en straffånge av tåget. Ingen trodde på mina försäkringar om min oskuld. Jag fick ta min väska med till tullstationen var den genomsöktes utan och innan och till och med med en spårhund. Nu först började jag ana vad det hela handlade om.

De två bitarna som jag trodde var snus var i själva verket rent hasch. Eftersom jag hade varit i Christiania var det självklart att jag inhandlat drogen där och försökt smuggla över den till Sverige. Jag kunde bara förklara saken med att någon måste ha placerat de båda bitarna i min ficka gratis utan min kännedom. Detta utlöste en storm av protester från tulltjänstemännen.

"Så säger de alla. När vi hittar långtradardäck fullproppade med heroin och amfetamin och kokain så vet chaufförerna ingenting om det, utan det är andra som bytt bildäck på deras truckar utan att de har märkt det. När vi plockar ut kapslar med heroin ur tarmarna på folk så påstår de att knarket hamnat där av en olyckshändelse och att de inte vet vad de har ätit. Alla är de oskyldiga som lamm. Och här står vi, en handfull hederligt folk som förvägras resurser till att bättre sköta vårt jobb av regeringen medan knarket väller in i landet, och allt vi kan göra är en rutinkontroll på var hundrade person ungefär. Regeringen beviljar miljoner och miljarder till utredningar av hur mycket frukt som olagligt importeras från Sydafrika medan narkotikasmugglarna får fria händer och vi inte ens får skaffa oss tillräckligt med spårhundar för att få fast en enda av de tusentals långtradare som dagligen kör förbi oss fulla av heroin i däcken. Och så kommer du, en ynkelig rätta, förbi och tror dig kunna smuggla två bitar hasch i fickan. Och vi skulle tro på dina amsagor om att du inte ens *känt* att du haft det i fickan!"

"Men jag försäkrar er: jag är verkligen präst och har varit det i hela mitt liv. Jag kan ge er adresser till kollegor i hela världen som kan vittna om mig. Det är sant att jag var och inspekterade Christiania, men någon där måste ha spelat mig ett fult spratt och lagt det där i min ficka utan att jag märkt det."

"Och varför skulle han ha gjort det? Tror du någon enda av Christianias laglösa fattiglappar skulle ha råd att avstå ett enda gram hasch gratis? Det är orimligt! Det är omöjligt!"

"Men tänk om han har rätt," genmälde den tredje tjänstemannen. Äntligen började någon ta i beaktande att jag faktiskt kunde tala sanning. Detta ledde till en träta mellan dem då ingenting kunde bevisas. Till slut pläderade den tredje (som var minst till växten) för att låta mig gå då saken var en sådan bagatell, då jag faktiskt var präst och då jag kunde tala sanning. Men detta argumenterade de andra två ursinnigt emot. De kunde inte göra undantag för någon brottsling. Jag hade åkt fast och måste åtalas. Men den tredje gav sig inte, och diskussionen blev oändlig.

Jag deltog inte i den. Mitt tåg hade gått, jag var ursinnig, kanske mera på lustigkurren i Christiania som spelat mig detta puts än på den svenska tullen; och de tre tjänstemännen var så engagerade i sin omfattande debatt att de faktiskt glömde mig. Jag gick på toaletten. När jag kom tillbaka hade de inte märkt att jag varit borta, jag frös och tog åter på mig min rock, min plånbok fanns kvar, av en nyck kom jag åt de båda små kulorna hasch som lämnats framme på ett bord och stoppade dem tillbaka i min ficka, och sedan gick jag ut. Tulltjänstemännen grälade om mig där inne medan jag gick tillbaka till Helsingörsfärjan och följde med den tillbaka till Danmark. Väskan lämnade jag som tröst åt den svenska tullen. Men jag hade en gås oplockad med en skämtare i Christiania.

Det var i Köpenhamn. Rätt som det var, när jag passerade ett gammaldags kafé nära Ströget, tyckte jag mig där inne skönja ett välbekant ansikte. Jag stannade upp och tittade in. Visst såg jag rätt. Det var min äldre kollega fader Bertrand som satt där inne. Jag betraktade honom en stund genom glasrutan utan att han såg mig. Han var i god form men verkade ändå förstörd på något vis. Förgäves hade jag avrått honom från att befatta sig med Miranda-affären, men han hade envist följt den till avgrundens botten och själv gått förlorad på köpet. Det var samma uppgivna tröstlöshet och tomhet över honom nu som när jag kom på honom med att gång på gång lyssna om och om igen till ett telefonmeddelande som hade intalats på min telefonsvarare. Det var Mirandas sista ord till honom. Hon hade ringt till honom dagen innan hon dog, och Gud vet vad som hade flugit i henne då. Vi hade noga diskuterat igenom hennes märkliga budskap, Bert och jag; vi hade betänkt alla möjligheter till en logisk förklaring, men förgäves hade jag försökt övertyga Bert om att hon inte hade menat vad hon hade sagt och att hon åtminstone inte menat det till honom. Men efteråt hade jag gång på gång kommit på honom med att om och om igen lyssna på hennes röst och plåga sig själv med hennes livs sista budskap, som om han aldrig kunde få nog av den mest outhärdliga av alla smärtor.

Vad hon sade på bandet var: "Din jävel, jag vill hata dig i hela mitt liv. Jag ska fan döda dig." Och det sade hon med en röst som menade varje ord av vad den sade. Uttryckligheten var mördande i sitt nästan väsende hat. Detta hade hon sagt kanske timmen, kanske minuterna innan hon dog, och hon hade talat in det på Berts telefonsvararband precis efter att hans röst först meddelat att han själv inte var hemma och han bett kunden lämna ett meddelande. Och hon hade lämnat ett meddelande till Bert som kanske var hennes livs sista ord.

Det hade satt lika mycket myror i huvudet på mig som på Bert. Förgäves hade jag försökt övertyga Bert om att hon måste ha varit drogad, att hon måste ha menat

Yusuf, och att Yusuf på något djävulskt sätt lyckats få över hennes ord så att de träffade Berts öron och studsade bort från hans egna. Hon hade kanske uttalat dem med Yusuf över sig just när Yusuf våldtagit henne eller kanske rentav som den replik som ledde till att Yusuf slaktade henne. Men det som mest tillintetgjorde Bert var att hon så tydligt menade vad hon sade, vem det än gällde. Denna röst och dessa ord var den rakaste motsatsen till hela Mirandas väsen, meddelandet mördade Miranda mera för Bert än vad Yusuf hade gjort, och det fasligaste var att Bert aldrig kunde upphöra med att plåga sig med att lyssna på detta meddelande om och om på nytt. Och för varje gång han hörde orden på nytt dog ytterligare något av hans själs väsen.

Där satt han nu i kaféet med samma expanderande tomhet inom sig som om han fortfarande satt och än en gång lyssnade på den själsmördande rösten. Det var kanske just det han gjorde. Rösten och orden ringde kanske just nu inför hans inre. Jag kunde inte stå ut med att se honom sådan. Han var en för fin mänska för att någon skulle kunna tolerera att denna gamla kloka själ i denna lilla spensliga och pigga kropp skulle ägna sig åt självplågeri och långsamt själsligt självmord. Hela hans uppenbarelse skvallrade himmelsskriande om att hela han bara bestod av total förtvivlan, och det var bara jag som visste något om anledningen. Jag bröt min egen förtrollning av hans vemodiga slocknande som mänska, lämnade rutan och gick beslutsamt in på kaféet.

Tillåt mig att presentera mig. Jag har ej tidigare själv bidragit med något till dessa dokumentsamlingar, men nu är det på sin plats att jag gör det. Jag är Frank Gunnarson, av allt att döma oäkta son till Gunnar Gunnarson, som av allt att döma begick självmord i Mauvais nära Sorel i Canada för lika länge sedan som fristaten Christiania bildades. Men detta självmord har aldrig bevisats. Däremot har det bevisats att det faktiskt är möjligt för en själ att lämna sin kropp, fast denna är i levande tillstånd, och ej mer återvända till den, med den påföljd att den slocknar och dör i brist på den enda livsgnista som själen är. Gunnar Gunnarson lämnade bevisligen sin kropp medan han ännu levde och innan han kom på sjukhus. Han har efterlämnat brev i vilka han beskriver exakt hur detta gick till, och hans syster har vittnat om att hon varit med om samma fenomen, som om det gick i familjen. En läkare, som doktor Mort, skulle diagnosticera detta som schizofreni, men vi präster vet bättre, då vi vet mer om själen än vad läkare gör. Sådant går inte bara i familjer utan går genom hela mänskligheten. Gunnar kan efter tvångsomhändertagandet och sjukhusupplevelserna ha bestämt sig för att lämna sin förgiftade kropp på allvar och valt att i stället börja om på ny kula. Jag har själv som teolog erfarenheter av sådana fall, som helt saknar annan förklaring.

Det var en parentes och ett personligt inlägg i debatten. Jag gick in till fader Bert.

"Fader Bert! Vad gör ni här? Jag trodde ni var i Göteborg!"

"Frank! Min käcke gosse! Så roligt att se dig! Jag har förgäves letat efter dig i Christiania!"

"Schh! Uttala inte det namnet så högt. Du kan bli misskänd och få dåligt rykte."

"Jag vet. Men det har jag redan. Det är därför jag är kvar i Köpenhamn."

"Vad har hänt?"

Han tog fram två små kulor av vad som såg ut som svart glänsande harskit, men jag visste vad det var. "Har du då blivit kurir?" frågade jag utan att kunna tro mina ögon.

"Det trodde tullen i Helsingborg också. De hittade dessa två små kulor i min ficka."

"Hur hamnade de i din ficka?"

"Det är just det jag undrar. Någon måste ha smugglat dem på mig när jag var i Christiania, kanske för att skämta, kanske för att få mig att komma tillbaka, vad vet jag."

"Vad tänker du göra?"

"Gå tillbaka till Christiania och återlämna detta knark till den som gav mig det. Christianiterna är ju så fattiga att de omöjligt kan ha råd att avstå från knark gratis."

Vad var detta för en absurd och fullständigt tokig idé som han hade fått?

"Gör inte det, fader Bert."

"Gör inte vad då?"

"Gå inte in i Christiania. Det är inget ställe för dig."

"Är det det för dig då?"

"Jag har vänner där. Jag är tryggare där än du, som är en fullkomlig främling där. Man vet aldrig vad som kan hända där."

"Men jag måste tillbaka dit. Jag måste lämna tillbaka de här haschbitarna. Jag har ingen rätt att ha dem."

"Kasta bort dem då."

"Nej. Jag känner att jag måste sköta denna saken korrekt. Jag är kallad av Gud och måste uppfylla hans vilja."

Nu blev jag allvarligt orolig för honom.

"Vad är det med dig? Är du sjuk, fader Bert? Det vilar ett nytt spänt drag över ditt ansikte som jag inte har sett förut, och dina ögon har en onaturlig glans. Jag kan se att du inte har sovit på flera nätter."

Han försökte le och se obesvärad ut.

"Jag sov nog i natt, men jag hade en mycket märkvärdig dröm."

"Berätta."

"Jag drömde att jag var död och att jag kom till helvetet av misstag." Han log när han berättade detta. "Man hade skickat mig med fel transport, och jag visste mycket väl att det var ett misstag. Men det är inte ovanligt. Jag känner flera exempel ur verkligheten på människor som har dött och som sedan har återvänt till livet och berättat om sina upplevelser från den andra sidan, och flera har just upplevat fenomenet att bli skickade ner till helvetet av misstag. Detta förvånade mig inte så mycket som det faktum att helvetet faktiskt existerade. Jag hade aldrig trott på några myter om helvetet, men nu såg jag faktiskt att det var sant, och det innehöll precis allt det som det står om i sagorna: djävlar, eld, demoner med treuddar och pilstjärtar, grymhetsorgier utan like, kokande svavelsjöar som arga människor fritterades i, regnande eld från himmelen och till och med överste Lucifer själv. Det att Lucifer själv faktiskt existerade förvånade mig mest av allt.

Jag hade redan blivit förd ombord på Karons båt när Karon själv ropade: 'Håll! Här måste vara något misstag! Här är en själ som inte är alldeles fördömd!' Och det tog en stund innan de upptäckte att det var jag. Under tiden kunde jag konstatera att helvetet var mycket mer glesbefolkat än vad sagorna påstår. Där fanns nästan bara rockmusiker, drogmissbrukare, soldater och kommunister. Jag kunde inte se en enda normal människa där."

Han tystnade. "Vad hände sedan?" frågade jag.

"Jag vaknade."

"Kom Karon inte på att det var du?"

"Det blev precis klart att det inte kunde vara någon annan än jag när jag vaknade. Och då blev jag mycket förvånad över att jag faktiskt fortfarande levde."

"Vad tror du om drömmen? Var den sann? Skulle den betyda att de flesta faktiskt kommer till paradiset?"

"Det kan jag inte uttala mig om, för det såg jag inte. Men jag tror nog att de flesta stannar kvar och återföds i den skärseld som är livet på jorden.

Men det var något om Christiania i drömmen som jag inte kommer ihåg. Det var någon av båtpassagerarna, någon av de fördömda, som varnade mig för något, jag vet inte vad. Och fastän jag tog tåget i morse härifrån tillbaka mot Göteborg så kom jag hit tillbaka, och jag vet att jag måste in till Christiania igen."

"Varför?"

"Det kan jag inte förklara logiskt eller förnuftigt, men det har med mitt livskall att göra. Det har med det Tolfte Huset att göra."

"Vad då för ett Tolfte Hus?"

"Tolfte Huset är mitt arbetsområde. Det är en astrologisk fackterm som betecknar Fiskarnas hus, som i sig rymmer fångenskap, sjukdom, dolda fiender, martyrium, självuppgivelse, vansinne, mentalvård, men även det universella och livets högsta och innersta sanningar. Jag har funnit det Tolfte Huset inom många olika områden i livet, i kyrkan, i mentalsjukhus, i musiken, bland narkomaner och bland självmördare och prostituerade, men det Tolfte Huset har aldrig tidigare manifesterat sig så starkt för mig som det gjorde igår när jag besökte Christiania. Jag visste då redan att jag skulle komma tillbaka dit även om jag inte visste när."

"Så ingenting kan avhålla dig därifrån?"

"Det Tolfte Huset är även Guds eget hus, det är det sextonde Tarotkortet som kallas 'Tornet', det är det som kallat på mig i hela mitt liv för att jag skulle initieras i dess eviga mysterier och hjälpa dess fångar, och nu hör jag den yttersta kallelsen in i det. Som jag sade, jag har redan tidigare idag suttit på tåget till Göteborg, och ändå är jag nu här i Köpenhamn tillbaka mot min egen vilja."

Jag upphörde att försöka övertala honom till att avstå från sin föresats. Vi skildes som vänner och gick var och en sin egen väg, jag hem till min döde kusins närmaste bror, som levde under eländiga förhållanden med sin familj och tre barn i ett kollektiv, där småpojkar inte ens hade ett fönster i sin barnkammare, som inte var större än en toalett, och han, som jag trodde, hem till sitt hotell.

Men jag visste inte att Johannes B. Westerberg fanns i staden.

Rapport från en trädkramare.

Jag kände inte Robert Kleinsack närmare. Jag träffade honom bara en gång i Göteborg, men det var tillräckligt för att det skulle bli avgörande för hans liv.

Jag råkade nämligen berätta för honom om trädkramarnas aktuella situation, och han blev alltför intresserad. Vi träffades på Centralstationens kafé, och han satt ensam vid ett litet bord närmast serveringen. Det gick en väg ämnad för kunder runt självserveringsdisken, och denna gångväg markerades med ett räcke utåt. Canadensaren satt utanför men vid detta räcke. Rätt som det var kom det en påstruken farbror längs med serveringsgången och spydde ner hela golvet. Min man fick ingenting på sig, men spyorna måste ha besvärat honom med sin rätt magstarka stank. Intermezzot utlöste kaos i köket, där de anställda flickorna började gråla sins emellan om vem som skulle torka upp efter den redan försvunna farbrodern, som inte ens hade skämts för sig. Under tiden lättade Robert Kleinsack på sin stofthydda och flyttade till mitt bord med en artig fråga: "Ursäktar ni mig om jag avlägsnar mig från det oaptitliga eländet?" Jag förstod honom så innerligt väl, och då det fanns tre lediga platser vid mitt bord bad jag honom välja vilken han ville. Så kom vi i kontakt med varandra.

Han skulle just ta tåget till Köpenhamn, men mina färskaste rapporter från trädkramarna i Bohuslän fångslade honom så intensivt att han beslöt att inställa sin resa för att i stället resa norrut.

"Jag har läst om trädkramarna," sade han. "Det är bara i en så förljugen kvasidemokrati som Sverige som något sådant kan inträffa. Jag är säker på, att om samma naturskyddsområde hade befunnit sig närmare Stockholm i stället för Göteborg så hade regeringen satt stopp för motorvägsbygget. Men Västkusten och Bohuslän ligger ju så långt från huvudstaden. Där gör det ingenting om motorvägar dras fram i onödan. Regeringen har ju andra unika naturskyddsområden närmare

Stockholm som den får lov att behålla. Vad gör det då att en så avlägsen dal offras hur vacker och ovärderlig den än är?

Hela resonemanget är sjukt från början. Varför måste motorvägar byggas? frågar trädkramarna. Jo, därför att den gamla vägen gör att för många kör ihjäl sig, svarar regeringen. Därför måste det byggas en ny väg, för att rädda så och så många människors liv och för att undvika så och så många trafikolyckor.

Är det då vägen som gör trafikolyckorna eller bilisterna? Vem som helst kan förebygga onödiga trafikolyckor med att helt enkelt sänka farten. Men bilisterna, menar regeringen, är oskyldiga till alla trafikolyckor medan i stället vägen är ensam skyldig, varför en ny motorväg måste byggas på bekostnad av oersättliga naturskyddsområden i form av skogar, dalar, strömdrag och vildmarksskönhet, som skapats genom årtusenden och nu, för att regeringen bestämmer så, skall skändas och ersättas med en motorväg som en öken tvärs genom idyllen.

Slutresultatet blir endast tilltagande miljöförstöring och fler bilister som kör ihjäl sig än någonsin, ty nu blir deras väg tråkigare och lättare, varför de ökar farten i stället för att sänka den och somnar vid ratten. Så blir alla bilister glada medan Europas skogar fortsätter att dö av deras besinningslösa avgaser."

Han var mycket upprörd, och vi beslöt att slå följe med de andra trädkramarna uppe i Bohuslän genast. Jag blev förvånad över hans nästan överdrivna upprördhet men anade ingenting ont. Jag hade mött mera upprörda trädkramare än han, som vetat mera om hur hela atmosfären förgiftas av alla människors avgaser från bilar och flygplan, och som känt sig ännu mer vanmäktiga och förtvivlade av harm än vad han var.

Följande dag stod slaget. Trafikmaskinerna kom, bulldozers och grävskopor började genast skövla landets vackraste naturområde, medan trädkramarna satte sig i vägen. Slaget pågick hela dagen, och alla trädkramarna sattes i arrest inklusive jag själv. Men jag såg inte Robert Kleinsack någonstans.

Han påträffades följande morgon i den vackraste delen av dalen. I ett träd, en gammal månghundraårig ek, som stod i vägen för motorvägsbygget, hade han hängt sig i sin egen livrem. De hjälmprydda gubbarna med motorsågar märkte honom inte förrän de började säga ner trädet. Han plockades genast ner, han hade hängt där död i flera timmar, och saken tystades ner. Annars hade det ju kunnat bli dålig reklam för motorvägen.

Det var troligen bara jag som visste om vem han var. Han var en misslyckad författare från Canada som på sina irrfärder kommit vilse i Sverige. Utan att jag anade det hade jag blivit anledningen till att hans sedan länge planerade självmord kom att äga rum i Sveriges västligaste landskap Bohuslän i stället för i Köpenhamn. Men i Bohuslän dog han åtminstone för en annan sak än bara sin egen totala besvikelse över livet, om han dock antagligen även blivit ytterligare besviken över att hans död för trädkramarnas sak aldrig gavs något erkännande eller någon uppmärksamhet, om han fått erfara detta. Han som så många andra av hans kolleger begravdes levande även som död.

Det återstår att berätta om en ännu hemskare upplevelse dagen efter nere i Köpenhamn. Fri mot borgen reste jag genast dit för att skaka av mig den hemska bilden av den avlidne okände författarens vanställda lik, (det var bara jag som kunnat identifiera honom,) och jag hoppades där få träffa min kollega Frank Gunnarson. Denne hade berättat för mig om en märklig före detta katolsk präst som övergått till ortodoxin som också eventuellt skulle finnas i Köpenhamn, men jag väntade mig inte att få träffa den senare.

Både jag och Frank har försänkningar i Christiania, vi hade ofta stämt möte där tidigare, och ingen av oss hade någonting att frukta av christianiterna, som kände oss och respekterade oss – vi såg ju nästan ut som dem. I hopp om att kanske stöta samman med Frank där ute på Amager begav jag mig dit ganska tidigt på morgonen innan fristaten ännu kommit i gång med sina mer kvällsorienterade verksamheter. Jag träffade snart flera gamla vänner, och vi befann oss som bäst i trivsamt samspråk inne på en av de haschfria krogarna när någon kom in och sade:

"Det är någon där ute som försöker avyttra hasch gratis."

En annan frågade: "Är han känd här?"

"Nej, han är en fullkomlig främling, och det är tydligt att han inte vet vad han gör. Någon borde se till att han kommer utanför området illa kvickt innan han blir nerstukken."

Jag visste vad de talade om. Det hade vid upprepade tillfällen hänt att främmande langare kommit till Christiania och försökt sälja hasch. Men Christiania har sina egna lagar och tolererar inte konkurrens utifrån. En icke-christianit utifrån som försöker sälja hasch i Christiania är den fräckaste tänkbara utmaning mot hela fristaten, och en sådan utböling utsätter sig för omedelbar livsfara. Och här talades det nu om en man som försökte skänka bort hasch gratis. Vilket oerhört slag mot christianiternas dominerande turistnäring!

Jag anade att den fräcke gynnaren kunde vara någon stackars okunnig och skyndade ut för att eventuellt försöka avstyra bråk, men det var för sent. På tio meters håll såg jag den kniv som av en stor buse eftertryckligt stacks djupt ner i ryggen på den oacceptable konkurrenten. Det var en ganska liten man som föll, och hela hans väsen skvallrade om uppenbar oskuld. Från motsatta hållet såg jag Frank Gunnarson komma skyndande. Han var förtvivlad. "Fader Bert! Fader Bert!" ropade han. Jag begrep genast vem den fallne var.

Han levde ännu. Frank omslöt honom i sina armar. "Jag sade ju att du inte skulle komma hit!" sade han. Svagt från den döendes läppar kunde jag höra: "Men jag måste ju försöka göra rätt för mig."

Inom en halv minut var han död. Den långa kniven måste ha träffat hjärtrakten. Den store busen, en av dessa råbarkade *bullshits* som bara lever för att fördärva Christianias bräckliga rykte, fick fram något om: "Han får skylla sig själv. Här får ingen skänka bort hasch gratis." Han var försvunnen innan prästen var död, och vi lär aldrig få se honom igen.

Frank var otröstlig. "Han var den finaste mänska jag någonsin känt. Han dog som martyr för... för..." Orden stockade sig i halsen på honom. Alla väntade med spänning på vad han skulle säga. Frank märkte det och insåg att han måste hålla någon form av liktal inför det dryga tjog människor som hade samlats omkring oss. Det var samhällets avföda, luffare, missbrukare, drogpushare, utelligare, trashankar, fattiga bohemer, unga slitna mödrar med smutsiga småbarn på armen och patetiska åldrade hippies. Han reste sig, sträckte på huvudet, betraktade alla som tyst väntade på vad han skulle säga, var alldeles utomordentligt allvarlig, och sade sedan ungefär:

"Han dog för sina värderingar. Jag kände honom inte länge, men han var mer än en far för mig, ty han var den ende jag kände som någonsin förstätt min egen far." Hans ord stockade sig i halsen på honom igen, men han svalde tappert gråten och fortsatte:

"Han dog som en martyr för sina värderingar. Han var ursprungligen en katolsk präst, men han blev bittert besviken på sin egen kyrkas eftergifter åt samhällets kulturbankrutt, upplösandet av traditioner och ceremonier, försakandet av kyrkans modersmål latinet och den folkliga vulgariseringen av hela kyrkan. Han sade till mig en gång, att den katolska kyrkan inte bara hade slutat odla latinet: de ägnade sig även med förkärlek åt att korrumpa alla andra språk som den tog i bruk i stället. Hans största besvikelse var att hans kyrka övergett kyrkans rakryggade etik för att i

stället hänge sig åt hela det mänskliga samhällets självdestruktiva fördumning genom teknik, bekvämlighet och massmedia.

Till hans övriga värderingar hörde även litterära, musikaliska och kulturella sådana. Han älskade litteraturen, den klassiska odödliga litteraturen, och till de lärjungar han tagit under sitt beskydd hörde flera seriösa klassiska författare som samtidens kulturskymning begravt levande eller tigit ihjäl."

Här störde jag honom och berättade för honom att Robert Kleinsack var död. "Är det sant?" stönade han. "En till!" Och han tystnade för ett ögonblick innan han fann sig och beslöt att avsluta det påbörjade talet:

"Till dem som han försvarade mot världen hörde även musiker, seriösa musiker som råkat illa ut genom tidens ignorans och barbari. Han försvarade melodin mot atonaliteten, han försvarade den klassiska traditionen mot den barbariska och destruktiva hårdrocken, han försvarade alla äkta hantverksgjorda instrument mot all steril och livlös elektronik, och han försvarade den fattige komponerande individen mot hela världens förbannade rockmusikindustri som bara förleder ungdomen till droger. Han försvarade till och med narkomaner, prostituerade och sinnessjuka mot det samhälle som förfört dem och lett dem åt helvete."

Här brast hans hjärta, och han började gråta hejdlöst. Det var hjärtslitande att se. Men vi stod inför ett allvarligt problem. Ett dråp hade begåtts, och vi ville inte ha mera bråk i eller om Christiania. Det uppstod ett vacuum efter Franks tal, och alla visade tecken på vaknande oro och förvirring. Därför tog jag till orda.

"Här har inträffat en olyckshändelse. Ingen ville döda denne man, och han ville inte någon något ont. Gud vet varför han ville skänka bort hasch gratis..."

Frank avbröt nästan skrikande: "Någon hade stuckit två kulor hasch i hans ficka! Det kom han tillbaka hit från Helsingborg för att återbörda!"

Ett sus gick genom mängden. Jag fortsatte lugnt:

"Här har hänt en beklaglig olyckshändelse, ingenting mera. Denne man var oskyldig, och den som stack kniven i honom visste inte vad han gjorde. Han är för resten inte längre här, och ingen vet vem han var. Men vi måste undvika skandal. Vi vill inte ha fler poliser här i Christiania. De har gjort tillräckligt mycket skada här redan. De kommer hit bara för att förstöra, för bara någon vecka sedan försökte de stänga alla våra krogar, och får de veta om denna olyckshändelse är det kanske slut med hela Christiania. Det måste vi undvika."

Alla var ense med mig.

"Därför lyser jag i egenskap av utbildad och erfaren teolog av samma tro och lära som fader Bert frid över hans minne. Han har aldrig dött och kan aldrig dö. Låt oss begrava honom diskret för oss själva och hålla honom levande i våra hjärtan. Så som han försvarade alla tänkbara offer för världen mot hela världen hade han även försvarat Christiania mot hela världen. Fastän vi lider av maffiaparasiter, som busen som stack kniven i Bert, är vi i grunden en välmenande och idealistisk fristat, och det ämnar vi förbli och slå vakt om. Fader Bert har dött för oss. Må vi begrava honom för oss själva och hålla honom utanför den värld vars hårda samhälle det var hans liv att försvara alla dess offer emot."

Och det blev så. Vi begravde honom i stillhet bakom en av barackerna, och ingen fick någonsin veta att han var död.

Ty han är inte död. Han lever i oss och för oss för evigt. Vi kan aldrig förlora honom.

Johannes B. Westerberg,
grekisk-ortodox teolog,
Göteborg i Fiskarnas tecken år 1989.

Finis.

(Inskrivet på dator 22.7-11.8.1999.)